

6

81

81

de la Compagnia de Jesus de Granada Boe.

SERMONES

SIVE ENARRA- *R. 19640*

TIONES IN EVAN-

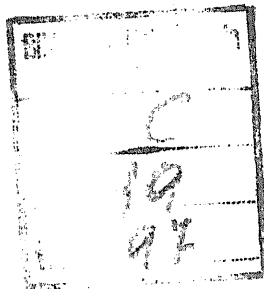
GELIA,

De Tempore, ac Sanctorum festis, Qui
Theaurus nouus vulgò vocatur:

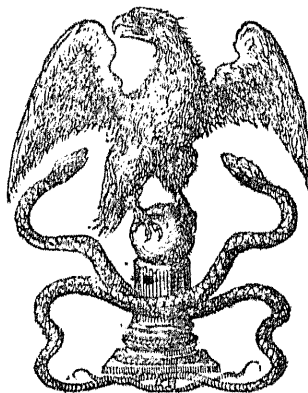
PETRO DE PALUDE AVTHORE.

Pars AEstiualis.

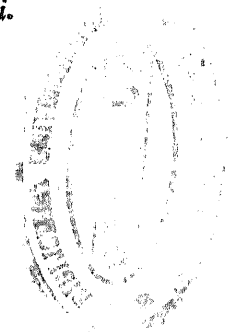
Exactissimè & fidelissimè denuò recogniti.

I
N
V
I
R
T
V
T
E,

F
O
R
T
V
N
A.

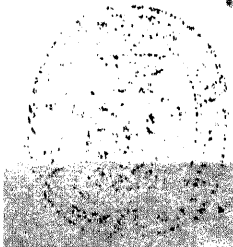

L V G D V N I,

APVD GVLIEL. ROVILLIVM.

SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXXVI.

E V A N G E L I C A R V M ²

ENARRATIONVM THESA VRVS

nouus, ad Christianæ decus pietatis
denuò recognitus.

DOMINICA PASCHAE.

*Quibus argumentis pie mulieres amorem suum erga Christum
iam mortuum sint testata. Et quo mystico unguento, quique
Christum possint ungere.*

ENARRATIO I.

Vixit, non est hęc. Marc. vlt. ¶ In summa euangeliij duo innuuntur. Primò, mulierum feruēs dilectio. Secundò, resurrectionis Christi euadens approbatio. Primum, ibi, *Nolite expauescere.* Secundum, ibi: *Et respicientes viderunt, &c.* Primo dixi innuitur mulierū feruēs dilectio. Illa patet in tribus. Primò, in obsequij assiduitate. Secundò, in temporis maturitate. Tertio, in animi virilitate. De primo dicitur Prouerb. 17. *Omni tempore diligit qui amicus est, s. verus & fidelis, scilicet in vita, in morte, & post mortem.* Sic & istæ mulieres in vita sequebantur Christum, ipsi, s. ministrantes. Matth. 27. in morte, scilicet tempore passionis erant illi compatientes. Luc. 23. Post mortem autem quærebant eum ungere volentes. Sequebatur enim eum crebra multitudo mulierum ei ministrantium, & maximè passionis tempore deplangētium eum: inter quas erant illæ tres Mariæ, de quibus Marc. 15. quæ ementes aromata post mortem eum ungere volebant. Marc. vltim. O quàm rara est talis fidelitas! Prouerb. 20. *Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inueniet?* Sed heu iam hodie impletur illud Ecclesiast. 6. *Est amicus socius mentis, & non permanebit in die necessitatis.* Istæ verò fideles etiam in necessitate, id est, tempore passionis, & post mortem repertæ sunt, quia post mortem *emerunt aromata, ut venientes, &c.* Ecce vera fidelitas & dilectio. Dicit Gl. q̄ statim sepulto domino *emerūt aromata, & quandiu licuit operari in parascue, s. ad solis occasum, unguenta parauerūt, ut tãgite*

Lucas: sed explere non potuerunt propter tēporis breuitatem. *Mox autē dum transisset sabbathū, festinauerunt emere plura aromata (dicit Marcus) vt venientes ungerent Iesum.* Istæ mulieres dubitauerūt de eius diuinitate, putantes ipsum fuisse purum hominē, sed sanctū: non tamen deū quia audierūt eum clamantē feria sexta, Deus meus Deus meus, vt quid dereliquisti me: Quod non est intelligendū, q̄ diuinitas dimississet humanitatē: sed intelligitur, q̄ diuinitas in Christo non defendit humanitatē in passione plus, q̄ si nō fuisset ei vnita: & ita dirā patiebatur mortē ac si fuisset tantū homo & non Deus. Et hoc videntes, & mysterium nō intelligentes dictæ mulieres dubitabant de eius diuinitate: & sic non habebant fidem de eius resurrectione. Ideo *Venientes à sepulchro parauerunt aromata, & festiuitate finita emerunt adhuc plura.* Ecce quanti meriti est pietas & misericordia. Licet enim dictæ mulieres perfectā fidē non habuerint, quā tamē opus pietatis impendere voluerunt, meruerunt nō Iōlū angelos videre, sed etiā Christū ante discipulos. ¶ Sed diceres: Cur Maria mater Christi non associauit se eis? Resp. Maria mater Christi nō iuit ad sepulchrū cum illis. Primò, quia sciebat illud sanctissimū corpus aromatibus non indigere, eo q̄ in sepulchro non putresceret, quia diuinitati vnitū fuit, & celeriter resurrecturum. Secundò, quia cæteris euntibus ad sepulchrū iā filius Dei resurrexerat & ei apparuit, vt ait Sedulius. Et Ecclesia hoc approbat per antiquā consuetudinē Romæ per summos pontifices hætenus introductā, & laudabiliter obseruatā: vt Papa primā stationē faciat hodie ad sanctā Mariam maiorē. Et meritò ei primò apparuit. Primò, quia fides de diuinitate in ea sola inconcussa permanfit. Secundò, quia in passione eius ipsa maxime cōturbata & dolorosa fuit. Tertiò, quia deus præcepit honorare patrē & matrē: quod non fecisset, si ei primò non apparuisset. Quartò, quia ipsa super oēs alios maiori desiderio resurrectionem expectabat: & ipsa prima omnium eum adoratione patriæ adorabat. Ideo dignū erat, vt prima respueret regressum ab inferis & à mortuis resurgentē. ¶ Secundò, carū seruens dilectio probatur ex superfluitate. Nā dicitur Io. 19. q̄ Ioseph & Nicodemus sepelierunt dñm cū aromatibus, quia Nicodemus attulit mixturā mirrhæ & aloës ad centū libras, & illæ mulieres adhuc amplius voluerunt emere, nō putātes priora sufficere ad vngendū corpus Iesu.

Quia

Quia hæc propria conditio amoris est, vt quod amans per se impendit amato, nō putet esse factū. Tertiò, cōmendatur earū dilectio à tēporis maturitate. De quo subdit in textu: *Et valde mane vna sabbathorū, i. prima die post sabbathū.* Et bene in scripturis vna dicitur prima, vt habetur Ge. 1. Factū est vespere & mane dies vnus, i. primus. *Venerunt ad monumentū orto tā sole.* Vbi Aug. 1. sole ad horizontē appropinquante. Non q̄ sol ortus fuisset super omne hemisphariū nostrū. Et hoc est quod dicitur Ioā. 20. Cū adhuc tenebræ essent. Et Lu. 24. q̄ diluculo venerūt ad monumentū. Ecce seruator mulierū. non timebant tempore nocturno accedere corpus mortuum, quia vt dicit Alber. Nō timebāt corpus mortuū nec tenebras noctis, nec armatos milites, quia dicitur 1. Io. 4. Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorē. Quartò, cōmendatur eorū dilectio à virilitate animi, quia non cogitauerūt nec timuerūt milites circa sepulchrū vigilātes & ipsum custodiētes, nec cogitauerunt de magno saxo reuoluēdo ad ostiū & sigillato, sed cū essent in via, prope sepulchrū, tūc primò incidit eis cogitatio de lapide, & dicebant adinuicē: *Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumenti?* Sed diceres: Cur nō assumpserūt Petrū, Iacobū, & Ioānē? Resp. Discipuli timebāt, ne caperētur à militib⁹ quia si volētes furari corpus Christi. Sed hæ mulieres habuerunt fortē & perfectā dilectionē, ita q̄ nec mortē timerēt. Iuxta illud Cāt. 8. Fortis est vt mors dilectio, & 1. Cor. 13. Charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Dicitur in textu. *Emerunt aromata, vt venientes ungerent Iesum.* ¶ Vbi sciendū q̄ tres status saluādorū significati p̄ tres Marias quæ quærebant vngere dñm. Primò Maria Magdalena significat pœnitentes. Et merito pœnitēs dicitur Maria, i. mare amarū, iuxta illud Thre. 1. Magna enim velut mare cōtritio tua. Illorū aromata sunt dolor cordis, pudor cōfessionis, & labor satisfactionis. De primo dicit Pl. 50. Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus. Et est deo gratū vnguentū figuratū per vnguentū Mariæ, Ioā. 12. Tota domus impleta est ex odore vnguenti. Quod vnguentū ita acceptū erat Christo, q̄ excusauit ipsam apud discipulos propter Iudam dicens: *Quid molesti estis huic mulieri? Mar. 14.* Sic contritio facit nos acceptos deo. Dan. 3. In animo contritio & spiritu humilitatis suscipiamur. Hæc aromata debes colligere in horro cognitionis propriæ vilitatis, secundum illud Psal. 41. Ad

meipsum anima mea cōturbata est. Nam dicit Ambr. Tantō quis amplius dolet, quantō se magis agnoscat. Et debet hoc vnguentū confici de myrrha & aloe, vt fecit Nicodemus, quæ sunt herbæ amaræ: ad designandum, q̄ nullū debet esse peccatum quod non per contritionē displiceat, dicendo cum Ezechia Isa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Et hoc est vnguentū cordis sine quo non sanatur vulnus mentis, vt dicit Hier. Nulla culpa delebitur, nisi tristitia anxietur. ¶ Secundū vnguentum est oris confessio. Et ad hoc cōficiendum herba debet recipi in horto humilitatis, & debet confici illud ex nardo, de qua Cant. 1. Nardus mea dedit odorē suū. Nam sicut nardus est herba parua & valde odorifera: sic & humilis confessio & propria vilificatio valde placet deo. De quo Greg. Quantō quis sibi vilior, tantō Deo charior. Nam hoc vnguentum sanat vulnera animæ, de quo Pl. 31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meā domino, &c. Nam dicit Isid. Confessio sanat, confessio iustificat, confessio ventā impetrat: & dicit Pl. 50. Cor contritum & humiliatū Deus non despicies. Tertium vnguentū pœnitentium debet esse satisfactio operis: quia dicit Richar. In criminalium purgatione opus est satisfactione. Non est enim satis, mala non agere, vt dicit Aug. nisi quis studeat bonis operibus insudare. in Cle. de pœn. c. cupientes. Hæc herba debet colligi in horto propriæ voluntatis & arbitrij. Sicut enim voluntariē peccauimus, sic & pœnitere & satisfacere debemus. Rom. 6. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immūditæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Et hoc vnguentū debet confici ex thure, Cant. 4. Quæ est ista quæ ascendit per desertū, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris? Nam thus est aroma redolens: sic & vera satisfactio valde redolet coram Deo. Ideo scribitur Luc. 3. Facite fructus dignos pœnitentiæ. Ratio, quia dicit Greg. Qui propria mala committit, necesse est vt per propriam pœnam diluat, eo q̄ secundū Aug. nullum malum impunitū. Hæc autē omnia tria habuit Maria Magdalena. Nam ipsa lachrymas fudit ex dolore contritionis, ipsa conuiuantes non erubuit ratione pudentiæ confessionis, ipsa pedes Christi lauit, terisit & vnxit in memoriam sanctificationis, vt de ea dicit Greg. Quot habuit in se oblectamenta, tot inuenit in se holocausta, quæ &

omnia

omnia debet habere verus pœnitēs, iuxta illud Mich. 4. Dolet & satage filia Siō. Et meritō vnguentū satisfactionis debet cōfici de thure deuotionis. Nā deuotio vt dicit Richar. est in anima sicut mel in cera. Secūda fuit Maria Iacobi, & significat proficiētes, eo q̄ Iacobus interpretatur supplantator: sic & proficiētes debēt supplantare peccata, & luctari cōtra illa. Et proficiēs anima meritō dicitur Maria Syriace, quasi domina: quia necesse est proficiētibus dominari passionibus. Iac. 4. Resistite diabolo, & fugiet a vobis. Vbi sciendum, q̄ proficientes debent habere triplex vnguentū, quod debet cōfici ex amarissimis speciebus & herbis quas recipiēt ex horto proximi, s. cōsiderando omnes defectus eius & miserias, vt exinde vnguenta & medicamina salutaria cōficiāt. Nā primò habere debent vnguentū cordis, i. compassionem proximo exhibendā. Rom. 12. Flete cum flentibus. Et Gal. 6. Alter alterius onera portate. Quod fecit Apost. 2. Cor. 11. Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Sic fecit Iob 30. Flebam super eo qui afflictus erat, & anima mea compatiebatur pauperi. Secundò, debet habere vnguentū oris, s. proximum cōsolando, instruendo, corrigēdo & exhortando ad ædificationē vitæ, eo q̄ scribitur Iac. 5. Qui conuertit fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, animam eius saluabit à morte. Ideo si vides fratrem errantē, corrige eum. Iuxta illud Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solū, s. compassiuē, vt habetur in Cano. 45. dist. vera. Vera iustitia cōpassionem habet, falsa verò indignationē. Et si correctionem non suscipit, ora Deum pro eo. Et si ignarus fuerit, instrue eum: quod docet Apost. Gal. 6. Si pœoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Tertio, proficiētes debent habere vnguentū operis, s. misericordiā in effectu, 1. Io. 3. Non diligamus verbo neq; lingua: sed opere & veritate. Amb. Pasce fame morientem: si nō p̄uisti, occidisti. Hæc omnia aromata debent emi nūmo charitatis, iuxta illud 1. Cor. 16. Omnia vestra in charitate fiant. Tertia Maria fuit Salome, & significat statū perfectōrū vel contemplatiuorū, quæ fuit mater Iacobi Maioris & Ioannis. Hæc postulabat regnum filii, Matth. 20. Sic contemptiui non occupātur nisi circa regnum Dei, quia sunt illi de quibus Luc. 17. Regnum Dei intra vos est. Nam Salome interpretatur pacifica. Sic enim & contemplantes intra se

A a 4

pacifici à tumultu seculi separati solis cœlestibus intenti sunt. Et meritò vocantur Maria, i. illuminati. Vnde animæ cōtemplatiuæ dicitur illud Isa. 60. Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini, &c. Tales debent conficere vnguentum, de balsamo, i. de omnibus beneficiis à Deo collatis, & debent recipere de horto Saluatoris omnia beneficia eis impensa meditando, & triplex vnguentū inde conficiendo, s. cordis, oris & operis. Primò debent habere vnguentū cordis, & est deuotio. Quod vnguentum valde placet Deo, vt dicit Cassianus: Melius est deuotum in minoribus, quàm sine deuotione in maioribus operibus inueniri. Secundū est vnguentū oris, & est gratiarum actio de omnibus operibus. Deo referēda. Tob. 4. Omni tempore benedic Deum, s. in prosperitate & aduersitate, vt docet Chryl. Admoneo vos vt in omnibus benedicatis Dominum: si venerint mala, benedicite, & dissoluentur, si bona, vt perseuerēt: quia dicit Cass. super Pl. Meliora meretur suscipere, qui collata bona ingratitude probatur nō amittere. Tertium vnguentū est omnium illorum perseuerantia, vt in his exercitiis bonis, homo nō frāgatur tædio, nec statuat sibi terminū, sed semper tendat in melius, quia in spiritali profectu non est status. Nā vt dicit Aug. Vbi dixisti sufficere, ibi defecisti: quia vt habetur Leu. 3. Nullū animal debet deo offerri sine cauda: ad designandū, q̄ nullum opus bonū est meritorium sine perseuerantia, vt dicit Chryl. Tolle perseuerantiam, & nullum obsequium habet mercedem. De quo Greg. Incaustum bonū agitur, si ante terminū vitę deferatur.

Per qua indicia Christi vera resurrectio sit astruēta.

ENARRATIO II.

Dixi, secundò subiungitur resurrectionis euidēs approbatio, ibi: *Et respicientes viderūt reuolutū lapidem.* Hoc enim erat euidens signum resurrectionis. *Erat quippe magnus valde.* ita quòd nullus violenter aut latenter corpus domini auferre potuisset, propter custodiam militum. Ideo dicit Albert. quòd mulieres sanctę erant admiratę, quia nesciuerunt à quibus lapis esset reuolutus, sed tamen gaudebant, quia erat reuolutus, per quem crediderunt se impediti ab vñctione domini. Timidę autem erant, si corpus esset in sepulchro, ne Iudęi aliquod indecēs essent operati. Nam hæc est conditio amoris, iuxta illud poetę:

Res est solliciti plena timorū amor.

Sed

Sed diceret: Quomodo fuit amor? Respōdet Mat. 28 Angelus domini descendit de cœlo, & accedēs reuoluit lapidem, &c. Beda: Non vt egressum domino panderet, sed vt euidēs signū resurrectionis daret. Nam antequam angelus domini lapidem reuolueret, iam dominus de clauso tumulo exierat. Secundum signum resurrectionis tangit, dicens: *Inter eantes monumentum viderūt iuuenē sedentem in dextris.* i. angelum in persona iuuenis. Vbi Greg. Sessio significat quietem æternę regnationis: sed per dextram figurabat vitā & beatitudinem æternam, ad quā dominus redemptor noster de corruptione vitę præsentis transierat. *Cooperetor stola candida.* Vbi Severinus: Stola ista non erat ex materiali vellere, sed fuit quædā resplendentia ex virtute speciali angeli ad similitudinem vestis albissimę. Greg. Candor vestis candorem significat nostrę festiuitatis & solennitatis. Nam conditio nuntij est, vt appareat in tali veste sicut est legatio. Subdit: *Qui dicit illis: nolite expauescere,* quasi dicat: Isti pauca qui non amant aduentū ciuium supernorū: quare expauescitis, cum vestros conciuēs videtis? Paucaat Iudas, Pilatus & Herodes, & Iudęi qui fuerūt in morte Christi rei & culpabiles. *Iesum queritis crucifixum.* Ecce angelus ita propriè eundē describit, vt eum surrexisse ostēdat, aduersus quē Pilatus mortis sententiā tulit, & cui titulum causę eius inscriptum supraposuit: *Surrexit non est hic, ecce locus vbi posuerunt eum.* quasi diceret: si non creditis verbis, credite vacuo sepulchro. *Sed ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedit vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.* Mat. 28. & habetur Zach. 9. Percutiam pastorem, & dispergentur oues. Et Marc. 14. Postquam autem surrexerit, præcedam, &c. Et signanter nominauit Petrum, cum inquit: *Dicite discipulis eius & Petro:* ideo, quia propter nimum timorem discessionis eius & abnegationis nō fuisset ausus venire ad Christum. Et ex hoc quod dicitur: *Dicite discipulis eius & Petro,* innuitur q̄ mulieres primò nuntiauerunt resurrectionē dominicam. Et meritò, primò, quia sicut mulier Eva nuntiauit mortem Adę in pomo: econtra istę nuntiauerunt vitam in Christo. De quo Rab. Sicut mulier fuit nuntia mortis, sic & vitę: iam enim non potest homo conquiri de muliere: quia si prima dānauit, secunda saluauit, tertia vitā nuntiauit. Si prima fuit causa mortis, secunda fuit causa vitę: tertia nūtrā salutis æternę. Nā sicut angelus malus per primam dedit occasionem ruinę: sic per secundam

angelus bonus nuntius fuit reparationis diuinæ: sic & istas mulieres nuntias fecit resurrectionis dominicæ, & per consequens nostræ salutis æternæ. Quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur, 1. Cor. 15. Nota super isto verbo, *surrexistis*, quia ut dicitur Io. 20. Oportebat Christum resurgere. Vbi dicit S. Tho. parte 3. dist. 53. art. 1. Necessarium fuit Christum resurgere propter quinque causas, & potest etiam sexta assignari. Primo, propter diuinæ iustitiæ commendationem, ad quam spectat exaltare eos qui se humiliauerunt propter Deum, secundum illud Luc. 14. Qui se humiliat, exaltabitur, sed quia Christus propter charitatem hominis & obedientiam patris se humiliauit usque ad mortem crucis: Philip. 2. Exinanuit semetipsum formam serui accipiens, &c. Propter quod deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen. Secundo, ad fidei nostræ instructionem. Est autem fides nostra de diuinitate & humanitate Christi, non enim sufficit unum credere sine altero. Ideo ad hoc ut confirmaretur fides diuinitatis ipsius, ipsum oportuit resurgere: ideo iam tunc antequam resurrectionem suam manifestauerat, dubitauerunt duo discipuli, Lucæ ult. dicentes: Nos sperabamus quod ipse esset redempturus Israel. Ideo Beda: Perditus esset fructus passionis, si non adesset veritas resurrectionis. Tertio, ad nostræ spei subleuationem: quia dum videmus Christum resurgere (qui est caput nostrum) speramus & nos resurrecturos, dicendo cum Iob 19. Scio, scilicet per certitudinem fidei, quod redemptor meus uiuit, id est Christus a mortuis resurgens, & ideo in nouissimo die de terra surrecturus sum, reposita est hæc spes mea in sinu meo. Ideo 1. Cor. 15. Si Christus non surrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides uestra. Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur. Io. 11. Ego sum resurrectio & uita. Gre. 14. Moral. c. 94. Redemptor noster sustinuit mortem, ne mori timeamus. Ostendit resurrectionem, ut nos resurgere posse consideremus. Quarto, propter suam sanctificationem, quia indignum erat ut sanctus sanctorum teneretur a morte. Act. 2. Quem deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat illum tene-ri ab eo, iuxta illud Ps. 15. Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem: & hoc propter præsentiam diuinitatis in eius corpore existens.

Quia

Quinto, propter Euang. prædicationem. Luc. ult. Et sic oportebat Christum pati & resurgere a mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes. Et ut Tho. inquit, ad informationem vitæ fidelium. Ro. 6. Quoniam Christus a mortuis resurrexit per gloriam patris: ita & nos in nouitate uitæ ambulemus. Et infra. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur ultra: ita & vos æstimate mortuos esse peccato, uiuentes autem Deo. Sexto, propter nostram iustificationem. Ro. 4. Traditus est propter delicta nostra: & resurrexit propter iustificationem nostram, ut sicut per suam mortem mortui sumus peccato, sic & per suam resurrectionem iustificati a peccato iustitiæ uiuamus. Ephes. 5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. Nam sicut Christum nascere imitari debemus nascendo spiritualiter, sic Christo mori etiam commori & cum resurgente resurgere debemus spiritualiter. Dicit namque Ber. Omnia que de Salvatore legimus in serie scripturarum, sunt medicamenta animarum. Videamus igitur ut quomodo Christus surrexit a corporali, ita & nos a morte spirituali, id est a uitii resurgamus. De quo Rich. de S. Vi. Non prodest Christi resurrectio, nisi secum resurgamus a uitio. Vbi notandum quod Christus surrexit multis modis. Primo, subtiliter clausis sigillis sepulchri, & hoc potest probari natura & figura. Secundo, uoluntate, tertio ueraciter, quarto uelociter, quinto potest, sexto integraliter, septimo triumphantem. Dixi primo, surrexit subtiliter sine resistetia ad modum solis, iuxta illud 2. Mach. 1. Refulsit sol qui prius erat sub nubilo. Nam sicut corpus solare est ita subtile, quod nihil potest ei resistere, quin surgat omni mane: ita Christus uerus sol iustitiæ, est tam subtilis in corpore glorificato, quod potuit resurgere sine aliqua resistetia sepulchro clauso manente. Et hoc potest probari primo in natura. Sicut enim dicunt naturales, flos campi est quidam flos nobilis, habet asperum stipitem & quinque folia rubra, & potest naturaliter exire terram sine læsione ipsius penitus & apertione. Mystice, iste flos significat Christum, qui perterritus a speritate crucis, & habuit surgendo quinque rubra folia, id est quinque vulnera passionis. Quid ergo mirum est, si corpus Christi glorificatum potuit pertransire duritiem lapidis, cum ille flos potest de terra naturaliter germinare sine ipsius apertione & læsione? Quid igitur miramur, si corpus glorificatum penetrat lignum, ferrum, uel lapidem, cum in hycm

hyeme glacies vel lapis præcisus calefactus nonnunquam remittat & exudet aquâ? Et cum hoc naturaliter quidẽ fiat, quanto magis per diuinã potẽtiã corpus Christi glorificatũ potuit pertransire duritiẽ lapidis ipso inuiolato? Idcirco errãt pictores depingẽtes figurã resurrectionis cum figura angeli lapidẽ reuoluẽtis, non enim Christus eius adiutorio indiguit. Nam tres Mariæ dixerũt: *Quis reuoluet nobis lapidem?* Mar. vi. Angelus domini desc. de cœlo, & accedẽs reuoluit lapidẽ, & sedebat super eum, dicens mulieribus: Nolite timere: scio enim quod Iesum quæritis crucifixũ, surrexit, nõ est hic. Mat. 28. Item probatur figura Ionæ 2. qui cum proiectus est in mare, deglutit eũ cetus, & erat tribus diebus & noctibus in vētre ceti. Sic & filius hominis in corde terræ incorruptus. P. sal. 15. Non dabis sanctũ tuum videre corruptionẽ. Meritò ergo gaudere debemus hodie nos fideles, quia etiã in subtili corpore resurgemus, 1. Cor. 15. Seminatur animale, surget spirituale, i. subtile totaliter subiectum spiritui: ita quod vbi velit spiritus, protinus erit & corpus. E contra verò mali non resurgent cum subtili corpore, sed grosso. 1. Cor. 15. Omnes quidẽ resurgemus, sed non omnes immutabimur, per dotes, s. glorificati corporis, q. d. licet resurrectio sit cõmunis, non tamẽ modus siue terminus, quia soli boni ad gloriã resurgent. Sic spiritualiter & nos hodie debemus subtiliter resurgere, deponentes omnes grossitias cuiuslibet corruptibilitatis, cogitationũ, locutionũ, & operationũ. Eph. 4. Vos autem ita didicistis Christum, & in ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu, deponere vos secundum pristinã conuersationẽ veterẽ hominẽ, qui corrumpitur secundũ desideria erroris: quasi dicat, si prius seculariter & carnaliter vixistis, nunc spiritualiter viuite. Colof. 3. Si cõsurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedẽs, quæ sursum sunt sapite, nõ quæ super terrã. Et hoc patet in prima litera huius verbi surrexit, quæ est S. Secũdò, surgit Sol corporalis vtiliter sine negligẽtia, quia educit flores de terra, & hoc patet per secundam literã, s. V. Sic & Christus surrexit vtiliter, quia flores spirituales, i. sanctorũ patrũ animas de terra eduxit tenebrarũ. Et hoc declarat Aug. in serm. Paschali: Sicut pãthera triduo dormiẽs, cum surgit, odorẽ ita suauem de ore emittit, vt quæcunq; animalia illum senserint, ipsum sequũtur: Sic & Christus tertia die resurgẽs de spelunca inferni, odo-

rcim

rem diuinitatis emisit: quem patres pio cum affectu, & plurimũ oblectati cũ gaudio sequebantur. Cant. 1. Trahe me post te, curremus in odore vnguentorũ tuorũ. Item vtiliter surrexit, quia nõ solus, sed cũ multis. De quo Aug. in serm. Nisi granũ frumẽri, &c. dicit: Christus fuit granum in passione, & attulit fructũ in resurrectione, quia solus mortuus, non tamen solus resurrexit, quia eo surgẽte sepulchra sunt patefacta, & corpora resuscitata. Matt. 27. Monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorũ, qui dormierãt, surrexerunt, &c. Sed diceres: *Quare Christus resurrectionem suam distulit tam diu? videtur quod in hoc fuerit negligẽs.* Resp. quod nõ, quia cõueniens erat vt tertia die resurgeret. Primò, propter mortis approbationẽ, quia sciuit Iudeos dicturos. Si Christus fuit, mori non potuit. Et differre voluit, vt sic verè mortuus probaretur. Sicut enim in ore duorum vel trium testiũ stat omne verbũ: sic & in tribus diebus experitur omne factũ. Secundò, propter vtilitatis præfigurationẽ. De quo Petrus Rauen. Tres dies voluit esse suæ sepulturæ: quia ea quæ in cœlo, in terra, & in limbo sunt, voluit resuscitare. Sed diceres: *Qui cũ Christo resurrexerunt, an mortui sunt iterum?* De hoc diuersæ sunt opiniones. Quidã dicunt eos surrexisse ad vitam immortales, vt Remig. & Beda super Marc. Et est ratio eorum, quia magis fuisset illis tormentum, si iterum mortui fuissent, quàm si non resurrexissent. Aliqui autem opinantur, & melius quod surrexerunt iterum morituri. Et sic dit B. Hier. super Matt. Sicut Lazarus resurrexit, sic multa corpora sanctorum resurrexerunt, vt dominum ostenderent resurgentem. Sed constat, quod Lazarus surrexit iterum moriturus. Illud etiam est de intentione Aug. in epist. ad Euodium. Idem etiam approbat S. Tho. par. 3. q. 53. art. 3. Ad argumentum oppositum dicunt, quod non fuerit eis tormentum iterum mori, quia potuerunt mori sine dolore, sicut factum est de S. Ioan. Euan. qui mortuus est sine dolore, vt dicit Hiero. Item tertiò surrexit veraciter sine fallacia, quia in corpore & anima, & quinquies hoc die suis apparuit. Primò Mariæ Magdalene. Mar. vlti. Surgens Iesus mane prima sabbathi apparuit primo Mariæ Magdalene. Quamuis enim secundum veritatem, & vt piè credi potest, primò suæ matri apparuerit, tamen nullus Euangelistarum hoc exprimit: quia testimonium matris de filio non acceptatur, cum & extraneorum scemina-

rcim

rum verba resurrectionem nuntiantium ante apostolos & alios discipulos deliramenta visa sunt. Luc. 24. Multo magis hoc de matre dixissent, si resurrectionis testimonium perhibuisset, quod hoc filij amore adducta fecerit. Sed quare primo Mariæ Magdalene apparuit? quia ipsa ardentius diligebat. Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Secundo, ut ostenderet se mortuum pro peccatoribus. Matth. 9. Non veni vocare iustos, &c. Tertio, sicut mors culpæ inchoata est per feminam, Ecclesiast. 24. A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur: ita & vita gratiæ protēdi merito & in publicum prodire debuit per feminam. Moraliter, sic & hodie apparet poenitentibus, ut figuratur Exod. 24. Nam sicut Moysi postquam affixerat se quadraginta diebus & noctibus ieiunio, vigilia, & orationibus, apparuit dominus dans ei tabulas lapideas, in quibus legem ac mandata scripsit: sic & nobis in poenitentia post diutinam afflictionem apparebit per consolationis gratiā, dicens nobis illud Ios. 1. Sicut fui cum Mose, ita ero tecum: non dimittam nec derelinquam te, confortare & esto robustus. Secundo, apparuit mulieribus, dicens: Aucte. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tunc ait illis Iesus: Nolite timere, ite nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt. Matt. 28. Moraliter, sic & hodie apparet veris humilibus pedibus eius se prouoluentibus & humiliter subiicientibus, gratiam suam eis dando. Iac. 4. Humilibus dat gratiam, dicens: Nolite timere, quia & ego humilis fui in passione, & tam gloriosè surrexi cum mortuis triumpho in glorificatione. Tertio, Simoni Petro. Luc. 24. Et apparuit Simoni Petro. Simon interpretatur obediens: sic & nos obedientiam præstare debemus parentibus, Deo, & Ecclesiæ. Ecclesia enim præcipit ieiunare omnibus, qui sunt ultra 21. an. ut patet de consecrat. dist. 3. Placuit, ut omnes, exceptis diebus dominicis in Quadragesima ieiunent. Idem ponit S. Tho. in 22. q. 147. art. 4. quod omnis qui venit ad finem tertij septēnij, tenetur ad Quadragesimale ieiunium. Similiter præcepit omnibus fidelibus cōfiteri, & eucharistiā sumere, de poenit. & remiss. ca. Omnis vtriusq;. Gaudere igitur debemus, quia si Christus fuit obediēs vsq; ad mortē, & est nūc cū gaudio suscitatus, & in celo collocatus, & nos resuscitabimus sine dubio, & glorificabimur copiosè

remun

remunerati, ita quod obediētibus dicetur Matt. 25. Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituā: intra in gaudiū domini tui. Quarto, apparuit duobus discipulis eūcibus in Emaus. Luc. 24. qui trahentes coegerunt eū ad hospitium, & significāt misericordes. Matt. 5. Beati misericordes, quoniā ipsi misericordiā cōsequuntur: & Prou. 3. Misericordia & veritas nō te deserēt. Quinto, decem discipulis, qui significāt mādata seruantes, quib; verē dominus apparebit. Io. 14. Qui habet mādata mea, & seruauerit ea, ille est qui me diligit. Et post pauca: Et ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Has quinque apparitiones obseruat sacerdos in missa, quinque verrēdo se ad populū. Tertio, surrexit reuerēter. Et hoc signat tertia litera huius verbi surrexit, qui est R, quia in magna claritate, fulgore siue resplēdentia. nā sicut dicitur Mat. 13. Fulgebūt iusti sicut sol. Ansel. In illa vita æterna pulchritudo iustorum solis pulchritudinē exuperabit. Qui tamē septēpliciter quā nūc sit, splēdidior erit. Quid de claritate Christi? Nam sicut vnus calamus ardēs nihil esset respectu totius mundi, si totus arderet: sic erit claritas quātūcunq; etiā sancti, respectu claritatis Christi. Spiritualiter, Sic & nos hodie in reuerētia claritatis surgere & apparere debemus, hoc est, in morū resplēdentia & vitæ sanctitate. Matt. 5. Sic luceat lux vestra corā hominib; ut videāt opera vestra bona, &c. 1. Pet. 2. Cōuersationē vestrā inter Gētes habētes bonā, ut in eo quod de tractāt de vobis tāquā de malefactorib;, ex bonis operibus vos cōsiderātes, glorificēt Deū in die visitationis. Et Phil. 2. Inter quos luceatis sicut luminaria in mūdo. Quarto, surrexit euidēter sine dissidentia. Nā sicut ortū solis non solum percipiūt mōtes, sed etiā valles: sic Christi resurrectione adeo euidens fuit, quod non solum montes, i. apostoli: sed & milites eā cognouerunt & Iudæi. Quinto, surrexit potēter, & figuratur per quintā literā, s. x. quæ habet virtutē duplicis cōsonantis, s. c & s, vel g & s, significās eius propriam virtutem resurrectionis cum claritate & gloria, quam alibi de aliquo alio nusquam legimus. Inuenimus enim quod viuus suscitauit mortuum, sicut Petrus Thabitam. Act. 9. Aliquando legimus, quod mortuus suscitauit mortuum, sicut corpus Elisabethæ quendam defunctum in sepulchro suo positum, ut habetur 4. Reg. 13. Sed nunquam legimus quod aliquis suscitauit seipsum, qui esset verē mortuus. Christus autē viuus

mort

mortuum Lazarum resuscitauit, & mortuos mortuos: quia multa corpora mortuorum surrexerunt, & uenerunt in sanctam ciuitatem, & Christus mortuus seipsum resuscitauit, iuxta illud Io. 2. Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Sic & nos uiui resuscitare debemus alios, qui sunt mortui anima & in peccatis: sicut carbones uiui incédunt mortuos, ut scribitur Prou. 27. Ferru ferro exacuitur: sic homo exacuit faciem amici sui. Nam si boni commorantur malis, ipsos saepe uiuificant & inflammant: modò per ignita uerba, modò per ignita exēpla, modò per ignita merita, modò per ignita desideria. Et implebitur in eis illud Ps. 17. Carbones succensi sunt ab eo, ut docet Apost. Ro. 12. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim facies carbones ignis cogeret super caput eius. Inimicus noster est proximus, id est, quantum peccator, quia peccatum odire debemus non personam: hunc pascimus, cum sacra doctrina reficimus eum. Tunc eum potamus, quando per nostras orationes uinum spiritus sancti ei propinquamus: & carbones super caput eius cogerimus, quando ipsum in amorem Dei accédimus. Sed sicut inauditum est, mortuum resuscitare seipsum: sic nos ipsos resuscitare non possumus à morte peccati, nisi gratia Dei adiuti, iuxta illud Ro. 6. Gratia Dei uita aeterna, & Io. 15. Sine me nihil potestis facere. Sextò, surrexit totus ac integer, quia nec manū, nec pedē dimisit in sepulchro, & nihil in eo fuit quod glorificationi non fuit. Sic & nos integri resurgamus, ut nihil in nobis remaneat, quod à peccato non surgat. Manus, i. opera: & pedes, i. affectiones debent resurgere. Sed heu aliqui dimittunt pedem, id est affectionem in sepulchro, ut Iudaei, qui dixerunt: Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto, & in mentem nobis ueniunt cucumeres & pepones, porri & caepe. Sic adhuc aliqui affectum habent praeteritorum malorum. Aliqui uerò relinquunt cor in sepulchro, i. dilectionem ad mundana, s. ad diuitias, delicias, & honores huius mundi. Contra quos habetur 1. Ioan. 2. Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt: si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo. Aliqui manū, i. opera relinquunt in sepulchro, ut qui faciunt opera diabolica, iuxta illud Io. 8. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere, s. opera uitiosa. Nā di. Aug. Illius filius esse quis probatur, cuius opera operatur: sed opera diaboli sunt, occidere.

Ioan. 8.

Io. 8. Ille homicida erat ab initio. Mēdacia dicere, ibidem: Cum mendacium loquitur, ex propriis loquitur. Inuidere, Sapientia. 2. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Et superbire, quia ipse est rex super omnes filios superbiae. Iob 41. Et qui talia opera agunt, Diabolica opera faciunt. Ideo oportet quod homo integraliter resurgat: & quod Deo cor suum totum tribuat, iuxta illud Io. 7. Totum hominem sanum feci in sabbaro. Septimò, resurrexit triumphanter sine molestia: quia triumphauit uicta morte & autore mortis, iuxta illud Ro. 6. Christus resurgens à mortuis iam non moritur, mors enim illi ultra non dominabitur. Sic & nos hodie debemus resurgere à morte animae, ut in posterum non moriamur in transgressione, dicentes cum Ps. 117. Non moriar, sed uiuam, & narabo opera domini. Quod docemur Eccl. 21. Quasi à facie colubri fuge peccata. Quia dicit Iud. Irrisor est & non poenitens, qui adhuc agit quod poenituit. Sed talis uita spiritalis conseruatur in homine per uerbum Dei: De quo Io. 8. Si quis sermonem meum serauerit, mortem non uidebit in aeternum. Dices, fortè, Quando surrexit? Respondet Aug. Dominica die mane diluculo. Ps. 56. Exurge gloria mea. Et respondet propheta in persona domini, Exurgam diluculo. Sed diceres, Quare non continuè cum eis mansit? Respond. S. Tho. parte 3. q. 55. art. 3. Duo erant discipulis manifesta, scilicet, ueritas resurrectionis, & gloria resurgentis. Ad ueritatem resurrectionis sufficit, quod pluries apparuit, & cum eis familiariter locutus est, & comedit, & bibit, & se eis palpandum praebuit. Ad gloriam resurgentis, cum eis continuè conuersari noluit, ne uideretur peiorem uitam assumpsisse.

¶ Feria 11. post Pascha.

Colloquium duorum discipulorum in Emaus euntium, quale ac quibus de rebus fuerit. Quibus apparere Christus soleat. Quare ab his quibuscumque gradiebatur, inter eundem agnosci noluerit.

ENARRATIO I.

Surrexit Christus uerè, & apparuit Simoni. Luc. 24. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primò ipsorum ambulationum collocutio lachrymabilis. Secundò, de se non credentium correctio amicabile. Primum patet in principio. Secundum ibi: O stulti, &c. De primo dicit: In illo tempore, scilicet die resurrectionis: tunc duo ex discipulis, ecce, licet essent sine magistro, tamen adhuc seruabant imperium illius, bini ambulantes. Hoc enim docuit dominus. Primò, ad solatiū mutuum, ut alter alteri seruiret. Eccl. 4. Melius est duos esse

Pars Aestiuat.

B b

simul quæ vnum, habent enim emolumentum societatis suæ: Si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Et nomen vnus ponitur infra. *qui vocabatur Cleophas*, alterius nomen Euangelista obtulit. Et creditur, vt dicit Theophilus, quod fuit Lucas Euangelista, qui propter humilitatem se non nominat. Et hoc videtur sentire Gre. in prin. Moralium: Sed Ambr. super Lucam dicit quod fuit alter, nomine Amaon, quia Lucas erat vnus discipulorum apostolorum, vt dicit Hier. in Prologo super Lucam. Et isti discipuli *ibant isto die*, scilicet resurrectionis, *in castellum quod erat in spatio stadiorum lxx. ab Hierusalem, nomine Emaus*. Sed postea post vastationem Iudææ sub Marco Aurelio restauratum dictum est Nicopolis: *et ipsi loquebantur aduicem de his omnibus quæ acciderant*, scilicet de traditione Iudæ, de fuga discipulorum, de captione, verberibus, illusionibus & passionibus, & de remissione spiritus. Theophilus, Loquebantur non quasi credentes, sed sicut stupentes in rebus extraneis, quasi dicerent: Quomodo potuit esse tanta malitia Iudæ, vt eum traderet: à quo tanta bona suscepti? Et quomodo post tanta dilectionis signa, quæ discipulis exhibuit, ipsi nihilominus reliquerunt eum & fugerunt? Quamvis timor fuit in eis, vt eum non defenderent: Itæ loquebantur: O quam viliter fuit conspuratus & flagellatus, & nullam compatiendam habebant Scribæ & Pharisei. Itæ quærebant ad quem deberent recurrere. *Et factum est dum fabularentur*. Fabula dicitur compositum ex miris incredibilibus. Et sic isti mirabantur, nec plene credebant, & maxime de resurrectione. *Et secum quærentes*, scilicet cum ipse omnibus hæc illa futuram panderit, cur non aufugit, vel capientibus se non resistit. Et itæ quærebant forsitan, quid nunc demum agere deberent, quia etiam quasi pupilli sine patre. Et vltimò quærebant an possibile esset ipsum resurgere, & sic simul loquentibus, & intrinsecus in amore & dolore Christi ardētibus, ipse Iesus *appropinquans ibat cum illis*. Nam quærebant, sed quæstiones non soluebant. Ex hoc patet, quibus dominus appareret. Primò, præcepta Dei seruantibus. Et sic isti præcepta Christi seruabant, eò quod duo similiter ambulauerunt. Luc. 10. Misit illos binos ante faciem suam. Ad significandum duplicem charitatem scilicet, Dei & proximi, in quibus consistunt Dei præcepta. De quo Greg. Quicquid præcipitur, in sola charitate fundatur. Et ad præcepta seruantes promisit se venturum. Exod. 20. In omni loco in quo memoria fuerit nominis

mei

mei per obseruationem, scilicet mandatorum, veniam ad te, & benedictam tibi. Secundò Christus appareret per gratiam de se loquentibus. Vnde Mat. 18. Vbi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Et dicit in nomine meo, ideo hortamur, 1. Petr. 4. Si quis loquitur quasi sermones Dei inutilia eò quod scribitur, Mat. 12. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij. Non scurrilia loqui debemus, quia dicit Apost. 1. Cor. 15. Corrupti bonos mores, colloquia mala. Non detractoria, quia habetur in Canone. dist. 50. c. ponderet: Ponderet vnusquisque sermones suos, & quod sibi loqui non vult, alteri non loquatur: idcirco sermo noster debet esse de Deo. Et maxime placet domino de passione sua loqui, vnde Chry. ponit exemplum de dominis temporalibus, quibus valde placet, quando sit mentio de eorum victoria erga inimicos recitata: sic est & in proposito, quia Apost. hortatur nos ad recitandum suam passionem. Heb. 12. Recogitate eum, qui tale sustinuit peccatum. aduersus semetipsum contradictionem. Ideo dixit Euang. *Appropinquans ibat cum illis*. Et subdit: *Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent*. Pro quo sciendum, quod dominus ab ipsis agnosci noluit, propter tres rationes principales. Primam tangit Theophilus, dicens: Ideo tenebantur eorum oculi vt ipsi totam suam intentionem reuelarent, & vt sic vulnus detegentes reciperent medicinam. Secunda ratio Thomæ, ideo hoc dominus fecit, vt ipsis clarificati corporis qualitatem insinuaret, quod ostendit se sicut vult, cognoscibiliter vel incognoscibiliter. Tertia ratio Gre. vt in hoc qualitatem ipsorum cordium insinuaret, quia dominus ralem ostendit se eis qualis erat apud eos. ipsi enim ore bene loquebantur de eo, sed corde in eum non crediderunt: vnde postea dixerunt, *nos sperabamus quia ipse esset redemptor Israel*, non igitur totum dominum, vt satisfaceret eorum locutioni eis apparnit. & cum ipsis ambulauit: sed vt frigiditatem & incredulitatem cordis eorum eis insinuaret, vt tunc increpantem de his se agnoscerent, & solidati in fide fortius adhererent. In huius rei figuram etiam dicitur hic, quod hoc castellum Emaus distabat 60. stadiis ab Hierusalem. Vbi sciendum secundum Bedam: Stadium est octaua pars miliarij: vnde patet quod 60. Stadia faciunt 7. miliaria & dimidium: in quo significatur quod hi duo discipuli perfecte crediderunt ea, quæ facta fuerunt circa humanitatem Christi, vt puta sui natiuitatem,

B b 2

passionē, mortē & resurrectionē, sed octauū, vt puta resurrectionē, quæ per octauā significatur, perfectē nō crediderūt, sed imperfectē, imō de ipsa dubitauerunt, ergo hīc ponitur medietas octauī miliarij. ¶ Sed quid fecerit postquam eis appropinquauit, hoc subdit Lucas dicens, *Et ait ad illos, Qui sunt hi sermones quos confertis adinuicem ambulantes, & estis tristes?* Pro quo sciendum, licet omnia nuda & aperta sint oculis eius, Heb. 4. tamē saepe ad discipulos interrogationē fecisse legitur. Et hoc propter tres ratiōes. Primò, vt haberet occasionē miracula faciendi. Et sic interrogauit. Io. 6. cum per quinque panes, quinque milia hominū satiare vellet, dicens ad Philip. Vnde ememus panes, vt hī manducent? Et sequitur: Hæc autē dixit tentās eū: ipse enim sciebat quod facturus esset. Io. 11. interrogauit Marthā & Magdalenā de Lazaro dicens, Vbi posuistis eū? Et sequitur quomodo miraculo se post illā interrogationē suscitauit eū. Secundò interrogauit, vt fidē in eū credentiū releuaret, & sic Matt. 9. Postquā mulierem illā à fluxu sanguinis sanauerat, quæ intra se dicebat, Si tetigero simbriā vestimenti eius, salua ero, dixit, *Quis me tetigit?* per hoc volens fidem secretā illius mulieris manifestare. Ac similiter interrogauit discipulos suos Matt. 16. dicens, *Quē dicunt homines esse filiū hominis?* Et cum respōderent, *Quidā Heliā, quidā Ieremiā, aut vnū ex prophetis.* Tūc subdit, *Vos autē quē me esse dicitis?* per hoc volēs fidē Petri manifestare, vnde sequitur, *Respōdens Simon Petrus dixit, Tu es Christus filius Dei viui.* Tertiò, in interrogauit, vt occasionē docēdi haberet rectē, sicut præceptores discip. interrogāt, nō quod ipsi ignorent, sed vt occasionē informandi ipsos accipiant: sic dñs fecit hīc, quādo interrogauit dñs hos duos dicens, *Qui sunt hi sermones, quos confertis adinuicē ambulantes, & estis tristes?* Vnde sequitur: *Respōdens vnus ex eis cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti ea quæ facta sunt his diebus?* q. d. mirū est valde, cum propriū sit peregrinorū multa scrutari, & quādoque plura quæ expedit, vt domū venientes solū miranda habeant dicere. Et quia etiā peregrinus es, vt habitus tuus ostendit, quomodo nescis ea quæ facta sunt in Hierusalem tā manifeste, quod sol, terra, petre, & monumēta ista facta cognouerūt? ¶ Pro quo sciendū, quod dominus apparuit in habitu peregrino propter tria principaliter: Primò, propter diuersa hospitia quæ in carne assumpta habuit. Vnde sicut peregrini de hospi-

hospitio ad hospitium vagantur: sic & ipse. Vnde primò hospitatus fuit nouē mēibus in ytero virginis, deinde triginta annis & amplius in hoc mundo, deinde quadraginta horis in sepulchro. Ecce diuersa hospitia. Secundò, propter multiplices aduersitates: sicut enim peregrinus multas aduersitates patitur, iam ab imbribus iā à canibus, iā à latronibus: sic dñs per totum tēpus vitæ suæ aduersitatibus fuit subiectus. In cuius figurā cum natus est, statim fleuit. Sap. 7. Primā voce similē omnibus emittit plorās. Tertiò, propter insignia, nā peregrinus cōsueuit habere pileū, perā, & baculum: sic dñs pro pileo habuit coronā spineā. Io. 19. pro peralanceā. Io. 19. Vnus militū lancea latus eius aperuit: pro baculo crucē, quā ipsemet in locū Caluarie portauit. Item in hoc quod sub habitu peregrino apparuit, docuit nos oēs esse peregrinos. Heb. vlt. Non habemus hīc manētē ciuitatē. & Iac. 4. *Quæ est vita vestra? vapor est ad modicū parens, & deinceps exterminabitur.* Et quantūcūque hic vapor modicus sit, tamen quotidie eū morte conuidimus, eō quod quoti die morimur. 2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terrā, quæ non reuertuntur. Vnde ad peregrinationē nostrā, si secura esse debet, requiruntur tria principaliter. Primò, vestis humilis, ad quā hortatur quēlibet nostrū Sapiens dicens, Eccl. 7. Humilia valde spiritū tuum. In hoc dñm sequentes: qui in signū perfectę humilitatis pedes discipulorū lauit. Ioan. 13. Secundò, requiritur modestus sumptus. Luc. 21. Attēdite vobis, ne fortē grauentur corda vestra crapula, & ebrietate. Vnde necessaria, nō superflua sumere debemus. Et in huius figurā Salomon orauit, Prou. 30. dic. *Mēditatē, & diuitias ne dederis mihi, tribue tantū victui meo necessaria.* Tertiò, requiritur à spectaculis auertit. Vnde pro isto quotidie in persona nostra orat Ecclesia dicēs in Ps. 118. *Auerte oculos meos, ne videant vanitatem: quia visio oculorū multa mala facit.* Vnde propheta cōqueritur Thre. 3. dicens, *Oculus meus depredatus est animam meā.* Et sic patet quare dominus ostendit se peregrinū. Et postquā dominus sic eos interrogauit, & Cleophas ei respōdisset, *Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti quæ facta sunt in ea?* dominus subiunxit. *Quæ? Tunc ambo dixerunt, De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere & sermone coram deo & omni populo, & quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes in damnationem mortis, & crucifixerunt eum, nos autē sperabamus, quia esset rex.*

dempturus Israel: & nunc super hac omnia tertia dies est hodie, quod hæc facta sunt. Hic isti duo, discipuli perfectæ suam intentionem expresserunt, vt puta quia adhuc Christum amarent, sed fidem non haberent: vnde quantum ad primum, laudauerunt ipsum dicentes, *Fuit vir propheta potens in opere & sermone coram deo & omni populo.* Quantum ad secundum, dixerunt, *Nos sperabamus quod esset redempturus Israel.* quasi dicerent, sed nos spe illa frustrati sumus. ¶ Pro quo sciendum, q̄ hi duo laudauerunt dñm specialiter in tribus. Primo, in vitæ puritate & sanctitate quia *vir*, ipse enim erat plenus virtute. Io. 1. Plenus gratia & veritate. Et in hoc eum laudarunt, quia peccatū non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius, 1. Pet. 2. vnde & Iudæis inimicis suis, dixit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Io. 8. Secundo laudauerunt eum in intellectus perspicuitate, quia *propheta omnia sciens.* Vnde Io. 14. dixit ad eum Samaritana: *Dñe, vt video, propheta es, & scis omnia.* Et Io. 6. Postquam refecit quinque milia hominū per quinque panes ordeaceos & duos pisces, turba dixit, *Hic verè est propheta, qui venturus est in mundū.* Tertiò laudauerunt eum in operū efficacia, ibi: *Potens in opere & sermone, quia coram deo & omni populo.* Vnde solo verbo quicquid voluit fecit. Ipse dixit & facta sunt. Ps. 32. In huius figurā tres mortuos suscitauit: vt puta filium vnicum viduæ, filiam archisynagogi, & Lazarum. Itē quosdā cæcos illuminauit, vt colligitur Mat. 9. 12. 13. & 20. Vnde turba in hoc Iesum laudans, dixit: *Bene omnia fecit, surdos fecit audire, & mutos loqui.* Mar. 7. Sic & illi hic dixerunt: *Fuit vir propheta potens in opere & sermone coram deo & omni populo.* Fides autē extincta erat in eis, vt sequitur: *Nos autē sperabamus, &c.* Sed tamen ea quæ fidē iuuare poterunt, similiter expresserunt, dicentes: *Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt nos.* Dicit Gloss. Meritò dicuntur terruisse eos, quibus de non inuento corpore plus mœstitiam addiderunt, quàm de nuntiata resurrectione gaudium quo recrearentur. *Quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuenito corpore eius reuerunt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicerent eum viuere,* quasi dicat ipsæ dixerunt, sed nos non credimus. *Et abierunt quidam ex nostris, scilicet Petrus & Ioannes, vt patet Ioan. 20. & ita inuenerunt, vt mulieres dixerūt, ipsum verò non inuenerunt.* Ecce fidei extinctio. ¶ Dixi secundo innuitur de se non credentibus correctio amicabile, ibi *O stulti & tardi corda ad credendum in omnibus quæ locuti sunt propheta.*

Hic

Hic docuit dominus corrigere, & maximè errantes circa fidem, vbi maximū est periculum, eò q̄ sine fide impossibile est placere Deo. Heb. 11. Vnde quanquā aliis correctio debet esse lenis: secundū illud Gal. 6. *Fratres si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: tñ in materia fidei & maximè cum qs publicè errat, correctio debet esse seuera.* Hinc est q̄ etiā heretici cōtumaces igni traduntur, iuxta illud Mat. 7. *Arbor quæ non facit fructus bonos, excidetur & in ignē mittetur.* Sic & in proposito dñs ait, *O stulti et tardi corde.*

¶ De eadem feria.

Quibus de causis Christum pati oportuerit. Et quomodo intelligendum, quod per passionem ad gloriam sibi viam parauit. Item, quod non omnis fictio sit cum mendacio coniuncta. Postremò tria hominum genera constituit, quorum vnum duntaxat Christum ad se venientem recipit & retinet. Alij aut non recipiunt, aut receptum rursus exturbant.

ENARRATIO II.

None oportuit Christū pati, & sic intrare in gloriam suam? ¶ In summa verborū Euāgelij subsequentiū duo innuntur. Primo, oportunitas Christi passionis, ibi: *Nōne oportuit, &c.* Secūdo veritas resurrectionis, ibi: *Aperti sunt oculi eorum.* De primo dicit, *Nōne oportuit Christū pati?* Pro quo sciendum, q̄ Christus in se nō habuit causam patiēdi, sed tamen oportuit ipsum pati. Primo, ex parte sui æterni patris passionem & mortē Christi præordinātis: Nā Deus pater est causa efficiens & finalis omnium rerū, & per consequens habet prouidentia de omnibus ducendo in finē vltimatum. Nam Apost. dicit, *Quoniā ipsi est cura de vobis.* Et Magister in 1. dist. 38. c. vlt. *Quāuis de omnibus cura est deo, tamē specialiter habet curam de electis suis, quibus dedit præcepta sua rectè viuēdi, & promisit illis præmia æternæ vitæ consequēdæ.* Ideo speciali modo Deus pater habet prouidentia de electis. Sed modus cōuenientissimus reducēdi electos ad æternā vitam erat, vt Christus qui est verus Deus & homo; in humana natura pateretur, vt sic remoueret dedecus culpe sine iniuria iustitiæ, & homo qui per culpā ab æterna salute deuiauerat, per pœnā alienā ad salutem suā beatitudinis reduceretur, & q̄ hęc pœna sustineret ille, qui esset deus & homo, puniretur homo qui peccauerat, & satisfaceret Deus qui poterat. Secūda ratio quare oportuit Christū pati, sumitur ex parte filij Dei pro nostra redemptione sustinēdi.

B b 4

eis. Christus Iesus secundū humanā naturā est eiusdē species nobiscū, & per consequēs caro nostra est & frater noster. Heb. 2. Propter quā causam nō cōfunditur fratres eos vocare, di. Narrabo nomen tuū fratribus meis. Et ideo sicut cōmunicauit nobiscū in passionib. carnis & in natura passibili, vt pro omnib. gustaret mortē. Conueniens enim erat, vt per hac passionē nobis daret impassibilitatē, & reduceret per suā mortem ad gloriā eternā immortalitatē. Tertiō, oportebat Christū pati ex parte eorum qui indigebant redemptione, vt cognoscerēt suā dilectionē. Nam incarnatio filij Dei fuit ex dilectione. Io. 3. Sic enim Deus dilexit mundum, vt filiū suū vnigenitū daret. Et Greg. Quid nasci profuit, nisi redimi profuisset? Nam in omnibus operibus Dei, nusquā apparuit nobis tam inestimabilis dilectio, sicut in passione & morte. Apostol. Heb. 2. inquit, Vnde debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret, id est, vt per passionem & mortē misericordiā humano generi ostenderet. De quo Ber. Nusquā illuxit clarius, q̄ nos dilexit dominus, quā in passione & suis vulnerib. Quartō, oportebat Christū pati ex parte prophetarū. Nam pene omnes prophetæ veteris testamenti prædixerunt filiū Dei in humana natura passurum. Ideo dicitur Matt. 26. Quomodo ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Et hoc est quod dicitur in textu: *incipiens à Moysē & omnibus prophetis interpretabatur illis scripturas, quæ de illo erant.* Nā passio Christi nō tantum descripta & figurata est à Moysē, sed à primo Adā vsq; ad vltimū prophetam, s. Malachiā inclusiuē, vt deducit Simon de Cassia lib. 13. cap. 8. satis prolixē. Primō, ipsa figurata est in creatione Euæ de latere Adæ dormitiis. Gen. 2. Nā per hoc significabatur, quomodo Christo in cruce soporato de ipsius latere per apertionē lanceæ fabricari deberet Ecclesia sancta. Secūdo, figurata est in tridēte Abelis. Gen. 4. Vbi legitur, q̄ Abel portauit tridentē super se, cū quo pater suus Cain eū interfecit, & significabat Christū, quomodo portaturus esset crucē, in qua fratres sui iudæi scilicet, eū interficerēt. Tertiō, in strue lignorum Isaac. Gen. 22. vbi legitur, q̄ Isaac ad præceptum patris portauit ligna ad sacrificandum, & significabat q̄ Christus lignum crucis super se esset portaturus. In quo iuxta voluntatē patris pro redemptione humana seipsum esset oblaturus, & sic ad gloriā ingressurus. De quo dicit text. *Oportet Christum pati, & sic intrare in gloriā.*

¶ Pro

¶ Pro quo sciendū, quod gloria Christi est triplex. Prima respectu Dei quæ est præmium essentialiter consistens in visione diuinitatis & in fruitione eiusdē. Et hanc gloriā Christus non introiuit per passionē & mortē, quia ab instāti conceptionis suæ gloriosus fuit, & anima vidit essentiā diuinā: sed tamē hanc gloriā merito suæ passionis acquisiuit nobis. Secūda gloria, est respectu ipsius, quæ consistit in dotibus anima & corporis. Dotes autem animæ sunt, vt anima nō possit tristari de præsentī malo, nec timere de futuro: sed vt firmetur securitate. Et sic Christus intrauit per passionē ad hanc gloriā, quia anima eius prius tristabatur. Ideo Amb. 3. sent. dist. 18. Anima ipsius ante mortē erat passibilis, sicut caro mortalis: sed post mortem merito humiliatis & anima impassibilis facta est caro immortalis. Tertia gloria est respectu hominū, quia per passionem suā meruit glorificari ab omni populo tanquā Deus. Vnde Apost. Phil. 2. di. q̄ meruit sibi donari nomen, quod est super omne nomen: nō quidē q̄ à primo dedisset illi nomē post resurrectionē & post passionē, vt diceretur Deus: nā hoc etiā habuit ab instāti suæ conceptionis. Sed sic intelligendū est vt habeatur 3. sen. dist. 18. Eo modo quo dicitur res fieri, quādo innotescit. Modō ante passionē illud occultū erat hominibus, sed per passionē, resurrectionē & ascensionem, & spiritus sancti missionē, promulgatū est illud nomen in vniuerso mundo, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cælestiū, terrestriū & inferorū: & omnis lingua cōfiteatur, quia dominus noster Iesus Christus in Gloria est Dei patris. Et sic gloria resurrectionis causata est ex passione eius. ¶ Tunc subdit: *Et appropinquauerūt castello quo ibāt.* Non enim fuit eis tediū propter Christi societate. De quo Ber. O bone Iesu, quā bonus socius es in via, dulcis ad cōfabulandū, humilis ad obsequendū, fortis ad pugnaudū, intellectū illuminans, affectum inflammās, refrigerium præstans. Hęc omnia conuulit his duobus, quorum socius fuit. Et ideo fortē visum est eis nimis citō venisse ad locū destinatum, & ipse finxit se longius ire: ac si deberet ad locū magis distantē ambulare. Sed di. Fictio est duplicitas in verbo vel in facto: quod non est sine mendacio. Dubitatur ergo quomodo Christus (qui est veritas) habuit fictitiū? Resp. Aug. q̄ non omnis fictio est mendaciū: sed tūc est mendacium, quando id quod fingimus, in se nihil est & nihil significat: sed quando refertur ad aliquā

¶ b s

rem, quā figurat, est tunc figura veritatis, vt sunt verba sapientū figuratiuē dicta, in quibus etsi nō est veritas in eo quod signat: est tñ in eo quod figurant, ideo dicit hic Greg. Nolebat Christus lōgius ire: sed finxit se, vt significaret q̄ longē erat & peregrinus à fide corū. Tunc subdit: *Et cogērant illum, dicentes, Mane nobiscum domine.* Necesse est enim cum manere, quia sine illo nō possumus manere, nec subsistere, nec operari aliquid boni meritorij. Io. 15. Sine me nihil potestis facere. Sed pro eo quod dicitur, *cogērant eum*, dicentes: quomodo potuit cogi, qui sub nullius potestate erat? Respōdet Simon de Cassia: Cogitur p̄tis precibus, deuotis orationibus, & humilibus operationibus, & funiculis charitatis pius tenetur Christus. Sic Iacob tenebar angelū, Gen. 32. Dimitte me, iam enim ascēdit aurora. Respōdit, Nō dimitā te, nisi benedixeris mihi: nō enim manu, sed deuotis orationibus tenuit eū: sic Moses tenuit Deū deuotis & humilibus precib. dū filios Israel propter vitulū aureū punire voluit. Exo. 32. Dominus dixit ad Moſen, Dimitte me vt irascatur furor meus cōtra eos, & deleam eos. Moſes autē orabat dominū Deū suum dicēs: Cur dñe irascitur furor tuus, &c. ¶ Nota super hoc verbo *mane nobiscū domine*: secundū sensum mysticū tria sunt genera hominū. Primi sunt ad quos Iesus nunquā venit per gratiā gratū facientē, & sunt qui nunquā redeūt ad cor suū per considerationē vitę suę: quāuis enim dominus eos hortetur vt ad se redeāt Isa. 46. Redite praua rīcatores ad cor, ipsi tamē hoc minimē attēdunt, nec redire volunt. Ier. 7. Pręcepi eis dicere: Audite vocem meā: & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus, & ambulate in omni via quā mādaui vobis, vt bene sit vobis: & nō audierunt nec inclinauerūt aurē suā, sed abierūt in voluptatib. & prauitate cordis sui, factiq; sunt retrorsum, & nō ante: ad vitia, s. nō ad virtutes, ad tēporalia, nō ad cōlestia. Ex quo patet q̄ tales nunquā agūt verā p̄nitentiā, sed ambulāt secundum desideria cordis: nam tales in pueritia sunt vani, in iuuentute lasciui: in senectute indurati. Talibus nō apparet Christus, quia se non disponūt. Heb. 12. Contemplantēs, ne qd de sit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediāt, s. diuinam gratiā. Hugo, Gratiā Dei non deest, sed semper adest: homo verō per malitiam pręcludit ingressum: tales ergo nunquā intrabunt aternā gloriā. Aug. de natura & grat. Nec infantes nec etate grandes salui fieri possunt

possunt sine gratiā Dei, Luc. 19. Omni habenti dabitur. nam habēti gratiā dabitur gloria. Rom. 6. Gratiā Dei vita æterna. Secūdi sunt ad quos venit, sed nō manet: sicut qui Christum receperunt tēpore paschali in venerabili sacramento: sed citō peccatis consentiunt & recidiunt. Luc. 8. Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt, s. à bono proposito ad peccata. De quibus Exo. 32. Peccauit populus tuus quē eduxisti de terra Aegypti, i. de tenebris vitiōrum ad lumen diuinę gratiæ. Ber. Deterius est reincidere, quā incidere: melius est veritatem non agnoscere, quā post agnitam retro cōuertī. 2. Pet. 2. Videte vosmetipsos, ne perdati quę operati estis, sed vt mercedem plenā accipiatis. Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum nō habet. Ier. 17. Domine omnes qui te derelinquūt, confundentur, recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium dominū. Tertij sunt ad quos per gratiā venit & manet perseuerāter. Tales dicunt: *Mane nobiscum domine, Mane*, sicut medicus cum ægro, ad sanandum infirmitatem vitiōrum: quia dixisti Matth. 9. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.

¶ Dominica prima post pascha.

Qua puritate celebranda sunt sc̄ta paschalia. Et cur vulnerum cicatrices Christus reseruauerit. Item de quadruplici pace ac clauium sacerdotilium potestate.

ENARRATIO I.

Gaudiū sunt discipuli viso domino. Io. 20. ¶ In summa Euāgēlij duo innuūtur. Primò, gratiosum signū diuini amoris, s. in multiplici Christi apparitione, ibi: *Cū serō factū esset.* Secundò, subiungitur copiosum donum digni dulcoris, scilicet in Spiritus sancti donatione, ibi, *Accipite Spiritum sanctum.* De primo dicit: *Cū serō factū esset in illa*, scilicet die glorioſe resurrectionis. Notandum, quod præsens dominica habet duo nomina. Primò, dicitur reconciliationis. Nam sicut in veteri Testamento, Filij Israel per agnū Paschalem reconciliabantur domino, & inimici corū submersi sunt in mari, de quo filij Israel multū gauisi cœperunt canticum nouum cantare, Exo. 15. Sic nunc & nos reconciliati sumus per esum agni paschalis, id est, corporis Christi, & Aegyptij, id est, diaboli submersi sunt in mari rubro, i. in sanguine Christi. De quo nouum hymnū deo decantemus, s. alleluia. Quod licet per octauā cātāuimus, tamē hodie duplicatur, qd significandum duo acta in reconciliatione, ad prionem gratiæ

gratia & glorię: sed secundū alleluia repetitur propter duplicē gloriā, s. corporis & animę, ibi enim erit pax perfecta. Leui. 26. Dabo pacē in finib. vestris, i. potētis. Ibi ratio non habebit errorem, memoria non obliuionē, voluntas, nō prauam affectionē. Ibi erit plenum gaudiū, Isa. 51. Gaudiū & lætitiā tenebūt, fugiet dolor & gemitus. Tunc enim verē gaudebunt discipuli. Secundō, dicitur dominica in albis, quia in primitiua Ecclesia nuper baptizati ambulauerūt in albis vestibus: sic & nos, quia nuper baptizati sumus in aquis lachrymarū & in riuis pœnitentię: ergo hodie in albis conscientis apparere debemus. De quo introitus, 1. Pet. 2. Quasi modo geniti infantes, s. viuatis, sine dolo existētes lac cōcū piscite, s. diuinę dulcedinis, nō grosū cibū peccati. Hoc etiā petit Ecclesia in collecta: Pręsta, quęsumus omnipotens deus, vt qui festa paschalia peragimus, hęc te largiēte moribus & vita teneamus. ¶ Si vis tenere & ritē celebrare festa paschalia ambulādo in albis cōscientis, tūc cōsidera exēpla & desideria quę te oportet habere. Primō, oportet te mundū fugere, de quo epistola quę hodie scribitur, 1. Io. 5. Omne quod natū est ex Deo, vincit mundū, i. blandimenta & vanitatem mūdi. Aug. in sermone domini de mōte, Si te delectat mūdus, semper es immūsus. Nā Chry. super Matr. Difficile est virū in mūdo positum iustitiā seruare immaculatā: quia dicitur 1. Io. 5. Totus mūdus in maligno positus est. Igitur 1. Io. 2. Nolite diligere mundū. Ratio, Iac. 4. Adulteri nescitis quia amicitia mūdi inimica est deo? Et inimicus dei cōstituitur, qui amicus est huius seculi. Greg. Nemo potest hęc gaudere cum seculo, & ibi regnare cū Christo: quia secundū Aug. gaudia mūdi sunt venena diaboli. Amb. de fuga seculi, Qui saluus esse desiderat, supra mundū cōscēdat. Secundō, oportet mortē meditari, & tangitur hoc in Euangelio, *Cum serō factū esset*. Serō est meditatio mortis & finis. Hoc enim maximē retrahit hominē à peccato, ne recidat. Aug. in lib. exhor. Nihil sic hominē à peccato reuocat, sicut mortis meditatio. Videmus nanq; quod sicut nauis locat se in fine nauis, cū ritē vult nauem regere: & vita nostra est tanquā nauis in medio maris, vt dicitur Sap. 5. Quę pertrāsit fluctuantē aquā. Qui igitur rationabiliter vult illam dirigere, oportet finē vitę suę respicere & recordari. De quo Eccle. 7. Memorare nouissima, & in ceternum nō peccabis, non in auaritia, superbia, vel luxuria. Non in auaritia, quia dicitur

aitur 1. Tim. 6. Nil intulimus in huic mundū, haud dubiū, quia nec auferre quid possumus. Iob 1. Nudus egressus de vtero matris meę, nudus reuertar illuc. Ps. 48. Relinquent alienis diuitias suas. Non peccabis in superbia. Ecclesi. 10. Quid superbis terra & cinis? Quid hodie vis te extollere super alios? cras eris fortē sub eorū pedibus. Aug. O homo agnosce te mortalē, & frange elationē. Non etiā peccabis in luxuria. Gre. Nihil sic edomat carnis desideria, sicut mortis memoria: quia momentaneū est quod delectat, æternū autē quod cruciat. Et quod corpus hodiē delicatē nutritū, cras erit cibus vermū. Et sic mortis memoria aufert omnia illicita gaudia. Eccle. 41. O mors quā amara est memoria tua! Aug. lib. 1. de ciuit. Non multū est quod moriamur, sed quod ire cogamur, Athan. Qui bona egerūt, ibunt in vitā æternā, qui verō mala, in ignē æternū. Tunc quid proderūt ibi omnia mundi gaudia, & honores, cū omnia trāseunt velut vmbra? Sunt enim multi nolentes audire loqui de morte, quod est signū stultitię. Greg. Tota vita sapiētis debet esse meditatio mortis. Ratio Gre. Valde se sollicitat in bono opere, qui semper cogitat de extremo fine. Tertiō, debet sensus refręnare. Et tāgitur in textu, dū dicitur, *Fores erant clausę* i. sensus exteriores & interiores. Interiores, s. cogitatio, memoria & imaginatio, non cogitādo, memorādo, vel imaginando turpia, Prou. 4. Omni custodia serua cor tuū, s. à malis cogitationibus & imaginationibus, quia ex ipso vita pcedit. Ber. Cogitationes malę cū in animo ludūt, illudūt. Aug. Quicquid pudet hominē dicere, pudeat & cogitare: quia cogitationes catenā parāt infernalē, vt suprā. Ideo Isa. 26. Popule meus intra cubicula tua, & claude ostia super te. Item fores nō interiores, sed exteriores sensuū. Arif. Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Ier. 9. Ascēdit mors per fenestras nostras, s. sensuū exteriorū. Ber. Habeat homo sensus suos nō duces, sed seruiētes: vt visum, auditū, & c. De visu, Greg. Nō licet intueri, quod non licet concupisci. Vnde Eua fructū vetitū nō cōcupiuisset, si nō aspexisset. Thre. 3. Oculus meus depređatus est animā meā. Et ideo ingredi, & claudere in medio domus tuę, s. conscientię. Quartō, quod debet frequenter orare. Et notatur in hoc quod *erāt simul in oratione cōgregati*, sic pariter & hoc, 1. Petr. 3. Omnes vnanimis in oratione estote. Mat. 18. Si duo ex vobis consenserint super terrā, de omni re quā petierint: fiet illis à patre meo qui in cœlis

cœlis est. Leo papa: Multò magis obtinetur peccatorum remissio, cum totius Ecclesiæ quasi vnus est oratio. Sin vnanimis tantum valet deprecatio duorum, quid vbi milia multorum? *Id.* Quoties homo tãgitur vitio, debet subsequi oratio. Quintò, oportet eum timere, *Ecc. 2.* Fili, accedès ad seruitutè Dei, sta in iustitiã & timore: quia dicitur *Ecc. 1.* Timor dñi expellit peccatũ: nam qui sine timore est, nõ poterit iustificari. Ideo *Prou. 28.* Beatus homo qui semper est pauidus. *Chryl.* Timor domini corrigit peccatũ, timor hominũ differt nõ auferit voluntatè male facièdi. De quo *Ecc. 27.* Si nõ in timore dñi tenueris te instãter, citò subuertetur domus tua. Quapropter docet *Boe.* Magna nobis indicta est necessitas probitatis, cũ oĩa agamus ante oculos iudicis cũcta cernètis. Nam quis latronũ vellet furari in cõspectu iudicis? & sic p timorè domini declinet omnis à malo. *Prou. 13.* Ideo *Greg. 5.* Moral. dicit: Via dñi incipitur à timore. Cui cõsonat *Ps. 110.* Initiũ sapiètiæ timor domini, quia secundũ *Aug.* timor locũ præparat charitati, & retrahit hominem à peccato, vt habetur in *Can. 11. di. 3.* qui omnipotentè Deum metuit, non cõtra Euangeliũ Christi, nec cõtra Apostolos, nec prophetas, vel sanctorũ Patrũ instituta agere quid vilo modo consentit. Propterea *Bern.* cõmendat timorè Dei, dicens, In veritate cõperi nil ita efficax ad gratiã Dei promerendã, conseruandã & recuperandã, quàm si omni tẽpore inueniaris nõ alta sapere, sed timere, quia scribitur *Ecc. 13.* Qui timet Deũ faciet bona, & tãgitur ibi, *Propter meũ Iudaorum.* Sextò, oportet prauã societate vitare. Et innuitur in hoc q̄ Christus non apparuit alicui malo post resurrectionem: sic tu si verè surrexisti cum Christo, cõuersare bonis, iuxta dictũ *Seneca:* Cũ his cõuersare, qui possunt te meliorem facere: quia dicit *Ps. 17.* Cũ sancto sanctus eris, & cũ peruerso peruerteris. De quo *Ecc. 13.* Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Et *Prou. 13.* Qui cũ sapientibus graditur, sapiens erit: & amicus stultorũ similis erit illis. Si igitur in hoc sacro tẽpore euasisti carcerè diaboli, fuge & scurrilia eius: eo q̄ dicit *Seneca:* Melius est malorũ odiũ quàm confortium. Nam habetur in *cano. 45. dist. & est Aug. in lib. q. Euangelij,* qui dicit: Societas requirit concordiam morum. Si societas bona, mores boni: si verò mala, tunc implebitur illud quod scriptũ est in *ca. 23. q. 4.* quisquis. Difficile est incorruptum permanere, qui corrupto sociatur. Nam dicit

Apost.

Apost. 2. Cor. 6. Quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem conuentio Christi ad Belial? Et *Ecc. 13.* Si cõmunicabit lupus agno aliquãdo, sic peccator iusto. Nã sicut vnũ lumen ab alio accenditur, sic fit emendatio vitæ ab homine bono. iuxta illud *Prou. 17.* Ferrum ferro exacuitur, sic homo exacuit faciẽ amici sui. Septimò, oportet verbũ Dei attentè audire. Et notatur in hoc, quia in illa apparitione aperuit eis sensum, vt intelligerent scripturas, vt habetur *Luc. 24.* Sic & nos, vt hortatur *Greg.* quòd omnes qui viã vitæ scire desiderat, verbũ Dei audire debet, quia est lucerna illuminãs, iuxta illud *Ps. 118.* Lucerna pedibus meis verbũ tuum. Vbi *Cassiod.* super *Ps. 138.* Sciuit propheta multos laqueos in mũdo, ideo petit dei verbũ pro lumine, ne erraret in itinere. nã dicit *Hugo in lib. de anima,* Nihil ita à malo reuocat, & ad bonũ incitat, sicut Dei verbũ. Cui cõsonat *Greg.* Sicut stellas cœli non extinguit nubes, sic mentes inhærentes sacris scripturis non obscurat mundana iniquitas. Est nãque Dei verbũ secundum *Greg.* cibus animæ. Et tria sunt genera hominum, quæ non possunt esse diu absq; sumptione cibi sine grauamine, s. paruuli & infirmi qui nouiter conualuerũt, & existentes in itinere. Primi sunt paruuli, & sic pœnitentes. De quibus introitus hodie dicit: Quasi modò geniti infant. *lac concup. 1. Pet. 2.* Secundi sunt, qui nouiter conualuerunt ex infirmitate: & tales iterum sunt pœnitètes ex infirmitate, s. animæ resurgentes. Tertij sunt in itinere constituti, quales iterũ sunt pœnitètes, qui in hoc seculo quasi in itinere constituti peregrinãtur, & tẽdunt ad cœlestem patriã, quapropter indigent cibo spirituali. Et de eis dici potest illud *3. Reg. 19.* Surge & comede, grandis enim tibi restat via. Aliàs impleretur in eis illud *Mar. 8.* Si dimisero eos in domum suã ieiunos, deficiet in via. Dicit *Gl.* Perit qui sine pane cœlesti ad patriã tendit: de quo & *Ps. 106.* Esurientes & sitientes, anima eorũ in ipsis defecit, in peccatis, s. & iterum *101.* Aruit cor meũ, quia oblitus sum comedere panẽ meũ. Octauò, oportet passionis dominicæ recordari. Et tangitur notanter in textu cũ dicit: *Ostendit eũ manus & latus,* i. cicatrices vulnerum reseruat. Nam Christus reseruat cicatrices vulnerũ, non ad defectũ, sed propter nostrũ multiplicè profectum. Primò ad probandum resurrectionem, quòd idem surrexit de sepulchro, qui pepedit in ligno. de quo *Luc. 24.* Videte manus meas & pedes meos, quoniã ego sum, s. ille, de quo

de quo scribitur Isa. 93. Ego qui loquor iustitiā, & propugnator sum ad saluādū. Eodē modo dicit Aug. Indicia martyrij remanebūt in corporibus glorificatis. Secūdo, ad cōmēdandū eius dilectionē. De quo Apoc. 1. Dilexit nos & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, &c. Vbi Bern. In quo illuxit clarius q̄ nos dilexit dñs; q̄ in suis vulneribus Tertiò, ad impiorū confusionē. Vnde Zach. 12. Aspicient ad me quem cōfixerunt, s. Iudæi & Gētiles, vt habetur Apoc. 1. Videbit eū omnis oculus, & qui eū pupugerunt, nō solūm Iudæi, sed & noui crucifixores, de quib⁹ Heb. 6. Rursum crucifigētes sibi metipsis filiū Dei, & ostēti habētes. O q̄ dura querela, durior sentētia, durissima vindicta, erit talibus in-gratis peccatoribus. de quo Hebr. 10. Irritā quis faciēs legē Moīsis, sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur, quantò magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filiū Dei cōculcauerit, & sanguinē testamēti pollutū duxerit: in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliā fecerit? Quartò, propter honorū exultationē. Nā dicit Beda: Magnū erit gaudiū, videre cicatrices vulnerū. Nam ibi est fortitudo martyrii & salus omniū nostrū. Tunc implebitur illud Io. 16. Iterū videbo vos & gaudebit cor vestrū. Quintò, seruabit cicatrices vulnerū propter nostrā informationem, vt nos doceret mēte portare cū Apōst. Gal. 6. Ego stig-mata dñi Iesu in corpore meo porto. Et Phil. 2. Hoc sentite in vobis, quod in Christo Iesu, s. eius passionē. Nam meditatio dominicæ passionis est remediū cōtra omnia peccata, vt dicit Ber. Nihil ita efficax ad sanādum peccatorū vulnera, sicut meditatio passionis Christi sedula: ideo si quis est frigidus in amādo, videat latus Christi iuxta cor perforatū, & inflamabatur ad amorē. Vnde Cāt. 8. Pone me vt signaculū super cor tuum. Si autē tepidus quis est in operādo, videat eius manus perforatas, & incitabitur ad laborē. Nam ipse dicit, Isa. 49. Ecce in manibus meis descripsī te. Si quis est timidus in aduersis sustinendis, respiciat pedes perforatos, & armabitur ad supportādū. Quia dicit Greg. Si passio Christi intuetur, nihil tā graue q̄ non æquo animo sustineatur. Et sic meditatio Christi retrahit à malo, & trahit ad bonū. Vnde Ber. Homo si vis de virtute in virtutē prouehi, si vis de gratia in gratia promoueri, de amore in amorem, de luce ad lucem, de bono in melius proficere: passionis Christi recordare. Nā talibus dicetur, *Pax vobis.* Pro quo sciendum dicit

dicit Hugo, de claustro anime, q̄ quadruplex est pax, scilicet inordinata, simulata, inquinata, & imperata. Prima est pax inordinata, s. cum superior obedit inferiori, vt ratio sen-sualitati, de quo Prouerb. 10. Nō decet seruū dominari principibus, i. carnē spiritui: & sic Adā obediuit Euæ, de quo omnis nostra orta est miseria. Gene. 4. Ex eo q̄ obedisti voci vxoris, & comedisti, &c. maledicta terra. Ideo Greg. Melior est pugna que nos Deo proximos facit, q̄ pax que à Deo se-parat, qualis est ista, vbi sensualitas dominatur rationi & caro spiritui. de qua Apōst. Ro. 8. Si secundū carnē vixeritis moriemini. Secunda est pax simulata, vt pax Iudæ, qui osculo pacē simulabat, quā in pectore nō habebat. cui Saluator Luc. 22. Iuda osculo filiū hominis tradis. Et talem exhibuit Ioab Amasæ. 2. Reg. 20. Salue mi frater, & effudit intestina eius ex vulnere, quo percussit eū in inguine. O q̄ plures sunt hodie tales, de quibus Pl. 27. Loquuntur pacē cū proximo, mala autē in corde eorū. Tertia est pax inquinata, s. eorū, q̄ sunt cōcordes in malo, de quo Gre. in Pastoralī, Sicut multū nocet, si vnitas deest bonis: sic noxium est, si adest malis. Et sicut optandū est, q̄ boni pacē habeant: ita desiderādum est valde, q̄ mali cōcordes nō sint, eò q̄ dicit Isid. Cōcordia malorū desolatio est honorū. Ideo Pl. 72. Zelauī super iniquos pacē peccatorū videns. Quarta est pax imperata de qua Eph. 4. Solliciti sitis seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Et hæc pax habenda est cū tribus, s. cū hominibus, cū nobisipsis, & cū Deo. Primò, cū hominibus. de quo Ro. 12. Quantū in vobis est cū omnibus hominibus pacē habētes. Dicit notanter, quantū in vobis est: nā qui verē pacificus est, belligerādo est pacificus. Vnde Aug. Pacē debet habere voluntas, bellū necessitas. hostem pugnātē necessitas perimat, & nō voluntas: vt eos quos expugnas, ad pacis vtilitatē vincendo perducas. Et sicut rebellanti violētia redditur: ita victo vel capto hosti, iā misericordia deberur, maximè in quo pacis perturbatio non timetur. Sic fecit Dauid Sauli, 1. Reg. 24. Hinc in Pl. 119. dicit: Cum his qui oderunt pacem, erā pacificus. Secundò, pacē debemus habere cum nobisipsis. De qua Pl. 121. Rogate que ad pacē sunt Hierusalem. & 2. Macch. 1. Adaperiat Dñs cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis, sa. pa. De qua pace dicit Cassiodo. Pax vera, est concordia habere cū bonis moribus, & litigare cū malis & cū vitiis. Et hæc pax pertinet ad electos Dei, quam

Christus reliquit discipulis in testamento. Io. 14. Pacē meam do vobis, s. pacē cordis. Nā sapientes maiorem pugnam gerunt cū vitis, q̄ cum viris. De hac pace dicit Pl. 33. Inquire pacē & persequere eā. & Heb. 12. Pacem sequimini, s. cordis, sine qua nemo videbit Deū. ¶ Pro quo sciendum, q̄ ad habendū pacē cordis multa requiruntur. Primò, peccatorū vitatio: non enim potest habere cordis pacē, q̄ malè viuit. Vnde Pl. 37. Nō est pax ossibus meis à facie pec. me. q̄ scribitur Eccl. 33. Præcordia fatui, quasi rota currus, quia est in continuo murmure conscientia peccatoris. Isa. 57. Non est pax impiis, dicit Dñs, quia tales iacent in spinis vitiorū, & portāt onus diaboli. Et vermis conscientia mordet eos, & carent pace cordis. Secundū quod causat pacem cordis est confessionis frequēratio. Vnde Isa. 57. Creauit fructū labiorū pacem. Et sic acquisiuit pacem cordis Dauid per cōfessionē delicti 2. Reg. 12. Peccaui Dño. Cui ait Nathā: Trāstulit Dñs peccatū tuū. Ideo Aug. O q̄ salubre verbum, peccatui, sunt tres syllabæ, & facit dimittere peccata triplicia, s. cordis, oris & operis. ¶ Tertium est iustitiæ operatio. Vnde Isaia 32. Et erit opus iustitiæ pax. Et Psal. 84. Iustitia & pax osculata sunt. Nam opera iustitiæ faciunt pacē conscientia, s. cūm homo facit quod debet, tūc opera iustitiæ conscientia excusant. Vnde Isa. 60. Ponam visitationem tuam pacem, & præpositos tuos iustitiā. Quartū est terrenorum moderata occupatio. Nam multa occupatio aufert pacē, de qua Lu. 12. Martha, Martha, sollicita es & turbaris erga plurima. Dicit namq; Bern. Sicut puluis iniectus oculis, sic occupatio temporalium facit perturbationem mentis, nam occupatio temporalium causat sollicitudinem. Ideo Gregorius, Quid laboriosus, quā terrenis desiderii insistere? & quid quietius, q̄ nihil in hoc mundo appetere? Quintò, homo non intromittat se de nō pertinentibus ad se. Nam dilatio nimia solet habere scissuram. Prou. 18. Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. De dilatione tali reprehenditur Petrus, Ioan. vlt. dicente sibi dño, Quid ad te tu me sequere. Et discipulis Act. 1. dixit: Non est vestrum nosse tempora vel momenta. Nam habetur, Lucē 11. Qui non colligit mecum, dispergit. Vbi Aug. Quāto homo cordi suo viciniior, tantò se Deo proximior. Sextū est sacra scripturæ dilectio. De quo Pl. 118. Pax multa diligentibus le. tu. Nam sicut piscis in aqua pacē habet & quietem, extra aqua m verò pal-

pitat

pitat, vt habetur Tobia 6. Si cor humanū in aqua sapientia salutaris quiescit, extra verò inquietatur. Ideo Hier. Amas scientiam scripturarū, & carnis vitia non amabis. Tertio, debemus habere pacē cum Deo, scilicet per obedientiam mandatorū. Nā per inobedientiam oritur discordia, Iob 9. Quis resistit ei, & pacem habuit? q. d. nullus. Nam de talibus Plal. di. 13. Cōtritio & infelicitas in viis eorū, & viam pacis non cognouerūt. Aug. Pax cū Deo est à voluntate Dei non diuidi, & in eis quæ solius Dei sunt delectari. Et qui hanc pacē habent, s. cum Deo, tales triplex pax consequitur s. in extremo iudicio & in cælo. Primò, in extremo, ob id enim Tob. 3. ca. orauit, di. Et nūc dñe secundū voluntatē tuam fac mecū, & præcipe in pace recipi spiritū. Pro hac pace orauit Simeon, Luc. 2. Nunc dimittis, & c. hanc impij non habebūt. Vnde 2. Paral. 15. In tempore illo non erit pax egredienti & ingrediēti, sed terrores in cunctis habitatoribus terrarum. Ratio Aug. Quia vnaquaq; culpa est sibi ipsi pœna. Secundo tales habebūt pacē in iudicio. Vnde Isa. 26. Ignis hostes tuos deuoret dñe, dabis pacē nobis. Ratio Ber. Nil securius tranquilla cōscientia: trahat mūdus, doceat corpus, terreat diabolus, illa semper est secura. Ideo Aug. Si times iudiciū, corrige conscientia. Talē pacem impij non habebunt, quia dicit Ansel. O quantæ angustia erunt reprobis: si vident sursum, vident iudicē iratum: si deorsum, vident pœnam præparatam: si introrsum, tunc inspiciunt conscientiam vrgentem, si extorsum, vidēt diabolus eos accusantem. Tertio, habebunt pacem in cælo, de quo Isa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, quæ pax nulla rumpitur discordia, de qua Leuit. 26. Dabo pacē in cunctis sinibus vestris, i. in cunctis potentiis dormietis, & non erit qui extereat. Hanc pacē Dei filius carē emere voluit, vt dicit Chrys. Nam pro ea filius Dei passus est, crucifixus & sepultus. Pro illa pace habenda voluit quasi matrimonium contrahere cum sorore nostra, s. humana natura, vt pacem cælestem haberemus. Hæc est pax de qua dicit Aug. Quis non desiderat illā pacem, vbi amicus non exit, inimicus non intrat, nullus tētor, nullas seditiones, nullas fatigas existit. Hæc pax cælestis ciuitatis est ordinatissima societas fruēdi Deo, & inuicē in Deo. Hanc pacē impij non habebūt, quia de eis dicit Apost. 1. Thess. 3. Cū dixerint pax & securitas, tūc repētinus eis superueniet interitus. Ideo hortatur nos 2. Cor. 13.

C c 2

Pacē habere, & deus pacis & dilectionis erit vobiscū. ¶ Sequitur: *Accipite spiritū sanctū. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis.* Illa est secunda pars principalis istius Euangelij, in qua (vt dixi) innuitur copiosum donū digni dulcoris, s. in spiritus sancti donatione dicens: *Accipite spiritū sanctū.* Dicit Aug. li. 4. de Trinit. Flatus iste nō fuit substantia spiritus sancti, sed demonstratio per congruā significationē à patre & à se, s. filio, spiritū sanctū procedere ex eo: sicut flatus procedit à corde & anima, sic spiritus sanctus à patre & filio. Sed di. Si post resurrectionē dedit eis spiritū sanctum, quid opus fuit postea dare, s. post ascensionē dñi? Respō. q̄ nunc dedit eis spiritū sanctū, sed nō ad omnē effectū: sed post hoc dedit eis ad omnē perfectionē. Attamen dicit Greg. in Homi. Spiritus sanctus bis datus fuit, semel in terris ad dilectionē proximi, postmodū de cœlis ad dilectionē Dei. Et subdit: *Quorū remiseritis peccata, &c.* O quā magnū donū dedit sacerdoti dignitati, nō aurū, nō argentū, sed spiritū sanctū. ¶ Sed di. Videtur q̄ sacerdos non habēs spiritū sanctū, nō posset remittere peccata. Respōdet S. Tho. q̄ peccata remittuntur virtute spiritus sancti. non autē oportet q̄ sacerdos sit sanctus: quia Deus principale agens, sacerdos vt minister. Figuratur 4. Reg. 5. Licet Giesi fuit seruus Helizēi auarus, propter hoc nō fuit impedita sanitas Naaman leprosi. Et sic sacerdos nō remittit ratione sui meriti, sed ratione officij. Ergo non oportet, q̄ hæc gratia sit in sacerdote, sed in sacramētis. Sacramētū autē habet se vt medicina. Sed quid cōfert ad medicinā, si medicus sit pulcher vel deformis, eger vel sanus? Itē habet se sicut lumen, quid autē refert vtrum portās lumen sit cæcus vel videns? Itē habet se sicut panis. Sed quid refert si cōferens panē sit satur vel famelicus? Idcirco non oportet, q̄ hæc gratia sit in sacerdote. Sed dices, Tamē Christus prius dedit apostolis potestatem remittēdi peccata. Mat. 16. Petre tibi dabo clauēs regni cœlorū. Respondet, Ibi fuit promissio, hīc autē confirmatio. Ne ergo quis diceret, quod Petrus per negationem perdidisset hanc gratiam, ideo ipse nunc confirmat. ¶ Attamen sciendum, quod ad hanc dimissionem peccatorum, vt sortiatur effectū, triplex concurrat iudiciū. Primò, Dei qui cōtritionē donat, & remittit culpā & pœnā æternā. Luc. 5. & Marc. 2. Quis potest peccata dimittere, nisi solus Deus? Isa. 43. Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas. Apoc. 3. Ipse est qui aperit,

& nemo

& nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Secundū est iudiciū ministrī. i. sacerdotis, qui instrumentaliter operatur ad iustitiā pœnitētis, s. disponēdo, & nō ipsam iustificationem vel gratiā cōferendo principaliter, quia hoc est solius Dei. vnde si fortassis aliquo casu ante absolutionē sacerdotis aliquis nō esset bene dispositus ad gratiā suscipiendā, in ipsa cōfessione & absolutione sacramētali gratiā consequetur, id est, augmentū gratiæ. Vnde Amb. de pœnitent. dist. 1. Non potest. Nō potest quis gratiā Dei cœlestis accipere, nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati per pœnitentiā cōfessionē. Et Aug. de pœnitentiā, dist. 1. Agite pœnitentiā qualis agitur in Ecclesiā, vt oret pro vobis Ecclesiā: & nemo dicat sibi, occulte ago, apud Deū ago, nouit Deus qui mihi ignoscit, quē in corde ago. Ergo sine causa dictū est: *Quæ solueritis in terra, soluta erūt & in cœlo.* Ergo sine causa clauēs datæ sunt ecclesiæ dei, frustramus Euāgelium Dei, frustramus verbum Christi: si promittimus verbis quod ille negat, nōne nos decipimus? &c. Tertium est iudiciū cœli, id est, approbatio cœlestis curiæ. Primum iudiciū præsupponitur, scilicet iudiciū Dei, secundū debet sequi, tertium tunc sequitur infallibiliter: & sic verificabitur illud, *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis,* scilicet clauē non errante.

¶ *Dominica secunda post Pascha.*

De officio boni pastoris. Et quā multipliciter Christus bonitatem suam ouibus suis declarauit.

ENARRATIO I.

Bonus pastor ponit animam suā pro ouibus suis. Io. 10. ¶ In summa Euāgelij duo innuuntur. Primò, se pastorē bonum pronūtiat. Secundò, pastoris officiū declarat. Primū patet in principio. Secundū ibi: *Bonus pastor animā suam, &c.* De primo dicit: *In illo temp. s. postquā Christus illuminauit cæcum natum interius & exterius.* In quo ostēdit se pastorē verū suarum ouīū. ideo cōsequenter subiūxit, di. *Ego sum pastor bonus.* Greg. Non ex accidēte bonus, sed essentialiter bonus est secundum diuinā naturā. Dicit nanq; Dion. Omne bonū suū ipse est diffusiuū & cōmunicatiuū: sic diuina bonitas largitur se diffundit & cōmunicat secundū omnem dimensionem. Secundū longitudinē, quia à principio mūdi vsq; ad finē ostēdit suę misericordiæ bonitatē. De quo Psal. 102. *Miseri cordia autē domini ab æterno vsq; in æternū.* Item secundū latitudinem, quia bonis & malis benefacit. Matth. 5.

C c 3

Solem suū oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Itē secundū altitudinē, quia his qui sunt in cælo bonitatē suā ostendit. Vnde Ps. 35. Dñe in cælo misericordia tua, quia remunerat tibi electos vltra condignū. Ro. 8. Non sunt condignæ passionēs huius tēporis ad futurā gloriā quæ reuelabitur in nobis. Itē secundū profunditatē, quia in inferno ostēdit bonitatē misericordiæ suæ, quæ punit eos citra condignū. Itē in medio ostēdit suā bonitatē, hoc est in mūdo per carnis assumptionē. De quo Ps. 118. Bonitatē fecisti cū seruo tuo dñe secundū verbū tuum, i. secundū promissionē tuā. de quo virgo Maria in Cātico, Lu. 2. Sicut locutus est ad patres nostros Abrahā, &c. Ideo de sua bonitate dicit: *Ego sum pastor bonus.* &c. Reuera bonus. Nam plura bona exhibet suis ouibus. Primò, pascit delectabiliter. Vnde Ps. 94. Et nos popu. pascius, & oues ma. eius. Nā pastor dicitur à pascēdo, & sic Christus pastor verus est. Zach. 13. Percute pastotē, & dispergentur oues. Hic pastor tripliciter nos pascit. Primò, corporali refectioe. Vnde Ps. 135. Cōfite mini Deo cæli, qui dat escā omni carni, nō solum hominibus, sed & bestiis. Mat. 6. Respicite volatilia cæli, quæ non ferūt neq; merūt, neq; cōgregant in horrea, &c. Ideo Psal. 144. Oculi omniū in te sperant Dñe, & tu das escā illorū in tēpore oportuno. Et sic pastores spirituales refectioe corporali pascere debent oues. 1. Pet. 5. Pascite qui in vobis est gregē Dei. dicit nanq; Amb. 12. q. 2. aurum. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt erogat, & subueniat in necessitatibus pauperū. Luc. 11. Quod superest, date elemosynā, non dicit, seruate ad superbiā, & ad gulā, vt aliqui faciunt. De quibus Ezech. 34. Væ pastoribus Israēl, qui pascēbāt semetipfos: & nūc pleriq; tales inueniūtur qui semetipfos ingurgitant, & obliuiscuntur pauperū. De talibus dicit Ambr. 86. dist. pascere. Pascere fame morientem. quisquīs enim pascēdo hominē seruare poteris, si nō paueris, occidisti. Ideo Greg. Qui non dat pro ouibus suis temporalem substantiā, quomodo pro illis daturus est animā? q. d. nullo modo. Secūdò, cibauit nos Christus vt pastor bonus sacramentali cibatione, Io. 6. Caro mea verē est cibus. Sic pastor bonus spiritualis sacramentaliter & spiritualiter pascere debet oues suas. Mat. 24. Quis putas fidelis seruus & prudens, quē cōstituit dñs super familiā suā, vt det illis cibū in tēpore, &c. Figuratur 3. Reg. 19. Vbi angelus pascit Eliā pane subinericio.

Pec

Per angelū intelligitur sacerdos, qui debet pascere ouē sibi cōmissam corpore Christi. Tertiò cibauit nos Christus laudabili conuersatione. vnde Psal. 77. Paut in innocentia cordis sui, quia innocentē cōuersationē exhibuit & mudā, nobis in exemplū. Io. 13. Exemplū dedi vobis, vt quēadmodū feci vobis, ita & vos faciatis. Sic pastores spirituales pascere debēt oues suas, de quo 1. Petri 2. Cōuersationē vestrā inter Gētes habētes bonā. & Mat. 5. Luceat lux vestra corā hominibus, vt videāt opera vestra bona, & glorificēt patrē vestrū qui in cælis est. Nam hoc iniūxit Iesus Petro, Io. 21. cum ter dixit ei: Pascere oues meas, scilicet carnali refectioe, sacramentali cibatione, & laudabili cōuersatione. De quo ad Tit. 2. In omnibus præbe te exemplū bonorū operum in doctrina, in integritate, in grauitate. Sed heu aliqui scādalizant oues suas prauis operib. Quod cōqueritur dominus, Ier. 23. Væ pastoribus qui disperdūt & dilacerant gregē pascuæ meæ, dicit dominus. Ecce ego visitabo super vos maliitiā studiorū vestrorū. Et Ezech. 34. Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregē autem meū nō pascēbatis: quod infirmū fuit nō cōsolidastis, & quod egrotū nō sanastis, &c. Nā dicit Greg. Tot mortib. prælati digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla trāsmittunt. Quartò, Christus vt pastor bonus pascit nos verbi Dei prædicatione. Eccl. 15. cibauit eos dñs pane vitæ & intellectus, hoc est, verbo Dei: sic pastores spirituales pascere debēt. Nā dicit dominus, Mat. 4. Nō in solo pane viuunt homo. Sic & ipsi cū illo debēt pascere oues suas, Ier. 6. Dabo vobis pastores secundū cor meū, & pascēt vos sciētia & doctrina. ¶ Idcirco cōsiderandū, quod multa requirūtur ad bonū pastore. Primò, debet habere panē in pera: secūdò, baculum in manu vel flagellū: tertio, canē in chorda: quartò, cornu in ore. Primò dico, debet habere pastor panē in pera, i. scripturā sacrā in notitia. Malac. 2. Labia sacerdotis custodiūt sciētiā. Ideo Leo papa, in can. 41. di. Statuimus. vbi dicit, Imperitis & rudibus gubernacula Ecclesiæ nō sunt cōmittenda, quia tales plus nocēt quàm profunt, vt habetur de election. cap. Nihil est quod Ecclesiæ Dei magis officiat, i. noceat, quàm quod indigni assumarūt prælati ad regimē animarū. Nam de talibus dicitur Osee 4. Quia tu sciētiā repulisti, repellā te ne sacerdotio fungaris mihi. Tales enim omnes indignē assumunt officium sacerdotale, quia est ar-

artium, regimen animarū. Ideo Greg. Nō debet fieri rusticus qui nescit arare, nec miles qui nescit pugnare, nauta qui nescit pericula vitare: sic nec pastor, q̄ nescit oues suas pascere. Quid enim miserabilius & tristius, q̄ q̄ multi sunt pastores nomine, pauci verò re? Heu multi sunt tales qui nō habēt saccū, i. notitiā scripturarū. De quibus Baruch 3. Quia nō habuerūt sapientiā, ideo perierūt propter suā insipientiā. Ier. 2. Sacerdotes nō dixerūt, vbi est dominus: & tenent es legē nesciūt me, & pastores prauaricati sunt in me. Secūdo, pastor debet habere baculū vel flagellū ad correctionē delinquētū, de quo Aug. in can. 24. q. 3. corripiantur. Corripiantur à prepositis suis subditi correctionib. ex charitate proueniētibus pro culpārū diuersitate. Nā dicit Apost. Rom. 1. Nō solūm qui ea faciūt, sed etiā qui cōsentiriū facientibus, digni sunt morte. Et qui tacet, cōsentire videtur: vt habetur in can. 83. dist. error. Error cui nō resistitur, approbatur. Similiter de hæreticis, c. qui alios. Qui alios ab errore nō reuocat, dū potest, seipsum errare demonstrat. Ideo docet Apost. 1. Tim. 5. Peccātes corā omnib. argue, vt & ceteri timorē habeāt. Isidor. Dum vnus corripitur, alij plures emendantur. Quæ quidē correctio à prælato adhibēda designatur in baculo pastorali, quæ nō est omittēda. Nam dicit Greg. pastor dū delinquētes corrigere noluerit, procul dubio tacendo occidit. Tertio, pastor debet habere cornu vel buccinam in ore, i. dulcem admonitionē. iuxta illud Apost. ad Tit. 2. Loquere, & exhortare, & argue. Et c. 3. Admone illos ad omne opus bonū paratos esse. Et Isa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocē tuā. Et Nū. 10. Fac tibi duas tubas argēteas ductiles, quibus cōuocare possis multitudinē. Spiritually per duas tubas quibus cōuocatur populus, intelligitur duo, quæ sunt narrāda peccatorib. s. peccata & pœna peccatorū, vel intelligitur alia duo, s. correctio & pietas, iuxta illud Ps. 140. Corripiet me iustus in misericordia. De quibus duob. dicit Greg. in pastor. In manu pastoris sit virga correctionis, in corde māna dulcedinis. Nā sicut Samaritanus vulnerato infudit vinū & oleum, sic correctio & pietas debēt simul stare. De quo Gal. 6. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, i. benignitatis. Nā secūdo dū Greg. Bonus prælatus magis studeat amari, quā timeri: plus proficit pietas quā potestas, beneuolētia quā arrogātia.

rogātia. Quarto, bonus pastor debet habere canē in chorda, i. corpus in abstinentia, dicēs cū Apost. 1. Cor. 9. Castigo corpus meū & in seruitutē redigo, ne fortē cū aliis prædica uerim, ipse reprobus efficiar. Sed heu pleriq; sunt qui crapulosē viuūt & deliciosē, de quibus Rom. 2. Qui prædicas nō mœchādū, mœcharis. Existimas autē hoc homo, qui iudicas eos, qui talia agūt, & facis ea, quia tu effugies iudiciū Dei? Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas, in quo enim alterū iudicas, te ipsum condemnas. Nā tales exemplum trāsgressionis præbēt ouibus suis. De quo Greg. Dū pastor per abrupta graditur, necesse est vt grex ad præcipitiū sequatur. ¶ Idcirco attēti debēt fore pastores, nō solūm vt nitātur præesse, sed etiā prodesse: vt figuratur in quatuor bonis pastorib. de quib. legitur in veteri testamento, qui fuerūt ceteris famosiores. Primus fuit Abel, qui interpretatur lugēs, quia pastores debēt lugere peccata populi. Ioel. 2. Inter vestibulū & altare plorabūt sacerdotes mini stri domini, & dicēt: Parce domine, parce populo tuo. Et sic fecit Ier. c. 9. Quis dabit capiti meo aquā, & oculis meis fontē lachrymarū? Sic & Christus Lucæ 20. fleuit super Hierusalē. Sed heu iā nōnulli videntes ouiculas suas periclitari, ridēt. Vbi Greg. Tot occidimus, quot ad mortē ire videmus, & tacemus: quid autē sequitur si riserimus? Itē Abel offerebat Deo meliora, sic Christus. Eph. 5. Tradidit semetipsum pro nobis oblationē & hostiā Deo in odorē suauitatis. Sic quilibet bonus pastor primò seipsum offerre debet Deo. Eccl. 14. Qui sibi nequā est, cui alij bonus erit? Greg. Quid pdest sua dare Deo, seipsum Diabolo? Aug. Nihil miserius misero nō miserāti sibi. Secundus Iacob, qui fuit sollicitus circa oues custodiēdas. Gen. 31. Die noctūq; æstu yrgebar & gelu, fugiebarq; somnus ab oculis meis. Sic & Christus diligēter nos custodiuit. Io. 17. Quos dedisti mihi, ego custodiui, & nemo ex eis periit Io. 10. Nō rapiet eas quisquā de manu mea; i. diligētē custodia. Itē cōmisit oues suas patri. Io. 17. Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi. Cōmēdauit eas Petro post resurrectionē, Io. vlt. Petre amas me? pasc oues meas. Rō. 12. Qui præest in sollicitudine Ier. 33. Trāsibūt greges ad manum numerātis. Et cap. 17. Vbi est grex qui datus est tibi pecus inelytū tuū? Reg. 20. Custodi virū istū, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Ideo Ezech. 34. Hęc dicit dñs Deus: Ecce ego ipse requi-

rā oues meas, & visitabo illas, sicut pastor visitat gregē suū in die quādo fuerit in medio ouīū suarū dissipatarū. Greg. Ergo nō excusatur pastor, si lupus rapit, & ipse ignorat. Tertius pastor Dauid, 1. Reg. 17. Misit Isai Dauid de Bethlehē ad castra Israel, dicēs: Perge ad fratres, vide si cūcta prosperē gerātur. Audiuit autē Dauid Goliā exprobrare castris Israel: interrogauit igitur Dauid, Quid dabitur viro bellanti cōtra hūc Philistāū & vincētī eū? Et respōsum est ei, Domū eius faciet absq; tributo, & rex filiā suā dabit ei, & diuitiis magnis eū ditabit. Heliab autē frater ipsius senior increpauit eū, dicens: Cur reliquisti pauculas oues in deserto, & venisti huc? Scio nequitia cordis tui, q̄a vt videres certamen, descendisti in praeliū. Respōdit: Nūquid nō verū est: ipse tamen nō minus vt pugnaret ingessit se contra Goliath. Cui Saul ait: Nō proualebis, quia puer es. Respōdit, Ego Seruus tuus interfeci vrsū & leonē: q̄a cūm pascerē gregē patris mei, rapiebant arietem de medio gregis: Ego verō sequebar & percutiebā eos. Ex aduerso autē ipsi resurgebant contra me: sed ego eruebā prādā de ore eorū, & suffocabā & interficiebā illos. Ecce q̄ fortiter & instāter egit pro custodiēdo grege: sic & Christus leonē, i. diabolū vicit. De quo 1. Pet. 5. Aduersarius vester diabolus tanquā leo, &c. Io. 12. Nūc princeps huius mūdi eiicietur foras. Similiter & vrsū, i. mundū. De quo eiusdē 16. Cōsidite. ego vici mundū. Et sic Christus est pastor noster verus, qui eripuit oues suas de omni periculo. 1. Pet. 2. Eratis enim sicut oues errātes: sed cōuersi estis nūc ad pastore animarū vestrarū. Sic pastores spirituales debēt se opponere leoni cōtra eū pugnādo. Iac. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Similiter contra vrsū, i. contra delectationes carnis & mūdi: quia dicit Greg. 24. Mor. Qui adhuc per illicita desideria defluit, aliorū curā assumere nō præsumat: quia durū est eū aliorū curā gerere, qui ne scit tenere moderamina vitę suę. Quartus pastor Moses bonus fuit. Exo. 3. Qui pascebat oues Ietro, hic orauit pro ouibus suis. Exo. 32. Orabat Moses dominū Deū, dicens: Quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui. Et subdit, Placatusq; est dominus & misertus est populo suo, ne faceret malū quod locutus fuerat aduersus populū suū: sic pastores spirituales debent orare pro ouibus suis & pro excessibus eorū dicēdo cum Aug. O domine refugiū & spes miserorū, oro vt miserearis omnīū peccatorū, ô domine qui

seuisti

seuisti Lazarū, da mihi ita flere vt lauetur cū Naamā à lepra peccatorū, vt lachrymę meę emolliāt ad pœnitentiā corda eorū. ¶ Dixi secūdō, Christus est pastor bonus, quia errātib; cōparitur misericorditer. Mar. 6. Et exiēs Iesus vidit turbā multā, & misertus est sup̄ eos, quia erāt sicut oues nō habētes pastore. Sic & nos omnes eramus sicut oues errātes, & vnusquisq; in viā suā declinauit, vt ritē dicere possit cū Psal. 118. Erraui sicut ouis quę perit, quę se seruū tuū. Ipse per gratiam suā nos quęsiuit, adimplēs illud Eze. 44. Ego ipse requirā oues meas. Reuera quęsiuit, dic. Mat. Nō sum missus nisi ad oues quę perierūt domus Israel. Et per misericordiā inuenit, & reportauit ouem perditā in humero suo. Luc. 15. Quis ex vobis homo habet cētū oues, &c. Et subdit, Cū inuenit eā imponit in humeros suos gaudēs. Dicit Amb. Humeri Christi sunt brachia crucis. In humeris ouē posuit, quia humanā naturam suscipiēs peccata nostra ipse portauit, Isa. 40. In brachio suo cōgregauit agnos. Sic pastores spirituales debēt cōpati ouibus suis in defectibus & necessitatib;. De quo Aug. super Psal. 98. Quātō maior est charitas, tātō amplius torquet te, cū quem peccare videas. ¶ Tertio, Christus est bonus pastor, qui educit oues suas fideliter. Io. 10. Educet eas, & cū proprias oues emiseric, ante eas vadit, &c. educet, s. de tenebris ad lucē, de miseria ad lætitiā. Eze 34. Visitabo oues meas, & liberabo eas de omnib; locis, in quib; dispersę fuerūt die nubis & caliginis. Et Christus ante eas vadit, s. p̄ bona exēpla: sic etiā facere debet pastor spiritualis, vt dicit Apo. Omnia facite sine murmurationibus & hēsitationib;. Phi. 2. vt sitis sine querela & simplices filij Dei, sine reprehensione in medio nationis prauę, inter quos lucetis sicut lum. &c. De quo etiā 1. Pet. 2. Vt in eo q̄ detractāt de vobis tāquā de malefactorib; ex bonis operib; vos cōsiderātes, glorificēt Deū in die visitatiōis. ¶ Quarto, Christus est bonus pastor: quia vitā ponit amicabiliter. De quo subdit in text. Et est secūdū mēbrū, in quo vt dixi, pastoris officii declarat, di. *Bonus pastor animā suā ponit pro ouibus suis.* Ber. Vnā animā in passione posuit: & oēs animas de inferno liberauit. Similiter Greg. in homil. dicit: Fecit quod monuit, ostēdit quod iussit, & hoc ex charitate exhibuit. Io. 13. Cū dilexisset suos qui erāt in mūdo, vsq; in finē dilexit eos. id est, in fine maiore dilectionē ostendit eis. Ioan. 15. Maiore hac dilect. ne. habet, quā vt animā suā ponat, &c.

¶ Quinto,

¶ Quintò, Christus est bonus pastor, quia oves suas cognoscit singulariter, de quo subdit in textu: *Cognosco oves meas.* Reuera oēs noscitur. 2. Tim. 2. Cognovit dñs qui sunt eius, i. approbavit. Nam eius notitia est approbatio. Et ecòtra dicit malos se non noscere, quia eorum opera non approbat. Mat. 25. Amen dico vobis, nescio vos. O terribile verbum! Item pastores solēt omnes signare: sic Christus per signum crucis & memoriā passionis noscit suos. De quo Ezech. 9. Signa thau super frontes virorum gementiū & dolentiū, i. crucis memoriā, dicendo cum Apost. Galat. 6. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Nam sicut rex militē suum noscit in armis & vexillo, sic & Christus suos noscit per arma passionis, Galat. 5. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixurunt. Dicamus igitur cum Psal. 85. Fac mecū signum in bono. sic pastores spirituales noscere debent oves suas, iuxta illud Prou. 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuòsque greges considera, quia dicitur tibi illud Luc. 16. Redde rationem villicationis tuæ. O quā dura erit ratio! Ezech. 3. Sanguinem eius de manu tua requirā. Et subdit in textu: *Et cognoscūt me mea*, s. oves, s. fide, spe & charitate: mihi obediendo, & mandata mea custodiendo. Quia scribitur 1. Io. 2. Qui dicit se nosse Deum, & mādāta eius non custodit, mendax est. Sic etiā spirituales oves deberēt noscere pastores suos eis obediēdo, & semel ad minus in anno se presentando, vt habetur de pōni. & remis. ca. omnis vtriusque sexus. Omnis fidelis semel in anno debet confiteri proprio sacerdoti. ideo Apost. Heb. 13. obedite prapōsitis vestris, & subiacete eis, ipsi enim pernuigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ¶ Sextò, Christus est bonus pastor, quia oves suas diiudicat sagaciter. Vnde Mat. 25. Separabit eos abinuicē, sicut pastor segregat oves ab hœdis: & statuet oves quidē à dextris, hœdos à sinistris. Greg. Duo ordines erūt in iudicio: Vnus electorū, alius reprobōrū. Electis dicitur: Venite benedicti, &c. Reprobis verò dicitur: Ite maledicti, &c. Augu. O q̄ bona pasqua dantur electis, vita æterna: vbi nulla arefcit herba, sed virēt omnia. Nam secunda Pasqua electorum sunt vultus Dei, vbi erit perpetua lætitia & securitas. Io. 10. Et non rapiet eas quisquā de manu mea.

¶ Dominica tertia post Pascha.

¶ Qui fiat, vt verbum Dei à quibusdam non intelligatur. Item de triplici tristitia, eiusque quæ secundum Deum est, origine.

ENARR

ENARRATIO I
Modicum & nō videbitis me. Io. 16. In summa Euāg. duo innuuntur: Primò, pronūtiat euentū futurū, ibi: *Modicum, &c.* Secundò, soluit dubiū discipulorū, ibi: *Cognouit Iesus.* De primo dicit: *In illo tempore*, s. in cœna, cū Christus dixit eis de recessu p̄ mortē: tunc vidit eos tristes, & cōsolabatur eos, dicēdo eis quod non esset diu abfututus, dic. *Modicū, & san non videbitis me*, s. tempore mortis per 40. horas. Hic innuuntur tres articuli fidei: Primus de morte, vbi p̄ tres dies discipuli eum non viderunt. Secundus verò de resurrectione, cū subdit: *Iterū modicum, & videbitis me*, s. tempore resurrectionis. Et erat modicū. Act. 1. per 40. dies apparēs eis, s. suis electis. Tertius articulus ascensionis, ibi: *Quia vado ad patrem*, quasi dicat, quādo ascendero in cœlum, tunc non videbitis me amplius vsq; ad finem mūdi in resurrectione generali. Nam ab hoc tempore, s. ascensionis, nō apparet Christus in mundo corporali & sensibili præsentia, in propria forma cōmuniter hominibus: quāuis ex speciali gratia apparuit, & apparere possit aliquibus, sicut B. Ioan. Euang. cum cum ad se vocauit, & B. Petro egredienti urbem à facie Neronis apparuit dñs. Cui Petrus: Domine quò vadis? Et sic adhuc hodie ex speciali gratia alicui apparere posset. Cautē tamē agendū foret in huiusmodi apparitionibus insolitis, & hoc p̄pter deceptionem diabolicam. Scribitur enim 2. Cor. 11. Ipse Satanas transfiguratur se in angelū lucis: quia aliquādo ex diuina promissione Satanas assumit corpus in quo simulat Christi personā vel alterius, & ita apparuit B. Martino. Aliquando tamen etiam inuisibiliter, formando tamen vocem audibilem, vt B. Francisco volens eum retrahere à pœnitentiæ rigore: & multis aliis modis, quibus hominē decipere nititur. ¶ Dixi, secūdò soluit dubium discipulorū, cū subdit: *Dixerunt ergo discipuli, Qui est hoc quod dicit nobis modicum?* Vnde duplex causa potuit esse, quare non intelligebant, vt dicit Chry. Prima, quia propter tristitiam non potuerūt intellectum eleuare ad sensum verborum. Secunda est cōtrarietas, quæ videbatur in verbis, s. *videbitis & non videbitis.* Et adhuc duplex est causa quare verbū Dei intellectu nostro non percipitur: primò, quia cor nostrū plerunq; est ad alia inclinatū, vt aliquorū ad auaritiā. Pl. 57. Sicut aspidis surdæ obturatis aures suas. Et tales non intelligunt verbum Dei. Aliorū verò ad luxuriā. Eccl. 2. 1. Audiuit luxuriosus, & displicebit

placet illi, & proiciet illud post dorsum suū. Chryf. Sicut cū ostēditur leoni herba viridis, nō aduertit, quia eius natura nō est ad illā inclinata. Secūdo, quia est factis eorū contrariū. Amos 5. Odio habuerunt corripientē in porta, & loquētē perfectē abominati sunt. Sap. 2. Cōtrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis. Circūueniamus ergo iustum, quoniā inutilis est nobis, &c. Ideo Io. 3. Omnis qui malē agit, odit lucē, & nō venit ad lucē, vt nō arguatur opera eius. Et Prou. 18. Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi dixeris, quæ versantur in corde eius. Sic igitur, quia discipuli dubitauerūt. Ideo subdit: *Cognouit Iesus quia uoluerūt eū interrogare. Cognouit p̄ speculū diuinitatis. 1. Reg. 16. Homo uidet ea quæ patent, Deus autem intuetur cor. Et dixit, de hoc queritis inter uos, quia dixi uobis modicū. Amen amē dico uobis q. plura & stabitis uos, interius per dolorē, s. tali modico in quo me nō uidebitis, s. in triduo mortis. mundus autē gaudebit, i. amatores eius; vt Scribæ & Pharisei: uos autē cōtristabimini, sed tristitia uestra uertetur in gaudiū, & pœna trāsibit in lætitiā. Gre. 15. Moral. Sicut iniqua lætitia trāsit ad pœnā, itā innocēs pœna uadit in lætitiā. Nota, in script. sac. triplex inuenitur tristitia sicut & læticia. Prima tolerabilis, secūda damnabilis, tertia cōmēdabilis. Prima tolerabilis illa est naturalis, quādo homo ex naturali affectu nullo extrinseco accidēte cōsueuit esse tristis. Et quia secūdu Philof. ex naturalib⁹ homo nō meretur nec demeretur, ideo per talē tristitiā nec bonū nec malū cōsequitur. Sed tamē eadē naturalia per bonā uolūtātē cū ad bonū inclinamus, meremur: si uerō ad malū, demeremur. Verbi gratia: uidere & audire inquantū sunt naturalia per se & absolute cōsiderata non habēt meritū, sed quātū ex uoluntate eadē ad bona uel ad mala inclinamus, meremur uel demeremur. Secūda est tristitia dānabilis, quæ uitiū parit aliquādo ex impatientia eorū quæ Deus permittit super nos propter peccata nostra: vt quādo dat infirmitatē, uel aduersitatē aliquā, de qua 2. Cor. 7. Seculi tristitia mortem operatur. Ideo Eccl. 30. Tristitiā lōgē expelle à te, multos enim occidit tristitia: & nō est utilitas in illa, quia non potes cōtra Deum. Iob 11. Si subuerterit omnia uel in unū coarctauerit, quis contradicet ei? aut quis dicere ei potest, Cur ita facis? Aliquādo talis tristitia oritur ex inuidia, quæ est tristitia mētis de felicitate aliena, de qua Prou. 15. Sicut tinea uestimēto, & uermis ligno, ita tristitia uiri nocet cordi.*

di. Prou. 17. Spiritus tristis exiccat ossa, i. uirtutes. Eccl. 38. A tristitia festinat mors. Tertia est tristitia cōmēdabilis. De hac 2. Cor. 7. Quæ secūdu Deū est tristitia, pœnitentiā in salutē stabilē operatur. Et dicit quæ secūdu Deū est. Illa tristitia septē habet gradus, uel oritur ex multis. Primō ex peccatorū recordatione. Talis fuit tristitia Pauli, Rom. 9. Tristitia mihi est magna & cōtinuus dolor cordi meo. Sic petro cū amare fleuit. Et meritō, debet oriri tristitia ex peccatorū recordatione, quia septē mala homo p̄ peccatū incurrit. Primō, deū offēdit. Sap. 14. Similiter autē odio sunt deo impius & impietas eius. Secūdo, diabolo se subdit. 2. Pet. 2. A quo quis superatus est, huius & seruus est. Tertio, gratiā perdit. Aug. Dei gratia & peccatū opponuntur. Nisi eū unū radicitus euulsū fuerit, alterū plātari nō poterit. Quarto, pœnā meruit. Ro. 6. Scipēdia peccati mors. Quinto, imaginē dei deformauit, quia peccatū est macula animę. Pl. 52. Abominabiles facti sunt in iniquitatib⁹. Sexto, proximū scādālizauit. Mat. 18. Vē illi per quē scādālū uenit. Septimō, se ab Ecclesia separabit. Psal. 25. Odiui ecclesiā malignantiū. Sed tristitia p̄ peccato omnia illa reformat. Ideo 2. Cor. 2. Gaudeo, nō, quia cōtristati estis: sed quia cōtristati estis ad pœnitentiam. Aug. Verus pœnitēs semper doleat, & de dolore gaudeat: nā ista tristitia uertetur in gaudiū. Luc. 15. Gaudiū erit in cœlo super uno peccatore, &c. Secūdo, oritur ex defectu cōsideratione, qui sunt multi, de quo Ber. Heu quot sunt obstacula quæ prohibēt, quot impedimēta quæ retardāt, ne uolūtās nostra uolūtati diuinæ ualeat inherere. Obiicit concupiscētia, obiicit ignorātia, vndiq; bella, vndique tela, vndiq; tentamēta. De hoc defectu cōqueritur ad Ro. 7. Scio enim, q̄ nō habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam uelle adiacet mihi, perficere autē bonū non inuenio. Non enim quod uolo bonū hoc facio, sed quod nolo malū hoc ago. Ideo Augu. Terret me uita mea, quia nisi sterilitas est in ea. Nam dicit, nunc hoc, nūc illud: post hoc, nec hoc, nec illud. Sed hæc tristitia uertatur in gaudiū. De quo Bern. Deus uidēs quōd nostrā cognoscimus miseriam, dat nobis suam misericordiā: talem nobis infundēs gratiā, vt delectabiliter operemur bonū. Inde gaudiū oritur mentis per quod tristitia effugatur. Tertio, oritur talis tristitia de dubia discussione, uel de nō assurance, de quo Eccl. 9. Nescit homo utrū amore an odio dign⁹ sit. Nā licet habeamus

consol

nisi in fruitione summæ bonitatis. De quo Pl. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua: ad quam nos perducat, &c.

¶ *Triplex existente gaudio, unum tantum esse verum & infallibile. Item de distinctione, atque affectibus tribulationis.* ENARRATIO II.

Mundus quidem gaudebit, vos autem contristabimini. Io. 16. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primò, pronuntiat malorù lætitiã & exaltationem, ibi: *Mundus quidē gaudebit.* Secundò, subiungit bonorù miserã & tribulationem, ibi, *Vos autem contristabimini.* De primo dicit, *Mundus gaudebit.* Pro quo sciendum, Gaudium est triplex, s. mundiale, æternale, & spirituale. Primū est gaudiū mūdiale, quod habetur de reb⁹ huius mundi, s. de diuitiis, delitiis, voluptatib⁹, vanitatibus honorib⁹, &c. Mundanum gaudium nunquā perfectē cognoscitur, nisi cum perfectē despicitur, est & à bonis electis cōremnendū. Primò, quia habet vilitatem in obiecto, i. de rebus vilibus. Aug. Quid est seculi lætitiã, s. inebriari, comestationibus vacare, luxuriari, nisi impunita nequitiã? Ideo idem: Nil infelicius felicitate peccantiū, qua pœnalis infirmitas incurritur, & mala voluntas roboratur. Secundò, habet impuritatem in subiecto, anima enim peccatis deformata est subiectum huius gaudij. Prou. 2. Lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Hiero. Gaudiū mundi est gaudiū freneticorū, infirmitatē suam nō cognoscētiū. Tertiò, habet breuitatem in seipso. Iob 21. Tenēt tympanum & citharā, & gaudent ad sonitū organi, ducūt in bonis dies suos, & in puncto ad infernū descendunt. Sicut patet de diuite illo qui dixit, Luc. 12. Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Cui respōsum est: Stulte hac nocte animam tuam repetent à te: quæ autem paraſiti cuius erunt? Ecce quæ breue gaudium, Aug. Huius seculi lætitiã vanitas est. cum magna expectatione speratur vt veniat, non potest teneri cum venerit. Eccl. 1. Vidi cuncta quæ fiunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Bern. Gaudere de diuitiis & mundi delitiis, est quasi magnam molam in collo ligare, vt arctius demergaris. De breuitate etiã, & instabilitate huius gaudij ponit per modū dialogi Hugo de S. Victo. in lib. de vanitate rerum mund. cum discipulus diceret se videre nauigantes in mari in magna tranquillitate & etiam serenitate, & canētes in cytharis & liris & omni genere dulcis melodiz. Hugo dixit: Quid tibi videtur? Discipulus respōdit:

Mag

Magnum ecce gaudiū & iucunditas, quæ si posset esse diuturna, esset felicitas. Cui Hugo: Ergo placet tibi? Respondit discipulus, Cur mihi displicere debeat, non video. Cui Hugo: si ge paulisper oculū donec videas finem, Et post paululum interrogauit discipulum: Quid vides? Respōdit discipulus, Video vndiq; nubescere, & nubes ventis agitari, mare cōturbari, fluctus intumescere, nauimq; funditus euerſi. Cui Hugo: Quid tibi videtur? Respondit discipulus: Heu quid laudauit! Ecce lætitiã vestra quæ citò immutata est, & vita vestra ad quā miserã deuoluta est? Prius vobis exultantibus pisces alluserūt, nūc vos naufragiū miserabiliter absorpsit. Cui Hugo: Quid tibi videtur, gaudiū mundi quale est? Respōdit discipulus: Vanitas vanitatis. Ideo Hugo ad discipulū dicit: Respice miserū mundū, & magis eos miseros, qui diligunt mundū. Ille est quē putauimus amicū, inuenimus inimicū. Ille est in quo tēpora lōga nobis promissimus & breuia inuenimus. Ibi pacem quærimus, & lōgē à nobis est. Heu eius pulchritudinē dileximus, eius speciē laudauimus, eius gloriã & iucunditatē desiderauimus, eius gaudiū amplexati sumus. Certē quid video nisi omnia vana, & nunquā à sapientibus & virtutū amatoribus appetenda? Vbi sunt qui ante tēpora fuerūt: vbi diuites, potētes & gloriosi? Baruch 3. Exterminati sunt & ad infernū descēderūt, & alij in locū illorū exurrexerunt. Nam scribitur Isa. 29. Sicut somniat sitiens quæ bibit, cum autē fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est: sic amatores mundi, qui dormiūt somno peccati, nūc non intelligunt miserã suam: sed postquā euigilauerint in pœnis, dicēt illud Sap. 5. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarū iactantia quid cōtulit nobis? transierūt omnia velut vmbra, &c. ¶ Secundum gaudiū est spirituale: De quo dicit Pl. 32. Exultate iusti in dño. Et quadruplex est differentia inter gaudiū mundiale & spirituale secundum quatuor causas. Primò, quò ad causam efficientē, quia gaudium spirituale causatur à Deo, de quo Isa. 61. Gaudēs gaudebo in dño, & exultabit anima mea in Deo meo: dicit Gl. Gaudens, scilicet de gratia iustificante, gaudebo de fructu inde proveniente, vt dicit Apost. Philip. 4. Gaudete in Domino semper, scilicet in gratia, iterum dico gaudete, s. in gloria. Vnde Pl. Lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Sed gaudium mundi est à mundo, vt supra dictū est. Secundò, differunt quò ad causam materialē, quia

nisi in fruitione summæ bonitatis. De quo Pl. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua: ad quam nos perducet, &c.

¶ *Triplex existente gaudio, unum tantum esse verum & infallibile. Item de distinctione, atque affectibus tribulationum.* ENARRATIO II.

Maxime quidem gaudebit, vos autem contristabimini. Ioa. 16. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primò, pronuntiat malorù lætitiã & exaltationem, ibi: *Mundus quidem gaudebit.* Secundò, subiungit honorù miseriam & tribulationem, ibi, *Vos autem contristabimini.* De primo dicit, *Mundus gaudebit.* Pro quo sciendum, Gaudium est triplex, s. mundiale, æternale, & spirituale. Primù est gaudiù mündiale, quod habetur de rebus huius mundi, s. de diuitiis, delitiis, voluptatibus, vanitatibus honoribus, &c. Mundanum gaudium nunquã perfectè cognoscitur, nisi cum perfectè despicitur, est & à bonis electis cõtemnendù. Primò, quia habet vilitatem in obiecto, i. de rebus vilibus. Aug. Quid est seculi lætitiã, s. inebriari, comestationibus vacare, luxuriari, nisi impunita nequitia? Ideo idem: Nil infelicius felicitate peccantiù, qua pœnalis infirmitas incurritur, & mala voluntas roboratur. Secundò, habet impuritatem in subiecto, anima enim peccatis deformata est subiectum huius gaudij. Prou. 2. Lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. Hiero. Gaudiù mundi est gaudiù freneticorù, infirmitatè suam nõ cognoscentium. Tertio, habet breuitatem in seipso. Iob 21. Tenet tympanum & citharã, & gaudent ad sonitù organì, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad infernù descendunt. Sicut patet de diuite illo qui dixit, Luc. 12. Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Cui respõsum est: Stulte hac nocte animam tuam repetent à te: quæ autem parasti cuius erunt? Ecce quod breue gaudium, Aug. Huius seculi lætitiã vanitas est. cum magna expectatione speratur vt veniat, non potest teneri cum venerit. Eccl. 1. Vidi cuncta quæ sunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Bern. Gaudere de diuitiis & mundi delitiis, est quasi magnam molam in collo ligare, vt arctius demergaris. De breuitate etiã, & instabilitate huius gaudij ponit per modù dialogi Hugo de S. Victo. in lib. de vanitate rerum mund. cum discipulus diceret se videre nauigantes in mari in magna tranquillitate & etiam serenitate, & canentes in cytharis & lyris & omni genere dulcis melodiar. Hugo dixit: Quid tibi videtur? Discipulus respõdit:

Mag

Magnum ecce gaudiù & iucunditas, quæ si posset esse diurna, esset felicitas. Cui Hugo: Ergo placet tibi? Respondit discipulus, Cur mihi displicere debeat, non video. Cui Hugo: sige paulisper oculù donec videas finem. Et post paululum interrogauit discipulum: Quid vides? Respõdit discipulus, Video vndiq; nubescere, & nubes ventis agitari, mare cõturbari, fluctus intumescere, nauimq; funditus euerti. Cui Hugo: Quid tibi videtur? Respondit discipulus: Heu quid laudauit! Ecce lætitiã vestra quæ citò immutata est, & vita vestra ad quã miseriam deuoluta est? Prius vobis exultantibus pisces alluserunt, nunc vos naufragiù miserabiliter absorpsit. Cui Hugo: Quid tibi videtur, gaudiù mundi quale est? Respõdit discipulus: Vanitas vanitatum. Ideo Hugo ad discipulù dicit: Respice miserù mundù, & magis eos miseros, qui diligunt mundù. Ille est quẽ putauimus amicù, inuenimus inimicù. Ille est in quo tẽpora longa nobis promissimus & breuia inuenimus. Ibi pacem quærimus, & longè à nobis est. Heu eius pulchritudinẽ dileximus, eius speciẽ laudauimus, eius gloriã & iucunditatẽ desiderauimus, eius gaudiù amplexati sumus. Certè quid video nisi omnia vana, & nunquam à sapientibus & virtutù amatoribus appetenda? Vbi sunt qui ante tẽpora fuerunt? vbi diuites, potetes & gloriosi? Baruch 3. Exterminati sunt & ad infernù descēderunt, & alij in locù illorù exurrexerunt. Nam scribitur Isa. 29. Sicut somniat sitiens quod bibit, cum autè fuerit expergefactus lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est: sic amatores mundi, qui dormiunt somno peccati, nunc non intelligunt miseriam suam: sed postquã euigilaerint in pœnis, dicet illud Sap. 5. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarù iactantia quid cõtulit nobis? transferunt omnia velur umbra, &c. ¶ Secundum gaudiù est spirituale: De quo dicit Pl. 32. Exultate iusti in dño. Et quadruplex est differentia inter gaudiù mundiale & spirituale secundum quatuor causas. Primò, quò ad causam efficientẽ, quia gaudium spirituale causatur à Deo, de quo Isa. 61. Gaudes gaudebo in dño, & exultabit anima mea in Deo meo: dicit Gl. Gaudens, scilicet de gratia iustificante, gaudebo de fructu inde proueniente, vt dicit Apost. Pilip. 4. Gaudete in Domino semper, scilicet in gratia, iterum dico gaudete, s. in gloria. Vnde Pl. Lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Sed gaudium mundi est à mundo, vt supra dictù est. Secundò, differunt quò ad causam materialẽ, quia

D d 2

gaudiū seculare habet pro materia rē corporalē, Iſa. 22. Ecce gaudiū & lætitia, occidere virulos & arietes, comedere carnes & bibere vinū. Sed gaudiū spirituale est de spirituā libus profectibus, s. remissione peccati, de dilectione Dei. Gaudiū seculare est in exterioribus sensibus, sed spirituale in interioribus affectibus: & differunt in materia. Tertio, differūt quō ad causam formalē, quia gaudiū spirituale est bonū purū & impermixtū, sed seculare est trititia permixtū. Vnde Ptou. 14. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Nā si homo gaudet in facietate & crapula, sequitur infirmitas: si in diuitiis, sequitur sollicitudo & infatietas. Aucta illud Eccle. 5. Auarus nō implebitur pecunia. Si in honoribus, fallax est, & desinit. De quo Eccle. 10. Rex hodie est, & crās morietur. Itē seculare gaudiū semper habet remorsum in cōscientia admixtū, de quo Sap. 17. Sēper pręsumitur sæua perturbata conscientia. vt impleatur illud Prouer. 20. Siue irascatur, siue rideat, nō inueniet requiē. Quarto, differūt in causa finali, quia finis spirituales gaudij est pura & trāquilla cōscientia, vt dicit Seneca. Nō est verior lætitia q̄ de pura conscientia. Terrer diabolus, turbet mūdus, alliciat caro: illa semper est secura. Vnde Eccle. 30. Non est oblectamentū super cordis gaudiū. Aug. Læritia bonæ cōscientiæ, paradus est animę. Zach. 10. Lætabitur cor eorū quasi à vino, & exultabit cor eorū in dño. Sed finis secularis gaudij est perturbata cōscientia & dānatio subita. Vnde Lu. 11. Anima mea habes multa bona, &c. Cui responsum est: Stulte hac nocte animā tuā repetēt à te, &c. At spirituale illud gaudiū nō est fallibile, sed verū triplici ratione. Primò, quia est sincerū sine contrarij permixtione, propter omnis mali carentiā. Iſa. 35. Gaudiū & lætitiā obtinebūt, & fugiet dolor & gemitus. Nā ibi omne malū excluderur, & luctus in gaudiū eōmutabitur. Psal. 20. Cōuertisti planctū meum in gaudiū mihi. Et Pl. 20. Lætificabis eū in gaudio cū vultu tuo: Apo. 2. 1. Absterget Deus omnē lacrymā ab oculis eorū, & mors vltā nō erit, &c. Secundò, quia est plenū omni delectatione. Aug. Nullū bonū latebit, nullum malum aderit. Pl. 83. Cor meum & caro mea exultauerūt in Deū viuū. Tertio, quia est æternū perenni duratione. Io. 16. *Gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Bern. Hoc gaudiū est tā magnū, q̄ non potest mensurari: tam multū, q̄ non potest numerari: tam pretiosum, quōd non æstimari: tam copiosum, q̄ non

q̄ non finiri. Aug. Illuc festinate, vbi semper viuētis. Si enim amatis miseram & fluidam vitam, vbi homo nascitur cū dolore, viuūt cum labore, moritur cum mœrore: quanto magis vbi sempiterna securitas & felicitas? sed non sine trititia habebitur ista lætitia, ideo dicit: *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini, plorabitis & flebitis.* Vnde versus,

Dulcia non meruit, qui non gustauit amara.

¶ Dixi secundò subiungit bonorū miserā & tribulationē dicēs: *Vos contristabimini.* Circa quod nota q̄ Deus vult vt electi sui patiātur, de quo 2. Tim. 3. Oēs qui piē volunt viuere in Christo, persecutionē patientur. Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū Dei. Reuera per multas: nā passiones & tribulationes oēs vel sunt innatæ vel illatæ, vel voluntariē assumptæ. ¶ Primo, est nobis aliquādo passio innata, vt cū aliquis à natura est inclinatus ad superbiam, auaritiā, luxuriā: huic est per rationē repugnandū. Prolo-maus: Sapiens dominabitur astris. Ideo Eccl. 8. Memēto quoniā oēs in corruptione sumus. cōtrarietatis, s. & pugnæ corporis cōtra spiritū. De quo Iac. 4. Vnde bella & lites in vobis? Nōne ex cōcupiscentiis vestris, quæ militāt in mēbris vestris: sic. Et hoc quidē Apost. cognouit. Ro. 7. Video aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mentis meæ. Et hæc fuit sibi nō modica tribulatio, cū subdit ibidē, Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? sed tamē per rationē repugnauit. Sic & nos primò per corporalē disciplinā: sicut fecit S. Benedict. qui cū memoriā cuiusdā mulieris olim visæ, cuius speciē diabolus sibi crebrius intētabat, plus nimio exarxisset, nudus se in spinis & verpibus volutabat, vt sic vulneribus corporis vulnera mētis curaret. Sic & nos exēplo Apost. 1. Cor. 10. Castigo corpus meum, &c. Greg. Vulnus corporis sanat vulnus mētis. Secundò, per fugam. 1. Cor. 6. Fugite fornicationē. Alanus:

Si venerem vitare vobis, loca, tempora vita:

Nam locus & tempus pabula donat ei.

¶ Gl. super 1. Cor. 6. Alia vitia subiugare potes per resistentiā, solam luxuriā per fugam. Bern. Durā & continuā tribulationem sustinemus, quia de corpore exit pestiferum virus, cui repugnamus & resistimus. ¶ Secunda, est tribulatio illata, & sunt tres qui inferunt, proximus vt noceat, diabolus vt decipiat, Deus vt corrigat. primò, proxim⁹ vt noceat, talis tribulatio est paciēter sufferēda, siue mali retributiōe,

& vindicatione. Ro. 12. Nulli malū pro malo reddētes. Deu. 32. Mea est ultio, & ego retribuā eis in tēpore. Greg. Virtuosus est mala patienter perpeti quā bona operari. Prouer. 20. Ne dicas, reddā malum pro malo, expecta dominū & liberabit te. Secūdo, diabolus vt decipiat: & est talis tribulatio humiliter sustinēda, sine cōsensu inclinatione, videlicet vt nō prābeamus consensum. Tob. 4. Caue ne vnquam peccato cōsentias, & p̄termittas p̄cepta Dei nostri. Isid. Illius est malē ingerere, nostrum consentire. Et D. Augustinus, Non sentit p̄nam, qui non consentit in culpam. Tertia tribulatio est à Deo illata, & illa est gaudēter amplectenda sine cordis murmuratione, quia sit nobis in melius. Aug. Deus est adeo bonus, q̄ nō permittit malū, quin vult elicere bonū. ¶ Est multiplex effectus tribulationis huius. Primò, vt homo purgetur. Eccl. 7. In dolore sustine, & in humilitate tua patientiā habe: quoniā in igne probatur aurū & argentū, homines verò receptibiles in camino humilitationis. Apoc. 7. Ioānes vidit multitudinē magnā in albis, cui angelus: Qui sunt hi, & vnde venerūt? Cui Ioānes: Domine mi, tu scis, & respōdit angelus: Hi sunt qui venerūt de tribulatione magna, & lauerūt stolas suas & dealbauerūt eas in sanguine agni. Nam habetur 5. q. 5. nō omnis. Sape Deus mordacissimū genus tribulationis vertit ad animā medicamentū: medicus enim freneticū ligat, lethargicum excitat, ambobus molestus existit, & tamē ambos amat. Aug. super Psal. 22. intellige Deū medicū, tribulationem medicamentum, & esse ad salutē nō ad damnationē. Secūdo, vt malū videtur. Psal. Cū occideret eos, querebāt eum, & reuertebātur, &c. vt patet de B. Paulo, qui fuit malē int̄tionis, fides volens vinc̄tos producere in Hierusalem: sed percussus c̄citate cōuersus est. Vnde Greg. in Moral. Quicumq; stultus est in culpa, sapiēs erit in p̄na. Isa. 18. Tantūmodo sola vexatio intellectu dat auditui. Hier. Nulla res ita conferuat hominem à peccato, sicut timor supplicij, & amor Dei. Tertio, vt homo probetur. Greg. Qualis vnusquisq; apud se lateat, illata cōtumelia probat: nā multi loquūtur de patientia, & iudicāt alios impatiētes, interim q̄ nō aduenit eis tribulatio: sed tribulatione adueniēte, quā patiētes sint apparet. Ber. super. Cant. Sicut stellę in nocte lucēt, in die latent: sic vera virtus quæ in prosperis nō apparet, in aduersis claret. Quarto, vt ad bonū prouisor festinet. Ps. 114. Tribulatio-

nem

nem & dolorē inueni, & nomē domini inuocau. Dominus Albert. dicit: Omne animal fulmine percussum vertit faciē ad fulmē: sic qui nolunt respicere Deū blandientē, facit eos respicere ad se percipientē, vt patet in Nabuchodonosor, Dan. 4. qui dixit: Oculos meos ad cælum leuauī, & sensus meus redditus est mihi. Nā equus calcaribus stimular, vt citius vadat. Luc. 14. Compelle intrare Greg. Mala quæ nos hīc premūt, ad Deū ire cōpellunt. Et figuratur hoc 2. Reg. 14. Ioab primò & secūdo vocatus noluit venire ad Absalō, quouq; succendit segetes eius, & tūc venit. Psal. 15. Multiplicatæ sunt infirmitates eorū, postea accelerauerūt: & impletur in eis illud Isa. 26. Domine in angustia requisierunt te. Nā ideo Deus permittit tribulationes super suos, vt Deū inuocēt & ad patriā vitæ anhelent. De quo Greg. Deus electis iter asperū facit in via, ne obliuiscātur eorū, quæ sunt in patria. Quintò, Deus pmittit tribulationes super electos, ad ostēdendū, q̄ ipsi à Deo amātur. Apoc. 3. Ego quos amo, arguo, & castigo. Sicut enim pater arguit filios, sic & Deus suos. Heb. 12. Quē enim diligit dominus, castigat: flagellat autē omnem filiū, quē recipit. Aug. Si exceptus es à passione flagellorū, non eris h̄eres in regno cœlorū. Ideo Apost. Heb. 12. Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri & nō filij estis, id est, nō iheredes. Idcirco dicit Aug. contra Iouini. Si diligenter attenderes, tūc nulla tibi maior tristitia, quā dum nullū lamentū tibi accidit in hac vita. Rationē subiūgit Haymo dicens: Est signū damnationis perpetuæ, dum nulla est lamentatio huius vitæ: vt patet de illo in vita S. Ambr. ad quem cū Romā pergeret, pro hospicio capeffendo declinauit ad hominē nimīū locupletē, quē cū super statu suo requisuisset respōdit: Status meus dñe exiit gloriofus. Quod au diens Amb. dixit comitibus suis, Surgite & hinc quātous fugiamus, quia dominus non est in loco isto. Et cum aliquid tantulum processisset, terra hominem illum cū vniuersis suis absorbit, vt nullū inde vestigiū remaneret. Ideo Iob 6. Hæc mihi sit cōsolatio, vt affigēs me dolore nō parcat. Propter quod petiuit Aug. di. Hīc seca, hīc vre, vt parcas in futuro. Sextò, vt meritum augeatur. Nā illud quod mere-mur per bona opera, est exile. Aug. Terret me vita mea, quā nihil nisi sterilitas in ea: & si quid bonū sit, aut simulatum, aut imperfectū, aut corruptū. Hoc perpendens Iob 9. dicit:

Dd 4

Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Nam quod deficit homini ad meritum in bona operatione, hoc proficitur in tribulatione. Ideo Greg. Tãtò spes solidior surgit, quantò maiora quæ pro illo pertulit. Et Amb. super, Beati immacul. Quãtò maior tribulatio, tantò verior consolatio. eò quod secundum Apost. 2. Tim. 2. Qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitimè certauerit. Quapropter dicit Aug. super Psal. Si promissum patris bene cognouisti, non timeas flagellari, sed peccare: si te terreat tribulatio in intuitu mentis tuæ, sit consequens consolatio. Nam implebitur illud Psal. 93. Secundum multitudinem do. me. conso. t. læ. a. meam. Ideo 1. Pet. 1. Modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus. Eò quod Iudith 8. dicitur: Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes trãsierunt fideles, & Hier. Quis sanctorum sine tribulatione? quasi dicat, nullus. Ideo Iacobi 1. Beatus vir qui suffert tentatio. quia cum proba. fu. ac. co. vita. ¶ Tertia tribulatio est affectata & voluntariè assumpta: vt qui non sunt contenti prioribus tribulationibus, sed seipso conturbant, & Deo voluntariè offerunt cor contritum & humiliatum, & corpus castigatum, flagellatum & vulneratum, d. cum Apost. 1. Cor. 9. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo: vt fecerint sancti confessores, qui paupertate attenuati, abstinentia macerati, afflictione castigati, orationibus & ieiuniis fatigati, vitam suam salubriter finierunt. De quibus Heb. 11. Circumierunt in melotis, in pellicibus caprinis, egentes, angustiiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis, & cauernis terræ degentes, & perpendentes illud Apost. Rom. 8. Non sunt cõdignæ passionibus huius tẽp. ad fu. gl. Reuera non condignæ, 1. Cor. 1. Quia nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his, qui diligunt illum. Isa. 64. A seculo non audierunt, neque auribus perceperunt: oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te. Ideo Sap. 3. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus tentauit eos & inuenit eos dignos se. Nam nullus rhetor potest explicare, nec arithmeticus numerare, nec geometer ponderare, quanta sint gaudia paterna patriæ supernæ, quæ sunt danda his qui persecutionem & tribulationem pro Deo patiuntur. Ideo Gregorius, Consideratio præmij minuit vim flagelli.

Domi

¶ Dominica quarta post Pascha.
 Quo itinere ac ratione Christus eiusque imitatores ad Deum patrem
 regrediantur. Obiérque de veritate in tempore non celandã.

ENARRATIO I.

Vado ad eum qui me misit. Io. 16. ¶ In summa Euãgelij duo innuuntur. Primò accessus delectabilis & gloriosus, ibi: Vado: Secundò profectus commendabilis & vigorosus, ibi: Expedi vobis. De primo di. In illo tempore Dixit Iesus discipulis suis: Vado ad eum qui me misit, s. ad patrem, secundum quod homo, à quo nunquam recessi, secundum quod Deus: Nam Christus erat comprehensor & viator. Vnde dominus loquens de reditu suo ad patrem, non loquitur tãquam de futuro remoto, sed quasi præsens, vado. dixit: nobis in exemplum, vt dicit Bern. Omnia Christi opera designant in nobis aliqua faciẽda, vt homo semper in mente habeat Deum, & desiderium redeundi ad eum. di. Vado ad eum qui me misit. Nam dicit Psal. 109. Ipse fecit nos, & non ipsi nos. ¶ Ideo spiritualiter debemus ad eum ire. Primò, ad eius omnipotentiam, gratias ei referẽdo de bonis, quæ ab eo accepimus. Eccl. 1. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur, vt iterum fluant: & sic quia flumina omnium bonorum nobis veniunt ab eo: vnde hodie legitur in epistola Iac. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desersum est. Ideo debemus reuerti ad eum per gratiarum actum. Vnde Chryf. Deus ingiter subuenit nobis & benefacit. Igitur eius beneficium ante oculos semper assistere debet. dicamus cum Psal. 33. Benedicam dominum in omni tempore. Et merito, quia omnia à Deo habemus. 1. Cor. 4. Quid habes quod non accepisti? nihil. Respice sursum, & habes de caelo beneficium lucis. In aere respirationem, de terra nutritionem, à dextris angelum protegentem, à sinistris bona temporalia ad usum concessa. Ideo Cassiod. Omnis profectus est ad diuinitatis munera referendus. nil constat fore bonum, nisi quod ab illo cognoscitur collatum: ergo debemus ad eum ire per gratiarum actionem, si volumus esse de numero electorum. Figuratur Gen. 8. Columba reuersa est ad arcam ferens ramum oliuæ in ore suo, sed non coruus. Spiritualiter, per cornum intelliguntur mali, qui non reuertuntur per gratiarum actionem ad Deum, sibiipsis ascribentes bona, vt Nabuchodonosor. Dan. 4. Nonne hæc est Babylõ ciuitas magna, quã ego edificauit in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei, &c. sed boni redeunt ferentes ramum oliuæ, i. verbum

D d 5

gratiarū actionis in ore: nā ramus oliuæ viridis est & delectabilis, sic & gratiarum actio. Vnde Aug. Nihil melius ore promamus, animo geramus, calamo exaremus, q̄ vt Deo gratias agamus. Secūdo, debemus reuerti ad eius sapiētiā, cui nihil occultari posse cogitemus. Nā ipse videt oēs actus nostros. Heb. 4. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Quis enim vellet malè facere iudice præsente? sicut nos omnia facimus in præsētia iudicis. Ergo dicit Boet. Magna nobis indita est necessitas probitatis, qui omnia agimus ante oculos iudicis cūcta cernētis. Ideo Ps. 93. Nūquid qui finxit oculū, nō cōsiderat? Nā nihil est opertum quod nō reueletur, & occultū quod nō sciatur. Mat. 10. Nā quod times me præsente facere, hoc magis timere debes in sua præsētia cogitare. Ps. 93. Ipse cognouit cogitationes hominū. Tertiō, debemus reuerti ad Deū, hoc est, ad eius clementiā mercedē laboris nostri frequēter cōsiderando. Nam ipse dixit Gen. 15. Ego merces tua magna nimis. August. Labor sit terreat vide mercedē: de qua Apost. 12. & Isa. 64. Oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit, &c. Ergo noli pigrescere, nec laboris tēdio afficiaris. Greg. Cōsideratio prēmij minuit vim flagelli Nā merces sanctorū, vt dicit Ber. est tā magna, q̄ nō potest mēsurari: & tā multa, q̄ nō potest numerari: tam pretiosa, q̄ nō æstimari: tam copiosa, q̄ non finire. Replebit omnes sensus exteriores & interiores, vt homo dicitur sit illud Psal. 83. Cor meū & caro mea exultauerūt in Deū viuū. Ad hāc mercedem meritō fideles suspirāt, vnde Ber. O beata merces videre Christum in seipsa, in nobis, & nos in ipsa felici iucunditate. Quartō, debemus reuerti ad Deū, eius iustitiā & æquitatē cōsiderando, de qua Psal. 118. Iustus es domine, & rectum iudicium tuum: ita q̄ scribitur Eccl. 12. Cūcta quę sunt, adducet dominus ad iudiciū. Ideo dic cum Iob 31. Quid faciā, cum surrexerit ad iudicandū dominus? & cum quęsierit quid respōdebo ei? O peccator si attenderes & mēte diligēter reuolueres, tunc nō haberes pacem in mēte, nisi ei fueris recōciliatus. Iob 9. Quis restitit ei, & pacē habuit? nullus. Dicit nanq; Aug. Fecisti nos dñe ad te, & inquietū est cor nostrū, donec requiescat in te. Nā sine eius præsētia, nec est requies in intellectu hominis, nec in affectu: vt dicit S. Tho. intellectus hominis nō quietatur, nisi in cognitione primę veritatis: & appetitus nō satisfiatur, nisi in reprehēsiōne summę bonitatis. Ideo dicit: *Vado ad eum*

ad eum. ¶ Nota, Christus per multiplicē viā iuit ad patrem. Primō, p̄ viā mūditię & puritatis. Pro. 3. Viā illius, viā pulchræ. Et meritō, quia est cādor lucis ęternæ, & speculū sine macula. Sap. 7. Sic nos si volumus ire ad deum, oportet per illam viā ire, s̄ puritatis. Quia dicitur Apoc. 21. Nec intrabit in eā aliquid coinquatum aut abominationē faciens. & Matt. 5. Beati mūdo corde. &c. Nō dicit mūdo corpore: nam qui habēt munditiā corporis & non mētis, sunt similes sepulchris dealbatis. De quibus Matth. 23. Ideo petit Psal. 56. Cor mundū crea in me Deus. Secūdo, iuit per viā charitatis, quia dicit Io. 20. Ascendo ad patrē meū. Modō pater est nomen charitatis: sic & nos per illā viā debemus ire: quia dicit Ps. 106. Deducit eos in viā rectā, &c. Viā recta est charitas, de qua Aug. Charitas est via Dei ad homines & hominum ad Deum, quia ex charitate venit ad nos. Ioā. 3. Sic Deus dilexit mundū, vt filiū suū vnigenitū daret, &c. Amb. Sicut sine via nullus peruenit, quō tēdit: sic sine charitate non possumus ad Deum ambulare, sed errare. Ideo Hugo de laude charit. Homo in quo est Dei charitas, semper habet cor sursum ad Deum eleuatū, si ambulat, aut sedet, aut quiescit, quicquid egerit, cor eius à Deo non recedit, tacēs Deum cogitat, loquēs alios ad charitatē excitat: nā charitas est fons proprius, de quo nō cōmunicat alienus. Quapropter hortatur nos Saluator: Io. 15. Manete in dilectione mea. Et quomodo subdit, Si pręcepta mea seruaueritis, &c. Et hoc exēplo sui, cum inquit, Sicut & ego pręcepta patris mei seruauī, & maneo in eius dilectione. Tertiō, iuit p̄ viā pœnalitatis, Luc. vlt. Nōne hęc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriā suā? & sic nos per eandē viā debemus eū sequi, iuxta illud Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū Dei. Ideo Mat. 7. Intrate per angustā portā, quia lata porta & spaciōsa via est quę ducit ad perditionē, & multi sunt qui intrant per eā: q̄ angusta porta, & arcta via est, quę ducit ad vitā, & pauci sunt, qui inueniunt eā. Reuera pauci. Cōqueritur nāq; Ber. Dñe oēs volūt ad te venire, & pauci post te ire, omnes cupiūt xenia sanctorū, sed pauci imitātur vitā eorū, cum non de deliciis ad delicias, sed per tribulationes & labores debeat fieri ingressus. Ideo Hier. Nullus labor durus, nullū tempus longū debet videri, per quod acquiritur regnum Dei. ¶ Tūc subdit in textu: *Nemo ex vobis interrogat me, Quō vadis? Simon de Cassia: Meam videtis*

videtis in recedēdo voluntatē. Cur nō interrogatis, cūm dī-
co vos amicos nō seruos. Nā licentiā habet amicus inter-
rogare & nō seruos. Sed quare nō interrogauerūt? Respon-
Chry. Suprà immediatē dixerat Christus, Venit hora, vt o-
mnis q̄ interficit vos, arbitretur obsequiū se pręstare Deo,
& absq; synagogis faciēt vos. Et ex illo erāt discipuli cōtri-
stati & attoniti. Ideo subdit in tex. *quia hec locutus sum vobis, et
tristitia impleuit cor vestrū.* Aug. Cōtristabatur in eis human⁹ affe-
ctus, quia carnalis desolabatur aspectus. De quo Beda: Mag-
gis tristabātur de recessu quo eos deserebat, quā lætarentur
de ascēsu quo patrē petebat. Sed Christus nouerat quid eis
expediret. Ideo dicit: *Sed ego veritatē dico vobis.* Chryl. Nō dico
quæ affectatis, sed si decies millies millesies cōtristaremi-
ni, audire etiam adhuc oportet quod cōfert. Hic Christus
docuit, q̄ veritas nō est omittēda, etiā si displicet. Nā dicit
Chryl. in c. 11. q. 3. nolite. 2. Non solū proditor est veritatis,
qui trāsgrediēs veritatē, palā pro veritate mendaciū loqui-
tur: sed ille, qui non liberē veritatē pronūtiat, q̄ liberē pro-
nūtiare oporteat: aut si non liberē veritatē defendit, quam
liberē defendere cōueni, proditor est veritatis. Nā sicut sa-
cerdos debitor est vt veritatē quā audiuit à Deo prędicet:
sic laicus debitor est, vt veritatē quā audiuit à sacerdotib⁹
probatā in scripturis, defendat fiducialiter: quod si nō fece-
rit, pdidit veritatē, quia habetur in c. 84. di. error. Error cui
non resistitur, approbatur: & veritas cūm non defensatur,
opprimitur. Ideo hortatur Isa. 33. Clama ne cesses, quasi tu-
ba exalta vocē tuā, & nuncia populo meo scelera corū. Ra-
tio habetur 11. q. 3. nemo. Melius est p̄ veritate pati suppli-
ciū, q̄ pro adulatione cōsequi beneficiū. Dicit nāque Hier.
Veritas ligari & occultari potest. Vincti autē nō potest: quia
scribitur 2. Esd. 4. Veritas manet & valet in eternū: dic hi-
storiā ibi scriptā, nam veritas nullo modo est occultāda.
Quia dicit Augu. 11. q. 3. quisquis. Quisquis metu cuiuslibet
potētē veritatē occultat, irā dei super se prouocat. Et Arist.
Duob⁹ existētibus amicis, sanctū est pręhonare veritatē.
Ideo Christus ait discipu. *Veritatē dico vobis.* Simon de Cassia,
q. d. veritas sum, *veritatē dico*, in veritate debet intellectu⁹ cu-
iuslibet hominis quiescere, veritas amara interdū esse po-
test, iniusta nunquā. In veritate nemo fallitur. Sed heu iam
veritatē audire nolūt, vt Pilatus, & plus efferātur, & in rā-
corē mutātur. Nec mirū, nā veritas habet se vt aqua bene-
dicta

dicta quæ dū paulisper aspergitur, ab aspersis petitur: si ve-
rō abūdanter, irrat, & homines plerunq; faciē auertere fa-
cit. De quib⁹ 2. Tim. 3. In nouissimis diebus instabūt tēpora-
periculosa, & erūt homines seipfos amātes, cupidi, elati, su-
perbi, blasphemi, parētibus nō vbediētes, ingrati, scelesti,
sine affectione, sine pace, criminatores, incontinētes, immi-
tes, &c. Et post subdit: *Quemadmodū autē Iannes & Mam-
bres resistenterunt Mose, ita & hi resistent veritati:* & 2. Tim. 4.
Erit tēpus, cūm sanā doctrinā non sustinebūt, sed ad sua de-
sideria coacerbūt sibi ministros pruriētes auribus, & à veri-
tate quidē auditū auertēt, ad fabulas autē conuertentur. De
talibus prædicatoribus obtricitibus veritatē, Prou. 16. scribi-
tur, Vir iniquus lactat amicū suū, & ducit eū per viā nō bo-
nā. Tales sunt ioculatores diaboli, qui non contristant sed
lætificant peccatores: dicitur em̄ Eccl. 7. Melior est ira risu,
quia per tristitiā vultus corrigitur anim⁹ delinquētis. Ideo
Aug. Melius est cū seueritate diligere, quā cū lenitate deci-
pere. Ideo Christus ait: *Veritatē dico vobis.* ¶ Dixi secūdō sub-
iūgitur profectus cōmendabilis & vigorosus, ibi: *expedit vo-
bis vt ego vadā.* Reuera fuit expediēs multis de causis. Primò,
vt carnalē amorē amputaret. De quo ven. Beda: Expedit vt
forma serui auferatur, & amor diuinitatis altius mentibus
nostris infigatur. Nam quantū distat spiritus à carne, intrā-
tū spiritualis consolatio à carnali. ideo subdit: *Si non abiero,
paraclētus nō veniet ad vos.* Ber. Nisi carnis substantia subtraha-
tur, paraclētus nō datur, secundū Aug. Nisi alimenta tenera
quibus vos alui, reliqueritis, cibū solidū nō sumetis: vt pa-
tet in pueris. Nā affectus carnalis impedit gratiæ plenitudi-
nē. Io. 6. Spiritus est qui viuificat, caro nō prodest quidquā.
Ber. Impossibile est impleri deliciis spiritū, qui subiacet car-
nalib⁹ delectationibus. Isa. 28. *Quē docebit scientiā, & quē
intelligere faciet auditum?* Ablactatos ab lacte, auulsos ab
vberibus. Ideo Ber. Si Apostoli carni diuinæ adhærēdo eius
quæ sancti sanctorū erat, spiritus sancto repleri nō poterant:
quid carni tuæ, quæ sordidissima est, ita conglomeratus es &
vis recipere spiritū sanctū: quod fieri nō potest, vt idē dicit:
Delicata est diuina cōsolatio, non datur admittētibus alie-
nā. Figuratur Exo. 16. deficiēte farina filiis Israel de Aegy-
pto allata, dabatur post hoc eis māna in deserto, spiritualiter:
sic relicta carnis cōsolationibus & terrenis dabitur no-
bis consolatio spiritualis & cœlestis. Ideo Ful. Necesse erat,
vt

vt illuc vbi præcesserat dilectionis thesaurus: sequeretur amorosus affectus: quia scribitur Matt. 6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Secundo, expediens fuit propter fidei augmentationem: quia dicit Aug. Christus non dat Spiritum sanctum in quantum homo, sed in quantum Deus. Modò interim quoad erat cum eis videbatur quasi vnus ex illis: & sic fides non erat firma & clara de diuinitate, quia secundum Aug. fides est de non visis: vt dixit Saluator Io. 20. Beati qui non viderunt, &c. Et Greg. Fides non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. Et ergo expediens erat, vt auferretur ab eis humanitas, & clarius missione Spiritus sancti innotesceret veritas. Tertio, expediens erat ad spei eleuationem. Si enim ille non ascendisset, quomodo ipsi spiritus ascensionis habuissent? Ideo dixit Io. 14. Si abiero & præparauero vobis locum, iterum veniam & accipiam vos ad me ipsum. Nam in hoc quòd Deus humanam naturam sublimauit, credentibus cœlum posse patere monstrauit. Quarto, expediens fuit ad exigendam charitatis affectionem: nam discipuli quadiu habebant Christum corporaliter presentem, non cogitabant de cœlestibus & spiritualibus. Cum autem ascendit, tunc totum animum ad cœlestia transferunt. Nam ante ascensionem Petrus dixit Io. 6. Domine ad quæ ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et Matt 17. Domine bonum est nos hic esse: quia enim non habuerunt defectum in ipsius presentia, ideo steterunt contenti. Voluit eis igitur auferre corporalem suam presentiam, ad designandum, quòd hic non est vera sufficientia, sed in æterna beatitudine est copiosa abundantia omnium bonorum. De quo Aug. Omnis copia quæ non est Deus meus, est mihi penuria: anima enim creata est summo bono, ideo non potest repleri & satiari creatis, sed solo ipso à quo creata est. Pl. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua, ideo voluit scandere sursum, vt nostrum attraheret spiritum per charitatis affectionem. De quo Io. 12. Si exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum. Ideo dixit. Expedi vobis, vt ego vadam: si abiero, scilicet, per passionem: mittam vobis eum, scilicet, post ascensionem.

¶ De multiplici iudicio, peccatisque quibus spiritus sanctus mundum argue dicitur.

ENARRATIO II.

Cum venerit paraclætus, arguet mundum de peccato & iniustitia. Io. 16. In verbis præmissis duo innuuntur, primo spiritus sancti utilitas, ibi: Arguet mundum. Secundo, multiplicitas utilitatis, ibi, De peccato, iniustitia & iudicio. De primo dicit, Arguet mundum

mundum. Nota, mundus capitur tripliciter, Vno modo pro vniuersitate rerum creatarum, & sic capit Io. 1. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est. Iste mundus semper est Dei, & nunquam diaboli. Ideo Gl. super Apoc. 11. Est mundus cuius Deus creator est: & est mundus cuius Deus redemptor est: & est mundus cuius diabolus princeps & rector est. De primo dictum est. De secundo, scilicet, cuius Deus redemptor est, est vniuersitas fidelium. De quo Io. 3. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, scilicet, pro eo. Et sic capitur Io. 6. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita, i. vniuersorum fidelium. Et Apoc. 11. Factum est regnum huius mundi domini nostri, & Christi eius qui regnabit in secula seculorum, amen. Tertius mundus est cuius diabolus princeps est & rector, & est vniuersitas malorum. De quo Io. 11. Princeps huius mundi eicietur foras. Diabolus dicitur princeps huius mundi, non ratione creationis sed vexatione etiam, seductione & prauæ voluntatis affectu. Nam Eph. 6. dicitur. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates & aduersus mundi rectores tenebrarum harum, i. peccatorum tenebrosorum. Et ille mundus est diaboli, non creatione, sed imitatione. Job 41. Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. De hoc mundo dicitur Io. 7. Non potest mundus odisse vos, me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt. ¶ De hoc dicitur text. Cum venerit, ille arguet mundum, i. mundanos homines. De peccato. scilicet, quolibet, licet infinita sint peccata quæ momentis quasi singulis committimus, omnia tamen comprehenduntur sub tribus. Primo, in mali operis perpetracione, & talia sunt infinita. Pl. 30. Circūdederunt me mala, quorum non est numerus. Et sic Manasses 1. Par. vlt. Peccaui super numerum arenæ maris. Ber. Si sine numero, quomodo numerabo? quomodo reddam rationem vsq; ad nouissimum quadrantem? Clamabo ergo cum Dauid 142. Non intres in iudicium cum seruo tuo dñe, quia non iustificabitur in conspectu tuo ois viuens. Nam dicitur Eccl. 18. Assidua est commissio eorum, scilicet, peccatorum. Et si cui videtur peccata sua non plurima, dicenti quid feci? causa est, quod non ingreditur vbi verum iudicium est, scilicet, in conscientia. Ideo Ezech. 3. Ingredere & includere in medio domus tuę. Et c. 8. Ingredere & vide abominaciones pessimas: & ingressus vidi: & ecce similitudo reptiliū, & animalium abominatio, i. omnium peccatorum. Et ibid. Et adhuc conuersus videbis abominaciones

minationes maiores, Ber. De quāto profūdus ingredimur, de tāto clarius conspicimus, q̄ oculi nostri pleni vanitate, aures detractione, manus sanguine, os maledictione. Secūdo, de peccatis omissionis, s. bonorū operū: & credo q̄ plura bona omittimus, q̄ mala cōmittimus, quæ cum vtraq; sint quasi infinita, non mirū quōd homines grauius arguantur & dānentur, vt patet in figura Luc. 13. de ficulnea, Ecce anni tres sunt, ex quo venio querēs fructū, & nō inuenio. succide ergo illā, &c. Mat. 7. Omnis arbor quæ nō facit fructū bōnū, exciderit, & in ignē mitteretur. Sap. 3. Vacua est spes illorū, labores sine fructu, & inutilia opera eorū. Et sic Mat. 21. Maledixit ficulneę secus viā, quæ nil nisi folia habuit. Ideo dicit de iustitia quā non fecimus, Isa. 1. Quiescite peruersē agere, & discite benefacere. Itē de iustitia quā fecimus, sed nō bene. Sunt enim tres circūstantiæ, quæ scdāt bonā opera. Primō, si ante finē desistētes bene operari o mittim⁹. Vnde 1. Par. 29. Firmabo regnū eius vsq; in æternū, si perseuerauerit facere p̄cepta mea. Ezech. 18. si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatē, &c. oēs iustitię eius quas fecerat nō recordabūtur. Gre. In casum bonū agitur, si ante terminū vitæ deseratur. Secūdo, si remittimus, s. cum negligētia, & tædio. Vnde Prou. 10. Egestatē operata est manus remissa: manus autē fortis diuitias parat. Apoc. 3. Scio opera tua, quia neq; frigidus es neq; calidus. vtinā frigidus esses, aut calidus: sed quia tepidus es, nec frigidus nec calidus, incipiā te euomere de ore meo. Iere. 48. Maledictus qui facit opus dñi negligēter: aliās fraudulēter. Greg. Diabolus cōtinuē tētat, vt saltē tædio vincat. Tertiō, si vendiderimus, s. gloria tēporali. Marr. 6. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis corā hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis. Sæpe admoneo vos fratres, praua opera fugere, sed modō compellor dicere, Bona quæ agitis, valdē petrimescite, ne intus sitis vacui à mercede. Idem: Sit opus in publico, ira tamen quōd intētio maneat in occulto. In opere præbeamus proximo exemplum, in intentione Deo placeamus per secretū, nam vt opus sit bonū requiritur vt bene fiat. Deutero. 16. Iustē quod iustū est persequeris. Ideo Bern. super isto verbo, Hi sunt viri misericordiæ quorū iustitiā obliuionē non acceperunt, dicit: Si vis vt iustitia tua non accipiat obliuionē, caue à triplici periculo, & florebis in æternū ante dominum: nam omnis iustitia transitoria &

tepida

tepida & omnis iustitia vendita erit in obliuione corā dño. Et sic Marr. 25. Nescio vos. Ideo quidā dicit, Remuneramur aduerbiis nō nominibus, s. nō pro bono opere, sed si bonū bene facimus. Exēplum dat Richardus. Et si bonus est cib⁹, & tu in sumendo nō habes modū & ordinē, reddis eū tibi malū qui ex se bonus est. Tertiō, peccauimus malorū consensu, & hoc in peccatis alienis, & nouem modis, secūdam quōd nouem sunt peccata, aliena, quæ patent his verbis,

Iussio, consiliū, consensus, palpo, recursus.

Participās mutus, nō obstās, non manifestās. Primū peccatū alienū est iussio, s. cum quis iubet & imperat fieri peccatū, vt cū pater filio, dñs seruo, vel mater filię præcipit q̄ aliquod peccatū cōmittat, reus est quilibet prædictorū sic admitti sceleris. Nā maxima præsumptio est, qua quis fieri præcipit quod dñs prohibet, nec obediendum est patri aut matri aut dño, si quid mādāt cōtra Deū: quia magis obediēdū est Deo, quā hominibus. Act. 5. Et dicit Aug. Amanus est genitor, sed p̄ponendus creator. Nā vt habetur in c. 11. q. 3. Quid ergo. Et sunt verba Gre. Propter obedientiam quādoq; est bonū omittendū, sed nunquā malum mortale cōmittendum. Secūdū peccatū alienū est consiliū, vt si q̄s cōsultat malū fieri, sicut Iezabel cōsultuit & incitauit Achab ad occidendū Nabotū virū iustū, vt possideret vineā eius, vt habetur 3. Reg. 24. Venūdatus est Achab, vt faceret malum in cōspectu dñi. Ideo habetur in c. 86. di. tanta, in si. q̄ propter malū cōsiliū cōsiliarij puniūtur, & homicidæ dicūtur, per quorū consiliū homines extingūtur: & q̄ consulit vel instigat vsurariū furē vel simoniacū ad aliquod malū faciēdū, quod aliās facturus nō erat, tenetur ad restitutionē totius, si ille nō restituat. Tertiū alienū peccatū est cōsensus, vt si q̄s cōsentit vel auxiliū præbet ad peccatū, vt cōducendo adulterū & aliud quodlibet simile tale, peccat mortaliter. Vnde Ro. 1. Nō solū qui talia agunt, sed etiā qui consentiūt facientibus sunt digni morte. Et sic 2. Para. 19. dictū est Iosaphat, Impio præbes auxiliū, & his qui oderūt dñm, amicitia iūgeris. Idcirco irā quidē dñi merebaris. Nā habetur in d. c. 94. si inimicus. Cōsentire dicitur q̄ peccati amabile se præbet. Nā & de talibus habetur. 11. q. 3. Qui consentit peccantibus, apud Deū & homines est maledictus, nam consentientem & facientem par pœna constringit, vt habetur 2. q. 1. notum. Quartū peccatum est adulatio. & notatur

Pars Actiual.

E c

in hoc verbo palpo, vt si qs bláditur peccatori: vnde Prou. 1. Si te laetauerint peccatores, ne acquiescas eis. Nam dicit Varro in sententijs, Talis est, qui adulatorie suggerit, sicut qui clam perimit & occidit. Ideo Sidonius in epist. di. Magis timeo adulatoré hominē, q̄ principē infernalē: idcirco dic cū Pl. 140. Oleū peccatoris non impin. ca. m. De quo Se acc. Nō timebis acerba verba, sed blanda: nā adulatio secundū Aug. est fallaci laude seductio. Quintū peccatū alienū est recursus, i. si quis sustinet adulterū vel furē in domo sua, vel hæreticos susceptat. Vnde 2. Io. 1. Nolite eū recipere in domo, nec ei aue dixeritis. Nā est regula iuris, Qui occasione dat damni, damnū dedisse videtur. Et cōmune pro uerbiū, Intantū facit qui tenet pedē, sicut qui excoriat. Et implebitur in eis illud, Pl. 12 4. Declinantes in obligationes addu. do. cū ope. in. Sextū peccatū alienū est participās, i. qui partē recipit. Vnde Leuit. 22. Morticinū & captū à bestia nō comedent, i. à bestiali homine, s. vsurario vel raptore, quia tunc tenetur ad restitutionē. Ideo dixit Tob. c. 2. cū audisset vocē balantis: Videte, ne fortē furtiuus sit, reddite eum dominis suis, q̄a non licet nobis edere ex furto aliquid aut contingere: nā in talibus participātibus impletur illud Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vtre eius extrahet eas Deus. Septimū peccatū alienū est mutus i. qui non corripit cū eius monitio prodesset. Vnde Eccl. 4. Ne reuearīs proximū tuū in casu tuo, nec retineas verbū in tēpo re salutis. Nā dicit Ber. Simile est cōsentire, cū quē possis arguere. Ideo Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eū. Nā habetur in c. 23. q. 5. nō potes. Non est amor, sed languor, vbi mali mores nō corrigūtur. Octauū peccatū alienū est nō obstās, i. si nō resistit cū pos sit resistere. Aug. Si neglexeris corripere fratrem peccantē, peior es illo q̄ peccat, ille se vulnerauit, tu vulnus fratris contēnis, tu vides eū perire. & negligis, peior es tacendo quā ille cōuitiādo: ideo dicitur de here. q̄ alios. Qui alios ab errore nō reuocat cū pōt, seipsū errare demōstrat. Nonū nō manifestās, hoc est, si nō manifestat, cū ei⁹ manifestatio posset esse correctio nis: & si nō manifestat, videtur q̄ eis placeat iuxta illud Iob 20. Cū dulce fuerit in ore eius malū, abscondit illud sub lingua sua. Vnde Aug. in regula, Si frater tuus habet vulnus in corpore quod velit occultari dū timet secari, nonne à te similiter crudeliter simuletur, & nō misericorditer agatur?

Ideo

Ideo 1. Tim. 3. Peccātes coram hominibus argue: quia dicit Iisd. Dum vnus corripitur, plures erudiūtur, & emendātur. Ideo dicit Dñs, Mat. 18. Si te nō audierit, adhuc adhuc vnū vel duos, vt in ore duorū vel triū stet omne verbū: q̄ si nō audierit eos, dic Ecclesiæ: si autē Ecclesiā non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Sequitur: *Arguet de iudicio mundū.* q̄ Itē nota, q̄ spiritus arguet homines multiplici iudicio. Primò, de iudicio quod nō fecerūt, quia dicit Apost. 1. Cor. 11. Quòd si nos ipsos diiudicarem, nō vtiq; iudicaremur. Secundò, de iudicio quod sibi vsurpauerūt, quia scribitur, Luc. 6. Nolite iudicare, & non iudicabimini, s. de dubiis vel occultis. Nā hoc committendū est iudicio diuino. Ideo Ro. 14. Tu quis es qui iudicas alienū seruū? dño suo stat aut cadit. Tertiò, arguet de iudicio quod non timuerūt. De quo Hebr. 10. Terribilis est expectatio iudicij. Reuera terribilis. Primò, quia iudex est inexorabilis. Prou. 6. Zelus & furor viri nō parcat in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquā precib⁹, nec suscipiet pro redēptione dona plurima. Secundò, reus erit inexcusabilis. Iob 31. Quid faciā cū sur rexerit ad iudicandū dñs? q. d. nulla erit excusatio. Sed implebitur illud, Pl. 30. Muta sūt labia dolosa. Tertiò, quia testes erūt irrefragabiles. Vnde Pl. 92. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Quartò, sententia erit irreuocabilis. Vnde Pl. 118. In æternum domine permanet verbum tuum, qui dices, Ite maledicti in ignem æternum: à quo nos, &c.

¶ Dominica Rogationum.

De conditionibus orationis, deque fiducia erga Deum habenda. Et quatenus temporalia bona sint à Deo petenda. ENARRATIO I.

SI quid petieritis patrem meum, dabit vobis. Ioan. 16. ¶ In verbis Spræmissis duo inuuantur. Primò, de petendo, nos informat, ne erremus ex ignorantia, ibi: *si quid petieritis*: Deinde de impetrando nos securat, ne retrahamur ex diffidentia, ibi: *Dabit vobis*. De primo dicit: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis.* ¶ Nota, præsens dominica dicitur dominica Rogationum propter propinquum domini recessum per ascensionem: & quia ipsum in carne sequi non possumus, ideo mente deuota comitemur. Nam secundum Damascen. Oratio est mentis in Deum eleuatio. Christus enim ascendit ad patrem velut aduocatus noster. De quo Hebr. 7. Accedens per semetipsum ad Deū semper viuens ad interpellandum pro nobis. Ideo nos instruit, quō petere debeamus, dicens:

Amen amen dico, &c. Hic notandū q̄ oratio quæ debet exaudiri, debet habere plures conditiones. Primò, debet esse fidelis, sine hæsitatione. Iac. 1. Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo. Postulet autē in fide, nihil hæsitās. Ideo assumit iuramentū pro cōfirmatione sui dicti, dicens, Amē, i. verē. Hæc dictio amen à Io. in Apoc. 1. & 5. est in cælo audita: & quia Iesus Christus de cælo venit, in omnibus iuramentis vsus est idiomate suo, quā trāsatores nō audebant in Latinū propter sui reuerentiā transmutare, & est quasi iuramentū Christi. Dicit em̄ Apost. Heb. 5. Oēs homines p̄ maiore sui iurāt: Christus nō habuit maiore se secundū diuinitatē, quia æqualis patri. Ideo iurauit per seipsum: de quo Gen. 22. Per meipsum iurauit, dicit dñs. nā dicit Ioā. 14. Ego sum via veritas & vita. Ideo *amen*. i. in veritate dico vobis, quia ego sum increata veritas, & mētiri nō possum. Nu. 26. Nō est Deus quasi homo vt mētiatur. Et Heb. 6. Impossibile est mentiri Deū. Ideo erectā fiduciā habere debemus ad Deū propter tria. Primò, propter veritatē promittentis, secundò propter charitatē volentis, tertio, propter possibilitatē omnipotētis. Primò, propter veritatē promittentis, de quo 1. Reg. 9. Omne quod loquitur, absq; ambiguitate venit. Et Lu. 21. Cælū & terra transibunt, verba autē mea nō transibunt. O si verbo credimus & iuramento hominis, de quo Heb. 6. Omnis cōtrouersiq; eorū finis ad confirmationē est iuramentū, multò magis Dei. Ideo hæsitatio in oratione multū impedit impetrationē, vt patet Mat. 14. de Petro q̄ petiuit, Dñe iube me ire ad te super aquas: qui postquam hæsitauit, cœpit mergi. Cui Iesus, Modicæ fidei quare dubitasti? Sic hæsitauerūt discipuli, Mat. 17. cū non potuerūt expellere dæmoniū de obfesso, interrogauerunt Christū, Cur hoc respōdit, Propter incredulitatē non potuisti eicere. Ideo Mat. 21. Si habueritis fidē, & non hæsitaueritis, omnia quæcunq; petieritis in oratione credentes, accipietis. Sic fecit Chananaea. Mat. 15. licet multoties à dño repulsa, nō tamē diffidebat, sed, Credo, dixit: ideo ait ei dñs, O mulier magna est fides tua. Vade, fiat tibi sicut vis. Ideo Ber. Nemo parupēdat orationē suā, dico vobis antequā vadat de ore vestro, ipse scripsit in libro suo. Ideo dicit, *amen*, i. verē. Pl. 144. Fidelis dñs, in omnibus verbis suis. Ideo fideliter petere debemus. Secundò, confidenter petere debemus propter charitatē volentis. Ipse enim qui petere iubet, in infinitum diligit

diligit nos, & plus promouere desiderat nos q̄ nosipsi, & ex hoc spes & fiducia nostra debet roborari & erigi ad dñm. De quo Aug. Speremus & supersperemus, quoniā Deus affectu paternæ charitatis diligit nos, & plus profectū nostrū desiderat quā nosipsi: nec enim horretur nos petere, si ea quæ peteremus intenderet denegare. De cuius charitate dicitur, 1. Io. 3. Videte qualē charitatē dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur & simus. Et Io. 1. Dedit eis potestatē filios Dei fieri, his, qui credunt, &c. Si filij Dei sumus, quis dubitare poterit vt orantes non exaudiat, quos dilexerat nondū natos? Tertio confidenter debemus petere propter facultatē possibilitatē omnipotētis. Hester 13. Dñe in ditione tua cuncta sunt posita, & nō est qui possit resistere voluntati tuæ. De qua Eccl. 8. Omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus est. Pl. 32. Ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. Et ergo nō debet attēdere propriā indignitatē, sed de veritatē, benignitatē, & possibilitatē. Heb. 10. Nolite amittere fiduciā vestrā, quæ magnā habet remunerationē, idcirco dicit *amē*. ¶ Secundò, oratio debet esse immunis sine peccati mortalis cōtagione. dicit enim Pl. 65. Iniquitatē si aspexi in corde meo, non exaudiet dñs. Prou. 14. Miseros facit populos peccatū. Et Eccl. 26. Qui transgreditur à iustitia ad peccatū, Deus parauit illū ad rūphæā. Io. 9. Scimus quia peccatores Deus nō exaudit. Sed inquis: Dicit Aug. super Ioannē: Si Deus peccatores nō exaudiret, frustra dixisset publicanus: Deus propitius esto mihi peccatori, Luc. 18. resp. S. Thom. 2. 2. q. 83. art. 6. dicēs: Peccatores nō audit inquantū peccatores, i. secundū desiderii peccati: hoc est, interim q̄ sunt in affectu peccādi. Si autē peccatores se recognoscūt, & ppositū pœnitendi habēt, tales Deus audit vt publicanū. Probat: Nā si Deus tales nō exaudiret, nullū penitus audiret. Quia dicitur Ro. 3. Oēs peccauerūt, & egerēt gratia Dei. Et Prou. 20. Quis potest dicere: Mundum est cor meū, purus sum à peccato? Et Eccl. 7. Nō est homo iustus super terrā, qui faciat bonū & nō peccet. & Iob 15. Cæli nō sunt mundi in conspectu eius, quātò magis abominabilis & inutilis homo qui bibit quasi aquā iniquitatē? Pl. 13. Oēs declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Idcirco Remig. dicit: Exaudiūtur peccatores, si à peccatis respiscūt: si mala præterita lacrymis abluunt, si corde quantum in ipsis est abnegāt quòd sunt, & dolent quòd lapsi sunt. Qui verò

adhuc delectatur in peccatis, non exaudiuntur. *Isaia 1.* Cum multiplicauerit orationem, non exaudiam, quia manus vestrae plenae sunt sanguine, i. peccato. Ideo *Iac. 5.* Constitimini aliter vestra peccata vestra, & orate pro inuicem ut saluemini. Dicit enim *1. Io. 3.* Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiducia habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo. *Chryso.* Qui peccat & orat, non Deum adorat, sed illud: sicut milites qui genua flectentes Christo alas dederunt. Ideo *Cassianus* in lib. *Collat.* Ut nostra oratio ad Deum possit ascendere, nullo vitiorum grauetur pondere. Ideo *Eccl. 18.* Ante orationem prepara animam tuam, & noli esse tanquam homo qui tentat Deum. *Pl. 9.* Preparationem cordis eorum audivit auris tua. Nam volens canere in cithara prepara chordas, sic & homo volens orare. De quo *Cassianus* in libro *Collationum:* Quales orantes volumus inveniri, tales ante tempus oportet nos preparari. Tertiò, debet esse rationabilis sine insipienti postulatione. De quo *Cassiodorus:* Oratio dicitur quasi oris ratio, ut rationabile sit quod petatur. Et hoc notatur in textu: *Si quid*, i. utile & rationabile. Sed heu impletur in multis illud *Prou. 21.* Stulti ea quae sibi sunt noxia petunt. Aliqui gladium potentiae, ut mater filiorum *Zebedaei* cum filiis suis. *Mat. 20.* Dic ut hi duo filij mei sedeant, unus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram in regno tuo. Quibus *Iesus* respondit, *Nescitis quid petatis.* *Eccl. 7.* Noli querere fieri iudex. *Heb. 5.* Nemo assumat sibi honorem, nisi vocatus à Deo tanquam *Aaron.* *Eccl. 3.* Interdum dominatur homo homini in malum suum. Aliqui fatuè petunt laqueum avaritiae. De quo *1. Tim. 6.* Qui cupiunt divites fieri incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli, ut *Mydas* rex petiit ut omne quod tangeret aurum fieret, & factum est ut & panis & vinum verteretur in aurum, & sic fame periit. *Aug.* Deus negat propitius, quod quandoque concedit iratus. Ideo *Salomon* petiit liberari ab hoc laqueo. *Prou. 20.* Mendicitatem & divitias ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria. Ideo rationabiliter debemus petere, quod est quid, i. utile. Nam terrena, ut divitiae & potestates, nihil sunt. *Sap. 7.* Divitias nihil dixi esse in comparatione illius *Nota*, dicit *si quid.* unde *si*, est conjunctio conditionalis, ad designandum, quod temporalia debemus petere cum conditione. Ratio, quia possunt obesse, & prodesse, & ignoratur quando noceant vel prosint. Nam sicut medicina non est sumenda nisi de consilio medici:

sic &

sic & temporalia, cum voluntate domini. *Aug.* Quando petitis temporalia, cum modo petite, & cum timore illi committite, ut si prosint, det: si obfint, non det: scit enim caelestis medicus quid daturus & quid subtracturus sit: nam quid proficit novus medicus, non aegrotus. Nam dicit *Ber.* super *Psal.* Qui habitat. Orare, est Deum querere, ideo non rectè oras, si praeter Deum aliquid quæris, aut illud propter Deum non quæris, quoniam in ipso sunt omnia: ibi enim sunt remedia vulnerum, ibi subsidia necessitatum, ibi recuperatio defectuum, ibi copia profectuum: nam si temporalia tempore necessitatis postulamus, si Deus in causa est, non illa utique principaliter, sed huc potius propter quae illa postulamus. Nimis est avarus, cui non sufficit Deus, nam qui dominum possidet, in nullo eget. *Aug.* Qui dominum habet, omnia habet: qui Deo caret, nihil habet. Ideo dicit cum *Psal.* Pars mea dominus in aeternum. Sed dicit. Tamen dominum docuit petere terrena, *Mat. 6.* & *Luc. 11.* Panem nostrum quotidianum. *Resp. Aug.* Hoc est verum in ordine ad spiritualia, ut adminicula ad beatitudinem. Alij petunt ignem vindictae, scilicet mortem proximorum. *Aug.* Talis oratio non obtinet gratiam, sed meretur offensam. *Iacob. 4.* Petitiss & non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Dicit *Aug.* ad *Probam:* Hoc licet orare, quod licet desiderare. Sed deinde riu mortis proximi non est licitum. *Eccl. 8.* Noli de mortuo in imico tuo gaudere. Ergo non est licitum petere: sed in oratione nostra debemus praepone Deum voluntatem. *1. Io. 5.* Haec est fiducia, quam habemus ad eum, quia quaecumque petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Hoc *Christus* docuit, *Mat. 6.* Fiat voluntas tua. Et per se fecit, *Matt. 26.* Mi pater si possibile est, transeat à me calix iste. Et conclusit: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Nam medicus non dat aegro omne quod desiderat, sed quod sibi prodest: sic Deus. Unde *Isido.* de summo bono, Saepè Deus non audit ad voluntatem sed ad utilitatem, ut patet de *S. Paulo*, *2. Cor. 12.* qui rer dominum rogavit, nec tamè exauditus est, quia teratior carnis ad animam salutem sibi utilis fuit. ¶ Quarta, oratio debet esse humilis sine elatione. De quo *Judith 8.* Expectemus humiles consolationem eius. *Amb.* Qui in oratione exaudiri desiderat, necesse est ut pompam à se reiiciat, & tunc misericordiam acquirit. De quo *Luc. 18.* Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus clatus sanctus, alter humilis percutiebat pectus, nec ausus fuit oculos ad caelum levare, qui & descendit

E c 4

iustificatus in domū suā. Psal. respexit in orationē humiliū,
& nō spreuit precē eorū. Aug. Oratio si pura & humilis fue-
rit, vacua nō redibit. Nā videmus q̄ volēs de riuo haurire
aquā, inclinat vas: sic & volēs haurire aquā gratiā. Eccl. 35.
Oratio humiliātis se, nubes penetrabit. Iudith. Humiliū &
māfuetorū semper tibi placuit deprecatio. ¶ Quinto debet
esse ignoscibilis sine rācore. Mar. 11. Cū stabitis ad orandū,
dimittite si quid habetis aduersus aliquem, vt pater vester
qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra. Aug. Vnus-
quisq; talē indulgentiā accipiet à domino, qualem faciet
proximo. Mat. 18. Serue nequā omne debitū dimisi tibi, quo-
niā rogasti me: Nōne ergo oportuit & te misereri cōserui
tui, sicut & ego tui miserus sum? In quo verbo oportuit, in-
telligitur necessitas dimittēdi: quod si nō fecerimus, fiet no-
bis id quod sequitur, Et iratus dominus eius tradidit eū tor-
torib. quoad vsq; redderet vniuersum debitū. Et subdit: sic
& pater meus cœlestis faciet vobis, si nō remisistis vnus-
quisq; fratri suo de cordib. vestris. Anaſt. Si iniuriā nō di-
mittis, non orationē pro te facis, sed maledictionē super te
inducis. Ps. 108. Oratio eius fiet in peccatū. Luc. 11. Cū ora-
tis, dicite: Dimitte nobis peccata nostra, siquidē & nos di-
mittimus debitorib. nostris, &c. Dicit S. Tho. Si actū attēdit
quod dimittere tenetur, & nō facit, tūc maledictionē & vin-
dictā super se inducit. De quo Amb. Indignū est esse illi Deū
propitiū, qui crudelis est in proximū. ¶ Sexto, debet esse la-
chrymabilis cū cordis cōpūctiōe. De quo Isid. Cū coram
deo assistimus, gemere & flere debemus, reminiscētes quā
grauia sunt quæ cōmissimus, q̄ dura inferni supplicia quæ ti-
memus. Idē, Cōsideratio peccatorū gignit mœrorē. 3. Reg.
8. Si q̄s cognouerit plagā cordis sui, & extēderit manus in
domo hac, tu exaudies de cœlo dñe. q̄a dicit Gre. Veraciter
orare, est amarus gemitus in cōpūctiōe. nō cōposita verba
resonare. Et sic orauit Tob. Ideo angelus Raphael dixit ei:
Tobie 12. Quādo orabas cū lachrymis, ego obtuli orationē
tuā dño. Dicit enim Aug. In sermone, Oratio Deū lenit, sed
lachryma cogit, & sic Sara orauit, Tob. 3. Peto dñe, vt de vin-
culo improperij huius absolvas me. subdit: In illo tempore
exaudite sunt preces amborū, & sic Ezechias orauit cū fle-
tu, Isa. 38. & exauditus est, ita q̄ & 15. anni additi sunt ad vi-
tā eius. Similiter Anna orauit cū fletu pro prole, quam dñs
exaudiuit, quia cōcepit & peperit Samuelem. 1. Reg. 1. Ideo

Chryf.

Chryf. Nemo flēs ad Deū accessit, qui nō accepit quod po-
stulauit. ¶ Septimò, oratio debet esse desiderabilis cū cordis
attētiōe. De quo Greg. deus nō solū verba attēdit deprecā-
tis, sed cor orātis, & hoc innuitur in textu cū dicitur *petieritis*.
Petitio enim est actus appetitus cū desiderio & intētiōe.
Sed heu multi sunt mouētes labia, intētiō autē & mens est
dispersa. De quibus Isa. 42. Appropinquat populus iste ore
suo, & labiis me glorificat, cor autem eius longē est à me.
Sed dices: Est ne euagatio mētis semper peccatum? Resp. S.
Tho. 2. 2. q. 83. Si quis ex proposito in oratione mēte euage-
tur, peccatū est, & impedit orationis fructū. 1. Cor. 14. Nam
si ore lingua, spiritus meus orat, mēs autē mea sine fructu
est. Et Aug. Quid p̄dest strepitus labiorū, vbi cor est mutū?
Et Hier. de Cōf. dist. 5. nō mediocriter. Nō tātūm verbis sed
corde est orandū ad Deū. Et Aug. in regula: Cū oratis, hoc
versetur in corde qđ profertur ore. Isid. Tūc veraciter ora-
mus, cū aliūde nō cogitamus: si verò euagatio sit propter
intētiōnē, orationis fructū nō tollit. Basilius, Si debilitatus
orare nequeas, quantum potes te ipsum exhibeas, & Deus
ignoscet ex eo, q̄ nō ex negligētia, sed fragilitate nō potes
vt oportet Deo assistere. Ideo Mat. 6. Tu cū oraueris, in-
tra cubiculū tuū, & clauso ostio ora patrē tuū in abscondi-
to. Cassian. Intra cubiculū oramus, cū strepitū cogitatio-
num & sollicitudinū amouemus. Sed diceret: Quæ attentio
requiritur ad orationē? Respondet S. Tho. 2. 2. q. 83. Triplex
est attētiō in oratione vocali. Primò, ad verba ne q̄s erret.
Secūddò, ad sensum, vt intelligat. Tertio, ad finem, vt impe-
tret. Illa tertia maximē est necessaria. Hāc possunt habere
idiota, vt dicit Hug. de S. Victo. Talis intētiō quādoq; in-
tantū abūdat, vt mēs ita feratur in Deū, vt obliuiscatur om-
niū extraneorū, & ita homo in anima cū Deo loquitur. De
quo Greg. Animarū verba sunt desideria. Octauò, debet esse
dulcis in finali dilectiōe. Et notatur ibi, *patrē*. Gl. dulcis est
oratio quæ incipitur à nomine paterno. Aug. super orationē
dominicā: Sicut est orantis affectus, sic exaudiētis effectus:
quia secundū Greg. Deus nō attendit verba deprecātis, sed
cor orātis: & sic malē disponūt se, qui orationis tēpore fabu-
lantur, comedūt, bibūt, & sic de aliis. Et nulla est filialis di-
lectiō & obediētia. Greg. Non mirū q̄ tardē vel nunquam
exaudimur, q̄a dominū precipientē nō audimus. Aug. Qua
frōte postulas quod promisit, si nō facis quod cōmisit: Ideo

E e 5

Ber. Vbi mēs igne diuino accēditur, pectus manib. tunditur, paumētū genibus calcatur, oculi lachrymis fluit, gemitus & suspiria resonāt, illam orationē exaudiet. Nam sicut fumus incēsi nō ascēdit, nisi incēsum ponatur super viuos car bones: sic oratio nisi ab anima calefacta diuino amore. Psal. 140. Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo.

¶ Feria secunda Rogationum.

In nomine Iesu quæ sint petenda in via, vt tandem ad plenum gaudium perueniamus in patria.

E N A R R A T I O I.

SI quid petieritis patrē meū in nomine meo, &c. Io. 16. ¶ In verbis sup̄missis duo inuūtur. Primò, hortatur nos ad petitionem, ibi: *Amen amen dico vobis, si quid, &c.* Secundo promittit petitionis exauditionē, ibi. Dabit vobis. De primo di. *Amen amen dico vobis, si quid, &c.* Chryl. In hoc ostendit quāta sit virtus nominis Christi, quia non visus sed nominatus apud patrem facit mirabilia. ¶ Sciendum, q̄ in nomine Christi debemus petere multiplici ratione. Primò ratione dilectionis, quia tanta est dilectio inter patrē & filiū, quod nō dene gabit. De quo Io. 11. Gratias ago tibi, quia audisti me: ego autē sciebam, quia semper me audis. Secūdò, ratione admonitionis ipse auertit indignationē suā à nobis, & parauit nobis vitā & gratiā. Io. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Tertiò, ratione supplicationis, quia ipse supplicat pro nobis. 1. Io. 2. Aduocatū habemus apud Deū patrem Iesum Christū iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Ideo debemus petere. Phil. 2. In nomine Iesu omne genu flectatur cœlestiū, terrestriū & infernorū. ¶ Pro quo nota, dicit in textu, *Si quid petieritis.* Vnde quinq; sunt petēda in nomine Iesu. Primò, debemus petere peccatorū remissionē. Iudith 8. Pœniteamus, & indulgentiā eius fufis lachrymis postulemus. Nam peccata sunt impedimēta omnis boni, & causa omnis mali: vnde Greg. Si nō esset iniquitas, nulla non ceret aduersitas. Ideo Aug. Quicunq; viuimus in hac vita, necesse est dicere, Dimitte nobis. Sed in nomine Iesu debemus hoc petere, Act. 10. Huic omnes prophetæ testimoniū perhibent, remissionem peccatorū accipere per nomē eius, hoc cognoscens Dauid, Psal. 14. Propter nomē tuū domine propitiaberis peccato meo. ¶ Secūdò, debemus petere vitæ nostræ ordinationem ad salutē, vt videlicet dominus vitam nostram dirigat ad salutē. Vnde Tob. 4. Omni tempore benedic Deū, & pete ab eo vt vias tuas dirigat, & omnia cō-

filia

filia tua in ipso permaneāt. Et dicit notāter omni tēpore, s. in principio, medio & fine. Nā dicitur Eccl. 9. Nescit homo finē suū, s. in quo statu finaliter inueniat. Hæc em̄ sunt tria difficilia, de quib⁹ Pro. 30. Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro, s. viā viri in adolefcētia sua, viā nauis in medio maris, & viā aquilæ in cœlo volantis. Primū pertinet ad incipientes, quibus maximē necessariū est petere à Deo, vt ipse per misericordiā suā dirigat viam eorū in salutem æternā: nam tales se habent sicut lignū nouiter plantatū, de quo quis scit an crescat vel areseat? Secūdum, s. via nauis in medio maris, pertinet ad proficientes: quis enim scit si nauis ad portū perueniat in medio maris existens? sic est & de proficientibus. 1. Cor. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Tertiū, s. via aquilæ in cœlo, pertinet ad perfectos. quis enim scit an aquila volans ad cœlum veniat ad nidum? Si quis scit vtrū perfecti, qui sunt velut aquilæ volantes per contēplationem, ad cœlestia & beatitudinē æternā perueniāt? Vnde Eccl. 9. Sunt iusti & eorū opera in manu Dei: sed omnia in futurū referuātur incerta. Ideo Ber. ad Eug. papam: Noli nimis credere affectui tuo. Dicit nanque Chryl. Christus permittit Petrū cadere, vt nos erudiamur in nobis ipsis non cōfidere. Ideo Cassiod. super Psal. 72. Nil securius quām totū illi cōmittere, qui nouit omnia profutura suis cultorib⁹ præstare. Idcirco petere debemus vt opera nostra dirigat ad salutē, & hoc in nomine Iesu. Vnde Mar. 16. Si mortiferū quid biberint in nomine meo, non eis nocēbit, i. si tentationē habebūt, nō eos superabit. De quo Pl. 43. In nomine tuo spernemus insurgētes in nobis. ¶ Tertiò debemus petere gratiæ deuotionē, de quo Zacha. 10. Petite vobis pluuiam à dño, i. gratiā. nam sine hac pluuiā arefcit omnis fructus boni operis in anima. Vnde Chry. Sicut terra sine pluuiā, sic homo sine gratiā, qui arefcit & sterilitas fit. Aug. Gratia est quicquid boni agimus: nā nostra merita non sunt nisi Dei gratia. Sed debemus illam petere in nomine Iesu. Nā dixit Io. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. ¶ Quartò, sapientiæ illuminationem. Iac. 1. Si quis vestrū indiget sapiētia, postulet à Deo, &c. Nā dicitur Eccl. 1. Omnis sapientia à domino Deo est. Ideo debemus à Deo petere: & sic Salomon 3. Reg. 3. Da seruo tuo cor docile. & Sap. 9. Da mihi domine sedium tuarū afflictricē sapientiam, mitte illam de cœlis sanctis tuis, & à sede magnitudinis

tuar,

tuz, vt mecū sit & mecum laboret, vt sciam quid acceptum sit apud te omni tempore. Nam sine hoc dono nō est acceptus Deo. Sap. 7. Neminē diligit nisi eum qui cū sapiētia inhabitat. Sed illā debemus petere in nomine Iesu, quia ipse est sapiētia patris. Colof. 2. In quo sunt omnes thesauri sapiētiæ & sciētiæ absconditi. Ideo 26. q. 2. Qui sine vera sapiētia æstimat se prudentē posse fieri, nō prudēs sed stultus est. ¶ Quinto, petere debemus faciei suæ visionē, in qua cōsistit æterna beatitudo & vita hominū. De quo Magister in 4. dist. 49. Vnū est summū & æternū bonū, s. Deus, beatitudo & vita omniū. Hoc bono omnes sancti fruētur & electi, sed alij aliis plenius: perfruētur verò vidēdo per speciē non in ænigmate: habere enim vitā, est videre vitā, hoc est cognoscere Deū in specie. Vnde Io. 17. Hęc est vita æterna, vt cognoscāt te solū Deū verum & quē misisti Iesum Christum. Aug. Visio Christi est tota merces. Ideo petiuit Moses Exo. 33. Si inueni gratiā in cōspectu tuo, ostende mihi faciē tuā. Cāt. 1. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Reuera decorus. Apoc. 1. Facies eius sicut sol lucet in virtute sua, s. per exuberantiā charitatis. Nā dicitur de nobis, Mar. 13. Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorū. quid igitur sentiēdū est de domino iustorū? Ideo Psal. 79. Ostende nobis faciē tuā, & salui erimus. Nā de hac facie, inquit Aug. Mallē esse in inferno & faciē Dei videre, quā in cœlo & carere. Ratio: Si anima esset in inferno & faciē Dei videret, nullā pœnam sentiret. Ideo Iob 33. Videbit faciē eius in inbilo. ¶ Et hoc hortatur in textu: *Petite, vt gaudiū vestrū plenū sit.* Nam triplex est gaudiū, s. vacuū, semiplenū & plenum. Primum est gaudium vacuum, vt gaudiū mundi scilicet in diuitiis, delitiis, & superbiis. Illud non replet cor hominis. Non diuitiæ. Eccl. 5. Auarus non implebitur pecunia. Vnde metrista,

Antea sicari posset mare, dinumerarō

Omnis arena maris, quā census abundet avaris.

¶ Ideo Eccl. 14. Infatiabilis est oculus cupidi. Psal. 61. Diuitiæ si affluant, &c. Basil. Diuitiæ non satiant, sed possessores irritāt, nec gaudiū mūdi replet animā in superbiis, quia superbi sunt similes vesicis, quæ sunt vento plenæ, & nihil inuenitur in illis cū aperiūtur: de quo Isa. 39. Sicut somniat fitiens, & bibit & postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit: sic & gaudiū mundi in superbia. Sap. 10. Quid nobis profuit superbia, &c. Nec satiat gaudium mundi in delitiis.

tiis. Iob 21. Tenent tympanū & citharā, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad infernū descendunt. Aug. Qui est seculi lætitia, nisi impunita nequitia? Ideo hoc gaudiū non debemus petere. Secundum gaudium semiplenū est gaudiū spiritualis gratiæ. De quo Luc. 10. Gaudete quoniā nomina vestra scripta sunt in cælis. Et hoc gaudiū cōsistit in spe saluationis. Ro. 12. Spe gaudentes. & 5. Spes nō confundit. & 15. Deus spei repleat vos omni gaudio. Non tamē illud gaudiū est plenū, quia adhuc differtur. Prou. 13. Spes quæ differtur, affligit animā. Itē hoc gaudiū spirituale cōsistit in fidei cognitione. Phil. 4. Gaudete in domino semper, iterū dico gaudete, s. in fide dñi. Io. 20. Beati qui non viderūt & crediderūt. Ibid. Gausi sunt discipuli viso domino, Sic & nos, 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculū in ænigmate. Per speculū, s. fidei, sed nōdum plenē. quia non aperta facie. Itē hoc gaudiū cōsistit in virtutis & charitatis operatione. Prou. 21. Gaudiū est iusto facere iudicium & iustitiā, hoc est, qd facit iustitiā vel patitur pro iustitia. De quo Iac. 1. Omne gaudium existimate fratres, cū in tētationes varias incideritis. Ambr. Quātō maior tribulatio, tātō vberior cōsolatio. Matt. 5. Beati estis, cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, &c. Sed nondū plenum, quia nō sumus securi. Tertium est plenū, s. in æterna gloria, de quo Aug. in lib. 10. Cōfess. Est gaudiū quod nō datur impiis, sed eis qui colūt te gratis, quorū tu ipse es beata vita, gaudere à te & de te, & hoc est plenū. De quo Ber. Plenum erit omni dulcedine videre hominē & hominis cōditorē. Reuera plenū. Aug. Sic gaudebit homo toto corde, tota anima, vt totus homo vertatur in illud gaudiū, & nō intrabit gaudiū in gaudētes, sed gaudētes in gaudiū. Et dicitur plenū, primò quia replet totū appetitū omniū electorū, quia Deus est summū bonū & æternū bonū includēs omne bonū, & nihil relinquitur extra quod potest desiderari. Magister in 4. Beatus est qui habet quicquid vult, &c. Psal. 15. Adimplebis me lætitia cū vultu tuo. Et 102. Benedic anima mea domino, qui replet in bonis desiderii tuum. Secundò dicitur plenū, quia hoc gaudium cōsistit in visione pleni & perfecti boni, quod est Deus. Vnde in collecta: Deus à quo cuncta bona procedunt. Nam ipse est fons cunctorū bonorum. Vnde Exod. 33. cū Moses dixit: Ostende mihi faciē tuam: audiuit à domino: Ostendam omne bonū tibi, id est.

me qui sum plenū & perfectum bonum. Tertiò dicitur plenum, quia est sine permixtione mali. Apocal. 21. Absterget Deus omnem lachrymā ab oculis eorū. Greg. super Ezech. Hom. 5. Quis intellectus capere sufficit illa superna ciuitatis gaudia quāta sint? angelorum choris interesse, maiestati cōditoris assistere, vultū Dei præsentē cernere, incircūscriptum lumē videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuo munere lætari? Aug. Eric plenū: quia nullū aderit malum, nullum latebit bonū. Quartò dicitur bonū, quia inamissibile, quia qui semel intrabit nunquā amittet, sed æternaliter possidebit. Ioā. 16. Et gaudiū vestrū nemo tollet à vobis. Vnde Aug. O ciuitas cœlestis, mansio secunda, vbi nullus inimicus intrat, nec amicus exit: sed semel incepta æternaliter perfruetur. illo modo debemus petere. Ber. Futura gaudia non satis concupiscis, si non quotidie postulas cum lachrymis, sed in nomine Iesu. Matt. 1. Ipse saluum faciet populū suum à peccatis eorum. Act. 4. Nec enim aliud nomē est sub cœlo, in quo oporteat nos saluos fieri. Ioel 2. Quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit.

¶ Dominica post Ascensionem.

Quas comoditates spiritus ille sanctus affert eis, qui se ritē ad illius preparant susceptionem. Quibusque testimonijs fides nostra sit confirmata.

ENARRATIO I.

Mittam vobis spiritum veritatis à patre. Ioā. 15. In summa duo innuuntur. Primò, promissio cōsolatoris lætificatiua. Secundò, expressio mœroris afflictiua, ibi: *Hec locutus sum vobis*. De primo dicit: *Cum venerit paraclētus*. Nota, nō determinat tempus, propter duas causas. Primò, propter desiderii augendum. Nam dicitur Prou. 13. Spes quæ differtur, affligit animam. Nam ipsi erant in spe expectātes domini promissum: & quantò diutius differebatur, tantò desiderium augmentabatur. De quo Greg. Sancta desideria dilatione crescunt, & animam capaciore reddunt. De qua Psal. 38. In meditatione mea exardescet ignis, s. desiderij, & cōcaluit cor meum intra me. Ideo Ber. Apostoli decem dies expectantes erant vnanimiter in oratione perseverātes: nobis in exemplū, vt discamus orare, querere & pulsare: & non cessemus, donec inueniamus vel accipiamus quod desideramus. Ber. Oportet, q̄ ignis desiderij perueniat ad omnē animam ad quam vēturus sit. Secundò, non determinat tempus aduentus spiritus sancti, vt simus semper parati ad suscipiendum hoc

hoc magnū donū & pretiosum spiritus sancti. Dicit nanque Isid. lib. 1. de summo bono: Omnis homo naturaliter bonū desiderat. Et Boet. in 3. de cōsol. Omni homini est naturaliter inserta summi boni cupiditas: ideo propter naturale desiderium homo inquietatur donec possideat, teste Aug. Inquietū est cor nostrū, donec requiescat in te. Ideo præparemus corda nostra. Nam si inueniat nos paratos, veniet ad nos. De quo Aug. O dñe semper te præsentē exhibes, semper paratū offers, si me paratū inuenires. Et ergo hortatur Samuel 1. Reg. 7. Præparate corda vestra dño. Et Pro. 23. Fili præbe cor tuū mihi, quia desiderat nobiscū esse. Pro. 8. Delicia meæ esse cū filiis hominū, si saltē inueniet præparatum habitaculū. Ier. 7. Bonas facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscū in loco isto. Amos 4. Præparare in occursum dñi Dei tui. ¶ Nota, nouē requirūtur ad preparationem spiritus sancti. Primò, cordis mūdificatio. De quo Hugo in lib. de bo. conscien. Deus est qui est amator mūditiæ, cor pollutū peccatis nō potest inhabitare. Et Sap. 1. Nō inhabitabit in corpore subdito peccatis. Ideo Aug. Mūdū habitaculū te decet emūdans virtus. Idē. Sēper præstō est gratia, si nō fuerit repulsa. Figuratur Gen. 8. in colūba. Ber. super Cant. Gratia spiritus sancti balsamū purissimū est, & requirit vas mundū, quia à cordibus immūdis videri nō potest. Matt. 5. Beati mūdo corde. Quapropter Ier. 4. Laua à malitia cor tuum Hierusalem. Nam Aug. Hom. 8. super Io. dicit: Deus qui charitas est, & mortale peccatū opponuntur. Ideo nisi vnū radicitus euulsum fuerit, alterū plantari non poterit. Ideo Isa. 1. Lauamini & mundi estote. Sap. 7. In animas sanctas se trāsfert. Et Leuit. 11. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Ideo Greg. in Homil. Tergat sordes prauis operis, qui Deo præparat domū mentis. Secundò, requiritur virtutum adornatio, s. vt homo sit virtuosus intus & extra. Intus per rectā intentionē. Psal. 44. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, &c. Extra per exēplarem proximis virtutum exhibitionē. De quo Gre. Opus sit in publico, intēctio in occulto, quia Sap. 1. Spiritus sanctus disciplina effugiet fictū. Id est, hypocritā. Ideo non sufficit mala non agere, nisi homo studeat bonis operibus insudare. Isa. 1. Quiescite agere peruersē, discite benefacere. Nam hoc pertinet ad præparationē habitaculi spiritus sancti, vnde Gre. in Hom. Huic quidē qui se à vitijs abnegat, vt spiritui sancto in corde habitaculum

culum præparet, acquirēdæ sunt virtutes in quibus crescāt. Tertiò, requiritur vera humiliatio, videlicet, ne de virtutibus superbiat. Gre. Homi. 18. super Ezech. Nullus erit fructus ante Deum boni operis, si procedit à radice elationis. Ideo Eccl. 7. Humilia valde spiritū tuum, s. voluntariè, & nō expecta quousque te Deus humiliet, p̄upertate, infirmitate, & sic de aliis. quia dic. Luc. 18. Qui se humiliat exaltabitur, s. in gratia & in gloria. ideo humilitas cōmendatur. Eccle. 3. Quātō magnus es, humilia te in omnibus, & corā Deo inuenies gratiā. Psal. 103. Qui emittis fontes in conualibus, i. dona Spiritus sancti in humilibus. Iac. 4. Humilibus dat gratiam. Dicit enim Hugo in lib. de arca Noe, Suauius redolent corā Deo humilitas infirma, q̄ virtus elata. Nam secūdam Aug. Superbia est omniū virtutū inimica. De quo & poēta: Omnes virtutes elatio deteriorat. Et Greg. 19. Moral. Perit omne quod agitur, nisi humilitate custodiatur. Idem. Post virtutū copiā debet sequi humilitas, Prou. 3. Cū simplicibus sermocinatio eius. Quartò, requiritur deuota oratio. De qua hodie in epist. Vigilate in orationib. 1. Pet. 4. Nā dicitur Luc. 11. Dabit spiritū bonū petentibus se. Quod figuratur 1. Paral. 7. Salomon fundens preces, ignis descēdit de cœlo & deuorauit holocaustū. Sic & nos. Dicit enim Ps. 118. Os meū aperui & attraxi spiritū. Sic & discip. Act. 1. erant vnanimiter perseuerātes in oratione. Nam scribitur Sap. 7. Inuocauit & venit in me spiritus sapientiæ. Quintò requiritur festina apertio. Nā dñs dicit per Ioan. Apoc. 3. Ecce sto ad ostium & pulso, si quis audierit vocē meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illū. Et per Psal. 23. dic. Tollite portas principes vestras. Et illam apertionem cordis docet dominus, Luc. 12. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suū, quādo reuertatur à nuptiis, vt cū venerit, cōfestim aperiat ei. Nā est reg. iuris lib. 6. Mora sua cui libet est nociua. Heu quot sunt huiusmodi sibiipsis nocuentū inferentes. De quibus Pro. 1. Vocauit & renuistis, omne consiliū meum despexistis, ego quoq; in interitu vestro ridebo, &c. Sextò, requiritur mentis pacificatio. De quo Hugo in lib. de arca Noe, Vt anima sit capax cœlestis gratiæ, præparet se pace & tranquillitate, dicit em̄ Ps. 75. In pace factus est locus eius. Et 2. Cor. 13. Pacē habete, & deus pacis & dilectiōis erit vobiscū, i. spiritus. Septimò, requiritur verbi dei studiose auditio. quia verbū dei præparat corda spiritui sancto. De quo Gre.

Via

Via dñi ad cor dirigitur, cum verbū veritatis humiliter auditur. Cui cōsonat Hugo, nihil adeò mentē à peccato reuocat, & ad gratiā præparat, sicut Verbū Dei. Ideo Act. 10. Adhuc loquēte Petro cecidit spiritus sanctus super oēs qui audiebant verbū. Octauò, præcordialis dilectio, videlicet vt Deus diligatur p̄pter se vltra omnia. Io. 14. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. Et ad eū veniemus, &c. Et dico vltra amari, quia dicit Aug. Minus te amat qui tecum aliquid amat, quod propter te nō amat, vt seculares mentes. De quibus Gre. in 5. Mora. De quātō cor desideria terrena dilatat, de tāto finū cordis ad susceptionē spiritus sancti angustat. Ideo spiritualibus secularis occupatio prohibetur. Et ait Hier. 88. dist. Negotiorē clericū tāquā pestē fuge: & 2. Tim. 2. Nemo militās Deo implicat se secularib⁹ negotiis, Nā secundū Gre. Gratia spiritus sancti perfectē mētū nō infunditur, nisi mens ab his terrenis quæ exterius implicat, studiosè retrahatur. Nonò, requiritur corporis castigatio, nā videm⁹ ligna de quātō sicciora, tantò citius ardēt & ab igne accēduntur: sic & mētēs & corda à corporalib⁹ delitiis abstracta. Bern. Impossibile est animā repleri delitiis spirit⁹, quæ subiaceret carnalibus delectationib⁹. Ideo legitur apostolus ieiunasse his dieb⁹, vt dicit Hier. 76. di. Vtinā quotidie ieiunare possemus, quod in Actibus Apostolorū die Penitentes, & die dominico. Apostolū Paulū & cū eo credētes fecisse legimus. Et hoc etiā sumitur ex illo Mat. 9. Nūquid possunt filij sp̄s lugere quādiu cū eis est sponsus: Venient autē dies cū ab eis auferetur sp̄s, & tūc ieiunabūt. Et hoc fuit post ascensionē. Dicit em̄ Isid. Per ieiuniū oratio penetrat cœlū. Deinde subdit in tex. Cū venit paraclētus, &c. paraclētus Græcè, cōsolator Latinè. Et dicit Didymus in lib. de spiritu sancto: Hoc nomē habet spiritus sanctus ab operatione. Nā in textu tāgitur quadruplex officiū vel operatio spiritus sancti. Primo habet officiū cōsolandi, cū dicitur Paraclētus, i. cōsolator, de quo canit Ecclesia: Cōsolator optime, dulcis hospes animæ. Reuera dulcis. Sap. 12. O q̄ suauis est dñe spiritus tuus! Ber. Quid non tēperabit ista dulcedo, quæ etiā mortē fecit dulcissimā? Vt patet de S. Stephano. De quo legitur q̄ lapides torrentis illi dulces fuerūt, & de S. Ti burrio cū dixit, Mihi videtur q̄ super roseos flores incedā, cū ambulauit sup prunas, & de S. Andrea affectate crucē dicente, O bona crux diu desiderata, & iā concupiscenti

Pars Actiual.

P f

animo preparata, securus & gaudens venio ad te. Ratio, quia habuerit illud dulces consolatoris. De quo Gre. Gustato spiritu desipit omnis caro, quia tale suauitate homini offert, ut totum mundum desipere faciat. Ideo merito dicitur consolator. Isa. ultimo: Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Nota, tribulati sunt, in triplici differentia. Primi incipientes, qui tristantur de peccatis quae commiserunt, ut Dauid in Ps. 118. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam. Et Maria Magdalena. Sed tales consolantur, Mat. 5. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur, scilicet in peccatorum remissione per spiritum sanctum. Quia dicit Alexander papa, 14. q. 1. c. audiuiimus: Peccata dimittere est opus spiritus sancti. & Io. 20. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis, &c. Et Ro. 8. Spiritus vitae in Christo Iesu liberauit me a lege peccati. 2. Cor. 3. Vbi spiritus domini, ibi libertas, scilicet a peccato: ita quod & penitens tribulatus & contritus potest dicere cum Ps. 93. Secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tuae iustificauerunt animam meam. Hier. Quot dolores, tot consolationes, scilicet in remissione. Et maior consolatio quam tribulatio. Nam discipuli erant tribulati quadraginta horis de passione, consolatio autem erat per quadraginta dies. Isa. 54. Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Ideo Tob. 3. Post lacrymationem & fletum, exultationem infundis. Et hoc expertus Dauid dicit in Ps. 30. Quam magna multitudo dulcedinis tuae domine. Ber. Quid est spiritus sancti consolatio, nisi Dei per gratiam visitatio, testimoniumque conscientiae super remissione peccatorum? Ro. 8. Ipse enim spiritus dat testimonium spiritui nostro quod sumus filii Dei. Secundi sunt proficientes. Isti tristantur de humana infirmitate, quod intantum operari possunt sicut volunt. Ro. 7. Non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio: nam velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Et sic tristabatur Augustinus in Solilo. Quod magis posse me credidi, minus semper potui. Dicebam, hoc faciam, illud perficiam: postea nec hoc, nec illud: aderat voluntas, defuit facultas. Et impletur in nobis illud Matt. 26. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Hos autem consolatur robur & auxilium praestando, ut laborem perficiant. Ro. 8. Similiter autem & spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Aug. Sancti

patres

patres inspiratione diuina fecerunt impossibilia, id est difficilia. Dicitur enim Pro. 18. Spiritus viri sustentat imbecillitatem eius. Et Ps. 30. Spiritu principali confirmata me. Et Phil. 4. Omnia possum in eo qui me confortat. Gre. in Moral. Qui superna degustat, omnia inferiora aequanimiter portat. Tertij sunt contemplantes, qui contristantur, quod tam diu hic sunt in exilio & separati a Deo. Et sic Ps. 119. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Ro. 7. Infelix ego homo, quod me liberabit de corpore mortis huius? Philip. 1. Cupio dissolui & esse cum Christo. Sed spiritus sanctus consolatur eos caelestes consolationes immittendo, & ad theoreticos excessus eleuando. Ezech. 8. Spiritus domini eleuauit me inter caelum & terram, & adduxit me in Hierusalem in visione Dei iuxta ostium introitus, &c. Nam tales quandoque replentur consolationibus, ut nihil sentiant de inferioribus, ut patet de Paulo, 2. Cor. 12. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus, nescio, Deus scit, rapum huiusmodi, &c. Aug. Domine intromittis in me affectum inuitatum, si non est initium futurae vitae, nescio quid sit. Ideo Isa. 31. Consolabitur dominus Sion, id est contemplatiuos, salute sempiterna. Secundo, spiritus habet officium reuelandi, scilicet diuina secreta ad modum nuntij, quia missus est a patre, cum subditur: *Quem ego mittam vobis a patre.* Hic datur intelligi quod spiritus ab utroque procedit. Est enim sensus: *Quem ego mittam vobis a patre, & pater mittet, & spiritus sanctus per se veniet, quia dicit Leo papa: Sancta trinitas est vna deitas, vna substantia indiuisa in opere, consors in voluntate, par in omnipotentia, coequalis in gloria.* Ideo dicitur, *cum venerit.* Et dicitur mitti a patre propter gratiam adoptionis in filios Dei, quia per spiritum sanctum adoptamur. Ro. 8. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus abba pater. *Qui a patre procedit.* Haymo: Procedit a patre & filio consubstantialis & coaeternus, & nunquam a patre & filio recedit, sed semper manet in patre & filio in vna essentia. Ideo hic est error Graecorum, qui dicunt spiritum scilicet solum a patre procedere, cum dicatur Gala. 4. Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra. Ideo in tex. dicitur: *spiritum veritatis.* Tertium officium spiritus sancti est officium docendi, cum dicitur, *spiritus reuelatis.* Io. 14. Docebit vos omnem veritatem. Nota, triplex est veritas. Prima cordis. Psal. 23. Qui loquitur veritatem in

F f 2

corde suo. Et est fides. Io. 18. In hoc veni in mundū, vt testimoniū perhibeā veritati, i. fidem prædicare quæ radicitur in corde Ro. 10. Corde creditur ad iustitiā, ore autē cōfessio fit ad salutē. Et est ipsa fides de spiritu sancto. Vnde de Cōsecra. dist. 4. c. gratia, Fides nō est rātūm liberi arbitrij, sed donū Dei. secundū est veritas oris. De qua Eph. 4. Deponētes mendaciū, loquimini veritatē vnusquisq; cū proximo suo. Sed talis est à spiritu sancto. Aug. super Io. serm. 14. Nemo potest dicere, quod veritatis est, nisi illuminetur ab illo, qui mentiri nō potest. Sed heu iā multi sunt mēdaces, Osee 4. Non est veritas, nō est iusticia in terra. Et tales incitātur à spiritu maligno. Vnde Amb. 22. q. 5. Cauete fratres mendaciū: quia oēs qui amāt mēdaciū, filij sunt diaboli. Ideo Origen. 24. q. 3. Cū aliquis. Cū aliquis exit à veritate, à timore Dei. à fide & charitate exit. O q̄ plures sunt tales, qui ex illi munere & pecunia hoc faciunt: de quibus Beda 11. q. 3. Abiit, qui pro pecunia veritatē negāt, Deū negant & sunt focij Iudæ. Et tales nō habēt spiritum veritatis, quia dicit Amb. Veritas à quocunq; dicitur, à spiritu sancto est. Tertia est veritas operis 4. Reg. 20. Memēto quæso, quō ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod placitū est corā te fecerim. Et sic legitur de Tobia, qui viā veritatis in captiuitate nō deseruit. De hac Io. 3. Qui facit veritatē, i. bonū opus, venit ad lucē, Et illa etiā veritas est à spiritu sancto. Vnde Ber. Bonū op⁹ operatur in nobis spirit⁹ qui docet rationē, mouet volūtātē, dirigit intētionē. ¶ Quartū officiū spiritus sancti est officiū testificādi. De quo subdit. *Ille testimoniū perhibebit de me.* Aug. vobis inspirādo verā fidē de diuinitate & humanitate. ¶ Nota, spiritus. dedit triplex testimoniū de Christo. Primò, eius doctrinæ. Matt. 10. Nō vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. 1. Io. 5. Spiritus est qui testificatur quoniam Christus veritas est. Secundò, eius gratiæ, quia in nomine ipsius dabatur spiritus. Lu. 11. Pater vester cœlestis de cœlo dabit spiritū bonū petentibus se. Io. 16. Amen amen dicovobis, si quid petieritis patrē meum in nomine meo, dabit vobis, &c. Tertiò, eius gloriæ, vt esset in cœlis in gloria patris quia post ascensionē missus est spiritus sanctus. Item eius Ecclesiæ electis Ro. 8. Ipse spiritus dat testimoniū spiritui nostro, quod simus filij Dei, s. per interiorē suauitatem, & cordis inflammationem, & boni corroborationem. Et

Et vos testimoniū perhibebis, quia ab initio mecum estis, scilicet veri & idonei testes. 1. Io. 1. Quod audiuimus & vidimus, hoc annuntiauimus vobis. ¶ Sciendū q̄ multis testimoniis fides nostra est cōfirmata. Primò, voce patris in baptismo. Luc. 3. & in trāsfiguratione, Mar. 17. Hic est filius meus dilectus. 1. Io. 5. Si testimoniū hominū accipimus, testimoniū Dei maius est, quoniā hoc est testimoniū Dei quod maius est, quoniā testificatus est de filio suo. Et hoc est testimoniū, quoniā vitā aternā dedit nobis Deus, & hæc vita in filio eius est. Secundò, spiritus sanctus in colūbæ specie. Luc. 3. Tertiò, filius de seipso. Et hoc dupliciter, verbo & opere: verbo, Io. 8. Ego sum qui testimoniū perhibeo de meipso, & testimoniū meū verū est. Secundò, opere, Io. 10. Opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimoniū perhibēt de me. Et sic tota trinitas testificata est, 1. Io. 5. Tres sunt qui testimoniū dāt in cœlo, pater, verbum & spiritus sanctus. Quartò, angeli testificati sunt. Luc. 2. Nato domino facta est multitudo cœlestis exercitus, &c. Quintò, cœli luminaria, vt sol in passione obscuratus est & terra tremuit. Deut. 30. Testem inuoco hodie cœlum & terrā. Sextò, mare & æra, Matt. 8. Qualis est hic, quæ vēti & mare obediunt ei? Septimò, omnis scriptura. Io. 5. Scrutamini scripturas, quia illæ sunt quæ testimoniū perhibēt de me. Octauò, omnes prophætæ: Act. 10. Huic omnes prophete testimoniū perhibēt. Nonò, omnes apostoli, verbis, factis, signis, vita & morte. Primò, verbis. Act. 3. Cuius rei nos testes sumus. De quo Act. 1. Vos eritis mihi testes in Hierusalem & in omni Iudæa. Secundò, signis. Marc. 16. Prædicauerūt vbiq; domino cooperāte & sermonem confirmāte sequentibus signis. Item virtuosa vita, Act. 4. Virtute magna reddebant apostoli testimoniū. Item in morte, quia pro fide mortui. Eccl. 4. Vsq; ad mortem certa pro iustitia: sperabant enim vitam aliam aternam, post hæc vitam transitoriā. Petrus crucifixus, Paulus decollatus. Vnde Aug. Quomodo aliās tāta multitudo hominum fuisse seducta, vt crederet non in magnum regem, sed abiectum pauperē crucifixū? Ideo Psal. 92. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis, ideo nulla hæresis potest opprimere fidē.

¶ Dominica Pentecostes.

Quibus potissimū spiritus sancti gratia exhibeatur. Accur Deus mortales, scire noluerit, vtrum amora (cuius hic etiam virtutes describuntur) an odio digni habeantur.

Siquis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum & ad eum ueniet, &c. Ioan. 14. ¶ In quibus uerbis duo inuētur. Primò, præmittit charitatē, quā De⁹ à nobis exigit, ibi: si quis diligit me. Secūdo subiungit utilitatē, quæ prouenit de charitate, ibi: Ad eum ueniet, &c. De primo dicit, Siquis diligit me, notatè dicit, si quis, propter tria. Primò, propter cōmunitatē, secūdo, propter raritatē, tertio, propter incertitudinē. Primò dicit, si quis, propter cōmunitatē, quia gratia spiritus sancti est communis, ut habetur de cōsec. dist. 5. ca. ne quēquā: Spiritus sanctus nō dimēsuratur, sed super credentes totus infūdatur. Nā si dies omnibus æqualiter nascitur, & si sol super oēs pari luce æqualiter diffunditur: quanto magis Christus sol & dies uerus in Ecclesia sua lumē uitæ æternæ pari æqualitate largitur? q. d. Sicut sol æquali luce super oēs irradiat: sic gratia Dei quantū ex se est, nos oēs illuminat. Act. 18. In ueritate cōperi, quia nō est acceptio personarū apud Deū. Vnde in cano. ubi supra: Cuius aequalitatis sacramentū uidemus in Exodo esse celebratū eū de cælo māna deflueret, & futurorū præfiguratione alimentū panis cœlestis & cibū in Christi ueniētis ostenderet. Illic enim sine discrimine uel sexus uel ætatis gomor singuli æqualiter colligebāt, unde apparebat Christi indulgentiā & cœlestem gratiā, post modū secuturā æqualiter omnibus diuidi, & sine sexus uarietate, sine annorū discrimine, sine acceptione personæ super omnē Dei populū spiritualis Dei gratiæ munus infundi. Nā Deus nulli se negat, ut dicit Dion. deus est summū bonū sui ipsius cōmunicaturū. Ideo dicitur Cant. 2. Ego flos cāpi nō flos horti. Nā sicut flos cāpi est circūsept⁹ & cōmunis: sic gratia spiritus sancti, de qua Ioel 2. Effundā de spiritu meo super omnē carnē. Dicit Ansel. Homo & si nō habet gratiā, nō ideo nō habet: quia Deus nō dat: sed quia homo nō recipit, nec se ad eā recipiendā disponit. O quā fatuē facit peccator in hoc! sicut pauper & inops, cui eū offertur munus, nō uult aperire manus ad recipiendū illud, quo si postea caret, nō est culpa dātis, sed recipere ueligen- tis. Secūdo, talis se habet sicut esuriēs, cui dum offertur cibus nō uult aperire os suū. Tertio, habet se sicut uinct⁹, cui dū aperitur carcer, exire, nō uult, nec esse liber. Quarto, habet se sicut infirmus, cui offertur medicina, & nō uult sanari. Et sic negligētia sua nōnūquā peccatores indignos se faciūt
gratia

gratia spiritus sancti. Nā secūdo Aug. in lib. de Pœnit. Præ-
stito semper est gratia, si nō fuerit repulsa. Nā deus quod suū
est cōtinuò inspirat, si est qui recipiat. ergo propter cōmuni-
tatem dicit: si quis, uir, uel mulier, diues, uel pauper, nobilis,
uel ignob. Nā dicit Apost. Ro. 10. Idē dñs omnium, diues in o-
mnes qui inuocant eū. Aug. Nulli unquā defuit qui dignus
fuit. Cur ad istū ueniet, & ad illū nō: occulta causa esse pōt,
iniusta esse nō potest. Secūdo dicit, si quis, propter paucitatē,
quia pauci sunt qui eū querūt ut accipiāt. Quod cōqueritur
Apo. Phil. 2. Omnes quæ sua sunt querūt, nō quæ Iesu Chri-
sti. Nā superbi diligūt honores & dignitates. De quib. Mat.
23. Amat primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in
synagogis, & salutationes in foro, & uocari ab hominibus
Rabbi. Io. 3. Quomodo potestis credere, qui gloriā ab inui-
cē accipitis, & gloriā quæ à solo Deo est nō queritis? Luxu-
riōsi uerò plus diligūt delectatiōes corporis, de quib. O. Iosæ
3. Diligit dñs filios Israel, & ipsi diligūt uinacia uarum, ad
modū, s. porcorum de uinaciis uiuentiū. Folliculus enim, in
quo acinus cōtinetur, dicitur propriè uinaciū, unde plerūq;
post expressiōnē porci pascuntur: auari plus diligūt opes, ut
cōqueritur Isa. c. 1. Omnes diligūt munerā, sequūtur terri-
butiones. Ideo sicut multus est numerus spinarū, paucus li-
liorū, & multus est numerus lapidū grossorū uulgarium, & ru-
diorū, paucus pretiosorū: sic pauci sunt Deū uerè diligētes,
multi nāq; diligūt uerbo sed nō facto. Pl. 77. Dilixerūt eum
in ore suo, & lingua sua mētiti sunt ei: cor autē eorū nō erat
rectū eū eo, nec fideles habiti sunt in testamēto eius. Greg.
Qui adhuc per illicita desideria defluit, uerè Deū nō amat,
q̄ proteruius ei in sua uolūtate contradicit. Ideo hortatur
nos Io. in canonica 1. c. 2. Nolite diligere mundum, neq; ea
quæ in mūdo sunt: s. honores, uoluptates, & opes mundi. Et
subdit rationē: Si qs diligit mundū, nō est charitas patris.
in eo. Aug. Si i te est amor mūdi, nō est quò intret amor dei,
Ideo illā paucitatē cōqueritur, Mat. 22. Multi uocati sunt,
ad Dei s. dilectiōnē, pauci uerò electi pro perfecta ipsius &
fructus eius, s. eterna eius adeptiōne. Aug. Ab exordio hu-
manę propagatiōis aliqs prædestinatur ad præuidentia sal-
uationis, aliqs ad iudiciū dānationis. Ideo dicit Mat. 7. Ar-
cta est uia quæ ducit ad regnū cœlorū, s. semita dilectiōnis,
& pauci inueniūt eā. Tertio dicit, si quis, propter incertitudi-
nem, q. d. Incertū est homini an sit in dilectiōne Dei, de quo

Eccl. 10. Nescit homo an amore an odio dei dignus sit. ¶ Sed diceret. Quæ est ratio ignorantia eius? Resp. q̄ triplex. Prima est intellectus obfibratio. Secunda charitatis adæquatio. Tertia nostra humiliatio. Prima est nostri intellectus obumbratio, q̄a noster intellectus est ita obumbratus carne, q̄ omnino hebes est ad spiritalia cognoscenda, sed charitas est quiddam spirituale. Ideo propter obfibrationem intellectus non potest determinare cognosci. Sap. 9. corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum. Secunda ratio est charitatis adæquatio, q̄a actus naturalis & acquisitus dilectionis est similis actui charitatis. Verbi gratia: Aliqui sunt misericordes ex natura: aliqui ex charitate diuina: aliqui ex dilectione acquisita, ut puta consuetudine, & hoc scire est difficile. Tertia ratio est nostra humiliatio: nam Deus ordinavit bona quæ in nobis sunt fore occulta, ne de nobis presumamus, sed nosmetipsos humiliemus. Eccl. 9. Omnia in futurum seruantur incerta. Vnde quauis necessarium est ad salutem habere presentiam charitatis, non tamen necessarium est scire presentialiter se esse vel non esse in charitate: ut ille qui est in charitate, se non extollat, & ille qui est sine charitate, non desperet. Ideo dicit. *Si quis, propter incertitudinem, diligit me.* Licet enim scire hoc certitudinaliter nequeamus: quod ex communi lege corruptionis nostræ puenit, secundum illud Eccl. 8. Me meto quonia omnes in corruptione sumus: tamen coniecturaliter ex obseruatione mandatorum Dei signum dilectionis dei habere possumus. De quo subdit, *Sermonem meum seruabis, i. mandata mea.* De quo Greg. in Hom. Verè enim Deum diligimus, si mandata eius seruamus. Verè diligimus, si à nostris nos voluptatibus coartamus. Vnusquisque ergo se interroget an Deum diligit. Nam sermo est probatorium, per quod filij Dei cognoscuntur à filiis diaboli. Nam dicitur 2. Io. 1. Omnis qui recedit & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet: & sic ad Deum non pertinet: quia ut subdit: *Qui permanet in doctrina, hic patrem & filium habet.* Et Deu. 27. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis, nec eos opere perficit. Ideo mandata Dei seruanda sunt tripliciter. Primo in corde per iugem meditationem. Deu. 6. Erunt verba hæc quæ præcipio tibi hodie in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditareris sedens in domo tua. Nam sicut species aromatica diligenter debet masticari, ut virtus & suauitas eius sentiantur, & sic mandata. Prouer. 1. Fili scribe verba mea in tabula cordis tui. Nam secundum legem animal quod non ruminat

minat est immundum, & sic homo non ruminans Dei præcepta in corde. Eccl. 3. Quæ præcipit tibi dominus, cogita semper. Nam dicitur Eccl. 23. Nihil dulcius quam respicere in mandatis dei. Secundum debemus seruare mandata dei in ore per frequenter locutionem. Iosue 1. Non recedat volumine legis ab ore tuo. 1. Pet. 4. Si quis loquitur quasi sermones dei. Nam secundum Chrysomostomum mos est amantium ut amore tegere nequeant, sed de se bona loquuntur: sic & nos de deo. Tertiò in manibus per operis executionem. Deu. 6. Ligabis ea in manibus tuis, scilicet per operum executionem. 1. Io. 3. Non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. Nam secundum Greg. Amor dei nunquam est otiosus, operatur enim magna si est, &c. Dicit namque Simo de Cassia, & Greg. Mēs, vira & lingua sunt requirēda, quia probatio dilectionis est exhibitio operis. 1. Io. 2. Qui dicit se diligere Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Aug. ponit exemplum, Quid est quod diligo regem, si odio habeo suam legem? Dilectio ergo regis est mandati custoditio. Ideo Ber. Qui habet mandata domini in memoria, seruat in vita: & qui in sermonibus seruat in actionibus. qui habet audiendo, seruat faciendo, ille est qui diligit me. Et talis dispositionem habet ad spiritus sancti receptionem, quia nihil ita proprie disponit dilectionem Dei in nobis sicut mandatorum Dei exhibitio & executio. ¶ Dixi secundò subiungit vtilitatem quæ de charitate puenit dicens, *et pater meus diliget eum.* scilicet gratuita dilectione: sicut illæ tres personæ sunt vna essentia & vna deitas, ita etiam sunt vna dilectio: quapropter qui Christum diligit, illum rediligit tota sancta trinitas. O quam magnus dilectionis effectus ut exclamat Ber. Quid amator Dei cultor Christi tibi videtur de premio amoris tui, quid tibi mali nocere poterit, aut quod boni poterit deesse, quando te diligit quod te de nihilo creauit? O nimis felix & vltra quam dici poterit beatus, quem diligit pius pater omnipotens Deus. Quid enim felicius, quid beatius quam ab eo diligi qui est dominus paradisi, qui habet potestatem vite & mortis, qui potest saluare & danare, saluare diligentes, & danare non diligentes? Iuxta illud Ps. 144. diligit dominus omnes diligentes se, &c. Et Ro. 8. Scimus quonia diligentes deum omnia cooperantur in bonum. Ideo Hugo: Reliqua gratiarum dona largitur etiam his quos danat, solam autem charitatem quasi seipsum his tantum quos diligit in premium seruat: quia secundum Hug. charitas est fons proprius cui non comunicat alienus. quicumque illam habet, alienus à Deo non est, sed ipse est in deo & Deus in eo. Et illa est secunda vtilitas

tas charitatis, de qua subdit: *ad eū veniemus*, s. nō solūm pater & filius, sed & omnes tres personę. Ideo Hugo: Sic familiaris est à Deo charitas, vtiple mātionē habere nolit, vbi charitas nō est, vbi verò charitas est tota trinitas adest. Nā secundū Aug. tres sunt in nobis potētīę animę, s. intellectus, memoria, & volūtas, quę notatur in aduētū triū personarū. Veniet enim pater per æternā potentiā cōfirmās memoriā vt perseueret, veniet filius illuminās intellectum vt intelligat, veniet spiritussanctus mouens voluntatē & accendens affectū, & sic tota trinitas, veniet ad sanctificandū animā: Et notatur, cum dicitur *veniemus*. O q̄ maximē deberemus cōsiderare eius aduētū. Quia dicit Ber. Spiritussanctus est salutis pignus: & qui illo caret, salutē nō habet. De quo Apo. Ro. 8. Si quis spiritū Christi nō habet, hic nō est eius. Ideo Rich. li. 5. de trinit. c. 10. Sicut spiritus humanus est vita corporū, sic spiritus diuinus vita spiritūū: ille sanctificat in corpore, iste sanctificat in anima. Et dicitur spiritussanctus, sine quo nullus efficitur sanctus. Ideo ecclesia desiderando eius aduētum, clamat: Veni sancte spiritus. Sed quādo venit? Resp. Nō potest dari certa regula, quia nō est vestrum nosse tēpora, vel momēta, nō est industrię, sed gratiæ, non inuestigationis, sed reuelationis. Ex quo igitur ignoramus certum tēpus aduētus eius, ideo omni tēpore homo sic viuat & se pręparet, ne pertrāseat cum spiritussanctus. Item spiritussanctus aduētus in mentē & per sanctā vnionē & gratiæ gratū faciētis infusionē, vel de nouo vel in augmento. De nouo, vt in baptismo & in potētia. In augmento, vt in omni opere bono ex charitate facto ppter Deū. Et nō venit per motū localē, sed per spiritūalē vnionē & effectū quem causat in anima. Hęc Aug. 15. de Trin. Dicit enim Anse. Desiderādo queritur, amādo inuenitur. Nā secundū Dio. de diuinibus nominib. Charitas increata gignit charitatē creatā. De quo etiā Ber. O felix virtus charitatis, quę facis hominē dei mātionē. Et illa est tertiā utilitas charitatis. De qua subdit in tex. *Et mansionē apud eū faciemus*. Nā cum deus illabitur animę fideli, per charitatē sanctificat eam: & tūc deus manet cum homine, quādiu ipse manet sine peccato mortali.

Dona spiritussancti per proprietates ignis designata non ex æquo omnibus hominibus impartiri.

ENARRATIO II.

Ad cum veniemus, ex mansionē apud eū faciemus. Io. 14. q̄ Sciēdum quod triplīes sunt homines, & in triplici differentia

rētia ad spiritūsanctū se habētes. Aliqui sunt ad quos nunquā venit, vt sunt peccatores indurati & mali, qui sunt in malo pposito, vt superbi, luxuriosi, & sic de aliis, quia rales resistit spiritussanctō, Act. 7. Dura ceruice & incircūcisi cordibus & aurib. vos semper spiritussanctō resististis. Tales sunt indurati, quia spiritussanctus pulsatur ad corda eorū, per inspirationē, & nolūt pœnitere. Apoc. 3. Ego sto ad ostiū & pulso. O magna est dei misericordia, quę ita pulsatur ad cor peccatoris. cū tñ ille aperire ei nō vult! Greg. Debemus misericordiā dei erubescere, si iustitiā eius nolumus formidare. Est enim peccator induratus multū reprehēnsibilis, quā vi det se maculatū & abominabilē, quā displicet deo & angelis eius, iuxta illud Ps. 13. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis. Et dñs exhibet aquā gratię sine qua mūdari nō possunt, & spernunt. Irē vidēt se igne infernali succēsos, ligne prauę cōcupiscētię, & tamē pro aqua gratiæ qua ille ignis extinguitur, nō clamāt, cū dicat Chryl. Sicut terra sine aqua, sic homo sine dei gratia. Nā magna peccatorū negligētia, quę nūc caret dei gratia: iam enim aperti sunt fontes gratiarū per Ecclesię sacramēta: vt dicit Apo. 2. Cor. 6. Ecce nūc tēpus acceptabile, quia tēpore gratię aridi sunt, & illi habēt se sicut animalia, quę circa fontes sitiūt, & appropinquare nolūt. Secūdi sunt ad quos venit, sed mātionē apud eos nō facit, vt sunt illi qui cōpūgūtur & à peccatis se vertūt: sed tēpore tētationis ad peccata redeūt. De quib. Eze. 18. Si iustus auerterit se à iustitia sua, & c. nā tales habēt se ad modū canis, vt dicitur Prou. 26. Quasi canis qui reuertitur ad vomitū, sic imprudēs qui reiterat stultitiā suā. Ideo Iere. 2. Quām vilis facta es nimis reiterans vias tuas. Dicit enim Aug. Nihil videretur deo ita displicere q̄ de peccato post pœnitentiā reminiscendo gaudere. De talibus Luc. 11. Erūt nouissima hominis illius peiora priorib. Ideo hortatur Eccl. 21. Fili peccasti, nō adicias iteū. Ratio Der. quia deterius est reincidente, quā incidere. & 1. Per. 2. Melius agnoscere iustitiā, q̄ post cognitionē retrorsum cōverti. Vnde poet. Turpius eicitur, quā nō suscipitur hospes. Ideo Eccl. 2. Fili accedens ad seruitutē dei, sta in iustitia & in timore, vt crescat in nouissimo vita tua. Tertij sunt ad quos venit, & mansionē apud eos facit, vt qui se dignē disponūt ad susceptionē spiritussan. & post receptionē à peccatis se custodiunt. De quibus Aug. O quām felix est anima,

quæ

quæ scit se ita disponere & vitâ gubernare, vt tam dignum hospite & gubernatore inhabitore mereatur suscipere! & sunt illi qui omnē consolationē mundanā respuunt propter deum, & solū deum in consolatore desiderāt, sicut Prophe-
ta 76. dicit: Renuit consolari anima mea, memor fui dei, & delectatus sum. Talis fuit Aug. dicens in Solilo. O summa veritas vnū precor à te, vt in nullo permittas me consolari, quàm in te: omnia mihi amarescāt, tu solus mihi dulcescas sint mihi omnia pœnalia, solū tu mihi cōsolatorius. ¶ Pro quo nota q̄ spiritus sanctus manet apud illos, qui vitāt vij. peccata mortalia, nā vij. sunt dona spiritus sancti, quæ expellunt vij. peccata mortalia, & illa vij. dona figurātur per vij. proprietates ignis, in cuius specie datus est spiritus sanctus. Hic est ignis, de quo Exo. 3. Moses vidit rubū ardētē, & non cōsumebatur: sic & electi ardēt in igne amoris dei, Luc. 12. Ignē veni mittere in terrā, & quid volo, nisi vt ardeat? & tamē non cōsumuntur, i. nō vincūtur peccatis, quia conseruantur vij. donis spiritus sancti, quæ figurātur in vij. ignis proprietatib⁹. Prima est ignis, alia deiicit & inclināt, vt domos, castra, vt arbores: ita ignis spiritus sancti operatur hoc per donū timoris. Nā alta & superiora inferioribus per humilitatē cōsequat. Vnde 3. Reg. 19. Ecce dñs trāsīit, & spiritus grādis & fortis subuertens mōtes, i. spiritus sanctus corda superba humiliās: quia dicit Ber. Humilitas est spiritus sancti gratiæ familiaris, & excludit primū peccatū mortale, s. superbiā: de quo Hier. Vbi est dei timor, nō est mētis elatio, sed lachrymosa deiectio. Nā secundū Gre. Electi dei quātō amplius in gratia proficiūt, tantō magis se deficere putāt: & de quātō quis maioris gratiæ lumen recipit, de tāto se magis reprehensibile cognoscit. Ideo Ber. In veritate cōperi, nihil ita efficax ad gratiā promerendā & conseruandā, nisi nō alta sapere, sed timere. Quia dicitur Eccl. 1. Timor dñi expellit peccatū, s. superbiæ, quæ est initiū omniū peccatorū, sic e cōuerso timor dei, principiū est nostræ salutis. & Eccl. 1. Qui sine timore est, nō poterit iustificari, quia dicit Cassiod. Timor & religio sunt annexa, vnū nō potest stare sine reliquo. Secūda proprietates ignis est, q̄ liquefacit dura, vt cerā ad susceptionē impressionis sigilli. Hoc facit spiritus sanctus per donū pietatis, quod liquefacit dura corda ad cōpatiendum miseris propter Deum, & liquefacit ad effusionē lachrymarū. P sal. 47. Flauit spiritus eius & fluent aquæ.

aquæ. Hoc donū habuit Iob 30. c. Flebā quondā super eum qui afflictus erat: & anima mea cōpatiebatur pauperi, maxime in aliquo defectu spirituali. Isid. de sum. bo. Magis in la faciētib⁹ quā patiētib⁹ est condolendū. Ber. Sūntne in te viscera Christiāne, s. cōpassionis, qui plāgis corpus, & nō animā à qua recessit deus? Et excludit secūdū peccatū, s. inuidiā, nā inuidus nullā habet dulcedinē pietatis. Eccle. 14. Oculus inuidi nequā. Aug. Inuidia est odiū felicitatis alienæ. Et est differētia inter pietatē & misericordiā, quia pietas respicit necessitatē spirituale, misericordia verō spirituale & corporale. Ber. O clemētissima pietas, non solū tribuit beneficia his qui diligūt, sed etiā his qui offendunt. 1. Tim. 4. Corporalis exercitatio ad modicū utilis est, pietas ad oīa. Aug. Multō misericordius operatur circa aīas, quā circa corpora. Tertia proprietates ignis est q̄ illuminat obsecura. Hoc facit spiritus sanctus p̄ donū sciētiae, & p̄ hoc docemur à spiritu sancto, quid agere, quid dimittere debeamus. Io. 16. Cū venerit spiritus veritatis, docebit vos omnē veritatē. Hoc donū habuit Tobias cæcus. Illuminatus eīn hoc igne spiritus sancti docuit filiū vitare malū, bonū facere & nō errare. Ideo Aug. in Solilo. O lux, à qua oīs lux est, illumina cor meū, vt videā te in me, & me in te, & oīa sub⁹ te. Et excludit teritiū peccatū mortale, s. irā. Iac. 1. Ira viri iustitiā Dei nō operatur. Et Cato: Impedit ira animum ne possit cernere verū. Nā ira mētē perturbat, sciētia illuminat. Gre. Ira dū mentē pulsat, spiritus sancti locū turbat. Quarta proprietates ignis est, q̄ mollia cōsolidat vt limū. Hoc facit spiritus sanctus p̄ donū fortitudinis. Eph. 3. Det vobis dñs virtutem corroborari per spiritū eius in interiori homine. Et sic Apost. Petrus qui prius vocem ancillæ timuit, hoc publicè prædicauit, & tria millia vicit, & postea quinq; millia. Gre. fortes facti sunt, tortores vincunt, occidi possunt, flecti nequeūt. Idē, Quomodo sustinuisset, nisi fortitudo spiritus. eos solidasset? Pl. 74. Ego cōfirmaui colūnas eius. Ideo Ecclesia hoc petit: Accēde lumē sensib⁹, &c. Et excludit quartū peccatū mortale, s. accediā. Prou. 22. Piger dicit, leo fortis est, i. timet ardua aggredi, fortitudo enim pronum facit ad omne bonū. Phil. 4. Omnia possum in eo, qui me cōfortat, &c. Rom. 8. Spiritus adiuvat infirmitatē nostrā. Quinta proprietates ignis est, q̄ aurū à plūbo separat: & sic spiritus. per donū cōsiliij. Aug. Consiliū spiritus sancti est, vt tempora

ralia contemnent Deo pro æternis seruiamus. Mat. 10. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia que habes, & da pauperibus. Et sic cõsulit à cõurbatione auaritię nõ remouere. Pro. 15. Cõrurbar domũ suã qui sectatur auaritiã: ideo illam excludit Aug. Auarus vellet oēs homines nõ esse, vt solus abũdaret. Sexta proprietas rubiginẽ cõsumit: Sic & spiritus. per donũ intellectus purgat intellectũ ad mystica, i. diuina intelligenda. P. sal. 31. Intellectũ tibi dabo, &c. Docet enim Deũ intelligere in nobis & in creaturis. Ro. 1. Inuisibilia em̃ ipsius à creatura mudi p̃ ea quę facta sunt, intellecta cõspiciuntur. Et facit hominẽ delectatũ in spiritualibus: vt si vides pulchra, gustas dulcia, intelligere debes cęlestia. Ber. Dulcedo omnĩu creaturarũ inuitat ad dulcedinẽ æternã, & excludit gulã: quia p̃ hoc donũ vtimur cibo ad honorẽ Dei & spiritualẽ cõsolationẽ, s. Dei seruitiũ. Nã spiritus, in homine guloso nõ habitabit. Gen. 6. Nõ permanebit spiritus meus in æternũ in homine, quia caro est, i. carnaliter viuut. Septima ignis proprietas, q̃ de natura sursum tẽdit. Hoc facit spiritus. p̃ donũ sapietię. Et dicitur sapietiã, quasi sapida sciẽtia, quia p̃ hoc donũ dat nobis spiritus sanctus sapere cęlestia. Col. 3. Quę sursum sunt sapite. Pl. 30. Quã magna multitudo dulcedinis tuę dñe! Basl. O dulcedo melliflua! nõ dulcedo admirãda! quam dulcis es in meditatione! dulcior in oratione! dulcissima in contẽplatione! sed superdulcissima beatitudine patrię! Pl. 33. Gustate & videte quoniam suavis est dominus. Et excludit luxuriã. 1. Cor. 2. Animalis homo nõ percipit ea quę sunt spiritus Dei. Ibi. Sapietiã specularẽ æterna, & in illis delectatur, luxuria verò terrena. Ro. 8. Qui secundũ carnẽ sunt, quę carnis sunt sapiunt: qui verò secundum spiritũ sunt, quę spiritus sunt sentiunt.

¶ Feria secunda Pentecostes.

¶ De excellentia, effectũque diuine dilectionis, & cur factũ sit vt homo non angelus redimeretur. Item de ratione ac constituenda sidi necessitate, ac quot modis contingat peccare in spiritum sanctum.

ENARRATIO II.

Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret. Ioan. 3. In summa Euang. duo innuntur. Primò, proponit diuinę dilectionis immensitatem. Secundò, subiungit æternę damnationis causalitatẽ. Primum patet in principio. Secundum ibi: *Qui nõ credit, &c.* De primo dicit, *Sic Deus dilexit mundum.* Dictum est in hesterno Euang. quòd spiritus sanctus est

amor

amor patris & filij, ideo hoc festũ plenũ est suauitate amoris. Ideo heri lectũ est Euang. de charitate adoptionis, quia Deus pater dando spiritũ sanctũ adoptauit seruos in filios. In hodierno verò Euãg. agitur de charitate redemptionis, qua per filium suum de manu hostili redemit seruos, di. *Sic Deus dilexit mundũ, sic, s. magnificẽter. ¶ Reuera magnificẽter.* Nã magnitudo diuinę dilectionis cęlestis patris patet ex multis. Primò, ex diligẽtis nobilitate, quia Deus qui solus nobilissimus est, potẽtissimus, altissimus, rex regũ, dominus dominantũ, qui solus habet immortalitatẽ, in cõmutabilitatẽ, incorruptibilitatẽ. Et si enim ille qui solus habet essentialẽ bonitatẽ. De quo Mar. 10. Nemo bonus nisi solus Deus. Ille nos dilexit tripliciter, cõmuniter, stabiliter, & veraciter. Primò, cõmuniter. Sap. 11. Diligis omnia quę sunt, & nihil odisti corũ quę fecisti. Reuera cõmuniter nos diligit, quia bonos & malos, nõ inquantũ malos, sed inquantũ homines. Nihil enim odit Deus nisi iniquitatẽ & peccatũ, quod ipse non fecit nec creauit. Gen. 1. Omnia quę fecerat, erãt valde bona: ergo qui essentialiter bonus est, nõ potuit esse causa mali culpę. Io. 1. Sine ipso factũ est nihil, i. peccatũ quod ad nihilũ reducit hominẽ. P. sal. 37. Ad nihilum deductus est in cõspectu eius malignus. ¶ Ideo nullus hominum est expers diuinę dilectionis æterni patris, quin sentiat effectũ diuini amoris, qui est triplex, s. creationis, recreationis, & æternę glorificationis. Primum effectũ diuinę dilectionis ostendit Deus cõmuniter omnibus hominib⁹, s. creationis, cũ nullo præcedẽte merito, sed ex sua æterna dilectione illos de nihilo creauit ad esse naturę, & formauit ad imaginem suam secundum animã, vt virtute rationali Deum cognoscamus, vt cõcupiscibili Deũ cognitũ diligamus, vi irascibili Deo cognito inhereamus sicut fini vltimato. O magna dilectio: si quis restauraret alicui vnũ membrũ, s. oculum vel manũ, signũ esset magnę dilectionis: qualis ergo est illius qui dedit corpus & animã? cum dicat Cassiod. Nihil in nobis est bonũ, nisi fuerit ab ipso collatũ. Secundus effectus diuinę dilectionis est recreatio à statu culpę ad statũ gratię per vni-genitũ. Et hoc nõ est ex meritò nostro. ad Tit. 3. Nõ ex operib⁹ iustitię quę fecimus nos, sed secundũ suã misericordiam saluos nos fecit, & Eph. 2. Gratia saluati estis p̃ fidẽ: & hoc nõ ex vobis. Et hæc dilectio est cõmunis omnib⁹. De qua Ro. 8. Proprio filio suo nõ pepercit Deus, &c. nã si diligim⁹ amicũ qui

qui

qui p nobis effudit lachrymas, quanto magis Christū, qui pro nobis effudit sanguinē? Vnde 1. Io. 5. Tres sunt, qui testi moniū dant in terra, s. dilectionis spiritus, i. anima, sanguis & aqua, s. lachrymarū. De quo Ber. O q̄ vehemēter me dile xit in cruce in qua effluxit aqua, s. lachrymarum, de latere sanguis, s. ex corde, & anima recessit de corpore. Tertius ef fectus est perpetua glorificatio, quos em̄ iustificat peccato per gratiā, hos in æterna felicitate glorificabit. Ro. 8. Quos præciuit, i. lōgē nouit, hos prædestinavit: quos prædestina uit, hos & vocauit: quos vocauit, hos iustificauit: quos iu stificauit, hos magnificauit, s. hic in gratia, & ibi in gloria. Et illa est cōis. 1. Tim. 2. Vult oēs saluos fieri & ad cogni tionē veritatis peruenire, videlicet volūtate cōsequēti, qua quis aliquid vult cū circumstantiis, nō autē volūtate antecē dēte, i. absolute. ¶ Secūdo, ostēdit dilectionē stabiliter, quia ipse Deus semp diligit nos ante tēpus, in tēpore & post tē pus. Ante tēpus, quia dilexit ab æterno. Iere. 31. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserās. Aug. Deus ama bat nos secūdū quod opus eius ante mūdi cōstitutionē. De quo Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante mūdi constitutionē, vt essem⁹ sancti & immaculati in cōspectu eius in charitate. Itē dilexit nos in tempore. Pro. 17. Omni tēpore diligit qui amicus est, & hoc in esse cōseruādo. Vnde Aug. Si se ad mo mētū subtraheret, homo in nihilū redigeretur, sicut de nihi lo factus est, Ber. Sicut necessariō habuimus indigētiā crea toris, sic & cōseruatoris. Quapropter dicit Hugo: Pende quātū ab ipso diligeris: quia beneficiū eius nunquā tibi de fuisse cognoscis. Itē dilexit nos post tēpus, s. post q̄ trāsibūt oīa in præsentī: tunc iā parauit nobis æternā felicitatē. Lu. 22. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū. Ecce salus aīæ: quod em̄ post hoc tēpus sumpturi su mus, iā disposuit. Io. 16. Vado parare vobis locū: & iterū ve niā ad vos, & accipiā vos ad meipsum. De quo Eph. 2. Deus qui diues est in misericordia, ppter nimīā charitatē qua di lexit nos, cū essem⁹ mortui, viuificauit nos Christo: cui⁹ gra tia estis saluati, & cōresuscitauit & cōsedere fecit ī celestibus in Christo Iesu, vt ostēderet in seculis superueniētibus abūdātes diuitias gratiæ sup nos in bonitate ī Christo Iesu. ¶ Tertio, ostēdit suæ dilectionis immēsitatē veraciter, quia propter nos, nō ppter se nos dilexit, vt diligūt homines in mūdo falsē & nō verē, vt aliquis diligit aliquē ppter sapiē tiam

tiā eius: & sic deus nos nō dilexit. Ro. 11. Quis cōsiliarius eius fuit: s. cum fecit cælū & terram. Itē aliqui diligunt ali quem propter opulentā & diuitias: & sic Deus nos nō dile xit. Itē quis prior dedit illi: quasi diceret, nullus, sed omnia habemus ab eo. 1. Cor. 4. Quid habes quod nō accepisti? Pf. 15. Bonorū meorū non eges. Itē aliqui diligunt propter po tentiā sed potentia nostra est quasi fumus. Pf. 109. Sicut fu mus dies eius. Ideo dilexit nos veraciter propter nostrū bo nū, & non suū. Secūdo, ostendit suæ dilectionis immēsitatem in dilecti vtilitate, in eo, q̄ dicit mundū, i. homines in mundo. Vnde nos peccatores qui eramus inimici Dei. Ro. 5. Cōmendat Deus charitatē suā in nobis, cū inimici es semus recōciliati sumus, &c. Ideo Eph. 2. Eramus natura filij iræ, nō q̄ natura mala creata esset à Deo, sed quia post transgressionē mandatorū Dei natura corrupta est, & cor ruptibilis facta, & vindicta Dei subiecta: sicut erant primi parentes, quos dilexit: & non angelos, quia nō fecit redem ptionē angelorū qui ceciderunt sed hominū. Et hoc aliqui bus de causis: Prima quia peccatū angelorū fuit irremedia bile. De quibus Magister in 2. dist. 21. quia homo occasione habuit peccādi, ideo per gratiā Dei iuari potuit ad veniā, vt qui per aliū cecidit, per aliū erigeretur, qui incitationē habuit ad malū, nō iniustē habuit adiutorē ad bonū. Diabo lus verò sine tentatione alicuius peccauit, ideo per aliū vt surgeret iuari nō debuit, nec per se potuit, ideo irremedia bile fuit. Sed sicut peccatū hominis per aliū habuit initiū, ita & remediū. Secūda ratio ibidē, Quia angelica natura nō tota perierat, sed ex parte perstiterat: humana verò tota pe rierat, ideo ne penitus perderetur, ex parte redēpra: est. Ter tia ratio, quia homo peccauit ex infirmitate, quia corpori cōiunctus, angel⁹ autē ex malitia. De quo Gre. in Mora. An gelorū spiritus irremissibiliter peccauerūt, q̄ robustius sta te potuerūt: homo verò propter corpus infirmū veniā me ruit. Pf. 77. Ipse autē est misericors, & p̄pitius fiet peccatis sorū, & nō disperdet eos, & abūdauit vt auerteret irā suā, & nō accēdit omne irā suā, & recordatus est, q̄ caro sunt. Quarta ratio, quia intellectus humanus tardus est, nec subi tō cognoscit quid faciendū sit nisi p̄ discursum: sed intelle ctus angelicus simplex & velox est. Quinta ratio, ratioe in dispositionis, q̄ diabolus nō p̄t se disponere ad gratiā. Ad quā dispo sitionē duo exigūtur, s. natura & status. Natura,

vt possit simul gaudere & dolere, vt docet Aug. lib. de pœnit. dicēs: Verē pœnitēs de peccato doleat, & de dolore gaudeat. Sed quia angelus est substantia simplex, & nō cōpositus ex corpore & anima, quādo gaudet totus gaudet, & totus se cōuertit quō se diuertit: ideo nō habet dispositionē ad gratiā ratiōe naturæ. Secūdo, vt quis se disponat ad gratiā requiritur status, quia diabolus post casum nō est in tali statu, eō q̄ dicit Damasc. q̄ hominibus est mors, angelis est casus. q. d. Sicut homines post mortē nō possunt se ad gratiā disponere, eō q̄ nō sunt in statu merendi: sic nec angeli mali. Ideo Aug. Angelus in lapsu desperauit, ideo ad gratiā se disponere nō potuit: sed statim à Deo finaliter sentētiatus fuit. Sed homo non desperauit, ideo effectū dilectionis Dei cōsecutus est. Tertio, immēsitās dilectionis Dei ostēditur in doni pretiositate, cūm dicit: *Vt filium suū unigenitū daret.* O si misisset angelū, magna esset dilectio, sed *misit fil iū etiā unigenitū.* Si habuisset plures filios & dedisset nobis vnū, magna esset dilectio: sed cūm habuerit duntaxat *unigenitum sibi æqualem,* consubstantialem & cōeternum & eundē dedit, abūdās est dilectio. Vnde Simō de Cassia: Ita Deus dilexit hominē creatū, vt daret filiū suū increatū. Sic Deus pro homine, filius p̄ seruo dat⁹ in redēptionē. Et dicit *dedit,* nō vendidit, quia omnia nostra opera nō possent cōparari tantæ dilectiōi. De quo Isa. 13. Pretiosior erit vir auro, & homo obrizo. Reuera: nā dicitur 1. Pet. 1. Non redēpti estis auro & argento, sed sanguine agni. Nō dicit accōmodauit nobis filiū, sed *dedit,* quia posteaquā semel assumpsit humanā naturā, nunquā dimisit, sed adhuc agit negotiū nostrū corā patre pro nobis interpellando. Vnde 1. Io. 2. Aduocātū habemus apud Deū patrē, q̄ est propitiatio pro peccatis nostris. Ecce quāta dilectio in pretiositate doni. Ideo Hugo in lib. Medita. Quid amplius Deus debuit tibi facere & nō fecit cū nō eras creauit te: peccati seruū & diaboli te feceras, & redemit te: in mūdi periculo ambulabas, angelū dedit tibi in custodē: per se venit ad te, mortē sustinuit turpissimā pro te, vt te viuificaret. De quo 1. Cor. 15. Sicut in Adā oēs moriūtur, ita in Christo oēs viuificabūtur. Quid igitur retribuēs pro tanta dilectione? Respondet Hugo in lib. de arrā animæ: Nihil possumus Deo pro beneficiis repēdere, quā reamare. Igitur quāntū potes tantū dilige, mensura tua potestas tua. Item dilexit nos in infinitum, vt dicit Bern. Amat immen-

immēsitās, amat æternitas, amat nos Deus cūius magnitudo dinis nō est finis. Vt igitur eius volūtati cōrespōdeamus, in infinitū diligere debemus. Quarto, immēsitās dilectionis eius consideratur in doni vtilitate. De quo subdit in textu dicēs: *Vt omnis qui credit in ipsum, non periat, sed habeat vitam æternā,* s. qui credit fide formata. Dicit nāq̄ Hier. Quid prodest si voce inuocas quæ opere negas? Ideo Gre. Ille verē credit, qui exercet operādo quod credit. Iac. 2. Fides sine operib⁹ mortua est. Ideo de pœnit. dist. 2. parag. charitas: In Christū credit, qui charitatē habet. In Christum quippe credere, est amādo in ipsum tendere. Hæc enim est fides, vt definit Apost. quæ per dilectionē operatur. Subdit, *Non enim misit Deus filium suū in mundū vt iudicet mundū, sed vt saluetur mundus per ipsum:* quia in primo aduētū nō venit ad iudiciū damnationis, sed saluationis. Pl. 61. Ab ipso enim salutare meū. Et Luc. 19. Venit enim fili⁹ hominis quærere & saluū facere quod perierat. Dicit enim S. Tho. part. 3. Sufficiens medicamentū quō ad sufficientiā datū & collatū est per Christū medicū. Nam secundū Aug. quāntū in medico est, oēs infirmitates curare proponit, sed seipsum interimmit, qui præcepta medici non seruat. Dixi, secūdo subdit æternæ dānationis causam, dicens: *Qui credit in eū non iudicatur,* s. iudiciū dānationis, qui s. credit fide formata. Et fides formata est, quæ operatur per dilectionem, nam charitas est formā fidei. De quo Bern. super Can. ser. 26. Separatio à charitatē est mors fidei. Ideo sciendum, q̄ vera fides consistere debet in tribus, s. in corde, ore, & opere. Primo, in corde sine hæstitione, quia habetur de hæreticis, cap. dubius: Dubius in fide infidelis, & Athana. Quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, saluus esse non poterit. Quia corde creditur ad iusticiam. Rom. 10. Ideo Iac. 1. In fide nihil hæstans, qui enim hæstiat similis est fluctui maris qui à vento mouetur & circūfertur: & sic inanis est fides dubitantis. Ideo Eccl. 2. Væ dissolutis corde qui non credunt Deo, & ideo non protegentur ab eo. Quapropter hortamur in Can. 24. q. 1. A recta: A recta fide & apostolico tramite propter vllā perturbationē nolite recedere: quia dicit Aug. Sine fide falsa est omnis virtus etiā in bonis moribus. Secundo, fides debet stare in oris confessione, s. homo interrogatur de ea à fidei persecutoribus. Nam dicit Apost. Rom. 10. Ore fit confessio ad salutem, vbi dicit Gl. ordia. Nihil prodest in corde esse quōd verum est, si

hoc dicitur, in voce quod est falsum, quia veritas est credenda & cōfitemda. Nō enim perfectē credit qui hoc quod credit non confitetur ore, vt patet de S. Petro qui ore negauit Christū, quē tamē corde sciuit: sicut & prius cōfessus fuit eū esse filiū Dei viui, & sic peccauit. Ideo Mat. 10. Qui cōfiteatur me corā hominib⁹, cōfitebor & ego eū corā patre meo. Quapropter dicitur de sum. tri. & fide cath. Firmiter credimus, s. corde, & simpliciter cōfitemur, s. ore. ¶ Sed di. Est ne semper necessariū ad salutē verbis confiteri fidē? Respondet S. Tho. 2. 2. q. 3. art. 2. di. Confiteri fidē nō semper & in omni loco est de necessitate: sed aliquo loco & tēpore, s. quando per omissionē huiusmodi subtraheretur honor debitus Deo, vel etiā utilitas proximis impendēda, vt si aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur q̄ nō haberet fidē, vel q̄ fides nō esset vera, vel alij per eius taciturnitātē auerterēt a fide. In huiusmodi casibus cōfessio fidei est de necessitate salutis. Tertiō, fides vera debet stare in operis cōpletionē. Isid. Beatus est qui bene credit, & credēdo bene viuit, talis nō iudicatur, s. iudicio dānationis. Sed de tali dicitur Mar. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit. *Qui autem non credit, iam iudicatus est. s. in Dei præsentia.* De quo 2. Tim. 2. Nouit dñs qui sunt eius. Ideo Aug. Nondū apparuit ad iudiciū, & iā factū est iudiciū, s. in Dei præsentia. Dicit nāq; Chry. Sicut Adā eodem die, quo comedit de ligno prohibito mortuus est, i. mortū deputatus. De quo Gen. 1. In quacūq; hora comederitis, morte moriemini. Sic infidelis iudicatus est, i. iudicio dānationis deputatus, *quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei, in quo solum est salus.* Act. 4. Non est aliud nomē sub cōelo, in quo saluari oportet, &c. *Hoc est iudiciū, quia lux venit in mundū.* i. Spiritus sanctus. de quo Aug. Spiritus sanctus illuminans intellectū, accēdens affectū. De quo canit Eccl. O lux beatissima reple cordis intima tuorū fidelium. Nā sine tuo lumine nihil est in homine. i. nulla vera & deifica cognitio. Vnde Ansel. Sicut aer præsente lumine fit lucidus, absente obscurus: sic homo illuminatur in cognitione suorū defectuū Spiritu sancto præsente. De quo Beda, Anima nostra à lumine vero illuminatur, qđ nō extinguitur. Ps. In lumine tuo videbimus lumē, i. verā cognitionē. Sed heu aliqui sunt adhuc in obscuritate cōsciētiae, de quib⁹ Aug. in Solilo. Vḡ cecis oculis, qui te aeternū lumē nō vidēt, tenebras diligūt, in tenebris ambulāt, de tenebris ad

tenebras

tenebras vadūt, de tenebris interioribus ad tenebras exteriores. De quib⁹ subdit, *Dilexerūt homines magis tenebras, quam lucē,* i. peccata quā Spiritu sancti gratiā, quā opera eorū erant mala. De quibus Ro. 13. Abiiciamus opera tenebrarū. Ambr. Tenebrarū opera sunt vitia. Nā omnis qui malē agit, odit lucē, i. Spiritu sancti gratiā. Iob. 24. Ipsi fuerūt rebelles luminī, i. Spiritu sancto. ¶ Nota dicit S. Tho. 2. 2. q. 14. art. 1. Peccare in Spiritu sanctū contingit dupliciter. Primo modo, quā peccatur in personā Spiritu sancti, sicut illi qui dixerūt Spiritu sanctū esse creaturā, vt habetur de con. di. 4. h. verò. v. bi dicitur. Fuerūt quidā hæretici qui dixerunt peruerso sensu Spiritu sanctum esse quendā prauū hominem. Secundō peccatur contra attributū Spiritu sancti, s. contra bonitatē, vt dicit Hila. Peccatū in Spiritu sanctū est quando ex contemptu & malitia abiicitur illud, per quod homo à peccato retrahitur. Et sunt sex, Duo ex parte Dei, s. misericordia & iustitia: contra misericordiā est desperatio, vt Cain Gen. 4. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Bern. Mentis Cain, maior est Dei misericordia q̄ omnis nostra miseria. Idē: O res confusā! o res monstruosā! scū omnia nostra crimina sint quasi vna gutta respectu totius maris. contra iustitiam præsumptio, cū quis præsumat q̄ Deus peccata non punit. De quibus Eccl. 8. Sunt impij qui ita securi sunt quasi iustorū facta habeant, sed & hoc vanissimum iudico. Ps. 49. Existimasti inique, q̄ ero tui similis: arguā te & statuum contra faciē tuam. Aug. Nullum malum impunitum, nullum bonum irremuneratū. Contra præsumptionem habetur, Exod. 20. Ego dñs fortis zelotes, i. amator iustitiæ, visitans iniquitatē patrū in tertiā & quartam generationem. Idcirco scribitur Eccl. 5. De propiciari peccatorū noli esse sine metu. Neq; adicias peccatū super peccatū, & ne dicas misericordia Dei magna est, &c. Item in Ecclesia duo sunt, s. fides Ecclesiæ, & gratia in sacerdotē. Contra primum est impugnatio veritatis agnitæ, contra secundum inuidia fratris gratiæ. Nam tertium peccatum in Spiritu sanctum est impugnatio veritatis agnitæ. De quo Ambr. Veritas à quocunq; est, à Spiritu sancto est, signanter veritas fidei, nam fides tantæ virtutis est q̄ dicit Apost. Gal. 1. Sed licet nos aut angelus de cōelo euangelizet vobis præter quā quod euāgelizauimus vobis, anathema sit: qui enim impugnet fidē Ecclesiæ, peccat in Spiritu sanctum, vt habetur

24. q. 1. alienus. Alienus est. prophanus est, hostis est, habere non potest Deū patrem qui vniuersalis Ecclesiā non tenet unitatē. Et de talibus dicitur, 2. Pet. 2. Melius erat illis non cognoscere viā iustitiā, quā post agnitam retrorsum conuertere. Quartū peccatū est inuidia fraternę gratiæ, vt qui bona malē exponūt in inuidia. De quibus I. sa. 5. Vē vobis qui dicitis bonū malū. Et illudūt. De quibus Prou. 3. Ipse deludet illudores. Et itē: Abominatio est domini omnis illusor. Itē in peccatore duo, primū dolor de cōmissis, cōtra hoc est obstinatio. Eccl. 3. Cor durū malē habebit in nouissimo. Ber. Cor durū nec cōpunctione scinditur, nec amore molliitur. Secundū est propositū nō peccādi, cōtra hoc est finalis impoenitētia. Aug. de pcc. dist. 7. c. nullus. Qui impoenitēs moritur, omnino moritur, & eternaliter cruciatur: qui semper sine charitate: semp̄ plenus iniquitate torquebitur sine fine. Mat. 12. Qui peccat in spiritū sanct. nec hīc nec in futuro remittetur ei: intelligitur de finali impoenitētia. Alia verō dū sunt in presenti vita possunt esse remissibilia: attamē peccatū in spiritū sanct. dicitur irremissibile, quia nō habet aptitudinē ad illud per quod remittitur: verbi gratia, Socrates & Plato habēt eandē infirmitatē, vnus recipit medicinam per quā alleviatur, alter non: & sic vnus dicitur curabilis, alter in curabilis: sic & peccatū in spiritū sanct. dicitur irremissibile: quia repellit remediū remissionis gratiā, s. spiritus.

¶ FERIA tertia Pentecostes.

Per quod ostium in ouile Christi, id est, Ecclesiam, sit ingrediendum: & non aliunde (vt fures assolent) perumpendum. Ac de triplici officio pastoris.

ENARRATIO I.

Ego sum ostiū, per me si quis introierit, saluabitur. Io. 10. ¶ In summa Euāgē. duo innuūt. Primō, docet rectū ingressum in Ecclesiā: secūdō subiūgit recti ingressus ignorantia. Primū patet in principio. Secundū, ibi: Illi autē nō cognouerūt. De primo dicit: In illo tēpore, s. cū Pharisei eiecissent cæcū natura à Christo illuminatū de tēplo. Tunc voluit eos ostēdere nō veros pastores esse, sed fictos, dicēs: Amen amē dico vobis, qui nō intrat per ostium in ouile, sed ascēdit & alunde, ille fur est & latro. ¶ Pro quo sciendū, multiplex est ouile, primū est Ecclesia militās, s. cōgregatio populi fidelis. Mich. 2. Congregabo populū Iacob totū in vnū, & ponā eos quasi gregē in ouili, cuius pastor est Christus. Io. 10. Ego sum pastor bonus. Reuera bonus, nam cibatur oues suas in ecclesia corpore suo & sanguine.

sanguine. Ostiū est sacra scriptura. Col. 4. Orātes, vt Deus aperiat nobis ostiū sermonis ad loquēdum mysteriū Christi, quia per ostium apertū manifestātur interiora domus, & sic per scripturas cognitio dei delitiosa manifestatur. Apo. 4. Vidi ostiū apertum in cœlo, i. intellectū mysteriorū Veteris & noui testamēti, quā scripsit & apertā fecit electis ipse spiritū sanctus. Itē sacra scriptura dicitur ostium. Nā sicut ostium prohibet lupos intrare ouile, sic sacra scriptura munus Ecclesiā ne lupi, i. infideles occidāt oues, i. animas fideles, sua falsitate. 2. Tim. 3. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docēdum, arguendū, & corripiendū, s. hostes Ecclesiā: sed ostiarius, i. spiritus, debet aperire nobis hoc ostiū scripturæ, Io. 14. Paracletus spiritus, suggeret vobis omnia. & Io. 16. Docebit vos omnē veritatē. Idcirco dū ostium volumus apertum habere, oportet nos ostiarium, i. spiritū sanct. inuocare, quia dicit Amb. Veritas à quocūq; dicitur, à spiritū sancto est. Et qui non intrat per hoc ostiū, i. per Christum qui veritas est, in ouile sacre scripturæ, sed per falsas expositiones, fur est & latro. 1. Tim. 6. Si quis aliter docet & nō acquiescit sanis sermonibus dñi nostri Iesu Christi, & ei quę secundū pietatē est doctrinę, superbus est, & nihil sciens, &c. Imo verus hereticus, vt habetur in can. 24. q. 3. heresis. Hereticus est, qui aliter sacre scripturā intelligit quā sensus spiritus, efflagitat. Istud ostiū sacre scripturæ voluit in duobus cardinib. s. dilectione Dei & proximi. Mat. 22. In his duobus præceptis pēdet vniuersa lex & prophetæ. ¶ Et hoc ostium nō est omnib. apertum. Sed quare? Respōdet Chryl. super Mat. 10. vt ordo inter doctores & discipulos. Si enim omnia in sacra scriptura essent nuda & aperta, quis indigeret interprete? Deus enim voluit alios facere doctores, alios discipulos. Ideo dixit per Isa. Loquimur si sacerdotes in cordibus populi: nā si omnes omnia scirēt, doctor nō esset necessarius, & sic ordo cōfunderetur. Etiam voluit alios discēdo cognoscere, Deut. 32. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicēt tibi. Secūda ratio, vt homines studiosē laborātēs & labore scientiā exquirentes mereantur hoc, quod otiosi nō possunt, & per orationes impetrēt scientiam. Ideo Chryl. Nō est obstructa in scripturis veritas, sed obscurata: vt qui quærāt, inueniant: qui nolūt quærere, non videant: quærentibus datur in salutē, nō quærentibus absconditur in damnationē, nec potest

esse excusatio dānationis ignorantia veritatis. Vnde Hier. Ignorantia scripturarū est ignorātia Christi: & habetur in can. 38. dist. qui ea. Qui ea quę Dei sunt sapiunt, à domino sapiuntur: & qui ea quę dei sunt nesciūt, à domino nesciūtur. Et 1. Cor. 14. Ignorās ignorabitur. Et Sap. 13. Vani sunt omnes homines, in quibus nō est sciētia dei: nā sicut ostiū facit euitare damnum in ouili: sic sacra scriptura facit multa euitare crimina. De quo in cano. 38. dist. sicut. Sicut stellas cœli nō extinguit nox, sic mētes fidelīū firmamento sacra scripturę inhæretes non absorbet mundana iniquitas. Ideo Hier. de cō. dist. 5. in c. nūquā. Ama sciētiā scripturarum, & carnis vitia nō amabis. Propter quod di. Greg. super Ezech. Omnes electi qui æternā patriā desiderāt, legere vel audire verba vitæ debent, quia dicit Hug. de arca Noe: Sacra scriptura est liber vitę, & qui nō intrat per hoc ostiū, i. per verū intellectū scripturę, quā ostiarius, i. spiritus. aperit, ille fur est & latro. Nā dicit Aug. Maior est sacra scripturę autoritas, quā humani ingenij perspicuitas. 2. Pet. 1. Non voluntate humana allata est aliquādo prophetia, sed spiritus. inspirati locuti sunt sancti dei. Io. 5. Scrutamini scripturas, &c. Ideo subdit: *Quis ascēdit ad mundū*, s. per superbiā propriū intellectū scētās, sicut Iudei. Mat. 15. Irritū fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras. Tales sunt fures, quia rapiunt gloriā alienam, & latrones, quia alios in animo occidūt, vt fuit tēpore Pauli ad Gal. 1. Sunt aliqui, qui vos cōturbāt, & volūt cōuertere Euāgeliū Christi. Sed licet nos aut angelus de cœlo euāgelizet vobis præter quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Ideo Deus permittit multos lupos, i. hēreticos in ouili Ecclesię, vt refugium habeamus ad hoc ostium, i. ad sacra scripturam. De quo habetur in can. 24. q. 3. ideo. Ideo diuina prouidētia multos diuersi erroris hēreticos esse permittit, vt cum inrerrogāt nos ea quę nescimus, sic excutiamus pigrītiā, & diuinas scripturas cupiamus. ¶ Secundū ouile est vita pœnitētiālis, vel vita virtuosa. Hāc intrare debemus duobus pedibus, s. intellectu & affectu: intellectu veritatis & affectu bonitatis: & pedes, i. affectus debēt esse mūdī, Io. 13. Qui lotus est: nō indiget nisi vt pedes lauet. Attamē introitus debet fieri per ostiū, i. per rectā intentionē, quia dicit Alexā der papa, & habetur 15. q. 6. si sacerdotibus. Nō sunt attendenda quę fiunt, sed quo animo fiant. Nā secundū Greg. 28. Moral. Qui rectā intentionē in opere

non

nō tenet, totū opus amittit. Sed ostiarius, i. spiritus. debet aperire hoc ostiū, i. rectā & verā intentionē. Vnde Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in viā rectā, & qui aliunde ascendit, i. peruersam intentionē habet, fur est & latro, quia dicit Ber. Intētio vitiosa, vitiosam facit animā. ¶ Tertium ouile est beneficium ecclesiasticū, vt pastoria, canonicatus, vicaria, vel cō simile. Et quicumque nō intrat per ostiū, i. per Christum, hic fur est & latro. Nā fures multipliciter intrāt in domū vt furētur. Primò, effodiunt domū. Sic & spirituales aliqui, vt intrēt prælaturā Ecclesię, effodiunt mentē collatoris per munera: sicut Simō magus, Act. 8. voluit emere gratiā spiritus sancti, & obrulit pecuniā discipulis. Cui Petrus: Pecunia tua tecum sit in perditionē. Sic tales perdūt animas eorū, & dicūtur simoniaci. 1. q. 1. Presbyter, si Ecclesiam per pecuniā obtinuit, nō solūm Ecclesia priuetur, sed etiam sacerdotij honore spoliatur, quia altare & decimas & spiritū sanctū vēdere vel emere simoniacā hēresim esse, nullus fidelīū ignorat. Damas. Simoniaca hēresis excedit omnia crimina. Nā Christus docuit nos fugere talia peccata. Mat. 10. Gratis accepistis, gratis date. Si habes collationē beneficij à Deo, da purē propter Deū. Secundò, fur volēs intrare domum à latere eruit postes. Et sunt illi dicētes se collaterales & amicos. De illis Psal. Dixerūt, hēreditate possideamus sanctuariū Dei. Figuratur Io. 18. Victus fuit Petrus per ancillā, i. per amicitia carnalē, q̄ negauit Christum: sic tales, qui propter amicitia indigno cōferunt beneficia. De talib. dixit ille: Plantauerunt Ecclesiam sanguine suo. Et Mich. Væ qui ædificatis Sio in sanguinib. Tertiò, fur intrat domū de super irruēs. Et sunt qui per potētiā intrant in aliquā dignitatē spiritualem, vt patet 2. Paral. 26. de Osa, qui in potentia sua cepit thuribulū exercēs officium sacerdotale: & fuit percussus lepra. Similiter Num. 16. Dathan & Abyron per vim sibi vsurpare voluerūt spiritualem dignitatē. Propter quod terra deglutiuit eos. O quot sunt hodie tales non per ostium, i. Christū intrantes. Ergo omnes tales dicūtur fures. Volens igitur esse verus pastor, debet intrare per ostium, i. Christū. Vnde episcopi scribunt, Ioannes Dei gratia episcopus. Sed multi iam deberent scribere, Nostræ potentie, vel amicorum, vel pecunię gratia, cum dicit Apost. Heb. 5. Nemo assumat sibi honorē, nisi qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Ideo reprobātur Osee 8. Ipsi regnāt & nō cogniti, i.

non approbati. De quibus etiā Osee 8. Ipsi regnauerunt & non ex me: principes extiterūt, & non cognoui. Et ergo tales dicuntur faures, quia nō per ostium, i. Christū intrant, nec sicut Christus intrauit in hunc mundum. Nā sicut ostium vertitur in duob. cardinibus, sic Christus duabus de causis intrauit in ouile Ecclesiæ, s. ratione instructionis. Io. 10. In hoc veni in mundū, &c. Sed dicit Leo Papa 1. q. 1. in c. 1. Gratia: Simoniaci nō habēt spiritū veritatis, sed mēdaciū. Secundō, Christus intrauit ratione dilectionis. Ier. 31. In charitate perpetua dilexit te. Sic dignitas spiritualis suscipi deberet propter docendā viā veritatis, & amplectendā viam charitatis pro salute aliorū. Vnde Ber. Christus nō gratis toties resumpsit, Petre amas me: sed ad docendū dilectionem, quā prælatus deberēt habere ad oues. Vnde Aug. Sciāt se nō esse pastorē, qui desiderat præesse & nō prodesse. Nam dicit Apoit. 1. Tim. 3. Qui episcoparū desiderat, bonū opus desiderat, i. qui laborē episcopi desiderat propter animarū charitatem. *Ille intrat per ostiū, i. Christū, & dicitur pastor ouiu, & huius ostiarius aperit, i. spiritus sanctus hūc docet, vt possit præesse.* Io. 16. Docebit vos omnē veritatē & oues vocem eius audiuunt. quia bruta animalia suos benefactores cognoscūt. Isa. 1. Cognouit bos possessorē suum, multō magis homines vidētes prælātū qui quærit salutem animarū, & diligūt & audiunt vocem eius. Et subdit, Triplex est officium pastoris. Primū est vocare, s. à cōsortio malorum ad vnitatē fidei & sanctæ matris Ecclesiæ: nā qui extra hāc vnitatē sunt, à spiritu Dei nō vegetātur, vt dicit Cypr. 24. q. 1. loquitur. Extra vnitatē Ecclesiæ spiritus sanctus nō accipitur. Ideo Aug. super Io. Nihil sic debet formidare Christianus, q̄ separari à corpore Christi, i. ab vnitatē fidei. Nā si separatur à corpore, non est membrum eius: & si nō est membrum eius, nō vegetatur à spiritu eius. Ideo dicit in tex. *Proprias oues vocat nominatim, i. distinctē eas cognoscit.* Prou. 27. Diligēter agnosce vultū pecoris tui. Nā si hoc facis de bruto animali, multō magis de homine, pro quo Deus fudit sanguinē, & pro cuius anima debes reddere rationē: quia scribitur Ezech. 3. Sanguinem eius de manu tua requirā, 3. Reg. 20. Custodi virū iustum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, propter quod Apo. Heb. 13. Obedite prepositis vestris, quia ipsi peruigilat quāsi rationē reddituri pro animabus vestris. Secundū officii pastoris est educere. De quo in tex. *et educit eas, s. ad pascendum*

scendum & instruendum viam veritatis. 1. Pet. 5. Pascite qui in vobis est gregē Dei. Dicit nāque Gre. 8. q. 1. In scripturis. Si is qui valet omnipotētis Dei oues pascere, renuit, ostendit se pastorē summum minimē amare. Tertium officium pastoris est, oues suas antecedere, s. in exēplo sanctitatis, sicut præcedit in officio dignitatis. De quo subdit in tex. *Et cum proprias oues miserit, ante eas vadit, s. per bona exēpla, & implendo ea quæ docet.* Nō enim sufficit ouibus bona dicere, sed requiritur & facere: quia dicit Aug. Bene docere & malē viuere est seipsum condemnare. Ideo dicit Nic. pa. 7. q. 1. Sciscitaris: Debent pastores ducātū præbere gregibus tanquā arietes ouibus, vt oues sequātur per illam viā, quā pastor ambulat. Vnde Gre. Cum pastor per abrupta graditur, necesse est vt grex ad precipitiū sequatur. ¶ Quartum ouile est regnū celorū, Io. 10. Erit vnū ouile & vnus pastor, ibi ingredientur & egredietur & pascua inuenient. Ingredientur ad diuinitatē, & egredientur ad humanitatē. Sed ostium est Christus. De quo dicit in tex. *Ego sum ostium.* Hoc figuratur in Leuit. vbi dicitur, Ad ostium tabernaculi fiebat omnis oblatio, & sic omnis oblatio in ecclesia, fit per Christum. Si placare cupimus patrē, quem horrendis peccatis offendimus, nunquā aliter quā in Christo placatur omnipotens Deus, nec potest fieri ingressus in regnum cœli sine eo. De quo Aug. 26. q. 2. qui sine. Qui sine saluatore salutē vult habere, nō sanus, sed æger est, non prudens, sed stultus est. Sed oportet vt ostiarius, s. spiritus sanctus aperiat hoc ostium, i. instruat nos de vera fide Christiana, vt habetur de conf. dist. 4. c. gratia. Fides non est tantum liberi iudicij, sed donum spiritus sancti. Ideo dixit Christus, Ioan. 16. Ille me clarificabit, id est, clarē vobis de me fidem manifestabit.

¶ *Dominica Trinitatis.*

Vnum esse Deum in essentia, & trinum in personis, & si ratione naturali curiosus indagari nec possit, nec expediat, credi tamen firmiter oportere, signis autoritatēque probatur. ENARRATIO I.

Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod vnus solus est verus Deus æternus, immensus & incōmutabilis, incomprehensibilis, omnipotēs & ineffabilis pater & filius & spiritus sanctus. Ita scribit Innocen. & habetur de summa Trinitate & fide cathol. & applicatur pro themate festiuitatis hodiernæ. ¶ Pro quo sciendū. Ex quo homo ab aliquo est etiam sub aliquo & ad aliquid & super aliqua, necesse

necesse habet illum cognoscere à quo est, ne sit tãto beneficio ingratus, & per cõsequens cãteris beneficiis indignus. Ber. Ingratitudo est ventus vr̄es & siccã fontẽ pietatis, rorem misericordiã & fluentã gratiã. Secundò, necesse habet cognoscere sub quo est, ne sit inutilis seruus, & per consequens ira Dei & pœna dignus. Pro. 14. Acceptus est regi minister intelligẽs, iracundiã eius inutilis sustinebit. Matt. 25. Inutilẽ seruũ proiicite in tenebras exteriores, &c. Ideo necesse habet cognoscere eius maiestãtẽ, vt sciat eum glorificãre: maiestas autẽ eius exprimitur per hoc aduerbiũ summẽ, summẽ potens, summẽ bonus, summẽ sapiens. Etiã necesse est cognoscere quã sit eius volũtas, vt sciat ei ad beneplacitũ seruire. Et misericordiã eius & iustitiã in seruos suos exhibendã, iustitiã offendentes, misericordiã in debito modo sibi seruierẽs. Tertiò, necesse habet cognoscere ad quid est: sine hac enim cognitione erit homo in mari huius seculi quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. Pro. 23. Nescit enim dirigere se, qui ignorat quò debeat tendere in exilio huius mũdi. Gre. Qui peregrinationẽ pro patria appetit, inter dolores dolere nescit. Itẽ in itinere præsents vite fatigabitur, & quiete finis frustrabitur. Aug. Fecisti nos ad te, inquietũ est cor nostrũ: donec requiescat in te. Quartò, habet cognoscere à quo teneat ea, supra quã positus est, ne sit infidelis seruus in his in quib⁹ solũ ministeriũ habet sibi vsu pãs dominiũ, & ita qui p̄ fidelitate esset remunerãdus, pro infidelitate sit puniẽdus. Mat. 25. Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituã, intra in gaudiũ dñi tui. Ecõuerso Luc. 16. Si in alieno fideles nõ fuistis, quod vestrũ est, quis dabit vobis? Vnde alienum est bonũ trãsitoriũ, nostrũ autẽ æternũ. Ber. Terrenã diuitiaz nec verã nec vestrã sunt: si vestrã sunt, tollite eas vobiscũ. Et Psal. 48. Homo cũ interierit, non sumet omnia, neq; descendet cũ eo gloria eius. Chryf. Dispensatores sumus nõ domini diuitiarũ. 1. Cor. 4. Quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Sed cõuenientissimus modus cognoscendi prædicta est per fidẽ. Io. 1. Deum nemo vidit vnquã, vnigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Hila. Soli Deo de se credendũ est. Nec mirandũ est, si oportet habere cognitionẽ per fidẽ de patre inuisibili, à quo sumus: Cũ enim de parentibus carnalibus aliter cognitio haberi nõ possit, vt ostẽdit Gre. lib. 4. Dialog. Audacter dico, quod

sine

sine fide nec infidelis viuit. Si enim ostẽdere infidelẽ voluerit, & perscrutari quem patrẽ vel quã matrẽ habuit, responderet protinus, illũ vel istam: quem si requirã vtrum nouerit, quãdo cõceptus sit: vel viderit quãdo natus fuit, fatetur se nõ vidisse, & tamẽ quã nõ vidit credit. Idem: Si de suo ipso visibili corpore credunt quã nõ viderũt, cur inuisibilia nõ credũt quã corporaliter videre non possunt? Ideo dicit, firmiter credimus. ¶ Et nota, q̄ modus iste cognoscẽdi per fidẽ habet tres dignitates. Primò, quia est Deo gloriosus, quia gloriosum est principi, si simplici verbo eius credatur absq; cautione pignoris vel iuramẽto vel fideiussoribus: & ignominiosum est ei atq; molestũ, si eius verbo simplici nõ credatur, cũ etiã cuilibet viro nota bonitatis molestũ sit: si eius verbo simplici non credatur, quãto magis regi gloria, qui nec falli nec fallere potest, displicet, si nõ credatur verbis suis sine cautione, & sine ratione, quã quærũt Gẽriles, & signis, quã quærũt Iudæi? 1. Cor. 1. Iudæi signũ perũt, & Græci sapientiã quærũt, nos autẽ prædicamus Christum crucifixũ, Iudæis quidẽ scandalum, Gentibus autem stultitiam, &c. Matt. 12. Generatio praua & adultera signũ quærũt, &c. Et Matth. 17. O generatio incredula & peruersa, usquequo ero vobiscũ? usquequo patiar vos? Nam Hippocr. & Pitagor. præscripserũt hanc legem discipulis suis, vt non esset qui in sententiis suis interrogaret propter quid: sed eis pro ratione dicẽtis autoritas sufficeret: quãto magis autoritas diuina pro ratione habẽda est? Secundò, quia est meritorius, cum, s. homo assentit Deo in his quã nõ sunt sensui manifesta, nec per se nota intellectui. Illa assentio est libera, ideo meritoria. Greg. Fides nõ habet meritũ, vbi humana ratio præbet experimentũ. Tertiò, iste modus cognoscẽdi est laude dignus. vt patet de Abra. Ro. 4. Qui cõtra spem in spem credidit. Gl. cõtra spem nature in spẽ gratiã, vt vetulus ex vetula sterili generaret, Gen. 15. Creditur Abraham Deo, & reputatũ est illi ad iusticiam. Similiter beata Virgo beatificatur, Luc. 5. Beata quã credidisti, &c. Augu. in lib. de virg. Beatior fuit Maria in percipiẽdo fidẽ Christi, quã cõcipiẽdo carnẽ. Ecõuerso Moses & Aaron puniũtur de incredulitate. Num. 20. Quia nõ credidistis mihi: vt sanctificaretis me corã filiis Israel, nõ introducetis hos populos in terrã quã dabo eis. Et Zach. similiter punitur, Luc. 1. vbi ait angelus, Ecce eris tacẽs, & nõ poteris loqui vsq; in diẽ quo

hæc

hæc fient, pro eo q̄ non credidisti verbis meis, quæ imple-
buntur in tēpore suo. Eccl. 16. In gēte incredibili exardescet
ira. Et Apoc. 2.2. Timidis & incredulis, &c. pars illorū erit
in stagno ardēti igne & sulphure. ¶ Ideo firmiter credimus
primò, quia fides Deo placet. Eccl. 1. Beneplacitū est Deo fides
& māfuetudo, ita q̄ sine fide nihil placet ei. Heb. 11. Sine
fide impossibile est placere Deo. Ideo oēs infideles sunt filij
iræ: 1. Io. 3. Qui incredulus est filio, nō videbit vitā æter-
nā, sed ira dei manet super eū. Aug. Sine fide falsa est omnis
virtus. Itē fides inicitat matrimonii inter Deum & animā.
Ose. 2. Spōsabo te mihi in fide: fides enim est velut annulus
argēteus positus in digito spōsæ, nā annulus nō debet exci-
dere nec excidi: & sic fides, quia nō debemus Deo attribue-
re q̄ nō sit eius, negare quod ipsius sit. In argēto intellige,
quod fides ex puritate synceræ cōfessionis debet resonare,
quia argenti cādium est & resonat, ideo dicit simpliciter
cōfitemur, s. ore Ro. 10. Ore cōfessio fit ad salutem. Ideo Io.
20. Beati qui nō viderūt & crediderūt. Et sic placet Deo. Se-
cundò, fides displicet diabolo, quia ipsa ei cultū & honorem
quē in mūdo habuit abstulit, quia expulit diabolu ab homi-
nibus quantū ad animas, & quantū ad corpora. Act. 10. Fide
purificās corda eorū. Mar. vlt. Signa autē eos qui credide-
runt hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiciant, &c.
Hęc est quę diabolo resistit, 1. Pet. 5. Cui resistite fortes in fi-
de. Ipsa est scutū ignea tela inimici extingūes. Eph. 6. In o-
mnib⁹ sumētes scutū fidei, in quo possitis omnia, &c. Item
fides est lucerna, p̄ quā in nocte præsentis vitæ ambulatur.
2. Cor. 5. Per fidē enim ambulamus, & non per speciē. Aug.
Ambulemus per fidē, & perueniemus ad speciē. Aug. de fide
ad Pet. Si quis nō ambulauerit p̄ fidē, nō perueniet ad spe-
ciē. Itē fides facit hominē filiū Dei, Gala. 1. Omnes filij Dei
estis per fidē. Et Io. 1. Dedit ei potestātē filios Dei fieri, &c.
1. Io. 5. Omnis qui credit q̄ Iesus est Christus, ex Deo natus
est. Aug. de fide ad Pet. Sine fide nemo potest ad numerū si-
liorū Dei pertingere. Aug. de verb. dom. Ambula per fidem,
sic peruenies ad speciē. Item fides est stella maritima, p̄
eā oritur dies gratiæ, quia est inicitū vitæ spiritualis, Eph. 3.
Per fidē habitat Christus in cordib⁹ vestris. Fides est radix
omniū bonorū, ipsa est causa dilectionis. Aug. Nil perfectē
diligitur, quod non per fidē cognoscitur: sed fides per dile-
ctionē est causa operū. Vnde ipsa est prima pars vitæ gra-
tiæ,

tiæ, & causa totius residuæ vitæ. Ro. 1. & Hebr. 10. Iustus ex
fide viuit. Greg. Quantū credis, tantū speras: quantū speras,
tantū amas. Aug. Sicut in radice arboris nulla apparet spe-
cies pulchritudinis, tamē quicquid est in arbore pulchritu-
dinis & decoris, ex illa p̄cedit: sic ex fidei humilitate, quic-
quid meriti. Ideo Greg. Sicut rami sine radice arefcunt, ita
quælibet bona, licet videātur bona nulla sunt, si a fidei soli-
ditate disingātur. Et Aug. de fide ad Pet. Sine fide omnis
labor vacuus est. ¶ Sed diceres de Cornē. Act. 10. Respon-
dit Greg. super Ezech. Hom. 2. Cornelius fecit opera bona ex fi-
de recipēda. Ideo ab angelo audiuit: Orationes tuæ & ele-
mosynæ ascēderunt in memoriā in cōspectu Dei. Aug. de
fide ad Pet. Firmiter tene & nō dubites, omnes Paganos &
Iudæos, oēs hæreticos & schismaticos qui extra Ecclesiam
catholicā præsentē finiunt vitā, in ignē iruros qui præpara-
tus est diabolo & angelis eius. Sed diceres, de Paganis qui-
bus nō est prædicandū nec prædicatū: Respō. Apōst. Ro. 10.
Nūquid nō audierūt? & quidem in omnē terrā exiuit sonus
eorū. Et subdit Isa. dic. Inuentus sum a non quarētibus me.
Palā apparui his qui me non interrogābāt, i. Gentilibus, ad
Israel autē dicit, Tota die expādi manus meas ad populum
non credentē, sed contradicentē mihi. Et Aug. Nulli vnquā
defui, qui dignus fuit, vel per prædicationē, vel in prædica-
tionem. Dicit enim S. Thom. 2. 2. q. 2. ar. 7. Multis Gentilibus
fuit facta reuelatio de Christo, vt patet per ea quæ prædica-
uerunt. Nam Iob 16. Scio quod redemptor meus viuit. Si-
bylla etiā pronuntiauit de Christo, vt Aug. dicit, & oēs qui
saluati sunt, per fidē sunt saluati mediatoris. Item dicit fir-
miter credimus. Bern. de cons. 5. Fides ambiguū non habet,
aut si habet fides nō est, sed opinio. Ideo de hæreti. Dubius
in fide infidelis est. Et S. Tho. 2. 2. q. 1. ar. 3. Fidei ecclesie nō
potest subesse falsum. Ideo Gal. 1. Sed licet nos aut angelus
de celo euāgelizet vobis, præter quā quod euāgelizauimus
vobis, anathema sit. Ideo subdit. Et simpliciter cōfite-
mur, s. sine omni ambiguitate, quia nō licet profundē scruta-
ri de Trin. Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne
scrutatus fueris. Nam omniū operū Dei, nullam potest ho-
mo inuenire rationem. Eccl. 8. Ideo Iob 36. Memento quod
ignores opus eius, & sequitur: Ecce Deus vicens scientiam
nostram. ¶ Vnde duplici de causa non licet profundē
scrutari de Trinitate. Primò, quia vnum: secundò, quia
pericul

periculosum. Primò, quia vanū. Nā homo nō potest ibi peruenire ad finē salubriter, nisi per fidē. Vnde Hug. de S. Vi. Vide quid possit spiritus carnis in mūdo, vt ex hoc intelligas quid possit sensus mētis in Deo, q. d. Virtutem minimę herbę homo nō potest scrutari in mūdo, quid faciet de deo; nam ipsa diuinitas altior te est, Iob 11. Excelsior cœlo est, & quid facies? profundior inferno, & vnde cognosces? Nā sicut vanū est dirigere oculos ad illud quod est in abyssu terrę: sic ad diuinitatē inuestigandā. Vnde legitur in apocrypho Esdra, qui voluit p̄funda Dei scrutari, recepit respon. ab angelo: Si vales flammā ignis p̄derā, flatū vēti mēsurā, pręteritū diē reuocā. q. d. nullo modo potes: sic scrutari mysteriū Trinitatis. Exēplum legitur de S. Aug. eo tēpore, quo libros de S. Trinit. scribebat, trāsuiit ad littus maris se occupādo, inuenit puerulū cū quodā cochleari argenteo, qui aquā maris in paruā foueā fundebat. Interrogatus ab Aug. quid faceret, respōdit, totū mare se velle ad foueā illā paruatam fundere. Et Aug. subrisit, dicēs: O puer est tibi impossibile. Resp. puer: Facilius est mihi hoc facere, quā quod tu cogitas te adimplere, vt profundū S. Trinit. tuo paruo ingenio cōprehendas. Ideo Aug. Nulla res inutilior q̄ occupatio S. Trinit. Secūdo, est valde periculosum. Nā ex immensitate luminis potest homo incurrere cęcitatē erroris. Vnde Hilar. in lib. de Trin. Virtutem terreni luminis obstupescis, quid facies in sole iustitię? Ideo Philof. 2. Metaph. Sicut se habet oculus noctycoracis ad lumē solis, ita intellectus non ster ad ea quę sunt manifestissima naturę. Quid igitur faciemus de supernaturalibus? Propter quod dicit Diony. de diuin. nominib. Trinā vnitatē quę simul est Deus, neq; dicere neq; cogitare est possibile. Ideo hæc festiuitas nō celebratur in speciali apud vulgares, sed in cōmuni festiuitate dñicali, ne detur occasio hoc arcanū Trinit. curiosē inquirere. Nam scribitur Pro. 25. Qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria. Ideo Aug. in lib. de Trinit. vbi quæritur vnitas Trinitatis, patris & filij & spiritus. nusquā periculosus erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Ideo Cato: Mitte arcana Dei, cœlumq; inquirere quid sit. Et Ro. 11. Noli altū sapere, sed time. Nā dicit Gre. Hęc summa Trin. est magis fide venerandā, q̄ curiosē inuestigandā. Eccl. 7. Quid necesse est homini maiora se quærere, cū ignoret quid conducatur sibi in vita

sua?

sua? Nam secūdo Ber. Scrutari temeritatis est, sed credere pietatis. Ideo bene dicitur, firmiter credimus & simpliciter confitemur, q̄ vnus est solus verus Deus pater & filius & spiritus sanctus: Tres quidē p̄sonę, sed vna essentia. ¶ Quod autē vnus sit Deus substantiatiter, p̄batur autoritate sacre scripturę, Deuter. 6. Audi Israel, dñs Deus tuus Deus vnus est. Et Mala. 2. Nunquid nō, deus vnus creauit nos? Et 1. Tim. 6. Beatus & solus potens rex regū & dñs dominantiu, qui solus immortalitē habet, & lucē inhabitat inaccessibile. Itē probatur ratione, Si sunt plures dij, aut sunt eiusdē naturę aut non, si nō, tūc vnus est Deus, alius non, quia nō habet naturam diuinā. Si autē habēt eandē naturā diuinā, & cū in Deo idē sit natura & esse: tunc habebūt idē esse: sed quę habent eandē naturā & idē esse sunt vnū. Igitur, &c. De quo dicit Leo Papa: Credimus sanctā trinitatē patrem & filiū & spiritū sanctum vnū Deū omnipotentē vnus substantię, vnus potestatis. Et hoc probatur in multis. Primò, in scripturis, secūdo, in creaturis, tertio, in figuris, quarto, in miraculis. Primò, in scripturis diuinis & autoritate diuina. Gen. 1. Faciamus hominē ad imaginē & similitudinē nostrā. Faciam⁹ respicit pluralitatē personarū similiter nostrā, sed imaginē & similitudinē respicit essentię vnitatē. Secūdo, probatur angelica autoritate & scriptura, quia angeli nō cessāt die ac nocte clamare, Sanctus, sanctus, sanctus, &c. Isa. 5. Tertio, autoritate prophetica. Pl. 66. Benedicat nos Deus Deus non ster, &c. Ecce pluralitas personarū. & metuat cū. Ecce vnitas essentię. Quarto autoritate apostolica. 1. Io. 5. Tres sunt qui testimoniū dant in cœlo, pater, verbū, & spiritus. & hi tres vnū sunt. Itē Gal. 4. Misit Deus spiritū filij sui in corda vestra: Quintò, autoritate euāgelica. Mat. vlt. Baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. & tangitur vnitas essentię in nomine. ¶ Secūdo, in creaturis adiuuatur fides nostra, s. superiorib⁹, mediis, & inferiorib. De superioribus, vt in sole, tria cōsiderātur, essentia, splendor & calor: essentia solis à nulla creatura creatur, sic pater à nullo, splendor à sole oritur, & sic filius à patre generatur: calor ab vtroq; prouenit, & sic spiritus sanctus ab vtroq; procedit. Itē Aug. Si diuidere nō potes creatū solē, quō diuidere potes creato rem? Item in creaturis mediis, sicut in homine vna est anima & tres potētiz, s. intellectus, voluntas & memoria. Item

Pars Aestiuat.

H b

in infimis, vt in rosa, natura, color & odor: vna tamē rosa, & sic hic. Ideo Aug. super Io. ser. 49. In trinitate numerus est, & numerus nō apparet numerus. Quia tres qui testimoniu perhibent, Pater & filius & spiritus. Et cū cōperis numerare, quicquid numeraueris, nō poteris respōdere, quia hi tres vnū sunt. Aug. de trini. lib. 11. Alius est pater quā filius, sed nō aliud, quia tres personę, sed essentia vna. Tertio, in figuris demōstratur trinitas personarum & vnitas essentia. Ge. 18. Abrahā tres vidit, & vnū adorauit. Itē Ge. 40. Præpositus pincernarū vidit tres propagines in vna vite. Itē Dan. 5. Balthasar rex vidit tres digitos in vna manu scribentes, mane, thetel, phares, i. appendit, numerauit, diuisit. Pater appēdit omnia, sapiētia filij omnia numerat, bonitas spiritus. gratiā vniciq; sicut vult diuidit. Isti sunt tres digiti in vna manu. Quarto, probatur miraculis. Dicit Eusebius, circa natiuitatē Christi tres soles apparuerūt, & in vnū solē redacti sunt. Secundū miraculū ponit Eusebius. q̄ cū quidā Arrian⁹ baptizaret, & formā trinitatis peruenteret, mox aqua disparuit. Tertiuū ponit Sigibertus, q̄ episcopo Vafal cēsi celebrāte missam tres guttę clarissimę super altare coelitus sunt missę, quę simul cōfluētes vnā pulcherrimā effecerūt gemmā, quā posuit in cruce gemata, & alię gemę claritatē eius nō ferētes protinus ceciderūt, designātes trinitatē personarū & vnitatē essentia. Ideo Aug. in lib. de trinit. Si quæritur, quis fecit lucem? Deus est: si quæritur, per quid fiat lux? per filiū: si quæritur, qua re? quia bonitas est, i. cooperāte bonitate spiritus. Ideo hodie canit Ecclesia: O adorāda trinitas, &c. Reuera veneranda. Primò, propter debitū quia propter hoc homo formatus est. Isa. 43. Populū istū formam mihi, laudē meā narrabit. Secundò propter meritum. 1. Reg. 2. Quicūq; honorificauerit me, glorificabo eū. Eccl. 24. Qui elucidāt me vitā æternā habebūt. Tertio, propter exemplū, quia cum glorificat omnis creatura. Primò, superior. Pl. 18. Cœli enarrant gloriā Dei. Secundò, inferior. Pl. 150. Omnis spiritus, &c. Itē Pl. 116. Laudate dñm omnes gentes, &c. Quarto, propter officiū assuescendū, quod erit in patria, quia laus & gloria. Psal. 83. Beati qui habitant in domo, &c. Idcirco Hiero. instituit vt in fine omnium Psal. dicatur, gloria patri & filio, &c. vt sine fine cum laudare possimus: dicentes cum pueris illis, Daniel. 3. Benedicamus patrem & filium & sanctum spiritum, &c.

Dom

¶ Dominica prima post Trinitatem.

De vario diuitiarum vsu, luxūque vestim damna. Ac quā iusta diuina sit retributionis dispensatio, exemplo crudelis diuitis, & patientis Lazari ostenditur.

ENARRATIO I.

Homo quidam erat diues. Luc. 16. ¶ In summa Euāgelij duo innuuntur. Primò, innuitur cuiusdam diuitis singularis excellentia, ibi: *Homo quidam*. Secundò, subiungitur singularis pauperis specialis indigentia, ibi: *Et erat quidam mendicus*. Primò, dicit & præmittit: *In illo tempore*, scilicet, cū Christus docuit q̄ nemo posset seruire deo & mammonæ. Hoc audientes Pharisei avari deridebant eum, quibus Christus respondit: Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. Deus autem nouit corda vestra. Super hoc addit vnam parabolum de diuite epulone, quomodo ei successerit in hac vita lætanter & delitiosè & prosperè. Post hoc pœnaliter & lachrymosè dicens, *Homo quidam erat diues*. Notandum, tria sunt genera diuitum. primi sunt spirituales, secundi tēporales, tertij dānales. primi sublimantur, secundi cōmendantur, tertij dānantur. Dixi primi sunt diuites spirituales, & sunt hi qui diuites sunt in virtutibus. Gre. Veræ diuitiæ nō sunt opes, sed virtutes, quas qui habet est in Deo diues. Sen. Et Eccl. 13. Bona est substantia, cui non est peccatū in conscientia. Eccl. 31. Beatus diues qui inuentus est sine macula: & sic virtuosus: nā sicut diuitiæ colliguntur in auro & argento & lapidibus pretiosis, sic virtutum opulentia ex auro & argento & lapidibus pretiosis, i. aliis virtutibus, puta humilitate, patientia & misericordia. Pl. 143. Beatorum dixerunt populū cui hęc sunt. Et sic fuit diues virgo Maria. Prouerbio. vlti. Multę filię regū congregauerunt diuitias, &c. Nā virtuosus habet Deum præsentem in gratia, vt dicit Aug. Qui Deū habet, omnia habet, recedens à Deo nihil habet. Seneca: Sicut Deo recedente omnia bona recedunt: sic eo præsentē in gratia sunt omnia bona. Pro. 8. Me cum sunt diuitiæ & gloria. Et Pl. 111. Gloria & diuitiæ in domo eius. Secūdi sunt diuites tēporales, quia temporaliter possident bona. Nota, diuitias habere in se nō est malū nec peccatū, vt dicit Amb. Sicut diuitiæ sunt impedimenta reprobis, ita bonis sunt coadiuuenta virtutis. Ideo aliqui diuites saluātur, aliqui dānantur: primi qui saluātur sunt humiles, q̄ nō exaltātur in seipsis. Tales sunt pauperes spiritu

H h 2

De quibus Aug. Pauperes spiritu sunt, nō habentes inflatū spiritū. Talis fuit Iob 31. Si, i. nō, lætatus sum super multis diuitiis meis. Et sic Hester 14. Tu scis dñe quia abhominer omne signū superbiæ. Secūdi sunt misericordes. Pl. 40. Beatus qui intelligit super egenū & pauperē. Mat. 5. Beati misericordes. Hier. in epi. ad Nepotianū. Nō memini me legisse mala morte aliquē interiisse. qui exercebat se in operibus misericordiæ. Habet enim multos intercessores, & impossibile est preces multorū nō exaudiri. Merito debemus esse misericordes pauperib⁹ & defectuosis, quia quilibet debet cogitare q̄ potest talis fieri, si Deus permiserit. Et sicut vellet sibi cōpati & misereri: sic faciat proximo. Mat. 7. Quaecunq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim lex & prophetæ. Ideo dicitur 30. dist. Hæc scripsimus, Diuites cū iustitia & bonis operibus nō abiicimus. Tertij sunt hi, qui in diuitiis abstinent vīuunt. Ber. Quod martyriū grauius est, q̄ inter epulas esurire? Eccl. 31. Beatus diues, qui potuit transgredi & non est transgressus, resistit sibi, & vincit naturā suā & corpus. Verbi gratia: Durē iacendo, & molles lectos habendo aquā bibēdo, & vinū dimittendo, & hoc propter Deū. Greg. Abstinentia Dei sicca est, cū propter Deū non ab illicitis, sed licitis & concessis se prohibet. Quarti qui saluatur, sunt qui subueniūt proximis mutuādo. Luc. 6. Mutuū date, nihil inde sperantes, & erit merces vestra multa, quia hoc ita acceptū est pauperi ac si gratis daretur. Etiā gratis aliquādo dilationē faciendo p̄pter Deū in hoc meretur dilationē vitæ suæ. Pl. 40. Beatus qui intelligit super egenū & pauperē, &c. dñs conferuet eū, & viuificet eū, & beatū faciat eū. Itē Pl. 111. Iucundus homo qui miseretur & cōmodat. Itē aliqui diuites damnantur. Primi qui malē acquirunt, Luc. 12. Thesaurizat, & non in Deū diues. Primi cū vsura, vt qui commodāt pecuniā cum pacto. Secūdi, qui recipiunt sine pacto vltra fortē. Tertij, qui vendunt res carius propter dilationē de vsuris cōsuluit. Quartij, qui bono foro cū prompta pecunia emunt, & immediatē propter dilationē e cōuerso vendunt carius q̄ valet vel valere potest. Quintij, qui in ludo lucrātur, nā retinere nō possunt. Itē qui fraudē cōmittunt in emendo & vendendo in mensura, staterā vel verbis collaudando falsē vel paruipendendo. Secundi diuites dānantur, s. possessores malæ fidei. Ro. 1. Non solūm qui faciunt ea, sed etiā qui consentiunt facien-

faciētib⁹, & habetur in ea notū sit. in fi. 2. q. 1. vbi dicit Nicolaus papa: Quia faciēte & consentiēte par pœna constringit. Et in c. qui potest. 23. vbi dicitur: Qui potest obviare & perturbare peruersos & nō facit, nihil aliud est quā fauere impietati corū: nec caret scrupulo societatis occultæ, q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Itē qui inueniunt res. Aug. 14. q. 5. si quid, Si quid inuenisti, & nō reddidisti, rapuisti. Sciendū, aliqua bona sunt quæ nunquā fuerunt in possessione alicuius, vt lapides pretiosi in litore maris. Huiusmodi sunt ipsius inuentoris, aliqua sunt quæ aliquādo fuerunt in possessione alicuius, sed tantū tēpus est elapsū q̄ nō est memoria, sicut thesauri antiquitus absconditi in terra. Dicit Barth. in gl. super c. si quis: Si quis thesaurū inuenit in loco proprio, statim inuentoris est: si verò in loco alieno & casu fortuito eū inuenit, dimidius sit inuentoris & dimidius dñi loci, si verò studiosē quæsiuit, & inuenit eū in loco alterius, totus est dñi loci. Si verò in sacro vel religioso loco casu fortuito inuenit thesaurū, totus est inuentoris. Si verò de prope fuit in possessione alicuius, si inuenit, & nō reddis, peccata rapinæ peccas. De quo Hier. 14. q. 5. multis. Multi sine peccato putāt esse, si alienū quod inuenierint teneāt & dicunt, Dñs deus mihi dedit, cui habeo reddere? discāt hoc peccatū simile fore rapinæ, si quis inuenta nō reddat. Quarti, q̄ auarē retinent. De quibus infra patebit. Quintij, qui malē vtūtur, & consumūt criminose. De illis etiā infra patebit. Secūdi sunt diuites tēporales qui temporaliter possidēt bona: attamē bene acquiserūt & bene expendūt ad Dei honorē & proximi propriamq; salutē, & se nō extollūt. Tales sunt pauperes spiritu, de quibus supra dictū est. Tertij sunt diuites infernales & animales, & tales sūt multiplices. Primi sunt qui habēt diuitias malē acquisite, s. per vsuras & rapinas. Luc. 12. Thesaurizat & nō est in deū diues. Nā dicit Mat. 19. Facilius est camelū intrare per foramē acus, &c. Quia dicit Aug. Si tenes obolūteneris à diabolo. Et idem: peccatū nō dimittitur, nisi ablatū restitatur: nec vlla pœnitētia proficit, vt patet 14. q. 4. si res. Si res aliena p̄pter quā peccatū est reddi possit, & non redditur, pœnitentia nō agitur, sed simulatur. De hoc dicitur Act. 8. Pecunia tecū sit in perditionē. Heu quid tales cogitāt nō meditatēs dictū saluatoris. Mat. 16. Quid prodest homini si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patia-

tur? Secundi sunt diuites infernales, qui auarè retinēt, & nō impartiuntur pauperibus. Dicit nāq; Chry. Omnia quæ nō bis deus dat, per nos aliis dat, vt de eo quod accepimus, aliis partē præbeamus. Ideo dispensatores sumus diuitiarū, nō dñi. Ideo hortatur nos dñs per prophetā, Isa. 58. Frange esurienti panē tuū. Et Lu. 11. Quod superest date eleemofynā. Et Tob. 4. Si multū tibi fuerit, &c. Ratio, quia nihil te sequitur, nisi quod seminas in manus pauperū. Amb. Sola eleemofyna est comes defunctorū. Sed hoc non fecit iste diues euangelicus, sed parcus, fuit quō ad pauperē Lazarum, & vorax quō ad seipsum. Ideo æternaliter periit. Itē Greg. Hic diues neminē oppressit, aliena non abstulit, sed sua vt non debuit participauit. Nunc pensa qua pœna multatū adus sit, qui aliena rapit, & propria pauperibus non tribuit, iuxta dictū Ambr. 86. dist. pascē fame: Pascē fame morientē, si nō pauisti, occidisti. Tertij, diuites infernales sunt, qui inutiliter consumūt. De quo 14. q. 4. quid dicā: Malè possidet qui malè vtitur, sicut ille diues Lu. 12. Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Et sic iste de quo in euāgelio, inducatur purpura & bysso. Chry. Ille nō fuit culpabilis, q̄a habuit diuitias, sed abusus erat ad voluptatē non necessitatē, quia induebatur purpura exteri⁹ ad vanā gloriā: & dicit Beda: Purpuræ color regū habitus est bysso interius ad delectationē. Ecce diuitia fuerūt causa elationis. O quot sunt hodie tales! quod cōqueritur Sapiēs Eccl. 8. Multos perdidit aurū & argētū. Ideo Salomon petiuit, Prou. 30. Mendicitatē & diuitias ne dederis mihi, tribue tantū victui meo necessaria: ne fortē satiat illiciar ad negandū, & dicā quis est dñs? aut egestate cōpulsus furer, & periurē nomen Dei mei. Talis fuit iste diues, qui Deum negauit in paupere, & se exaltauit in vestimētis: quod prohibetur, Eccl. 11. In vestitu ne gloriēris vnquā. Nota, multis modis homines peccant in vestibus. Primò, in sumptuositate, vt iste diues. Greg. Si cultus pretiosarū vestitū culpa non esset, sermo Dei tam vigilanter non exprimeret, q̄ diues qui torquebatur apud inferos, bysso & purpura fuisset indutus: indignum est vili cineri saccum purpureum indui. Vnde sunt versus,

Aurea nobilitas luteam si vestiat ollam,

Illam sic sequitur non minus esse lutam. Secūdò, in vanitate, sicut cum gloria vana & complacentia quæritur in vestitu. Dicit

Simon

sim. de Cassia: Toleraretur aliquādo pretiositas, si nō adesset pōpa, iactantia & vanitas. Sed heu multoties fit. Dicit enim Greg. Quis nititur pretiosis indui, vbi ab aliis nō posset videri? Sed talis gloria est vanitas & stultitia. Nā homo pro peccatum fuit vulneratus & in furto deprehensus. Ideo quādo Deus homini vestimentū dedit, tanquā vulnerato ligaturā adhibuit, tanquā cæcato velamē apposuit, tanquā furi cauteriū impressit. Tale est igitur de pulchritudine vestis gloriari, sicut fur qui gloriatur de cauterio, cæcus de velamine aureo, vulneratus de ligamine serico. Ideo August. Omne q̄d ppter venustatē accipitur, elationis habet culpā. Et subdit. Nec affectetis placere vestib. sed morib. Tertio, in superfluitate. Hier. Añena rapere cōuincitur, qui superflua cōprobatur tenere. Et tales sunt diuites. De quib. Iac. 5. Agite nūc diuites, plorate vlulātes in miseris vestris, &c. Et sequitur: Diuitiæ vestræ putrefactę sunt, &c. Quod conqueritur Ber. dicēs: Clamāt nudi, cōquerūtur famelici, extēditur in pericis, plicatur in manib. in manicis, trahitur in vicis quod subtrahitur in nobis. Ideo Aug. Pericę sunt pauperū corpora, ibi pende vestimēta tua, vbi tineæ nō molliuntur, nec fures furātur. Quarto, in difformitate, s. cum nimis longū, nimis breue, nimis latū, sic q̄ nec statū nec ordinem nec sexū cōcernit. Soph. 1. Visitabo super omnes qui induti sunt veste peregrina. Vestis peregrina est, quę nō est secūdū statū personæ, ciuis non vt rex, nec ciuissa vt ducissa debet incedere, vt iā sit. Dicit enim Apo. 1. Tim. 6. Habētes alimentā & quibus regamur, his cōtenti simus. Nō dicit, quib. denudemur: vt iā viri ferūt vestimēta denudationis, & mulieres ferūt cōsecutiones, vt scobā pretiosam qua scobāt plateas ciuitatis. Si deus voluisset tibi caudā dedisse sicut vaccis fecisset, vel fecisset tibi caudā magnā sicut nidū ciconiarū. Dico tibi, talis superbia fuit in Hierusalē, Isa. 2. Pro eo q̄ eleuatę sunt filię Siō, & ambulauerūt extēto collo, & nutibus oculorū ibāt, cōposito gradu incedebāt, decaluaabit dñs verticē filiarū Siō, & dominus crinē earū nudabit. In illa die auferet dominus ornamentū calciamentorū & lunulas, i. pīcturas ad modū lunæ: perichelides, i. ornāmēta brachiorū: murænulas, i. ornāmēta colli ad modū piscis murænæ: torques, i. ornāmēta colli: inaures, i. annulos in aure pendētes, & gemas in frōte pendentes, mutatoria, palliola & lintamina & specula, &c. Et sequitur: Et erit pro suauī odore for-

H h 4

tor, & pro zona funiculus, & pro crispani crine caluitium, & pro fascia pectorali qua tegitur pectus, cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in praelio. Attamen mulier potest se ornare viro suo. 1. Cor. 7. Mulier sit sollicita, quomodo viro suo placeat, &c. Ideo 1. Pet. 3. Mulierum non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sicut faciunt hodie infirmos non uis adiuuentionibus. De quibus Greg. Qui inueniunt nouos peccandi in mundo modos, maiora tormenta sustinebunt in inferno. ¶ Itē iste diues non solum expedit diuitias in vanitate elationis, sed etiā in gulositate. Ideo subdit. *Epulabatur quomodo splendide*. Dicit Simō de Cassia: Sicut locus furadi furem non praecogitantē, sic humanę diuitiæ voracitatē. Et sic ille quotidie splendide comedeat. Quotidie splendide comedere, est quādo plus expeditur ad pascēdos oculos quā ad vētrē. Ideo Luc. 21. Attēdite, ne fortē grauetur corda vestra crapula. Eccle. 37. Propter crapulā multi obierunt. Galenus: Plures moriuntur crapula quā gladio. Aug. Non voluptas in cibo est querēda, sed necessitas. Ideo uti deliciis secundū se non est peccatū. Aug. Non cibus nec cibi usus, sed concupiscētia cibi est in culpa. De quo in Can. 41. dist. c. Delitiæ: Delitiæ quælibet si absque desiderio percipiuntur, non officiunt, & viles cibi appetenter accepti impediunt profectū abstinentiæ. ¶ Subdit, *erat quidā mendicus nomine Lazarus*. Amb. Hic elicitur quod magis erat narratio, quā parabola. Greg. Ponitur nomē pauperis & non diuitis. Nam humiles approbat Deus, superbos ignorat. Dicer enim superbis in die iudicij, Matt. 25. Amen dico vobis, nescio vos. *Qui iacebat ad ianuā diuitis*, ut maior appareat parcitas diuitis, & patientia pauperis. Ex ista litera Euāgelica manifestē ostēditur quod diues iste est inexcusabilis, ideo si vellent habere excusationis occasionē non inueniret. Primō, si diceret, plures fuerunt, quis potest omnib. sufficientiā præbere? non, sed *quidam*, i. vnus tantum. Secundō, si diceret, diues erat, non mendicus, quod enim habēti non datur, dignū & iustū est. *Quia dicit Prospe. 1. q. 2. Pastor*. Quibus sua sufficiunt, non sine grādi peccato vnde pauper videtur erat, accipiunt. Ille verō fuit pauper. Tertiō, si diceret, non vidi, non: *quia iacebat ad ianuā*, & non in angulo. Quartō, si diceret, Peccator erat, non: *quia nomine Lazarus*, notus. Quintō si diceret, erat sanus, poterat laborare, non: *quia vlcibus plenus*, nā si ad compassionē non mouisset eū Lazari paupertas, debuisset eū

mouere

mouere infirmitas. Sextō, si diceret, petebat delitiosa fercula: respondetur non, *ups̄ bat saturari de micā quæ cadebat de mēsa diuitis*. Aug. Pauperum sunt reliquię, non delicia, non oblectamenta, sed fragmēta: non est mirū negare pauperi quod multum cōstat, sed mirū est negare panē Deo in paupere. Septimō, si diceret, Familia sibi dedit, non, *quia nemo illi dabat*, ut impleatur illud Isa. 24. Sicut dominus, sic & seruus eius, &c. Et illud Eccl. 0. Secundū iudicē populi, sic & seruus eius. Ecce qualis pœna in paupere. Chryl. Aegroratio aliquod solatiū habet, si opes habet. Quāta igitur pœna quæ inter vulnera caruit micis? non est sauior hostis fame. Vegetius de remilitari: Non est sauior hostis, quā qui pugnat intrinsecus. *Sed et canes veniebāt et lingebāt vlcera eius*. Ecce Lazarus largior fuit canibus diuitis, quā diues pauperi: quia iste non dedit ei micā de mēsa, iste autē Lazarus exposuit totū corpus canibus. Petr. Rauen. Canes vlcera pauperis curabāt magisterio natura, diues pauperē despicit, accusante natura canibus dedit diues aliquādo pinguis, pauperi negauit micā. Ideo contra hūc diuitē inuehitur Chryl. O infelix diues, si præcepta Dei non cōsideras, saltē miserere cōditionis tuæ. Ecce quāta paupertas, esuriit & non potuit habere micas, quāta infirmitas, quia nulla pars integra in corpore, quia vlcibus plenus: quāta diuitis copia, & tñ nulla consolatio huic pauperi est exhibita, ergo consolatus est à Deo. Matth. 5. Beati qui lugēt, &c. Et Lazarus ductus in sinū Abrahę, diues sepultus in inferno. ¶ Secundō ostēdit quomodo se habuerunt in futuro seculo. Vnde subdit, *Factum est autē ut moreretur medicus*. Non dicit Lazarus, sed medicus, quia medicitas moriebatur in eo, *et portabatur ab angelis in sinū Abrahę*. Aug. Officiū est angelorum, portare animas ad cōfortiū beatorum. Pet. Rauē. Pauperi angelica deputantur officia, cui crudeliter negata fuerunt humana obsequia. Chryl. Non sufficiebat vnus angelus, sed plures venerunt, ut chorū letitię facerēt. Ecce quā misericorditer deus agit, facit hic tēpus pati, ut mundemur, & ibi letificemur. Gre. i Hom. Erat Lazarus aurū dei, margarita dei, stella Dei. Ut igitur probaretur, positū est aurū Dei in caminū paupertatis, & non potuit corrūpi: posita est ista margarita in sterquiliniū vlcerosę infirmitatis, & non potuit infici: posita est stella in medio tētationis, & non potuit obscurari: Sed extractū modō aurū de camino positū est in cœlesti thesauro. Leuata est margarita de sterquilinio, & posita in regali or-

H h 5

namēto: purgata est ista stella ab omni tēstationis nebula, & in cœlesti patria nobis refulget in exēplū, q̄a potuit dicere illud Pl. 93. Secundū multitudinē dolorū meorū, &c. Nā dicitur Nau 1. Nō punit deus bis idipsum, affixi te, amplius nō affligā. Aug. Nō tibi displiceat paupertas tua. Nihil em̄ potest diutius inueniri, vis scire, q̄ locupletis sit, qui cœlum emit. Mat. 5. Beati pauperes. ¶ Subdit, *Mortuus est autē & diuis*, Nō vnica sed triplici morte, s. nature, culpę & gehēnæ. *Et sepultus est inferno*. Sicut enim faber sepelit ferrū in igne, sic hic diues positus est in profunditate pœnarū. Simon de Cassia: Quid sibi diuitiā, quid epulę profunt? q̄d purpura? quid cōuiuia? quid ferculorum copia? cum descēdit ad inferna, melius fuisset caruisse q̄ ita vixisse. *Sepultus est in inferno*. Chryl. Tanquā parrochianus Diaboli, & hoc secundū animā: nam secundū corpus possibile est ipsum honorabile habuisse sepulchrū. Sed quid profuit? Greg. 13. q. 2. Animā defunctorū, curatio funeris, cōditio sepulturę, pōpa exequiarū, magis sunt viuorū solatia, quā subsidia mortuorū. Quia secundū Chryl. in c. 40. dist. Multi: Nō locus sanctificat hominē, sed homo locū. Aug. Quos peccata grauiā deprimūt, hos sacra loca nō liberāt: sed cum grauiā dimissa sunt, tūc pdest mortuis, ideo vt amici pro ip̄s preces fundāt. ¶ Subdit, *Eleuans autē oculos suos cū esset in tormētis*, oculos, s. interioris cognitionis. S. Tho. super 4. dist. vlt. Oculos eleuare, est cognoscere. Attēde, qui hīc fuit supra, ibi erit infra: erit ibi in tormētis, qui hīc fuit in delitiis. *Vidit Abrahā à longe & Lazarū in sinu eius*. Prius prope existentē videre noluit. Greg. Oculos quos culpa claudit, pœna aperit. Et magister in 4. dist. vlt. Beati vidēt semper reprobos ad augmētū lētitię. De quo Psal. 57. Lētabitur iustus, &c. Idē 149. Gloria hęc est omnib. sanctis eius. Sed reprobi ante diē iudicij bene vident bonos. Sap. 5. Vidētes turbabūtur timore horribili, dicētes: Hī sunt quos aliquādo habuimus in derisum & similitudinē improprij, nos insensati vitā illorū q̄stimabamus infaniā. Post diē iudicij verò, tūc implebitur illud Isa. 26. Tollatur impius ne videat gloriā dei. Et post hęc vitā cognoscemus nō solū quos hīc nominamus, sed etiā quos nō vidimus, vt patet de diuitē, q̄ nouit Abrahā & sinū Abrahę. De quo Mat. 8. Multi veniēt ab Oriēte & Occidēte, & recūbent cū Abrahā, Isaac & Iacob, &c. *Ipse clamās dixit, Pater Abrahā miserere mei*. Hic clamauit in pœnis, qui prius clamauit in epulis: Dicit pater *Abraham*

ham, vbi insinuat q̄ fuit Iudæus, quia vocauit eū patrē, nō ratione carnalis propagationis, sed ratione imitationis, vt Iudæi. Io. 8. Vos ex patre diabolo estis. Si filij Abrahę estis, opera Abrahę facite. *Miserere mei, & mitte Lazarū, vt inungat extremū digitū suū in aquā*. Ecce adhuc volebat Lazarū habere in seruum, vt sibi pręstaret obsequiū, vt inungat extremū digitū suū in aquā, vt refrigeret linguā meā. ¶ Iste diues fuit in diuersis tormētis, secundū quod fuit in diuersis peccatis, vt impleretur in eo illud Sap. 11. Per quę quis peccat, per hęc & torquetur. Primò, peccauit in diuitiarū vbertate, ideo punitur cū maxima paupertate, ita q̄ nō vinū, sed aquā, nō situlā nec manū plenā, sed guttā petiit aque. Sed nec impetrauit. Secūdo peccauit in vestiū varietate, ideo ibi punitur in pœnarū diuersitate. Iuxta illud Ap. 18. Quātū glorificauit se & in delitiis fuit, tātū date illi tormētū & lūctū. Et sic ille hīc in purpura, ibi in igne. Terriò, peccauit in ciborū gulositate: ideo punitur in lingua, i. in aīa p peccato linguę. Greg. quia cōuiuādo loquacitate peccauerat, ideo atroci⁹ p peccato linguę ardebat. Et sic adhuc multi q̄ in cōuiuuiis detrahūt, pauperes deridēt, pauperis obliuiscuntur. Et sic ille ideo clamauit, *crucior in hac flāma*, quia crucē Christi hīc cōtēpsit portare. Chry. Hic diues minimū negauit, ideo ad minimū petēdū peruenit & nō impetrauit, quia *extremū digitū*, i. opus minimū meritorū, p aquā intelligitur refrigerās Dei misericordia. *Et dixit illi Abrahā, Fili recordare quia recepisti bona in vita tua*, hoc dicit ad augmētū pœnę. Boē. Maximū gen⁹ infortunij, est fuisse felicē & nō esse. Dicit Gl. Recordare, quia tu fuisti diues, ipse medicus: tu epulat⁹ es, ipse esuriit: tu habuisti abundantia, ille defectū. tu purpura vestitus, ipse vlcerib⁹ plenus: tu in plumis, ipse in terra iacebat. Ideo subdit, *Et Lazarus similiter mala*. Nūc verò hic cōsolatur, tu verò cruciaris. Ipse cōsolatur ppter patiētię meritū, & p paupertate accepit regnū, iuxta illud Mat. 5. Beati pauperes spiritu. Possidebit p tribulatione cōsolationē, tu verò cruciaris ppter defectū misericordię. Gre. Specialiter cruciabat in gloriā Lazari, quē habebat despectū. Ideo nō turbemur fratres, si videm⁹ hīc malos florere, bonos pati. Hoc fit iusto dei iudicio, q̄ nullū bonū irremuneratū relinquit, vt Gen. 25. in Abrahā, qui cūctas possessiones vero filio reliquit, filio ancillę & filiis cōcubinarū dedit munera. Nota q̄ in omnib⁹ quę postulauerit nō fuit exaudit⁹. Primò ppter magnitudinē, q̄a hic bona à deo accepit

acceperat & grates nō egit. Greg Nō est dignus dādis, qui nō agit grates de datis. Ber. Ingratitudo est vētus vrēs, sic cās fontē pietatis Secūdō, propter immisericordiā. Iac. 2. Iudiciū sine misericordia fiet illi qui nō facit misericordiam. Et Luc. 6. Eadē mensura qua mēsi fueritis, &c. Prou. 21. Qui obrurat aures suas ad clamorē pauperū, clamabit & ipse, & non exaudietur. Tertiō, propter tēporis præteritionē, quia tēpus misericordiæ trāsierat. 2. Cor. 6. Ecce nūc tēpus acceptabile. Psal. 101. Tēpus miserēdi eius. Ideo Eccl. 4. Fili obferua tēpus. Stultē agit qui quatit rosas in hyeme. Nā & sapiēs mercator emit antequā moneta vilescit. Apoc. 10. Iura vit angelus per viuentē in secula seculorum, quia post hoc tēpus nō erit tēpus. Ideo subdit, relinquēs eū in exauditum: dicēs: Inter nos & vos chaos magnū firmatum est. Magister in 4. d. vl. Chaos inter bonos & malos est. Hinc iustitia, inde iniquitas, quæ nullatenus sociari valēt. Adeo sancti Dei iustitia sunt firmati, vt nulla cōpassione ad reprobos trāsire valeāt, nulla pro eis inter fratres fiat intercessio. idēo subdit: *Vt hi qui volunt hinc trāsire ad vos, s. volūtate naturali, nō possint, voluntate deliberata. Neque inde huc trāsire.* Greg. Sicut reprobi à pœnis ad gloriā sanctorū trāsire volunt & nō possunt, ita iusti in naturæ bonitate misericordiam habent & mēte per misericordiā volunt ad positos in tormentis ire vt eos liberēt: sed nō possunt, quia ita sunt vniti iustitiæ Dei, vt nulla moueātur cōpassionē ad dānatos. Sed di. Tamē legitur de Traiano ipsum redemptū fuisse de inferno per preces Gregorij, & homines dānatos apparuisse. Ergo possunt exire. Resp. Aliquem esse in inferno intelligitur dupliciter. Vno modo per sententiā diffinitiuā vel vltimatē sine reditu; & sic nullus potest exire. Alio modo deputatus ad tēpus cū reditu, & tūc possunt exire, quia secundum legē cōmunem omnes mali exhibent in iudicio: sed ante vel post secundū cōmunem legem nulla erit redēptio. Tamen de gratia speciali potest Deus benefacere alicui, sicut dicit Aug. lib. 11. super Genesim, tractās illud, Act. 3. Solutis dolorib. inferni.

¶ *Dominica secunda post Trinitatem.*

Quam variis modis inuitet nos Christus ad cœnam illam verè multū de causis magnam, id est, supremam felicitatem. Quam & que ingratitude multi venire d. dignentur atq; recusent. ENARRATIO I.

Homo quidā fecit cenā magnam & vocauit multos. Luc. 14. In summa Euāgelij tria inuētur. Primò, magnifici cōui-

uij preparatio, ibi: *Homo quidam.* Secūdō, inuitatorum iniqua excusatio, ibi: *Et ceperūt omnes simul excusare.* Tertiō, excusantiū digna reprobatio, ibi: *Nemo virorū.* De primo dicit, *In illo tēpore,* scilicet, cū Christus inuitatus fuit à principe Phariseorū, vbi sanās hydropicū, docuit Phariseum, Cūm facis conuiuium voca pauperes, illi non habēt tibi retribuere, sed retribuere tibi in regno cœlorum. Tunc dixit vnus, Beatus qui manducabit panē in regno Dei. *Tunc dicit parabolam istā: Homo quidam.* Cyrillus, i. Deus pater, qui dicitur homo, propter benignitatē, vel etiā potest intelligi filius, propter susceptam humanitatem, de qua loquitur Richard. Cū audio Deum hominē factū, quasi de graui somno ad spem salutis euigilo, quasi confortatus vires resumo, quasi reuocatus ad me redeo, quasi viuificato calore calefco, & gratias Deo meo ago. Et meritò: *Quia secundū Aug. Qui me in principio per maiestatem creauit, in humanitate carnis venit & saluauit.* Descēdit Deus vt homo ascēderet, fecit se hominibus participē vt hominē faceret Deo confortē: factus est Deus homo, vt homo fieret Deus, non natura sed gratia. Et dicitur *Homo quidā* discretiue, propter singularē conceptū & natiuitatē, quia ipse solus est homo cōceptus de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Secūdō, dicitur quidā propter singularē immunitatē, quia sine peccato originali & actuali. 1. Pet. 2. peccatū nō fecit. Ps. 13. & 32. Omnes declinauerūt vsque ad vāū. Tertiō, dicitur quidā, propter singularē dignitatē rationē vnionis diuinitatis cū humanitate. Io. 1. Verbū caro factū est. Arha. Perfectus Deus, perfectus homo. ¶ Vnde duplicē cœnā fecit Christus: videlicet cœnam gratiæ & gloriæ. Primò, cœnam spiritualis gratiæ, Apoc. 3. Ego sto ad ostiū & pullo, si quis audierit vocē meā & aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illū & cœnabo cū illo, i. gratiæ meæ participē faciā. Quia dicitur Io. 1. Gratia & veritas p Iesum Christū facta est. Et dicitur cœna, quia in vltima atate mūdi parata ante legem, non in lege, 1. Cor. 10. Nos sumus in quos fines seculorū deuenerunt. Et dicitur cœna magna, propter dignitatē & preciositatē cibi. De quo Ioā. 6. Caro mea verè est cibus. Etiā dicitur cœna magna ratione charitatis magnæ. De qua Ps. 68. Zelus domus tuæ comedit me, & Io. 15. Maiorē hac lectionē nemo habet. Bern. Puto, q̄ omnes angeli suis intelligentiis non possunt capere vehementiam charitatis. Ad hāc cœnā gratiæ itur per viā charitatis. Aug.

Char

Charitas est via Dei ad homines, & hominū ad Deū. Secūda est cœnā gloriæ, de qua Apoc. 19. Beati qui ad cœnā nuptiarū agni vocati sunt. Et dicitur cœna propter cœnæ proprietatem. Primò, quia sicut post laborē cœna recipitur, sic beatitudo gloriæ. Psal. 103. Exhibit homo ad opus suū & ad operationē suā vsq; ad vesperū: tunc dabitur cœna & merces. Matt. 20. Cū sero factū esset, &c. voca operarios, &c. Isa. 53. Pro eo q̄ laborauerit anima eius, videbit & saturabitur. Secundò, dicitur cœna ideo quia post cœnā non reditur ad laborē, sed requiē, & sic erit in gloria. Apoc. 14. Amodo dicit spiritus, vt requiescāt à laborib⁹ suis. & Isa. 58. Requiē tibi dabit dominus Deus tuus semper. Tertio, quia ad cœnā solū inuitātur boni amici & singulares, & nō alieni: vt figuratur, Gene. 42. Ioseph cœnauit cum fratribus, exclusis Aegyptiis, & sic Christus cū electis, exclusis peccatoribus, Ioel 3. Erit Hierusalē sancta, & alieni nō trāsibunt per eam amplius. Mat. 7. Nō omnis qui dicit mihi, Dñe, &c. Et tales sunt amici Dei. Mar. 12. Quicumq; fecerit voluntatē patris mei qui in cœlis est, ipse meus frater, soror, & mater est, ¶ Itē dicitur cœna magna. Primò, propter cōiuuarū pluralitatē. Matt. 8. Multi veniēt ab oriēte & occidēte, &c. Reuera multi. Apoc. 7. Vidi turbā magnā, quā dinumerare nemo poterat. Secundò, dicitur magna propter ministrantiū nobilitatē: quia angelorū, vt figuratur Hest. 1. Rex præposuerat singulis mēsis ministros ex suis principib⁹. i. angelis Heb. 2. Omnes sunt administratorij spiritus. Tertio, propter ferculorū dignitatē. Primū ferculum est clara visio diuinitatis. 1. Io. 3. Videbimus eū sicuti est. Est enim generale prouerbiū, Melius ferculum boni hospitis est iucunda facies eius. Sic Deus pater pro primo ferculo exhibet iucūdiissimā faciē, in quo erit salus nostra. Psal. 79. Ostende nobis faciē tuam & salui erimus. Hoc ferculo cibātur nūc angeli in cœlo. Mat. 18. Angeli eorū semper vident faciē patris, &c. Aug. Visio Dei est tota merces: & sic nunc sancti in cœlo reficiuntur. Vnde Aug. Sicut sancti nunc vidēt Deum: sic nos visuri sumus eū. Hoc erit tāti saporis q̄ dicit Psal. 33. Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. Aug. Tāta est iucūditas vitæ æternæ in clara Dei visione, & sic etiā nō liceret in ea amplius manere, quā Dei mora, propter hoc innumerabiles anni deliciarū huius vitæ contemnerētur. Quia secundum Ber. Illud solū est verū gaudium, q̄ non de creatura, sed de

creatore

creatore cōcipitur. In cōparatione illius oīs iucūditas mœror, oīs suauitas dolor, oīs dulcedo acerbitas, oīs decor horribilitas. Secundū ferculum erit visio humanitatis. Io. 16. Videbitis me, & gaudebit cor vestrū. Videbim⁹ enim illā humanitatē, per quā dignificati sumus in natura, cōsolari & redempti in gratia. Videbimus eius claritatē, de qua latificatus est Petrus. Matt. 17. Bonū est nos hīc esse. Tertiu ferculum, visio vnionis humanitatis & diuinitatis. Ber. Plenum erit omni dulcedine videre hominē & hominis cōditorē. Figuratur Num. 13. Fructus terrę promissionis erāt triplices, ficus, vneq; malagranata. De quibus fructibus Pl. 102. Replebitur in bonis desideriu tuum, vt impleatur illud, Io. 10. Ingrediētur & egrediētur & pascua inueniēt. Ingredientur in diuinitatē, & egredientur in humanitatē. ¶ Quarto. dicitur cœna magna, propter copiositatē ferculorū. De quibus Ber. Fercula cœlestis conuiuij sunt tam magna, q̄ non possunt mensurari: tam longa, q̄ nō possunt terminari, tam multa, quòd nō possunt numerari: tam pretiosa, quòd non possunt æstimari. Ideo Aug. Fide nō attingitur, spe non capitur, charitate non cōprehenditur, desiderio trāsgreditur, acquiri potest, æstimari nō potest. 1. Cor. 2. Quod oculus nō vidit, &c. Ibi gaudebūt supra se de Dei visione, infra de inferni euasione: intra se de corporis & animæ glorificatione, circa se de hominū & angelorū associatione: vt impleatur illud, Tob. 10. Omnia simul in te vno habētes. Et Aug. O quāta est illa felicitas! vbi nullū latebit bonū, nullū aderit malū. Quintò, dicitur cœna magna, propter perfectā sactitatē. De quo Psal. 16. Satiabor, cū appatuerit gloria tua. Ibi satiabitur intellectus. Ber. Ibi magistrū semel vidisse omnia didicisse est. Ibi implebitur illud, Iere. 31. Non docebit vltra vir proximū & vir fratrem suum, dicēs: Cognosce dñm. Omnes em̄ cognoscēt me à minimo vsq; ad maximū. Aug. Ibi esse nostrū nō habebit defectionē, nosse nostrū nō habebit errorē: ibi erit sufficiētia sine omni indigentia. Ideo Boē. Beatitudo est status omniū bonorū aggregatione perfectus, quia dicit Magi. in 4. d. 49. Beatus est qui habet omnia quæ vult, & nihil mali vult. Nam quicquid amabitur aderit, nec desiderabitur quod nō erit: & sic erit perfecta sactitas. Sextò dicitur cœna magna, propter durationis æternitatē. Psal. 55. Delectationes in dextera tua vsque in finē, i. in æternum. Isa. 65. Gaudebitis & exultabitis vsque in sempiternum.

ternum. Aug. O homo exardescere in amore & desiderio vitæ æternæ! ibi actio nõ operosa, requies sine desidia, laus sine fastidio, sine defectu vitæ: ibi nulla deficiëntia, sed omnis superfluentia. Figuratur per conuiuü Assueri, quod durauit per septē dies, quibus omnia numeratur secundū æternitatem. Sap. 5. Iusti autē in perpetuū viuunt. ¶ Ad hoc conuiuü vocauit multos. Mat. 11. Venite ad me oēs. Gre. Multos vocauit; sed pauci uenerunt, quia malē uiuēdo contradicunt. O q̄ multis modis nos vocauit! Primò, uoce diuina, vox enim diuina est inspiratio interna. Aug. Vocatio est occulta inspiratio. Iob 4. Porro ad me dictū est uerbū absconditū. Gre. in Moral. Uerbū absconditū est diuinū inspiraculum. P. sal. 84. Audiā quid loquatur in me dominus: sed aliqui nolunt audire, quod cōqueritur Iob 19. Seruum meum uocaui, & nõ respōdit, ore proprio deprecabar illū. Greg. 12. Moral. Vox domini auditur, dum inspiratio mente cōcipitur. Secundò, uocauit per literas, i. per prædicatores, ubi proponuntur Dei uerba, quasi quædā literæ, de quo in textu, *Misit seruum suum*, id est, ordinē prædicatorū. De quo Io. 20. Sicut misit me pater, & ego mitto uos, s. in mundū, ad prædicādum. Matt. 10. Qui uos odit, me odit. Luc. 11. Beati qui audiunt uerbū Dei. Tertiò, uocauit nutu manus, i. beneficiorum largitione. De quo Iob 13. Vocabis me, & ego respōdebo tibi, operi manuū tuarū porriges dexterā, i. prosperitatē. Sed huic uocationi contradicunt multi abutendo non in ordine ad Deum, sed in se diligendo. Aug. Verē diligunt tua non propter te, sed propter se. Quartò, per nuntiū, id est, per tribulationem. De quo in textu, *Compelle intrare*. Grego. Mala quæ nos hīc premunt, ad Deum ire cōpellunt, sic discipuli compellebantur ad suscitandū dominū, cum nauicula fluctibus operiretur, & sic nos in tribulationibus. P. sal. 114. Tribulationē & dolorem inueni, &c. & P. sal. 90. Cum ipso sum in tribulatione. Et non solum cōpellit, sed etiam trahit. Osee 11. In funiculis Adam trahā eos, id est, in pōnalitatibus. Aug. Felix necessitas, quæ ad meliora cōpellit. Sed heu huic uocationi contradicunt aliqui murmurando, dic. O domine quid permittis super me: non faciūt ut Iob, 2. c. Si bona suscepimus de manu domini, mala autē quare non sustineamus? Dicamus igitur cum B. Aug. Hīc seca, hīc ure: in æternū parcas. Mat. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis. In hac uocatione promittit seipsum æternaliter fruendum.

Gen

Gen. 15. Ego ero merces tua magna nimis. Gre. Quis enarra re sufficit quāta erūt supernæ ciuitatis gaudia, angelorum choris interesse, dei uidere uultū, nullo metu mortis affici, incorruptionis perpetuo munere lætari? Et de tali quadruplici uocatione habetur Prou. 1. Vocauit uos & renuistis, s. per prædicationē: extēdi manū meā, per bonorū largitionē, & nõ fuit qui aspiceret, sed qui reciperet, ut porcus nõ leuās rostrū ad arborē quercus ad gratiarū actionē, & sic nec uos uoluitis referre gratiarū actionem. Despexistis omne cōsiliū meū, i. inspirationē & increpationes meas: i. tribulationes neglexistis. Ego quoq; in interitu uestro ridebo, cum uos sine pœnitētia recipiā hora cœnæ. i. in fine seculi. ¶ Subdit, *dicere inuitatis ut uenirent: quia iam parata sunt omnia*. Reuera Deus pater in Christo parauit omnia necessaria ad vitā æternā, quia peccatorū remissionē, gratiæ collationē, sacramētorū efficaciam, remouit patris offensam, mundauit per suū sanguinē nostram conscientiam, aperuit suo sanguine cœli ianuā. Heb. 10. Fiduciam habem⁹ in introitu sanctorū, in sanguine Christi. Paratus est locus. Io. 14. Vado parare uobis locū, & paratus est uobis cibus. P. sal. 67. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Nā meritis Christi parata sunt nobis omnia bona ad æternā vitā requisita. Solum superest, q̄ peccatores lauent manus & faciē: i. conscientiam & opera. P. sal. 17. Secundū puritatē manuū mearū retribuet mihi: quia di. Aug. Qui te creauit sine te, nõ saluabit te sine te, quia oportet nos cooperari ad tantā beatitudinē consequendā. Sed heu cōqueritur Gre. Peccatores seducti amore tēporaliū, obliuiscuntur æternorū. Dixi, secundò subiungitur inuitatorū iniqua excusatio, ibi: *Et cœperunt simul omnes excusare*. O lamentabile factū! deus homo factus in humanitate passus, uult diuidere hereditatē suā nobis, & nos spernimus & excusamus. Gre. Pius Dñs offert quod rogari debuit: nam cum potens diues aliquē pauperē ad mensam uocat, occurrere festinat, & nos ad Dei inuitamur conuiuü, & nos excusamus. Gre. Ille se excusat, qui plus diligit terrena quā cœlestia. Nā tantò disingimur à supernis, quātò inhaeremus terrenis. Aliqui terrenæ gloriæ, aliqui terrenis bonis, aliqui terrenis delectationibus inhaerent. Primò, aliqui terrenæ gloriæ, de quo in textu, *Primus dixit, Villam emi*. Aug. In emptione uillæ intelligitur superba dominatio. Eccle. 10. Initiū omnis peccati est superbia. Hāc uillā superbię emit Lucifer. Isa. 14. In cœlum

Pars Actiual.

I i

conscendā, & similis ero altissimo: sed in infernū est demer-
sus. Itē Lu. 10. Videbā Satanā sicut fulgur de cœlo cadētē.
Hanc villā emit Nabuchodonosor, cū ambulauit in aula
Babylonis, & dixit, Nōne hæc est Babylon ciuitas illa ma-
gna, quā ego ædificauit in domū regni in robore fortitudi-
nis meæ, & in gloria decoris mei? Cūmq; sermo adhuc in
ore regis, vox de cœlo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor
rex: Regnū tuū trāsbīt à te, & ab hominib⁹ eiicient te, & cū
bestiis & feris erit habitatio tua. Fœnū quasi bos comedes,
& septē tēpora murabūtur super te, donec scias q̄ domine-
tur excelsus in regno hominū: & cuiūq; volueris, det illud.
Et factū est. Quia dicit Pl. 30. Retribuet abundanter facien-
tibus superbiā. Hāc villā dominationis emit Balthasar rex,
Dan. 5. cū fecit conuiuīū grande optimatibus suis. Præce-
pitque iā temulētus rex, vt affererētur vasa aurea & argētea
quę assortauerat Nabuchodonosor pater eius de tēplo, quō
fuit in Hierusalē, vt biberēt in eis rex & optimates eius, vxo-
rēsq; eius & cōcubinā. Bibebāt vinū & laudabat deos suos
aureos & argēteos & ferreos & æreos, lignōsq; & lapideos.
In eadē hora apparuerūt digiti quasi manus hominis scri-
bentis contra candelabrū in superficie parietis aulae regiae,
Mane, thetel, phares. Et rex aspiciēbat articulos man⁹ scri-
bētis. Tūc facies regis cōmutata est. Et genua eius ad se in-
uicē collidebātur. Exclamauit igitur rex fortiter, vt intro-
cerētur sapiētes Babylonis. Sed nō potuerūt scripturā lega-
re, & promisit quicūq; interpretaretur, vestiēdus esset purpu-
ra, & torquē aureā gestaturus in collo, & tert⁹ in regno su-
rurus. Et ingressi sapiētes Babylonis nō potuerūt scripturā
legere nec interpretari. Rex cōtristatus est, regina audient
ingressa est, & ait, Rex in æternū viue. Nō te cōturbēt cogi-
tationes tuę. Est in regno tuo vir, q̄ habet spiritū deorum
in se, nomine Daniel. Vocetur itaq; & narrabit interpreta-
tionē. Et introductus est & pmisit ei donaria. Respondit, Mu-
nera tua sint tibi. Scripturā legā, & dixit, Tu Balthasar fili⁹
Nabuchodonosor nō humiliasti cor tuū, cū scires omniā
quæ acciderūt patri tuo, & aduersum dominatorē cœli ele-
uatus es. Idcirco scriptura hæc digesta est, Mane, i. numeru
uit regnū tuū, thetel, i. pensum est in statera, phares, i. di-
uisum est & datū est Mædis & Persis. Et eadē nocte inter-
fect⁹ est rex. Ideo Iac. 4. De⁹ superbis resistit. Hāc villā emit
regina Vasthi. Hester 1. Et repudiata est ab Assuero, qui
spreuit

spreuit eū in cōuiuio. O quā multa mala facit superbia! Pri-
mò, impedit salutē. Gre. Qui diligūt vanā gloriā, amittunt
æternā. Secūdò, facit cōsuetudinis prauæ necessitatē. Aug.
Dum cōsuetudini prauæ nō resistitur, fit necessitas. Ideo di-
xit in textu, *necessē*. Tertio, facit mentis euagationē, ibi: *Exire*,
quia homo à seipso exit à propria cognitione, putās se ta-
le esse qualis nō est. Quarto, facit sollicitudinē, ibi: *Exvidere*,
i. studiū applicare, vt nominetur & regnet, & aliis placeat.
Ideo Aug. 9. De ciui. Dei, Dominatio sine qua populus regi
nō potest, est meritoria si administretur vt decet: & si inde
ceter appetitur, est præsumptio: & si in eis in ea volūtariē ele-
uatur, est superbia quæ generat contēptum spiritualis cōui-
uij: de quo subdit, *Rogo te habe me excusatū* Gre. Humilitas so-
nat in voce, superbia in actione. Superbi dicūt sibi displice-
re, atamē procurāt pro posse habere, excusantur sicut dia-
bolus, 2. Pet. 2. Si Deus peccātibus angelis nō pepercit, &c.
Greg. Euidētissimū signū reprobōrū est superbia, quare om-
nes isti excludūtur à superna cœna. Cassiod. super Pl. Su-
perbia ex angelo fecit diabolū, homini dānationē intulit.
¶ Alter dixit: Lega boum emi quinque, i. quinq; sensus dedi aua-
ritia. Nā sicut duo boues in vno iugo cōbinantur: sic instru-
menta duo ad quē libet sensum cōiunguntur, ad gustandum
lingua, palatum, duo oculi, duæ aures. Et sicut boues terrā
versant, sic auari in terrenis laborāt vt diuites fiāt. Et sicut
iugū premit ceruicē, ita sensus in auaris rationē. Bern. Qui
iuga iumentorum emunt, cū bestiis æternaliter crunt, tales
conabūt cū serpēte, vt sunt auari, nā cibus serpentis est ter-
ra. Ge. 2. Terrā comedes cūctis dieb⁹ vitę tuę. vt implicatur
illud Osee 4. Separatū est cōuiuīū eorū. Tales inuitantur
& nō veniūt. Et sic fuit inuitatus Iudas & nō venit: quia exi-
uit ad vendendū Christū. Eccle. 10. Nihil iniquius q̄ amare
pecuniā, hic enim & animā suā venalē habet. Ideo Luc. 12.
Videte & caute ab omni auaritia. Matt. 16. Quā cōmuta-
tionē dabit homo pro anima sua: q. d. nullā. Gre. Quid pos-
sunt sperare in cœlis, qui maiorē amorē & timorē ponunt
in terris? Pl. 61. Diuitiæ si affluāt, nolite cor apponere. Ra-
tio, Eccl. 8. Multos perdidit aurum & argentum. Ideo Psal.
100. Superbo oculo & insatiabili corde cum hoc non ede-
bā, Mat. 19. Facilius est camelum intrare per foramē acus,
&c. ¶ Tertius dixit, *Vocem duxi*. Per illum intelliguntur vo-
luptuosi in carnalibus. Aug. Voluptas carnis est maximum

impedimentū salutis. Et quāuis coniugiū sit bonū ad propagationē sobolis prouidentia diuina institutū, nōnulli tamen nō fecunditatē prolis, sed desideria experitū voluptatis. De talibus Tob. 6. Qui ita coniugia suscipiunt, vt deū à se & à sua mēte excludāt, super illos dæmoniū habet potestātē. Quid tunc super fornicatores & adulteros? De talibus 1. Cor. 6. Regnū cœlorū possidere non possunt. Ideo exclamat Aug. O quā parua est hora cōcubitus, pro qua perditur vita æterna! Ergo ille nō petiuit excusationē sed dixit: *Non possum venire*, quia infatuat hominē. Gre. Luxuria hebetat sensum, cōfundit intellectū, obscurat memoriā. Of. 4. Fornicatio & vinū & ebrietas auferūt cor. 1. Cor. 7. Fugite fornicationē. Chryl. Per vsum libidinis efficitur homo animalibus similis. Hæc sunt illa tria, de quibus 1. Io. 2. Omne quod est in mundo aut est cōcupiscentia carnis, aut cōcupiscentia oculorū, aut superbix vitæ. De quo Isid. de sumbo. li. 2. c. 3. Luxuriosis, superbis & auaris, dæmones plus fautores existūt. De talibus dicit textus: *Nemo virorū illorū gustabit carnem meam*, qui vocati sunt & se excusauerūt. Ideo Grego. Nemo cōtēnat, nec vocatus se excuset, ne dum voluerit intrare nō valeat. Ex dictis patet quā miseri sunt illi homines qui tēporales delitias corporis & gaudia mundi & honores seculi præligūt gaudiis æternis. Vnde Greg. Nemo potest hīc gaudere cū seculo, & illic regnare cū Christo. Hoc non animaduertunt seculi amatores, adulteri & fornicatores. Ber. Qui carnalibus delitiis occupatur, æternis dignus non habetur, cū illa carnalia transitoria sint & breuia. Greg. Momentaneū est, &c. Sed dices: Quare Deus posuit dulcedinē in creaturis. Respōdet Ber. vt nos incitaret ad dulcedinem creatoris. Ro. 1. Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, &c. Rogemus igitur.

¶ *Dominica tertia post Trinitatem.*

Quamobrem ac qualiter appropinquandum sit Deo. Et quæ sit malitia Pharisæorum ac quorumlibet qui hoc vel obstrepando impediunt, vel clanculum murmurando ringuntur, vnde bonis omnibus non solum angelis tantum promanat gaudiū.

ENARRATIO I.

Dico vobis, gaudiū est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiā agente. Lu. 15. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. primo, peccatorum conuersio gratiosa, ibi: *Erant appropinquantes.* Secundo, Pharisæorum murmuratio inuidiosa, ibi: *Eth*
pecca

peccatores recipit. De primo dicit, *In illo tempore*, s. cū dixit, Nisi quis renūtiauerit omnibus, quæ possidet, &c. Tūc ostēdit, quod homo per renuntiationē peccati efficitur discipulus Iesu, dicens, *Erant appropinquantes Publicani & Pharisei ad Iesum.* Audiuitis charissimi, dominica præcedēti, quod nemo illorum virorum, qui excusabāt se, venier, s. ad cenā æternę dulcedinis: & fuerūt tria genera hominū, s. auari, superbi & luxuriosi. Si aliquis nostrū fuit talis, reuertatur ad Deū per pœnitentiam. Quia ipse dixit Mat. 9. Nō veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiā: sicut fecerūt illi, de quibus textus. *Erant appropinquantes ad Iesum publicani, & peccatores*, s. corporaliter, nos autē mentaliter. Aug. ad Deū appropinquamus nō pedibus corporis, sed affectionibus mentis, & similitudine virtutū: sic nec à Deo recedimus pedibus corporis, sed affectione & imitatione vitiōrū. Sicut ergo fit recessus à Deo, sic & accessus: quia dicit Philof. Eadē sunt principia resolutionis & compositionis, i. recedendi & accedendi ad Deum. ¶ Vnde recessus à Deo fit per multa media, sic & accessus. Primo, receditur à Deo per mediū suggestionis diaboli, sic & accessus per spiritus sancti inspirationem: Job 32. Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam, nam sine inspiratione Dei ad Deum appropinquare nequimus. Io. 15. Sine me nihil, &c. Et 2. Corin. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid, &c. Ideo debemus esse prōpti ad suscipiendū inspirationē diuinā. 1. Thef. 5. Spiritū nolite extinguere, i. inspirationē spiritus. Nā per boni inspirationē reprimimus diaboli suggestionē. 1. Pet. 5. Vigilate fratres, quia aduersarius vester, &c. deuoret, s. per suā malitiā vel malam suggestionem. Et figuratur 2. Reg. 17. Architozel dedit consiliū cōtra Dauid. Et sic diabolus contra animæ salutē & Deum. Nam cū Diabolus videt hominē vagari mente cogitando quæ ad se nō pertinent, tūc suggerit mala & inutilia, vt figuratur Gen. 34. de Dina egrediente vt videret mulieres regionis, quæ rapta est & oppressa vi. Greg. Dina egreditur, cū mēs in sua custodia negligitur. Dicit namq; Amb. Cācer vidēs quod concha se aperit, suscipiens rorē, accipit lapillū & ponit in conchæ aperturā: sic diabolus cū inuenit cor apertū malis cogitationibus & occupationibus. Ideo Iacob. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis: appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Secūdū mediū per quod fit recessus à Deo, est dilectatio mali. Et fit cū homo moratur in mala cogi-

tatione & occupatione & delectatur & volutatur sicut sus in cœno. De quo Ber. Præ cogitationes cum in anima lu-
dunt, illudunt: ideo Ier. 4. Usque quo morabuntur in te cogitationes noxiæ: Nā sicut ignis egreditur & succeditur, & nō est qui extinguat: sic qui moratur in suggestione & delectatur. Greg. Nō reprehendit cur veniūt, sed cur morantur. Dicit enim Isid. Non est nostri arbitrij cogitationis prava suggestionē prævenire, iacere autē in mēte nostræ voluntatis est: & sic fit recessus per delectationē, Sap. 1. Peruersæ cogitationes separant à Deo, s. cū delectatione: quia nihil coinquinatū intrabit, eō q̄ solūm mūdi corde deū videbūt. Sic accessus ad Deū debet fieri per delectationē inspirationis bonæ. Psal. 36. Delectare in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. Tertiō, per consensum fit recessus à Deo. Aug. Peccatū imputatur, si factū nō sequatur, quia rea cēsetur & solo cōsensu cōsciētia: qui enim cōsentit, sentit: q̄ cōsentit ad culpā, sentit ad pœnā. Ber. Dæmonū est suggestiones ingerere, nostrū nō cōsentire. Et sicut per cōsensum fit recessus, sic e cōuerso accessus ad Deū fit per cōsensum in bono. De quo Aug. Tūc cōsentimus, dū approbam⁹, & volumus: & qui habet voluntatē bonā, habet id ad quod bene viuendū opus est. quia dicitur, Lu. 2. In terra pax hominib⁹ bonæ voluntatis. Gre. Nō vacat mēs à munere, si arca cordis est plena bona volūtate. Quartō, per malū opus fit recessus à deo, Mat. 7. Discedite à me, q̄ operamini iniquitatem. Et Atha. Qui mala egerūt, ibūt in ignē eternū. Et sic per bonā operationē fit accessus ad Deū. Mat. 7. Qui facit volūtātē patris mei qui in cœlis est, intrabit in regnū cœlorū. Col. 1. In omni opere bono fructificātes, q̄a dicit Gre. Probatio dilectionis est exhibitio operis, & Heb. 4. Adeamus ergo cū fiducia ad thronū gratiæ eius. Vnde accedere debem⁹ & appropinquare. Primō, sicut imperfecti ad perfectionē. Dicit enim philof. Omne imperfectū appetit p̄fici: sic puer ignorans appetit scire, & sic peccatū generat in nobis imperfectionē, licet nō tollit naturā, tamē tollit gratiā quæ perficit naturā: ideo sublata gratia remanet anima imperfecta. Et hanc imperfectionē oēs incurrimus. Ro. 3. Omnes peccauerunt, &c. Et Iob 15. Quid est homo vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? Et Greg. Cuius enim cor in hac corruptibili carne in sinistra cogitatione nō labitur, sed deo inest summa p̄fectio, vt dicit S. Tho. p. 1. q. 4. art. 1.

In Deo

In Deo sunt perfectiones omnium rerum. Aug. Omnis copia que nō est deus meus, est mihi penuria. Ideo appropinquare debemus primō sicut pauperes ad eleemosynarum receptionē. & sic peccatū depauperat hominē, q̄a priuat hominē omnib. bonis. Aug. Qui Deū nō habet, nihil habet, p̄cisi sē sicut vbi radix arefcit, ibi rami & fructus: & vbi abscinditur caput, pes & manus manet immobilis: ita homo omne bonū habet à deo. 1. Cor. 4. Quid habes quod nō accepisti? Iac. 1. Omne datū optimū, &c. Sed quādo cultello trāsgressiōnis & peccati ab eo diuiditur, tūc priuatur omnib. bonis & fit medicus. Apoc. 3. Dicit q̄a diues sum & nullius egeo: & nescis, q̄a tu es miser & miserabilis & pauper & cecus & nudus. Prou. 13. Est quasi pauper cum in multis diuitiis sit: sed cum peccator appropinquat deo, tūc dicitur: Adiuuit pauperē de inopia. Rom. 10. Nā idē dñs omnium, diues in omnes qui inuocāt illū, q̄a promittit regnū. Mat. 3. & 4. Pœnitentiā egite, appropinquabit enim regnū cœlorū. Secūdo, appropinquare debēt peccatores ad Deū, sicut cæci ad illuminatōrē. Psal. 33. Accedite ad eū & illuminamini, & facies vestre nō cōfundentur. Nā peccator sine gratia Dei est sicut oculus sine visu. Soph. 1. Ambulauerūt vt cæci, quia dño peccauerūt. Sap. 2. Excæcavit eos malitia eorū, nō considerantes Dei iudiciū & iustitiā, nec propriū defectū. De quibus Aug. Væ cæcis oculis qui te eternū lumen nō vidēt, de tenebris vadūt ad tenebras, nesciūt vbi corruūt, vbi se æstimāt stare, ibi cadūt. Et talis fuit Aug. ante conuersionē vt testatur in Solilo. Væ væ præteritæ ignorantiæ & cæcitati, in qua nō cognoscebam te dñe. Sed cum appropinquāt Deo, tūc illuminātur. Et sic Aug. in Solilo. Conuersus sum & vidi tenebras meas in quibus erā radicans, & tu fugasti cæcitātē meam. Nā sicut aer sine luce tenebrosus efficitur, sic peccator sine Deo & eius gratia. Prou. 4. Via impiorū tenebrosa, nesciūt vbi corruāt, & Deus lux est. 1. Io. 1. Et tenebræ nō sunt in eo vllē. Appropinquemus igitur vt illuminemur. Tertiō, appropinquare debēt peccatores ad Deū sicut tristes ad cōsolatōrē, quia peccatū contristat hominē, prout dicit Aug. in lib. cōfes. Omnis inordinatus animus est sibi ipsi pœna. De quo Isid. in sermo. Nulla grauior pœna prava cōsciētia. Ideo accedamus, ipse est cōsolator mœrētū Isa. 61. Spiritus dñi super me. Et subdit, vt cōsolarer oēs lugētes. Ideo dicit Matt. 11. Venite ad me oēs qui laboratis & onerati estis, &c. Isa.

Ii 4

ult. Quomodo si cui mater blandiatur : ita ego consolabor vos. Quarto appropinquare debet peccatores ad Deū, sicut vinculati ad liberatorē. Et sic peccatū est vinculū. Sap. 17. Vna em̄ catena tenebrarū oēs erāt colligati. Prou. 5. Iniquitates suę capiūt impiū, & funib. peccatorū suorū quisq; cōstringitur. Sed ipse est qui liberat. Io. 8. Si filius vos liberauerit, verē liberi eritis. Idcirco accedamus. Ipse enim dixit, Ose. 13. Perditio tua ex te Israel, tātūmodo ī me auxiliū tuū. Nā sicut piscis per se intrat hamū, per se nō potest exire: sic homo per se incidit in peccati vinculū, sed nō ā se eruitur. Perpēde fatuitatē illorum qui dicūt: Eia ego volo hoc bene pōnitere. Falsum est, q̄a di. Aug. in lib. de pcc. Verē pōnitere non est hominis sed dei gratię. Ideo 2. Cor. 3. vbi spiritus dñi, ibi libertas, s. ā vinculis peccati. Quinto, appropinquare debet peccatores ad Iesum sicut mortui ad viuificatorē, & sic peccatū mortale mortificat. Apoc. 3. Nomē habes q̄ viuas, & mortuus es. Ezec. 18. Anima quę peccauerit, ipsa morietur. Rom. 6. Stipēdiū peccati mors. Et Iac. 1. Peccatū cū cōsummatū fuerit, generat mortem. Sed ipse est vita. Io. 14. Ego sum via, veritas, & vita. & Io. 10. Ego veni vt vitā habeat. 1. Cor. 15. Sicut in Adā oēs moriūtur, ita in Christo oēs viuificabūtur. Ideo Amb. in li. de virginib. Omnis anima accedat ad Christū, q̄a omnia Christus est nobis: si esuris, ipse est panis: si sitis, ipse est fons aque viuę: si cæcus es, ipse est lumē animę: si infirmus es, ipse est tibi medicus: si mortuus es, ipse est vita gratię & glorię. ¶ Secundo, vt dixi, innuitur Phariseorū murmuratio inuidiosa, ibi: *Et murmurabāt. Scribæ et Pharisei.* Ecce fatuitas, infirmi murmurabāt contra medicū, peccatores cōtra deū: nā sicut ppriū est bonorū oīa in melius interpretari, sic & malorū in peius. Isti peccauerūt multipliciter. Primō, q̄a se iustos estimabāt & nō fuerūt, & alios peccatores, qui erāt iā pōnitētes, sicut fecit ille Phariseus Simon, Luc. 7. Hic si esset ppheta, sciret utiq; quę & qualis est mulier quę tāgit eū, q̄a peccatrix est. Vbi Greg. Sēper ille fuit veraciter superbus & fallaciter iustus, & arguebat ggrū de egritudine, & medicū de subuēctione, cū iustus nō deberet hoc facere, de quo Luc. 17. Cū feceritis oīa quę p̄cepta sunt vobis, &c. Quia dicitur Prou. 18. Iustus prior est accusator sui. Greg. Qui peccatū suū examinādo p̄fectē intelligit, nullius peccatū par suo estimat peccato. Sed heu superbi habēt se vt hastę lufores, qui ita ligati sunt q̄ alios vident,

vidēt, seipsos nō. Ro. 2. In quo alterū iudicas, teipsum eōdē. nas. Eccl. 7. Nō te iustifices apud Deū. Secūdo, peccauerūt, in hoc, q̄a illos sine cōpassione despiciēbāt. Eccl. 8. Ne despicias hominē auertētē se ā peccato, neq; impropere ei. Memēto quoniā oēs in corruptione sumus. Nā ipse hodie est talis, fortē tu cras eris. 1. Cor. 10. Qui se existimat stare, videat ne cadat. Nā multi vidētur boni in opinione hominū, qui indigni sunt apud Deū, vt dicitur Luc. 16. Quod hominibus altū est, abominatio est apud Deū. Et Mat. 20. Erūt primi in opinione hominum, nouissimi apud Deū. Et Pharisei erāt, q̄a sanctiores aliis in apparētia vitæ. Luc. 16. Vos iustificatis vos corā hominib. deus nouit corda vestra, ita q̄ de eis dixit illud Mat. 21. Amē di. vo. quia publicani & meretrices p̄cedēt vos in regno Dei. Tertiō, fatuē murmurauerūt, q̄a in peccatore sunt duo, natura, s. & vitiiū: naturę debetur cōpassio, vitio indignatio. Greg. Vera iustitia cōpassionē habet, falsa indignationē, sic q̄ ferēdus est peccator: nutriēdus primus. Hoc facit deus Eccl. 12. Altissimus odio habet peccatores, nō naturā. Sap. 11. Nihil odisti corū quę fecisti. Ipsi verō naturā cū vitio. Itē peccauerūt in hoc, quia fontē misericordię de misericordia reprehēderūt, nō attendentes, q̄ ideo in mundū venit vt saluaret quod perierat. Luc. 19. Et 1. Tim. 1. Fidelis sermo & omni acceptione dignus q̄a Christus Iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere. Vnde sicut inutilis est fons, qui nō hauritur, domus quę nō inhabitatur, vestimētū quā nūquā induitur: sic frustra videtur dei misericordia, si nō peccatorib. cōmunicaretur. Itē fatuē murmurabāt, quia crediderūt sanctissimū ex cōuersatione peccatorū coinquinari posse. Quod impossibile. Greg. Sicut sol lucēdo super immūda nō coinquinatur, sic cōuersatio peccatorū nihil immūditę apud Christum operatur. ¶ Quot hodie tales qui facta hominū semp in deterius interpretātur murmurātes. Si em̄ quis lęratur, dicūt, leuis est: si feriosus, dicūt, hypocrita est: si ieiunat multū, dicūt, parcus est: si elemosynā largitur, dicūt, vanē gloriosus est: si hominibus loquitur, adulator est. si nō loqrur, dicūt, superbus est. Cōtra hos dicitur Ro. 1. Sufurrones detractores, Deo odibiles. Sed di. Quomodo debet se homo habere cōtra tales? Respōdit Gre. 11. q. 3. Inter verba: Inter verba laudariū siue vituperariū ad mentē semp recurrendū est. & si nō in ea inuenitur bonū quā de nobis dicitur, magnam tristitiā generare

debet. Si nō inuenitur malū qđ de nobis homines loquūtur, in magnā debemus lætitiā proflire. Quid em̄? si nō homines laudāt, & cōsciētia liberos nos demōstret. habemus Paulū, dicēte, Gloria nostra hęc est, testimoniū cōsciētię nostrę. Iob quoq; dicit, Ecce in cœlo testis meus. Si ergo est nobis testis in cœlo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui quod volūt: & tñ si fieri potest, prudēter se debēt expurgare, quia secundū Aug. 12. q. 1. Nolo: Qui confidēs cōsciētię negligit famā, crudelis est. Exemplū huius habemus in Christo, Mat. 16. Qui ait de Scribis & Phariseis, Sinite illos, ēeci sunt & duces cæcorū. Quartō, fatuē murmuraerūt de illo, qđ dñs rem suā recepit quā hostis fraudulēter surripuit. Heu quā multi sunt tales, qui murmurāt cōtra Deū, dicētes Cur aliis bene facit? s. malis, bonos pati p̄mittit: nescientes Dei iudiciū qđ deus facit ad modū medici abstrahendo infirmo nociua, vbi est spes vitę ponēs ei dietā, vbi verō in altero desperat, hūc facit edere ea quę vult. ¶ Idcirco stulta est quæstio hominis cōtra dei bonitatē murmurare, quia nihil peccatorib. debet, sed id quod facit, ex gratuita sua misericordia facit. Ideo 1. Cor. neq; murmuraeritis sicut quidā eorū murmuraerūt, &c. Quia primō, murmur animam inficit & maculat. Figuratur Nū. 12. Maria soror Mosi murmurabat cōtra Moſen, & ecce apparuit cādens lepra, quasi nix. Spiritualiter, Per Moſen seruum dñi intelligitur Christus. Phil. 2. Formā serui accipiēs. Per sororē eius intelligitur quilibet homo cū Christo. Gen. 37. Frater enim & caro nostra est. Et si cōtra eū murmurabimus, erimus leprosi in anima. Secūdo, quia murmur nihil proficit. Sap. 1. Custodite vos à murmuratione: quę nihil p̄dest, sed nocet & signāter cōtra ea quę Deus fecit. Isa. 45. Vx qui contradicit factori suo. O quot sunt tales! Alij murmurāt de infirmitate, nesciētes qđ vtilior sit eis infirmitas quā sanitas. 2. Cor. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Vnde legitur in vitis patrū. Cū quidā peteret à Ioāne cremita, vt à tertiana sanaretur, ipse respōdit, Rē tibi necessariā cupis adijcere, vt em̄ corpora intus, ita anime lāguorib. purgātur. Ideo Ecc. 31. Infirmitas grauis sobriā facit animā. Alij murmurāt de paupertate nescientes pauperes electos esse ad regnū dei. Iac. 2. Nōne deus elegit pauperes in hoc mūdo, diuites in fide & heredes regni? Mat. 5. Beati pauperes, &c. Alij murmurāt de tēporis importunitate. Isa. 45. Nūquid dicer lutū figulo suo, qđ me facis? Et 29.

Peruerſa

Peruerſa est hęc vestrā cogitatio, quasi si lutū contra figulū cogitet. Vnde Guliel. refert de agricola, qđ habuit vberiores fruges in agris quā alij: & cū requireretur à vicinis cur hoc esset, respondit: Non est mirum, qđ habeo tale semper tēpus quale volo, quia nūquā volo tēpus aliud habere quā Deus velit. Aug. Scit cœlestis medicus quid daturus sit ad cōsolationē, & qđ subtrahatur ad exercitationē. Aliqui murmurāt, de prosperitate malorū & aduersitate bonorū, dicētes illud Iob. 21. Quare impij viuūt, subleuati sunt, cōfortatiq; diuitiis? Et sic sancti aliq. vidētur murmuraſse. Ier. 12. Quare via impiorū prosperatur, bene est omnib. qui p̄uaricātur & iniquē agūt? Sic & Abac. 1. Quare respicis cōtēptores, & taces cōculcāte impio iustiorē se? Et Pl. 93. Vsq; quo peccatores dñe vsquequo peccatores gloriabūtur? Sed cessabit hęc murmuratio, si quis respiciat causam quare hęc sunt. Fidelis medicus ægro desperato cōcedit vniuersā, ægro verō de cuius salute spes haberetur multa negat: sic dñs reprobis abundantiā bonorū tēporaliū tribuit, vt si aliqua bona fecerūt in mūdo, de istis mercedē accipiāt. Greg. Cōtinuus successus bonorū tēporaliū est æternę dānationis signum. Maſtādi vituli pascuis vberimis relinquūtur, seruādi iugo premūrur: & sic de bonis & malis. Ideo Greg. Omnia mala pœnæ sine murmuratione tolerāda sunt. Nā deus secūdu qđ dignū est iudicat. De nulla re legitur populū Israēliticū magis offendisse dñm, quā in murmure. Ideo Nu. 14. Oēs qđ numerati estis à 29. an. & suprā, & murmurastis cōtra me, non intrabitis in terrā p̄missionis. Ideo Greg. In regnū cœlorū nemo qui murmurat accipitur, s. ad ordines angelorū, sed qđ cōgaudet peccatori verē cōuerso, vt dicit textus: *Gaudium est angelis Dei*, &c. Ber. sup. Cāt. Gaudēt angeli super peccatorū cōuersione, salutē hominū sitiētes, qđ lachrymę pœnitētiū vitū sunt angelorū. Cōuersione nostra gaudet tota trinitas, pater, filius & spiritus. Gaudet pater tāquam rex terrenus, quādo sibi filius cōcipitur, sicut lætatus est Abrahā de cōceptu Zarę: magis gaudet quādo nascitur, sicut gauisus sunt Zacharias & Elizabeth, & alij in ortu p̄cursoris, & magis quādo filius ablaſtatur. Vnde Abrahā fecit magnū conuiuiū in ablaſtatiōe Isaac. Gen. 21. Sed multō magis gaudet, quādo fili' grādis effectus ad mēsā patris accipitur. Et sic cōceptus pœnitētis sit in cōtritione, natiuitas in cōfessiōe & bonorū operū ostēsiōe, ablaſtatio attēditur in vitę p̄fectiōe, s. quando

quādo homo proficit in bonis operibus & virtutibus, receptio mensę in celesti refectioe, iuxta illud, Luc. 22. Edatis & bibatis in regno meo. Secūdo, gaudet filius, quia videt effectū suę passionis, vt notatur in ista parab. de oue perditā & inuēta. Gre. Vna ouis periit, quādo homo peccando vitę pascua perdidit. Ipse reliquit 99. i. nouē choros angelorū in deserto, i. in cęlo quod fuit derelictū ab angelis & ab homine qui erat inhabiturus. Vnde cęlū dicitur desertū, nā sicut in deserto sunt dulces cātus auīū, sic & in cęlo angelorū, rosa martyrū, viola confessorū, lilia virginū. Itē gaudet spiritus, quia recuperat tēplum suū quod debet inhabitare. De quo 1. Cor. 3. Nescitis quia tēplum dei estis vos, & spiritus dei habitat in vobis: & inhabitare nō posset nisi spiritus malignus recederet. 2. Cor. 6. Quę cōuentio Christi ad Belial? Itē gaudet spiritus, quia recuperat mēbrū suū quod debet viuificare. 1. Cor. 6. An nescitis quia mēbra vestra templum sunt spiritus. Videmus enim, qđ mēbrū abscissum vel putridū vel paralyticū nō viuificatur à spiritu humano: eodē modo nec peccator à spiritu diuino, quia diuifus est à deo. Isa. 59. Iniquitates vestrę diuiferūt inter vos & deū vestrū. Itē gaudet spiritus, quia recuperat vas suū quod debet reple. Oportet autē qđ sit vacuū, s. ab amore mundi, si adimpleri debet amore dei. Aug. super Io. Vas es: si plenus es, effunde quod habes, & recipies quod nō habes: effūde amorē seculi, vt implearis amore dei. Itē angeli gaudēt de cōuersione peccatorū. Primò, quia vidēt suę custodię gloriosum fructū, cui libet em̄ homini angelus ad custodiā datur. Psal. 90. Angelis suis deus, &c. in omnib⁹ viis tuis, i. in lecto, cāpo, & vbiq; locorū. In quōvis diuersorio, in quōvis angulo reuerentiā exhibe angelo tuo: ne audeas facere illo præsente, quod me præsente ne auderis. Hier. Magna dignitas animarū, vnaquęq; habet angelū ad custodiā sibi deputatū. Et sicut medicus gaudet, quando videt effectū sibi medicinę in infirmo: sic angelus videns effectū custodię. Secūdo, gaudent angeli de cōuersione peccatorū, quia vidēt ex peccatoribus cōuersis numerū suum adimpleri. Eph. 2. Iam nō estis hostes & aduēses, sed estis ciues sanctorū. Aug. Vnde angeli ceciderūt, illuc vēturi sunt homines. Tertio, gaudēt: quia vident laudādo deū se habere consortiū, quia angeli semper laudāt deū in cęlis, & sic homo existens in gratia quotidie laudare debet dñm in terris, in bonis quę facit ad honorē

Dei:

Dei: quia iustus semper orat quādiu iustus est. Psal. 33. Benedicā dñm in omni tēpore. Itē homines gaudere debēt de cōuersione peccatoris. Primò, propter honorē Dei, quia maximū dedecus Deo exhibetur peccādo mortaliter. Nā dicit Aug. Peccare est Deum inhonorare, pōnitētia verò est Dei honorificētia. Secūdo, gaudere debemus de cōuersione peccatoris, propter fraternā charitatē, quia proximū tenemur diligere vt nos ipsos: & auere sibi vitā beatā sicut & nos ipsos, s. gratiā in præsenti, & gloriam in futuro. Sed cum peccator pōnitet, erit particeps vitę æternę. Et ergo de hoc gaudere debemus fraternā habēdo charitatē. Tertio, debemus gaudere de cōuersione peccatorū, propter numerū electorū qui cōpletur per eū, & propter gaudiū quod habituri sumus in cęlis de eo, qui cōuertitur à peccatis. Nā peccatū cedit homini pōnitēti in laudē in cęlo, & etiā sanctis & electis, qui pōnitens propter hoc Deū æternaliter laudabit & glorificabit, qđ sibi sua mala indulfit, & ab infernali incendio liberauit, quia multos cernit in inferno ardere qui minus peccauerūt quā ipse, & eis talē misericordiā non tribuit, & ex hoc Deum glorificat & diligit. Sed dic. Vtrum electi vidēt peccata aliorū in cęlo existentium? Respondetur quod sic, sed nō in cōfusione ipsius qui peccauerūt, sed in honorē, s. qđ à peccatis surrexerunt & verā pōnitentiā egerūt, & erit sanctus in gaudiū ex charitate, quia se in cęlo mutuo diligūt, vt impleatur illud, Luc. 15. Epulari autē & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: mortuus per peccatū, reuixit per pōnitentiā, perierat, s. per culpā, & inuētus est per gratiā. Et sic sancti laudāt Deum vt medicū, qui fratrem suū sanauit, sicut pater & mater resuscitatione filij eius. Non tā dæmones gaudēt de damnatione peccatorū, sicut angeli de cōuersione. Primò, quia Christus nunquā habebit gloriā de illo qui damnatur, sed suos labores in 33. annis quos in mūdo isto pro eo tulit, & omnia bona tēporalia, naturalia & spiritualia, quę sibi Deus fecit, in eo perdidit. Insuper passio Christi mors & vulnera ipsius perdita sunt. Quod cōqueritur Christus per Isa. c. 49. In vacuum laboraui sine causa, & vanē fortitudinē meā cōsumpsi. Hęc fuit causa tristitię tēpore passionis, quia cognouit frustrari passionē suā in plurimis. Secūdo, gaudēt dæmones, quia homo dānatus nūquam decætero habebit à Deo aliquid boni, nec vnā guttā misericordię, nec Ecclesię suffragia

fragia, quia in inferno nulla est redemptio. Aug. Si scire patrē meū in inferno, &c. Greg. Qui ad inferni mala tolerāda descēderit, nunq̄ vltorius ad lucē redibit. Tertiō, gaudēt, quia habēt sociū pœnarū. Quartō, gaudēt dæmones, quia angeli de cætero nunquā gaudebūt de eius cōuersione, quia in inferno oēs sunt obstinati in malis. Quintō, gaudēt de dānatione animæ, quia oēs alij iā dānati pœnas habebūt minores quō ad aliquid, s. quō ad pœnā accidentalē, sicut in cælo oēs sancti melius quō ad gaudiū accidentale. Sed di. Vtrū vellēt oēs homines dānari? Resp. S. Tho. super 4. d. li. Quod dānati volūtate deliberata vellent oēs homines esse dānatos, quia tāta est inuidia, & zelo inuidiæ de omni felicitate bonorū dolebūt, sicut sancti de omnibus bonis gaudent, & minus inuidēt propinquis quā aliis: quia maior esset eorū pœna, si oēs propinqui damnarētur & alij saluarētur. Et sic diues peccit pro fratribus, quia fuit exēplum peccati, & aucta fuisset pœna, & sic adhuc crescit pœna dānatorū, Arrij, Hus, & v. cles hæreticorū: dū quis dānatur p eorū doctrinā. Sextō, gaudēt, & nunquā per pœnitentiā cōuertētur. Vnde Apo. 10. Iurauit angelus, post hoc tēpus non erit tēpus, s. pœnitentiæ & misericordiæ. sed iustitiæ. Ideo Eccl. 4. Fili cōserua tēpus. De quō 2. Cor. 6. Ecce nunc tēpus acceptabile.

¶ *Dominica quarta post Trinitatem.*

De incontinenti, ordine, forma, seu modo, ac premio misericordiæ.

ENARRATIO I.

Estote misericordes, Luc. 6. ¶ In summa Euāg. duo innumur. Primō, incitat nos ad exercitiū misericordiæ, ibi: *Estote misericordes.* Secūdō, docet miserādi formā, ibi: *Sicut pater vester, &c.* Circa primū debemus cōsiderare tria, de misericordia. Primō, cōsiderare debemus causam mouentē, quæ est multiplex. Prima causa mouens nos ad misericordiā, est naturalis proprietatis. Naturale enim est, & mēbra vnius corporis adinuicē cōpatiuntur. 2. Cor. 12. Si quid patitur vnū membrū, cōpatiuntur omnia mēbra. Et nos sumus adinuicem membra. Rom. 12. Multi vnū corpus sumus in Christo Iesu, singuli autē alter alterius mēbra. Et Philof. dicit & animalia vnius speciei cōpatiuntur sibi, vt videmus de bobus. Job 12. Interroga iumēta & docebūt te, & volatilia cæli, & indicabūt tibi. Secūda causa est propria necessitas. Dicitur enim Pro. 19. Homo indigēs misericors est. Et sic nos sumus defectuosi, nemo sibi ipsi sufficiens. Ideo Eccl. 31. Intellige

tellige quæ proximi tui sunt ex teipso. Mat. 7. Omnia quæcunque vultis, vt faciat, &c. Tertia causa est scripturæ autoritas. Eccl. 4. Nō sit manus tua porrecta ad capiendum, & dandū collecta. Et Deut. 15. Præcipio tibi vt aperias manum tuā fratri tuo egeno & pauperi. Tob. 4. Noli auertere faciē tuā ab vllo paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur faciēs domini. Item Zach. 7. Misericordiā & miserationes facite vnusquisq; cū fratre suo. Et Eph. 4. Estote benigni adinuicem & misericordes. Quarta causa est operis facilitas, quia nō præcipitur homini vltra posse, To. 4. Quomodo poteris, ita esto misericors. Nam si nō potes de pecuniis, fac de cibis, vestibus, vel de seruitiis corporalibus. Et si omnia ista deficiūt, habeas cōpassionē. Aug. 45. dist. Duæ: Duæ sunt species eleemosynæ. Vna cordis, alia pecuniæ. Et si deficit vna, sufficit altera. Vnde Aug. Vbi nō adest facultas, sufficit volūtas. Voluntas ibi supplebit affectū, si nō possit in actū. Quinta causa mouēs ad misericordiā, est præcepti autoritas, quia Christus Deus & homo præcepit. Mat. 9. Eūtes discite quid est, Misericordiā volo & nō sacrificiū. Dicit Ambrosius in can. 86. di. In singulis: Misericordia est cōmunis vultus, ideo cōmune præceptū est omnibus statibus, omnibus ætatibus, omnibus officiis, nō publicanus, nō miles excipitur, nō agricola vel vrbanus, diues vel pauper. Ideo Hiero. 86. dist. Parag. Qui clementiā. Qui clementiā nō habet, nec indutus est viscera misericordiæ & lachrymarū, quāuis spiritalis sit, ratio adimplebit legē Christi, cō q; dicit Ambr. Omnis summa disciplinæ Christianæ, cōsistit in misericordia & pietate. Sexta causa est eius vtilitas. nā si præciperetur aliquid inutile, posset se homo excusare, sicut fecit Ioab, quādo præceperat ei Dauid vt iret numerare populū, 1. Paral. 21. dicēs: Nōne dñe mi rex oēs serui tui sunt? quare hoc querit dominus meus? q. d. cuius vtilitas est? ¶ Sed misericordia non est inutilis, sed valdē vtilis. Primō, Deo placet, de quo Aug. Nō est quod nos ita facit Deo amabiles, vt pietas & misericordia. Psal. 83. Misericordiā & iudicium di. Deus, & Pro. 21. Facere misericordiā & iudiciū magis placet domino, quā victimæ. Ratio, quia eius naturalis proprietatis. Greg. Deus cuius proprium est misereri semper, & parcere. Nā misericordia est vnguentū, quo vngitur Christus in membris suis. Vnde Ber. Bonum est vnguentum cōtritionis quod de recōrdatione peccatorum conficitur: sed melius

melius est vnguentū deuotionis, quod fit de recordatione beneficiorū: sed optimū est vnguentū quod vincit vtrūque, scilicet vnctio pietatis. Ideo Christus specialiter docuit misericordiam. Luc. 11. Quod superest, dare eleemosynā. Et hīc, *Esse misericordes*, eō quod sua naturalis pprietas est. Scribitur Eccl. 13. Omne animal sibi simile diligit: multo magis quod est proprium sibi. Secūdo, misericordia maximē diabolo displicet. Vnde Gl. super Psal. 143. Misericordia mea & refugium meū: dicit: De nullo vincitur inimicus diabolus, sicut de misericordia, & hoc facit eius inuidia. Tertio, misericordia homini multū prodest, & hoc in omni statu. Primō in mūdo, secūdo in morte, tertio in iudicio, quartō in celō. Primō, in mūdo prodest multis. Primō peccato obstat. Eccl. 3. Ignē ardentē extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Nam homo caderet in multa peccata à quibus per eleemosynā quā facit, præseruatur & custoditur. Et hoc fit vt dicit Hier. ratione pauperū, quia pro eo orāt quibus dat eleemosynā. Secūdo, bona tēporalia multiplicat. Prou. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sūt: alij rapiūt nō sua, & semper in egestate sunt. Gre. Terrena substātia per hoc quod pauperibus distribuitur, multiplicatur. Pro. 3. Honora dñm de tua substātia, & implebūtur horrea tua saturitate, & vino torcularia redundabūt. Pro. 28. Qui dat pauperi, nō indigebit: qui autē despicit deprecantē, sustinebit penuriā. Ideo Petrus Rau. dicit: Da pauperi, vt det tibi. Quia habetur Prou. 19. Fecneratur dño qui miseretur pauperis, & vicissitudinē suam redet ei, sicut factū est de vidua quæ pauit Eliā. 3. Reg. 17. Cui nō defecit farina de hydria & oleum in lechito quousque dñs dedit pluuiam super terrā. Tertio, misericordia est vtilis in mūdo, quia orationē exaudiri facit. Isa. 58. Frāge esuriētī panē tuū, & egenos, vagōsq; induc in domū tuam, tunc inuocabis me, & ego exaudiā. Sed iam multi inuocāt Deum, & non exaudiuntur, quia immisericordes sunt. De quibus dicit Chry. Oratio est infirma, quia nō est eleemosynis redimita. Ideo Eccl. 29. Cōclude eleemosynā in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. Vt factū est Tob. 12. vbi angel⁹ dixit: Quādo orabas cū lachrymis & sepeliebas mortuos, ego obruli orationē tuā dño. Quartō, misericordia gratiā impetrat. Pro. 3. Misericordia & veritas te nō deferāt, & inuenies gratiā & disciplinā bonā corā hominib⁹. Signāter gratiā redēptionis & dilectionis peccati. Prou. 13.

Redem

Redēptio animæ viri diuitiæ suæ, & Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime. Ideo Aug. Redime te dū viuus, dum precium habes, ne precium & tēpus perdas. Secūdo dixi, misericordia vtilis est in morte, quia præstat fiduciā. Tob. 4. Fiducia magna erit corā summo Deo eleemosyna. Nā illa comitatur ante conspectū Dei. Amb. Non sunt hominis bona, quæ non potest ferre secū: Sola eleemosyna est comes defuncto rī. Hoc nō cognouit ille diues, Lu. 12. Similiter ille, Lu. 16. qui sepultus est in inferno. Propter quod hortatur nos Dominus ibidē dicēs, Facite vobis amicos de mam. iniqu. vt cū defec. re. vos in ater. taber. Tertio, misericordia est vtilis in iudicio, quia ibi erit aduocata. Ps. 111. Iucundus homo qui miseretur & cōmodat, disponit sermones suos in iudicio: quia Christus allegabit pro his illud Mat. 25. esuriui & dedistis mihi mūdūcare, &c. Venire benedicti patris mei. Ideo Mat. 5. Beati misericordes, &c. Et hoc nō solum est intelligēdum in dādo, sed etiā in mutuando & accōmodando, Ps. 36. Tota die miseretur & cōmodat, & semen illius in benedictione erit. Ecōuerso verō eueniet immisericordibus illud quod scribitur, Iac. 2. Iudiciū sine misericordia fiet illi, qui nō facit misericordiā. Ideo Ps. 40. Beatus qui intelligit super egenū & pauperē, in die malz liberabit eū dñs, hoc est in die iudicij. Quartō misericordia vtilis est in celo quia ibi locum præparat. Eccl. 16. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secūdū merita operum suorū. Figuratur 1. Mac. 2. Dauid in sua misericordia cōsecutus est sedē regni in secula: & sic misericordia facit nos reges celestes. De quo Ps. 102. Coronat te in misericordia & miserationibus. Ideo Hier. O quantā misericordia vtilitatē præstat! Nā reddit pro paruis magna, pro breuib⁹ æterna, p trāsitōriis perpetua. Ideo dicitur hīc: *Dare et dabitur vobis.* Secūdo, notare debemus misericordiæ ordinē progredientē, videlicet, quis sit ordo quē seruare debemus in operibus misericordiæ. Respō. Primō oportet vt homo misereatur sui, deinde proximi, q̄a dixit Magister in 3. dist. 29. c. 1. Est ordo diligendū, quia ordinata charitas incipit à seipso. Ideo spiritus sanctus cōsulēs dicit Eccl. 30. Miserere animæ tuæ placens Deo: nō dicit corpori, vt multi faciūt valde solliciti de corpore, nil autē de aīa. De quib⁹ Ber. Nō est misericordia, sed crudelitas, corp⁹ pascere, animā occidere. Nā dicit Ecc. 14. Qui sibi nequā est, cui alij bon⁹ erit? Nā talis miserim⁹ est,

Pars Aestual.

K k

qui nō misereatur sibi ipsi. vt dicit Aug. Quid miserius misero, & nō miserati sibi ipsi? & quō Deus potest taliū miserent? Vnde Aug. Rogauit te deus vt tu miserearis, & nō vis: quō te exaudiet in die necessitatis supplicante, cū pro te ipso nō audis rogante? Vnde Prou. 11. Benefacit animæ suæ vt misericors. Nā omnia opera misericordiæ homo in anima primō debet perficere, deinde proximo. Primō, debet animam suā cibare verbo vitæ. De quo Gre. Cibus mentis est verbum veritatis. Et cibus animæ est verbū Dei. Deut. 8. Nō in solo pane viuit homo. Secūdo, debet animā suā sicut potare calice passionis Christi. De quo Mat. 20. Potestis bibere calicē, &c. Hunc calicē debemus bibere in anima cōpatiēdo, quia dicitur 1. Tim. 1. Si sustinebim⁹, & cōregnabimus. Tertiō, debet vestire animā nudā veste charitatis. Apoc. 16. Beatus qui vigilat & custodit vestimēta sua, ne nudus ambulet. Hæc est vestis charitatis. Nam sicut vestis tegit verēda, sic viuēda delicta operit charitas. Hæc est vestis nuptialis, qua qui caerebit, dicitur ei illud, Mat. 22. Amico quō huc intraisti: ligatis manibus & pedibus, &c. Quartō, debemus animas nostras exules hospitare in domo pœnitentiæ. Ier. 48. Relinquit ciuitates, & habitate in perra. i. in dura pœnitentiā. Dicit Gl. 1. Esdr. 10. Verā pœnitentiā agere, est toto corde intus ad Deū cōuertī, & foris omnē materiā peccādi refecare ab ipsa origine. Quintō, debemus animas nostras infirmas visitare per propriā infirmitatis cōsiderationē. Aug. Laudabilior est anim⁹, cui nota est propria infirmitas, q̄ qui scrutatur siderū vias. Ideo Ier. 18. Surge & descende in domum figuli. Quid est descēdere in domū figuli, nisi considerare vilitatē cōditionis suæ, ex qua materia es cōceptus, & in quid redibis post mortē? Ratio: Ber. super Cārica. Quō anima cognoscit melius suā originē, eō magis erubescit habere vitā de generē. Nemo dignus saluatione sine sui cōgnitione. Sextō debem⁹ animas nostras educere de carcere per cōtēplationē æternæ felicitatis futurę. Nā carcer est mūdus, & cōpedes sunt secularia desideria: a quibus debemus educere animā & liberare, vt docet Apost. Ro. 12. Nolite cōformari huic seculo. Ratio habetur 1. Io. 2. Si quis diligit mūdū, nō est charitas patris in eo. Ideo educamus eā ad cōtēplationē vitæ æternæ, vbi est libertas, vt docet Apost. Col. 3. Quæ sursum sunt querite, vbi Christus est in dextera Dei sedēs: quæ sursum s. sapite, &c. Et hæc opera misericordiæ spiritualia debemus

bemus animabus nostris impēdere. Quia dicit Iūd. Nullus alteri misericors esse potest, qui sibi misericors nō est. ¶ Dixi, secūdo ordo misericordiæ est, vt post propriā misericordiam homo misereatur proximis, vt docemur Eccl. 4. Oculos tuos ne trāsferas a paupere: attamē in miseratiōe proximi debet esse ordo. Primō, q̄ homo misereatur amicorū suorū, vt docet Amb. li. de officiis, dicens: Proximū seminis tui respicias, si egerē cognoscas. Meli⁹ enim est, vt subuenias tuis quibus pudor est ab aliis sumptū petere: nō tamē vt illos ditiores facias. Non enim propterea te Deo dedicaſti vt tuos diuites faceres, sed vt tibi vitā perpetuā acquiras, eos a baculo mendicitatis eruas. Secūdo ordo est vt miserearis alienis, sed tamen ordināter, vt dicit Amb. 86. dist. cōsideranda: Cōsideranda est in largiēdo ætas atq; debilitas, nō nunquā & verecūdia quæ ingenuos prodit natales. Aetas, Vt senibus plus largiaris, qui sibi iā nequeūt querere victū. Similiter & debilitas corporis propriū est adiunāda, si quis ex diuitiis cecidit in egestatē: & maximē sine suouitio, sed aut larociniis, aut p̄scriptione, aut calūniis quæ habeat amissit. Itē pulchra etiā libertas est, in ipso quoq; pauperis dato mensurā tenere, vt abūdes pluribus, nec conciliādi fauoris gratia vitra modū suere. Quidquid enim ex affectu puro ac sincero prouit, hoc est decorū. Nā superfluas ædificatiōes aggredi nec prætermittere necessarias: & maximē sacerdotibus hoc cōuenit, ornare Dei tēplū honore cōgruo, etiā vt cultu aula Dei respēdeat, impēsas misericordiæ frequētare quātū oporteat largiri peregrinis nō superfluas, sed cōpetētes. Itē misericordia habet fieri pauperi nō per se habenti. Prosper. l. q. 1. Pastor: Habēti dare, est pdere. Pauper de elemosynis quas colligit, debet elemosynas facere de superfluo, iuxta illud Lu. 11. Quod superest date elemosynā. Itē misericordia debet fieri pauperi bono & nō impio. Eccl. 12. Si benefeceris, scito cui feceris. Da hono & ne receperis peccatorē. Attamē a pauperibus amicis si boni sunt est inchoādum: Dei traditio est, vt prius pascas parentes, deinde amicos, post hoc alienos. ¶ Mēbrū secūdu in quo (vt dixi) innuitur quō Deus docet miserendi formā, cum subdit, Sicut pater vester misericors est. Vnde Eph. 5. Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi. Si ergo filij Dei sumus, oportet nos patre imitari in misericordia. Ergo dicit: *Estote misericordes sicut pater vester, &c.* Non dicit potentes sicut pater, non scientes

sicut filius, vel sapiētes. Nā potētia est singularis & scientia similiter nō omnibus cōpetit: sed misericordia omnib⁹ cōpetit, vt dicit Amb. Omnis summa Christianę disciplinę cōstitit in misericordia & pietate. Nā hac virtus reddit Deo cōformes. Sed dices, Quomodo possum esse misericors sicut pater, cum misericordia Dei patris sit infinita? Resp. q̄ dicitur *sicut*, non importat omnimodā similitudinē diuinę misericordię ad nostrā, sed quandā p̄portionabilitatē, svt suo modo homo sit misericors: & hoc sufficit ad hu⁹ p̄cepti impletionē. Sed dices: In quibus debemus nos deo patri, in misericordia cōformare? Resp. Philo. Omnis affectus naturaliter assimilatur suę causę, & carō res est perfectior, quātō p̄ similitudinē appropinquat suo principio, licet nō possimus attingere latitudinē, altitudinē, & p̄fundū misericordiarū Dei, conari tamē debemus inquantū possumus, vt in operib⁹ misericordię imitemur Deū patrē. Nam Deus pater ostēdit suā misericordiā plurib⁹ modis. Primò, in paternali dilectione. Nā pater est nomē amoris, vt patet Io. 16. Ipse enim pater amat vos. & Iere. 31. In charitate perpetua dilexi te. Ideo attraxi te miserans. Sic nos debem⁹ misericordiā exhibere in amore. Vnde Aug. In affectu cordis p̄sanda est eleemosyna tribuētis. Et Gre. Cor nō substantiā p̄sant Deo, nā eleemosyna sine charitate nō est meritoria. 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas, charitatē autē nō habuero, nihil mihi prodest: vt sūt aliqui q̄ cū murmure & afflictione pauperibus præbēt eleemosynā. Cōtra quos dicitur Ecc. 4. Cor inopis ne afflixeris & nō p̄ahas datū angustiantis. Nā dicit Gre. Qui dat vt tadio careat, tē & meritū perdit. Ideo Eccl. 35. In omni dato hilarē fac vultū tuū. Nā hilarē datorē diligit deus. 2. Cor. 9. Secūdò, deus pater miseretur nostri in generali exhibitione. De quo Sap. 11. Misereris omniū dñe, quia omnia potes. Nā dicit Magister in 4. Misericordia dñi est in cœlo, & inferno. In cœlo remunerat vltra condignū, in inferno punit citra condignū: sic nos cōmuniter & generaliter debemus exhibere misericordiā. Vnde Lu. 6. Omni petēti te tribue. Si nō habes tribuere corporaliter, miserere spiritualiter, s. cōpatiēdo: nam sufficit volūtas, vbi deest facultas. Tertio, pater miseretur nostri in culpa dimissione. Eccl. 2. Pius & misericors est Deus, & remittit in die tribulationis peccata, vt patet, Mat. 18. De seruo qui debebat decē milia talēta q̄ prociēns rogauit, & statim dimisit ei omne debitū. Sic tu de-

bes esse misericors indulgendo proximo & non vindictam appetēdo. Iuxta illud Eph. 4. Estote inuicē benigni & misericordes, donātes inuicē, sicut deus in Christo donauit vobis. Et hoc docet hīc dñs, dicens, *Dimittite, & dimittetur vobis.* Aug. vnusquisq; talē indulgentiā accipiet à Deo, qualē faciet proximo. Vnde Ecc. 28. Relinq; proximo tuo nocētū te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Quarto, Deus est misericors in flagellatione. Abac. 3. Cum iratus fueris, misericordiā recordaberis. Et Ps. 140. Corripiet me iustus in misericordia. Et Chryl. Iustitia sine misericordia nō est iustitia, sed crudelitas: & misericordia sine iustitia leuitas est Ps. 111. Misericors & miserator & iustus. Sic nos debemus fore misericordes in correctione proximi, vt docet Gre. 45. disciplina nō est seruāda sine misericordia, nec misericordia sine disciplina: sed sicut Samaritanus infudit vinū & oleū vulneribus sauciati, Lu. 10. Et sicut in arca testamēti erat virga & māna: sic iustitia debet esse tēperata cū misericordia. Gre. Vera iustitia cōpassionē habet, falsa autē indignationē. Itē sciendū, q̄ nō solum debemus esse misericordes sicut pater, sed etiā sicut filius misericors est. Nā filius Dei patris miserus est nobis tripliciter. s. corde, ore, & opere. Primò, corde misericors nostris cōpatiēdo. Vnde Lu. 19. Fleuit super ciuitatē Hierusalē. sic nos. 1. Pe. 3. Estote cōpatientes, fraternitatis amatores, misericordes: sicut fecit Apof. 2. Cor. 11. Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Signāter talis cōpassio debet fieri in spiritali defectu proximi, vt docet Isid. de summo bono: Magis malē facientibus quā malē patientibus est condolendū: quia malē facere est defectus animę, sed malē pati est defectus corporis. Ideo Ber. Sūntne in te viscera Christianę compassionis, qui plangis corpus à quo recedit anima, & nō animā à qua recessit Deus? Secūdò, filius miserus est nobis ore, deuotē pro nobis exorādo. De quo Heb. 5. Cum clamore valido & lacrymis offerens, s. preces, exauditus est pro sua reuerētia, dicēs illud Lu. 23. Pater dimitte illis: super quo dicit Ber. Vide mēte misericordiā quā habuit ab æterno quomodo pepēdit cōclauatus, capite coronatus, sanguine fuso, opprobriis saturatus, omnis doloris immemor, cōpassione morus clamauit, Pater ignosce illis. Ecce misericordia eius excessit omnem miseriam sibi inflictam. Sic nos debemus fore misericordes pro inuicē orādo. Jac. 5. Orate pro inuicē vt saluemini. Dicit nāq;

Ber. Nō cognosco maius opus misericordię ostēdere quā pro inimicis orate. Nam talis oratio est diabolis suppliciu, angelis solatiū, deo acceptū sacrificiū. Tertio, misertus est nostri filius dei opere, s. beneficia largiēdo. Mar. 8. Misereor super turbā. Et sanauit quatuor milia hominū de septē pa nibus: sic nos debemus esse misericordes in pauperibus. scēdis, iuxta illud Ecel. 4. Animā esurientē ne despexeris. Io. 2. Qui habuerit substantiā huius mūdi, & viderit fratrem suū necesse habere, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? q. d. Nullo modo. Ideo subdit: Nō diligamus verbo neq; lingua, sed opere & veritate. Nā dicit Hugo: Ficta est compassio corde cōdolere, ore consolari, & egēti nihil dare: sed vera est cōpassio cū quis corde compūgitur, ore cōsolatur, & opere miseretur. Et hoc est quod hic dicitur, *Dato eo dabitur vobis*. Dicit Aug. Da tēporale, & accipe aternale: da transitoriū, & accipe aternū: da quod possidere nō potes, & habebis qđ aternaliter nō amittas. Tertio, debemus cōsiderare in misericordia retributionē cōsequētē. De quo subdit in tex. *Mensurā bonam et confortā & coagitatā & superfluentem dabit in suum vestrum*. Dicit Greg. Secū dum mensurā meriti non erit mēsurā premij: Sicut hic est discretio operū, sic in futura vita erit discretio dignitatum. Mensura bona est tēporale bonū quod augmētatur. Prou. 3. De primitiis omniū frugū tuarū da pauperibus, & implebūtur horrea tua saturitate. Secūda mēsurā cōferra, i. plena significat bona naturalia, quę multiplicātur homini propter eleemosynas, quia Deus dat eis clarū intellectu, firmā memoriā, bonā volūtatē, corporis sanitatē. De quo Isaiā 58. Frange esuriēti panē tuū, tunc erumpet quasi mane lumen tuū. Subdit, Et sanitas tua citius orietur. Orietur in tenebris lux tua, & eris quasi hortus irriguus. Tertia mensura coagitata significat gratiā remissionis culpę & adeptionis gratię. Isaiā 58. Eris quasi fons aquarū cuius nō deficiēt aquę, s. gratię. Quarto, per mensurā superfluentē intelligitur aternū premiū, quod excedit omnia merita in regno cōlorū. Ibi erit amor perfectus, timor nullus, dies aternus, alacer motus, ibi omnium spiritus vnus: ita superfluentē erit claritas vitę aternę, qđ de plenitudine beatitudinis animę redundabit gloria in corpus. Et hęc retributionē dabit, s. pauperes, in suum vestrum. Dicit Greg. Sicut nihil securus & amabilis eō qđ locatur in suū, sic securus erit aterna retributio.

Ideo

Ideo hortatur nos saluator, Luc 16. Facite vobis amicos, &c. Nā ipse iudex fideiussor est pro retributione operis misericordię. Dixit enim Mat. 10. Quicūq; potū dederit vni ex minimis istis calicē aquę frigidę tantū in nomine discipuli, amē dico vobis, nō perdet mercedē suā. Vel aliter sic, *Mensurā bonā, i. aternū premiū, summū bonū & essentialē premiū, quod Deus est, dabit in suū vestrum*. Aug. deus erit nobis totus & perspicuus, ibi videbitur in se cādor lucis aternę & speculum sine macula. Hęc est bona mēsurā, qua nihil melius, *Et confortā*, quia nulla pars interioris & exterioris, nullus angelus manebit vacuus, qui gaudio aternō nō impleatur. Implebit omnes vires interiores & exteriores felicitate gaudij, *Et coagitatā*, quia vndiq; erit gaudiū electis. supra de dei visione, infra de periculorū euasione, intra de secura possessione, circa se de omniū sanctorū participatione. *Et superfluentē*, quia habebūt gaudiū super omnē necessitatē, super omnē sentum, super omne desideriu. Acquiri potest, estimari nō potest, quātū sit illud aternū gaudiū misericordib. promissum. Ideo subdit. *Eadē mensurā qua, &c.* quia misericordib. dabitur gratia & gloria, immisericordibus verō subtrahetur gratia, vt dicit Greg. dei misericordiā mereri nō poterit, qđ hic misericors nō fuerit. De quo Prou. 21. Qui obrurat aurē suā ad clamorē pauperis, & ipse clamabit & nō exaudietur, & demū cōsequetur nos pœna aterna. De qua Mat. 25. Discedite a me maledicti in ignē aternū. A quo nos custodiat, &c.

De iudicio humano bono ac malo.

ENARRATIO II.

Nolite iudicare, & nō iudicabimini. Luc. 6. Hęc est secūda pars huius euāgelij, in qua dominus prohibet iudiciū temerariū, dicēs, *Nolite iudicare*. Pro quo sciendum, qđ iudiciū capitur multis modis. Vno modo prout est actus iustitię, & sic pertinet ad iudicē spirituale vel secularē. Nā de eorū officio est, qđ debēt iudicare. Hoc iudiciū nō prohibet, imō alibi mandat. Deut. 16. Iudices & magistratus cōstitues in omnibus portis tuis, vt iudicēt populum iusto iudicio. Psal. 57. Rectē iudicate filij hominū. Alio modo capitur iudicium pro actu intellectu, quo quis credit malū de proximo. Sic enim dicitur iudicare de proximo, qui ex signis, actibus & habitudinibus exterioribus credit malum de proximo. Et hoc multipliciter potest fieri, vt di. S. Tho. 2. 2. q. 60. Primo modo ex facti euidentia, vt cū quis aliquē iudicat homicidā, quia vidit eum occidere hominē sine legis autoritate;

K 4

vel cum obligaris mihi & scienter iuras: vel cum audio te blasphemare. Imò hoc nō est prohibitū. Aug. De his quę nō possunt bono animo fieri, sicut blasphemia, supra, & huiusmodi permittitur iudicare: attamē licet in se opus malū est, debemus tamē excusare intentionē vel occasionē mali cogitādo, forsitan eius magna fuit tēratio, & fortē iam dolet. De quo Ber. Cum video aliquē suum proximū occidere, antequā cultellum extrahat, debeo eum poenitere estimare. Et sic fecit Christus, Io. 11. Dixerūt discipuli: Iudai voluerunt te lapidare. Respōdit Iesus, Nōne duodecim sunt horę dici? q. d. Licet fuerūt tūc illius intētionis, modò alterius. Secundū iudiciū sit ex signis euidentibus, vt si quis vidit nudum cum nuda, hoc etiā permittitur. Et sic Salomō 3. Reg. 3. De euidentib. signis iudicauit meretrices. Tertiū iudiciū, quod cōtingit ex leuib. signis, & in hoc iudicio multiplex est gradus. Primus cum homo timet, ne sequatur malum, & includit pecuniam in cistam, propter securitatē, & sic nō est peccatū. Aug. Tene certū, dimitte incertum. Secundus cum oritur suspicio mali incidētaliter nō ex cōsensu rationis, & sic nō est mortale. Tertius cum incipit dubitare de bonitate fratris, & hoc est veniale, & nō vocatur iudiciū sed suspicio. Quartus gradus cum ex talibus leuib. signis firmiter tenet in animo, q̄ frater sit malus, & hoc propriē dicitur iudiciū, quia iudiciū importat firmā sententiā: & sic est de genere peccati mortalis, q̄a peccatū mortale est quod cōtrariatur charitati proximi, & q̄ quis p̄dicto modo proximū iudicat, est cōtra fraternā charitatē. Verbi gratia: Si aliquis perderet aliquid, & ex leuib. signis proximū iudicaret furē, grauiter peccaret. Ideo Aug. Si suspensiones vitare nō possumus, quia homines sumus, iudicia tamē, i. diffinitiuas sententiās cōtinere debemus. Quartū iudiciū est de occultis absconditis cordium. De quibus Iac. 2. Facti estis iudices cogitationū iniquarū, cum dicit Psal. 43. Ipse nouit abscondita cordis. Hoc reprobatur saluator Mat. 9. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Ergo peccat qui dicit, Ille habet malum cor, superbū, inuidiosum, cum etiā Diabolus nesciat cogitationes nisi ex cōiecturis. Quintū iudiciū est de futuris, dicēdo, Ille efficietur adhuc malus. Philo. De futuris cōtingentibus nō est determinata veritas, nā futura cognoscere est solius Dei. Isa. 41. Annuntiate quę ventura sunt in futurū, & sciemus quia dij estis vos. Vnde Guliel. Videre futura vt pra-

vt p̄sentia, diuinū est. Nā de futuris debemus habere spem boni. Eccl. 18. A mane vsq; ad vesperā immutabitur tēpus. Et Eccl. 11. Cōfide autē ī deo, & mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subitō honestare. i. ditare pauperē. Sextū iudiciū est in mediis, quę indifferēter possunt bono vel malo animo fieri. De quib. nō debemus certā sententiā dare, sed ad meliorē partē interpretari. De hoc dicitur hīc, *Nolite iudicare*. Vbi Aug. Aestimō, q̄ in hoc p̄cepit, dubia quę nescimus quo animo fiāt, in meliorē interpretari parē. Vt si vides aliquē feria sexta comedentē, iudica hoc ex infirmitate fieri vel necessitate, Ro. 14. Qui nō māducāt, māducātem nō iudicēt. ¶ Ideo Greg. 11. q. 3. Graue, Graue satis est indecēs, vt in re dubia certa detur sententiā. Septimū iudiciū cōdenationis, vbi homo nō cōtētatur iudicio tali, sed incitat alios ad ferēdū dāmnū, & procedit ad punitionē fratris, dicens eum dignū tali vel tali poena. Cōtra hoc dicitur: *Nolite cōdenare*, quia est cōtra iustitiā equitatē, quia dicit lex, neminē cōdenandum nisi sub duobus vel tribus testibus. Modò tu nō vidisti factū, nec habuisti testimoniū veridicū, & dānas. Iob 29. Causam quā nesciebā, diligentissimē inuestigauī. Ideo Ber. serm. 40. super Cant. Caue serne Dei alienā cōuersationis esse curiosus explorator aut temerarius iudex. Etiā si actū deprehēdis, nec iudices proximū, saltē excusa intētionē: si opus nō potes, puta ignorantia, puta surreptionem, puta casum; si omnino nō potes, dic vehemēs fuit tēratio. ¶ Nota, tales iudices peccāt multipliciter. primò in seipso mēdaciter loquēdo. licet vera aliquādo est suspicio & verū quod iudicat. Quia tñ hominū cor & intērio suę notitię nō subiacet, ideo nō pro veritate, sed pro mēdacio iudicat. Ber. Est qui verū loquitur & mēditur, & est qui mēdaciū loquitur, credēs se verū dicere. Psal. 5. Perdes omnes qui loquūtur mendaciū. Secundò, peccat in proximū quia facit cōtra fraternā charitatē. Mat. 22. Diliges proximū, tuū, sicut teipsum. Aug. Cerrum est q̄ de malo incerto proximū meū nō iudicārē, si eum tanquā meipsum diligerē, sed defendērē & excusārē. Sed quia charitatē perdidimus, faciliter alterutrum iudicamus: & sic qui iudicat proximum, ostēdit se à charitate alienum. Tertio, qui proximū iudicat, peccat in Deū, Dei iudicium sibi vsurpādo, nā occulta cordiū sibi soli patēt. 1. Reg. 16. Homo vider ea quę patēt, Deus autē inuetur cor. 3. Reg. 2. & 2. Paralip. 6. Tu solus nosti corda si-

liorū hominū. Ex quo vsurpas tibi iudiciū, tūc incidis in iudiciū eius grauitē. Ro. 2. In quo alterū iudicas, teipsum cōdēnas, eadē enim agis quæ iudicas. Existimas autē o homo qui iudicas eos qui talia agūt, & facis ea, quia tu effugies iudiciū Dei? q. d. nō: sed vsurpas tibi diuinū iudiciū, vt dicit Aug. 2. q. 1. Nomē presbyteri: Vbi habetur q̄ diuinū iudiciū sibi vsurpat qui de occultis iudicat. Dicit enim sic: No men presbyteri propterea nō ausus sum de numero collegarū eius vel supprimere vel delere, ne diuinę potestati sub eius examine causa adhuc pēdet, facere videret iniuriam, si illius iudiciū meo vellē iudicio præuenire. quod nec in negotiis secularib. iudices faciūt, quādo ad maiorē potestatē dubitatio refertur, vt pēdente relatione aliquid audeāt immutare. Ideo Ro. 14. Tu qs es qui iudicas alienū seruū? Dño suo stat aut cadit. Propter quod hortatur Apost. 1. Cor. 4. Nō lite ante tēpus iudicare, quoadusq; veniat dñs qui illuminabit, &c. Nā homo nō potest seipsum ritē iudicare, vt patet de Petro Mat. 26. Si oportuerit me mori tecū, & tñ negauit. & Paulus 1. Cor. 4. Neq; meipsum iudico. Gl. i. iudicare valeo, cū me melius cognosco q̄ alter. & subdit: Nihil enim mihi cōsciū sum, sed nō in hoc iustificatus sum. Ideo dicit Aug. Cū de se nullus verā sentētiā audeat dicere, quomodo de alio vult iudicare? Et ideo in Euangelio talis iudicās assimilatur cæco ductori, cū dicit, *Nūquid potest cæcus cæcū ducere? si cæcus cæco ductū præstat, nōnne ambo in foueā cadūt?* Dicit Hugo super Eccl. Si te non vides, nihil bene vides: si falleris in tui iudicio, qd faciēs in alieno? Tales sunt vt ha stulifores, qui ita ligati sunt quod alios vidēt, seipfos nō vidēt. Ideo talibus dicitur in Euangelio: *Hypocrita, quæc primū trahē de oculis tuis: et tūc perspicies vt educas festucam de oculo fratris tui.* Nam talibus dicit. Aug. Magis cogitare debes quid tibi desit, quā quid tibi assit, vt teipsum humiliēs, & alios nō iudices. Propter quod dicit Ber. Si nō habes huiusmodi substantiā vt elemosynā præbeas, si nō cōsiliā vt effundas sanguinē, caue iudicare proximū & viues in æternū, eō q̄ dicit Chry. Qui iudicat proximū, rarō meretur veniā. Nā in hoc stat summa perfectio, vt visa culpa aliena, cōsideretur propria. Hoc fecit qdā frater, qui portauit pōdus arene ad capitulū, cū fuit vocatus ad iudicandū fratrem. Talis fuit & Iob qui dixit 9. c. Verebar omnia opera mea, sciēs q̄ nō parceres delinquētī. ¶ Sed di. Vnde oritur tale iudicium? Respon-

det

det S. Tho. 2. 2. q. 60. art. 2. Primō ex superbia, quia veri humiles æstimāt alios se meliores. Et hoc cōtingit ex tribus. Primō, respicit bonū in alio, quod non habet in seipso. Secundō, defectū in seipso, quē nō cognoscit in alio. Tertiō, si cōsiderat nihil tale, tamē ex humilitate æstimat aliquod occultū bonum, quod nō cognoscit in se. Superbi hoc non faciūt. Secundō oritur ex inuidia, & q̄ malē afficitur. Chry. Si quid boni dicitur de inimico, difficilē creditur: si quid mali, facile. Aug. Quia charitatē perdidim⁹, facilliter alterū iudicamus. Tertiō, ex propria malitia, cū quis ex seipso malus & peruersus est. Philoso. 4. Ethic. Qualis vnusquisq; est, talia loquitur, & operatur, & ita viuit, nisi alicuius gratia agat. Eccl. 10. In via stultus ambulās cū ipse insipies sit, oēs stultos æstimat. Aug. Facilius in alio iudicat, q̄ quis in seipsum inuenit & sentit. Chry. Omnis homo secundum seipsum æstimat alterū, bonus bonū, malus verō æstimat malū. Et hoc patet in exēplo reali, quia apis & aranea locāt se super vnū florē simul & apis succū quem extrahit, conuertit in mel dulce: sed aranea in venenū. Sic est de piis & bonis qui oia quæ vidēt & audiūt, cōuertūt in bonū: sed mali in venenū, i. in malum interpretantur. Vnde Chry. Sicut difficilē aliquem suspicatur malum, qui bonus est: sic difficilē suspicatur aliquem bonum, qui malus est.

¶ Dominica quinta post Trinitatem.

De verbo Dei diligenter audiendo ac fuga seculi. ENAR. L.
Cum turba irruerunt in Iesum. Luc. 5. ¶ In summa Euangelij duo innuntur. Primō, gloriosa prædicatio Christi, Secundō, miraculosa eius operatio. Primum patet in principio. Secundum, ibi: *Duc in altum.* De primo dicit: *In illo tempore, scilicet, cū Christus locum Simonis sanauit à febris, & cū sol occidisset, omnes qui habebāt infirmos ducebant ad Iesum, & curauit eos: post hoc turbæ detinebāt eū, ne discederet ab his, quibus ait, Quoniam & aliis ciuitatibus oportet me euāgelizare regnum Dei, quia ideo missus sum. Et factum est, cū turba irruerent, c. se cōprimendo, cum deuotione, vt audirēt eū.* dicit Chry. Quis discessisset cū huiusmodi miracilia faciebat? Quis nolisset aspiciere faciem amabilem, quæ ita rutilabat? Quis nollet audire verba gratiosa, quæ etiā inimici laudabāt? Ergo meritō irruēbāt turbæ. Non fuerunt scribæ superbi, sapientes, nec pharisæi potentes, non reges, milites, & nobiles. Vnde Apost. 1. Corin. 1.

Non

Non multi sapiētes scēdum carnē, non multi potētes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mūdi elegit Deus, qui de diuitibus vix vnū habuit, s. Ioseph ab Arimathia. Nā dicit Aug. Vermis diuitiarū superbia: nā sicut auis habēs multas plumas facilliter volat in altū, sic habēs multas diuitias facilliter spernit Deī verbū, se eleuādo. Vnde Eccl. 11. Si fueris diues, nō eris immunis à peccato. Similiter de sapiētibus vix vnū habuit, s. Nicodemū, q. fuit magister in Israel. Io. 3. Eō q. dicit Apost. 1. Cor. 8. Sciētia inflat, charitas verō edificat. Sicut enim hydropicus tumescit ab abundantia aquæ, sic sciētiæ humanæ eleuāt hominē. Ideo Iſi. de sum. bo. li. 2. Melius est studiū bene viuēdi, q. multa sciēdi. Ratio, Iac. 4. Sciēti igitur bonū facere & nō faciēti, peccatū est illi. Item de potentibus vix vnū habuit, s. Centurionē, quia tales cōmuniter superbi sunt parupēdentes verbū Dei. Et de eis potest dici illud, 2. Reg. 1. Mōtes Gelboe, nec ros nec pluuia, i. nec gratia Dei, nec verbi eius sapiētia veniāt super vos: eō quōd scribitur, Prou. 11. Vbi est humilitas, ibi & sapientia. Ideo dicit Saluator, Mat. 11. Cōfitebor tibi pater, quia abscondisti hæc, &c. ppter quod simplices turba ueruerūt ad Iesum, ut audirēt verbū Dei. ¶ Pro quo sciēdum q. verbū Dei est libēter audiēdum. Primō, propter honorē loqueris. Mat. 10. Nō vos estis qui loqui mini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Ideo reuerēter est suscipiēdū sicut literæ regis. Nam dicit Apost. 1. Thes. 2. Accepiſtis illud nō vt verbū hominū, sed sicut est verē verbū Dei. & Luc. 11. Qui vos audit, me audit, ppter quod Iac. 1. Suscipite insitū verbū quod potest saluare animas vestras. Secūdo, libēter est audiēdū, propter vitandū periculū negligentie. Aug. 1. q. 1. Interrogo, Nō minus reus erit qui verbū Dei negligenter audierit, quā qui corpus Christi sua negligentia in terram cadere permisit. Idcirco quanta sollicitudine obseruamus, quando ministrat nobis corpus Christi, ne aliquid in terrā cadat: ita de verbo Dei, quā prædicatio plures cōuertit: Ergo nō est spernēda. Quia scribitur Pro. 28. Qui declinat aures suas ne audiat legē, oratio eius erit execrabilis, nec spernētibus verbū Dei est prædicandū, vt habetur Mat. 7. Nolite sanctū dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte cōculcent eas pedibus suis. Vbi Chry. Margaritæ sunt veritatis mysteria inclusa in pfunditate scripturarū, sicut margaritæ incluse sunt in cōchis. Istæ margaritæ

porcis,

porcis, i. contēptoribus dari non debēt, quia de talibus scribitur Mat. 11. Remissus erit terra Sodomorū in die iudicij, quā generationi huic. Ideo Grego. Necessē est vt vacillet lingua, vbi est ægra cōsciētia. Propter quod dictū est Eccl. 3. Lingua tuā adhærere faciā palato, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans, quia domus exasperans est, vbi innuitur quōd verbū Dei subtrahitur propter indignitatē audientium. Tertiō, audiendum est verbū Dei propter cōmodum audientiū. Quod est multiplex. Primō, induratū cor mollicat. Secūdo, mollicatū indulcorat. Tertiō, indulcoratum mundificat. Primō, cor induratum mollicat. Vnde Can. 5. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Patet 3. Reg. 21. Cū Achab rex malus indurato corde, occidisset Naboth fidelem virū, tollens eius vineā, &c. Misit ad eum dominus Eliā Prophetā, dicēs: Si mortuus fuerit Achab in ciuitate, comedēt eū canes: si autē mortuus fuerit in agro, comedēt eum volucres celi. Igitur nō fuit alter talis sicut Achab qui vñdatus est vt faceret malū in cōspectu domini. Cū audisset Achab sermones istos, scidit vestimēta sua, & operuit cilicio carnē suā, ieiunauitq; & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite, & ait dominus ad Eliā, Nōne vidisti humiliatū Achab corā me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducā malū in diebus eius, sed in diebus filij sui inferā malū domui eius. Ecce verbum Dei mollicauit cor eius, sicut figuratur in B. Petro qui fleuit in galli cātu. Cātus galli est sermo prædicatoris emolliens cor peccatorū. Vnde Iud. 2. Cūmq; loqueretur angelus verba domini, filij Israel fleuerūt. Ideo dicit dominus per Ier. 23. Nunquid nō verba mea sunt quasi ignis, dicit dominus: & quasi malleus conterēs petras? Secūdo, verbū Dei mollicatū cor indulcorat. Est enim verbum Dei māna habēs in se omne delectamētū saporis: quod cognouit Petrus Io. 6. Dñe ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes: dicit Aug. Hanc dulcedinē nō sentiūt, qui habēt palatū febre iniquitatis infectum: sunt enim vt serpētes non potētes sustinere odorē bonum & suauē vineæ florentis. De quibus Apost. 2. Tim. 4. Erit tēpus cū sanā doctrinā non sustinebūt. Tertiō, cor peccatoris mundicat. Io. 15. Iam vos mūdi estis propter sermonē quē locutus sum vobis. Nam dicitur Eccle. 1. Fons sapiētiæ verbū Dei in excelsis. Nam sicut in fonte homo lauatur à fœditate, sic per Dei verbū. Et hoc contingit duplic

dupliciter. Primò, quia verbū Dei est speculum quo homo cognoscit seipsum. De quo Greg. Speculum verbi Dei proponitur, vt in eo tua facies videatur, & si maculā cernit, abluat. Ideo Pet. Rauen. Initiū salutis est verbū veritatis, quia cōfert homini seipsum cognoscere, & signatur per labium æneū Mosi. Exo. 38. quod fuit de speculis mulierū. Secūdo, cōtingit ex hoc, quia per verbū Dei gratia datur per quam homo à peccatis mūdatur. Vnde Pro. 14. Doctrina bona dabit gratiam. De qua habetur Act. 10. Loquēte Petro cecidit spiritus. super oēs qui audiebāt verbū. Propter quod hortatur Gre. super Eze. di. Omnes qui viā vitæ desiderāt, vteba vitæ audire. Et norāter dicit oēs, ad designādum literatos & illiteratos. Nā literati nō debēt se excusare de priori sciētia, quia dicit Chry. Prius sciētia ex auditu multiplicatur, & Pro. 1. Audiēs sapiēs sapiētior erit. Dicit nāque Hier. quod homini aliquādo datur gratia in ore alterius quā nō sentit in ore proprio, vt patet de S. Aug. Qui conuersus est per prædicationē S. Amb. Ideo Iac. 1. Sit omnis homo velox ad audiendū, quia verbū Dei est medicina animæ. Psal. 106. Misit verbū suū & sanauit eos, & Sap. 16. Etenim neq; herba neq; malagma sanauit eos, sed tuus dñe sermo, qui sanat omnia. ¶ Tunc subdit: *Et ipse stabat secus stagnū Genezareth.* Et est locus per quē trāsit Iordanis fluuius. Moral. Per illud stagnū intelligitur mūdus, qui dicitur Genezareth, i. generās auras, quia mūdus generat varios vētos tenebrarū. Vnde Dan. 7. Videbā in visione mea nocte, & ecce quatuor vēti cœli pugnabāt in mari, i. quatuor tērationes sūt in hoc mūdo. Prim⁹ vētus ab oriēte est tēratio superbiq; à nobilitate generis, qua homines in seipsis exaltrantur de nobilitate progeniei suæ. Cōtra quos dicit Greg. Nescio quæ & quāta sit nobilitatis differētia, cū omnibus sit conceptio & corruptio vna. Nā dicitur 1. Cor. 1. Ignobilia & contēptibilia elegit Deus, vt patet in primo rege Saul, quē elegit dñs in regē, & fuit inūctus cū asinas quæ sūt, & post eas iuit. 1. Reg. 9. Similiter de rege secūdo, s. David, quē recepit de post factātes, 1. Reg. 16. Similiter de Apostolis quos elegit. Ideo Malac. 2. Nūquid nō vnus pater omnīū nostrū? nūquid ex eadē radice pcedit nobile & ignobile, vt spina & rosa? Spina pūgit, rosa odorē fundit, & sic nobiles sūt qui odorē virtutis fundunt, vt dicit Socra. Generosissimus est qui optimus est, ideo Iudæis glorientibus de nobilitate generis, respondit

Iesus

Iesus, Io. 3. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Nā dicit Chryf. Quid prodest generatio clara quā mores sordidant. q. d. nihil. Nā habetur in can. 4. d. nos. Nos qui præsumus, nō ex locorū vel generis dignitate, sed morū nobilitate innotescere debemus: nec vrbū claritate, sed fidei puritate. Ideo Gre. Nulli vnquā de generis nobilitate te proponas: Deus nō respicit personas hominū, sed animas, si iustas & sanctas, Deo obedientiā præstātes. Nā habetur 1. Reg. 2. Qui cōtemnūt me, erūt ignobiles. Secūdo vērus procedit à Meridie, & est tēratio secūda, quæ prouenit de prosperitate. Nā hic vētus est dulcis & intoxicatus: & sic elatio prosperitatis est dulcis: sed intoxicat animā. Propter quod dicit Ps. 41. Diuitiæ si affluāt nolite cor apponere. Et q̄ dicitur, Ecc. 8. Multos perdidit aurū & argentū. Aug. Esto in aduersis firmus, in prosperis humilis, & eris cautus. Ratio Gre. Prosperitas aliquādo datur, vt ad meliorē vitā prouocet. Psal. 104. Et dedit illis regiones gentiū, & labores populorū possederunt, &c. Aliquando, vt in æternū damnet. Psal. 72. Deicisti eos, nō eleuaretur. Diuitiæ enim nō liberāt à morte, sed iustitia. Ideo Aug. Quid prodest arca diuitiis plena, cū inanis sit consciētia? Tertius vētus procedit ab Occidēte, & est tētio carnis quæ tēdit ad occasum, Psal. 43. Propter te mortificamur tota die. Hic vētus stat cōtra spiritū. Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus spiritū. Copra hunc ventū debes vertere damnationis palliū. De quo Aug. Parua est cōcubitus hora, pro qua perditur vita æterna. Ideo Apost. Ro. 2. Debitor es sumus nō carni vt secundū carnē viuamus. Si enim secūdū carnē vixeritis, moriemini. Et sequitur illud Gre. Momētaneum est quod delectat, &c. Quartus vētus venit à Septētrionali, & est quarta tentatio quæ procedit à diabolo. De qua 1. Pet. 5. Vigilate, quia aduersarius vester diabolus, &c. Hec est cōmunis. Vnde Innoc. Nemo in hac peregrinatione potest viuere sine tēratione, quæ procedit à diabolo: nā si tēratio est Saluator, amplius peccator. Hi sūt quatuor vēti, qui nos impugnant in mari huius mūdi. Propterea stare debemus circa stagnū, i. hunc mūdū, ita q̄ separati simus ab hoc mūdo animo, licet nō loco, iuxta illud 1. Cor. 7. Qui vtrū hoc mūdo, sint tāquā nō vtrū. Nā stagnū huius mūdi multa mala infert homini. Primò, turbat. Io. 16. In mūdo pressuram habebitis, in me autē pacem. Nam libenter debet homo fugere locum in quo turbatur & infirmatur.

Aug.

Aug. O amatores mudi, nō est requies vbi quæritis eā, beatā vitā quæritis in regione mortis: quomodo ibi est beata vita, vbi nec vita? Chryso. Miser est mundus miserrimi qui sequitur eū. Secundō, ardet igne concupiscētia: quis maneret in domo ardētis? Io. 5. Totus mūdus in maligno positus est, in malo igne. Ioel 1. Ignis comedit speciosa deferrī. Tertio, fœdat. Chry. Si te delectat mūdus, semper es immūdis. Sed immūdi Deo displicēt, & sic amatores mudi, Iac. 4. Quicūque ergo voluerit amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituetur. Eccl. 13. Qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Quarto, decipit falaciter. Aug. O munde immūde quantos decepisti? multos seduxisti? Mūdus facit vt tabernarius qui potatorib⁹ dat de carnib⁹ salis, vt ad potādū attrahat, sed postea carē vendat. Eccl. 20. Exigua dabit & multa improperebit. Apost. 18. Quātū glorificauit se & in delitiis, &c. Ideo amare mūdū est amare proditorē suū. Aug. Ama seculū & absorbebit te: amatores suos vorare nouit, nō portare. 1. Ioā. 1. Nolite diligere mundum. Quia mūdus trāsit & concupiscētia eius. Chry. Sicut difficile est arborē iuxta viā positā vsq; ad maturitatē fructus seruare, sic virū fidelē in actibus mudi viuētē viam seruare immaculatam. Recede ergo à viā, & plātare in loco secreto, vt nec mūdus habeat aliquid tecum cōmune, nec tu cum mudo. ¶ Tunc subdit: *Vidit duas naues stantes, s. synagogā & Ecclesiam, Piscatores autem descenderant, & lauabant retia, s. prædicationis, à rebus & quæstibus temporalium, ab inani gloria, & à fallaci adulatione, exemplo Apostol. 1. Theff. 2. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est, nec quærentes ab hominibus gloriam. Ascendens autem in vnā nauim, que erat Simonis, vt populi applausum declinaret, & populum sedentem in littore conuenientius doceret. Rogauit eum: Ecce humilitas, qui potuit præcipere, rogauit. Theophil. In hoc dedit formā prælati, vt magis moneant quàm præcipiant, magis eligant amari quàm timeri. Reducere à terra pusillum, & sic prælati sibi cōmissos ad gubernandum ab amore terrenorū debent abstrahere. Sed quando per se sedent in terra, quomodo alios possunt reducere à terra? Et sedens de nauicula docebat turbas: Chry. Aliquando stando, aliquādo sedendo docebat populum. Et hoc innuit discretionem doctrinæ. Sessio significat humilitatem, sed statio significat zelum iustitiæ. Et sic præd*

predicadores aliquādo humiliter & piē debēt populo annūciare cœlestia regna, promittēdo bonis æterna gaudia: aliquādo debēt se erigere per zelū iustitiæ cōtra vitia peccatorū & rebelliones, minādō illis æternū suppliciu, dicendo, Job 20. Si ascēderit vsq; ad cœlū superbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quasi sterquiliniū in fine perdetur, & q̄ eū viderant, dicēt, Vbi est? Dixi secundō tāgitur Christi miraculosa operatio di. *Vt autē cessauit loqui dixit ad Simonē: Duc in aliam, laxate retia vestra in capturā pisciū.* Sunt nāq; duplces piscatores, s. dānationis & saluationis. Primus est diabolus, secundus prædicator verus: vnus ad coquinam dānationis, alius ad mēsam saluationis. Prim⁹ expādit retia sua. Ps. 140. Cadēt in retiaculo eius peccatores. Nota diaboli rete est sextuplex. Primū est rete leuitatis, secundū pluralitatis, tertiu est Dei benignitatis, quartū exēplaritatis, quintū iuuētutis, sextū necessitatis, s. ratione prædeterminationis vel præsciētiæ. Primū rete leuitatis est q̄ diabolus suggerit homini nō esse tā durū, sicut prædicatores prædicāt. Vnde dicūt vulgato sermone: diabolus nō tā horridus est, quēadmodū depingitur. Quod est falsum. Vnde Gre. Est enim horrida visio dēmonū. Et si dānati nullā aliā pœnā sentirent, maxima esset pœna. Et sic sicut sancti ineffabile habēt gaudiū videre Deū, sic ecōuerso dānati videre diabolū. Itē dicūt: Infernus non est adeo calidus, sicut dicūt. Cōtra hoc euangeliū Matt. 25. Itē in ignē æternū. Isa. 31. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorāt? aut quis habitabit ex vobis cū ardorib⁹ sempiternis? Itē dicūt. Non est ira difficile saluari, sicut allegāt prædicatores. Contra hoc Mat. 7. Arcta est via, quæ ducit ad vitā, & 1. Pet. 4. Iustus vix saluabitur: & solū saluantur iusti. Ps. 117. Hæc porta dñi, iusti intrabūt in eā. Et si Christus dixit arcta, quis audet oppositū prædicare? Et si quis oppositū prædicaret, non esset prædicator, sed deceptor. Vnde Ber. Christus qui non fallitur, elegit quod carni molestius est, illud ergo magis est, eligendū. Quisquis aliud docet & sua det, ab illo tanquam à seductore cauendum est. Secundum rete pluralitatis est, quod diabolus suggerit: Quicquid fecisti, alij plura fecerunt & sperant saluari. Item multi faciunt hoc quod tu inuitus faceres: sicut ille sacerdos vel monachus. Respond. Illa excusatio nulla est, quia habetur Lucæ 12. Seruus qui cognouit voluntatem domini, &c. Ex quo sequitur qui sciunt & intelligunt mala, grauius peccāt

& grauius puniētur. Hier. Multitudo sociorū non finit cri-
men impunitū. 2. q. 2. multi: Nō minus ardebūt qui cū mul-
tis ardebunt. Sed cōuerso respiciēs exēplū bonorū. Ambr.
Sanctorū vita est nobis viuendi norma. Tertiū rete diabo-
li est dei benignitas. Et est quod diabolus suggerit. Deus mul-
totiens misericorditer tecū egit, ibi liberauit te ab illo ma-
lo, ibi custodiuit, illa bona dedit. Resp. Hoc totū fecit tibi,
vt ad Deū cōuertereris, & fructū bonorū operū faceres. Sed
quia sterilis es, cōsidera parabolā Lu. 13. de ficulnea, vbi di-
xit dñs: Ecce anni tres sunt ex quo venio quārens fructū in
ficulnea hac, & nō inuenio: Succide ergo illā, vt quid etiā
terrā occupat? Mat. 7. Arbor quæ nō facit fructū, &c. Chry.
Quantō maiora beneficia, tantō plus minora iudicia. Sicut
enim lignū aridū vntū cū pinguedine feruētius ardet, sic
homo cui multa beneficia exhibētur & semper ingratus &
sterilis inuenitur, magis ardebit. Idcirco cogita illud Lu. 11.
Cui multū datū est, &c. Gre. Si crescunt dona, crescūt, & ra-
tiones donorū. Quartū rete exēplaritatis est quod diabolus
suggerit, Magdalena peccauit, Petrus negauit, Paulus per-
secutor fuit. Et hi oēs magni sunt in cōelo. Resp. Hi nō sunt
positi in exēplum peccandi sed pœnitendi. Ber. Maledictus
qui peccat in spe. Pro. 10. Spes impiorū peribit: nā boni ho-
mines sperāt in Deū & nunc timent. Aug. Sine meritis non
est spes, sed pœsumptio. Pl. 36. Spera in dño & fac bonum.
Ber. Corrige culpā & indulgentiā spera, non est culpa qua
non habet veniā. Quintū rete iuuentutis est quod diabolus
suggerit, Iuuenis es, & adhuc habes tēpus sufficiens ad pœ-
nitendū. Resp. Iuuenis moritur, moritur & senex. Ignoras
an ad senilē ætatem sis peruenturus. Ber. Quid in rebus hu-
manis est certius morte? Gre. Qui pœnitenti veniā spopō-
dit, diē crastinū nō promisit. Idem super Ezech. Cōditor no-
ster diē mortis incognitū esse voluit, vt dum ignoratur sem-
per proximus esse credatur. Et tātō quis feruētior debet es-
se in operatione, quātō incertior de vocatione. Vnde Lu. 11.
Estote parati, quia quo hora, &c. ne pœnitendi spe nitatis.
Amb. facilius inueni qui seruauit innocentia, q̄ qui egerit
verā pœnitentiā. Sextū rete necessitatis est quod diabolus
suggerit. Si debeo saluari, saluabor: si damnari, dānabor. Re-
sp. Qui te creauit sine te, &c. perinde ac si diceret, Cistā nō
claudo, si debeo seruare, seruabo. S. Tho. par. 1. q. 23. Præde-
stinatio nō ponit necessitatē bene operādi in saluādis: sicut

nec

nec pœscientia malē agendi in damnatis, vt patet 1. q. 4.
Nabuchodonosor. Vais iræ nūquā Deus redderet interitū,
si non spontaneū inueniretur homo habere peccatū. Ergo
non necessitas, sed volūtas operatur. Ber. Volūtas hominis
est origo vitij & virtutis. 1. Theff. 4. Non peccauit nos deus
ad immunditiā, sed in sanctificationē. Studeat ergo vnus-
quisq; vas suum possidere in sanctificatione. Item alius est
piscator, s. predicator. Ier. 16. Ecce ego mittā piscatores mul-
tos, dicit dñs, & piscabūtur eos. Sed heu possunt conueniri
illud Euangelicū: *Præceptor per totam noctem laborantes vni. l. cepi-
mus.* Nota q̄ piscatores nō capiunt pisces, i. homines. Abac.
1. Facies homines quasi pisces maris. causa aliquādo est ex
parte piscatorum. Primo, quādo piscantur in tempore non
debito, vt in nocte ignorantie, non habentes lumen sacra-
scripturæ. 1. Tim. 1. Volentes esse legis doctores, non intelli-
gentes neq; quæ loquūtur neq; de quibus affirmāt. Chryf.
Oportet prius sapientem esse, & tunc alios ad lumē sapien-
tiæ adducere. Vel sic: In nocte, i. in peccato mortali. Et tales
nihil capiunt, quia nullū meritū vitæ sibi acquirunt. Ioā. 9.
Veniet nox, quādo nemo potest operari. Secūdo, quādo pi-
scantur in loco non profundo, sed in arena, i. acquisitione
terrenorū. Eccl. 5. Qui amat diuitias, fructum non capiet ex
eis. Aliqui piscantur in supremo, id est, in aere. Isa. 59. Telas
araneæ texuerunt. Illi capiunt muscas, id est, vanā gloriā,
quæ citō euolant, mentem fœdant. Aliqui in alto, s. propter
regnū Dei, Dan. 12. Qui ad iustitiam erudiunt, &c. Tertiū,
quādo piscantur cum instrumento non congruo, vt cum
retibus contractis. Illi retia frangunt, qui verbo prædicant,
& malē viuēdo lacerant. Gre. Vt seruetur veritas prædicā-
di, necesse est vt seruetur vita bene viuēdi. Cuius vita de-
spicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. ¶ Nota, pi-
sces nō capiuntur. Primo, quia nimis astuti, secūdo, nimis
magni, tertiū, nimis lubrici, quartū, quia nimis parui. Item
sicut quidam pisces ex astutia euadūt, sic homines ex astu-
tia se excusantes, vt superbi, &c. Iob. 5. Apprehendit sapien-
tes in astutia eorū. Licet tales in vita nō permittāt se cape-
re, in morte tamen capientur à diabolo, Mar. 5. Esto consen-
tiens, &c. Secūdo, nimis magni pisces rumpunt retia, i. ex-
cedūt præcepta. 1. Cor. 1. Videte vocationem vestrā fratres,
quia nō multi sapiētes secūdam carnē, non multi potētes,
nec multi nobiles, &c. Tertiū, quādo nimis sunt lubrici, vt

anguilla. & sic peccatores peccates ex consuetudine. Thre.
 4. Lubricauerit vestigia nostra itinere platearum nostrarum
 appropinquauit finis noster. Na sicut in via lubrica homo
 mouetur de parte in partem, sic in consuetudine vitorum ho
 mo cadit de peccato in peccatum. De talibus dicit Gre. Diffi
 cilè surgit, quos moles malæ consuetudinis premit. De quo
 Ier. 13. Si mutare potest Aethiops pellem suam, aut pardus va
 rietates suas: vos poteritis benefacere cum didiceritis ma
 lum. Quarto, quando sunt nimis parui pisces, tunc profiliunt
 rete: & sic pusillanimes & timidi. De quibus Iob 6. Qui ti
 ment pruinam, irruet super eos nix, id est, qui timent per
 nam paruam, magnam sustinebunt, nam talis timor pigrum
 deicit. Vnde Eccl. 11. Qui obseruat ventum, non seminat,
 id est, qui pusillanimis est animo, non agit opera bona.

¶ *Omnia relinquenda esse propter Dei amore.*

Relictis omnibus secuti sunt eum. Lu. 5. ¶ In summa verborum
 duo notantur. Primò, perfecta mundi abrenunciatio, ibi,
Relictis. Secundo, salutifera Christi imitatio, ibi: *Secuti sunt eum.*
 De primo dicit, *Relictis omnibus.* Ber. Non inutilis commutatio
 pro Christo omnia reliquisse. Cum enim cum eo donantur om
 nia vbi & apprehenderis eum, erit vnus ipse omnia in omni
 bus, i. Cor. 13. Ideo Aug. Diues est Christiana religio, quæ in
 omnium possessore omnia possidet. Ideo discipuli perpeditores
 hoc, omnia reliquerunt: sic nos. Gre. Regnum Dei non habet
 estimationem precij. Lu. 14. Qui non renuntiat omnibus, &c.
 Vnde relinquere debemus primò omnia impediencia, scilicet amo
 rem ad temporalia, quia illa valde impediunt. Lu. 28. Quam
 difficilè qui pecunias habent, in regnum Dei intrabunt. Mat.
 6. Non potestis Deo seruire & mammonæ. Ille seruit mammo
 næ, qui plus sollicitus est & diligit temporalia, quam animæ sal
 utem. Eccl. 10. Nihil est iniquius quam amare pecuniã. Ibi
 dem, Avaro nihil est scelestius. Hic enim & animam suam
 venalè habet. Aug. Talis est vnusquisque, qualis est sua dile
 ctio: si terram amas, terra es, &c. Beda, Consideremus fratres
 vt ita possideamus terrena, vt mente ad cœlestia tendamus.
 Ideo Prou. 23. Noli laborare vt dixeris, de cõse. d. 5. Nũquid
 de manu: Non tam propter victus necessaria est laborandum
 quam propter animæ salutem, non vt animal brutum. Secundo
 omnia retrahentia, vt est amor mundi. Iac. 4. Quicumque
 ergo voluerit amicus esse seculi huius, &c. Gal. 1. Si adhuc
 hominibus placerem, &c. Gre. Facilè mundum despiciamus,
 si ea

si ea quæ in mundo sunt consideramus. Aliquando nos mun
 dus retrahit: adeo enim est plenus nunc tantis malis vt in
 uitet nos ad Deum. Primum est deceptio. Aug. O munde
 immunde quantos decepisti? quantos seduxisti? Mundus fa
 cit vt tabernarius, qui dat hospitibus carnes saltas, vt post
 ea potent melius & carè soluant. Eccl. 20. Exigua dabit, &
 multa improperebit. Apoc. 18. Quatum glorificauit se & in
 delitiis, &c. i. Io. 2. Nolite diligere mundum. Nam amare mun
 dum, est amare proditorem suum. Aug. Ama seculum, & ab
 sorbebit te. Iob 21. Ducunt in bonis dies suos. i. Io. 5. Totus
 iste mundus in maligno positus est. Secundo, inquietatio. Io.
 16. In mundo pressuram habebitis, &c. Aug. O amatores mundi
 non est requies vbi eam requiritis. Beatam vitam queritis in re
 gione mortis. Quomodo ibi beata vita, vbi nec vita? Chryf.
 Miser est mundus, miserrimi qui eum sequuntur. Gre. Si bonum
 diligitur, in cœlestibus inuenitur: si malum metuitur, in æ
 ternum omnibus præponitur. Hug. Nihil in mundo gratis
 datur, sed carè emitur. Tertio, omnia mediocritas, vt est amor
 amicorum, Mat. 20. Qui amat patrem aut matrem plus quam
 me, non est me dignus. Aug. Amandus est genitor, præpo
 nendus est creator. Ber. Charitas destruit charitatem. Deu.
 33. Qui dixerit patri suo vel matri suæ, Nescio vos, &c. Hi
 custodierunt eloquium suum. Lu. 9. Nemo mittens manum
 suam, &c. Quarto, omnia ad malum attrahentia, vt amor
 proprius. Mat. 16. Si quis vult venire post me, &c. Gl. Mat.
 4. Perfecta est conuersio, vbi carnalis rumpitur dilectio.
 Rom. 8. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. 2. Ti
 mor. 3. In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa,
 & erunt homines seipso amantes, &c. Quinto, omnia pon
 derantia, vt sarcina peccatorum. Heb. 12. Deponentes om
 ne pondus & circumstantans nos peccatum. Greg. Nulla bona
 acceptantur, quæ malorum admixtione maculantur. Eccl.
 9. Qui in vno peccauerit, multa bona perdet.

¶ *Dominica sexta post Trinitatem.*

De iustitia cuiuslibet Christiano hominis necessaria, ritandæque iuramento.

ENARRATIO I.

Nisi abudauerit iustitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum
 non intrabitis in regnum celorum. Mat. 5. ¶ In summa Euan
 gelij tria innuuntur. Primò, docet nos iustitiæ perfectionem.
 Secundo, iracundiæ refrenationem. Tertio, concordiam pro
 curationem. Primum patet in principio. Secundum, ibi:

Audistis quia. Tertiu ibi, *Si offers munus.* De primo dicit, *In illis*
temporibus. s. cum Iesus predicauit in monte, & docuit omnē per
 fectionē, inter cetera dixit: *Ame dico vobis,* i. verē. Et hoc est
 iuramentū Christi. Heb. 6. Homines enim per maiore ſui
 iurant. Sed Christus non habuit ſe maiore, ſed fuit veritas
 & vita. Io. 14. Idcirco iurauit per veritatē, dicens *Amen.* Sed
 diceres: Tamen iuramentū inhibitu est, Mat. 5. Ego autē di
 co vobis, non iurare omnino, &c. Sequitur: Sit autē ſermo
 veſter eſt, non non. Reſp. Aug. 2. 2. q. 1. In nouo. In nouo
 teſtamento dictū eſt, ne omnino iuremus. Quod mihi qui
 dē propterea dictū videtur, non quia iurare peccatū eſt, ſed
 quia periurare: & ſic nō prohibetur propter ſe, ſed propter
 illud quod inde ſequitur. ſ. conſuetudo & delectatio. Nam
 dum vſus iuramenti haberetur, de facili periuriū incurritur.
 Nā dicit S. Tho. 2. 2. q. 39. art. 2. Quōd iurare ſecundū ſe nō
 eſt malū, ſed à malo, quia ab infirmitate illius & increduli
 tate illius à quo quis cōpellitur ad iuramentū. Dicit enim
 Chry. 2. 2. q. 5. Iuramenti huius cauſa eſt, quia o
 nis q. iurat, ad hoc iurat, vt quod verū eſt loquatur: ſi falſum
 tunc cauſatur periuriū. Ideo Chryſ. 2. 2. q. 5. qui periuraret:
 Qui periurare paratus eſt, antequā periurer, iā periurus vi
 deretur. Quia Deus non ex operibus iudicat, ſed ex cogitatio
 nibus & ex corde tantū. Nā iuramentū requirit tres comites,
 Iere. 4. Et iurabis, viuit dñs, in veritate & in iudicio, & in iu
 ſtitia, & benedicent eū gentes, ipſūmq; laudabunt. Et dicit
 Hier. Veritas iuramenti eſt vbi non aliud ſentitur corde q.
 ore. Iudiciū, cum non propria temeritate, ſed cōpulfus qui
 iurat: iuſtitia, quando licitū eſt & iuſtū quod iuratur. Et di
 cit, *Niſi iuſtitia veſtra,* &c. Vnde hoc euangeliū bene ſequitur
 præcedens: vbi dictū eſt q. ſtudioſe debemus audire verbū
 Dei, exēplo turbarū, quę irruerant ad Ieſum, vt audirent il
 lū. Hic verō ponit rationē audiendi verbū Dei, ſ. propter iu
 ſtificari. Nā à nullo homo ita mouetur ad iuſtitiam, ſicut à
 Dei verbo, vt dicit Hugo: Niſi à peccato ſic reuocat & ad
 omnē iuſtitia animā præparat, ſicut verbum dei. Pro quo
 ſciendū, q. iuſtitia cōmendatur à natura & ſcriptura: Pri
 mō, natura tripliciter commendat iuſtitiam. Primō in recti
 tudine, quā dedit corpori humano. Nam Deus creauit ho
 minem rectū, ad deſignandum q. habeat inclinationem ad
 rectitudinem iuſtitia. Vnde Ouid. lib. 1. Metamor.

Prona quæ cum ſpectant animalia cetera terram,

Os hom

Os homini ſublime dedit, cælūque videre
Iuſt t. & erectus ad cælū tollere vultus. Vnde Ber. ſuper Can.
 Rectus dñs Deus, & nō eſt iniquitas in eo. Rectus itaq; do
 minus hominē rectē fecit. Nā dominus dedit homini rectā
 ſaturā: vt iſta corporea rectitudo exterioris hominis, homi
 nem interiorē qui ad imaginē Dei factus eſt, ſpiritualis ſug
 rectitudinis ſeruādæ admoneret: & decor limi deformitatē
 argueret animi. Idē: Quid indecentius quā curuum recto
 corpore gerere animū? Secundō, natura cōmendat iuſtitia,
 quia ea quę iuſtitia ſunt pro magna parte naturaliter in
 corde hominis ſcripta ſunt. Aug. Furtū certē punit lex tua
 domine ſcripta in hominū corde, quā nec ipſa quidē delet
 iniquitas. Quis enim fur æquo animo furē patitur? Ideo Ci
 cero 1. Rhetor. Initiū iuſtitia à natura prouectū, deinde qui
 dā in cōſuetudinē ex vtilitatis ratione venerūt. Natura ius
 eſt quod non opinio gerit, ſed innata vis inſtituit. Tertiō,
 quia natura docet bruta animalia quę ad iuſtitia pertinēt,
 innocentia, cōcordiam, pietatem. Eccl. 13. Omne animal di
 liget ſibi ſimile. Secundō, ſcriptura cōmendat iuſtitia. Pri
 mō, ad iuſtitiam nos exhortādo. Pſal. 4. Sacrificate ſacrifi
 ciū, &c. Eccl. 14. Ante obitū tuū operare iuſtitia, quia nō eſt
 apud inferos inuenire cibū, quia eſt virtus multū Deo gra
 ta. Pſal. 50. Acceptabis ſacrificiū iuſtitia. Prou. 16. Initiū vite
 bonę facere iuſtitia, accepta eſt apud Deū magis quā im
 molare hoſtias. Act. 10. In omni gēte qui timet Deū, opera
 tur iuſtitia, acceptus eſt illi. Pſ. 10. Iuſtus dominus & iudi
 cator. Qui ſequitur iuſtitia diligitur à Deo. Chryſ. 40. di
 quicūq;. Nō qui maior iuſtor, ſed qui iuſtor corā deo ma
 ior, ecōtrario in iuſtitia multū diſplicet, Deu. 25. Nō habe
 bis in ſacculo diuerſa pōdera, &c. Abominabitur enim dñs
 eū qui facit hęc, & aduerſatur omnē iniuſtitia. Ideo iuſti
 tia expreſſē nominatur inter illa quatuor quib. nihil vtilius.
 Sap. 8. Sobrietatē enim & prudētia docet & iuſtitia & virtus
 tē, quib. vtilius nihil eſt in vita hominib. Prou. 16. Initiū vite
 bonę eſt facere iuſtitia: vnde iuſtitia neceſſaria eſt homini
 in vita, in morte & poſt mortē: in vita præſenti primō, q. à
 malo cuſtodit. Dan. 6. deus meus miſit angelū ſuū, & cōclu
 ſit ora leonū, & nō nocuerūt mihi, q. corā eo iuſtitia inuē
 ta eſt in me. Secundō, bona tēporalia tribuit, Sap. 8. Et ſi iuſti
 tia q. diligit, labores huius, ſ. ſapiētia, magnas habet vir
 tutes. Eccl. 20. Qui operatur iuſtitia, ipſe exaltabitur. Pſ. 36.

Nō vidi iustū derelictū, &c. ecōtrario dicit Pl. 106. Propter iniustitias enim suas humiliati sunt, vnde omne malū euenit. Eccl. 10. Regnū à gēte in gentē trāfertur propter iniustitias. Tertio, à malo culpę defendit. Eph. 6. Induti lorica iustitię. Quarto, iustitia homini pacē dat. Pl. 84. Iustitia & pax osculatę sunt. Cypr. Quęq; bona in regno operatur iustitia, nullū enim regnū potest sustineri sine iustitia. Isa. 32. Erit opus iustitię pax. Pl. 84. Iustitia ante eū ambulabit. Sed est iustitia necessaria in morte. Sap. 4. Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Secūdo ecōtrario virū iniustum, vt dicit Pl. 139. Mala capiēt in interitu. Ideo Prou. 14. Sperat iustus in morte sua. Tertio, iustitia est necessaria in futuro, & maximē in illo districto iudicio, vbi iustitia dei iudicabit. Pl. 74. Cūm accepero tēpus, ego iustitias iudicabo. Gen. 30. Respōdebit mihi cras iustitia mea. Prou. 11. Nō proderūt diuitiæ in die vltionis, iustitia autē liberabit à morte. Difficile enim erit iniusto homini. Pl. 5. Neq; permancunt iniusti ante oculos tuos. Ro. 1. Reuelatur ira dei de cælo super omnē impietate & iniustitiā hominū eorū, qui veritate dei in iniustitia detinēt. Pl. 36. Iniusti puniētur, & semē impiorū peribit. Ideo Sap. 1. Diligite iustitiā qui iudicatis terrā. Dicit nanq; Greg. 12. q. 2. cūm deuotissimā, &c. si seculi summū in reb. bonū est iustitiā colere, ac sua cuiq; iura seruare, & in subiectos nō sinere qđ potestatis est fieri, sed qđ æquū est fieri & custodiri. Dicit nāq; Amb. lib. de offi. Nūquā iustus solus est, quādo cū Deo semper est. Nā semp cū deo est, siue in negotio, siue in merito, quasi qui moritur viuit, quasi tristis lætus est, quasi egenus diues est, quia nō caduca bona sed æterna cōsiderat. Aug. Si iustus essem, nō timerē. Prou. 10. Expectatio iustorū lætitia. ¶ Nā iustitia propinqua est mercedi, benedictioni, & æternæ saluti. Primò, est propinqua mercedi. Prou. 11. Semināti iustitiā merces fidelis. Pl. 17. Retribuet mihi dñs secūdū iustitiā meā. Nā iustorū animę in manu Dei sunt Sap. 5. In manu, i. in prorektione Dei sunt, & nō tãget illos tormentū malitię. Secūdò iustitię est propinqua benedictio. Psal. 5. Quoniā tu benedices iusto. Prou. 10. Benedictio dñi super caput iusti. Nam talibus dicit: Venite benedicti. Tertio iustitia propinqua est saluti. Ecc. 30. Salus animę in sanctitate iustitię. Ideo: Beati qui custodiūt iudiciū & faciunt iustitiā in omni tēpore. Psal. 105. Vnde Ber. Iustitia docet hominē rectē ordinare ad seipsum, rectē

rectē ad proximū, & rectē ad deū: quia iustitia est virtus tribuēs vnicuiq; quod suū est. Primò rectē ordinat ad seipsū, svt in pratorio mentis se rectē iudicet in propriis operib. Aug. Alcēdat homo tribunal mētis suę, sit cogitatio accusatrix, consciētia testis, carnifex dolor cordis, inde sanguis animę per lachrymas fluat, deinde sententia proferatur vt homo iudicet se indignū participatione corporis & sanguinis dñi. Puniat homo in seipso peccatū, & nō punietur pro peccato: sit homo punitor, deus erit defensor. Tūc potest dicere cum Pl. Feci iudiciū & iustitiā, nō tradas me calūniatibus me. Pl. 118. Secūdò, ordine hominē ad proximū rectē, quia secūdū Senecā, duo faciūt hominē iustū erga proximū, s. omnib. prodesse, & nulli nocere. ¶ Violatur autem illa iustitia ad proximū in tribus, in corde per rancorem, in ore per famę maculationē, in opere per corporalē læsionem: & de his dicit, si quis irascitur fratri suo, reus erit iudicis. q. d. in hoc violas iustitiā quam debes exhibere pximo. Nā dicit Cassiod. super Psal. Iusti cū aliis iurgia nō habent: sed cū seipsis. Nā vera iustitia proximo nō nocet, sed nocētes prohibet, vt dicit Tullius. Si iustus es, nō solū non noceas, sed etiā nocētes prohibeas. Tertio, iustitia rectē ordinat hominē quoad Deū, qđ dicit Hier. Iustitia nihil aliud est, quā nō peccare, & nō peccare est Dei præcepta seruare, & hic est debitus ordo quoad Deū: quia scribitur Prou. 15. Mēsiu sti meditabitur obedientiā, s. Deo præstandā, s. bonū facere, & malum propter deū dimittere. Nā secūdū Aug. duę sunt species iustitię, s. declinare à malo, & facere bonū. ¶ Vnde hoc opus iustitię abundātius debet esse in nobis, quā in scribis & Phariseis, in trib. Primò ratione donationis, qđ plura dedit nobis bona, q̄ illis: quia illis dedit tantū beneficia creationis & sustentationis, nobis verò beneficiū incarnationis, passionis & redemptionis: illis dedit manna de cælo, nobis corpus suum: illis dedit aquam de petra, nobis verò sanguinē & aquam de latere. Illos liberauit de Aegypto, nos de inferno. Luc. 12. Cui multū datū est, multū queretur ab eo. Greg. Si crescūt dona, crescūt rationes donorū. Tantò igitur prōptior ad seruiendū Deo quiuis debet esse ex munere, quātò se obligatiōrē cōspicit in reddēda ratione: tantū enim ab vnoquoq; exiget vterus iudex, quantū dedit. O quā multa bona nobis fecit! Ber. Conceptio mea immūda, vita misera, mors periculosa. Ideo conceptio tua

mundet meā, resurrectio tua præcedat, ascensio tua præparet meā, spiritus tuus adiuet infirmitatē meā: ideo nostra iustitia debet esse abundantior & latior, non in ore tantum, sed in opere. *Idē.* Vera doctrina est operib. cōfirmāda. *Act. 1.* Cœpit Iesus facere & docere. & *Mat. 5.* Qui fecerit & docuerit, &c. *Idē.* de summo bono: Qui bene docet & malē vivit, sagittā cōtra se mittit, qua se occidit: de qua occisione spiritali dicitur *Mat. 5.* Si nō dimiseritis hominib. nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. & *Ecl. 18.* Homo homini referuat irā, & à Deo quærit medelam. In hominē similem sibi nō habet misericordiā, & de peccatis suis deprecatur. *q. d.* Multū absurdū & incōueniens est hoc & impossibile. Et hoc difficile est quō ad amicos. *Aug.* Diligere inimicos grādis labor est in hoc seculo, grādius est pramiū in cælo. *Ideo S. Tho. 2. 2. q. 27.* Quārō actus difficilior difficultate operis non negligētiæ & cōsuetudinis, tantō magis meritorius, & sic est dilectio inimici. *Aug.* Nō est magnū circa eum qui tibi nihil mali fecit, esse beneuolū, sed circa inimicū. *Item Aug.* Qui dilexerit inimicos, hic erit Dei amicus. *Mat. 5.* Diligite inimicos vestros, &c. vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. *Chryf.* Filius assimilatur patri. *Idē:* Nihil est quod causat in nobis ita Dei similitudinē, sicut inimicis esse placibile. *Secūdō,* ratione promissionis. *Primō,* bona terræ. *Pf. 104.* Dedit illis regiones gentium, & labores populorū possederunt. *Isa. 1.* Si audieritis me, bona terræ comedetis: nobis autē regnū cœlorum. *Mat. 6.* Pœnitentiā agite, &c. *Secundō,* vitā terrenam. *Deut. 5.* Facite quæ præcepit dominus vt viuatis *Leu. 18.* Custodite leges meas atq; iudicia, qua faciēs homo, viuet in eis, nobis autem vitam æternā. *Matt. 19.* Omnis qui reliquerit patrem aut matrem, &c. Tertiō, pax temporalis. *Leui. 26.* Si in præceptis meis, &c.

De ira ac iracundia. Item de munere ad sacram aram non offerendo, fratre irreconciliato.

ENARRATIO II.

Areus erit iudicio. Ego autem dico vobis, Quia occides: qui autem occiderit, fratri suo, reus erit iudicio. *Mat. 5.* *¶* *Ista est secunda pars principalis istius Euāgelij, in qua (vt dixi) docet iracundię frenationē. Et iracundia consistit in tribus, scilicet in corde, ore, & opere. De iracundia cordis dicitur in textu: Omnis qui irascitur fratri suo, scilicet in corde, reus erit iudicio. Sed di. Vtrū Christus hic inhibuit omnē irā? Resp. quod non: quia quedā ira est bona & licita, quedā venialis,*

venialis, quedā verō mortalis. Pro quo sciēdum q̄ ira octo modis fit, quādo homo irascitur super peccatū propriū vel alienū, in eo quod fecit cōtra deū, illa est laudabilis, de qua *Psal. 4.* Irascimini & nolite pec. *Eccle. 6.* Melior est ira risu, quia p̄ tristitiā vultus corrigitur animus delinquentis. Cōtra quod faciunt adulatorēs, qui laudāt mala in proximis, vel ridēt de eis, quæ sunt cōtra honorē dei & salutē animarum. Et tales faciūt se participes omnium malorū illorum, de quo *Ro. 1.* Nō solum qui ea faciunt, sed etiā qui cōsentiri faciētibus, digni sunt morte: nā peccato fratris semper est irascēdum, quia hęc est ira per zelū. De qua *Aug. Fratris nō irascitur, quia peccato fratris irascitur, & sic Elias est iratus cōtra sacerdotes idolorum Baal. 1. Reg. 18.* Similiter *Matathias cōtra cultores idolorū. 1. Machab. 2.* sic & *Christus cōtra emētes & videntes in templo. Io. 2.* Sic & *Moses cōtra idololatriā quā fecerunt filij Israel, cum vitulo cōstiti iratus est adeo, q̄ viginti tria millia hominum occidit.* Et hęc ira est laudabilis, quia est signū q̄ sunt filij dei, quia nō possunt sustinere iniuriā dei. Dicit enim *Chry.* Si ira per zelum nō fuerit, nec doctrina proficit, nec iudicia stāt, nec crimina cōpescuntur. Et subdit *Chry.* Nō irasci vbi irascēdum est, peccatū peccato addere est. *Secunda ira est tolerabilis, quando subito & sine deliberatione rationis & citō trāsit, & hęc est venialis. Sed tertia ira est, quando quis irascitur & in modico se vult vindicare, cum etiā posset se vindicare in magno, & nō vult propter deum: talis ira & cōmōtio propter paruitatē vindictæ potest solum esse peccatum veniale, vt trahendo puerum per crines. Quarta est ira, cum quis irascitur in seipso & impatiens efficitur: & tamen in nullo vult vindicari, nec verbo, nec facto ostendere. Et hęc quandoque contingit ex naturali cōmōtione, & sic est veniale peccatum. Vnde *Cassiod.* Venialis ira est quæ non ducitur ad effectū. Quinta ira est, cum quis irascitur cum deliberatione & consensu rationis, & in animo cogitat quomodo se posset vindicare, licet hoc non ostēdat. Et talis ira deliberata, est peccatum mortale. Et taliter irascens quis, reus erit iudicio, quia dignus est vt ad iudicium dei citeretur. Et qualiter illud præceptū, Diliges proximū tuum sicut teipsum, seruauit, requiretur ab eo. Hęc ira turbat spiritus sancti hospitii. De quo *Greg.* Dum ira animum pulsar, spiritus sancti hospitii turbat, potissimum quādo perit vindictam*

nō propter iustitiā vel demeritū, sed solum in ultionem, & prater iustitiā, & plus quā demeruit, ordine debito pratermissio. De hac ita habetur Iob 5. Virū stultū interficit iracundia, & Iacob. 1. Ira viri iustitiā Dei non operatur. Sexta ira est, quādo nō solū in corde tenetur, sed etiā per signa exteriora ostēditur, vt qui nō vult loqui cū proximo, vel auerit faciē, vel respicit eū toruo vultu. Et quādo debet obviare alicui, tūc per aliā plateā vadit, vel oculos inclinat ne eū inspiciat, & talis reus erit cōsilio. De quo textus: *Qui dixerit fratri suo Racha, reus erit consilio.* Racha secūdm Remigiū, est interiectio indignātis: consiliū autē equitatis est, quod eadem mensura remittetur eis, sicut ipsi proximis suis signa irae ostēderūt. Sic Christus, Maria, & omnes sancti ostēdet iram indignationis eius ipsis: Christus ostēdet eis iram suam, & nunquā eum late videbūt, & nunquā eis miserebitur. Maria & omnes sancti ostēdet eis iram quod non orabūt pro eis. Iuxta illud, Ier. 7. Noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudē & orationē, & nō obstitas mihi, quia nō exaudiā te: nā tales non habebunt suffragiū sanctorū, vt patet in diuite, Luc. 16. Qui petiuit guttā aquae & nō obtinuit: nec habebunt auxiliū sanctorū angelorum, quia angeli exiunt & separabunt malos de medio iustorum, & mittēt eos in caminum ignis, &c. Mat. 13. Iob 36. Non te superet ira, vt aliquē vi opprimas. & Ephe. 4. Sol non occidat super iracundiam vestrā. Similiter Leu. 18. Non queras ultionē, nec memor eris iniurię ciuium tuorū, quia dicitur Prou. 27. Graue est saxum & onerosa arena, sed ira stulti vtroq; grauior, & Prou. 26. Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignē, sic vir iracundus suscitatur rixas. Septima ira est, quādo non solum ostēditur signis, sed etiam exprimitur verbis & vituperiis, talis erit reus gehēne ignis. Vnde dicitur hic: *Qui autem dixerit fratri suo fatue, reus erit gehēna ignis.* si talis reus est qui dicit fatue, proximo suo eū confundēdo, cuius tūc reus erit ille qui dicit aliquem innocentem furem latronem, & nequā ex ira & clamore vt ab aliis audiatur & coram eis cōfundatur talis reus est, & iustitia Dei requirit hoc, vt eadē mēsurā remittatur ei, s. q. deus abiiciat eū in profundū corā sanctis & angelis dei, sicut ipse confundit proximū: & sicut ipse maledixit aliis, sic incurret maledictionē eternā, audiēs cū maledictis illud Mat. 25. Ire maledicti, &c. Qui autē innocēs & sustinet patienter maledictionē ppter Deū, huic deus cōuertet maledictionē

ditionē in benedictionē. Ps. 108. Maledicēt illi & tu benedices, de quo Aug. Qui iustus est & iniuste maledicetur, p̄miū ei cū maledictione reddetur. Matt. 5. Beati estis cū maledixerint vobis homines, &c. Quoniā merces vestra copiosa est in cœlis. De tali ira scribitur Eccl. 7. Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Reuera stulti, quia ira oculū rationis excæcat. Ps. 6. Turbatus est à furore oculus meus. Gre. Dū ira animū pulsat, mēbra trepidāt, oculos inflāmat, nos nō noscere facit, ore clamat, sed intus & loquitur ignorat. Sicut em̄ olla bulliēs pinguis cū febribus emittit sic iracundus cū veris falsa promit. Vnde Cat. Impedit ira, &c. Ira facit hominē precipitari in foucā peccati. Pro. 29. Vir iracundus prouocat rixas: & qui ad indignandū facilis est, erit ad peccandū procliuior. Aug. Iracundia est multorū vitiorū ianua, qua clausa virtutib⁹ dabitur requies: qua aperta ad omne facinus homo erit pronus. Ostaia ira est quæ p̄cedit ad factū & opus malū contra proximū, sicut percutere, vulnerare, vel occidere, vel minas imponere, cōtra Deū & cōtra iustitiā, & hoc est valdē magno peccatum: quia occidere proximū vel effundere sanguinē innocentem est peccatū, de quatuor in cœlū clamātib⁹. Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra, nunc igitur maledictus eris super terrā, &c. Cū operatus fueris eā nō dabit tibi fructus suos. Hic habes q. terra est maledicta quæ sanguinē innocentē suscepit, & qui innocentē sanguinē fudit cōtra Deū & iustitiā: ergo quicumq; ex ira vel vindicta lædit vel percutit proximū vel vulnerat, peccat mortaliter, toties quoties. ¶ Dixi, terriō docet cōcordiæ procurationē, ibi: *Si offers munus tuum* pro quo sciēdū triplex est munus, s. à corde, ab ore, & ab opere. Primū munus est à corde, & est in Deū amor & dilectio. Illud summē placet Deo, quia sine illo nō placēt verba p̄ gratiarū actionē, nec corpora p̄ mortificationē, nec res per eleemosynā, vt patet Luc. 18. de Pharisæo, q. gratias egit, di. Ieiuno bis in sabbatho, &c. Ieiunauit corp⁹ castigādo, res in decimas dedit, nec p̄fuit ei, quia nō obtulit Deo munus cordis, s. dilectionē. De qua Hilar. Frustra est oīs operatio, nisi dño Deo impendatur dilectio. Altare autē ad quod offerendū est hoc munus est altitudo trinit. de qua Exo. 20. Nō ascēdas p̄ gradus ad altare meū, i. nō dicas patrē maiore filio diuinitate, vt Arrius, quia dicit Athan. Qualis pater, talis filius, talis spiritus sanctus. immensus pater,

pater, immēsus filius, immēsus spiritus. Secundum munus quod offertur deo, est ab ore, ut oratio, de qua Ps. 140. Dirigatur oratio mea sicut incensum, &c. Sed altare est Christus. Nā per ipsum offerimus orationes deo patri. Io. 16. Si quid petieritis patrē in nomine meo, dabit vobis. De hoc altari dicitur Exo. 22. Altare de terra facietis mihi. Sed si nō habes recōciliationē fratris, illud munus non acceptatur. De quo Isi. Sicut nō proficit medicamētū, vbi ferrū est in vulnere: sic nec oratio, vbi dolus est in mēte. Tertiu munus est à manu siue ab opere, scilicet eleemosyna, sed altare est cor nostrū, cū imolam⁹ cū recta intētionē. De qua Mat. 6. Nesciat sinistra tua, &c. De quo altari habetur Exo. 27. Facies & altare de lignis sethim incorruptilib. & sic cor nostrū nō debet fōtore corrūpi malā intētionis. Quia dicit Ber. Vitiosa intētio vitiosam facit animā: neq; hoc munus eleemosynarum deus accipit sine recōciliatione fratris. Ideo Chry. Vide misericordiā dei quæ plus respicit hominū volūtatem, quā suum honorē: plus diligit concordia hominū, quā munera. Vnde Gre. Nullū munus acceptatur, vbi cōcordia ab animo repellitur. Sed di. Est ne modus recōciliandi? Respon. Chry. Si cogitatu offendisti, cogitatu reconciliate: si verbis, verbis reconciliare: si factis, factis reconciliare. Nisi enim fratrem quē læsisti factis placaueris, sine causa oras deū: sine causa eleemosynas facis de rebus, quib⁹ alios expoliasti. Quia habetur Eccl. 34. Donauit quorū nō probat altissimus. Sed di. Nō possum eū habere præsentē quē læsi, quomodo possum recōciliari? Respon. Aug. Si absens est, vade nō pedibus sed animo: prosternas te in conspectu Dei, cui oblaturus, ca. 5. Si verò propè vel præsens est, reuocādus est ad amorē: ei verò qui te læserit, dimittēdo cordis rācorem.

¶ Dominica septima post Trinitatem.

De fugiendo pernitioso sodalitate, ac promptitudine diuina misericordia erga triplex turbarum genus.

ENARRATIO I.

Cum turba multa esset cū Iesu, Mar. 8. ¶ In sum. Euāg. duo innuuntur. Primò, Christi pietas & miseratio, ibi: Cū turba. Secundò, discipulorum ambiguitas & turbæ saturatio, ibi: Vnde illos quis. De primo dicit: In illo tēpore. Postquā Christus sanauit filiā mulieris Chananeæ, ascendit in montē, & secutę sunt eū turbæ multæ, & sanabat eos, ita ut mirarētur: Ideo dicit: Cum turba multa. Nā Dei societas est delectabilis & gaudio: sed hominū societas est periculosa. Primò, quia im-

pedit

pedit intellectū. Sene. Quoties inter homines fui, toties minus perfectus redij. Maria in turba hominū perdidit Iesum. Luc. 2. Existimantes eū in comitatu. Ideo B. Arsen. qui erat inclutus in curia Imperatoris. cū oraret ut Deus eū in viā salutis dirigeret, facta est vox ad eū: Arseni fuge homines, & saluaberis. Secundò, impedit affectum, sicut aer corruptus corrūpit corpus, & aqua immutat vinū, & poma corrupta corrūpūt alia. Eccl. 13. Qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea, &c. Vnde Eccl. 18. Non oblecteris in turbis nec immodicis. Vnde habetur in ca. 40. di. clericus: Societas requirit cōcordiā morū. Ps. 18. Cū sancto sanctus eris, &c. Et sic hæc turba cū Christo. Aliqui eū quærūt in socio sapiētia. Et sic illi in Christo, Col. 1. In quo sunt oēs thesauri sapiētia & sciētia absconditi. Aliqui propter pulchritudinē. Ps. 44. Speciosus forma præ filiis, &c. De cuius pulchritudine dixit B. Agnes: Cuius pulchritudinem sol & luna mirantur. Aliqui sociant se alicui propter emolumentum & profectū bonitatis: & illa inuenitur in Christo, Sap. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cū illa. De quo Amb. Iesus omnia nobis est. Si febribus æstuas, fōs est: si esuris, cibus est: si infirmaris, medicus est. Idcirco bonū est esse cum Iesu, & malū sine Iesu, ut sunt oēs isti qui carēt charitate Dei. Vn. di. Hug. de laude charit. Qui charitatem nō habet, alienus à deo est, nā charitas est deo ita familiaris, ut mātionē habere nolit vbi charitas nō fuerit. Hug. de Sacra. li. 5. Deus nō habetur nisi ametur, & cū amatur habetur. tales q. sunt sine Iesu patiuntur famē gratia. De qua di. Simon de Cassid. Nō sunt noxiora ieiunia, q. nō pasci dei gratia. De talib⁹ Ps. 38. Famē patiuntur ut canes. Tales nihil meritoriū possunt operari. Quia sunt sine Iesu. Io. 15. Sine me nihil, &c. Qui verò sunt cū Iesu p dilectionē & deuotionē, tales meritorie operantur, Ro. 8. Scim⁹ quoniā diligētibus deū, &c. Subdit: Cum nō haberēt quod māduerent. Dicit Chry. Nō est credendū, q. sine viatico venirēt, sed cibo tercia die cōsumpto, defectū patiebātur. Ecce desiderij verbi dei, ut nō essent solliciti de cibo. Sed nō poterāt finaliter deficere, quia cū Iesu erāt. Nobis in exēplum, 1. Petr. 5. Omnem sollicitudinē vestrā proiciētes in eū, quoniā ipsi cura est de vobis. Ideo dicitur Phil. 4. Nihil solliciti sitis. ¶ Subdit: Conuocatis Iesus discipul⁹, ait illis: Misereor super turbam. Vnde deus est pronus ad misericordiam, quia est ei naturalis & propria secūdem Gre. Nam sicut naturalis proprietates ignis est

est calefacere, & solis lucere: sic proprietates dei est misereri, sed punire est sibi alienū. Isa. 28. Alienū est opus ab eo, ergo tardus est ad puniendū. Nā licet Deus sit iustus & misericors, tamen ad iustitiā faciendā requiritur aliquid ex parte hominis secūdū exigētiā demeritorū, sed misericordia nihil requirit ad cōplendū opus misericordię. Sicut em̄ apis habet mellificare quod sibi est naturale, & propriū, habet tamē aculeū pungēdi quādo molestat, sed hoc est sibi alienū: sic & Deus quādo dat mel suę misericordię, facit officiū sibi propriū: quādo verō adhibet stimulū iustitię, facit officiū sibi alienū. Ideo cōsequitur Isa. 1. Heu cōsolabor super hostib⁹ meis. Vbi dicit Gl. Loquitur more patris q̄ dolet & plāgit super percussione filij, quia inuitus facit, sed tamē excessus filiorū hoc requirit. Et Deus tardus est ad puniendū. Quia dicit Chry. sicut id quod quis secūdū naturā facit, citō facit, & quod cōtra naturā facit, tardē: sic Deus citō facit opus misericordię, tardē iustitię. Ideo Ro. 2. An diuitias bonitatis eius & paciētīę lōganimitatis cōtēnis? Sed si est opus alienū, quare punit? Resp. Chry. quia cōpellitur. Sed di. A quo? Respōdetur à peccatore, qui nō desiderat misericordiā Dei. Dicit em̄ Chry. Sicut qui misericordiā desiderāti denegat, crudelis est: sic qui nō desiderāti pręstat misericordiā, iniustus est. Sed di. Quis nō desiderat Dei misericordiā? Resp. Chry. Qui volūtariē in peccatis iacet. Nam desiderare Dei misericordiā, est ad Deū cōuertī. Zac. 1. Cōuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, s. per misericordiā: & sic impletur illud Ps. 20. Desideriū cordis eius tribuisti ei. Nā ille desiderat misericordiā Dei qui timet irā Dei. Qui autē nō timet eū, misericordiā nō desiderat, sed cōtemnit. Ideo Psal. 33. Timere dñm omnes sancti eius. Ratio habetur Luc. 1. Misericordia eius à progenie in progenies. Sic Christus est naturalis Dei filius. Ideo sequitur naturam sui patris exhibēs misericordiā. Mat. 9. Euntes discite quid est, Misericordiā volo, & nō sacrificiū: ideo dicit: *Miserere super turbā.* Secūdū quod Deū pronū facit ad misericordiā, est experiētia singularis. Nā medicus qui habet infirmitatis alienius experiētiā, magis miseretur, quā qui in propria persona plurimas infirmitates nō est expertus: sic Christus expertus est nostras infirmitates, quia sustinuit tērationes, dolores, & mortē. Ideo multū est misericors. Hebr. 2. Debuī pro oīa fratribus assimilari, vt misericors fieret, &c. Heb. 4. Nō enim

enim habemus pontificē qui nō possit cōpati infirmitatib⁹ nostris tentatū autē per omnia pro similitudine, absq; peccato. Nā Christus defectus humanę naturę assumpsit, vt nobis similis fieret, & defect⁹ nostros melius cognosceret, nō solūm theoreticē, sed etiā practicē. Ideo Psal. 102. Quomodo miseretur pater filiorū, &c. Ideo eius exuberans misericordia cōparatur fonti. Ps. 32. Quoniā apud te est fons vitę. Primō, sicut fōtis venas nemo poterit inuestigare, sic eius misericordiam nemo explicare. Ps. 144. Misericordies eius super omnia opera eius. Secūdō, sicut riuī fontīū die ac nocte incessanter fluūt, sic riuī misericordię Dei Aug. Deus in fluxu nō deficit, sed proficit, & quotidie fluit. Ille fons misericordię est altus, quia in cœlo. Ps. 35. Dñe in cœlo misericordia tua. Etiā est profundus, quia descēdit ad inferna, cō q̄ ibi ponit citra condignū. Est latus, quia miseratōes eius super omnia opera eius, misericordia etiā eius est lōga. Ps. 102. Misericordia domini ab æterno, &c. Tertio, cōparatur fonti, quia sicut in riuīs fontīū mundantur immunditię, sic fordes peccatorū nostrorū in riuīs à Deo fonte profuentibus quotidie lauantur. In signū huius lotionis in passione de corpore Christi aqua cū sanguine emanauit. Apo. 3. Lauit nos in sanguine suo à peccatis nostris. & Eze. 15. Lauit te aqua, & emūdauit sanguinē tuū ex te. Hunc fontē diuinum dñs cōtinuit clausum per plura milia annorū. Ideo Can. 4. Fons signatus ita q̄ cōquerebatur. Ps. 77. Nunquid obliuiscetur misereri Deus, aut cōtinebit in ira sua misericordias suas? Sed cum dñs amicos suos singulares vellet singulari gratia sua cōsolari, promisit eis hunc fontē, Ioel. 3. Fons de domo dñi egredietur, & irrigabit torrētē spinarū. & Zach. 19. Fons patens erit domui Dauid & omnibus habitātibus Hierusalē. Quę promissio licet in longum differretur, ita q̄ sitibundos & plenos desiderio fecit patres antiquos, vt ardētibus desideriis & cōtinuis clamorib⁹ interpellarēt dñm, vt huius fontis venas dignaretur aperire. Quorū vnus fuit Dauid, in Ps. 41. Sitiuit anima mea, &c. pro quib⁹ omnibus Moses orauit dominū, Num. 20. Dñe Deus audi clamorem populi huius. & aperi eis thesaurū tuū fontem aquę viuę vt satiati cesset murmuratio eorū. Ad quorū clamorē pater misericordiarū motus dicit filio, Prou. 5. Deriuent fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Cui obediēs filius opere dixisse videtur quod in humanitate dixit, Fiat

voluntas tua. q. d. assumpti corpus humanū quod in passio-
ne quinq; fossuris est defossū, in quib⁹ puteus diuinæ mi-
sericordiæ totaliter est patefactus, & cū emanatione sangui-
nis ex quinq; partibus corporis defluebat fons misericor-
diarū. Tūc ramen cessabat illa vetus querela, Vbi sunt mi-
sericordiæ tuæ antiq; dñe: tunc obstruxit os loquentium
iniqua, & prophetis dñi imprecantiū & dicentiū illud Iere.
6. Quousq; dicitis, Pax, pax, & nō est pax? Nā tunc in vulne-
ribus corporis primū posuit magnū sacramentū pietatis &
pacis, quod Deus ab æterno habebat super genus humanū.
Nā homo primus nesciebat pretium eius, quousq; vasculo
corporis rupto quod absconditū fuit, effluebat. Bern. Patet
arca cordis per foramen corporis, patet viscera misericor-
diæ Dei nostri. In quo clarius illuxit q̄ tu domine suavis &
mitis & multæ misericordiæ, quā in vulneribus tuis? totidē
ergo riuī sanguinis effluebant, s. quinq;. Nā de vulnere cor-
dis effluxit nobis charitas. Quia cordis est diligere: vt im-
pleatur illud Prou. 8. Ego diligētes me diligo. Itē de manu
dextra, quæ prōpta est ad largiēdū effluxit largitas. Ps. 144.
Aperis tu manū tuā, &c. Iac. 1. Omnibus dat affluenter. Itē
de sinistra manu effluxit bonitas super innocētes. Ps. 85. Nō
priuabit bonis eos, &c. Itē de pede dextro effluxit miseri-
cordia super miseras cognoscentes. Aug. Si tu cognoscis,
Deus ignoscit. Itē de pede sinistro effluxit iustitia super im-
pœnitentes. Sap. 6. Qui custodierint iusticiā, iustē iudicabū-
tur: & implebitur in eis illud Luc. 13. Si nō pœnitentiā ha-
bueritis, oēs simul peribitis. Item dicit notāter *miseretur super
urbam*. Pro quo nota, Christus miseretur tribus generibus
urbarū. Primò, turbæ peccantiū, & hoc tripliciter. Primò
in hoc quia non statim punit peccatores, sed expectat ad
pœnitentiā. Isa. 30. Propterea expectat dñs vt misereatur
vestri. Hoc angelis nō fecit, sed statim de cœlo eiecit. Luc.
10. Videbā satanā vt fulgur, i. citò de cœlo cadentē. Isa. 14.
Nec Adæ hoc fecit, sed de paradiso expulit propter inobe-
dientiā: quod nō facit nobis. Thre. 3. Misericordiæ dñi, quia
nō sumus cōsumpti. Si enim Deus statim puniuisset pecca-
tores, vbi esset Maria Magdalena, Paulus, David, nisi in in-
ferno? Ps. 93. Nisi quia dñs adiuuit me, p. h. in inferno ani-
ma mea. Ideo quā magna peccata cōtinuè cōmittūtur, in
hoc consideremus eius misericordiā. Osee 4. Non est veri-
tas, nō est misericordia, &c. Propter hoc lugebit terra. Iam
enim

enim non peccatur ex ignorantia, vt Paulus dixit, 1. Tim. 1.
Qui prius blasphemus fui & persecutor & contumeliosus,
sed misericordiā Dei consecutus sum, quia ignorans feci
in incredulitate, nec ex infirmitate vt Petrus, qui ex timore
negauit Christū: sed iā ex malitia peccant, & tamē Deus su-
stinet propter pœnitentiā. Ro. 2. Ignoras quoniā benigni-
tas Dei, &c. Sed iā abutūtur misericordia Dei, eò q̄ nō sta-
tim puniuntur, ideo liberius peccāt. Eccl. 8. Quia nō profer-
tur citò cōtra malos sentētia, absq; timore vllō filij homi-
nū perpetrāt mala, sed ira Dei maior veniet super eos. Gre.
Hos grauius damnat, quos hīc longanimiter portat. Tales
deberēt cogitare quotiēs meruerūt, vt de hac vita migra-
rent, quotiēs peccauerūt mortaliter, & de hoc meritò ater-
naliter dārentur. Nō enim sunt digni vita præsentī, q̄ au-
torē vitæ contēpserunt sciēter peccādo cōtra Deū, & Deus
misericorditer tādū vitam eorū prolongauit. De talibus
Ro. 2. Secundū impœnitens cor tuū thesaurizas tibi irā in
die iræ: nam habet se Deus sicut hircus, qui quanto se re-
motius elongat, tanto fortius trudit. Eccl. 5. Nō tardes con-
uerti ad dominū, & ne differas de die in diē, &c. Secundò mi-
seretur, quia temporalia tribuit beneficia. Ps. 72. Ipsi pecca-
tores & abundantes in seculo. q. d. Ecce misericordia, vt be-
ne faciat illi qui se indignū fecit Dei beneficio. Aug. Pec-
cator nō est dignus pane quo vescitur, & Deus dat tibi tem-
poralia bona non solum ad necessitatē, sed ad superfluitatē.
Et hoc tribus de causis. Primò, vt ad amorē alliciat, sicut
auceps facit. Secundò, vt nobis exemplum benefacere ini-
micis tribuat. Mat. 5. Diligite inimicos vestros, &c. Tertiò
vt peccatoribus tribuat in hoc posse misericordiā Dei cog-
noscere esse magnā, quia hostē sibi repugnantem pascit,
cōcedit lucē solis ad videndū creaturas ad seruiendū. Ter-
tiò, miseretur turbæ peccantium in hoc, quia statim recipit
ad gratiā, Isa. 55. Derelinquat impius viam suam, &c. quon-
iam multus est ad ignoscendum. O cur differ agere pœni-
tentiā! Nōne stultus esset qui mortē meruisset, & sciret ita
benignū dominū, q̄ sibi dimitteret, & tamē negligeret, & si
hoc pro tēporali, multò magis æternali. Ideo Ioel 2. Cōuer-
timini ad dñm Deum vestrum, quia benignus & misericors
est, patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super ma-
litia. Reuera: Primò, quia prauenit. Ps. 58. Deus meus, miseri-
cordia eius præueniet me. Aug. de pœ. Verè pœnitere non

est hominis, sed Dei gratiæ. Secundo trahit. Iere. 31. In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserās. Aliquando trahit per inspirationē. Ioā. 6. Nemo potest venire ad me, &c. Aliquando factis, &c. occasione peccati subtrahēdo: vt diuitias, sanitates, & prosperitates. Diuitiæ enim sunt aliquando occasio peccati. Eccl. 11. Si fueris diues, nō eris immunis a delicto. Itē subtrahit semitas viarū. Osee 2. Sepiā viā tuā spinis, & sepiā eā maceria, & semitas suas nō inueniet. Ideo Osee 11. In funiculis Adā trahā eos, 1. in pœnalitatib⁹. Bern. Trahit inuitos, vt faciat volūtarios. Iere. 31. Postquā conuertisti me, egi pœnitentiā. ¶ Secundo, miseretur turbæ pœnitentiū. Et hoc tripliciter. Primo in hoc, quia omnia peccata relaxat. Ps. 102. Quantū distat Orrus ab Occidēte, &c. Ber. Sic in toto indulget liberaliter, vt iā non dānet vlciscēdo nec cōfundat impropertādo, nec minus diligit imputādo. Ezech. 18. In quacūq; hora peccator &c. Nō ait biēnio vel decēnio ante mortē, sed quacūq; hora: & dicit omniū iniquitatū, & nō decē vel centū. Nec tamen super hoc est peccandū. Aug. Pœnitentia sera rarō vera. Pœnitentiā in fine dare possum⁹, securitate non: tene certū, dimitte incertum. Secundo, in hoc quia æternalē in temporalē pœnā conuertit. Nā si homini deberet abscindi caput, & mutaretur in aurē, magna misericordia esset. Ps. 85. Misericordia tua magna est super me, &c. Et omnia illa sunt sine fine. Aristot. Finiti ad infinitū nulla est proportio, ergo sis patiens in sustinēdo pœnitentiā. Ipsi. Si pœnas tuas gehēnæ cōparaueris, nihil est quod pateris. Tertio, in hoc quod virtutes resuscitat, quas peccatū extinxerat. Ps. 40. Tu autē domine miserere mei, &c. Nā per vnum mortale peccatum omnia bona moriuntur. Eccl. 9. Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. Ezech. 18. Si auerterit se iustus, &c. Sed in pœnitentia dñs faciet misericordiā, vt bona in statu criminoso facta resuscitentur, vt figuratur Luc. 15. in filio prodigo. Qui cūm rediit ad patrē. pater misericordia motus cecidit super collum eius, & iussit afferri primā stolā & dari annulū in mann eius. Occursus est receptio a Deo patre, amplexus est plena recōciliatio, vestitus est bonorū participatio. Prima stola est innocentia, quā peccādo perdidit: & dare annulū est gratiā operandi præbere, s. vt fiat dulcia quæ fuerūt prius amara. Iob. 6. Quæ prius nolebat tãgere anima mea, nūc præ angustia cibi mei sunt. Et impletur illud Ro. 5. Vbi abūdauit delictū, superabundauit & gratia.

gratia. Et calceamenta in pedibus eius significant patientiā in aduersis. Luc. 21. In patientia vestra, &c. De hac pœnitentia dicit Aug. Pœnitentia non solum dimittit peccata, sed etiā restituit ablata. ¶ Tertio, miseretur turbæ iustorum & bene operantiū. Et hoc tripliciter. Primo in hoc, quia eos in bono cōseruat, ne recidiunt: quia nisi dñs hominē in bono cōseruaret, citō recidiuaret. Greg. Citō bonū amittitur, nisi à largitore omniū bonorū custodiat. Nā nullus potest perse esse in bono aliquo sine eius misericordia. Ps. 93. Si dicebā, motus est pes meus, s. ad bonū, misericordia tua adiuuabit me. Ideo Aug. Misericordix tuæ deputo, quod bona ago, & mala refuto. De quo Ber. Quis nō videat, sicut & in multa peccata cecidi, ita in plura alia cecidisset nisi omnipotētis misericordia me cōseruasset? Ideo Ps. 14. In misericordia tua disperdes oēs inimicos meos. Secundo, miseretur turbæ iustorū, quod dat eis dulcedinē. & cōsolationē, quæ est quasi arra spiritus sancti. Eccl. 24. Spiritus meus super me dulcis, quia deuotio est, spiritualis dulcedo excedit omnē carnalē delectationē, & est signū præsentix spiritus sancti in homine, vt dicit Aug. Qui semel inebriatus est spiritu sancto, ad omnia bona hilarēscit: Si laborat, nō lassescit: si dolet, nō sentit: si deridetur, nō aduertit. Quia secundum Ber. Gratia Dei est cibus animæ dulcissimus, habēs in se omnē suauitatē & delectamentū saporis, vt cū gaudio quis bona faciat. Tertio, miseretur turbæ iustorū in hoc, quia dat iustis regnū cœlestē ex sua misericordia. Bern. Non sunt talia merita propter quæ datur vita æterna, nisi ex Dei gratia: quia homo nō meretur ex cōdigno. Nā si aliqua bona facimus, plus tenemur Deo. Imò cū oēs vires corporis & animæ cōsumpsimus in seruitio Dei, adhuc dicere debemus illud Luc. 17. Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. Ad Titum 1. Non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit.

¶ Dominica octaua post Trinitatem.

Per quos fructus atque indicia cognosci queant falsi propheta atque heretici, & cognosci que cur sint fugiendi. ENARRATIO I.

Attēditē a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. Attēditē a fructibus eorū cognoscetis eos. Mat. 7. ¶ In summa Enarratiōe duo innuuntur. Primo, falsitatis notitia, quæ est inuēda, ibi. Attēditē te. Secundo, pœna peruersitatis, quæ est eis dāda, ibi. Quis arbor. De primo di. Attēditē. Addit ecclesia, in illo tēpore, s. M. m. 3.

cum dixit arcta est via, &c. & pauci, &c. Et ratio est error veritatis, doctrinae & vite. Boet. 3. de consol. phil. Omnis mortaliu cura quauis diuerso calle incedit, ad vnu tamē beatitudinis finē nititur peruenire. Et licet naturalis inclinatio adducit, tñ varius error abducit. Ideo *attēditur*. Chry. Magna virtus boni malos cognoscere, firma cautela salutis est scire quod fugias. Phil. Malu nō euitatur nisi cognitū. Ideo *attēditur à falsis prophētis*. Nota, falsarij sunt multiplices, aliqui literarū, aliq monetarū, &c. Primi falsarij literarū regalīū sunt hæretici, qui falsificāt sacra scripturā, literas summi regis Christi, qui eas per quinq; sigilla, i. quinq; vulnera cōfirmavit. 2. 4. q. 3. hēresis. Qui sacra scripturā aliter intelligit, quā sensus spiritus S. efflagitat, est hēreticus. Sic ipsi dicentes, nihil debere seruari aliud quā quod Christus instituit, nō attēdētes illud Io. 16. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nō potestis portare modō, sed cum venerit spiritus veritatis, &c. Io. vlt. Christus multa fecit & docuit, quæ non sunt scripta in libro hoc. Ideo 1. Io. 4. Nolite omni spiritui credere, &c. Iob 13. Prius vos ostendens fabricatores mendacij & cultores peruersorū dogmatū. Vnde 2. 4. q. 1. quæ dignior, dicit Ambr. Hæreticorū cōsortia sunt à catholicis fugienda, & simile habetur 2. Io. vnico c. Si quis venit ad vos, & hæc doctrinā nō affert, nolite eū recipere in domū, nec aue ei dixeritis: qui enim dicit illi aue, cōmunicat operibus eius malis. Hoc fecerat S. Io. qui noluit in balneo manere vbi erāt hēretici Ebeō, Cerinthus & Marciō. 2. ad Tim. 6. Prophanas vocum nouitates deuota. Secūdi sunt falsificatores clauī Ecclesiæ, dicētes, nō posse ligare & soluere nisi illos qui vitā Apostol. sequūtur. Hoc est falsum, Luc. 11. Vx vobis legisperitis, qui tulistis clauē scientiæ, ipsi nō introistis, & eos qui introibāt prohibuistis. Nā habere potestātē non gratia gratū faciēs est, sed gratis data. 1. Pet. 2. Subiecti estote, &c. nō tantum bonis & modestis, sed etiā dyabolis. Mat. 23. Quæcunq; dixerint vobis, facite. Vnde de hēreticis cap. dubius. Dubius in fide infidelis est. Nec eis omnino credendū est, qui fidē veritatis ignorāt. Tertij falsarij monetarū. Moneta Dei sunt virtutes & opera bona, falsarij sunt eorū hypocritæ: quia ieiunia, orationes, elemosynas falso modo faciūt: quia in his nō intendūt honorem Dei, sed fauorem populī: de quibus Matt. 23. Omnia opera faciunt, &c. Idcirco à Deo præmiū nō habebūt, Matt. 6. Amen dico vobis,

bis, receperūt mercedē suā. Quarri sunt falsarij, iudicium Dei falsificātes. Quod cōmiserūt sacerdotibus, dicētes nō debere cōfiteri cōfessione sacramentali, sed tantum spirituali, quod falsum est. Aug. Cur dixit Iesus: Quorum remiseritis peccata, remittūtur eis? Et cur dixit Mat. 16. Quodcunq; solueris super terrā, &c. Dicit Boet. Si opus medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Et loquitur de cōfessione. Et Amb. Nemo poterit iustificari, nisi antea fuerit cōfessus sacerdoti. Et hoc si copiam sacerdotum habuerit. Ideo dicit Aug. Agite pœnitentiā, qualis agitur in Ecclesia. Nemo dicat, q̄ apud se pœnitentiā agat. Nam dicit S. Tho. in 4. dist. 14. In cōfessione gratiā quis cōsequitur, si obex nō opponitur: Nam absolutio proficit ad augmentū gratiæ. De omnibus talibus falsificatoribus potest dici, *Attēditur à falsis prophētis*. ¶ Sed diceres: Quare sunt cauendi? Responderet triplici de causa. Primō, quia sunt simulatores, secūdo raptores, tertio, persecutores. Primō sunt simulatores, quia *veniant in vestimentis ouium*, s. sub specie religionis & ornata eloquētia. Psal. 54. Molliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula corda innocentīū vulnerātia. Vnde Rom. 16. Per dulces sermones & benedictiones seducūt corda innocentīū. Nam populus adulatoriē loquitur & eos lætificāt. Isa. 3. Popule meus qui te beatū dicūt, ipsi te decipiūt. Nam nō propinatur venenū, nisi melle fuerit mixtum. Quales sunt ipsi, de quibus 2. Tim. 3. Speciē pietatis habentes, virtutē autem eius abnegantes, fingunt mansuetudinē, humilitatem, pietatē, & moliuntur deceptionē: sicut auis columba vel alia, quæ ad deceptionē est instructa aliarum auīū, quæ se sociat aliis & ad rete eas adducit, & prima intrat rete aucupis, & se cū eis inuolui permittit, sicut latrones se sociāt peregrinis. Idcirco nō attēde vestimentū ouīū, i. bona verba & grisea vestimēta: sed dic cum Psal. 140. Oleum peccatoris non impinguet caput meū, i. verba linita nō intrēt rationē. Secūdo, attēditur, quia sunt inimici & persecutores, quia *intēsusunt lupi rapaces*, quia rapiūt veritatē ab intellectu, charitatē ab effectu, q. d. nō curate exteriorē conuersationē, sed attēditur interiorē intētionē. Nam est Prouerbiū: Lupus mutat pilū, sed nō vitiū: & sic ipsi hēretici verba, sed nō opera. De his lupis Act. 20. Ego scio, quoniā intrabūt post discessionē meā lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi. ¶ Nota, hæretici dicuntur lupi. Primō, quia lupus obseruat pastoris

dormitionē. Mat. 13. Cūm dormirēt homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania. August. 14. q. 3. Ideo diuinae Ideo diuina prouidētia multos diuersi erroris hēreticos esse permittit, vt cū interrogāt nos, ea quæ nescimus, sic discutiāmus pigritiā, & diuinas scripturas cupiamus. Ideo 1. cor. 11. Oportet hēreticos esse, vt qui probati sunt manifesti fiant. Ideo bonus prelatus debet esse vt colūba quæ sedet ad Auē. ta & speculatur auīū rapaciū aduentū. Secūdo, q̄a lupus intendit gregis dispersionē. Io. 10. Lupus rapit & dispergit oves: & sic hēretici ab unitate Ecclesie. Vnde Greg. 12. Mora Hēretici & hypocritæ nullū dicūt habere timorē dñi, nisi eū quē ad suæ cōfessionis stultitiā possunt trahere. Et Ezech. 22. Lupi in medio eius rapientes prædā. Tertio, lupus ouē lacerat ad interfectionē. Soph. 3. Iudices huius lupi vespere nō relinquēbantur in mane, quia oues occidūt in nocte. Et sic hēretici. Quarto, contra cœlū facit vlulatū, & sic hēreticus cōtra cœlestes, quia hēretici dicūt religiosos à Diabolo introductos, & faciūt vt fures lumē extinguētes. Mat. 5. Vos estis lux mūdi. Itē tertio fugiēdi sunt, q̄a raptōres, cūm dicit: *Lupi rapaces*, rapiūt enim primò scripturæ veritatē ab intellectu. Job 13. Prius ostēdens vos fabricatores mēdaciū. Et 1. Tim. 6. Si q̄s aliter docet, & nō acquiescit sanis sermonibus, &c. superbus est: nihil sciēs: sed lāguēs circa quēstiones & pugnas verborum. Gal. 1. Sed si nos. aut angelus de cœlo euāgelizet vobis, præter quā q̄ euāgelizauimus vobis. anathema sit. Secūdo, homini salutē, quia fidē. Marci vlti. Qui nō crediderit, &c. Tertio, creatori gloriā impediētes Dei seruitiū. Item comparātur vipera, quia vipera curuata graditur, & sic ipsi humiliādo. Prou. 26. Cūm submiserit vocem suā, ne crediderit ei, quoniā v 1. nequitia sunt in corde illius. Secūdo, vipera terram comedit, & sic ipsi terrena quērūt. Psal. 71. Inimici eius terrā lingent. Tertio, vipera cū difficultate parit, & sic hēreticus opera bona. Luc. 3. Genimina viperarū, q̄s ostēdit vobis fugere à vētura ira? Quo modo autē sint cognoscēdi, subdit: *A fructibus eorū cognoscetis eos*, id est, operibus. Sed diceres, Quæ sunt illa? Respon. primò, qui detrahūt bonis, vt ipsi videantur meliores, & bona facta bonorū in peius interpretantur: alios maculāt, vt ipsi mūdiōres appareāt: alios accusant, vt se excusent: de quibus Ber. Mordaces vt canes, dolosi vt vulpes, superbi vt leones. Ideo Luc. 12. Attēdite à fermento Pharisæorū, q̄ est hypocritis.

crisis. Glo. Sicut fermentū facit eleuare pastā, sic hypocritis animū. De pœn. dist. 1. Taciturnitas: Vbi autē superbia regnat vel hypocritis, humilitas locū habere nō potest. Ideo quando audis vel vides vnū in habitu spirituali, q̄ detrahit proximis, & libēter audit mala de eis, scias hypocritā esse. Secūdo signū, aliorū peccata iudicāt grauiā, & propria leuia: alios reprehēdunt, & seipsos nō emendāt. Cōtra quos Luc. 6. Quid vides festucā, &c. Ideo Bern. Hypocritæ volūt esse sine auctoritate iudices, sine visu testes, postremò falsi accusatores. Tertio signū, q̄ sunt impatiētes, quia pro vno verbo cōmouētur, & hoc ex superbia oritur. Hier. Qui laudē nō appetit, cōtumeliā nō sentit. Greg. Qualis vnusquisque apud se lateat, illata cōtumelia probat, & tales nō sunt veri religiosi, sed hypocritæ, quia nihil volūt pati propter Christū. Ber. Hypocritæ volūt esse humiles sine respectu, pauperes sine defectu. Quarto signū, dicūt de se vilia, sed ab aliis nolunt audire. Dicūt enim, Ego sum peccator malus. Sed si eis alij dicūt, contradicūt, & hoc est signū superbiæ. Greg. in Mora. Superbiæ vitiū est, vt quod de se faceri vnusquisque spōte dignatur, hoc sibi dici ab aliis dedignatur. E cōtra Ber. Verē humilis vult vilis reputari, nō humilis prædicari. Dixi, Secūdo subiūgitur pœna peruersitatis, quæ est dāda eis, ibi: *Omnis arbor quæ nō facit, &c.* Vnde triplices sunt arbores, s. syluestres, cāpestres, & hortēses. Primæ syluestres habēt solūm folia, sed nō fructus, & sic aliqui tantūm bona verba. De quibus. 1. Cor. 4. Nō in sermone est regnū Dei, sed in virtute. 1. Io. 2. Nō diligamus verbo, sed opere & veritate. Secūda arbores sunt cāpestres, habēt flores & folia, sed nō bonos fructus: & sic aliqui habēt voluntatem bonā, sed nō opera. Amb. 86. dist. Nō satis: Nō satis est bene velle, nisi adsit benefacere. Greg. Nō satis est mala nō agere, nisi quis que studeat bonis operibus insudare. Tertie sunt arbores hortēses. Illæ habēt flores & fructus. Sic homo Christianus debet habere fructus bonorū operū. Luc. 6. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonū. De quo dicitur hīc, *Omnis arbor bona fructus bonos facit.* Pro quo sciendū, q̄ bona arbor debet in se multa habere, siue cognoscitur multis modis: & sic bonus homo. Primò, ad bonā arborē requiritur radicis integritas, sic ad bonū hominē intētionis, veritas, q̄a dicitur Heb. 4. Discretor cogitationū, & intētionū cordis est Deus. Nam secūdū Greg. Itētio imponit nomē operi nō-

stro. Et merito cōparatur radici, quia sicut radix occultatur, sic intētio hominibus est occulta, Deo nota. De hac radice, Ro. 11. Si radix sancta, & rami: eō quod dicit Ber. Intētio praua vitiat bona opera. Nā Deus nō respicit quantū, sed ex quanto: Ideo si bona agis, nō pro trāsitoriis, sed pro æternis agis. Secundō, ad bonā arborē requiritur radicalis humiditas, i. Dei gratia. Nā sicut arbor sine humiditate fructificare non potest, Job 8. Nunquid viuere potest scirpus absq; humore; aut crescere carectū sine aqua; q. d. nō, sic nec homo potest ferre fructū boni operis sine Dei gratia. Aug. Hominis bona sunt ex Dei gratia. Io. 15. Sine me nihil potestis facere, s. meritoriē. Greg. neq; in veteri, neq; in nouo testamēto placuerit homines sine gratia domino. Et Psa. 142. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Idcirco humiditas diuinæ gratiæ requiritur ad singula opera meritoria. Sine gratia cooperante nec sufficimus ad veritatis cognitionē, nec ad virtutis amorē, nec ad boni operationē. Tertiō, ad bonā arborē requiritur omniū ramorū fertilitas, sic quod non in vno solo ramo, sed in omnibus ferat bonos fructus, sic homo in omnibus membris debet fructificare bona opera. Col. 1. Deo per omnia placētes, in omni opere bono fructificātes, s. quod homo in corde Deū diligat, iuxta illud Mat. 22. Diliges dominū Deū tuum, &c. Itē vt ore Deū laudet. Dicēdo cū Psa. 50. Et os meū annūciabit laudē tuā. Nam dicit Grōg. in Hom. Non est perfectus in opere, cui contradicit prauitas linguę. Itē in manibus elemosynā pauperi erogare debet. Prouer. 21. Manus suas aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperē: quia dicit Greg. Nō est sermo laudabilis, qui hoc quod loquitur ore, nō ostēdit opere. Itē aurib. debet verbū Dei audire. Prou. 1. Audi fili disciplinā patris tui. Nā sicut Deus totū hominē creauit, & non est membrū quod non habeat à Deo: sic cum omnibus membris debet seruire Deo. Psa. 102. Benedic anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Ex quo habetur, quod nō in vno mēbro, sed in omnibus debemus ferre fructū boni operis. Quartō, ad bonā arborē requiritur, vt fructuū pōdere deprimatur, & quanto plus fieret fructus, tātō declinetur plus ad terrā: sic & homo quātō plura facit, tātō debet se humiliare. Luc. 17. Cū feceritis oīa quæ p̄cepta sunt vobis, dicitis, Serui inutiles sumus. De quo Cassiod. sup Psa. 72. Humiles iugiter Deū laudāt, semper se accusant: intelligētes bonum esse

esse alienū, propriū verò malū. De talibus dicit Fulg. Altius contemplatur diuinitatē, qui se deiiciunt per humilitatem. Quintō, ad bonam arborē florum odorositas requiritur: sic ad bonū hominē volūtas bona & deuotio odorifera. Iuxta illud 2. Cor. 2. Bonus Christi odor fumus, s. per bonā voluntatem. De quo Ansel. lib. cur Deus homo: Volūtas bona est quæ Deo subiecta est: & hoc est quando homo vult illud quod Deus vult. Nā dicit Chryl. Sicut opus sine voluntate peccatū nō facit, ita iniustitia sine operē nō cōsummat, nisi volūtas affuerit. Sextō, ad bonā arborē requiritur florum delectabilitas, sic ad bonū hominē verborū vtilitas. Isid. Sit sermo tuus irreprehensibilis, & audientibus vtilis. Sed heu aliqui habēt folia pungitiua, vt cardo, i. verba detraētoria. De quibus Ier. 9. Sagitta vulnerans lingua corū. Aliqui habent folia fortentia, vt sambucus, i. verba luxuriosa, de quibus Ephes. 5. Fornicatio & omnis immunditia aut auaritia, nec nominetur in vobis. Chryl. super Matth. Cū audieris hominē loquentē malē, multō ampliorem æstimes nequitiā quā verba demonstrāt. Nam quod exterius dicitur ex superfluentia eius quod intus est. Matt. 12. Ex abūdantia cordis os loquitur. Ideo 1. Pet. 4. Si quis loquitur quasi sermones Dei. Septimō, ad bonā arborē requiritur fructuum suauitas, sic ad bonū hominem operū charitas. Iuxta illud 1. Cor. 6. Omnia opera vestra in charitate fiāt. Aug. Frustra cetera assūt, si charitas desit. Et Hil. Frustra erit omnis operatio, nisi assit Dei dilectio. Dicit nāq; Ber. vbi est amor, nō est labor, sed sapor: non est grauitas, sed leuitas & suauitas.

¶ De arbore mala excidenda. Quodque postposita voluntate nostra mala, Dei voluntatem amplecti & exequi debeamus.

ENARRATIO II.

Omnis arbor quæ non facit fructū bonū, excidetur. ¶ In ista secūda parte duo innuūtur. Primō, pœna reproborum, ibi: Omnis arbor quæ non facit fructū bonū. Secundō, subiūgit p̄miū bonorū, ibi: Qui facit voluntatē, &c. De quo primo dicit: Omnis arbor quæ non facit fructū bonū, i. omnis peccator homo excidetur multis modis. Primō, per mortē à p̄senti vita. Et figuratur Mat. 21. Iesus vidit arborē ficī, & nihil inuenit in ea, nisi folia tantū, & maledixit ei, & continuo arefacta est. Si homo peccator iuxta illud Psa. 54. Viri sanguinū & dolosi non dimidiabūt dies suos. Secūdō, excidetur à tēporalibus consolationibus, s. à diuitiis & à gloria. Psa. 48. Cū inter-

ierit.

rierit, nō sumet omnia, neq; descendet cum eo gloria eius. Iuxta illud Sap. 11. Per quæ quis peccat, per hæc & torque- tur, s. per hæc trāsitoria quæ nīmiū amabat. Atq; Separari ab amicis miserabile est, & à delectationibus cōsueris. Tertia separatio vel excisio est amarior, s. à cōsortio beatorū. Mat. 13. Exhibūt angeli, &c. & Mat. 25. Separabit eos ab inuicē si- cur pastor separat oves ab hœdis. Quarta excisio est amarif- sima à spe misericordiæ, gratiæ, & salutis. Prou. 10. Spes im- piorū peribit: sic q̄ amplius nunquā possunt de gratia spe- rare, etiā si B. Virgo & oēs sancti orarēt pro vno dānato: & hoc propter duas causas. Prima, quia sunt extra statū gratiæ & in ira Dei, Mat. 22. Ligatis manib⁹ & pedibus, &c. In te- nebras exteriores, i. extra statū misericordiæ. Ideo Luc. 16. Inter nos & vos magnū chaos firmatum est. Secunda, quia Deus est æterna veritas, qui fortissimū iuramentū præstitit, quod nunquā misericordiā consequentur in veteti & nouo Testam. In veteri, Ier. 15. Si steterint Moses & Samuel corā me, nō est anima mea ad populū istū. In nouo Testa. Mat. 5. Non exies inde, donec reddas nouissimū quadrantē. Quin- ta, per amarissima æternaliter separari à diuina uisione. Chryl. Omnes pœnæ nō possunt cōparari huic pœnæ, q̄ dā- nati nō possunt faciē Dei videre, cū diceret eis illud Mat. 25. Discedite à me maledicti in ignē æternū. ¶ Ideo subdit in textu: *Non omnis qui dicit mihi. Domine, domine, &c.* Super quo di- cit Orig. Audite desides, audite negligētes, audite inutiles, qui sic speratis q̄ in hoc saluari possitis q̄ Christiani appel- lamini & Christianorū opera non facitis, dicitis, *Domine, do- mine.* s. cogitatione & locutione, sed non operatione. Vel sic: Dicitis, *Domine, domine,* spe & fide, sed non charitate: hoc est, charitatiua operatione. Chry. Qui non cōuerfatur secundū Christi verbū, non intrabit in regnū cœlorum, *sed qui facit vo- luntatem patris mei, hic intrabit, &c.* Et hoc est membrū secundū, in quo, vt dixi, innuitur præmiū bonorum. Nam qui faciūt voluntatē patris, præmiū eorum quod intrabūt in regnum cœlorū. Pro quo sciendū, quod debemus meritō facere vo- luntatem patris triplici de causa. Primō, quia ipse fecit vo- luntatem nostram, s. redimēdo nos per Filiū suum. Rom. 8. Proprio filio suo non pepercit Deus. Et hoc fuit de volun- tate nostra: quia desiderauimus. Isa. 53. Desiderauimus eum despectū & nouissimū virorum, virū dolorum & scientē in- firmitatem. De hoc desiderio clamauit Isa. 64. Vtinam di-

rumperes

rumperes cœlos & descenderes. Similiter Psal. 143. Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me, ipse exaudiuit desiderii nostrū, & factus est pro nobis pauper, humilis, & doloribus plenus. De paupertate, 2. Cor. 8. Scitis enim gra- tiā domini nostri Iesu Christi, quoniā propter vos egemus, factus est, cū esset diues. De sua humilitate, Phil. 2. Exinani- uit semetipsum, &c. Itē de plenitudine dolorū. Isa. 1. A plāta pedis vsque ad verticē non est in eo sanitas. Ratio, Isa. 53. Quia vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Secūdo, quia adhuc hodie ipse facit voluntatē nostrā preces nostras exaudiendo. Io. 16. Petite, & accipietis. Vbi Aug. Non hortaretur vt peteremus, nisi dare vellet & exaudire. Et hoc promisit Io. 9. Si quis cultor Dei est, & voluntatē eius facit, hūc exaudit. Tertiō, debemus fa- cere voluntatē suam: quia ipse faciet voluntatē nostram. Psal. 144. Volūntatem timentii se faciet, & deprecatur eorum exaud. s. dādo regnū cœlorū. Luc. 12. Nolite timere pusillus grex, quia cōplacuit patri vestro dare vobis regnū. Ideo di- cit: *Qui fecerit voluntatem patris mei, ipse intrabit in regnum cœlorum.* ¶ Pro quo nota, quod per diuersas vias legitur sanctos ad regnum cœlorū peruenisse. In his verbis vna nobis propo- nitur via, in qua omnes viæ ad regnū cœlorū tendentes ple- nissimē includūtur, quæ est diuinæ volūntatis operatio. Quā- tō enim perfectius fecerimus Dei voluntatē, tantō verius tangimus viam ad cœlestem hæreditatē. Quod considerans Dauid, orauit dicēs, Psal. 142. Doce me facere voluntatem tuam, &c. & Col. 1. Non cessamus pro vobis orātes, & postu- lantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius, nō volun- tatis propriæ, quā describit Ber. in serm. de Naaman: Volū- tas propria est, quæ nō est cōmunis Deo & hominibus: sed nostræ tantū, quando quod volumus nō ad honorē Dei, nō ad vtilitatē proximi, sed quod solū satisfaciamus propriis moribus animorū. Cui rectē contrariatur charitas, quæ non querit quæ sua sunt, sed aliorū. Ideo Eccl. 18. Post concupi- scentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Osee 10. Confunderet Israel in voluntate sua. Nā propriā voluntatē sequitur duo mala. Primō, malū culpæ, videlicet, q̄ omnia bona ex voluntate propria facta, licet per se de genere boni sunt, simpliciter sunt nō bona, Isa. 58. In die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. Et sequitur: Nunquid tale est ieiunium quod elegi? 15. q. 1. Non est. Ex volūntate procedit pec- catum.

catum. Aug. Nihil peccatū nisi voluntarium. Secundū malum, est malum pœnæ, hoc est, damnatio protrahens ad infernū. Ber. Quid odit Deus, aut quid punit nisi propriā voluntatem? Cesset ergo propria voluntas, & infernus nō erit. Ansel. in lib. de similitud. Sicut volūtas Dei est origo omnis boni, sic propria volūtas est origo omnis mali. ¶ Idcirco bonum est abrenūtiare volūtatī propriæ, & se subiicere obedientiæ. Primo, ideo quia per abnegationē propriæ volūtatī vitium fugatur, & virtus custoditur. Ber. Vbi nō timetur reprehēsor, securus accedit tētor, & licētius iniquitas perpetratur. Secundō, per eam meritū augmētatur, non solum quō ad actū, sed etiā quō ad potestātē: quia de cætero non potest aliud facere. Nam dedit dño Deo radicē, qui propriā volūtatī renūtiavit, vt dicit Ansel. Qui dat arbore cū fructibus, plus dat quā qui solū fructus. Sic qui propriæ volūtatī renūtiat, suum liberū arbitriū propter Deum frangit: & ergo maius meritū habebit. Dicit enim Ansel. Talis nō priuatur mercede, s. continuē ad bona propeat, licet faciat ex necessitate. De quo August. Felix necessitas, quæ ad meliora cōpellit. Et subdit: Nō te pœniteat, imo gaudere debes tibi non licere, quod cū detrimēto licuisset. Tertiō, per abrenūtiationē propriæ volūtatī victoria in tētationibus datur. Aug. super Psal. 131. Votū voui Deo Iacob, di. Qui te hortatur vt voueas, ipse te adiuet vt impleas, & tētationē vincas. 2. Pet. 2. Nouit Deus pios de tētatione eripere. Quartō, facit maius bonū & minus bonū parit, vt si proponeres facere maius bonū abrenūtians propriæ volūtatī ad iussum illius cui debes esse obediēs, hoc esset plus meritorū. Aug. Melior est vna obediētia, quā oēs virtutes, i. omniū virtutū opera cōtra obedientiam sunt vitia. Quintō, culpa & pœna remittitur. Vnde S. Tho. 2. 2. q. 189. dicit q̄ per ingressum religionis cōsequitur quis remissionē omnium peccatorū. Si enim aliquis eleemosynis factis homo satis potest facere pro peccatis suis. Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime: multō magis in satisfactione pro omnibus peccatis sufficit q̄ aliquis se totaliter diuinis obsequiis mācipet, abrenūciādo propriæ volūtatī. Nā dādo propriæ volūtatē amplius dat, q̄ substantiā terræ. ¶ Sed dic: Ego facerē volūtatē Dei, sed nescio in quo cōsistit, & quæ sit Dei volūtas. Resp. Dei volūtas est multiplex. Prima, vt verā fidem teneamus, Io. 6. Hæc est volūtas patris mei, qui misit me, vt omnis qui

vid

videt filiū, & credit in eū, habeat vitā æternā. Heb. 9. Impossibile est sine fide, &c. Greg. Nō virtutibus ad fidē peruenitur, sed fide ad virtutes pertingitur. Aug. 2. 4. q. 1. Vbi sana. Vbi sana fides nō est, nō potest esse iustitia. Secūda vt verē pœniteamus. Eze. 18. Nūquid volūtatī meæ est mors impij? Nolo mortē peccatoris, &c. Psal. 5. Non Deus volēs iniquitatē tu es. Ideo in prima prædicationē post ieiuniū, Mat. 4. dicit: Pœnitentiā agite, &c. & Luc. 13. Nisi pœnitentiā habueritis, &c. & Prou. 1. Vocauit & renuistis. Tertia, vt mandata impleamus. Deuter. 6. Audi Israel præcepta dñi, &c. Et Mat. 19. Si vis ad vitā ingredi, &c. Ideo Saul à regno expulsus est, quia nō obediuit. 1. Reg. 15. Nūquid Deus vult holocausta? melior est enim obediētia q̄ victima. Idcirco rogamus: Fiat voluntas tua. Aug. Cur postulas quod promisit, & nō facis quod cōmisit? Quarta, vt mūdi maneamus. 1. Thess. 4. Hæc est volūtas dei, sanctificatio vestra. Nō enim vocauit vos deus in immunditiā, quæ est impedimētū salutis. Apoc. 21. Nihil coinquinatū, &c. Quinta, vt misericordiam exhibeamus, s. proximo, Osee 6. Misericordiā volo, & nō sacrificiū Sexta, vt ardentē dilectionē habeamus. Luc. 12. Ignē veni mittere in terrā, quid volo nisi vt accēdatur? ¶ O homo attēde eius dilectionē, in creatione vltra omnē creaturā nos dilexit. Vnde vt homo dei dilectione inflāmetur, ad hoc valet meditatio beneficiorū dei. Psal. 38. In meditatione mea exardescet ignis, s. dilectionis. Beneficia autē dei licet sint infinita, tamē cognosci possunt in tribus. Primō, in dignitate creationis, quia in hoc ostēdit q̄ nos plus dilexerit, quā aliquā creaturā mūdi. Et hoc in duobus. Primo, quia fecit hominē ad imaginē & similitudinē suā, Gen. 1. Faciamus hominē, &c. Secūdo, quia cum omniū creaturarū dñm constituit. Gen. 1. Dominamini piscib⁹ maris, Psal. 8. Omnia subiecisti, &c. Secūdo, in opere incarnationis hominē plus dilexit quā angelum. Et hoc tripliciter. Primō, in honore, quia hominū naturā assumpsit, non angelorū. Hebr. 1. Nusquā enim angelos apprehēdit, sed semē Abrahæ. Secūdo, in amore, quia hominē proprio sanguine redemit, & nō angelos. 1. Cor. 6. Empti estis pretio magno. Tertiō, in visione & cōtemplatione humanitatis, maiori gaudio quā angelus homo perfruitur in patria, quia ibi videbit diuinā naturam suæ naturæ vnitā, quod non videbit angelus. Iob 19. In carne mea videbo, &c. Tertiō in tolerantia passionis, & in hoc

ostēn

ostenditur q̄ nos plus dilexit quàm seipsum, quia pro homine exposuit corpus & animã. Io. 15. Maiorẽ hac dilectio- nem nemo habet, &c. & sic Deus dilexit hominẽ super oĩa: ergo illa dilectio incendere debet hominẽ in eius amorem. Hugo de arra animæ, Nihil possumus Deo pro beneficiis impedere q̄ reamare. Et Aug. lib. 8. de Trinit. Quatò arden- tius Deum diligimus, tãtò serenius eũ videbimus. Septima voluntas Dei est, vt cũ eo regnemus. Io. 12. Si quis mihi mi- nistrat, me sequatur, & vbi ego, &c. Similiter Ioã. 17. Pater, quos dedisti mihi, volo, &c. & 1. Tim. 2. Vult Deus oēs ho- mines saluos fieri. ¶ Et hoc ostenditur in multis. Primo, in eius nomine quod est Iesus, i. saluator. Luc. 1. Dixit angelus, Vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet, &c. Act. 4. Nõ est aliud nomẽ sub cœlo datũ hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Secũdò, patet ex eius opere, eò q̄ peccatores recepit. Luc. 19. Murmurabãt quia ad hominem peccatorẽ diuertisset. Quibus ait dñs. Venit filius hominis querere & saluũ facere quod perierat. Nã legitur Marc. 6. Quotquot autẽ tetigerãt simbriã vestimenti eius, salui fi- bãt. Tertio patet ex prædicatione, quia cũ cœlos ascēdit, di- xit discipulis, Mat. vlt. Ite, docete oēs gentes, Qui crede- rit, &c. Quartò, ostēditur in hoc, q̄ cõmunia beneficia de- dit omnib⁹ hominibus. Mat. 5. Solẽ suũ facit oriri super bo- nos, &c. Quintò, ex hoc, quia instituit omnia remedia, s. sa- cramẽta, in quib⁹ cõfertur gratia, & eadẽ sacramẽta quili- bet potest accipere. Si quis enim perdidit gratiã innocẽtia baptismalis, recuperat per penitentiã. Mat. 11. Venite ad me oēs qui laboratis, &c. Sextò, promisit cõmunia præmia pe- nitentibus, & innocẽtibus. Mat. 20. Acceperũt singulos de- narios nouissimi cũ primis. Gl. i. æternitatis gloriã. 1. Tim. 1. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.

¶ Dominica nona post Trinitatem.

¶ Quod præmissa legitima citatione, obiectiones accusatoribus, omnium quæ fecit homo exactissimam redditurus sit rationem apud tribunal Christi.

ENARRATIO I.

Facite vobis amicos de māmōna iniquitatis, vt cum defeceritis, reci- piant vos in æterna tabernacula. Luc. 16. ¶ In summa Euãgelij duo innuũtur. Primò, seruitoris malignitas in dispẽsando, in principio Euãgelij. Secundò, subiungitur procuratoris sagaci

sagacitas in puidẽdo, ibi: *Sit villicus intra se.* De primo dicit, *In illo tẽpore,* s. cũ Iesus vidit parcitatẽ Iudæorũ, tunc volẽs eos inducere ad largitatẽ, dixit, *Homo quidã erat diues.* Fulgẽ- tius, Hic homo est Deus omniporẽs q̄ dicitur homo ppter excellentẽ charitatẽ, & dicitur diues misericordiã. Ephe. 2. deus q̄ diues est in misericordiã. nã misericordiã ei⁹ nõ est numerus. Itẽ diues est in cognitione. Ro. 11. O altitudo diu- tiarũ sapientiã & sciẽtiã Dei! Itẽ diues in omni possessiõẽ. Ps. 88. Tui sunt cœli & tua est terra, Nã gloria & diuitiã in domo eius. *Qui habebat villicũ,* & villicus est omnis homo qui deputatus est ad custodiã sui ipsius. Eccl. 15. Deus ab initio constituit hominẽ, & reliquit eũ in manu cõslij sui, s. liberi arbitrij, & cõmisit ei villã propriã vitẽ & cordis, hãc debet custodire. Iuxta illud Pro. 4. Omni custodia serua cor tuũ, quia ex ipso vita procedit, & dedit ei in ea quinq; mansio- nes, i. quinq; sensus exteriores & interiores ad gubernãdũ, & cõmisit illi bona tradita: s. bona natura, fortunã & gratiã. *Et ille diffamatus,* i. accusatus est apud illũ. ¶ Sed diceret, *Quis accusat hominẽ corã Deo?* Resp. Multi sunt accusato- res. Primus est remorsus conscientiarũ. Ro. 2. Testimoniũ reddente illis cõscientia ipsorũ. Et Amb. lib. de offic. Vnuf- quisq; reus in seipso erit redargurus. Nã secundũ Ihd. Omnia potest homo fugere præter cor suũ. Nã quocũq; homo vadit, cõscientia eũ nõ derelinquit. Ideo Aug. O homo si ti- mes iudiciũ, corrige conscientiã. Nã habetur 11. q. 3. in cun- ctis. Quẽ cõscientiã defendit, liber est inter accusationes: & liber sine accusatione esse nõ potest, si sola quæ interius adiacet cõscientia accuset. Hoc cõsiderauit Gre. dicẽs, Vti- nã sic vixissem vt in me propriã cõscientiã accusatorẽ nõ haberẽ. Secũdus accusator est magnitudo culparum, quale fuit peccatũ Sodomiticũ. Gen. 1. Clamor Sodomorũ & Gomorrhorũ multiplicatus est, & peccatũ corũ aggrauatũ est nimis. Nã tale peccatũ est flagitiosum, secundũ Aug. 32. q. 7. flagitia, Flagitia quæ sunt cõtra naturã, vbiq; & semper re- pudianda & punienda sunt: nã excedit omnes species forni- cationis, & omniũ peccatorũ carnaliũ pessimũ est peccatũ, quod est contra naturã. Nã propter hoc peccatũ Deus distu- lit incarnari. Quia per hoc violatur ipsa societas quæ cum deo nobis esse debet, cũ eadem natura cuius ipse autor est, libidinis peruersitate polluitur. Vnde tale crimen pestilen- tias & tẽpestates, inducit, & clamat vindictã & accusat per-

Pars Actiual.

N n

sonā, sicut patet de Cain, Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Dicit Greg. 5. Moraliū: Omnis iniquitas apud secreta Dei iudicia habet voces suas, ubi peccator q̄ eā cōmisit accusatur. Tertius est merces labori iniuria & lāxio proximorū. Iac. 5. Ecce merces operariorum q̄ messuerūt regiones vestras, quæ fraudata est à vobis, clamat: & clamor eorū in aures Dñi Sabaoth introiuit. Est. n. peccatū cōsimile sanguinis effusioni. Ecc. 34. Qui effudit sanguinē & qui fraudē facit mercenario, fratres iunt. Quatrus accusator est clamor pauperū oppressorū, viduarū & puillorū. Eccl. 35. Nonne lachrymæ viduæ ad maxillā descendent, & exclamatio eius super deducētē eas: à maxilla enim ascēdunt vsq; ad cœlū, & Deus exauditor non delectabitur in illis. Sed implebitur illud Pl. 11. Propter miserā inopū & gemitū pauperū, nūc exurgā dicit dñs. & Pl. 9. Desiderium pauperū exaudiuit Dñs. Pro. 22. Non facias violentiā pauperi, quia pauper est: neq; cōteras egenū in porta, quia iudicabit Dominus causam eius, & configet eos qui confixerunt animam eius. Hæc sunt quatuor peccata hominem accusantia & in cœlum clamantia. Versus:

Clamas in cœlum vox sanguinis, vox Sodomorum,

Vox oppressorū, merces violenta laborum. ¶ Tunc subdit: *Quasi dissipasset bona illius.* Hæc dictio quasi est nota veritatis nō similitudinis: eodē modo sicut Io. 1. Cuius gloriam vidimus quasi vnigeniti à patre. Et dicitur notāter *bona illius*, quæ sūt triplicia, s. naturæ, fortunæ & gratiæ. Bona naturæ sunt sanitas, pulchritudo, fortitudo: per quæ obligamur ad seruiendū Deo: vt quātō quis sanior aut fortior est, rātō ad seruiendū est obligator. Ro. 12. Obsecro vos vt exhibeatis corpora vestra, dicēdo cū Pl. 58. Fortitudinē meā ad te custodiam. Sed hæc bona naturæ dissipāt luxuriosi & avari, amatores mūdī qui his abutūtur, dicentes illud Sap. 2. Venite fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquā in iuuetute celeriter, nō prætereant nos flos tēporis. Hi sunt qui abutūtur oculis ad videndū illicita, de quibus Mat. 5. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendū, &c. Abutūtur auribus ad audiendū. Act. 7. Dura ceruice & incircūcisī corde & auribus, &c. Abutuntur lingua ad loquendū. Ier. 9. Extēderunt linguā suā quasi arcū mendacij. Abutūtur omnibus sensibus ad peccandū. Ier. 9. Ascendit mors per fenestras nostras. Abutuntur toto corpore. Ier. 5. Saturauit eos & mœchati sūt. Ideo dicit Gre. in Ho

in Homi. Male bona Dñi dispensamus, quādo ea quæ ad vsum virtutū accepimus, ad vsum vitiorū cōuertimus. Et dicit se excusando, Ego grauitur acquisiui, volo igitur bonis vti secundū voluntatē meā. respō. his, q̄ non, quia sunt dispensatores. 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, &c. Hic iā quæritur inter dispensatores, &c. s. qui expendit bona tēporalia ad Dei honorē, propriā necessitatē & proximi vtilitatē, quia dicit Gre. Deus diuites nō abicit, sed eorū pōpositatē abhorret & voluptatē: Idcirco, Secunda bona sunt bona fortunæ, quæ sunt nobis cōmissa vt eis vtamur, & quod superest nobis pauperibus tribuamus. Tob. 4. Ex substantia tua fac eleemofynā, & noli auertere faciem tuā ab vilo paupere. Dicit nāq; Basil. Si fateris ea tēporalia diuinitus tibi euenisse, cur tu abundas & ille mēdicat, nisi vt bonæ dispensationis meritū cōsequaris, ille verò de coretur patiētia brauiis? Est famelici panis quē tu tenes, est tunica nudi tinea demolita. His bonis fortunæ abutūtur primo superbi. De quibus Ber. Clamāt nudi, cōquerūtur famelici, extēditur in perticis, plicatur in manicis, trahitur in vicis q̄ subtrahitur nobis. Secūdū dispensantes bona tēporalia p̄ abusionē sunt avari tenaces pauperib; nō impartietes. De quibus Iac. 5. Agite nūc diuites, plorate vlulātē in miseris vestris quæ adueniēt vobis. diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimēta vestra à tineis comesta sunt: aurū & argētū vestrū æruginauit, & ærugo eorū in testimoniū vobis erit. Nā tales sunt quasi fures. De quibus Hier. Aliena rapere cōnuincitur, qui superflua tenere p̄batur. Sed di. Tamen Dñs habebat oculos. Resp. Aug. 12. q. 1. Habebat Dñs oculos à fidelibus oblata cōseruans, vt inde suorū necessitati bus & aliis indigētibus tribueret. Nā secundū Chry. Illa pecunia bene seruatur, quæ in manu pauperis collocatur. Tertia bona sunt bona gratiæ & spirituality, quæ nobis sunt collata, vt per ea vitā æterna consequamur. Nemo enim sine gratia ad illā perueniet. Ioā. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater q̄ misit me traxerit eū, s. per gratiā. Illa bona dissipantur per quæq; peccata mortalia. Beda, Quicunq; suam naturā in peccatis exponit, sua temporalia malē consumit, & gratiā Dei p̄ peccatū tollit. Et talis dissipat bona Domini sui. Aug. 14. q. 4. Quid dicam? Male possidet qui male vtitur, vt patet de diuite epulone, Luc. 16. qui propter abusum temporalium fuit punitus in inferno. ¶ Tunc subdit in tex.

*Et vocavit illū, s. per citationē. Vnde citatio ex iure fit triplici-
ter, per scriptū siue literæ missionē, & sic citamur per sacrā
scripturam. Prou. 9. Sapientia misit ancillas suas, vt voca-
rent ad arcē. Sapientia sacra scriptura dicitur, in qua cōsi-
stit fons sapientiæ. Hier. Literas ignorat qui sacras nescit
misit ancillas suas, i. omnes artes liberales ad vocandū, ad
arcē summæ ciuitatis Hierusalē, misit oēs scientias specu-
latiuas ad cognitionē primi veri boni, & oēs scientias pra-
cticas ad apprehensionē summi boni. Omnes enim scientiæ
finē vltimū habēt beatitudinē, & beatitudo cōsistit in co-
gnitione primi veri, & apprehensione summi boni. Illam ergo
beatitudinē quam alij à remotis speculātur ista facul-
tas diuina pro subiecto immediato tenet, & qui nō cōparue-
rit huic citationi, nō iustificabitur. Pro. 28. Qui declinat au-
res suas, ne audiat legē, oratio eius erit execrabilis. Luc. 9.
Qui me erubuerit & sermones meos, hūc filius hominis erubescet.
Secundō, citatio fit per nuntios. Lu. 14. Misit seruos suos.
Primō Moysen. Exo. 3. Deus Hebræorū vocavit nos, vt
eamus viā triū dierū in solitudinē, & sacrificemus dño deo
nostro. Tertiō, per publicū edictū siue solennē vocationē, s.
omniū creaturarū. Ro. 4. vocat ea quæ nō sunt tanquam ea
quæ sunt. Ipse enim deus vocat ea quæ nō sunt, i. peccato-
res à se auersos, tanquā ea quæ sunt, per omniū creaturarū
nurus: bonitas creaturæ vocat ad bonitatē creatoris, & pul-
chritudo creaturæ ad pulchritudinē creatoris. diuini enim
nurus sunt omniū creaturarū decus. Sed quid prodest, & cla-
mat omnis creatura, & dicit omnis scriptura, & tamē pec-
catores venire contēnūt? Cāt. 1. Vocauit & nō respōdit mihi.
Pro. 1. Vocauit & renuistis, extēdi manū meā ad creationem
creaturarū. omne conciliū meum, s. nuntiorum despexistis.
¶ Præter istas tres citationes citat deus quartō per mortē, &
ibi oportet cōparere. Heb. 9. Statutū est omnibus hominib⁹
semel mori, de hac vocatiōe habetur Iob 14. Vocabis me, &
ego respōdebo tibi. Et ad hāc vocationē, velis nolis, oportet
cōparere. Post mortē, n. vocabit nos p tubā. 1. Cor. 13. Ca-
net enim tuba, & mortui resurgēt incorrupti. Tūc dicet vni
cuiq; nostrū, *Quid hoc audio de te?* Hic inculpat eū. q. d. Quid au-
dio q̄ bonorū corporis es pessim⁹ dissipator? Audio de te q̄
bonorū animæ es p̄dig⁹ dispēator. Audio de te q̄ bonorū
tēporaliū sis superfluous dilapidator. de hoc auditu di. Pl. 77
Audiuit dominus & distulit, s. vsque ad vocationē iudicij.*

Tunc

Tūc dicet, *Redde rationē villicationis tuæ.* O verbū districtū, ver-
bū auri. darum, & tremebundū, redde rationē. Licet em̄ in-
finitæ sunt creaturæ, tamen à solo homine quæretur ratio:
qa solus homo in anima immortalis & rationalis est vt ha-
betur in can. 15. q. 1. Meritō par. ex eo. Homines, quia ratio-
nales sunt facti & de se & de omnibus rebus, quas in v sum-
vitæ præsentis acceperūt, rationē reddituri sunt Deo: & pro
suorū actuum qualitate recipient aut gloriā aut poenā. Sa-
cræ tamē legis autoritate animalia iubentur interfici non
propter concientiā peccati, sed quia refricāt memoriā fa-
cti, & sic solus homo reddet rationem, iuxta illud 2. Cor. 5.
Omnes em̄ nos manifestari oportet ante tribunal Christi,
vt referat vnusquisq; p̄pria corporis, prout gessit siue bonū
siue malū. Ibi aperiētur libri consciētiæ. Apoc. 2. Aperti sunt
libri, & iudicati sunt mortui, ex his quæ scripta erāt in li-
bris secundū opera eorum, & mare dedit mortuos qui erāt
in eo, & mors & infernus dederūt mortuos suos qui in ipsis
erant: & iudicatū est de singulis secundū opera ipsorū dicē-
do, Redde rationē. Ansel. O iuste iudex, signasti quasi in sac-
culo pecuniam, & siluisti, & paties fuisi. Væ mihi, demū
quæres & nō silebis, cum dices, Redde rationem, à maximo
vsq; ad minimū. ¶ Primō, à prælatis quæretur ratio de in-
gressu, p̄gressu, & cōgressu. Primō, de ingressu, s. quomodo
intraisti: an per portam Simonis vel Christi dei & hominis?
Quis introduxit te veritas vel falsitas? Deus vel diabolus?
gratia vel munus? caro vel spiritus. Si per fraudulentā in-
traisti in locū sanctitatis? Si per violentiā in locū libertatis?
Si per carnalē copulā in locū spiritualitatis? Si per pecuniā
in locū gratitudinis? Quomodo intraisti? Nam dicitur Io. 10.
Qui nō intrat per ostiū in ouile ouium, sed ascendit aliunde,
hic fur est & latro. Secundō, redde rationem de progressu.
quomodo vixisti? Isa. 22. De Sobna præposito tēpli quæretur,
Quid tu hic? aut quasi quis hic? i. qualiter vixisti? sicut sacer-
dos vel rusticus homo vel pecus? nam habetur, 1. q. 1. vilissi-
mus. Vilissimus cōputādus est nisi præcellat sciētia & sancti-
tate, qui est honorē præstātor. Greg. Prælati tot mortib⁹ di-
gni sunt, quot malis exēplis subditos ad vitia trahūt. Ter-
tiō, quæretur de cōgressu, s. quomodo rexisti? sicut rector a-
nimarū vel collector pecuniarū? Nā dicit Aug. 8. q. 1. sunt in
Ecclesia. Sunt in Ecclesia quidā præpositi de quib⁹ Paulus di-
cit: Sua quæretes, nō quæ Iesu Christi. Quid est sua quæren-

Na 3.

res: nō Christū gratis diligentes, sed Deū non propter deū
 quærentes, tēporalia cōmoda sequentes, lucris inhiantes,
 honorē ab hominibus appetentes: his dicitur illud Ier. 17.
 Vbi est grex datus tibi? Etia quæretur à prælatis. Quomo-
 do expendistis ad honorē Dei & salutē animarū? vel ad vo-
 luptatē corporis? Dicit enim Hier. Quicquid habent clerici
 pauperū est. 12. q. 2. aurū. Aurū Ecclesia habet, nō vt seruet,
 sed vt erogat & subueniat pauperibus in necessitatibus. Si-
 militer in capite seq. gloria: vbi dicit Hier. Gloria episcopi
 est pauperū opib⁹ providere: ignominia sacerdotis, est pro-
 priis studere diuitiis. Natus in paupere domo & in tugurio
 rusticano qui vix milio & cibario pane rugientē ventrē sa-
 turare poterā, nunc simlā & mella fastidio. Itē quæretur de
 regibus & principibus, iuxta illud Sap. 6. Audite reges & in-
 dices terræ, quoniā data est vobis potestas à Dño & virtus
 ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes
 vestras scrutabitur. Sequitur: Horrendē & citō apparebit vo-
 bis, quoniā iudiciū durissimū in his qui p̄sunt fiet, cum di-
 cetur eis: *Redde rationē*, s. vtrū fuisti tutor pauperū vel excoria-
 tor, si p̄cessisti vel destruxisti. Nā habetur 23. q. 5. regū. Re-
 gum propriū est facere iudiciū & iustitiā, eripere de manu
 calumniantiū vi oppressos. Et implebitur in eis illud Bern.
 Veniet ad iudiciū dura allegatio pauperū, clamor viduarū,
 & gemitus pupillorū, & tunc exiguo cōcedetur misericor-
 dia, sed potētes potēter tormēta iustinebūt. Sap. 6. Tertiō,
 quæretur ratio de omnibus in potestate cōstitutis capita-
 neis, iudicibus, consulibus, & vnicuiq; dicitur: *Redde ratio-
 nem*, scilicet quomodo iudicasti? Nam dicitur 11. q. 3. qui re-
 ctē. Qui rectē iudicat, & p̄miū remunerationis expectat,
 fraudem in Deum perpetrat, quia iustitiam quam gratis im-
 partiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Dicitur etiam
 11. q. 3. non licet. Non licet iudici vendere iustum iudicium,
 & si liceat aduocato vendere iustum patrocinium. O quor
 sunt tales venditores & personarum acceptores in iudicio,
 non habentes Deum p̄ oculis, non iusta iudicia sed mu-
 nera? Quod conqueritur Innoc. dicens: clamat pauper, nul-
 lus audit: loquitur diues, quilibet applaudit. Et quod perius
 est, dicit Isido. 11. q. 2. 3. pauper. Pauper dum non habet
 quod offerat, nō solum audiri contemnitur, sed etiā contra
 iustitiā & veritatem opprimitur. De talibus Isaiā 5. Vx qui
 iustificatis impium pro muneribus, & iustitiā iusti aufertis

ab eo

ab eo. Quartō, quæretur ratio de mercatoribus, s. quomodo
 emisti, vel vēdidisti? Si verē vel dolosē. Nā dicit Leo Papa,
 Difficile est inter emētes & vēdētes nō interuenire peccatū
 vt impleatur illud Esa. 47. Negoriatores tui ab adolescētia
 tua vnusquisq; in via sua errauit: res enim pprias vitiosas
 laudāt, alienas vituperāt. De hoc Prou. 20. Malū est, malum
 est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur.
Redde rationē, si carius vēdidisti propter tēporis dilationem,
 quia est vsura: nisi homo esset dubius, an tēpore solutionis
 esset tāti valoris, extra de vsuris, c. in ciuitate. Itē redde ra-
 tionē, si decepisti p̄ximū in pōdere & mēsurā vel numero.
 Nā habetur Leu. 19. Nolite facere iniquū aliquid in iudi-
 cio, in regula, in pondere, in mēsurā. Nam dicitur extra de
 empt. & vēd. vt mēsurā. Vt mēsurā & pōdera iustē fiant, si
 quis iustas mēsuras & iusta pōdera lucri causa mutare p̄-
 sumpserit, 30. diebus in pane & aqua p̄niteat. Ideo Apost.
 1. Thes. 4. Ne quis supergrediatur neq; circūueniat in nego-
 tio fratrē suū, quoniā vindex est dominus de his omnibus.
 Itē redde rationē, si in festiuitatibus emisti vel vēdidisti, q̄
 inhibītum est, vt extra de fer. Omnes dies dominicos debe-
 mus obseruare, vt in eis mercatū nō fiat. Et de cōse. dist. 7.
 Ieiunia. Die dominico nihil aliud est agendū, nisi deo vacā-
 dum. Nā tales emptores & venditores, qui violāt festū diei
 dominicę peccāt in patrē, in filiū, & spiritum sanctū. Primō,
 in patrē, cuius potētia mundus isto die creatus est. Secūdo,
 in filiū, cuius sapiētia mundus redēptus, in isto die surre-
 xit à mortuis. Tertiō, in spiritum sanctū, qui tali die mūdo
 missus est: & per cōsequens ingrati sunt creatori, redēptori,
 & cōsolatori: nā legitur Num. 15. De eo qui ligna collegit in
 sabbato, nesciētes qua p̄na punire deberēt, recluserunt in
 carcerē. Dixit dominus ad Moſen: Morte moriatur homo
 iste, obruat eum lapidib. omnis turba extra castra. Et Deut.
 28. Si audire nolueris quæ ego p̄cipio tibi, veniēt oēs ma-
 ledictiones istæ super te. Maledictus eris in ciuitate, &c.
 Quintō, quæretur ratio de cōiugatis, quomodo cōtraxisti,
 quomodo vixisti in cōiugio tuo, quomodo prolē docuisti,
 si exēpla bona vel mala ei tribuisti? Sap. 4. ex iniquis paren-
 tibus omnes filij qui nascūtur vel bestialiter vixisti. Idcirco
redde rationē, si humaniter vel bestialiter vixisti. Nā habetur
 Tob. 6. Qui ita cōiugiū suscipiūt, vt Deū à se & à sua men-
 te excludant, vt suæ libidini ita yacent, sicut equus & mū-

N n 4

lus, quib. nō est intellectus, habet potestatem dæmonii super eos. Itē nō solum à prædictis quæretur ratio, sed de omnibus hominib. in generali, & de eorū cogitationib. verbis & operib. Primò, de cogitationib. Sap. 1. In cogitationib. impij interrogatio erit. Greg. Sic Deus vias nostras considerat, vt minutissimæ cogitationes vel etiã vindicariuas aut alias volutariè in mēte gerūt, quomodo respōdebūt: Idcirco quilibet debet custodire cor suū. Aug. Quicquid pudet dicere, pudeat cogitare: hoc cogitare crimē est, quod dicere nephas est. Quicquid homo veretur dicere corā hominib. vel face- re, debet vereri corā Deo cogitare: quia homo videt ea quæ parēt, deus autē intuetur cor. 1. Reg. 16. & Prou. 4. Omni custodia serua cor tuū. Secūdo redde rationē de verbis. Matt. 12. Omne verbū otiosum, &c. Hier. Otiosum verbū est, quod sine vtilitate audiētis & loquētis profertur. Si enim de tali debet reddi ratio, qd tūc de verbis adulatoris, detractoris, maledicis: Ideo Isid. discernē quid loquaris. Talis sermo pcedat de ore tuo, qui expedit, & nō impedit. Et subdit: Sermo vanus vanæ mētis signū est. Qualis em̄ sermo auditur, talis animus p̄batur. Eph. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro nō pcedat. Et Mat. 12. Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis cōdēnaberis Aug. Loquela em̄ rationabilib. data est, vt sit rationalis. Prou. 10. Qui moderatur labia sua, prudētissimus est. Nā qui cōsiderat rationē reddēdā de omnib. verbis, nō displicet sibi silētiū. Nā per hoc possēt homo seruare animā suā. Prou. 13. Qui custodit os suū, custodit animam suā. Tertio, dicetur unicuiq; redde rationē de operibus. Eccl. 12. Cūcta quæ sūt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, siue bonū siue malū sit: & de omnib. gressibus pedū, visionib. tactibus & auditionib. illicitis. Mat. 16. Reddet unicuiq; secūdū opera sua. Aug. de pcc. Peccata siue parua sine magna, nō possūt esse impunita. Hoc cōsiderās Iob 9. dixit: Verebar oīa opera mea, sciēs qd nō parce. &c. Super hoc dicit Gre. i Mora. Deus parcit peccatēti, sed nō peccātū.

*De comparandis amicis spiritualibus per exhibitiones corporalis sub-
sidij, qui suis meritis ac oratione destitutos sustineant. Quodque sententiā
Christi irrevocabilem præmissis quibusdā nuntiis antevertere & vti-
le sit & necessarium.*

ENARRATIO II.

Fecūda pars principalis istius Euāg. in qua innuitur pro-
curatoris

curatoris sagacitas in providēdo, cum subdit, *Tūc ait villicus
intra se, s. turbatus.* Primò propter temporalitū ab eo remotio-
nē: secūdo, quia debuit reddere rationē: tertio propter ho-
noris priuationē, quia ab officio destitui debuit, quia domi-
nus dixerat, iam nō poteris villicare. *Tūc ait villicus intra se, nō
extra, ad amicos: quia ibi amicitia locū nō habet, sed imple-
bitur illud Gal. 6. Vnusquisq; onus suū portabit.* Et Eze. 16.
Pater nō portabit iniquitatē filij. Ideo dixit: *Quid faciā?* non
quid dicā. Quia nō est regnū Dei in sermone, sed in virtu-
te. 1. Cor. 4. Nā excusatio locū ibi nō habebit. De quo Hier.
23. q. 2. in præsentī. In præsentī seculo scimus siue orationi-
bus, siue cōsiliis inuicē posse nos adiuari: cum autē ante
tribunal Christi venerimus, nec Iob, i. coniugatos, nec Da-
niel, i. cōtinētes, nec Noe, i. prælatos rogare posse pro quo-
quā, sed vnumquenq; portare onus suum. Idcirco insinuat
hic statum suū periculosum, cum dicit, *Quid faciā?* Et cōside-
rat defectū nutrimentī, cū subdit: *Fodere non valeo, medicare eru-
besco.* Vnde pauperes homines hīc in mūdo duob. modis se
nutriūt, s. labore & medicacione: quorū neutrū ibi habebit
locū. Nō labor, quia omnis labor aut est virtuosus, aut me-
diocris, aut malus: modò nullus labor locū ibi habet, quia
ibi nec est meritū nec detrimentū: sed vnusquisq; recipiet
meritū seu præmiū prout gessit. Ideo Apost. Gal. 6. Dum tē-
pus habemus, operemur bonū. Ber. Vbi non erit corpus, ibi
nō erit actus. Ideo Greg. Ante prolationē irrevocabilis sen-
tentia providendū est reo, ante clausionē ostij festinādum
est peregrino, ante terminū vitæ subueniendū est infirmo,
quia post mortē nō est culpārū remissio. Sic de nobis vnus-
quisq; est procurator domini sui, quia infinita bona à Deo
recepimus & modica solvimus promissa in baptismo renū-
tiantes diabolo, in hoc nos mēdāces inuenimur, de benefi-
ciis accepiis gratias nō agimus, peccatis nostris Deū offen-
dimus, ipsum ad iracundiā prouocamus. Istis omnib. perla-
stratis, & in libra cordis pōderatis cū anxietate mētis, pōt
vnusquisq; dicere: *Quid faciā,* cum surrexerit ad iudican-
dū dominus: Iob 31. Ideo subditur Eccl. 18. Ante iudiciū in-
terroga te ipsum, & in cōspectu dei inuenies propitiationē.
Recogita præsentis vitæ spoliacionē, quia dominus aufert
à te villicationem, recogita de pauperatione, quia fodere
nō vales, s. corpus tuū per contritionē, & medicare erube-
scis, quia non dabitur, vt de diuite. Luc. 16. Sed implebitur

illud Apoc. 14. Opera illorū sequūtur illos. Nā ibi erit omnis subūdiū alienatio: Ideo subdit consiliū gratiosum, dicens: *Scio quid faciā, vt cum amotus fuero à villicatione, recipiant me in domo sua. Conuocati itaque singuli debitoribus domini sui, dimisit vni quinquaginta cados olei, alteri quintā partem debuit, s. viginti coros tritici, & laudauit dominus villicū iniquitatis quia prudēter egisset.* Nō laudauit eū de fraude facta, sed de prouisione sua: nō laudatur opus villici in se, sed in suo signato, quia significat, q̄ quicquid habemus domini Dei nostri est. Vnde si de bonis domini nobis collatis largiēdo eleemosynas prouidemus in posterū, laudamur ab ipso. Vel sic: Nō cōmēdauit dominus absolute prudētiā villici, sed in cōparatione ad prudentiā sanctorū, quia prudētior ipse fuit ad fraudulentā, quā in iusti ad iusticiam. Et hoc est quod subdit, *Filij huius seculi, i. amatores mundi, qui sic intendūt secularibus, quasi ad nihil aliud sint geniti, nisi vt ipso seculo fruātur, prudētiore sunt filij lucis, i. electis & sanctis dei, quorū opera nō sunt in tenebris, sed in lumine gratiæ, in generatione sua, i. nō absolute, sed in secularibus negotiis.* Attēdamus quomodo seculares prudentiores sunt ad lucra tēporalia, qualiter carnē pascūt, corpus vestiūt, quo ingenio fauores principū acquirūt. Itē prudentiores ad hęc mūdāna acquirēda, quā multi iusti ad cęlestia. Vnde Mat. 26. Apost. dormiebāt, quādo Iudas circumibat hinc inde vt traderet Christū: sic dormiētibus religiosi seculares lucra secularia quærūt, & terrā & mare mille periculis pertranseunt. Itē videmus seculares armis instructos ad defensionē, & ad expugnandum inimicos, magis, q̄ multi iusti prudentes sint tentationibus diaboli resistere & illum expugnare. Itē videmus mulieres se magis ornare vt placeāt mūdo quā multi iusti vt placeāt Deo, propter quod Abbas Macharius, cū vidit ornata fleuit, eō q̄ ipsa magis satagebat mūdo placere quā ipsi Deo. ¶ Ideo adducit salubre documentū, dicēs: *Facite vobis amicos de māmona iniquitatis, s. ipsos pauperes.* Dicit enim Aug. Māmona diuitiā vocantur secundū Hebręos. Pro quo sciendū, q̄ nō pręcipit dominus facere eleemosynas de malē acquisitis: quia habetur Eccl. 34. *Dona iniquorū nō pbat altissimus, nec respicit in oblationes iniquorū, quia qui offert sacrificiū ex substantia pauperum, quasi qui victimat filiū in cōspectu patris sui. Sed si sunt malē acquisitæ, tūc faciēdi sunt amici eis restituendo, inde pristina amicitia reparatur, licet restitutio nullius sit meriti*

meriti. Si verò diuitiæ nō sunt de malo acquisitæ, tamē adhuc dicuntur mammona iniquitatis. Primò, quia non sunt veræ diuitiæ, imò paupertate plenæ & casibus obnoxie. Si enim veræ diuitiæ essent, securitatē pręstaret. Secūdo, dicuntur mammona iniquitatis, eō q̄ iniqui cōstituūt sibi spem in eis, de quibus dicit Psal. 48. *Cōfidūt in virtute sua, & in multitudiē diuitiarum suarū gloriantur.* Tertio ideo dicuntur mammona iniquitatis, quia vt plurimū iniquē acquirūt. Cōmune est prouerbiū: *Non est cumulus sine puluere.* Quarto ideo, qui aliquādo iniquē cōtinentur, s. in avaritia magna, est enim nequitia retinere ea, quæ distribui pauperibus debēt iuxta illud Prou. 11. *Qui abscondit frumēta, maledicetur in populis.* Et Amb. *Pasce fame morientē, si nō pauisti, occidisti.* Quintò, dicuntur māmona iniquitatis, quia iniquē expenduntur in luxuriis, comestationibus, superbiis & aliis superfluis. De quo Eccl. 11. *Si fueris diues, non eris immunis à delicto.* Sextò, dicuntur mammona iniquitatis, i. inæqualitatis, quia inæqualiter possidētur. De his subdit: *Vt cū defuerit, s. per mortē. Cū homo moritur & deficit ei vita, deficit mundus, deficiunt amici, deficiunt opes, deficit possibilitas ad bene operandū. Dicat ergo hic vnusquisq̄: Quid faciā? Scio quid faciā, ad ipsam Dei misericordiam confugiā, cū in me ipso penitus deficio, iactās cogitatū meū in domino, & omnem sollicitudinē in ipso ponā, pręmittāmq̄ nūtiōs antequā tempus rationis aduenerit, & placabo eum muneribus, si forsan respiciat afflictionem meam dominus, & reddat mihi bonū pro malo. Hęc enim mutationē dextre excelſi de sua benignissima pietate cōsuevit frequētius exhibere.* ¶ Ad hęc ergo cautelā de nuntiis pręmittēdis pręmonuit nos Saluator, Luc. 14. quibusdam parabolis dicēs: *Quis ex vobis volens turrim ædificare, nōne prius sedēs cōputat sumptus, qui necessarij sunt si habeat ad perficiendum, ne postquā posuerit fundamentū & non potuerit perficere, omnes qui vidēt, incipiāt illudere ei dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & nō potuit cōsummare? Et quid per turrim quæ in altū erigitur, lapidem super lapidem ponendo intelligitur, nisi cumulus beneficiorum Dei? Et quid velle ædificare turrim, nisi præsumere rationē de eis dē ponere? q̄ qui pręsumpserit, nō immeritò illudēt ei homines dicēs: Hic homo cœpit, i. pręsumpsit reddere rationem, & nō potuit cōsummare? quia ait Iob 6. Si voluerit cōfēdere*

cum Deo, s. rationē ponēdo, nō poterit ei respōdere vnum pro mille. Postquā ergo instructi sumus in hac parabola, & impossibile est nobis posse ponere rationē, statim subiungit aliā parabolā, per quā nos instruit & post talē impossibilitatem reddēdi rationē cautius sit agēdum, dicēs: Aut quis rex iturus cōmittere bellū aduersus aliū regē, non sedens prius cogitat, si possit cū decē milibus occurrere ei qui cū viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longē agēte, legationē mittēs rogat ea quæ pacis sunt. In hac ergo parabola instrui-mur, & cū viderimus & nō possumus ei occurrere debitā rationē reddēdo, præmittamus legatos seu nū-tios, dum rex adhuc longē est, & quæramus pacē. Quod etiā Ecc. 18. monet, cū di. Ante iudiciū interroga teipsum, s. vtrū possis rationē ponere, & in cōspectu Dei inuenies propitiationē. Item Prou. 14. Oculi tui recta videāt, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. Per oculos autē nostra cōsideratio accipitur, quā præmittimus diligēter pēsando, si sufficiēter possemus ponere rationē, quod cū facere nō possumus, nihil restat aliud, nisi vt nū-tios præmittamus. Sunt autē tres nuntij præmittēdi, s. per verā pœnitentiā nō diiudicādo, per clementiā proximis misericorditer cōpatiēdo, per plenam ignoscētiā peccātibus in nos integraliter remittēdo. Hi sunt legati qui præmitti debēt & rogare pacē, dicēs: Non intres in iudiciū cū seruo tuo dñe, Psal. 142. Si tamē ponere cogimur rationē, primus nuntius præmittēdus est pœnitē-tia, ad cuius legationē Deus misericordia flectitur & omittit ponere rationē: Quod nobis promittitur: Misereris omnīū Deus, quia omnia potes: & dissimulas peccata hominū propter pœnitentiā: Eccl. 2. Si pœnitentiā nō egerimus, incidemus in manus domini, & non in manus hominum, s. vt cōpellamur ponere rationē. quod adhuc apertius dicitur, Ier. 18. Si pœnitentiā egerit gēs ista de malo suo, agā & ego pœnitentiā super malum quod cogitavi vt facerem ei. Item Eze. 33. Si dixero impio, morte morieris, & egerit pœnitē-tiā à peccato, &c. vita viuet & nō morietur. Omnia peccata eius quæ peccauit, non imputabūtur ei. Et hoc est quod ait dominus, Luc. 13. Nisi pœnitentiā habueritis, &c. I. Cor. 11. Si nos ipsos diiudicaremus, nō vtiq; iudicaremur. Quod expo-nēs Ber. di. Nihil Deus quantū in se à nobis exigit amplius quā vt diiudicātes nos & pœnitentiā agētes, dicamus iniquitates nostras, & fuscitabit nos gratis, vt gratia commē-detur.

detur. Diligit enim Deus animā quæ in conspectu eius sine intermissione seipsam diiudicabit. Idq; iudiciū nō nisi propter nos à nobis exigit, vt quādo nosmetipsos iudicamus, nō à dño iudicemur. De hoc legato dicitur Psal. 47. Veniēt legati ex Aegypto. Quid per Aegyptū quæ tenebræ interpretatur, nisi cor peccatoris quod tenebrosū est ex peccatis, accipitur? De hac Aegypto venient legati ad Deum, qui sunt pœnitētia, diiudicatio, gemitus, suspiria, luctus & similia, quæ apud Deū tollūt omne debitū quo tenemur. Hunc legatū misit Maria Magdalena cōscia sibi multorū malorū debitorū ad dñm, & audire meruit: Dimittūtur tibi peccata tua, vade in pace. In qua legatione assumpta dixit Simoni in parab. dicens: Habeo tibi aliquid dicere: Duo debitores erāt cuidā fœneratori: vnus debebat denarios quingētos, & alius quinquaginta. Nō habētibus illis vnde redderēt, donauit vtrifq;. Sic facit nobis Deus cognoscētibus ex corde, quod nō habemus vnde reddamus, liberaliter condonabit. ¶ Secundus nū-tius cū primo præmittēdus est ad Deum, s. clemētia sine misericordia, quæ tunc quasi nuntiū ad Deū mittimus, cū ex propria miseria instructi omnīū miseriarū tam corporū quā animarū ex corde intimo miseremur. De hac dicitur Mat. 5. Beati misericordes, &c. Ac si diceret: Si vestrā misericordiā super vestras miseras & proximorū præmittitis, meā misericordiā sine dubio impetrabitis. De hac misericordia monemur Ios. 2. Vobiscū feci misericordiā, sic & vos faciatis. Itē Tob. 4. Quomodo porueris, ita esto misericors? Quod autē ex hoc nū-tio adiuncto primo omne debitum dimittitur, euidenter innuitur. Mat. 18. in parab. Simile est regnū cœlorū homini regi, qui voluit rationē ponere cum seruis suis, & cū cœpisset rationē ponere oblarus est ei vnus qui debebat ei decē milia talēta. Cū autē nō haberet vnde redderet, iussit eū dñs eius venūdari, & vxorē & filios & omnia quæ habebat, & reddi. Procidēs autē seruus ille, orabat eū, dicēs: Patiētiā habe in me, & omnia reddam tibi. Misertus autē dominus serui illius, dimisit eū, & omne debitū dimisit ei. Egressus autē seruus ille inuenit vnum de cōseruis suis, qui debebat ei cētum denarios, & tenēs suffocabat eum, dicēs: Redde quod debes: Et procidēs cōseruus, &c. Ille autē noluit, sed abiit, & misit eum in carcerē, donec redderet vniuersum debitum, &c. In qua parabola instrui-mur, & ille secundū legatū cum primo nō misit: ideo prima gratia

gratia remota est, & missus est in carcerem, donec redderet vniuersum debitū. Cū autē dicitur, Omne debitū dimisi tibi, insinuat hoc primo nūtio esse factū. Sed secundū cum primo nō miserat: ideo remota est gratia quā accepit. Vnde Iac. 2. Iudiciū sine misericordia fiet illi qui nō facit misericordiā. Quod est dicere, cū plena ratione reddet omnē debitū in die iudicij, qui non miserebitur proximorū miseris. De hac misericordia require in ferm. Estote misericordes. Tertius nuntius quē necessitatis est, s. ignoscentia, vt sicut nobis debita dimitti cupimus, sic & nos nostris debitoribus dimittamus. Vnde Eccl. 28. Relinque proximo tuo nocētē te, & tūc deprecāti tibi peccata soluentur. Quod apertius innuitur Mat. 6. Si dimiseritis hominib' peccata eorū, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Si autē nō dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Dicitur enim Eccl. 28. Homo homini seruat irā, & à Deo querit medelā. Licet autē offensarū dimissio difficilis suprāmōdū videatur, sunt tamē duo quæ cōsiderata ad remissiones offensarū facillimē nos inducūt, Dei videlicet cōplacencia, & nostrarū offensarū indulgētia. Primō, dico ad iniurias dimittēdas summē valet consideratio diuinæ cōplacencia: Nam in omni obsequēdi modo nil tātum Deo placet in filiis gratiæ, quā lādētibus esse placibile. Vnde Stephano pro inimicis orāte, virtute illius orationis apertū est cœlum, & vidit Iesum sedentem à dextris virtutis Dei. Secundū cōsideratum ad facilē remissionem, est offensarū nostrarū indulgentia. Cū enim culpæ nostræ tam ratione eius quē offendimus qui est infinitus, quā ratione culparū, quibus offendimus sint infinitæ, hanc tamen infinitatē facillimē nobis deus remittit, si nos videt nostris offensoribus dimississe. Tertium potest dici, quia non offendimus tantūm inimicū, quin etiā in infinitum nos ipsos grauius offendamus, & stultus esset qui seipsum vellet occidere, vt inimicū instaureret. Quartū potest adiungi prædictis, quia suprāmōdū in præsentī auget gratiā, & cumulat gloriam in futuro: nam in aliis obsequiis se & sua offert homo. In hoc autē obsequio intimā vim & medelam omnis virtutis suæ offert Deo, Quod nobis præstet, &c.

¶ *Dominica decima post Trinitatem.*

Quot modis Christus fleuisse legatur. Ac quā salubre sit peccitentis lacrymas fundere.

ENARR

Videns Iesus ciuitatem fleuisse super illam. Luc. 19. ¶ In summa Euang. duo inuuntur. Primō, aspectus diuinæ miferationis, ibi: *Videns Iesus*. Secundō, defectus Iudicæ exaccationis, ibi: *Et quidem in hac die tua, quæ ad pacē tibi, &c.* De primo dicit, *In illo tēpore*. s. in die Palmarū, cū obuiauerunt ei cum honore, & cum appropinquasset Hierosolymā. Nota, Christus multipliciter appropinquauit. Primō, sicut lumē æternū ad tenebras peccatorū & ignoratiæ. Nā licet in Hierusalem erat fons scripturarū, s. Scribæ & Pharisei: attamē veritas erat extincta in eis, & obscurati erant intellectu. Ideo Christus æternū lumen appropinquauit, volens eos illuminare per cœlestē doctrinā, vt patet in sine Euang. Erat quotidie docēs in tēplo. Sed quid factum est illi peruersi & auari & superbi æstimātes se sapiētes cū verē essent insipientes, oderunt Christum æternū lumen, & fontē totius sapientiæ. Et hoc cōqueritur, Io. 3. Lux venit in mundū, & dilexerūt homines magis tenebras, quā lucē. O quot sunt hodie tales verbū Dei renuētes? P sal. 118. Lucerna pedibus meis verbū tuū, & lumen semitis meis. Ber super Can. Querit anima verbū, vt illuminetur ad cognitionē, inflāmetur ad dilectionē. P sal. 118. Ignitū eloquiū tuum vehementer. Secundō, venit sicut legatus cœlestis patris ad peragendū opus dilectionis & æternæ redēptionis. Io. 10. Ego veni, vt vitam habeāt. Sed heu, vitā occiderunt. Io. 5. Ego veni in nomine patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illū accipietis. Tertio, appropinquauit sicut propugnator ad saluandū. Isa. 63. Ego qui loquor iustitiā & propugnator sum ad saluandū. Ipse enim elegit sibi noua bella. Iud. 5. Vt moriēdo mortē nostrā destrueret, & resurgēdo vitā repararet. Ergo dicit, *Cū Iesus*, i. Saluator. Mat. 1. Ipse enim saluum faciet populū suum. *Vidit ciuitatē*, vidit oculis corporis & mētis, sed aliter & aliter. Oculis corporis firmissimē cōstructā, alta moenia habentem, pulchra ædificia, altis turribus muratā. Sed oculis mentis siue diuinitatis plenā peccatoribus, atq; plenā auaritia, superbia, luxuria, & omnibus vitiis. P sal. 54. Vidi iniquitatē & contradictionē in ciuitate. Item futurā præuidit calamitatem, sed heu ipsi læti. Isa. 22. Vocauit dominus ad fletum & planctum, & ecce læticia & gaudium, occidere vitulos, &c. Fleuit super illam. Primō, quia ciuitas sanguinaria & interfectionis, quæ erat domi-

num

num & apostolos occisura. Matt. 23. Hierusalē, Hierusalem quæ occidis prophetas, &c. Isa. 1. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis: plena iudicij iustitia habitauit in ea, nūc autē homicida. Ezech. 24. Væ ciuitati sanguinum: cuius ego gradē faciā pyrā, i. congeriē lignorū ex igne. Ier. 33. Abscondi faciē meā à ciuitate hac propter omnē malitiā corū, idcirco deserta. Isa. 1. Derelinquetur filia Sion, vt vmbra culum in vinea, & sicut tuguriū in cucumerario, sicut ciuitas quæ vastatur. Idcirco Christus fleuit non destructionē domorum & murorū, sed animarū. Secundō, erat ciuitas perfidiæ & rebellionis, & in perfidia permāsura. De qua ciuitate loquitur Ier. 33. Abscondi faciē meam à ciuitate hac, quia doctrinā Christi nō suscepit. De quo Mat. 23. Quoties volui cōgregare filios tuos, quæadmodū gallina cōgregat pullos suos sub alis, & noluitis: Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Terriō, fuit ciuitas repulsa & desolationis. Vnde Thr. 1. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo, &c. Ideo Ier. 15. Quis miserebitur tui Hierusalē? aut quis cōtribuitur pro te? aut quis ibit ad rogādum pro pace tua? q. d. nullus. Ideo Ier. 21. Posui faciē meā super ciuitatē hanc in malum & non in bonū. ¶ Et notāter dicit *fleuit super ciuitatem*. Nam nō videtur Iesum fleuisse super villā, sed super ciuitatem. Et hoc, quia ciuitates sunt in maiori periculo quā pagi. Et hoc, quia in eis magis regnat prudētia mūdi quā sapiētia Dei. Et hoc est periculofum. Greg. in Moral. Difficile est, vt is qui sapientē se æstimat, mentē ad humilitatē reducat, & rectē prædicātibz credat. 1. Cor. 5. Sapiētia huius mūdi stultitia est apud Deū. Secundō, quia in ciuitatibus plus regnat prudētia carnis. Ro. 8. Sapiētia carnis inimica est Deo, legi enim Dei nō est subiecta, nec enim potest: qui autē in carne sunt, Deo placere non possunt, & sic in ciuitatibus magis sunt ambitiosi, voluptuosi, luxuriosi, quā in pagis, qui dāt occasionē peccādi. Ier. 5. Saturavi eos & meretricati sunt. Bern. In delitiis periclitatur castitas, in diuitiis humilitas. Similiter in ciuitatibus sunt otiosi. Senec. Otiosus est sentina omnium vitiorū, sed in pagis sunt in cōtinuis laboribus, & sic carnē suā domāt, & occasionē peccādi abscedunt. Quod isti in Hierusalē nō fecerūt. Idcirco Iesus defleuit eorū malitiā. ¶ Pro quo sciēdum, ¶ Christus quinquies fleuit, vt reperitur in sacra scriptura, nobis in exemplum iuxta illud, Iudic. 9. Quod me videtis facere, omnes facite. Nam

Nā ipse dixit, Io. 13. Exēplū dedi vobis, vt quæadmodū ego feci vobis, ita & vos faciatis. Primō, fleuit ex passione nostrā miseræ, nō suæ. videlicet in sua natiuitate, cum ex utero virginis candor lucis æternæ in hunc mundū natus fuisset. De quo canit Ecclesia: Vagit infans inter arcta positus præsepia. Et potuit dicere illud Sap. 7. Primā vocē similem omnibus emisit plorās: fleuit ibi omnē miseriam humanæ cōditionis, in quā homo venit p peccatū Adæ. Eccl. 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus & iugū graue super filios Adā à die exitus de ventre matris vsq; in diē sepulturæ. Aug. Vox omnis hominis à ploratu incipit. Antequā loqui potest, miseriam suā prophetizat, quæ est triplex. Primō in ingressu, quia vt peccatores & nudi nascimur. Secundō in pgressu, quia in peccatis viuim⁹ & culpabiles cōuersamur. Terriō, in egressu, Iob 1. Nud⁹ egressus sum de ventre matris meæ, & nudus reuertar illuc. de his trib⁹ Apoc. 8. Vt vq; habitātibz in terra. Itē Innoc. in lib. de miseria humanæ cōditionis: Quis dabit oculis meis fontē lacrymarum vt desecā miserabilē cōditionis humanæ ingressum, culpabilē pgressum, desolatū egressum? Idcirco Ier. 15. Vt mihi mater mea, quare genuisti me virū rixæ, virū discordiæ in vniuersa terra? O quā detestabilis ingressus! Homo nascitur ad laborē, ad dolorē, ad miseriam vsq; ad mortē. De primo Iob 5. Homo nascitur ad laborē, & auis ad volatū. Secundō ad dolorē. Eccl. 2. Cūcti dies eius doloribus & ærūnis pleni sunt. Terriō ad mortē. Pl. 88. Quis est homo qui viuet, &c. Secundō de pgressu, Ge. 8. sensus enim & cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adolescētia sua. Innoc. Homo agit praua quib⁹ deū offēdit, seipsum & proximū. Terriō, de egressu Ier. 10. Væ mihi super contritione mea. ¶ Verē amara cōtritio, cum in morte spiritus inuitus egrediatur de corpore & reuertat puluis in terrā suā, vnde erat. Vnde Innoc. Erit dolor super dolorē, qñ exibat spiritus nō voluntarius sed inuitus, quoniā cū dolore amittit quod cū amore possedit, ac velit nolit cōstitutus est terminus qui præteriri nō poterit. Aug. Væ q̄ tremēda hora, quā districtū examē, cum in dex ad iudicandū venerit. 1. Pet. 4. Si iustus vix saluabitur, impius & peccator vbi parebunt? Ber. Fleuit Christus non vt cæteri, sed cur non vt cæteri: illi ex passiōe, sed Christus ex cōpassione nostræ miseræ. Ideo possum dicere: *Si cognouit* Ier. 10. f. Aeres. Ber. Si Deus qui miser nō existit pro nobis

flere voluit, multo magis nos qui verè miseri sumus, flere debemus. Deu. 32. Vtinã saperet & intelligeret, ac nouissima prouideret. Saperet & intelligeret, s. miseriarũ multiplicatã. Dicit enim Isid. Homo si innocenter viueret, ignis eum nõ vreret, aqua nõ submergeret. Græc. Nulla esset aduersitas, si nõ adesset iniquitas. Sed heu nũc impletur illud Iob 14. Homo natus de muliere breui viues tẽpore repletur multis miseris. O vtinã intelligeret, s. peccati multiplicatã. De quo cõqueritur Ps. 39. Multiplicatã sunt super capil. capitis mei. Similiter Manasses cõqueritur 2. Paral. vlt. Peccauit super numerũ arenã maris. *Si cognouisses & tu fleres*, vt fleuit dicẽs Ps. 118. Exitus aquarũ deduxerũt oculi mei, quia nõ custodierũt legẽ tuã. Fleuit & Ezechias rex. Isa. 38. Vertit facie ad parietẽ, & fleuit dicẽs, Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine animã meã. Ideo Ber. Si Christus qui miser nõ existit in se, p nobis flere voluit: multo magis nos qui verè miseri sumus, flere debemus. Nã nostra miseria incipitur à natiuitate, & cõrinuatur vsq; ad mortẽ. De qua Hier. Vita humana fluuiõ cõparatur. Nã fluuius à principio & sine habet amaritudinẽ, qã à mari oritur & ad mare p̄greditur, & in medio labitur: sic miserabilis vita hominis. Idcirco habetur Deu. 32. Vtinã nouissima prouideret, i. mortẽ amarã. De qua Ecc. 41. O mors, quã amara est memoria tua! Si memoria mortis est amara, quid nũc passio mortis? Secũdõ, fleuit Christus ex dilectiõẽ, & hoc sup Lazarum mortuũ. Io. 11. Cũm vidit Mariã plorantẽ & Iudãos, lachrymatus est Iesus. Dixerunt ergo Iudæi, Ecce quõ amat eũ. In hoc dedit nobis exẽplũ, qd ex dilectione possemus mortuos naturali cõpassione deslere. De quo Chry. in can. 13. q. 2. vbi eũq; parag. hoc autẽ: Pietatis affectu & humanitatis intuitu mortuos lugere nõ phibemur. De quo Eccl. 22. Modicũ plora super mortuũ, quoniã requieuit. Et dicit notãter modicũ, quia nõ debemus tristari incõsolabiliter, sicut hi qui spẽ nõ habet: nã mors bona est porta ad æterna gaudia, vt dicit Hier. Mors imponit finẽ miseriã huius mortalis vitã. Itẽ in hoc qd Christus desleuit Lazarũ, dedit nobis exẽplũ vt desleamus proximũ tribulatũ. De quo Iob 30. Flebã quon dã super eo qui affictus erat & cõpa. a. m. pau. quod docet Apost. Ro. 12. Flete cũ flentibus: nã qui hĩc non habet cõpassionẽ pauperũ, illius nõ miseretur dominus. Iac. 2. Iudiciũ sine misericordia fiet illi, qui nõ facit misericordiam. Ideo

Eccl.

Eccl. 7. Non desis plorantibus in consolatione, & cũ lugentibus ambula. Dicit enim Apost. 2. Tim. 2. Si sustinebim⁹ & cõregnabimus. Similiter 2. Cor. 1. Scientes, quoniã sicut socij passionũ estis, sic eritis & cõsolationis. Tertio, Christus fleuit super ciuitatẽ Iudæorũ, quia malitia eorũ excæcauit eos. Sophoniã 1. Ambulauerũt vt cæci, qã dño peccauerũt. Reuera cæci, quia non cognouerũt eũ esse Deũ, & diffinierũt eũ crucifigere, Matt. 23. Vx vobis qui ædificatis sepulchra prophetarũ, & ornatis monumenta iustorũ, & dicitis, Si fuissetis in diebus patrũ nostrorũ, nõ essemus socij eorũ, &c. Vos impleuistis mensurã patrũ occidendo dñm prophetarũ: sic nos sumus supercrucifixores Dñi. Heb. 6. Rursum crucifigentes sibi metipsis filiũ Dei. Ber. Quia plus cruciat dñm nostra crimina quã sua vulnera: quia vulnera recepit volũtariẽ, peccatũ autẽ nõ vult. Ps. 3. Quoniã nõ deus volẽs iniquitatẽ tu es. Aliqui crucifigũt dñm in seipsis. Aug. Sicut anima est vita corporis, sic vita animã est charitas. Et sic deus est charitas. Aug. Charitas & morale peccatũ opponũtur. nõ possunt simul stare. Itẽ homines audet talia facere p quibus Christus est crucifixus. Nã si homo nõ peccasset, Christus crucifixus nõ fuisset. Et dicit S. Thom. part. 3. q. 1. arti. 4. Non solum venit ad delendum originale, sed etiã omnia superaddita. Ro. 5. Vbi abundauit delictũ, superabundauit & gratia. Sed qd nõ omnia delentur, hoc est ppter defectũ hominũ, qui Christo nõ inhærent, Io. 3. Lux venit in mundũ, & dilexerunt homines magis tenebras qd lucẽ. Et hoc flendũ est à nobis. Ier. 2. Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lachrymarũ & plorabo die ac nocte interfectos filix populi mei, s. super illos qui sunt mortui in peccatis, interficiendo semetipsos. Ber. Sũntne in te viscera Christianã cõpassionis, qui plãgis corpus à quo recessit animã, & nõ animã à qua recessit deus? Et sic fleuit Ieremias, Ier. 13. Oculus meus deducet lachrymas, quia capt⁹ est grex Dñi. Quarto, Iesus fleuit super Iudã, quauis hoc non est expressum in Euangelio: tamen B. Aug. in quodam sermone dicit: Dominus noster Iesus Christus super delictũ Iudæ lachrymatus est. Et potest trahi ex Euangelio, Ioã. 13. Turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit, Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. O mirares! prodendus pro proditore turbatur. Et elicitur ibi, quod Christus fleuit. Nam Iudas cum aliis apostolis electus erat

in prælatū. Idcirco docuit nos flere de casu prælatorū quia periculosus. Iſid. de ſummo bono: Quātō in altiori ſtatu, tā tō in maiori q̄s ſtabit periculo. Philo. in probl. Lapis ab alto cadēs ſepius antē medius ſcinditur, quā ad terrā puenit: ſic homo prius ſcindatur mēte, q̄ corpus tradatur ſepulcræ. Eſt cōmune prouerbiū. Cūm caput ægrotat, cætera mēbra dolent: & ſic hīc: nā corū caſus quādoq; eſt occaſio nō ſtri caſus. Iſa. 24. Sicut pōpulus, ſic ſacerdos. Gre. Cauſe ruinae pōpuli ſunt ſacerdotes mali. Quintō, fleuit in cruce ingratitudinē multorū, q̄ eius paſſio amara in multis perderetur. Heb. 5. Qui in dieb⁹ carnis ſue preces, &c. cū clamore valido & lachrymis offerēs exauditus eſt p̄ ſua reuerētiā. Nota, Chriſt⁹ fleuit in cruce multis de cauſis. Primō, vt acerbitatem mortis exprimeret. Vnde. Thre. 1. O vos oēs qui tranſitis per viā, attendite & videte, ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Secūdo, vt nos ad cōpatientiā excitaret. Vnde Ber. Aſcēdit in altū vt ab hominibus videretur. clamauit vt ab omnibus audiretur, fleuit vt homo cōpateretur. Ad hāc cōpaſſionē hortatur nos Hier. di. Quis poteſt trāſire ſiccis oculis, q̄ lācea militis pforauit latus Saluatoris? Terriō, fleuit in cruce, vt patrē ad miſerandū puocaret. Quartō, vt ingratitudinē noſtrā demōſtraret. Vnde Amb. Doles dñe non tua vulnera, ſed mea: quibus vulneratus ſum in anima. Quintō fleuit vt noſtrā fiduciā excitaret, q̄ ſcelera noſtra dimittere veller: ſicut Ioseph, Ge. 44. Cōmota ſunt viſcera Ioseph ſu per fratrem ſuo, & erūpēbāt lacrymæ: & nō poterat ſe cōtinere. Vnde Aug. Nō hortaretur nos vt peteremus, ſi nō dare veller: ſic nō fleret noſtra peccata, niſi ignoſcere veller. Sextō, Chriſtus fleuit in cruce, vt nobis exēplū præberet nos debere flere, cūm portamus crucē pœnitentiæ. Vnde Lu. 23. Filia Hieruſalē nolite flere ſuper me, &c. Vnde Ber. Si Chriſtus q̄ miſer in ſe nō exiſtit, flere p̄ nobis voluit: multō magis nos q̄ verē miſeri ſum⁹, flere debemus, vt docet Aug. de pœ. diſt. 5. Cōſideret. Cōſideret pœnitēs qualitatē & quantitātē criminis, vt immoretur ſingulis ſecūdū modū criminis, purgās lacrymis omnē qualitātē vitij, deſceat & virtutē qua interim caruit: dolendū eſt enim & dolore purgandū nō ſolū q̄ peccauit, ſed q̄ ſe virtute priuauit. Itē peccator debet flere, quoniā iniuſtē Deū offendit dñm patrē & creatorē & redēptorem ſuū, vt fecit Manafſes 2. Paral. vlt. dicēs peccauit ſuper numerū arenæ maris, multiplicatæ ſunt iniquitates

tes meæ, excirauit iracundiā tuā, & malū corā te feci. Item deſcere debet nō ſolū q̄ Deum offendit, ſed peccatis ſuis Deū negauit. Vnde ad Tit. 1. Cōſitentur ſe noſſe Deū, factis autē negant. De quo Hier. in can. 11. q. 3. Exiſtimant. Exiſtimant quidā in eo rātūm Deū negari, ſi in perſecutione quis à Gētib⁹ cōprehēſus ſe cōfiteri renuerit eſſe Chriſtianū. Et ſequitur ibidē, Quotieſcūq; vincimur à vitij atq; peccatis, toties Deū negamus. Et ecōtrario, quoties bene quid agimus, toties Deū conſitemur. Itē deſceat q̄ vltro peccatis ſe obtulerit, nec expectauit tentationē, ſed præuenit. Itē deſceat, q̄ tandiu in peccatis perſeuerauit, & q̄ ab impugnatione victus fuerit. Itē deſceat, q̄ proximū malo exēplo corrupit & ſcādalizauit, & q̄ incidit in illā maledictionē, de qua Mar. 18. Vx homini, per quē ſcandalū venit. Ideo Amb. Ablue te lacrymis, laua te ſletibus: ſi tu teipſum deſleueris, alius te nō deſlebit. Si Saul peccata ſua deſleuiſſet, Samuel eū non plauriſſet. ¶ O quā ſalubris eſt lachryma in cruce pœnitentiæ effuſa! Primō, animā mūdāt. Vnde Iſid. Pœnitētis lachrymæ apud Deum reputantur pro baptiſmare. De quo Calixt. Papa, in cano. 50. d. pōderet. Lachryma amariffima Petri peccatū negatiōis deleuit iuxta illud Eze. 18. In quācūq; die peccator cōuerſus fuerit & ingemuerit, omnīū iniquitatū eius nōn recordabor amplius. Aug. Lachrymæ ſunt teſtes doloris & veræ pœnitentiæ. Ideo Ber. vocat lachrymas ſanguinē animæ quæ crebrius fuſa reputātur p̄ ſanguinis effuſione. Secūdo, lachrymæ impetrant, vt habetur de Anna, 1. Reg. 1. Quæ ſletu impetrauit Samuelē à dño. Similiter de Sara, Tob. 5. Quæ ſlens impetrauit ab ea auferri opprobriū. Ideo ſcribitur ibidē. Poſt lachrymationē & ſletū exultationē infundis. Et ſubdit, *In illo tēpore*, exauditæ ſunt preces amborū in cōſpectu gloriæ ſummi Dei, & miſſus eſt angelus domini ſ. Raphaël, vt curaret eos ambos. Ideo Chry. Nemo ſlēs ad deū acceſſit, q̄ nō impetrauit quod poſtulauit. Terriō, lachrymæ angelos lætificāt. Vnde Ber. Lachrymæ pœnitentiū ſunt vinū angelorū. Quartō, lachrymæ hominē ſaluāt. Vnde Amb. Da mihi dñe lachrymas Petri, nō lætitiā peccatorū. Nā lachryma regē Manafſem ad regnū reſtituit, Niniuitas à ſubuerſione liberauit: lachryma Ezechia regi ter quinos annos adiecit. Heſter per lachrymas populū ſuū ſeruauit, Heſter 7. Si Cain & Iudas virtutem lachrymarum ſciuiſſent, deſperare non debuiffent. Dicit naque Bernar.

Neq; mūdus diluuiō perisset, si ad lacrymas cōfugisset: cō-
 q̄ dicit Aug. Qui lacrymās miserū se faterur, illi Deus mise-
 retur. Ideo pōt dici cui libet peccatori: si cognouisses, & vs. l. vir-
 tutē lacrymarū, feres. Nā secundū Aug. Quocunq; oculos
 mētis vertimus, materiā plorādī inuenimus: si furtum, vide-
 mus Deū quē offendimus: si deorsum, videmus infernū quē
 meruimus: si retrorsam; cernimus peccata quæ cōmisimus:
 si antrorsum, videmus districtū iudiciū quod timemus: si in-
 trorsum, intuemur cōscientiā nostrā quā peccatis scēdau-
 imus: si extrorsum, videmus mundū quē amauimus: propter
 omnia ista dicit, si cognouisses & vs. l. feres. Sed heu Iudēi nō
 fleuerūt, vt dicit Greg. Ipsi nō flebāt, sed exaltabāt. Sicut fre-
 netici gaudēt; cum amici flent: sic ipsi quasi frenetici gaude-
 bāt in peccatis tribus, quæ superabundabāt in Hierusalē, s.
 superbia, auaritia, luxuria. De quib. i. Io. 2. Omne q̄ est in
 mūdo, aut est cōcupiscētia carnis, aut cōcupiscētia oculo-
 rū, aut superbia vitę. De eorū superbia scribitur Isa. 3. Pro eo
 q̄ eleuatae sunt filiaē Sio, & ambulauerūt extēto collo, & nu-
 ribus oculorū ibāt, & plaudebant, & ambulabāt, & pedibus
 suis cōposito gressu incedebāt, decaluaabit dñs verticem fi-
 liarū Sio. De superbia verò virorū scribitur, Isa. 5. Væ qui sa-
 piētes estis in oculis vestris, & corā vobismetipsis pruden-
 tes. Itē de auaritia eorū habetur Isa. 1. Principes tui infide-
 les, socij furū, oēs diligūt mūnera, sequūtur retributiones,
 pupillo nō iudicāt, & causa viduæ non ingreditur ad illos,
 Isa. 3. Rapina pauperis in domo vestra. Et Iere. 6. A minore
 vsq; ad maiore oēs auaritiæ studēt. Item erāt voluptuosi, &
 crapulosi, Isa. 5. Cithara & lyra & tympanū & tibia & vinū
 in cōiuijs vestris, & opus domini nō respicitis. Vē qui cō-
 surgitis mane ad ebrietatē sectandā & potandū vsq; ad ves-
 perā, vt vino æstuetis. Væ qui potētes estis ad bibendū vi-
 nū, & viri fortes ad miscēdā ebrietatē. In his gaudebant, &
 euenit eis illud Iob. 12. Tenēt tympanū & cytharā, & gaudēt
 ad sonitū organi. Ducūt in bonis dies suos, & in puncto ad
 inferna descēdūt: ibi erit fletus & stridor dentū, iuxta illud
 Luc. 6. Væ vobis qui ridetis nūc qa lugebitis & flebitis. Id-
 circo cum in lacrymarū valle simus, pro peccatis flere de-
 bemus. Quia dicit Chryl. super Mat. Nihil ita nos cōgluti-
 nat & vnir deo, sicut pōnitētis lacrymę. Dicit em̄ Hugo. li.
 3. de claustro animæ, Sicut sol post plūuiā clarior fulget, sic
 Christus post lacrymarū effus. benignior nobis apparebit.

¶ Quas

¶ Quas ob causas Hierusalem à Romanis sit euersa, multisque calamita-
 tibus Christo præcedente, quassata. Item quo loco Iudæi sepelirentes
 sint à Christianis habendi.

ENARRATIO II.

Veniēt dies in te, & circūdabunt te inimici, &c. Luc. 19. Ista
 est secūda pars principalis istius Euangelij, s. defectus
 Iudaicæ excæcationis. De quo subdit: Et quidē in hac die tua,
 quæ ad pacē tibi, s. prosperitatis, vt vaces liberius tuis volupta-
 tibus. Et dicitur dies tua, quia nō vteris ad dei cultū, sed ex-
 pedis ad tuā voluptatē. Nunc autē abscondita sunt ab oculis tuis, s.
 mala, quæ vëtura sunt. Nā præsens prosperitas facit ne con-
 sideretur & timeatur futura aduersitas. Propter quod dicitur
 Prou. 27. Ne glorieris in crāstinū, ignorans quid super-
 euctura pariat dies. Quia scribitur Eccl. 9. Nescit homo fi-
 nē suū, sed sicut pisces capiūtur hamo, & aues laqueo cō-
 prehēdūtur, sic capiūtur homines in tēpore malo. Idcirco
 Eccl. 7. Memorare nouissima tua, &c. Quæ sint autē illa sub-
 dit: Veniēt dies in te, i. cōtra te. ¶ Hic prædixit v. i. miseras ci-
 uitatis Hierusalē. Quarū prima est obsidio, cū dicit: Veniēt
 dies in te. Sed post XLII. annos ab ascēsiōe domini venerūt
 isti dies subuersionis. Ecce tēpus prosperitatis significauit
 in singulari per vnū diem cū dixit: In hac die tua. Sed tēpus
 aduersitatis pronūtiavit in plurali, Veniēt dies. Quia modi-
 ca erat prosperitas in cōparatione aduersitatis. Prou. 10. Ti-
 mor domini apponet dies, anni impiorū breuiabūtur. Glos.
 Breuiabūtur in culpa, vt dilatētur in pœna. Ps. 54. Viri san-
 guinū & doloſi nō dimidiabūt dies suos. Et isti sunt dies su-
 per hāc ciuitatē prænūtiati. Eze. 22. Ciuitas effundens san-
 guinē in medio sui, vt veniat tēpus eius, & quæ fecit idola
 cōtra semetipsam, vt pollueretur in sanguine tuo, qui à te
 effusus est deliquisti, & in idolis tuis quæ fecisti polluta es,
 & appropinquare fecisti dies tuos, s. ultionis. Et circūdabunt te
 inimici tui, s. Titus & Vespasianus Romani principes. De qui-
 bus prædixit Balaā, Num. 24. Veniēt in trieribus de Italia,
 superabūt Assyrios, & vastabūt Hebręos. Vnde dominus ex-
 pectauit vindictā peccati Iudæorū xlii. annis, & cū no-
 luerūt pœnitere, tūc præmisit multa signa, sicut refert Iose-
 phus, q̄ stella flammea orta est tāquā gladius & stetit per
 rotum annū super ciuitatem Hierusalem. Itē post hoc cir-
 ca festū azymorū visi sunt currus in omni regione per aerē
 ferri, & armorum cohortes misceri. Itē post hoc in festo ta-
 bernaculorum quidam nomine Iesus, Ananię filius clama-

uit: Vx, vx, vq Hierusalé, vox ab Oriéte, vox ab Occidére, vox à quatuor vëtis, vox super Hierusalé, super tēplū, vox super vniuersum populū, vir ille capitur, ceditur, verberatur, ad iudicē ducitur, diris tormētis afficitur, & nihil aliud dicere potuit q̄ vx Hierosolymis. Cū noluerūt intelligere, & superbia Tiberio Cēsari rebellārēt, tūc misit Vespasia nū cū copioso exercitu qui venit in die pasche cūm copiosa & infinita multitudo ibi esset, in die pasche cūm copioses per spiritūf. recefferūt, quod lōgē antē pphetatū fuit per David dicētē, Ps. 59. Dedisti metuetibus te significationē, vt fugiāt à facie arcus, & liberētur electi tui. Et tres aggeres fecit & eos reclusit. Vespasianus post obitū Tiberij electus in Cēsare reliquit filiū suū Tirū ibi, qui biennio eos obfedit, & tāta fames erat, q̄ parētes filiis, & filij parētibus, viri vxorib. & cōuerso, cibos, nō tantū ex manib. sed etiā ex dētibus recipiebant: & tāta fames erat q̄ corrigias & calceamēta māducabāt, iuuenes fortes vt simulachra apparebāt, & qui mortuos sepeliebāt, super ipsos cadebāt exanimē & moriebātur. Ita q̄ nō potuerūt sepelire, sed solūm proiiciebāt de muro. Sed Tirus circūiuit semel & vidit valles plenas cadauerib. & terrā corruptā fœtore, fleuit dicēs in cœlum: Domine deus tu facis hoc, & nō ego. Vnde legitur in Schol. historia, q̄ quādā mulier habuit puerū quē lactauit, & cū nō amplius habuit lac ad nutriendū, occidit p̄priū filiū dicēs: O mi nate esto cib. matri, & de occiso dimidiū coxit, & alterā partē occultauit. Prædones verò odorantes carnes, ad domū ipsius cucurrerūt, & minādo pro carnibus inquisierūt, quæ ostēdit eis mēbra infantis partis editæ, & aliā medietatē reseruata. At isti inhorruerūt, & nō potuerūt loqui. Factū est secūdo anno imperij Vespasiani, Titus cœpit ciuitatē & euertit ita, q̄ lapis super lapidē nō remansit. Quod testatur trāspositio, quia sepulchrū Christi prius erat extra ciuitatē, nūc in medio. Et sicut Christum pro triginta denariis emerūt, ita 30. Iudæi erāt vēditi pro vno denario, sicut narrat Iosephus, nonagitanouem milia vēditi sunt, & vndecies cētena milia perierūt, totidē gladio perēpti sunt. Et Egesippus dicit: Nonaginta septē milia in captiuitatem ducti. Iosephus dicit: Quotidie de nocte quingēti de Hierusalem exierūt fugiēdo, & captiuati in die crucifigebantur, donec deficiebāt cruces & loca. Et hoc est quod dicit: *Veniēs dies in te, i. cōtra te, & circumdabūt te inimici tui vallo, i. catenatura facta*

facta de lignis. Nā Romani obsidētes Hierusalé tres aggeres circa eā fecerūt, & valles munitas, vt nemo egredi aut ingredi possit. De quo Eccl. 9. Venit cōtra eā rex magnus & vallauit eā, extruxitq; munitiones per gyrū, & perfecta est obsidio. Hęc autē circūdatio huius ciuitatis fuit i vindictā: quia caput Christi circūdederūt Iudæi corona spinea, & etiā, quia circūdederūt Christū in tēplo. Ideo dicit secundariō, *circūdabūt te. s. p̄sentia corporali: & hoc iterū in vindictā, quia circūdederūt Iudæi Christū in horro cū gladiis & fustibus.* Eccl. 51. Circūdederūt me vndiq; & nō erat q̄ adiuuaret. Respicēs erāt ad adiutoriū hominū, & nō erat. Et hęc est secūda aduersitas siue miseria: q̄ nō erāt solūm circūdati vallos sed etiā multitudine exercitū hominū fortiū. Tertia aduersitas erat angustatio istius ciuitatis, de qua dicit, *Et coangustabūt te vndiq;.* Coangustati enim erāt q̄ nulla erat euasionis via: exētes enim ciuitatē incidebāt in gladiū, manentes vero in ea fame peribāt. Et hoc prædixit eis Moses, Deut. 28. Obsideberis intra portas tuas, & in omni terra tua quā dedit tibi dominus Deus tuus, & comedes fructū vteri tui & carnes filiorū tuorū & filiarū tuarū, quas dabit tibi dominus Deus tuus in angustia & vastitate, qua opprimit te hostis tuus. Et hoc fiebat in vindictā, quia Christū potabāt acetō, & cibabāt felle, iuxta illud Ps. 68. Dederūt in escā meam fel, & in siti mea potauerūt me acetō. Hæ tres aduersitates præcesserunt captiōnē ciuitatis, sed aliq̄ tres miseriæ sequebatur destructionē ciuitatis. Quarta miseria post captiōnē ciuitatis fuit ipsius euersio & prostratio. De qua in text. *Et ad terrā prosternēt te.* cūcta nanq; edificia, turres & munitiones ciuitatis deiecerūt ad terrā. Vnde Thre. 2. Præcipit autē dñs, nec pepercit, omnia speciosa Iacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, & deiecit in terrā. Et hoc p̄phetavit Moses, Deut. 28. Destruētur muri tui firmi atq; sublimes, in quib. habebas fiduciā in omni terra tua. Et hoc fuit in vindictā: quia Corpus Christi mortuū oportuū sepe liri in terrā. Quinta miseria ipsorū Iudæorū fuit occisio. De quo subdit, *Et filios tuos qui in te sunt, i. Iudæos à te genitos prosternēt occidēdo sine misericordia & ad terrā proiciendo.* De quo Thre. 2. Iacuerūt in terra foris puer & senex, virgines meæ & iuuenes mei ceciderūt in gladio, interfecisti eos in die furoris tui: percussisti nec misertus es. Et hoc cedebat in vindictā: quia Christū occiderūt & clamauerūt: Sanguis eius

sup nos & super filios nostros. Et sic euenit eis iuxta optatū, Sap. 11. Per que qs peccat, per hec & torquetur. Sexta miseria fuit omnimoda ipsius desolatio. De qua in tex. *Nō relinquetur in te lapis super lapidē.* Et hoc prophetauit Mich. c. 3. Sion quasi ager arabitur, & Hierusalē quasi aceruus lapidū erit, & mōs tēpli in excelsa syluarū. Et hoc factū est cū Titus euerit ciuitatē, quā omnes Iudēi qui fugerūt, post eius recessum cōperūt edificare. Tūc Romani miserūt Heliū Hadrianū, qui sic ciuitatē euerit, vt nō remaneret lapis super lapidē, & sic tunc in perpetuū vsq; nūc dispersi sunt. Et hoc in vindictā, quia noluerūt sub alis Christi cōgregari, vt habetur Mat. 13. Quoties volui cōgregare filios tuos, s. in fide & vnitate Ecclesie, sicut gallina cōgregat pullos suos sub alas, & noluit: Propter qd̄ in orbē dispersi sunt, & relinquitur domus eorū deserta. Tūc subiūgit generalē rationē, cō quod nō cognouisti tēpus visitationis tue, s. per incarnationē, quia ex malitia & inuidia noluerūt Christū agnoscere, q̄ corporali præsencia eos visitauit. De quo cōqueritur dñs Ier. 8. Miluus in cælo cognouit tēpus suū, turtur & hirūdo & ciconia custodierūt tēpus aduentus sui, populus autē meus nō cognouit iudiciū domini. Similiter Isa. 1. Cognouit bos possessorē suū, & asinus præsēpe domini sui: Israel autē me nō cognouit. Itē visitauit eos non solum per incarnationē, sed etiā per doctrinā & informationē. Vnde Ps. 94. Dixi, semper hi errāt corde, ipsi verō nō cognouerūt vias meas, quib. iurauit in ira mea, si, i. non introibūt in requiē meā. Ideo dicit Saluator, Io. 15. Si nō venissem, & eis locutus fuisset, peccatū nō haberēt, s. tantū: nūc autē excusationem nō habēt de peccato suo, q̄a qui me odit & patrē meū odit. Tertiō, visitauit eos per passionē in cruce. Luc. 1. Per viscera misericord. Dei nostri, in quib. visitauit nos oriēs ex alto. In hac visitatione cognouerūt eū cæli & terra, nā sol in cælo obscuratus est, terra tremuit, sed Iudaica plebs eū cognoscere noluit. Ideo dicit Ps. 141. Cōsiderabā ad dexterā & videbam, & nō erat qui cognosceret me. Ideo implebitur in eis illud Ps. 9. Cognosceret dñs iudicia faciēs, in operibus manūū suarū cōprehēsus est peccator. Idcirco visitauit eos in gladio duro & forti eos extirpādo. De quo Exo. 32. Cerno: q̄ populus iste durē ceruicis sit, dimitte me vt irascatur furor meus, &c. Et hoc factū est per principes Romanos. De quo Aug. super Psal. Romani istā victoriā à Deo habuerūt, dicit diis ascripserunt

psērunt. Nā in hoc Romani sunt facti instrumentū Dei irati & facti sunt securis Dei, qua excisi sunt Iudēi. ¶ Sed diceres, Quare Christus noluit eos penitus extirpare, sed dispergere? Resp. Plures sunt causæ: Primò, propter reuerentiā Christi & Apostolorū, qui ex isto populo fuerūt secundum carnē. Io. 4. Salus ex Iudæis est. Secūdo, p̄pter honorē prophetarū & patriarcharū, ex quibus populus iste processit. Tertiō, quia in fine mundi conuertēdi sunt. Vnde Isa. 10. Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquie cōuertētur ex eo, Io. 10. Erit vnus pastor & vnū ouile. Quartò, quia sunt librarij nostri. De quo Aug. super Ps. Ne dicāt Pagani q̄ Christiani cōposuerūt literas. Ideo ecclesia sustinet Iudæos, quia penes se habēt libros auth. ex quib. testimonia proferimus de Christo. Quintò, ecclesia obseruat nobis eos in duplex exēplū. Primò, in exēplū recordationis, s. dñicæ passionis. Vnde Ps. 58. Deus ostēdit mihi super inimicos ne occidam eos, ne quando obliuiscātur populi mei, s. passionis meę. Secūdo, in exēplum credulitatis, ne simus increduli sicut illi, qui ita sunt flagellati p̄pter incredulitatē eorū. Sed inter istas causas potior causa est, q̄ adhuc sunt credituri. De quo Ps. 58. Cōuertētur ad vesperā, Ier. 23. & 33. In diebus illis saluabitur Iuda. Sed quia nescimus determinatē hoc tēpus, ideo ecclesia nō eradicat Iudæos. Sed diceres, quomodo Christiani se habere debent quō ad Iudæos? Resp. Non debēt cū eis māducare, vt habetur in can. 28. q. 1. nullus. Nullus cū eis azyma māducat. Rationē ponit Bart. Briccienfis in Gl. quia inter epulas quis facilius decipitur. Secūdo, Christiani nō debēt Iudæos vocare ad se in suis infirmitatibus, nec ab eis sumere medicinā. Tertiō, nec Christiani cū eis in eisdē balneis balneare debēt, vt patet ibidē ca. nullus, similiter in ca. seq. omnes. Quartò, nō debēt permitti inter Christianos officia publica habere, de Iud. ca. cū sit. Cū sit nimis absurdū vt blasphemus Christi in Christianos vim potestatis exerceat. Ideo iubemus & mādamus, q̄ Iudæus susceptū officiū cū pudore dimittat, quod irreuerēter assumpsit, & suscepta à Christianis restituat pauperib. Quintò, nouas synagogas nō edificēt, sed veteres reparēt & reedificēt, & nō exaltēt nec ampliores q̄ antea fuerūt, faciāt: vt habetur de Iudæ. ca. Cōsuluit, & est Alexan. tertius, sextò, nō debēt habere famulos nec famulas Christianos, nec nutrices pueros eorum nutrientes. De Iud. ca. Ad hæc.

Ratig

Ratio, quia facilliter ad suā perfidiā animos simpliciu incli-
narēt, & si qui Christiani eis famularētur in domib⁹, debēt
excōmunicari. Septimò, in diebus lamentationis dominicæ
passionis non debēt in publicū prodire: sed in die Parasce-
ues debēt habere ostia clausa, vt habetur de Iudæ. & Sara.
cap. quia super his. Octauò, cogēdi sunt talē habitū deffer-
re quod cognoscātur distinctē à Christianis, vt habetur de
Iudæ. & Sara. ca. in nōnullis. Nonò, Christiani nō debēt lo-
care domos ad exercēdū vsurā in eis, aliās rei erūt peccato-
rū Iudæorū quæ ipsi Iudæi in domibus suis cōmittūt, quia
est vnum de alienis peccatis hospitare malos & peccata in
domibus suis permittere perpetrari, quia di. Apo. Ro. i. Nō
solum qui ea faciunt, sed etiā qui cōsentunt faciētibus, di-
gni sunt morte. De quo etiā Isi. in can. ii. q. 3. Qui consentit
peccatib⁹ & defendit aliū delinquētē, maledictus erit apud
Deū & homines. Decimò, Christiani nō debēt retinere do-
na vel munuscula à Iudæis eis data. Sed di. An licet recipere
dona vel munuscula à Iudæis: Resp. q. sic, tali tamē mo-
do q. ipse recipiēs nō velit aliquid facere ppter talia quod
sit cōtra Deū, & tunc licitè potest recipere. Sed nō debet si-
bi retinere, nisi fortè essent talia quæ ab eo vel antecessori-
bus suis ipsi Iudæi per vsurā recepissent. Vnde di. S. Tho. in
quadā epist. ad ducissam Lotharing. Cū ea quæ Iudæi per
vsurā extorserūt, nō possūt licitè ab ipsis retineri, cōsequēs
est, vt si nos licitè ab ipsis recipimus, nec nos licitè retinere
possimus, nisi fortè essent talia quæ à nobis vel antecessori-
bus nostris extorserūt. Si qui verò dāt quæ extorserūt ab
aliis, debēt restitui eis quib. Iudæi restituere tenētur, si sunt:
alioquin in pios vsus secūdū sui diocēsani cōsiliū sunt talia
dona & munuscula erogāda. O quid ad hęc dicturi sunt
qui recipiūt propinas & dona à Iudæis, qui non habēt nisi
vsurariā pecuniā? oīa talia sunt erogāda pauperibus & non
sunt hæreditāda ad posteros. Nā si vnus hæres sciēter talia
bona possideret, talis dānaretur. & ex hoc prouenit q. tales
cōmuniter sunt infortunati in his bonis quæ à Iudæis reci-
piūt, quia tales rarò vel nūquā ditātur. Vndecimū est, quòd
Christiani nō debēt sentētiare nec aliquē cogere ad soluē-
dum vsuras siue Iudæis siue Christianis vsurariis, nā pote-
states, rectorēs, cōsules, iudices, officiales, q. statuta faciunt
per quē cōpellitur quis soluere vsuras vel nō repetere iam
solutas, aut qui obseruāt talia statuta & secūdū ea iudicāt,
tales

tales ipso facto oēs incurrerunt sentētiā maioris excōica-
tionis, & tales nō possunt absolui à peccatis nisi velint des-
istere, & antea sint à sentētia excōicationis absolui, vt ha-
betur de vsurar. ca. ex graui, in clem. Et dico notāter, prius
debēt absolui ab excōicatione, quia absolutio à sententiis
debēt pcedere absolutionē à peccatis. ¶ Sed di. Vtrū pueri
Iudæorū inuitis parētibus sint baptizādi? Resp. S. Tho. 2. 2.
Nō licet ante annos discretionis, sed quādo ad annos dis-
cretionis peruenerint, possunt fidē suscipere etiā inuitis pa-
rētibus. Sed tamē si quis puerū Iudæorū baptizaret in ago-
ne mortis, statim puer euolaret, si sic morerēt. Sed di. Vtrū
pueri Iudæorū sunt similes pueris Christianorū si sine bap-
tismo decedūt de hoc seculo? Resp. q. sic. Quia habēt culpā,
s. peccatū originale & nullū actuale, ergo habēt æquale
pœnā, s. dāni. Sed quādo infideles ad annos discretiōis per-
uenerint, si nō suscipiūt fidē ipso facto peccāt mortaliter nō
suscipiēdo fidē, & nullā excusationē potest habere infide-
lis, quia fides Christiana prædicata est p vniuersum mūdū.
Vnde Christus dixit discip. suis, Mat. vlt. Euntes in vniuer-
sum mūdū prædicatē euangeliū omni creaturæ. Et Pl. 18. In
omnem terrā exiuit sonus eorū. Et sic nō est aliqua infideli
excusatio, sed æterna dānatio. Mat. vlt. Qui crediderit & ba-
ptizatus fuerit, saluus erit, &c. ¶ Item, nota istud secundum
membrum potest exponi moraliter de quolibet peccatore:
*Veniēt dies in tibi, cōtra te, s. diēs mortis post diē præsentis vi-
tæ: nā præsens vita est quasi vnus dies respectu æternitatis.*
Iob 7. Nihil enim sunt dies mei. Et Gre. Breue & momenta-
neū est quod delectat, &c. Ideo dicit: *Veniēt dies, s. æternitatis*
in pœna inferni, pro die trāsitorio voluptatis. Vnde Iob 30.
In memetipso marcessit anima mea, & possidēt me dies as-
sistionis. Agonizāte enim homīne peccatore in exitu ani-
mæ à corpore graues patitur aduersitates. Primò, *circūdabūt*
*te inimici tui, i. dæmones triplici vallo peccatorū, s. cogitatio-
nis, locutionis, & operationis, ita q. anima videat vndique*
profunditatē suorū scelerū. Ionę 2. *Circūdederunt me aque*
vsq; ad animā, abyssus vallauit me. Secundò, etiā dæmones
circūdant animā sua præsentia horribili. Sap. 17. Personæ
tristes apparentes pauorē illis præstabunt. Aug. Præsto erit
diabolus, obiciēs omnia quæ fecimus. Tertiò, coangustiat-
ur anima vndiq; & in arcto cōcluditur, coangustiat enim
inter vitā & mortē, inter culpā & pœnā. Etenim tunc inter
finem.

finem culpæ & initiū pœnæ cōstringet eū pœna consequēs mortē & vitæ terminus, ita q̄ nesciat quid faciet, coarctatur à corporis infirmitate, à iudicis seueritate, à dæmonis crudelitate, iuxta illud Sap. 5. Præ angustia spiritus gementes. Quarto, homo in terrā prosternitur, cū corpus in terram proicitur. Eccl. 41. Omnia quæ de terra sunt in terram reuertētur, anima verò prosternetur ad infernū, quod est in medio terræ, Ier. 22. Dabo te in manu quæretium animam tuam, & in manu quorū tu formidas faciē. Quinto, *filios tuos qui in te sunt*, i. omnes actus & opera ad terrā deiciunt, quia tunc nulla adest bene operādi facultas. Eccl. 9. Quodcūque potest facere manus tua infāter operare, quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. Omnis enim animæ consideratio sic est ad terram prostrata, vt nihil occurrat tunc nisi pœna infernalis. De hoc di. Aug. O quæ angustæ erūt vitæ reproborū vndique! Superius erit iudex iratus, inferius horrēdum inferni chaos, à dextris peccata accusantia, à sinistris infinita dæmonia ad supplicia æterna trahētia, intus vrēs cōsciētia, foris mūdus ardens, retrò vita detestabilis, ante iudiciū sine misericordia. O quò tūc diuertet peccator sic deprehēsus vel quò fugiet? Apparere erit intolerabile, latere impossibile. Vnde dñs dicit per Amos prophetā 9. c. Nō erit fuga eis, & qui fugerit ex eis nō saluabitur. Si descēderint vsq; ad infernum, inde manus mea educet eos: & si ascēderint vsq; in cælum, inde detrahā eos: & si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutās auferā eos: & si celauerint se ab oculis meis in profundū maris, ibi mādabo serpenti & mordebir eos. Ecco quomodo reprobi coangustiabuntur vndique. ¶ Sexto, *Non relinquitur lapis super lapidem*, i. nil virtutis in anima damnata relinquitur ex qua potest esse spirituale ædificiū. Thren. 4. Quomodo obscuratū est aurū, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides eius sanctuarij in capite platearū? Vel sic: *Non relinquent lapidam super lapide*, quādo funditus euertitur quod cōstructum est à peccatoribus. Nam peccatores construunt, vt dicit Isid. de sum. bono. Primò, locāt pro fundamentō malā cogitationē: malā cogitatio parit prauā delectationē, praua delectatio cōsensum, consensus actionem, actio consuetudinē, cōsuetudo prauā necessitatē, ne cessitas desperationē, desperatio æternā mortem. Hanc malā constructionē destruent dæmones, cū de singulis accusabunt peccat

peccatricē animā ante districtū iudicem, & de singulis specialiter cruciabuntur in flamma inferni, vnde dominus per Iere. dicit cap. 45. Ecce quos ædificauī, ego destruo: & quos plātaui, euello. Nam structura malorū nō stabit, sed bonorum. Ideo Galat. 6. Dum tēpus habemus, operemur bonū, ad omnes. dicit. Ber. Nemo nostrū parupēdat qualiter tempus consumitur in verbis oriosis. volat verbū irremediabile, volat tempus irremediabile. Discat insipiēs quid amittat. O si tēpus hoc prætereat, quādo agis pœnitentiam & obtinebis veniā, quādo acquiris gratiā obtineas gloriam? O si cognouisses & tu fieres, nam hæc omnia mala euenient tibi, quia non cognouisti tēpus visitationis tuæ, scilicet tempus gratiæ. De quo 2. Cor. 6. Ecce nunc tēpus acceptabile, de quo Ber. Nil pretiosius tempore. Ideo Apost. Ephes. 5. Redimenter tēpus, quoniam dies mali sunt. & Eccles. 4. Fili conserua tempus, denita à malo: nam secundum Bern. Omne tempus tibi impensum, quæretur à te quomodo sit expensum.

¶ *Dominica vndecima post Trinitatem.*

De variis hominum generibus, qui vel natura benignitate abusi, vel fortuna incertis fauoribus inflati, sibi ipsi plus æquo confidunt, cum ne in iudicia quidem sua quenque considerare decet.

ENARRATIO I.

Non sum sicut ceteri hominum. Luc. 18. In sum. Euāg. duo innuuntur. Primo, Pharisei elatio insatiata, ibi: *Duo homines ascend.* Secundò, Publicani humiliatio cōmendata, ibi, *Stans autē Publicanus.* De primo dicit. *In illo tempore*, scilicet cū Christus dixit quoniā oportet semper orare & non deficere. Dicit S. Tho. Licet dominus preparauit regnū electis, tamen disposuit mediū per quod datur. Et est oratio, per quā gratia descēdit ad nos & ad gloriā perducit, vt di. Gre. in can. 23. 4. q. obtineri. Obtineri nequaquam possunt quæ prædestinata nō fuerint, sed ea quæ viri sancti efficiūt ita prædestinata sunt, vt precibus obtineātur. Nā ipsa quoq; perennis regni destinatio ita est omnipotēti deo disposita, vt ad hoc electi ex labore perueniāt: quaten⁹ postulādo mereātur accipere, quod eis omnipotēs deus ante secula disposuit donare. Idcirco di. Oportet semper orare, vbi Aug. i. iustē & piē viuere. Vnde oratio impetrās gratiam debet esse humilis & nō superba, quæ dicit Pl. 101. Respexit in orationē humiliū. Et hoc ostēdit in parabola præsentī. Et meritò hoc Euāgel. sequitur præcedēs, nam in dominica præcedēti dictū est de ciuit

ciuitate Iudeorū & pœnalitatibus eorū eō q̄ occiderūt prophetas, & dñm prophetarū. In Euang. verò præfenti ostendit radicē & originalē causam malitiæ eorū, s. superbiam: quia di. Gre. 21. Mor. Omniū vitiōrū regina est superbia. De qua di. Dixit Iesus ad quosdā, s. singulares, de quibus dicitur in can. Iudæ. Hi sunt qui segregāt semetipsos, s. ab aliis in elatione cordis. Dicit em̄ Gre. in Mor. Superbi cū cernūt se florere in hoc mūdo, & in multis honorari, tūc estimant se tātū valere corā Deo, sicut corā hominibus, & sic surgūt in præsumptionē, i. præceptionē alicuius sanctitatis vel dignitatis quā nō habēt. De quo subdit in tex. *Qui cōfidebant in se tanquā in dñi.* Vnde multa genera hominū sunt qui fiduciā suā non ponūt in Deum, sed in terrenis rebus. Ideo reprobantur à Deo, cui maximē displicet humana præsumptio. Cōfidunt em̄ aliqui in sua sapiētia, aliqui in potentia, aliqui in sui cōsiliij prudētia, aliqui in longa vita, aliqui in diuitiarū abūdantia, aliqui in verborū eloquētia, aliqui in ingēti amicitia, aliqui cōfidunt in meritorū opulētia. Primi cōfidunt in sua sapiētia, vt philosophi fecerūt huius seculi, qui perscrutati sunt cursum cœli, gyrum planetarū in sphaera sua, virtutes lapidū & herbarū, cōfidebant in sua sapiētia nimiū. Ideo sapiētia diuinā quæ de cœlestibus & æternis bonis est, plenē nō cognouerūt, & defecerūt in vanitate sua. De quibus di. Aug. in Soliloq. Audiuimus & vidimus multos sua sapientia cœlos ascēdisse & animas in abyssos periisse, quod vtiq; sine timore nō recolo, & sine magno tremore nō cōfiteor. Vnde idē Aug. super Ps. 140. Absorpti sunt iūcti petrae iudices eorū. Manifestē dicit, q̄ Aristor. omniū philosoph. philosophus sedet in inferno, vbi est stridor dentū & sterus oculorū: quia di. Apo. 1. Cor. 1. Quod stultū est Dei, sapiētius est hominibus: & quod infirmū est Dei, fortius est hominibus. Videte ergo vocationē vestram fratres, quia nō multi sapiētes secundū carnē, nō multi potentes, nō multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt cōfundat sapiētes, &c. vt nō gloriētur omnis caro in cōspectu eius. Ex ipso autē vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapiētia & iustitia & sanctificatio & redēptio, vt quēadmoāum scriptū est, Ier. 9. Qui gloriatur, in domino gloriētur, &c. Nam sapientia carnis inimica est Deo. Rom. 12. Nolite esse prudentes à vobismetipsis, & Lucæ 11. Vide ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint. Et sic illi

ita mi

ita miserabiliter dānati sunt & dānantur, quia ita abiectis multis vitiis & terrenis rebus diligēter inquiserūt & inquirūt sapiētia rerū, quæ delectabilis est valde, eō q̄ nimis cōfidebāt in sua sapiētia, quid tūc æstimas de illis de quibus dñs, Ier. 4. cōqueritur: Sapiētes sunt vt faciāt mala, bene autē facere nescierūt. Adulteri sapiēter excogitant modū per quē ad adulterium peruenire possunt, sicut dicitur Iob 24. Oculus adulteri obseruat caliginē dicens, Non me videbit oculus, & operiet vultū suū. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerāt sibi. Sic auari sapiēter excogitāt modū acquirendi diuitias multas. Sicut scribitur Baruch 3. Filij quoq; Agar, quæ dicitur aliena, auari sunt, qui alieni sūt ab æterna felicitate & vnitate fidelīū Christi, qui exquireunt prudentiā, quæ de terra est, quō vnus aliū circūueniat in negotio suo, negotiatores terræ & fabulatores & exquirentes prudentiæ & intelligentiæ: viā autē sapiētia, s. Dei nescierūt, neq; cōmorati sunt semitas eius. Secūdi cōfidunt in sua potētia, vt potētes huius mūdi, qui in multa fortitudine gloriātur, vt potētes cōfunduntur, sicut Sennacherib rex Assyriorū, Isa. 36. & 37. Qui in multitudine exercitus sui & potētia cōfidebat, & subiugauit sibi reges & principes multos & eleuatū est cor eius superbia, ascēdit ad vniuersas ciuitates Iuda munitas, & cepit eas: post hoc ascēdit in Hierusale, vt faceret sibi nomē magnū, & subiugaret sibi regē Ezechia, & blasphemauit dñm in superbia sua, sicut ibidē patet. Quo audito, rex Ezechias scidit vestimēta sua & accepit literas sibi missas à rege Sennacherib, in quibus verba blasphemiae scripta erant: Ezechia nō seducat te Deus tuus, &c. Itaq; cū accepisset Ezechias literas de manu nūtorū & legisset eas, ascendit in domū Dñi, expādit eas corā dño, & orauit in conspectu dñi. sicut etiā diffusius habetur eadē historia, 4. Reg. 18. & 19. Sed quid factū est? Cū rex Sennacherib ascēdisset cū multitudine exercitus in superbia sua & cōfidens in potētia sua, in nocte illa Deus misit angelū suū, qui percussit exercitū Assyriorū, & interfecit 185. milia hominū. Cūq; diluculō surrexisset, vidit omnia corpora mortuorū, & recedens abiit & reuersus est Sennacherib rex Assyriorum & mansit in Ninie. Cūq; adoraret in tēplo Nefiach Deū suum, Adramalech & Sarafar filius eius percusserunt eum gladio. Ecce qualiter iste propter blasphemiam & confidentiam in sua potentia humiliatus est. Hoc

Pars Aestiuā.

P p

cognouit beatissima Virgo maria, s. confusione potetia hu-
 ius mundi. Ideo dixit in cantico suo, Luc. 1. Deposuit potetes
 de sede. talibus enim, qui confidunt in fortitudine sua, & op-
 primunt pauperes, & viduas perturbant, dñs minatur æternū
 vā. Isa. 21. Vā qui descēdunt in Aegyptū, & auxilium in
 equis sperantes & habētes fiducia super quadrigis, q̄a mul-
 tæ sunt, & super equitibus, quia p̄ualidi nimis, & nō sunt
 cōsiliū super sanctū Israël, & dñm non requisierunt. Ipse autē
 Dñs sapiens adduxit malū, s. p̄cā super eos, & verba sua
 nō abstulit, & cōsurget cōtra domū pessimorū, & cōtra au-
 xiliū operatiū iniquitatē. Ideo de talibus Sap. 6. Potetes po-
 tenter tormentā patientur. Et qui potetes hic sunt opprimē-
 do pauperes & vim faciēdo viduis & orphanis, erūt in in-
 ferno amentes, & à vilissimis dæmonibus torquebuntur, vt
 dicunt sancti, ad confusionē malorū potentiū huius seculi;
 dam moriuntur, capere eorū animas ad æterna supplicia,
 nō veniūt nobiliores dæmones & potetiores, sed viliores.
 Malis autē potentibus huius seculi, qui exercent pompas
 suas in superbia quid euenturū sit post finē vitæ audi Ba-
 ruch 3. Vbi sunt principes gentiū & qui dominātur super
 bestias quæ sunt super terrā? exterminati sunt & ad inferos
 descēderūt, & alij loco eorū exsurrexerunt. Tertij sunt qui
 cōfidūt in suo prudenti cōsilio. Multi enim sunt qui sciunt
 dare astuta cōsilia quō pauperes deprudentur, viduarū &
 orphanorū bona auferātur, & quō multi opprimātur iniu-
 stē: sedent enim in latibulis suis in abscondito, & excogitant
 mala cōsilia cōtra proximos, quō auferant eos qui cōtra-
 rij sunt illis. Sicut scriptū est Ps. 9. Sedet in insidiis cū diu-
 itibus in occultis, vt interficiat innocentē Oculi eius in pau-
 perē respiciūt. Et talibus minatur æternū vā, Isa. 29. Vq̄ qui
 pfundi estis corde, vt à dño abscondatis cōsiliū, quorū sunt
 in tenebris opera, & dicūt, Quis videt nos, & qs nouit nos?
 Peruersa est hæc vestra cogitatio quasi si lutū cōtra figulū
 cogitet. Et quāuis astuti sunt, vt sciāt excogitare mala cō-
 silia in quib⁹ cōfidūt, maximē tamē confundētur & in pati-
 bulo suspēdētur, vt figuratur 2. Reg. 17. de Achitofel, q̄ tūc
 tēporis dedit cōsilia quasi Deus, ita q̄ multi quæsierūt cōsili-
 a ab eo. Et cū Absalon filius regis David venisset eū multi-
 tudine magna in Hierusalē cōtra patrē suū, & pater ei⁹ Da-
 uid fugit à facie Absalonis cū exercitu suo: Achitofel dedit
 Absaloni cōsiliū cōtra David iustū & innocentē, vt dimissa
 multi

multitudine exercitus David interficeret. Quo audito Chu-
 si amic⁹ David reuelauit cōsiliū David regi q̄ euasit manus
 Absalonis: & sic cassatū est cōsiliū & cōfusus est Achitofel
 q̄ confusus laqueo se suspēdit. Quia P̄o. 21. dicitur: Nō est
 sapiētia, nō est prudentia, non est cōsiliū cōtra dñm. Job. 5.
 Qui dissipat cogitatiōes malignorū, ne possint implere ma-
 nus eorū q̄ cōperāt, qui apprehēdit sapiētes in astutia eo-
 rū, & cōsiliū prauorū dissipat. Vnde Gre. in Moral. De⁹ dis-
 sipat cōsilia prauorū, cū in eo q̄ cōtra diuinā voluntatē
 agunt multoties implent eā: non tamē illis ad salutē sed ad
 dānationē. Deus enim scit vt cōsiliis ex malis volūtātibus
 aduersariorū ad impletionē æternæ suæ volūtatis. Nā in eo
 q̄ mali bonos persecuūtur, & mali cōsilia cōtra eos inue-
 niūt: in hoc preparāt eos ad æternā felicitatē. Multoties etiā
 in hoc seculo boni exaltātur in cōsiliis malorū sine vel-
 le eorū. Et hoc probat Gre. multis exēplis: Prim⁹ de Christo
 de quo p̄rifices Iudæorū & principes sacerdotū inierūt ma-
 lū cōsiliū ex inuidia, cū viderūt totū mundū eū sequi, &
 oēs turbas ei inharētes p̄pter suā cœlestē doctrinā, & mi-
 racula, dicētes, Quid facimus? quia hic homo multa signa
 facit: si dimittimus eū, sic oēs credēt in eū, &c. Vnus autem
 ex ipsis Caiphas nomine cū esset p̄t̄ifex anni illius, dixit:
 Vos nescitis quicquā nec cogitatis, quia expedit vobis, i. v-
 tile est vt vnus moriatur homo p̄ populo, &c. Cōsiliū eo-
 rū in hūc finē fuit, vt omnis populus separaretur à Christo,
 & ipse occideretur, ne turbæ eū sequerentur. Sed Deus dissi-
 pauit cōsiliū eorū, & apprehēdit eos in astutia, dū per eorū
 cōsiliū occiso Christo innumerabiles turbæ vnitē sūt Chri-
 sto capiti suo per fidē, sp̄s, & charitatē: & vnde voluerunt
 Christū deficere, Christus p̄fecit, & electi eius qui post re-
 surrectionē ipsi coniūcti sunt. Sic etiā habetur. Ge. 37. Fra-
 tres Ioseph cū retulisset eis somnia sua, quō vidisset eos li-
 gare manipulos in cāpo, & suū stare, eorum autē cadere, &
 suū adorare: Vidit etiā q̄ vndecim stellæ & sol & luna ado-
 rauerūt eū, & exinde intellexerūt q̄ futurus esset dñs eorū:
 & exinde odio eū habuerunt, & cogitauerunt cōsiliū eū oc-
 cidēdi. Semel verò eueniēte ad eos, dixerūt: Ecce sōnator
 venit, venite occidamus eum, & videamus quid profint illi
 somnia sua. Iudas autē dixit fratribus suis: Nō occidamus
 eum, sed vendamus eum Ismaelit̄is, qui ducent eum in Ae-
 gyptū. Quod ita factum est. Ioseph autē in Aegypto existens

per prudentiā & providentiā suā qua cōservauit totā regiō
nē Aegypti, p̄ semetipsum à fame, effectus est dñs toti⁹ Ac-
gypti à Pharaone rege. Postea verò fratres eius famē patie-
res venerūt in Aegyptū emere frumēta, & veniētes ad Io-
seph prapōsitū totius regionis Aegypti, ceciderūt p̄ni facie
in terrā & adorauerūt eū. Et sic De⁹ dissipauit cōsiliū eorū.
Ipsi enim cōsiliati sunt vt vederēt Ioseph Aegyptiis, ne cō-
stitueretur dñs eorū: & p̄ hoc disponēte deo fit dñs eorū. Sic
hodie fit, q̄ deus dissipat praua cōsilia impiorū, quādo ex-
cogitat praua cōsilia cōtra p̄imos suos, vt nō p̄cedāt ad
finē quē ipsi voluerūt: vt etiā factū est Aman vt habetur in
lib. Hester: qui dedit consiliū regi Assuero, vt Mardocheus
iustus & innocens occideretur, cui in domo sua prap̄parauit
patibulū, sed deus eū apprehēdit in astutia sua, dissipauit cō-
siliū eius, cū iubente rege Assuero Aman suspēsus est loco
Mardochei in patibulo, qđ prap̄parauit Mardocheo. Quar-
ri sunt qui cōfidūt in suo sancto proposito, de quib⁹ in prae-
senti Euang. aeterna veritas dicit: *Qui in se cōfidebāt, tāquā iusti,*
& etiā Phariseus stans apud se orabat, vt patebit. Et hoc est abomi-
nabile corā Deo. Nā dicit Gre. super Iob : Sordet in oculis
Dei, qui fulget in oculis operātis. Et alibi dicit, Omnis ius-
titia nostra respectu diuinę iustitię est magis iniustitia quā
iustitia. Est. n. species superbę mētis quę semper de se prae-
sumit, vt superius dictū est: De talibus qui sic cōfidūt in sua
sanctitate vt faciūt hypocritę, Apo. 18. dicitur sub Meta-
phora ciuitatis Babylonis, quę cōfusio dicitur, Vx vę ciui-
tas illa magna Babylō, ciuitas illa fortis, quoniā vna hora
venit iudiciū tuū, & negotiatores tertę flebūt & lugebūt su-
per illā, quoniā merces eorū nemo emet amplius: merces
auri & argēti & lapidis pretiosi, &c. Vbi Glo. di. q̄ hypoci-
tę prap̄sumētes de suis meritis simulāt se habere oēs virtu-
tes designatas per aurū & argentū & lapides pretiosos. Ta-
les negociātur hīc nō cœlestia sed terrena in suis virtutib⁹
in quibus cōfidūt, & p̄ quibus eos hīc homines amant. In
futuro autē cognoscēt eorū falsitatē & prap̄sumptionē. Ideo
eū eis nō negociabuntur amplius, videntes eos dānatos in
flāma inferni. Vnde de illis qui cōfidunt in sua sanctitate
dicitur, Eccl. 8. Vidi impios sepultos, qui etiā cū adhuc vi-
uerēt, in loco sancto erāt, & laudabātur in ciuitate quasi ius-
torū opera haberēt. Quinti cōfidunt in diurnitate vitę.
De quibus B. Gre. 6. Moral. Reproborū mētes erga dies vi-
tę

tę præsēntis tanto amore cōstringuntur, vt sic semper hīc
appetāt viuere, quatenus, si valeāt, viuēdi cursum desidera-
rēt nūquā finire. Cogitare quippe futura despiciūt, sp̄e totā
in rebus trāsēntibus ponūt. Augeri sibi oprāt tēpora, sed ta-
men in illis subsistere nō possunt: quāto enim plures dies
addūtur, tāto p̄piores morti sunt. Vnde Orosius super Ps. 2.
Cū exarferit in breui, &c. dicit, Cū aestimāt adhuc habe-
re lōga tēpora vitę suę, subitanea mors rapiet eos ad aeter-
na supplicia. Ideo stultū est cōfidere in diurnitate vitę.
Sexti cōfidunt in abūdantia diuitiarū, vt diuites huius mū-
di qui tāto amore diligūt trāsitoria, vt totā sp̄e suā ponant
in illis. Sed spes eorū peribit. Sicut scriptū est Baruch 3. Vbi
sunt qui argētū thesaurizāt, & aurū in quo cōfidūt homi-
nes, & non est finis acquisitionis eorū, qui argentū fabricāt
& solliciti sunt, nec est inuentio operū illorū? exterminati
sunt, ad inferos descenderūt. Et Iob 27. Diues cū dormie-
rit, nihil secū afferet. aperiet oculos suos, & nihil inueniet.
Apprehēdet eū quasi aqua inopia. Noctę eternę dānationis
opprimet eū tēpestas, & tollet eū ventus vrens, s. sententia
maledictionis. Et sunt verba hęc vt dicit Gre. valde notabi-
lia: Diues cū dormierit, nihil secū. &c. Nā dormire & oculos
aperire sunt in corpore cōtraria, sed intelligendū est cū
corpus dormierit in moriēdo oculi eius claudētur, sed ocu-
li animę tunc aperiētur ad intelligendū ea quę hīc cōtē-
pfit. Quia dū corpus dormit in morte anima vigilar, & tūc
videt se anima miserā & pauperē aeternaliter damnatā cum
diuite in inferno qui hīc in corpore fuit in abūdantia diui-
tiarū. Nā diuitibus huius mūdi ista vita est sicut somn⁹, in
quo somniāt se esse felices & habere abundantia diuitiarū
sed post mortē euigilabūt animę eorū, & cognoscēt aeternā
egeitatē & intolerabilē miserā. Tunc verificabitur dictū
Ps. 73. Turbati sunt oēs in si. corde, dormierūt somnū suū, &
nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manibus suis, s. premij
vitę aeternę, sed dānationis. Septimi cōfidunt in sua eloquē-
tia, vt maximē sunt hāretici qui in alto sermone & maxi-
mē in eloquētia florida, veniūt ad simplices, vt mētes eorū
facilius attrahāt in amorē suū, & inde eos facili⁹ decipiāt.
Ideo hortatur fideles Christi, Aug. in li. de vita Christiana,
Quāto maior eloquentia in doctore, tantō maior esse de-
bet prouidentia in auditoribus, ne falsitas pro veritate capi-
piatur. Sacra scriptura non est ornanda verbis, sed veritate,

& autoritate sanctorū. Et di. 86. para. in doctrina, & c. seq. eū multa. Vbi etiā prohibetur ne episcopus vel sacerdos ornet verba sacrę scripturę, sed simpliciter pronūtiat. Nā sacra scriptura domina scientiarū non vult fulciri sententia Iouis & poetarū, sed autoritatibus sanctorū. Hinc venit qđ dicit scriptura, Pro. 13. Pone modū sapientię tuę, ne sapiēs videaris. Et Isid. in 3. de sum. bo. De superbis doctorib⁹, qui vtiuntur eloquētia & ornatu verborū ad ostentationē, nō ad ædificationē fidelīū Christi, qđ tales confunduntur, teste Ps. 30. Muta sūt labia dolosa. Et 1. Reg. 2. Impij in tenebris cōrtescent, s. æternę dānationis. Nā regnū Dei nō est in sermone, sed in veritate & virtute, teste Apost. 1. Corin. 4. & 1. Cor. 13. Si Linguis hominū loquar & angelorū, charitatē autē, s. Dei & proximi, non habebū, factus sum velut æs sonans aut cimbālū tinniens. Octauī cōfidūt in multitudine amicorū & in favore hominū qui gloriātur de multis amicis: & coniungūt se adinuicē, vt nemo possit eos diuidere. & ideo alios perturbāt & opprimūt vbi possunt. Taliū amicitia periculosa est, vt dicit Isid. in 3. de sum. bo. Sicut. n. amicitia & vnitas bonorū est laudāda & vtilis, sic amicitia malorū mala est & cōtraria bonis. Vnde de amicitia malorum dicitur Iob 41. Corpus illius quasi scuta fusilia cōpactū squamis se premētibus, vna vni coniūgitur, & ne spiraculū quidē incidit per eas, vna alteri adherēbit, & tenentes se nequaquam separabūtur. Hīc vt dicit Gre. notātur mali qui sunt corpus diaboli, qui firmiter radicātur in hoc mūdo per amicitiam multorū qui sunt firmi quasi scuta fusilia, & per multitudinē amicorū qui sibi inhærent tanquā squamę in pisce, & tenentes se non possunt diuidi, & tales faciūt vim aliis impugnantes veritatem. Et si vnus in aliquo apprehenditur, oēs accurrunt & eū defendunt etiā contra veritatem: sed ipsi confundentur, cum amicitia eorū in odiū æternę dānationis vertetur. Nā Gre. super Io. Qui hīc sunt socij in culpa, erūt socij in pœna. Ex his omnibus patet, quā periculosum sit & dānabile spē ponere in aliquo plus quā in Deo. Si gnāter cōfidentia securitatis periculosa est, s. cum homo nimis cōfidit de propriis meritis & propria iustitia, & credit se securū. Contra quos dicit Aug. in 10. Confessi. Nemo securus debet esse in via ista, quæ tota tētatio nominatur. Vtūq; enim fieri poterit, s. ex deteriori melior, & ex meliori deterior. Nam de talibus dicit Isido. de summ. bo. Securitas parit negligentiam, negligentia trahit ad vitia. Propter

quod scribitur Prou. 14. Sapiēs timet & declinat à malo: nā de cōfidentia securitatis dicit Aug. Multū strenuus est, qui illuc ire cōtēdit, vbi multos meliores se corruisse cōspicit. Quis Lucifero clarior? Quis Sāsone fortior? Quis Nabuchodonosor potētior? Petro feruētior? qui omnes propter præsumptionē corruerūt. Ideo Greg. 29. Moral. Sape quē tētationis certamē superare nō valuit, securitas prostravit. Exēplū de quodā patre, qui vsq; ad seniū perduravit in eremo, & cœpit cōfidere de meritis, & dicere post obitū eū dignū ministerio angelorū ad cœlū eū ducentiū. Appropinquāte termino vitæ venit diabolus ducēs eum ad puteū inferni. Ideo Cassio. super Ps. 72. Nihil est securius, quā quod totū Deo cōmittimus, qui nouit præstare congrua profutura suis cultorib. eō qđ scribitur Eccl. 9. Sūt iusti atq; sapiētes, & opera eorū in manu Dei. Ideo Apost. 1. Cor. 10. Qui se exstimat stare, videat ne cadat. Eccl. 7. Non te iustifices ante Deū, & c. quia habetur Iob 15. Cœli nō sunt mūdi in cōspectu eius, quantō magis abominabilis & inutilis homo? Nā Paulus dicit 1. Cor. 4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc nō iustificatus sum. Propter quod dicit Greg. in Moral. Nihil securius, qđ cū spe semper timere. ¶ Sciendū qđ cōfidentū nō est in propria iustitia quatuor de causis, quia nostrę iustitię sunt incertę, mixtę non firmę, nō approbatę. Dixi primō cōfidentū nō est, & c. Eccl. 9. Nescit homo vrrū amare an odio dignus sit, sed omnia in futurū seruātur incertę. Vnde Iob 9. Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Secundō, iustitię nostrę sunt mixtę. Isa. 64. Quasi panus mēstruatę omnes iustitię nostrę, qui in vna parte est mūdus, & in alia maculatus. Et sic de nobis scribitur, Eccl. 7. Nō est homo iustus in terra, qui faciat bonū & nō peccet. Ideo Prou. 20. Quis potest dicere mūdū est cor meū, purus sum à peccato? q. d. nullus. Et Ro. 3. Omnes peccauerunt, & egēt gratia Dei. Tertiō, iustitię nostrę nō sunt firmę: nā si hodie homo est iustus, cras pōt fieri iniustus. Vnde Iob 15. Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis est. Aspice Petrum, qui existimabat se firmū, di. Mat. 26. Si oportuerit me mori tecū, & c. atramē cecidit. Idcirco nō debes in te cōfidere. Quartō, iustitię nostrę nō sunt approbatę, quia adhuc debēt examinari dei iudicio, Ps. 74. Cum accepero tēpus, ego iustitias iudicabo, & nemo scit qualis i iudicio dei futurus sit: propter qđ dicit Iob 9. Si iustificare me volueris, os meū

condemnat me: si innocentē ostendero, prauum me comprobabit. Et subdit, Verebar omnia opera mea, sciēs q̄ non parceres delinquēti. Ideo Greg. Sape nostra iustitia ad exa mē diuini iudicij adducta iniustitia est. Ideo dicit, *Confidebāt in se tanquā iusti*, non verē iusti, quia dicit Greg. Vera iustitia cōpassionem habet, sed falsa indignationē. Et sic erant, ipsi qui *aspernabātur*, i. valdē spernabant, *caeteros*. Ecce præsumptio, nō sunt cōtēti de cōfidētia in suis meritis, sed alios habuerūt cōtemptibiles, volentes respicere in corda aliorū, & nō cognouerūt seip̄os. Ideo de talib. Eccl. 21. Pes fatui facilis in domū proximi. Et Rom. 2. In quo alterū iudicas, te ipsum condēnas. Et 14. Tu quis es, qui iudicas alienū seruū? Domi no suo stat aut cadit. Nā tales habēt se sicut ille qui stat in tenebris & videt alium in luce, & nō econuerso: & sic mali sunt in tenebris peccatorū. Prou. 4. Via impiorū tenebrosa, nesciūt vbi corruāt. Boni verō sunt in luce. Ibidē, Semita iustorū quasi lux splendēs. Propter quod mali vidēt bonos & iudicāt eos spernēdo. Iusti verō cernūt seip̄os in defectib. eorū neminē iudicādo. De quo Ber. Verus iustus se nunquā cōprehendisse putat, sed in omnibus timet: de quo etiā Leo Papa. Perfectorū vera est iustitia, vt se nunquā præsument perfectos: & hoc causatur ex eorū humilitate, quam nō habuerūt isti, ergo defuit eis vera iustitia & gratia. Quia dicit Greg. Vbi deest humilitas, ibi nō est alicuius gratiē veritas.

De conditionibus requisitis ad orationem. Ac cur Ecclesie ministranda sunt decima.

ENARRATIO II.

Duo homines ascenderūt in tēplū vt orarent. Luc. 18. ¶ In ista parte Euāg. proponit Saluator duas personas in modo orationis realiter differētes. Nā vnus orauit cum mētis elatione, alter cū cordis & corporis humilitate. Et dicit de eis, *Duo homines ascenderūt in tēplū*. Dicit Greg. Duobus generibus hominū permixta est Ecclesia, s. sanctorū & reprobiorū: nā omnes ad fidē generat, sed non omnes perducit, sicut habetur in can. 23. q. 4. hęc autē. Hęc autē vita, quæ inter cœlū & infernū sita est. sicut in medio subsistit, vtrarūque partiū ciues cōmuniter recipit, quos tamen sancta Ecclesia & indiscretē suscipit, postmodū in egressione discernit. De quo etiā Aug. de fide, ad Petrū. circa finem dicit, *Quandiu durabit Ecclesia militās, in se tenet bonos & malos tanquā paleas cū tritico in area. Sed cū venerit Christus iudex tenens ventilabrū in manu sua, purgabit aream suam in fine mundi.*

mūdi. ¶ Sciēdū, q̄ ad orantē quatuor requirūtur. Primò, ne sit distractus à sensib. interioribus, & notatur in hoc quod *duo homines ascenderūt*. s. q̄ exterior & interior debet esse simul in oratione: quia dicit Aug. *Quid prodest strepitus labiorū, vbi cor est mutū?* q. d. nihil. Et Hier. Non verbis, sed corde orādus est Deus. Idcirco dicit S. Tho. 2. 2. q. 83. Si euagatio mentis sit ex pposito, peccatū est, & impedit orationis fructū. 1. Cor. 14. Nā si orē lingua, spiritus meus orat, mēs autem mea sine fructu est. *Quid ergo est?* Orabo spiritu, orabo & mēte: Psallam spiritu, psallam & mente. Ideo docet Aug. in regula, Cū oratis, hoc versetur in corde quod proferitur in ore. Si autē euagatio mētis sit præter intētionē orantis, fructū impedit. De quo Basil. Si causa debilitatis orare nequeas, quantū potes te ipsum exhibeas, vt deus ignoscat. Idcirco Eccl. 4. Melius est duos esse simul, q̄ vnū: quia bonū est orare vocaliter, melius mētaliter, optimum vocaliter & mētaliter simul. Secūdo, orās debet eleuari in superioribus, & notatur in hoc quod dicitur *ascenderunt*, quia secundū Damasc. Oratio est mētis in deū eleuatio. Ideo Psal. 83. Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascēssiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum, in loco quē posuit. Debet enim mēs orātis ascendere per tres gradus. Primò, per fidē summæ trinitatis. Secūdo, per sp̄ eternæ retributionis. Tertio, per charitatē summi boni. Sed mali nō ascēdūt. De quibus Ps. 16. Oculos suos statuerunt declinare in terrā. Oculi sunt intellectus & affectus. Hos deprimunt ad terrena desideria. Vnde Ps. 71. Inimici eius terrā lingēt. Propter q̄ nō exaudiūtur, quia sunt sine charitate ipsius summi boni: propter quod dicit Hugo: Nō clamor, sed amor sonat in aure Dei. Dicamus igitur cū Ier. Thre. 3. Leuemus corda nostra cum manibus ad dñm in cœlos. Tertio, orās debet querere locū competentē. Et notatur in hoc, cū dicit *in tēplum*. Vnde S. Tho. 2. 2. q. 84. art. 3. dicit: Licet vbiq; sit orandū, sicut dicit Ps. 102. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino: potissimū tamen in tēplo. Primò, propter loci significationē, quia tēplum significat cor fidele quod debet esse templum Dei, iuxta illud 1. Cor. 3. Templum Dei sanctū est, quod estis vos. Hoc templum debet esse Deo dicatū. 2. Cor. 6. Vos estis templū Dei viui. Secūdo, propter deuotionem, quia ex præsētia corporis Christi & intuitu crucis & imaginū augetur deuotio. Vnde Ber. Cū astat orāti sacra

imago Dei nascētis, moriētis vel resurgētis stringit animū in amorē virtutū. Tertiō, propter celeriorē impetrationē, & hoc ratione orationis sacerdotis, qui orat in collecta: *Quisquis hoc templū beneficia petiturus ingreditur, cuncta se impetrasse letetur.* Quartō, propter fideiū associationem. Vnde Ioel. 2. *Vocate cōtū, cōgregate populū.* Nam ad hoc sunt campanæ propter conuocationē populi. Aug. Multi nimirum dum cōueniūt, sūt magni: nā sicut abbas citius exaudit totū conuentū, quā fratrem vnicū: sic secundum Hier. Impossibile est multorū preces nō exaudiri. Nā Matt. 18. dicit Saluator: *Vbi sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorū.* Si duo ex vobis consenserint super terrā de omni re quācūq; petierint, fiet illis à patre meo, qui in cœlis est. Et si duo tantū impetrare possunt, multo magis si multitudo petit. Quartō, orās debet ascendere in templum vt Deū querat deuotius, & hoc innuitur in tex. cum dicit, *vt orātes.* Nō vt se ostētarēt vt superbi, nec vt murmurarēt vt vaniloqui, quia dicit Aug. In oratorio nihil aliud agendū est quā illud ad quod factū est, scilicet ad laudē dei. De quo Ps. 128. *In tēplo eius omnes dicēt gloriā.* Et Luc. 19. *Domus mea domus orationis vocabitur.* Deinde subiūgitur amborū oratio, & primō Pharisei oratio infatuata: *Pharisei stās, hæc apud se orabat.* Nam phariseus in oratione sua habuit quatuor mala, primō habuit corporis irreuerentiā, cum dicitur *stās*, ecce elatio, quia erecto collo orabat, cum scribitur Isa. 4. *Vultu in terrā demisso adorabūt te.* Nā Christus adorās patrē procidit in faciē, Luc. 22. nobis in exemplū humilitatis, quia dicitur Phil. 2. *In nomine Iesu omne genua flectatur.* Greg. in Moral. *Quātō quisq; sibi vilior, tantō Deo pretiosior.* Ideo Ambr. *Qui vult in oratione exaudiri debet pōpā à se remouere, quā Deus superbis resistit, humilib. dat gratiā.* Iac. 4. *Secundum malum quod habuit Phariseus est mētis cōplacencia.* Et notatur cū dicitur: *Apud se orabat.* Vbi Basil. *Nō apud Deū, quia rediit ad seipsum, ex quo sibi cōplacuit.* Nā dicit Greg. *Oratio hominis sibi cōplacētis non ascendit ad Deū, quia nihil inuenitur orasse, sed seipsum laudasse & orāti insultasse.* Tertiō, habuit oris iactantiā, vt innuitur cum dicit: *Deus gratias ago tibi.* Vnde Aug. de verbis domini: *Nō reprehēditur quia gratias agebat, sed quia nihil gratiæ sibi addi cupiebat.* Idcirco subdit, *O Pharisee iā plenus es, iā abūdas vt nō dicas, Dimitte nobis debita nostra,* quasi

quasi nullum peccatū haberes: cum tamē dicat Chry. super Mat. *Quādo mare sine procellis, tūc nos sine peccatis.* Idcirco iste peruertit ordinē orationis, quia scribitur Pro. 18. *Iustus prior est accusator sui: sed ipse nō accusabat seipsum, sed se iactabat.* Quartō, habuit proximi contemptum. Et notatur in hoc cum dicitur: *Non sum sicut ceteri hominū.* Ecce malē prosecutus est, quia alios in communi accusauit, quasi dic. *Ego sum solus iustus.* Vnde dicit Simon de Caf. *Veniēs ad Dei tribunal in suo tribunali se posuit, se iustificans alios cōdēnās, solē iustitię credebat apud se lucere solū, & suorū oblitus criminū aliorū iudicabat, cū di. Non sum sicut ceteri hominū, raptores, iniusti, adulteri.* Reuera ea quę in se esse negauit, in illa incidit. Incidit em̄ in spirituale rapinā, dū titulū bonitatis sibi vsurpauit, cū habeatur Mar. 10. *Nemo bon⁹ nisi solus Deus.* Incurrebat in iniustitiā, dū pximū temerariē iudicauit, quia Ro. 2. *In quo alterū iudicas, teipsum cōdēnas.* Itē incurrebat in spirituale adulteriū, dū gloriā Dei quę est spōsa dñi sibi vsurpauit. Vnde Isa. 42. *Gloriā meā alteri nō dabo.* Idcirco p̄ superbiā in Phariseo facta est omniū virtutū euacuatio. Dic. Bed. *Quid est si tota ciuitas custodiatur, & vnū foramē per quod hostes intrāt, relinquatur? Sic, quid prodest oēs habere virtutes, si nō adest humilitas? Ideo subditur eius elatio cū dicitur: *Velut etiā hic publicanus.* Chry. *Nō em̄ satiauerat cōtemptū eius tota natura humana, sed etiā aggressus est publicanū.* Moderatius em̄ peccasset si publicanū excepisset. Ex quo patet quod propriū delictū nō nouit. Quia dicit Ber. *Qui peccatū suum perfecte examinādo intelligit, nullius peccatū par suo existimat: & hoc nō fecerat iste, sed fatuē egit.* Nā elemosynā petere venit, & diuitias suas ostēdit, s. bona opera, dicēs: *Ieiuno bis in sabbatō.* Dicit enim Teoph. *Pharisei feria secūda & quinta ieiunabāt, & in hoc religiosiores erāt aliquibus Christianis qui feria sexta nō ieiunāt: cum sit vna bona cōsuetudo quę facit legē: sed fatuē egit iactās se de ieiunio sicut de falsa moneta, ita quod habebat ieiuniū corporale sine spirituali, quia ieiunauit à cibo, sed nō à peccato elatiōis.* Vn. Pi^a. in cā. di. 5. nihil. *Nihil p̄dest homini ieiunare & orare & alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate, & ab obtrectatione lingua cohibeatur.* Et Esa. 58. *Nūquid tale est ieiuniū quod elegit? ipse enim abstinuit se à gula & crapula, non autem à superbia.* Sed iactabat se non fore auarum, dicēs: *Decimas do**

omniū quæ possideo. Sed per hoc nō fuit iustus. Quia dicit Gre. Quid pdest sua dare deo, seipsum diabolo? q. d. nihil. Quia dicitur Eccl. 34. Dona iniquorū nō probat altissimus: nā secundū Aug. Nil bonū nisi ex te bono: attamē iustus fuit in hoc aliquibus Christianis, qui decimas dare recusant, nam decimæ à Deo iubētur dari in omni lege. Primò, in lege naturæ, vt patet in Abel & Cain, Gen. 4. & in Abrahā, Gen. 14. Abrahā rediēs à cæde regū dedit decimas ex omnib. Melchisedech sacerdoti. Ideo habetur in can. 16. q. 1. decimas. Decimas à populo sacerdotibus ac leuitis esse reddēdas diuinæ legis sanxir autoritas. Secūdo, in lege Moſi, Leuit. vt. Omnes decimę terræ siue de pomis arborū, siue de frugibus, domini sunt, & illi sanctificātur. Tertio, in lege prophetica, Malac. 3. Inferte omnē decimā in horreū meum. Et S. Tho. 2. 2. q. 87. art. 2. Radix solutionis decimarū est debitum, quia feminatibus spiritualia dātur tēporalia, & oppositum faciētibus magna pœna est imposita. De pœnis in Cle. Cupiētes. Sed dices, Quid tūc vbi nō est cōsuetudo? Respō. S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 4. Ibi Ecclesia nō repetit, licet repetere posset propter vitare scandalū, nā prius breui manu soluerūt. Ideo Ecclesia redonauit eis. Aug. 16. q. 1. decimę. Decimę tributa sunt egentū animarū: q̄ si decimā dederis, non solum abundantia fructū recipies, sed etiā sanitatē corporis cōsequeris. Cū enim decimas dādo & terrena & cœlestia possis prēmia promereri pro auaritia duplici benedictione fraudaris. Hæc enim est dei iustissima consuetudo, vt si illi decimā non dederis, tu ad decimā dæmonum reuocaris: dabis impio militi, q̄ nō vis dare sacerdoti. Malac. 3. Quia vos cōfigitis me, & dixistis, in quo configimus te? In decimis & in primitiis & in penuria vos maledicti estis. Ideo 16. q. 7. maiores. Hoc tollit fiscus, q̄ non accepit Christus. ¶ Ecce ille peccauit in iactātia, ideo iactātia vitāda est pluribus de causis. Primò, quia Deū offendit. De quo Maximus in sermōne, Nō possumus simul pro vno & eodē opere fauorē mūdi expetere & prēmium cœlestis glorię acquirere. nā vbi gloria hominū, quæritur, ibi gratia dei pditur. Eccl. 20. Fatuorū gratię effundētur. Ideo Greg. in Moral. Miseri sunt qui hominū laudes affectāt: nam fructus laborū suorū dissipāt. Secūdo, quia talis de seipso testimoniū perhibet, ergo ad talē potest dici sicut Christo falsō dixerūt, Tu de teipso testimoniū perhibes, & testimoniū tuū nō est verum, Io. 8.

Nam

Nam Christus potuit de seipso loqui verum, nos autē non. Ideo Hilar. Soli Deo de se credēdū est, qui solus nouit. Sed in aliis verū est quod dicitur 2. Cor. 10. Nō qui seipsum cōmēdat ille probatus est, sed quē Deus cōmēdat. Ideo. Ber. Quid mei vel alterius contentus sum testimonio, cūm Dei sim præsentiū iudicio? Tertio, quia qui se iactat, idolū se facit & seipsum colit, & gloriā sibi ipsi tribuit, cūm tamen scribatur 1. Tim. 1. Soli Deo honor & gloria. Ps. 113. Non no bis dñe nō nobis, &c. ¶ Sed di. Quādo iactantia est peccatū? Resp. Seipsum iactare vel laudare primò fit propter bonæ famæ cōseruationē: & sic se Samuel laudauit corā filiis Israel, 1. Reg. 12. di. Cōuersatus sum corā vobis ab adolescentia mea vsq; ad hęc diē, ecce præsto sum, loquimini de me corā domino, & corā Christo eius, vtrū bouem cuiusquam rulerim aut asinū, si quēquam calumniatus sum, si depressi aliquē, si de manu cuiusquā munus accepi, & contemnam illud hodie, restituamq; vobis. Et subdit: Testis est mihi domini, quia nō inueneritis in manu mea quippiā. Sic simili modo est, cūm quis inculpatus esset iniuste, vel timeret culpari in tali casu. Dicit Aug. Crudelis est, qui nequit defendere famā, imò homo tenetur, vt dicit Aug. 12. q. 1. nolo. Nolo vt aliquis de nobis inueniat male viuendi occasionē. Hug. de S. Vict. Nō sufficit nobis sancta vita, nisi assit bona fama. Aug. Consciētia propter te, fama propter proximum est necessaria. Secūdo, potest quis se laudare propter spei subleuationē. sic se laudauit Ezechias rex. Isa. 38. Cū ægrotauit vsque ad mortē, & venit Isaias, dicēs: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & nō viues: & cōuertit Ezechias faciē suā ad parietē, & fleuit amarē, & dixit: Obsecro dñe memento, quæso, quomodo ambulauerim corā te in veritate & corde pfecto, & quod bonū est in oculis tuis fecerim. Quia valuas tēpli aperuit, quas Acham pater suus clauserat. Qui statuas cōtriuuit quas ille erexit, qui tēplum mūdauit quod ille polluit, qui sacerdotes honorauit quos ille cōtēpsit, qui serpentē fregit cui populus incēsum obtulit: & sic cū homo esset in tētatione desperationis tūc posset bona sua ad memoriā reducere ne desperaret, sicut ecōuerso cū tentaretur de elatione, tūc peccata debet reducere ad memoriā. Tertio, ad Dei glorificationē & proximi ædificationē. Et sic fecit bene Paul. 1. Cor. 15. dicēs: Abūdantius omnibus illis laboraui, & 2. Cor. 13. iactat se de illis quę passus est in cētina, labore,

labore, in vigiliis multis, vt alios ad tolerantiã animaret, & vt propter talia passa sua prædicatio nõ cõtineretur. Sic docuit Ro. 12. Benedicite perfequẽtibus vos, benedicite & nolite maledicere: & sic nos vt Deus honoretur, &c. Mat. 5. Sic luceat lux vestra, &c. Gre. Actio sit in publico, intẽtio in occulto. Quarto, quãdo quis se iactat ppter actũ venialis peccati: vt cu quis se iactat de aliquo paruo quod nõ est cõtra charitatem dei neque proximi, tali intẽtione vt nominetur & æstimetur bonus socius, hoc est veniale. Quinto, propter lucrum temporale, vt ex auaritia solent aliqui se laudare, vt hypocritæ: & sic est peccatũ mortale, si non indiget elemosyna, teneatur ad restitutionem. Sexto, cum quis iactat se in malitiis, & tunc est peccatum tale quale est peccatum de quo se iactat, s. mortale vel veniale: sicut de turpi opere vel ractu illicito vel de superbia in choriando. Vnde Poëta:

Dupliciter peccat qui se de crimine iactat.

Pf. 51. Quid gloriaris in malitia? Ber. Quid magis puer sum quã de culpis gloriari, siue lætari de quib. debemus tritari? Septimo, cũ quis se falsè & mēdaciter iactat de his quæ nõ sunt vera, & quærīt vanã gloriã, & tũc est peccatũ secundum materiã falsitatis, sicut est ea falsitas vel mendaciũ de quo se iactat. Octauo, dũ quis se iactat in bonis operib⁹ quærēs gloriã quæ debetur honori diuino, & præfert suæ saluti vel dilectioni proximi: & sic est mortale, quia ibi constituit finem, secus autẽ est vbi finis non est laus. Nam vbi laus est finis, damnatur quis cum bono opere: sicut ille Pharisæus.

¶ *De publicano cunctis penitentibus imitando.* ENARRAT. III.

Descendit iustificatus in domum suam. Luc. 28. Ista est secũda pars principalis istius Euangel. s. publicani humiliatio cõmentata, ibi: *Publicanus stans, &c.* Iste enim gerit typũ omniũ potentĩũ: nam omnia quę requirũtur ad verẽ penitentem, habuit iste publicanus in se. Primò, verẽ penitẽs debet habere firmã intentionẽ, s. nõ peccãdi, quã ille habuit quod innuitur in hoc, quia stetit & nõ iacuit per reciduationem. Et sic nos, Eccl. 2. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta, s. in recta intentione. Nam secundũ Greg. 28. Moral. Intẽtio præstitit fundamentũ operi nostro. Nam sicut fabrica columnis, columnæ basibus fulciuntur: ita vita nostra virtutibus, virtutes intẽtione subsistunt. Ideo Greg. Vigilanti cura intentio est pensanda: ratio, quia qui rectam intentionẽ in opere non tenet, totũ corpus perdit. Magist. in 3. d. 40.

Actus

Actus simpliciter mali sunt, qui peruersam intentionẽ habent. Ber. Intẽde in Deũ & propter Deum. Nam intentio est suauior, & melior illo quod cõcupiscitur. Heb. 4. Discretor cogitationũ & intentionũ cordis est. Secundo, penitẽs debet habere timorẽ reuerentiã, quia dicitur Eccl. 1. Qui sine timore est, nõ poterit iustificari. Ro. 12. Cũ malũ feceris, time, firam Dei: & sic ille stabat à longẽ cogitãdo, tu es in eius indignatione, tu irritasti eũ peccatis. O vtinã appropinquaret eius gratia, cũ indignus sim appropinquare ei. Vnde Cassiod. super Psal. Nihil securius, quã cũ spe semper timere. Ratio. Psal. 144. Volũtatẽ timẽtiũ te faciet, &c. Et sic de filio prodigo, Luc. 15. Cũ adhuc longẽ effet, vidit illum pater illius, & misericordia motus est. Sed heu aliqui ita irreuerẽter se habẽt ad corpus Christi in enormib⁹ peccatis locãtes se super altare, de quibus Eccl. 8. Sunt impij qui ita securi sunt, quãsi iustorũ facta habeãt. Cũ tamen Ambr. noluit Theod. Imper. permittere intra cãcellos stare, remandans per Archidiaconũ. di. O Imperator interiora loca sacerdotibus tantũ sunt collata, q̄ cãteris nec ingredi nec cõtingere permittitur. Purpura nãque Imperatores nõ sacerdotes facit prout habetur de vita & hone. cle. Laici secus altare, quãdo sacra mysteria celebrãtur, stare vel sedere inter clericos nõ præsumãt, sed pars illa quæ cãcellis ab altarũ diuiditur, tantũ psallẽtibus pateat clericis. Nã 2. Reg. 6. Extẽdit Oza manũ ad arcã Dei & tenuit eã, quoniã calcitrabant boues & declinauerũt eã. Iratũsq; est indignatione dñs cõtra Ozam, & percussit eũ super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta arcam Dei. Sed debemus facere & dicere sicut Centurio Mat. 8. Domine non sum dignus, &c. Petrus Luc. 3. Exi à me dñe, quia homo peccator sum. Ber. Quãto quisq; sibi vilior, tantò Deo pretiosior: & sic ille stãt à longẽ. Tertiò, penitẽs debet habere pudorẽ, quia di. Gre. Quãtum displicet impudẽtia, tantũ placet peccatorũ erubescẽtia: & sic ille non audebat oculos ad cælũ leuare, quia iudicabat se indignũ præ verecundia peccatorũ. sicut Manasses, 2. Paral. 35. dicit: Peccaui super numerum arenæ maris, & liberatus erat, quia dicitur Eccl. 4. Est confusio adducẽs gloriã & gratiã. Aug. Verecũdia est magna pars penitẽtiæ. Quãto maior verecũdia fuerit, tantò clarior diuinis oculis innoscit. Verecundia temperat pœnam, quam quis pro peccato pati debuerat. Quarto, penitens debet habere pro peccatis

dolo

dolorē. De quo Hier. Nulla culpa delebitur, nisi tristitia anxietur, & Hug. de S. Viç. Tunc peccatorū salus incipit, cum veraciter pro peccatis ingemiscit: & sic ille *percutiebat pectus suam* propter cōtritionis dolorē: nā sub pectore est cor, unde procedūt cogitationes malā, homicidia, adulteria, &c. vt dicitur Mat. 5. Cognouit enim iste publicanus illud. Sap. 11. Per quā quis peccat, per hęc & torquetur. Ipse em̄ habuit prius delectationē in corde, nunc verò cōtritionē, & sic nos Psal. 50. Cor contritū, &c. Dan. 3. In animo cōtrito & spiritu humilitatis suscipiamur à te. Beda, Dolor cordis mentē purgat, angelos latificat, Deum placat. Nā posset cōtritio esse tanta, quòd deleteret peccatā & culpā, nō ex valore cōtritionis præcisē, sed ex meritō passionis Christi, quādo homo in fide Christi detestatur peccatū, & tunc Deus dimittit ea propter hoc, quia Dei filius pro peccatis istis, sicut p̄ omnibus peccatis mortuus est. Ideo necessariū esset, vt homo mane & vesperi, ad cor rediret, & cōscientiā discerneret, & peccatū deleteret, & si dormiēdo morte preuētus etiā sine cōfessione decederet, saluaretur, iuxta illud Pl. 84. Audiā quid loquatur in me dñs Deus, quoniā loquetur pacē in plebem suam, &c. Eze. 18. In quacunq; hora peccator, &c. Ideo non dicit ibidē, Confessus, sed cōuersus. Quinto, p̄cēnitēs debet habere deuotā orationem. Greg. Ea quæ prædestinata sunt precibus obtinētur. Et sic ille dixit: *Deus propitiu esto mihi peccatori.* Ecce fides, quia confitetur singularē eius potestātē & bonitatē, in eo quod dicit *Deus*, q. d. qui es omnipotēs. Peccaui per infirmitatē contra tuā potentiā, propitiu esto mihi peccatori. Oratio breuis est valde fructuosa quæ impetrat peccatorū remissionem & infusionem gratiæ & vitæ æternæ collationem. Ecce quinque verba de quibus 1. Cor. 14. Volo quinque verba sensu meo loqui, &c. Ecce diuinum mysterium, quod est peccatorū conuersio & salus quinque verbis exprimitur, s. *Deus propitiu, &c.* Nam sunt quinque libri Mosi in quibus scribuntur decē præcepta, quæ sunt vera via ad æternam salutem. Matt. 19. Si vis ad vitā ingredi, serua mādāta. Quinq; sunt verba ordinata à Christo summo sacerdote, quibus primū cōsecrauit sacramentū, & dedit autoritatē sacerdotibus consecrādi ad salutem generis humani. Quinque verbis concepit Virgo Christum, Fiat mihi secundum verbū tuum. Et sic hęc quinque verba: *Deus propit*

propitiu esto mihi peccatori si cōtritus & deuotus quis dixerit, descēdet iustificatus in domū suā, & Deus propitiabitur ei. De quo Eccl. 17. Quā magna misericordia dñi & p̄pitatio illius conuerentibus ad se. Reuertere igitur à diabolo, & cōuertere ad Deum, Ier. 18. & 26. & 36. Reuertatur vnusquisq; à via sua pessima, & propitiu ero iniquitati & peccato eorū. Ecce quoties monet nos reuerti, q̄ si audire noluimus, dicit nobis illud, Pro. 1. Quia vocaui & renuistis, &c. Ego quoq; in interitu vestro ridebo. ¶ Subdit in textu, *Omnis qui se exultat, humiliabitur.* Exaltauit se Adā & factus est mortalis. Ge. 3. plenus defectibus, Pl. 48. Homo cū in honore esset, nō intellexit. Exaltauit se Pharaō, & submersus est in mari Rubro, Exo. 14. Exaltauit se Dathā & Abyrō, & terra deglutinit eos, Nu. 16. Exaltauit se Saul, & dæmoniacus factus est, 1. Reg. 16. Exaltauit se Absalon, & criminibus suspensus est in quercu, 2. Reg. 1. Exaltauit se Nabuchodonosor, & in bestiā conuersus est, Dan. 5. Exaltauit se superbus Antiochus, & à vermibus cōsumptus est, 2. Mach. 9. Aug. Omnibus virtutibus insidiatur superbia & facit perire eas. Ideo dicit Mat. 9. Discite à me quia mitis sum & humilis corde.

¶ *Dominica duodecima post Trinitatē em̄.*

Quæ sint ea quæ peccatorem surdum ac mutum faciant, & quæ modus vtrunq; sanandi.

ENARRATIO I.

Bene omnia fecit. Marc. 7. ¶ In summa Euāg. duo facit. Primo, p̄ponit humanū defectū in surdi & muti præsentatione vel adductiōe, ibi: *Exiēs Iesus de finibus Tyri, adducit ei surdū & mutū.* Secūdo, subiūgit diuinū miraculū in sanitatis restitutione, ibi: *Apprehēdes, &c.* De quo dicit: *In illo tempore,* postquā exhibuit mulieri Chananzæ misericordiā liberādo ei⁹ filiā à dæmonio, tūc *exiēs Iesus de finibus Tyri.* Tyrus fuit ciuitas nobilissima & opulētissima in terra Chananzorum. De qua scribitur Isa. 43. Cui⁹ negotiatores principes, inuitores eius inclyti terræ, & fuit sita in insula maris. Et tota regio dicebatur Tyrus ab illa ciuitate: illuc cōfluebāt omnia mūdi pretiosa. vt patet Eze. 27. per totū. De finib⁹ illis exiuit Iesus, Dicit Theophilus, Noluit facere morā in locis Gētiliū, ne daret occasionē Iudeis, vt eū æstimarēt trāsgressorē legis. q̄ se Gētilib⁹ associaret. *Tūc venit per Sydonē.* Sydō erat ciuitas minor Tyro, & venit per Sydonē ad mare Galilæe per medios fines Decapoleos. Et est nomē regionis decē vrbium, cuius vna pars vltra Iordanē, altera circa mare Galilæe, quod respicit Pars Actiual.

terminos vtriusq; regionis. Cum autē ibi esset, in hoc loco addū. ei surdū & mutū. Nō fuit surdus & mutus à natiuitate vel ab infirmitate superueniente: sed à dæmone ipsum obsidente & eius loquelā & auditū impediēte, quia dæmon ex permissione diuina potest hominis mēbra mouere ad nutū suū. Et sic cōpertū est obsessos loqui idiomata incōsuetā. Et sicut potest mēbra ad placitū mouere, sic & impedire ab officiis suis. Et ideo impediuit hic mēbra maximē vtilia ad salutē: aures, ne verbū Dei audiret; linguā, ne deū collaudaret. Cōsidera hīc, q̄ adducētes fuerūt cōmendabiles: Primò, ex misericordia & cōpassione super miseria proxima, cui vellent subuenire, & nō possent propriis viribus. Ideo adducunt ad Iesum naturæ reparatorē. Nā tales cōmēdantur per Ps. 40. Beatus qui intel. super ege. & pau. Secūdò cōmēdatur ex fide, de qua subdit in textu: *Deprecabantur eū, vt imponat illi manū,* credētes in mēbris Christi esse diuinā virtutē omnīū defectūū sanatiuā, credentes eū esse de quo Isa. 59. Nō est abbreviata manus dñi, &c. Hęc est illa manus, de qua Ps. 103. Aperiēte te manū tuā omnia implebūtur bonitate, & Psal. 144. Aperi tu manū tuā, & imple omne animal benedictione. Moraliter, per surdū intelligitur quilibet peccator, in mortali peccato, quē diabolus facit surdū & mutū. Nam plura sunt quæ faciūt hominē surdū. Primò, homo efficitur surdus ex defectu intelligibilis attentionis, & sic sunt aliqui mentē eorū dātes ad carnis delicias, nō percipiētes quē spiritus Dei sunt. Vnde 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. De quibus Zach. 7. Noluētes attendere & auerterunt scapulā recedētes. Ideo Deus clamauit, Isa. 46. Audite me duro corde qui longē estis à iustitia. Magna videtur cordis duritia. Christus ascendit ad arborē crucis, clamauit vt longius audiretur, sicut dicit pater ad filiū, Ier. 22. Ascende Libanū & in Basan dā vocē tuā, & clama ad trāscūtes, quia cōtriti sunt oēs amatores tui. Ber. Ascendit arborē vt ab omnibus videretur, clamauit vt ab omnibus audiretur, fleuit vt quilibet cōpateretur. O quot hodie surdi qui nō audiunt vocē quā insensibilia elementa audierūt. Audiuit sol, & obscuratus est: lapis, & diuisus est: terra & tremuit: audiuit peccator, & cōpunctus non est. Aug. in lib. cōfess. Dñe cœlū, terra & omnia quæ in eis sunt dicunt mihi vt amē te. O nō solūm terra & cœlū, sed sanguis Christi. De quo Heb. 12. Accessistis ad mediatorē testamētī noui Iesum

Iesum, & sanguinis asperionē melius loquentē quā Abel. Videte ne reculeris loquentem. Ps. 35. Noluīt intelligere vt bene ageret. Secūdò, ex impedimēto obturationis, s. amore terrenorū, vt auarus, Ps. 57. Sicut aspidis surdæ & obturatīs aures suas, &c. Aspīs secūdū Isid. cum cōperit pati incātatorē, vnā aurē in terrā premit, alterā cauda obturat & operit, atq; ita voces illas magicas non exaudiēs non exit ad incātantē. Sic auarus aurē affectus claudit terrena affectio ne, sed aurē intellectus obturat cauda lōgæuitas vitæ: sic fecerat ille diues q̄ reposuit multa bona in annos plurimos, sed deceptus fuit, vt habetur Lu. 12. Et tales sunt adhuc plures. Ier. 22. Locutus sum ad te in abūdantia tua, dixisti, non audiā. Accipiter enim satur non audit militē se vocantē, nec gallina tēpore messis dominā suā: & sic auari diuites nō audiūt dñm clamantē in paupere. Ier. 22. Terra terra terra, audi sermonē dñi, vt animum amoueas, à terrena cupiditate. Pro. 21. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperis, clama bit & ipse, & nō exaudietur. Zach. 7. Cor suū posuerunt vt adamantē ne audirent. Reuera ita surdi sunt, q̄ nolunt audire q̄ sunt mutabiles & mortales, Isa. 42. Quis cæcus nisi seruus meus? & surdus nisi ad quē nuntios meos misi? creaturas. Omnes creaturæ clamant, mutabiles sumus, vt patet in superioribus, planetæ trāscunt. Eccl. 1. Soloritur & occidit, in inferioribus oēs fructus nascūtur & corrumpuntur, aqua trāsit & fluit: & sic nos, 2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur. Heb. 13. Non habemus hīc manētem ciuitatē. Gre. in Moral. Plus trāsitoria quā æterna diligunt: ideo sp̄ in eis ponunt. Tunc dicunt, cōmisit filiis. Galat. 6. Vnusquisq; onus suū portabit. Ezec. 18. Non portabit filius iniquitatē patris. Vnde Hier. d. 37. nōne. Nōne vobis videtur in vanitate sensus ingredi, qui diuitias per fas & nefas quarit, qui adularur regibus, hēditates captat alienas & opes cōgregat quas in momēto cui sit relictus ignorat? Tertiò, quis efficitur surdus ex verme interius existēte & manēte, & sic sunt aliqui q̄ propter cōscientiā remordentē nolunt audire ne grauentur in cōscientia, & est vermis cōscientiæ, Pro. 25. Sicut tineæ vestimento & vermis ligno, ita tristitia viti nocet cordi, Ecc. 14. Beatus qui non est stimularus in tristitia delicti, 1. Cor. 14. Ignorās ignorabitur, Ber. Frustra blandiuntur sibi de ignorantia qui libenter ignorant, Gre. in can. 3. di. qui ea. Qui ea quæ Dei sunt nesciunt,

A dño nesciunt, Isa. 30. Popul⁹ ad iracundiã prouocãs est, filij mēdaces, &c. Qui dicūt vidētibus, &c. Loquimini nobis placētia, videte nobis errores. Hi sunt de quibus scribit Apost. 2. Tim. 4. Erit tēpus cū sanã doctrinã nō sustinebūt, sed ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidē auditū auertēt, &c. Pro. 28. Qui declinat aures suas ne audiat legē, bratio eius erit execrabilis. Aug. Citi⁹ auditur vna oratio obediētis, q̄ decet millia p̄auaricātis. Chryl. Quid postulas quod promisit, & nō vis audire quod præcepit? Quartò, surditas causatur ex tumore, s. superbia. Aug. Tumor mētis est obstaculū veritatis, q̄a superbus nō vult reprehēdi, sed in hoc nō facit irreuerentiã p̄dicatori, sed Christo, Ezc. 3. Fili hominis, dom⁹ Israël nolūt audire te, quia nolūt audire me. Omnis quippe dom⁹ Israël attrita frōte est & duro corde. Et in hoc nō spernunt p̄dicantē, sed Christum, vt dicit ipsemet, Lu. 10. Qui vos spernit, me spernit. Tales audiēt illud, Mat. 25. Ite maledicti, &c. Quintò, surditas causatur ex putrefactiōe auris. Et sic luxuria facit hominē surdū, sicut Herodes & Herodia facti sunt surdi, Mar. 6. Tales sunt surdi ad vocē inuitātis ad pœnitentiã. Lu. 13. Nisi pœnitentiã egeritis, &c. Eccl. 21. Audiuit luxuriosus, & displicebit ei. 1. Cor. 2. Animalis homo nō percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Isti sunt quinq; digiti in manu diaboli. Sextò, surditas causatur ex longa ægritudine, qñ humores collecti ascendūt ad cerebrū, & ibi meatus auditus intercluditur. Moraliter, Lōga ægritudo est mala cōsuetudo, quæ vertitur in naturã. Ideo Eccl. 10. Lāguor p̄lixior grauat medicū. Quia dicit Gre. Difficile surgit, quē moles malæ consuetudinis premit. Humores sunt mali mores qui impediūt spirituale auditum. Vnde sūt peccatores sicut lethargici, qui non solū clamoribus sermonū, sed etiã punctionibus flagellorū excitãdi sunt: quia dicit Isa. 28. Et tantūmodo sola vexatio intellectū dabit auditū. ¶ Itē nota mutus efficitur homo multis modis. Primò, ex linguæ indispōsitione, s. quãdo lingua palato adhæret & soluta nō est. Sic muti sunt, qui loqui in confessione nesciunt. Vnde Eze. 3. Fili hominis linguam tuam adhære faciam palato tuo, & eris mutus: hoc fit cū verecundia ligat linguam ne sequatur confessio. Vbi impletur illud Psalm. 33. Muta fiant labia dolosa. Hæc infirmitas curatur, cū homo rectē loquitur in confessione, iuxta illud in textu: *Solutum est vin-*
culum

culum linguæ eius. & loquebatur rectē. Rectē loqui est seipsum accusare & nō excusare in cōfessione, iuxta illud Prou. 8. Iustus prior est accusator sui. Dicit nãq; Aug. Qui te accusat, hūc Deus excusat. Dic igitur illud Iob 10. Dimittã aduersum me eloquiū meū, loquar in amaritudine animæ meæ. Secūdo, homo efficitur mutus ex auditus vocis interclusiōne, sic q̄ trãitus vocis ad os nō est patēs, vt plenam vocem possit emittere. Spiritualiter: Sic muti sunt, qui vocē laudis & gratiarū actiones in Deū nō emittunt. His dicitur illud, Iob 38. Vbi eras cū laudaret me astra mutarina & iubilaret omnes filij Dei? q. d. nō habuisti vocē laudis. Nã de talibus scribitur Eccl. 15. Nō est speciosa laus in ore peccatoris. Huiusmodi infirmitas curatur, cū homo deuotē loquitur in gratiarū actione. Vnde Ephe. 5. Loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis & canticis spiritualib. dicēdo cū Pl. 33. Benedicã dominū in omni tēpore, semper laus eius in ore meo. Tertiò, q̄s efficitur mutus ex linguæ infrigidationē, vt cū lingua mūtum non habet sicut in paralyti, hoc modo muti sunt qui frigidi sunt in amore dei, carētes feruore dilectionis. Tales sunt multi à p̄dicatione abstinētes, & ab aliorū informatione. Et talis fuit Alchimus 1. Mach. 9. Qui p̄cepit destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera prophetarū, & cū cōspir destruerē, dissolutus est paralyti, nec vltra potuit loqui verbū & mādare de domo sua. Hoc fit cū p̄lati impediūt Ecclesiæ ædificationē, nec ipsi verbū p̄dicationis habēt, nec alios facere verbo & exemplo permittūt, sed prohibēt. Vnde Isa. 56. Speculatores eius cæci omnes, nescierūt vniuersi, canes muti nō valentes latrare. Tales fuerūt Scribæ, Luc. 11. Væ vobis legisperitis, qui tulistis clauē sciētia, ipsi nō introistis & eos qui introibāt prohibuistis, cōtra tales scribitur, Prou. 3. Noli phibere benefacere eū qui pot, si vales & ipse benefac. Quartò, efficitur q̄s mutus ex calidi humoris effusiōe. Vnde & apostema quoddam nascitur sub lingua qđ rana vocatur. Hoc modo muti sunt, qui sunt ardētes in auaritiē cōcupiscēria, propter munerã habētes apostemata sub lingua, vnde Ecc. 2. Xenia & dona excæcāt oculos iudiciū, & quasi mutus in ore auertit correctiones eorū. Et sicut quãdo p̄icitur os cani latrãti vt obmutescat: sic amor pecuniæ mutos facit. Nã amor dicitur à mutãdo, q̄a p̄pter pecuniã & munera mutat iustitiã. Cōtra quos scribitur Deut. 16. Nō accipies p̄sonã nec mu-

nera, quia munera excæcât oculos sapientû & mutât verba iustorû. Iustè quod iustû est exqueris vt viuas & poss. terrâ quâ dñs Deus tuus dederit tibi. ¶ Dixi: Secûdò subiungitur diuinû miraculû in sanitatis restitutione, & subdit: *Et adducit ei surdâ & mutû, & deprecabatur eû vt imponat illi manû.* Moraliter, Adducetes sunt prælati, de quibus in can. 7. q. 1. sci. scitaris, vbi dicitur, Prælati tanquã arietes ducarum gregibus præbêt, & pastores nõ solùm debêt peccatores adducere, sed etiã pro eis deprecari, vt habetur 36. di. ca. Si quis vult, colligitur, nõ solùm prælati pro se, sed etiã pro subditis tenetur orare. Sicut fecit Moses, Exod. 32. dicēs: Quiescat ira tua dñe, esto placabilis super nequitia populi. Itè postquã peccator adducens fuit per prælatos ad Iesum, tunc Iesus eû apprehendit. Et hoc fit, cum de peccato eû ad gratiã adducit. Vnde Ier. 31. Apprehedi manû eorû vt educerè eos de terra Aegypti, i. de statu peccati: vbi impletur illud, Isaia 41. Serue meus apprehedite ab extremis terræ, quia de faucibus diaboli, vt habetur Mat. 14. Cum Petrus cepisset mergi, clamauit dicēs, Dñe salua me, & continuò Iesus extendens manû apprehendit eû. Et sic qui sunt in gratia apprehendit, vt ad perseuerantiã gratiæ inducat, iuxta illud Cant. 8. Apprehendã te & ducã te in domû matris meæ, & in cubiculû genitricis meæ, i. sanctæ matris Ecclesiæ. Tertio, à turba eû seorsum recepit. hoc est à consortio malorû separauit. Vnde Ier. 48. Relinquitte ciuitatè & habitate in petra, i. separate vos à malorû consortio: vt docemur Eccl. 18. Ne oblecteris in turbis nec immodicis, nã Matia in turba perdidit Iesum: & sic gratia Dei perditur in consortio malorû. De quo Seneca. Quoties inter homines fui, minus homo redij. Quarto, misit digitos in aures. In quo significatur infusio gratiæ, quò ad opera virtutû: quã scribitur, Io. 15. Sine me nihil potestis facere. Nã quinque digiti huius manus sunt. Primus est pollex, qui habet duos articulos, s. gratiã resistèdi malo, & exercitãdi se in bono, vt habetur in can. de conse. di. 4. placuit. Gratia quæ per Christû datur, nõ solùm peccatorû remissionè facit, sed etiã vt lex impleatur, vt natura liberetur ne peccatû dominetur. Secûdus digitus est index, & habet tres articulos, s. scientiã cognoscendi creatorè, benefactorè, & redemptorè. Tertius digitus medius. Huius est triplex articulus, s. gratia diligendi Deum, seipsum, & proximum. De his tribus articulis dicitur, Isa. 40. Quis appendit tribus digitis molè terræ?

id est,

id est, animã peccatricè laua his tribus à terrenis. Quartus digitus medius, i. penitentiã: huius sunt tres articuli, s. confessio, cõtritio & satisfactio. Quintus est auricularis, per què intelligitur obedientia: huius sunt tres articuli, s. obedire præceptis prohibitis, & consiliis, iuxta illud P sal. 17. in auditu auris obediuit mihi. Quintò, Iesus expuës tergit linguã eius salina: hoc fit eum præstat nobis dulcedinè in opere: nã sicut salina est mediû gustus, & si corrupta fuerit, decipitur gustus & corrûpitur, vt patet in febricitatibus: sic gratia diuinæ sapientiæ datur vt sapiat res prout sapere debêt: nã sine gratia amarû videtur dulce, & dulce amarû. Vnde Aug. Palatû febricitatis habet, cui mel cœli inspidû est, iuxta illud Pl. 33. Gustate & videte quoniã suavis est dñs. Hac salina aliquãdo deus tãgit cor nostrû ad veritatis cognitionè, aliquãdo linguã ad verã cõfessionè, aliquãdo manus ad rectã operationem: vt homo posset dicere illud Iob 6. Quæ prius nolebat tãgere anima mea, nũc præ angustia cibi mei sunt: & subditur: Et hæc mihi sit cõsolatio. vt affligès me dolore nõ parcat. Sextò, Iesus suspexit in cœlû, nobis in exèplû, vt rectã intètionè sursum habere debeamus, iuxta illud Phil. 3. Nostra cõuersatio in cœlis est. dicēs cû Pl. 122. Ad te leuavi oculos meos, &c. Nã secundû Aug. Desiderio bono leuamus in cœlû, sicut malo præcipitatur ad ima. Septimò Iesus ingemuit, docēs nos ingemere pro incolatu præsentis miseræ, & oritur ex desiderio & intètionè cœlesti: quia tũc vilescût terrena. Greg. Si cõsideremus quæ & quãta promittuntur in cœlis, vilescût omnia in terris. Pl. 19. Heu mihi, &c. Pl. 137. Rugiebã à gemitu cordis mei. Tũc dixit, Effet, quod est adaperire. Aug. Aures ad quas verbû intrat, sunt vires intellectuales, per quas est capax mēs diuinæ præsentis. Hoc desiderat Can. 5. Aperi mihi, soror mea. rectè anima fidelis dicitur imago verbi æterni. Vnde Aug. Ad imaginè dei mēs facta, quæ nulla interposita substãtia à deo formatur. Ad hanc vult ingredi, & inuenit clausas portas, dicēs, aperi. ¶ Nota, clauduntur portæ mētis duplici repagulo. Primò, per inclusio nē mali. Sap. 1. In maleuolã animã, &c. Secûdò, per exclusio nē boni: & sic Deus nõ intrare dignatur, sed diabolus. Luc. 11. Cum immûdus spiritus, &c. Hoc vtrûq; repagulû cõfiteatur Aug. 1. Cõf. O quæ angusta, i. vacua est domus, veni ad eã & dilatur abs teruinosa, refice eã, hoc repagulû debes à mète remouere. Aug. Qui creauit te sine te, nõ te iustificabit

sine te. Ideo dicit effera media correpta, vltima acuta, *Hoc est adaperire*, supple per te, sed nō in potestate tua, sed in gratia Dei. Hic nota Ly. ad. i. fac ad hoc quod in te est. Simile 2. Mach. Adaperiat cor vestrum in lege sua & in praeceptis suis, quia Dei est dare gratiā, hominis adhibere liberū arbitrium. Sed Deus nō immediatē intrat ad animā. *Et statim aperta sunt aures eius & solutū est vinculū lingua eius*, tūc impletum est vaticiniū, Isa. c. 35. Tūc aperientur oculi caecorū, & aures surdorū patebunt. Tūc saliet sicut ceruus claudus: & aperta est lingua mutorum, & illud Sap. 10. Sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantiū fecit disertas. Aures sunt duplices, cōsideratio gehennae & glorię. Pf. 84. Audiā quid loquatur in me, &c. & loquebar rectē, Simon de Cas. Loqui rectē, est loqui virtute dictante. Primō bona deo, tibi mala attribueret: Ozeā 13. Perditio tua ex te Israël. tātūmodo in me auxiliū tuū, & sic Adā nō rectē locutus est, sed dixit: Mulier quā dedisti mihi sociā, &c. quasi volēs retorquere culpā in creatorē eius, & socię suę mulieris. Secūdo se accusare in cōfessione. Prou. 18. Iustus prior est accusator sui, 2. Tim. 2. Sollicitē cura teipsum probabilē exhibere Deo. Tertio, in gratiarū actione, Pf. 13. Benedicā dominū in omni tēpore. Et sic fecit verba dicēs: *Bene omnia fecit*. Simō de Cassia: Bene omnia fecit, qui facere mala nō potest, nō hominum merito, sed sua bonitate. Hieron. Beata lingua, quæ de Deo scit cōstitueret orationem, & collaudare eius operationem.

¶ Dominica XI I I. post Trinitatem.

De vera hominis beatitudine, ac impedimentis oculorum aciem hebetantibus.

ENARRATIO I.

Beati oculi qui vidēt qua vos videtis. Luc. 10. ¶ In summa Euāgelij duo innuuntur. Primō, aliquorū oculos beatificat, ibi: *Beati oculi*. Secūdo, viā æternę vitæ demonstrat, ibi: *Ecce quidā legisperitus*. De primo dicit, *Beati oculi*, &c. Nota, beatificari omnes appetimus, vt dicit Magister in 4. dist. 49. quærans vtrū omnes homines desiderēt beatitudinē. Respondet q̄ sic: & allegat Aug. 13. de ciuit. Dei, c. 4. dicēs, omnes eā volunt, sed nō omnes norūt, s. in quo cōsistit. Hoc idē vult Boet. 3. de consol. profa. Omnis mortaliū cura quam multiplicium studiorū labor exercet, diuerso quidē calle procedit, sed ad vnū tātū finē beatitudinis nititur peruenire. Et subdit: Est enim mētibus hominū veri boni naturaliter inserta cupiditas, sed ad falsa deius error abducit. Nā aliqui dicūt beatitudinem

titudinē esse in honoribus, aliqui in diuitiis, aliqui in potentii, ecce varius error. Primi dicūt beatitudinē sitā in diuitiis. De quibus Pf. 143. Beatū dixerūt populū cui hęc sunt, s. p̄optuarua corū plena, oues scotosæ, boues crassæ, domus firmæ. Et ceperūt rationē ex hoc, quia beatitudo est status omnī bonorū aggregatione perfectus: & sic scribitur Eccl. 10. Pecunię obediūt omnia, ita in pecuniis & diuitiis omnia possidere vidētur, quia dicitur 5. Eth. Numus est fideiussor in omnibus, & pro eo habemus quicquid volumus. Et sic in pecuniā quodāmodo secūdū eos cōsistit beatitudo nūcupatiua. Sed hęc nominatio est falsa, q̄ diuitiæ sint beatitudo, quia beatitudo est vltimus finis, & hoc nō est pecunia, sed ordinatur finaliter ad hominē. Nā si beatitudo esset in pecuniā, cur dixisset Christus Luc. 18. Quām difficile qui pecunias habēt, regnū Dei intrabūt. facilius est camelū per foramen acus trāsire. & Eccl. 8. Multos perdidit aurū & argētū. Ideo Pf. 61. Diuitiæ si affluant, &c. & 1. Tim. 6. Qui volūt diuites fieri, incidūt in tentationē, & in laqueū diaboli. Et sic beatitudo nō est in diuitiis. Itē aliqui dicūt beatitudinē esse in delitiis & voluptatibus, vt Epicurei. Et fuit eorū ratio, quia beatitudo habet delectationē annexā, quę est in delitiis: sed ista opinio est stultorū & brutorū, qui nō cognoscūt perfectū bonum hominis, quod intimā delectationē causat, & nō cōsistit in adprehensione sensus, sed intellectus, & nō habet tristitiam admixtā, sed omnes corporales delectationes tristes habēt exitus, s. corporaliter & spiritualiter. Corporaliter, de quo Eccl. 2. Coaceruauī mihi argētū & aurum, & substantias regū & prouinciarū. Feci mihi cātores & cantatrices & delicias filiorū hominū, cyphos & vrceolos in ministerio ad vīna fundēda, & supergressus sum opibus oēs, qui ante me fuerūt in Hierusalē. Sapientia quoq̄, perseuerauit mecū, & omnia quę desiderauerūt oculi mei nō negaui eis, nec prohibui cor meū quā omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his quę preparauerā. Et hęc ratus sum partē meā, si vrerer labore meo. Cūmq̄ me cōuertissem ad vniuersa opera, quę fecerūt manus meę, & ad labores in quib. frustra sudauerā, vidi in omnib. vanitatē & afflictionē animi, & nihil p̄manere sub sole. Ecce tristitia admixta. De quo Prou. 14. Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij iustus occupat. Ideo Boet. de cōsol. li. 2. In reb. fortuitis nō est beatitudo, vt in diuitiis & delitiis. Ratio, quia omnia forruita au-

ferri possunt, sed beatitudo est bonū stabile, & habet delectationē permanentē: delitię verò perducūt finaliter ad tristitiā & cruciatū. Vnde Greg. Momētaneū est quod delectat, æternum quod cruciat. Ideo de talib. scribitur Isa. 3. Popule meus, qui te beatū dicūt, ipsi te decipiūt. Ber. Impossibile est hominē præsens & futuris frui delitiis. Aliqui in honoribus ducti hac ratione, q̄a beatitudo est maximē desiderabilis: & sic honor, vt habetur 4. Ethic. Honor est primum virtutis: & sic beatitudo. Sed hęc opinio nō est rationalis, nā beatitudo est propriū bonū & habet esse in anima, i. Ethic. Honor nō est in honorato, sed in honorāte, s. potestati v̄. Vnde ab honorantib. datur & aufertur: ergo beatitudo hominis nō est in honore exhibito, sed potius in illo bono quod reddit hominē dignū honore. Ideo Boëtius de cōsol. lib. 2. Prosa. 6. Gloria mūdāna nō est summū bonū, nec spectat ad beatitudinē, sed gloria & honor cōsequitur beatitudinē. Ideo de talib. scribitur Sap. 2. Hęc cogitauerūt, & errauerūt: excecavit enim illos malitia corū. Et nescierūt sacramēta Dei, neq; mercedē sperauerūt iustitię, nec iudicauerūt honorē sanctarū animarū. Ideo in præsenti ostēdit q̄ beatitudo nō cōsistit in his, de quib. dictū est, sed in cognitione diuinitatis & humanitatis Christi. Vnde Io. 17. Hęc est vita æterna, vt cognoscāt te solū verū Deū, & quē misisti Iesum Christū. Ideo dicit: Beati oculi qui vidēt quę vos videtis. Pro quo sciendū, q̄ visio qua Christus videtur est triplex, s. corporalis, spiritalis, & æternalis. Prima visio est corporalis, & ratione illius nō dicitur quis beatus: nā sic viderūt eū Iudæi, & sunt ad iracundiā moti. Sap. 2. Grauis est nobis etiā ad videndū. Et Mat. 21. Agricola vidētes filiū dixerunt intra se: Hic hares est, venite occidamus eum, &c. Et sic visione corporali, videbūt eū mali in iudicio. De qua Apoc. 1. Videbit eum omnis oculus, & qui eū pupugerunt. Propter hęc visionē nō sunt beati, sed plangēt super eum, Zach. 14. Oculi tabescēt in foraminib. suis, & lingua eorū tabescet in ore. Secūda visio est spiritalis. Dicit enim Ber. Cū homo sit cōpositus ex corpore & anima, ideo habet spiritalia & corporalia organa. Et differūt in hoc, quia organa corporis sunt distincta, spiritus verò indistincta. Et subdit Ber. Anima, q̄a spiritus est, spiritalia oculos habet, s. cognitionem & dilectionē. De quibus scribitur Eccl. 17. Posuit Deus oculos super corda illorū, s. oculos fidei & dilectionis. Dicit nā que

que Hier. Illorū oculos beatificat, qui cū hominē viderūt, & Deū crediderūt. Qualis fuit Tho. Cui Christus dixit, Io. 20. Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui nō viderūt & crediderūt, sicut patriarchę & prophetę viderunt eū per fidē. Io. 8. Abrahā pater vester exultauit vt videret diē meū, vidit & gauisus est. Vidit in fide. Et sic loquitur de visione corporali cōiuncta spiritali, quia diuinitatē in humilitate per fidē viderūt. Vnde Io. 1. Vidimus gloriā eius quasi vniuenti à patre, i. signa ineffabilia diuinę potētis, sicut gloriā trāsfigurationis, resurrectionis & ascensionis, per quę innotuit esse filius dei. Hęc omnia prophetę desiderauerunt, sed nō viderūt nisi à lōgē per species quāsdā & per fidem, sicut Moses in rubo igneo, Exod. 3. sic & nos beatificamur per visionē fidei. Tertia visio est æternalis, de qua Psal. 26. Credo videre bona domini in terra viuentiū. Illa erit facilis & perfecta. 1. Cor. 13. Videmus nūc per speculum in ænigmatē, tūc autē facie ad faciē. Nunc cognosco ex parte, tūc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Et 1. Io. 3. Videbimus eū sicuti est. De qua visione scribitur Isa. 52. Leuauerūt vocem, simul laudabūt, quia oculo ad oculos videbūt. Vnde Ber. O beata visio, videbimus deū in seipso, ipsum in nobis, & nos in ipso. Hęc visio est æterna. Vnde Aug. Visio dei est tota merces. Sed si volumus eum videre in beatitudine, oportet q̄ prius videamus eū in fide & dilectione. Primō, fide, quia dicit Greg. in can. 14. q. 1. quia. Nisi quis fidei soliditatē tenuerit, diuinā præsentiā non agnoscit. Ambula per fidē, & peruenies ad speciē. Nemo lætificatur in patria, nisi quem fides cōsolatur in via: & non sufficit oculus fidei, nisi assistat oculus dilectionis. De quo Diony. in lib. de diuinis nominib. Ad obtinendū visionē cælestis glorię necesse est vt homo se exerceat in dei desiderio & amore. Hi enim sunt oculi spiritalia ipsius anime, vt dicit Ber. s. intellectus & charitativus affectus. Nā his spiritus ad æterna se exēdit, s. cognitione fidei & dilectione dei. Dicit nāq; Ber. in li. de Char. Cognitio est oculus sinister, amor dexter. Cuius ratio est, quia videmus q̄ ex natura tā in oculis, quā in manibus semper sinistrū membrum debilius est, dextrū verò fortius: & sic oculus cognitionis debilior est, q̄a in hac vita nō possumus Deū cognoscere sicut in seipso existit, ipsum tū amamus, prout in seipso consistit. Ideo Apost. Rom. 12. Præfigit vobis modum cognitionis, dicens: Non plus sapere quā

oportet: sed non præfigitur nobis modus dilectionis, quia quanto dilectio feruētior & intimior, tātō est melior, quia magis Deo vnitur, vt di. Diony. Caritas est virtus vnitiua amātis cū amato. Propter quod dicit Ber. Deus omnia fecit in numero, pōdere, & mēfura, excepto solo amore: quia modus amoris est non habere modum. Bene ergo oculus amoris est oculus dexter, quia dicit Hug. de angel. hierarch. Cognitio foris stat, vbi amor subintrat. ¶ Sciendū igitur secundū Ber. q̄ ille oculus dexter, s. amoris plures habet prærogatiuas. Est em̄ castus, simplex, & rectus. Castus, quia nō exorbitat à beneplacito diuino, 1. Cor. 13. Caritas nūquam excidit. Est simplex, quia nulla in eo cadit suspicio. Vnde ibid. Caritas nō cogitat malū, omnia credit, omnia sperat, omnia suffert. Est etiā rectus, quia nō deorsum, sed sursum vertit intētiōē. Vnde Hug. de laude charit. Cor in quo est charitas, semper habet desideriiū sursum ad superna eleuātū: quicquid homo facit, charitas suis iudiciis se p̄dit. Ideo Apost. vbi suprā: Caritas nō agit perperā, nō inflatur, non est ambitiosa, nō quærit quæ sua sunt, nō irritatur, nō cogitat malum. Iste est oculus verus. De quo Cāt. 5. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa, vulnerasti cor meū in vno oculorū tuorū. Sp̄s quippe ab amātibus vtroq; oculo videtur, sed altero solū vulneratur in corde: quia vbi intellectus calligat, amor penetrat & peruenit, vbi ille repellitur, iste admittitur. Hūc oculū dextrū rex Ammonitarum nomine Naas, quod interpretatur serpens, hoc est diabolus, summo studio nititur enellere dicēs, 1. Reg. 11. In hoc feriā vobiscū fœdus, vt eruā omniū vestrū oculos dextros. Et sublato isto oculo, s. amoris, ad solū errorē remanet oculus sinister, s. intellectus: intelligere em̄ & nō amare, error est. Vnde Ro. 1. Qui cū Deum cognouissent, nō sicut Deū glorificauerūt, &c. Hoc est cōtra illos, qui solo intellectu Deo placere volunt, cū tamen dicat Apost. 1. Cor. 8. Scientia inflat, charitas verò ædificat. Ideo Isid. lib. 2. de sum. bo. ca. 1. Melius est studiū rectē viuēdi, quā multa sciēdi. Iste oculus dexter, s. dilectio, quāto amplius Deū respicit, tātō magis illuminatur. Vnde Psal. 33. Accedite ad eū & illuminamini. Et Eccl. 2. Qui timetis dominū, diligite illū, & illuminabuntur corda vestra. Sed cū sinistro oculo, s. intellectu, sine dextro oculo, s. charitatis prohibemur accedere ad Deū. Eccl. 3. Altiora te ne quæseris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ

præcep

præcepit tibi Deus, illa cogita semper. Nā scribitur Pro. 25. Qui scrutator est maiestatis, opprimeretur à gloria. Sed tūtē accedit, qui vtrūque oculū habet, dexter enim sine sinistro, id est, affectus charitatis sine intellectu præcipit. Ideo Ber. Quāto fuerit feruor charitatis vehemētior, tātō debet intellectus esse vigilātior: vt tēperet & adornet charitatē. Intellectus enim per scientiā illuminatus feruorē adornat & regit, dans discretionē. Dexter verò sine sinistro est imptiosus, quia intellectus sine affectu vanitati deseruit. Sed cū homo per intellectū scit, & per affectū velit, tunc res optimē habet: cū autē inter illa dissensio sit, tūc est cōtradictio, vt dicit Ber. Quia tunc vnus summa, alter infima appetere videtur, ac si homo pēderet, vnū habēs brachiū sursum, aliud deorsum. Idcirco sciēdum, q̄ ad videndū Deum requiritur quod illi duo oculi sint puri & mūdissimi saltē videre debemus eū in gloria. Vnde Mat. 5. Beati mūdo corde, quoniā ipsi Deum videbunt. Ideo Apoc. 3. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Per collyriū intellige amaritudinem penitētiæ: quod collyriū figuratur Tob. 11. Tobias felle piscis linuit oculos patris, & visum recepit. Spiritualiter. Per sel piscis quod est amarū significatur amaritudo penitentiæ dicēdo cū Ezech. Isa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Dicit em̄ Aug. Penitētia est sole clarior, auro rutilātior, stellis splēdidior, s. quò ad effectū, quia efficit claritatē & splendore animæ. Itē, nota septē differētiās oculorū, qui nō clarē & acurē vident. Primi sunt oculi sublimes, i. superbi. Pro. 6. Sex sunt quæ odit dominus, & septimū derefatur anima eius. Oculos sublimes, &c. Psal. 100. Superbo oculo & insatiabili corde, &c. Ibidē: Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam. Ideo Psal. 130. Domine nō est exaltatū cor meū, &c. Sciebat enim illud Isa. 5. Oculi sublimiū deprimētur. Sed oculi parui acutius vidēt, i. mites & humiles: & sic publicanus Luc. 18. Non audebat oculos ad cœlum leuare, ideo iustificatus. Et ergo petebat Eccl. 23. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. Psalm. 17. Oculos superbiorum humiliabis. Secundi oculi qui non vident acurē, sunt strabonici, & sunt oculi inuidiales nō rectē vidēt. Vnde 1. Reg. 18. Post quē David triūphauit de Philisteo, non rectis oculis Saul aspiciēbat David: nam felicitas alterius inuido est cruciatus. Ideo dicitur inuidus, quāsi non vidēs felicitatem alterius.

Et sic

Et sic Laban Gen. 31. Audiēs quod Iacob de illius facultate diues factus fuisset & inclytus, non habuit ad eū faciē sicut heri & nudius tertius. Tales sunt similes auib⁹ vidētib⁹ in nocte, & non in die. Vnde Ecclē. 14. Nequā est oculus liuidi. Et tales nō vidēt Dei faciē. Nam Christus habet se vt aquila ducēs pullos suos ad solē, & qui clarius respicit illū, nutrit & cōseruat, & reliquos abiicit. Et sic Christus & Deut. 32. Sicut aquila prouocās ad volandū pullos suos & super eos volitās. Ideo Aug. lib. 8. de Trin. De quāto flagrātis diligimus, &c. Tertij sunt oculi rubei, i. iracūdi, quia sanguis rācoris turbat oculū rationis. Psal. 30. Cōturbatus est in ira oculus meus, anima mea & venter meus. Ideo Hugo de S. Vict. Superbia aufert hominē Deū, inuidia proximū, ira seipsum. Sicut em̄ imago in aqua turbida non apparet: sic in mēte turbata ira, veritas nō reluet. Gre. Ira dū mētes possederit, putat iustē fieri quod malē fit. Ideo diabolus facit vt piscator qui turbat aquā vt pisces capiat, & sic in homine turbat oculū rationis. Ideo Iob 36. Nō te superet ira. Ecc. 7. Ira in sinu stulti requiescit. Et Eph. 4. Sol non occidat super iracūdiā vestrā. Quarti oculi qui nō vidēt acutē, sunt oculi somnolēti, i. somno pigriritiā grauati, figurati p̄ discipulos. Mat. 26. Inuenit eos dormiētes, erāt em̄ oculi eorū grauati. Hi possunt dicere cū Psal. 118. Dormitauit aīa mea p̄ tadio. Hoc prouenit primō ex incōsideratione æternę incunditatis. Si em̄ promissam gloriā cōsiderarēt, somnū acedia discuterēt. Baruch 3. Circumspecte Hierusalē ad oriētē, & vide iucūditatem à Deo tibi venientē. Itē causatur etiam hic somnus acedia ex cōsideratione pœnę futurę, aliās dicerēt illud Gen. 31. Die noctūq; æstu v̄rebar, fugiebātque somnus ab oculis meis. Ille æstu & gelu v̄ritur, qui mētis oculis æterna supplicia cōtēplatur. Iob 24. Ad nimium calorē trāstet ab aquis niuiū. Ideo Iere. 48. Maledictus qui facit opus dñi negligēt. Quinti oculi sunt puluerulēti, & sunt oculi avarorū puluere terrenę possessionis pleni. Ber. Sicut puluis iniectus oculis, sic est auaritia mēti. Gre. Mēs visibilibus dedita nō potest videre inuisibilia. O quot sunt tales, qui excēcātur auaritia. Eccl. 20. Xenia & dona excēcāt oculos iudicū: licet sint cæci in spiritalib⁹, vidētur tamē sibi prudētissimi. Apoc. 3. Dicis quia diues sum & locupletar⁹, & nullius egeo, & nescis quia tu es miser, miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus: miser in vita, pauper in bonis operib⁹, nudus

virtus

virtutibus, cæcus spiritali cognitione priuatus. Sexti sunt oculi lippietes ex nimis humorib⁹, & sunt gulosi. Iuuenal. *Sunt quibus in solo est viuēdi cura palato.* Illorū oculi ad escam contēplantur. Phil. 3. Quorum Deus v̄ter est. Hug. lib. 2. de claustro animæ: Tēplum est coquina, altare mēsa, ministri coci, immolatio cibi cocti, assai fumus incēsorū odor saporū. De talib⁹ Pro. 23. Cui v̄x, cuius patri v̄x, cui rixē, cui foueā, cui sine causa vulnera, cui suffusio oculorū: Nōne his, qui cōmorantur in vino & studēt calicibus epotādū: Septimi oculi sunt putrefacti sanie, i. maculati, hoc est, luxuriosi, & figurātur per cæcitatē Tobie, Tob. 2. ex nido hirūdinū dormiēti illi callida stercora inciderunt super oculos eius, sterētq; cæcus. Ecclē. 9. Auerte faciē tuā à muliere compta. Gre. Luxuria hebetat sensum, obscurat intellectū. Ps. 57. Supercecidit ignis cōcupiscētiā & nō viderūt solē, s. iustitiā. Voluptas carnis est maximū impedimētū salutis. Apoc. 22. Foris canes & venefici & impudici. 1. Corin. 6. Fornicarij & adulteri regnū Dei nō possidebūt. Aug. O quā parua est cōcubitus hora, pro qua perditur vita æterna. Ideo ab his omnibus oportet hominē purgari p̄ cōfessionē. Eccl. 17. Nō demoreris in errore impiorū, ante mortē cōfiteri. A mortuo quasi nihil perit cōfessio. Cōfiteberis viuēs, viuus & sanus cōfiteberis, & laudabis Deū, & gloriaberis in miserationibus eius. Sed post purgationē sequitur visio. ¶ Sed di. Quæ sunt illa quę sunt vidēda spiritalib⁹ oculis? Resp. quod quæ tuor sunt. Primō, seipsum in malis peccatorū, Ier. 2. Leua oculos tuos in directū, &c. Hęc visio est homini valdē necessaria, quia di. Sen. Qui se nō videt, nihil bene videt. Ideo 2. Io. 1. Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis. Hęc visioē sui orabat B. Ber. di. Nō der mihi Deus aliā visioē nisi vt meipsum videā. Dicit em̄ Plato: Sūma philosophia est suis ipsius notitia. Secūdo, debemus videre interiorib⁹ oculis defectus proximorū, vt cōpatiamur, & non iudicemus, nec despiciam⁹. Vnde Luc. 6. Quid vides festucā in oculo fratris tui, trabē autē quæ in oculo tuo est, nō cōsideras? Nā proximus nō est iudicādus, sicut nec despiciēdus. Mat. 18. Videte ne cōtēnatis vnū ex pusillis istis. Sed magis cōdolere & subuenire debem⁹ defectui proximorū. 1. Io. 3. Qui habnerit substantiā huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscēra sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo? Tertio, videre debemus cumulum beneficiorū Dei, s.

cum

cum gratiarū actione. Vnde Luc. vi. Videte manus meas & pedes meos, s. quomodo crucifixus sum: dicēdo illud Tob. 12. Quid dignū poterit esse beneficiis eius? Nos duxit & reduxit, bonis omnibus per eū repleti sumus. Idcirco meritō grati esse debemus, vt di. Ber. Nihil possumus Deo p̄ beneficiis referre, quā gratias agere. Quarto, videre debemus oculis mētis regnū cęlorū & statū beatorū cū desiderij infāmatione, vt figuratur Num. 13. Ascēdite per meridionalē plagā, i. ad Dei benignitatē, & cū veneritis ad mōres, i. ad altitudinē diuinę contēplationis, cōsiderate terram, qualis sit ipsa terra viuentiū: vbi nullū latebit bonū, nullū aderit malū. Nā si homo veniēs in alienā prouinciā per breue tēporis spaciū diligenter quærit de consuetudine terrę, & de morib⁹ hominū: multo magis cogitatione nostra debemus esse in æterna patria, vbi nō ad breue tēporis spaciū, sed æternaliter manebimus. Ideo Ezech. 44. Filii hominis pone cor tuū in viis tēpli per omnes exitus sanctuarij. Nā ibi videtur Deus deorum in Sion, s. in æterna speculatione. De qua dicit Aug. Videbimus eū sine medio, amabim⁹ sine modo: Dico vobis cohærebimus sine termino. *Vnde dicit, quid multi propheta & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & nō viderūt.* Luc. 10. ¶ Reges multi reges de sanctis patrib⁹ veteris testamēti toto corde desiderauerūt aduentū Christi in carne, vt viderēt redemptionē humani generis in humana natura. Hoc rex Dauid desiderauit, dicēs Psal. 143. Domine inclina cęlos tuos & descende. Psal. 79. Ostēde faciē tuā & saluauerimus. Itē Salomon rex Hierusalem valde desiderauit videre Christum sp̄sū animarū. Cant. 2. Ostēde mihi faciē tuā: sonet vox tua in aurib⁹ meis, &c. Itē Cant. 5. Veniat dilectus meus in hortū suū. Et Can. 8. Quis mihi det te fratrem meū, s. Iesum Christū sūgentē vbera matris meę, s. virginis Marię? Item multi propheta desiderauerūt Christū videre in humanitate. Isaias enim prę desiderio clamauit, c. 64. Vtinā dirūperes cęlos & descēderes. Itē c. 18. Emitte agnū tuum dñe, dominatorē terrę de petra deserti, ad mōtē filię Siō. Et quidē nobis, in quos fines seculorū deuenērūt, necessarius fuit Christi aduentus. Nemo enim reperitūr in nobis, qui nō interim⁹ & auxiliij & auxiliij & pręsidij indignus videatur. Nimirū generalis est humano generi miseria triplex, & quotquot degimus in regione vmbre mortis in infirmitate corporis, in loco tentationis, si diligenter aduer-

aduertim⁹, triplici hoc incōmodo miserabiliter laboram⁹. Nā & faciles sumus ad seducēdū, & debiles ad operādū, & fragiles ad resistendū. Si discernere volumus inter bonū & malū, decipimur: si conamur facere bonū, deficiamus: si volumus resistere malo, deiicimur & superamur. Necessarius proinde Saluatoris aduentus, necessari⁹ sic pręoccupati hominibus pręsentia Christi. Atq; vtinā sic veniat, vt copiosissima dignatione sua & in nobis per fidē habitās illuminet cęcitātē nostrā & nobiscū manēs adiuuet infirmitātē nostrā & p̄ nobis stās fragilitātē nostram protegat & ppugnet. Si enim ille in nobis, quis iā decipiat nos? Si ille nobiscū, quid de cætero nō possumus in eo qui confortat nos? Si ille pro nobis, quis contra nos? Fidelis cōsiliarius est, qui nec fallit omnino nec fallere queat. Fortis auxiliarius, q̄ nō lascescat. Patronus efficac, q̄ & ipsum Satanā sub pedibus nostris velociter cōterat, & omnia eius machinamēta cōfringat. Nimirū ipse est Dei sapiētia cui semper in prōptu sit instruere ignorātes, ipsa dei virtus cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitātēs. Ad hūc ergo tantū eruditorē fratres mei in omni deliberatione curramus. Hūc tā strenuū adiutorē in omni operatione inuocemus. Huic tā fido ppugnatōri in omni colluctatiōe cōmittamus animas nostras, q̄ ad hoc ipsum venit in mūdū, vt habitās in hominibus, cū hominibus, p̄ hominibus, tenebras nostras illuminaret, labores leuaret, & pericula ppulfaret. Itē alius ppheta Abac. c. 2. Veniēs veniet & nō tardabit. Vnde etiā canit Ecclesia. Veni Dñe, noli tardare. Eccl. 36. Da mercedē sustinētibus te, vt ppheta tui fideles inueniatur: sed illa prerogatio nō est eis data, q̄ vidissent Christū in humanitate: sed tamē quanuis Christū non viderent oculis corporeis, tamē oculis mentis perspexerūt per fidē formatā charitate. Nā dicit Aug. Sine fide nemo, i. nullus purus homo saluus factus est. Dicit em̄ S. Tho. Sancti patres veteris testamēti crediderunt hoc futurū, quod nos credimus factū, s. Christū venturum in carne, passurū & moriturū, & in fide illius salui facti sunt, vbi iam Christum vident in duplici natura, s. diuinitatis & humanitatis in æterna gloria, vt de eis possit dici, *Beati oculi, quō vident quæ vos videtis, Disco vobis quōd multi propheta & reges voluerunt videre quæ vos videtis & non viderunt.*

¶ In quæ incōmoda homo incidit simul atque per peccatū primæ uæ innocentie perdit dignitatē. De q; vario affectu sacerdotis, leuita, & Sars Pars Actiual.

maritani, erga feminium à latronibus relicti. ENARRATIO II.
Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones, &c. Lu. 10. ¶ In hac parabola quadruplex status hominū designatur, secundū quatuor tēpora, quæ fluxerunt à principio mundi vsq; ad finē, s. deuiationis, reuocationis, conciliationis, & peregrinationis. Tempus deuiationis fuit ab Adā vsq; ad Moſen, & Ro. 5. Regnauit mors ab Adā vsq; ad Moſen. Secundum tempus reuocationis, & fuit à Moſe vsque ad Christum, quia per legem, & prophetas à peccato Deus homines reuocauit. De quo Galat. 3. Lex propter transgressionem posita est, s. vt transgressio cognoscereetur, Ro. 7. Peccatum non cognoui, nisi per legē. Nam concupiscentiam nesciebam esse peccatū, nisi lex diceret, Nō concupisces. Tertiu, tempus reconciliationis fuit à natiuitate Christi vsq; ad missionem spiritus sancti, quia per ea quæ Christus gessit in carne, reconciliauit nos Deo patri, Io. 1. Lex per Moſen data est, gratia & veritas per Iesum Christū facta est, Ro. 5. Reconciliati sumus Deo per mortē filij eius, & Ro. 8. Ipse spiritus testimoniū reddit spiritui nostro, q̄ sumus filij Dei. Quartum tempus, s. peregrinationis, est à missione spiritus sancti vsque in diem iudicij, dum peregrinatur præſens Ecclesia in hac vita. Vnde 2. Cor. 5. Dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. Lyra, i. Separati sumus. Per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Primo, ergo innuitur status deuiationis, ibi: *Homo quidam descendebat, &c.* Secundò, reuocationis, ibi: *Accidit autem, vt quidam sacerdos.* Tertio status reconciliationis, ibi: *Samaritanus autem, &c.* Quarto, peregrinationis, ibi: *Altera die, &c.* De primo dicit: *Homo quidam descendebat*, scilicet Adam, quia à gloria paradisi cecidit, & in exilium huius mundi venit: & non nominatur, quia dicit Simon de Cassia, Digni nominari nō sunt, qui se ad peccandum disponunt: quia de libro vitæ delentur, qui peccata perficiunt, Pl. 68. Descantur de libro viuentium, & cum iustis non scribantur. Quo enim nomine nuncupetur, qui creatori rebellare disponit? quo censebitur titulo, qui à Deo diuortium quærit? Simon de Cassia: Caret dignitate nominis, qui viuunt lege tartarea. Ideo nomē perdidit dignitatis, s. vt filius Dei diceretur, quia in Hierusalem recessit: tenuisset enim hoc nomen, si stetit. Iuxta illud Mat. 5. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur: sic nos dicimur Christiani à Christo. Simō de Cassia: Dignum est

est vt illum imitemur, cuius nomine insignimur. Hoc nomen perdant, qui eius moribus contradicunt. Sic & Adam dicitur quasi à Deo, & non nominatur. Ideo quia descendebat ab Hierusalem, id est, à visione pacis. Nam in statu innocentie triplicem habuimus pacem. Primò, temporalē, Baruch 3. Si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram: sed non Iob 9. Quis restituit ei & pacē habuit? quasi diceret, nullus. Secundò, spirituales, Prou. 3. Omnes semitæ eius pacificæ. Sed iam non. De quo Psal. 37. Non est pax ossibus meis: &c. Et Isa. 48. Non est pax impiis, dicit Dominus, sed implebitur illud, Psal. 13. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt. Tertio, pacem æternitatis, Phil. 4. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum custodiat corda vestra & intelligentias vestras. Sed nunc non. De quo 2. Par. 15. Non erit pax egredienti nec ingredienti: & sic Adam descendebat ab Hierusalem in Iericho, id est, in mutabilitatem. ¶ Reuera mirabilis factus est. Considera eius priorē dignitatē in quatuor. Primò, creatus est indeceptibilis ratione. Secundò, inalterabilis passiōe. Tertio, immortalis duratione. Quarto, inæquiparabilis prælatiōe. Dico primò Adam creatus erat indeceptibilis ratione, Ge. 1. Faciamus hominē ad imaginē & si. nō. nō in similitudine corporis, sed animę & potētia, à eius, s. memorię, intellectū, volūtatis, & sunt potētia vnus substantiæ: sicut pater & filius & spiritus s. Memoria erat tenax, intellectus perspicax, voluntas efficax: in memoria id quod voluit potuit nō obliuisci, intellectus potēs erat nō decipi, volūtas potens erat nō cōpelli nec inclinari. Nunc verò memoria facta est labilis, intellectus vmbra, volūtas instabilis. Idcirco Ge. 6. Adam vbi es, i. vbi memoria, volūtas & intelligentia? Et Iob 28. Vnde ergo sapiētia venit, & quis est locus intelligentię? Ecc. 7. Deus creauit hominē rectū, & ipse se infinitis immiſcit quæstionib. Secundò, creatus est homo inalterabilis passionē tā innata quā illata. Perpetuabat esū eū fructus ligni vitæ, nā potuisset non mori, vt dicit Magist. in 2. di. 19. non lædi, nō pati, nō turbari, nō infirmare: nūc autē descendit ab Hierusalem, & impletū est in eo illud Pl. 143. Homo vanitati similis factus, &c. Tertio, creatus est immortalis durationē. Gen. 1. Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Magister in 2. dist. 10. Id est vitæ corpori dantem, sic q̄ posset non mori, non infici, non

interfici: nihil enim amitteret, nisi Deū perderet. Si em̄ ani-
ma Deo subesset, semper corpori suo præesset: quā nō fuis-
set pœna separationis, nisi præcessisset culpa trāgressionis.
Nūc verò descēdit, Iob 14. Homo natus de muliere, &c. Nā
scribitur, 2. Reg. 14. Oēs morimur, & quasi aquæ dilabimur
in terrā, & Heb. 9. Statutum est omnibus hominibus semel
mori. Quartò, creatus est inæquiperabilis prælatione, quia
omnis creatura fuit creata ad sibi obsequendū. De quo Pl.
8. Omnia subiecisti sub pedibus eius. & Eccl. 17. Deus dedit
potestatem homini, eorū, quæ sunt super terrā. Posuit timorē
illius super omnē carnē. Sed nūc descendit. Vnde Aug. Nūc
terrēt te fortes feræ, vastant te bestię, infestant miserię, in-
fidiātur vermiculi, inuadit homo hominē, vt conqueritur
Salomō, Eccl. 8. Interdū dominatur homo homini in malū
suū. Vnde enim venit tam cōtumeliosa subiectio, nisi quia
homo noluit subesse Deo? Ideo potest ei dici illud Ier. 2. Le-
ua oculos tuos & vide vbi nūc prostrata sis. ¶ Reuera ho-
mo descēdit, sicut scribitur Ecc. 40. Occupatio magna crea-
ta est omnibus hominib⁹, & graue iugū super filios Adā à
die exitus de v̄tre matris eorū vsq; in diē sepultura. Et sic
descendēdo incidit in latrones, i. in miserias præsentis vi-
tæ. Et notātur hęc quinque mala in quæ incidit homo p pec-
catū. Primū est amissio internæ quietis, quæ est quasi paradisi
spiritualis. De quo Seneca: Nō est maior huius mūdi lē-
titia, quā trāquilla cōscientia. Hanc homo perdidit. Secun-
dū malū est defectus omnium bonorum. Quod notatur ibi: *In
Sericis*, quod interpretatur defectus, quia nunc omnibus in-
diget, & aliunde cum labore cogitur mendicare, vtpote vi-
ctū à terra, vestimentum ab animalibus, adminiculum à iu-
mentis, iuxta illud poëticum Ouidij de arte Amandi,

Vestes quas geritis, sordida lana fuit.

Vnde increpat Dñs iactantiā diuitum huius mundi Apo-
3. Dicis, quia diues sum & locupletatus & nullius ego, &
nescis, quia tu es miser & miserabilis, pauper & cæcus & nu-
dus. Seneca: Si quē verē vis æstimare nudū, inspice patrimo-
nium, honores, diuitias, & alia fortunæ bona, tunc verò nu-
dus est. Tertiu est, oppressio malorū spirituum. Quod notatur
ibi: *Incidit in latrones*, i. in potestatem dæmonum per consensum
propriū, Iob 19. Simul venerunt latrones eius, & fecerunt
sibi viam per me, quia qui primum parentem inuaserunt,
etiam totam pōsteritatem inuadunt. Et dicunt latrones à

latra

latendo, propter inuisibilitatem nocturnā. Vnde Pl. 9. Insi-
diatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Itē, quia in-
uestigant ocula nostra. Vnde Abdias: Quomodo scrutati
sunt Esau, inuestigauerūt abscondita eius. Quartū est, omis-
sio gratuitorū bonorū, quod notatur ibi: *Quis euiā despoliauerūt
eum*, s. vestimentis gratiæ & innocentiæ & immortalitatis,
quæ tunc erant, s. posse non mori, quia modò nemo est, qui
vixit & non videbit mortē, vt habetur Pl. 88. & Thre. 8. Ma-
nū suā misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Hinc est, quod
querente domino Adam, nudū se esse conqueritur, Gen. 3.
¶ Nam sicut ait Bern. Quatuor virtutibus fuit indutus in
exordio suæ creationis. Prima fuit misericordia, quæ diri-
gebat eū tāquām pedagogus & seruabat vbiq;. Hęc amisit
mulier, cum exarsit in cōcupiscentia sua, vt nec sibi, nec vi-
ro, nec filiis parceret vniuersis. Similiter amisit Adam, cum
maiestati diuinæ mulierē obiecit, quasi post tergū eius vo-
lens declinare sagittā, dic. Mulier dedit mihi & comedi. Se-
cunda virtus fuit veritas, quæ tāquām eruditor instruebat,
vt in agnitionē summæ perduceret veritatis: hęc amisit mu-
lier, cum plus serpenti quā Deo credidit mendaciū suadenti.
Similiter & Adā vbi culpā erubuit confiteri. Tertia fuit iu-
stitia, quæ regebat eū, vt sapiens esset, ne faceret malū. Hęc
homo amisit, cum Eva serpentis, Adā mulieris voci obedi-
uit potius quā diuinæ. Quarta fuit pax, quæ fouebat & dele-
scabat eum, cum nec intus pugnæ, nec foris essent timores.
Hanc homo amisit protinus, cum peccauit, quia nō est pax
impiis, dicit dñs, Isa. 48. Vnde statim fugerunt à facie dñi,
quia legē sentiebant contrariā in mēbris suis. Has itaque
vestes recuperare nō valuit, nisi Christus sua amitteret in-
dumēta. Sicut em̄ viuificari in anima nisi interueniēte cor-
porali morte non potuit, ita nec reuestiri sine spoliatione
ipsius. Vnde & in quatuor partes dñi diuisa sunt vestimēta.
Vel latrones sunt vitia tanquam satellites magni latronis,
quibus ille magn⁹ prædo tradidit hominē spoliandū. Super-
bia nāq; abstulit homini palliū humilitatis. De quo 3. Reg.
19. Operuit Elias vultū suum pallio. Inuidia abstulit homi-
ni tunicā longanimitatis. De qua Gen. 37. Feci ei tunicam
polymitam. Auaritia abstulit ei bursum largitatis. De qua
Eccl. 17. Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso. Ira abstu-
lit ei baltheū fortitudinis. De quo Gene. 49. Gad accinctus
præliabitur ante eum. Acedia ei abstulit camisiam internæ

R r 3

lucunditatis. De qua præcepit dñs Moſi, Exo. 28. Vt faceres Aaron lineã ſtriçtã. Gula abſtulit ei calceamenta de pedib. De quibus Exo. 12. Calceamẽta habebitis in pedib. Luxuria abſtulit femoralia caſtitatis. De quibus Exo. 28. Facies filiis Aaron feminalia linea, vt operiãt carnem turpitudinis ſuã. Quintũ eſt vulneratio ſiue debilitatio bonorũ naturalium. Quod notatur ibi: *Et plagã impoſitã abierũt.* Homini nanq; nudo in quolibet membro facile poteſt vulnus inſligi, dum vulnerata eſt anima in ratione per ignorantia, in memoria per obliuionẽ, in voluntate per malitiã. Vnde Iſa. 1. Omne caput languidũ, ſ. à libero arbitrio quod torpet à bono: & omne cor mœrẽs, ſ. à ratione quã hebes eſt ad omne conſiliũ. A planta pedis vſq; ad verticẽ nõ eſt in eo ſanitas, quia vbiq; feruet concupiſcẽtiã malum, vt non habeat in nobis iam noua plaga locũ. Eruerunt quoq; illi oculos intelligẽtiã. Vnde Pſal. 37. Lumen oculorũ meorũ, &c. Præciderunt etiã aures obediẽtię, & nares diſcretionis. Iuxta illud Ezech. 63. Naſum tuũ & aures tuas præcidẽt. Mutilauerũt linguam diuinã laudis. Pſ. 38. Obmutui & ſilui à bonis. Amputauerũt quoq; manus bonã operationis & pedes ſtabilitatis. Iuxta illud Iudi. Septuaginta reges amputatis manuũ ac pedum ſummitatibus, colligebãt ſub menſa mea ciborũ reliquias. Foderũt etiã ſatus fraternã dilectionis, Ier. 9. Vnuquisq; ſe à proximo ſuo cuſtodiat, & in omni fratre ſuo nõ habeat fiducia. Vulneratus etiã eſt exterius in capite per ſuperbiã, iuxta illud Pſ. 82. Qui oderũt te, extulerunt caput. In oculis p inuidiã, iuxta illud: Nuſquã recta facies, ſed videt ingratus, tabeſcitq; vidẽdo ſucceſſus hominũ. Mat. 20. An oculus tuus nequã eſt: quia ego bonus ſum? Vnde Ber. Quid eſt inuidere, niſi malẽ videre? In dẽtib. per irã, Act. 7. Stridebãt dẽtib. in eum, Pſ. 111. Peccator videbit & irafceret, &c. In corde per iniuſtitiã. Eccl. 25. Omnis plaga triſtitia cordis eſt. In manibus per auaritiã. Mat. 13. Ecce homo manu habens aridã. In ventre per gulam. 1. Cor. 6. Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autẽ & hunc & has deſtruet. Phil. 3. Quorum Deus venter eſt. In renibus per luxuriam, Pſal. 37. Lũbi mei impleti ſunt illuſionibus. Thre. 3. Miſit in renibus meis filias pharetrã ſuã. Quod autem abierũt, innuit q̄ diabolus poſtquã vulnerauit hominẽ aliquo vitio, recedit ad tẽpus, vt inſiciatur totus in eo, vt demũ veniẽs liberius in aliud vitium trahat. Vnde Oſeã 7. Quieuit paululũ ciuitas à commixtione

mixtione fermenti, donec fermentaretur totum, & ita q̄ aliquando ceſſat infeſtatio tentationis, & calliditas tẽtatoris, & non victoria hominis. Vnde Ier. 17. Nolite decipere animas veſtras, dicẽtes: Eũtes abibunt & recedẽt à nobis Chaldæi, quia nõ abibũt. Quod autem ſequitur: *Abierũt ſemina relicta*, hoc eſt, cũ prius homo viueret vita, ſ. naturã & gratiã, nũc viuit tantũ poſt peccatũ vita naturã. ¶ Sequitur de ſtatu reuocationis, cũ dicitur: *Accidit autẽ vs ſacerdos quidã, &c.* In ſacerdote notatur lex ſiue miniſter legis: & in Leuita propheta, quia per legẽ & prophetas diſpoſuit ad ſe Deus hominẽ reuocare. & ſpecialiter ſacerdos iſte fuit Moſes legiſlator, quaſi ſacer dux & ſacra docẽs. De quo tria dicũtur, primũ eſt q̄ *deſcendit eadem via*, ſ. ad defectũ nõ ſolum pœnã, ſed etiã culpã. Iſa. 43. Interpretes tui præuaticati ſunt in me. Vbi Gl. Moſes & Aaron ad aquas cõtradictionis. Num. 20. In quo notatur infirmitas legis, quã lex vt dicitur Heb. 7. Neminẽ ad perfectũ adduxit. Secundũ eſt, *quod vidit illum*, ſ. fecit illum videre vulnera ſua: & eſt modus locutionis, ſicut Gen. 22. Nunc cognoui q̄ timeas dominũ. in quo notatur vtilitas legis, quanuis ſemiplena, quia & ſi nõ curaret, tamen oſtendebat peccata & cohibebat ea. Rom. 3. & 7. Per legem enim cognitio peccati. Et Gal. 3. Concluſit ſcriptura omnia ſub peccato. Tertiũ eſt, quod *ciũ præterijt*, in quo notatur breuitas, obſeruatiã legis. fuit enim ymbra ſiue figura futurã veritatis. Heb. 10. Ymbra habet lex futurorũ bonorũ, nõ ipſam imaginem rerũ. Data enim fuit, vt dicit Amb, infirmis in pedagogũ, ſuperbis in frenũ, duris in flagellum, perfectis in ſignũ. Similiter & leuita, ſ. chorus prophetarũ, qui poſt Moſen venerunt, ſauciatũ per peccatum viderunt, ſed nullo impenſo auxilio pertranſierunt. ¶ Sequitur de ſtatu reconciliationis. *Samaritanus autẽ quidã iter faciens, &c.* Samaritanus interpretatur cuſtos, & ſignificat Chriſtum, cui dicitur Iſa. 21. Cuſtos qui de nocte? cuſtos qui de nocte? Quafi dicerẽt peccatores ad eũ clamãtes, O Chriſte cuſtos populũ tui qui liberaſti nos de nocte culpã in primo aduentu per gratiam, cur nõ liberaſti nos de nocte pœnã in ſecundo aduentu per gloriam? Et dixit cuſtos, quia venit mane & nox venit mane proſperitatis, & nox aduerſitatis. Si quãritis mein aduerſitate, quãrite & in proſperitate, & conuertimini malum deſerendo, & venite bonum operando. Et ſic dicuntur ſex hĩc de Chriſto, Primũ eſt q̄ *iter fecit*, quia in mũdo

per incarnationē; sicut ipse ait, Io. 16. Exiui à patre & veni in mundum, Baruch 4. Post hæc in terris visus est, & cū hominibus cōuersatus est. Et Ier. 14. Quasi colonus futurus es in terra, s. de patria cœlesti descendens in peregrinationem huius seculi, & quasi viator declinās ad manedū, i. transiēs de populo Iudæorū ad populum Gentium. Secundū est quod venit ad eum & secus eū per humanę passibilitatis assumptionem. Phil. 2. In similitudinē hominū factus. Vbi Ber. Hominum ait, nō hominis; quia primus homo nec in carne peccati, nec in similitudine carnis peccati creatus est. Christus autē in vniuersali hominū miseria profundius se immisit, ne subtilis ille diabolus magnū pietatis deprehenderet sacramētum. Terriū est quod vidit eum per cōpassionis effectum. Vnde ait Ezech. 16. Transiēs per te vidi te conculcatū in sanguine tuo. Hinc etiā vulneratus clamauit ad eum, Thr. 1. Vi de domine & cōsidera, quomodo factus sum vilis. Quarto, appropinquauit ad eum, per passionis & mortis susceptionē. Psal. 68. Veni in altitudinē maris, i. sponte ascendi patibulum crucis, vbi gustavi amaritudinem mortis, & tempestas demersit, me, s. sauitia & impetus Iudæorū, ad similitudinē Ionæ, quę cerus absorbit, sed tertia die euomit. Ionæ 2. Quinto, alligauit vulnera eius, per sacramentorū oppositionem, quib. quasi quibusdā fasciis peccatorū vulnera cohibētur. Isa. 30. Alligauit dñs vulnera populi sui, & percussurā plagę eius sanauit. Eccl. 6. Vincula illius alligatura salutis infundēs oleū & vinū. In oleo significatur misericordia, quę generat spēs in vino iustitia, quę cognoscit timorē, & iuste vtrūque cōiungitur, ne spes degeneret in præsumptionē, vel timor declinet in desperationē. Ps. 24. Dulcis & rectus dñs. Sed oleū præfertur & superfertur vino, quia misericordia superexaltat iudiciū. Iac. 2. Postponitur vinum, quia timor cōseruatius est omnium. Eccl. 22. Si nō in timore domini te nueris te instāter: cirò subuertetur domus tua. Ber. Infudit oleū meis visceribus, infudit & vinū, sed minus quā oleum. Sic nempe cōgruebat meis infirmitatibus, vt misericordia superexaltaret iudiciū: quemadmodū vino oleum superfertur. Sexto imponēs illum in iumentū suū duxit in stabulū & curā eius egit, & hoc iumentū fuit corpus ipsius: vnde dicit ad patrē, Ps. 72. Vt iumentum factus sum apud te. Quia sicut dicitur 1. Pet. 2. Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignū, quia in nobis à plāta pedis vsq; ad verticē nō erat sanitas.

nitatis. totū enim corpus proprium flagellis, spinis, clauis & lancea vulnerari permisit: vt sic luorē, vulnera vulneribus pius medicus propulsaret. Stabulū est Ecclesia, in qua reficiuntur animalia māsua. Vnde Ps. 67. Animalia tua habitabunt in ea. Sequitur de statu peregrinationis, Et altera die, s. post resurrectionē, s. in die glorię, post diē miserię, quia nō volebat diutius in terra morari, cum oportuit eū ad patrē redire, cōsummato nostrę redemptionis opere, proculit duos denarios, i. duo testamēta, & dedit stabulario: & ait, curā illius habe, quia Apostolis & eorū successorib. clauis cōcessit, cum ait Io. 20. Accipite spiritū sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. Vbi di. Gl. Quod duę clauis sunt, s. discretio & potestas ligādi & soluēdi. Has ministri Ecclesię debēt exercere circa curā sauciati, s. peccatoris ad Deū cōuersi, discretē iudicādo diuersitates & circūstantias peccatorū. Sicut dicitur Eccl. 25. Omnē plagā & nō plagam videbit cordis, i. discernet inter mortale & nō mortale: & omnē nequitiam & non nequitiam mulieris, i. discernet inter veniale & nō veniale, quia ex humana fragilitate procedit, & omnē obductū & non obductū audientium, i. discernet inter verē & simulatorē penitētes, & omnē vindictā & nō vindictā inimicorū, i. discernet cui leuis sit penitētia iniungenda. Et notandū quod primō agit Deus curā peccatoris culpā remouēdo. Deinde per ministros absoluēdo & penitentiā imponēdo. Vnde Io. 11. spe per se Lazarū suscitauit, deinde discipulis soluendum cōmisit, di. Soluite eū, & finite abire. In quo patet, quod inutiliter exhibetur cura ministri, nisi præueniat cura Dei. Vnde Greg. Si discipuli Lazarū mortuū soluerent, scētentē magis ostenderēt. quā viuentē: Debent etiā supererogare, id est, super bonā vitam & rectam doctrinā, ad quā tenentur, opera cōsiliiorum addere, sicut Apostolus qui etiā à licitis abstinēbat, dicens, 1. Cor. 10. Omnia mihi licent, sed non omnia expediūt: talibus reddet dñs mercedē laborum cum redierit, di. Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti, &c.

¶ Dominica XIII. post Trinitatem.

A peccato mortali, per lepram multis de causis designato, quomodo purganda sit anima.

ENARRATIO I.

Nonne decem mandati sunt? & nouem vbi sum? Non est inuētus qui rediret et daret gloriā Deo, nisi hic alienigena. Lucæ 17. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primò supplicatio leprosorū pro corporis sanitate. Secundò subiungitur exauditio eorū.

rum ex mera pietate. Primū patet in principio. Secundum ibi: *Quos vt vidit dixit. Et ostendite vos sacerdotibus.* De primo dicit, *In illo tempore. s. feria sexta ante Palmatū, cūm dominus post suscitacionē Lazari vltimo proficisceretur in Hierusalem.* De quo dicit: *Dum iret Iesus in Hierusalē, ambulabat per mediam Samariam & Galileam.* Glossa dicit: Samaria erat terra Gentiu, Galilæa verò Iudæorū. Transibat per mediū vtriusque regionis ad designandū q̄ voluit pati pro duobus populis, s. pro Iudæis & Gentibus. De quo Rom. 8. Pro nobis omnibus tradidit illū, Dicit S. Tho. Hoc est verum quò ad sufficientiā, non autē ad efficaciam. Dicit Theo. Voluit etiā ideo ire per medium vtriusq; regionis, ad designandum q̄ voluit esse mediator qui vtrunq; cōiungeret. De quo Eph. 2. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq; vnum & mediū parietem maceræ soluens inimicitias, vnius, s. populi ad alterum in carne sua. Tunc subdit: *Cūm ingrederetur quoddā castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi.* Dicit Gl. Excludebantur de oppidis & vrbibus, quasi immundi, secundū legem Moſi. Et tales simul habitabāt: sic hodie debet esse vt est approbatum à iure, & habetur de purificatione post partū, c. cum dicat Apost. Vbi dicitur quòd leprosi debent simul habitare, à sanis separari, & propriā debēt habere Ecclesiam, s. ne sani ab ipsis inficiantur. Hoc tamen modo, q̄ vir sanus mulierē leprosam vel mulier sana virū leprosum debita administratione & coniugali affectu nec defraudet, vt dicit Alex. tertius, & habetur de coniugio Lepro. peruenit. ¶ Moraliter: Per hos decē leproſos significātur omnes in peccato mortali existētes. De quo Haymo: Lepra inuisibilis est, quando variis peccatis coinquinatur cōſcientia. Nā sicut aliqua lepra est quæ facit cadere ungues & destruit digitos manū & pedū, sic peccatū mortale facit ineptos decē digitos, i. decem mādata trāſgredi. De quo Amb. Peccatū est trāſgressio legis diuinæ & celeſtiū inobedientia mandatorū. Et mortale peccatū cōparatur lepræ multis de causis. Primò, quia faciē deturpat: secundò vocem attenuat: tertio si occultatur, crescit: quarto alios inficit: quinto à cōſortio separat. Primò, lepra faciē deturpat, s. cōſcientiæ, & potest dici de eo illud Th. 4. *Quomodo obscurarū est aurū, mutatus est color optimus. Nā pulchritudinē quam Deus dederat, maculat & deturpat, & sic meritò posset sibi dici illud Ezech. 16. Abominabilem fecisti decorē tuum, ita vt impleatur illud Psal. 6.*

Virum

Virum sanguinū & dolosum abominabitur dñs. Itaq; Deus non vult eos cognoscere, dicēdo eis illud Matt. 25. Amē dico vobis, nescio vos. Ratio, Psal. 15. & 52. Abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Secūdo, lepra vocē attenuat sic fit peccatoribus, vt dominus Deus vocē eorū nō accipit. Vnde Eccl. 15. Non est speciosa laus in ore peccatoris, neq; exaudiet eos, Isa. 1. Cūm multiplicaueritis orationem, non exaudiat vos, manus em̄ vestræ sanguine plene sunt, i. crimine peccatorū. Pl. 65. Iniquitatē si alpexi in corde meo, nō exaudiet dñs. Io. 6. Scimus, quia peccatores non exaudir, s. inquantū peccatores, sine cōſitionē in malo proposito perseuerātes. Tertio, lepra si occultatur, crescit: sic peccatum dū nō abluitur, mox suo pōdere ad aliud trahit. Vnde fit non solū peccatū, sed etiā causa peccati: Nam dum cogitationi prauæ non resistitur, deinde sequitur delectatio, deinde cōſensus, post hoc opus malū oritur, vt patet de Dauid, qui non refrænās sensualitatē, vidit mulierē Bersabee se lauantē, & peruenit ad malam delectationem, deinde ad operationem adulterij, post hoc ad homicidiū. Ideo Augu. Nullum peccatū adeò paruum, quòd non crescat neglectū. Quarto, alios inficit lepra, quia est morbus contagiosus, & sic peccatū mortale. Vnde Eccl. 13. Qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea: & qui cōmunicauerit superbo, induet superbiam. Ideo Pro. 1. Fili mi, si te laſtauerint peccatores, ne acquiescas eis: quia dicit Psal. 17. Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Propter quod scribitur Num. 16. Recedite à tabernaculis impiorū, & nolite tangere quæ ad eos pertinet, ne inuoluamini in peccatis eorū. Vnde 23. q. 4. quisquis dicitur. Quomodo incorruptus poteris permanere, qui corruptis sociaris? quia habetur 40. dist. clericus. Ad societatem requiritur concordia morum: vnde Poëta:

De consorte malo fit mens tua sapius agra. Et 34. q. 3. refecandę. Refecandę sunt putridę carnes, & scabiosa ouis à caulis est repellēda, ne totius domus massa corpus & pecora ardeant, corrūpātur, putrescāt, intereāt. Quintò, lepra à cōſortio separat. Vnde Leuit. 13. Leprosus extra castra habitabit: & sic peccatū separat à deo & ab angelis. Mat. 13. Exhibit angeli & separabūt malos de medio iustorū, sicut primus angelus leprosus effectus separat* est ab angelis aliis mūdis, 2. Pet. 2. Si em̄ peccatib. angelis nō peperit, quātò min* homini impio? Sed diceſ ei illud Isa. 26. Tollat impi*, ne videat gloriā Dei.

Dei. Nā scribitur Apoc. 12. Nō intrabit in eā aliquid coinquinatū, quia ipse est cādor lucis æternæ & speculū sine macula dei maiestatis, Sap. 7. Idcirco oportet vt sint mūdo corde qui deū videbūt. Mat. 5. Si igitur maculati sumus hac infirmitate, videlicet lepra mortalis peccati, videam⁹ nūc de modo curatiōis & mūdationis quomodo debemus mūdari. Resp. ad sanādū leprā animæ quō ad hoc mēbrū sex requiruntur. Primō, diuina illuminatio: secūdō, nostræ voluntatis cū diuina cōfirmatio: tertio, à peccatis cessatio: quartō, peccati vilitatis cōsideratio: quinto, cordis deuotio: sexto, vocalis oratio. Dixi primō, ad sanādā leprā animæ requiritur diuina illuminatio. Vnde Gre. 16. Moral. Si lumē præueniētis gratiæ nos irradiaret, profectō mēs nostra in peccatorū tenebris obscura remaneret. Propter quod Apost. mutat⁹ de persecutore in prædicatōrē dixit 1. Cor. 15. Gratia dei sum id quod sum. Nā secūdū Aug. Sine gratia dei nec infantes nec ætate grādes saluari possūt. Ideo Saluator di. Io. 15. Sine me nihil potestis facere: ideo oportet ad sanādū leprā animæ q̄ Iesus ingrediatur castellū cordis nostri p̄ gratiā mouētē liberū arbitriū nostrū & illuminātē tenebras cordis. Nā dicit Aug. Gratia est lumē animæ faciēs hominem peccatū suū agnoscere. De quo Gre. Quātō quis maiorē gratiā recipit, tantō magis reprehensibilē se cognoscit & ad amorē inflāmur. Vnde Chry. nulli dubiū, cū Christus ingreditur cor peccatoris, & inuenit quod suū nō est, s. peccatū, destruit illud & plātat quod suū est, s. gratiā illuminātē per cordis cōtitionē. Ideo omnes qui peccauimus super arenā maris, necesse habemus desiderare hodie Christū ingredi castellum cordis nostris, & illuminare tenebras peccatorū per suā gratiā, & destruere ædificiū diaboli, i. peccata, & plantare salubrē pœnitentiā, dicendo illud Gen. 24. Ingredere benedictē dñi, cur foris stas? Secūdō, requiritur nostrę voluntatis cū diuina cōformatio. Nā dicit Damasc. Animalia quæ sunt liberi arbitrij, sunt actuū suorū domini. Modō licet nos Deus illuminat per pręueniētē gratiā, tamen habemus liberum arbitriū illā inspirationē suscipere vel spernere, vt habetur de pœnit. di. 2. Cæterūm. Liberi arbitrij nos cōdidit Deus, nec ad virtutē nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin vbi necessitas nec corona est. Nā secundum Richar. Gratia habet se ad liberū arbitriū, sicut fessor ad equum, qui licet pūgat ipsum, si tamē nō vult ire, cadit sub ipso: & sic homo

si non

si non vult liberū arbitriū cōformare Deo, manet in peccato. Sicut caput regit totū corpus, sic liberū arbitrium opus. Ergo oportet liberū arbitriū conformari diuinæ voluntati. Aug. Sicut non potest corpus viuere nisi vnatur animæ, sic nec anima nisi Deo cōiūgatur, i. cōformetur: & tāgitur ibi: *Occurrere ei, s. se conformādo inspirationi.* Iac. 4. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Aug. Sēper præstō est gratia, si nō fuerit repulsa, s. resistentia. Tertio, requiritur à peccatis cessatio, & tāgitur ibi: *Stuerūt:* sic peccator debet stare, i. à peccatis cessare. Eccl. 2. Fili accedēs ad seruitutē Dei, sta, i. cessa à peccatis, vt dixit Iesus paralyt. Io. 5. Ecce sanus factus es, iam noli peccare, & c. Similiter Io. 8. dixit mulieri adulteræ, Vade, & iā amplius noli peccare. Nā qui nunquā cessat à peccatis, cōmittit blasphemiā in spiritū sanctū: cui, neq; in hoc mūdo neq; in futuro dñs remittet. Nā di. Aug. Qui semper plenus iniquitate, semper sine charitate torquebitur sine fine. Et Grego. Voluissent impij si potuissent sine fine viuere, vt possent sine fine peccare: ideo ad magnā iustitiā iudicis pertinet vt nunquā careat supplicio in futuro, qui nunquā voluit carere peccato in presenti seculo: idcirco sta, i. cessa, quia Deus nō acceptat opera tua in peccatis peracta. Vnde Pius pa. de cōf. dist. 5. nihil. Nihil em̄ prodest homini ieiunare, orare, & alia religionis bona agere, nisi mēs ab iniquitate & ab obrectationibus lingua cohibeamur. Quartō, requiritur peccati vilitatis cōsideratio, & notatur ibi: *Stuerūt à lōgē.* quia verecūdātes de immūditia & sic peccator debet considerare, q̄ immunda sunt vitia super omnē corporalē immunditiā: nā corporalis immūditia fœtet tantū ad eos qui prope sunt, immūditia autē spiritualis peccatorū nō tantū fœtet ad angelos Dei circa nos, sed vsque ad altissimi Dei aspectum. Vnde Hug. Tolerabilior est canis putridus in cōspectu hominū, quā anima peccatoris in cōspectu Dei & angelorū. Hoc considerās Seneca dixit: Si scirem deos ignoscituros & homines ignoturos, adhuc peccare dedignarer, propter peccari vilitatē. Ideo Aug. de pœni. di. 1. quē pœnit. Qui per vos peccatis, per vos erubescatis. Erubescētia enim ipsa magnā habet partē remissionis, Richar. Quātō erubescētia maior, tantō in oculis Dei clarior. Eccl. 4. Est cōfusio adducēs gloriā & gratiā. Nā secundū Aug. Erubescētia de peccato magna est pœna: & facit hominē dignū Dei misericordia. Quintū est cordis deuotio,

uotio, & tãgitur ibi, *Leuauerunt uocẽs*, s. per deuotionẽ in altum diuine pietatis, sic peccator clamare debet ad Deũ cũ deuotione humili. Nã deuotio est magnus clamor in auribus Dei, ita quod usq; ad cœlũ protẽditur. Exod. 14. Quid clamas ad me? Dicitur est Mosi, qui non clamauit, sed cordis deuotione loquebatur. Similiter Anna, 1. Reg. 1. Anna loquebatur in corde suo, tantũq; labia eius mouebãtur, & uox penitus nõ audiebatur. Aestimauit quoq; eã Heli temulentã. Dixitque ei, V s quequo ebria eris? Digere paulisper uinũ quo mades. Respondes Anna: Nequaquã, inquit, domine mi, nã mulier infelix nimis ego sum, &c. Tunc Heli ait ei, Vade in pace, & Deus Israel det tibi petitionẽ tuam quã rogasti eũ. Et factũ est post circulum dierũ cõcepit Anna & peperit, uocauitq; nomẽ eius Samuel, quia deuotio est seruida mētis in Deũ directio. Sic ille uerẽ clamat ad Christũ, quia toto desiderio, & tãtõ nũc quærũt cœlestia, quãtõ prius terrena cõcupiuit. Hoc cõcupiuit Aug. dicẽs, O si possem excitare uo mines & excitari cum ipsis ut tales essemus amatores uitæ permanẽtis, quales homines mūdani amatores sunt huius uitæ fugiẽtis. Idcirco dicamus cũ Psal. 37. Dñe ante te omne desiderium meũ. Greg. Animæ uerba sunt desideria, & Aug. Si lingua taceat, qui desiderat corde clamat. Hug. Nõ clamor sed amor sonat in aure Dei. Sextũ est uocalis oratio & deuota ac seruẽs. O quã seruẽter desiderabãt isti decẽ leprosi mūdari à lepra corporali, multò magis peccatores à lepra spirituali, dicẽdo eũ Psal. 50. Cor mundũ crea in me Deus, &c. Nã pura oratio est peccatorũ purgatio. Matt. 28. Serue nequam, omne debitu, &c. Eccl. 21. Fili peccasti, nõ adicias iterũ, sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittãtur. Propter quod docet Isidor. quoties homo tãgitur uicio, toties debet obsequi oratio. ¶ Sed di. Qualis fuit eorũ oratio? Resp. primò fuit dulcis & p̄tentialis, secũdò humilis & obediẽtialis: tertio mitis & spiritualis: quartò cõmunis siue generalis. Dico primo fuit dulcis, quia à dulci nomine incõperũt, de quo nomine Bern. Iesus est mel in ore, iubilus in corde, & melos in aure. Itẽ fuit p̄tentialis, quia ab eo p̄tentiali nomine incõperũt orare, in quo oēs debemus saluari. Ioel 2. Ois quicunq; inuocauerit nomẽ dñi, saluus erit. Et Act. 4. Non est aliud nomen sub cœlo datũ hominibus in quo oporteat nos saluari nisi in nomine Iesu: in quo ut dicitur Philip. 2. Fleat̄ur omne genu, cœlestiũ, terrestriũ, & infernorũ. Nam

per

per potẽtiã huius nominis cõuersus est Dionysius ad fidẽ, sicut refert Magist. in hist. super Act. Apo. Contigit quẽdam cæcũ corã Paulo & Dionysio trãsire in Athenis. Dixit Dio. Paulo: Si dixeris in nomine Iesu uide, & si uiderit, ego credã statim: sed ne utaris magicis uerbis, ego scribã tibi formam uerborũ in hac forma, In nomine Iesu Christi nati de uirgine, crucifixi, mortui, qui resurrexit, & ascẽdit in cœlũ, uide. Cui Paulus, Ut suspitio tollatur, dic p te ista uerba & uidebit. Quo facto, qui fuerat cæcus uidit, & Diony. cõuersus est. Ecce potẽtia huius nominis. Secũdò, oratio eorum fuit humilis & obediẽtialis, & notatur ibi: *Præceptor*, uolẽtes ei obedire, q̄a cognouerũt potestãtẽ diuinitatis. Et sic nos, Psal. 36. Subditus esto dño, & ora eũ. Chryf. Quid postulas quod promisit, si nõ facis quod præcepit? Dicit em̄ Aug. Cuius auditur uia oratio obediẽtis, q̄ decẽ milia cõrẽptoris. Gre. in Moral. Obediẽtia uictimis iure præponitur: quia per uictimas aliena caro, per obediẽtiã propria uolũtas mactatur. Hebr. 13. Obedite præpositis uestris. Greg. Si obediẽtes fueritis præpositis, Deus obediẽt orationib. uestris. Eccl. 15. Oratio humiliãtis se, nubes penetrabit. Tertio, fuit mitis & spiritualis, & tãgitur ibi: *Miserere*, quia nõ petierũt pecuniã ut alij, sed Dei misericordiã & uirtutẽ, q. d. nõ spreuisti Mariã lachrymantẽ, non Chananaã supplicantẽ, nec publicanum, nec Mattheũ in theloneo sedentẽ, quia tu es fons pietatis, qui dixisti Mat. 11. Venite ad me omnes q̄ laboratis & onerati estis, & ego reficiã uos. Et tu uenisti medicus de cœlo, dicẽs, Mat. 2. Non est opus ualẽtib. medicus, sed malẽ habẽtib. Idcirco *miserere nostri*. Quartò, oratio eorũ fuit generalis, & tãgitur ibi, *Nostri*. Ecce uitas orationis, quia pro omnibus simul orauerũt, non dicunt mihi, sed *nostri*: sic homo in generali nõ debet tantũ pro amicis, sed etiã pro inimicis orare. Matth. Orate pro persequẽtib. & calũniantib. uos: & nõ tantũ pro se, sed etiã pro aliis, 1. Pet. 5. Unanimẽs estote in orationẽ. Chry. Pro se orare est necessitas, pro alio fraternitatis charitas: sed dulcius est ante Deum orare ex charitate, q̄ ex necessitate. Philosoph. Bonũ quãtò cõmunis, tãtò diuinius. Ideo Iac. 5. Orate pro inuicẽ, ut saluemini. ¶ Dixi. Secũdò subiungitur, ex auditio eorũ ex mera pietate, ibi. *Quos ut uidit, oculo, s. misericordia: dixit eis: Ite & ostendite uos sacerdotib. Sed dic. Quare eos fecit sacerdotib. ostendi?* Responderetur, quod quadruplici de causa. Primo,

mò,

mō, ne Iudæi eum trāsgressorē legis iudicaret, quia scriptū est Leuit. 13. Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotē, & videbit eū: sed Christus nō venit legē solvere, sed adimplere, Mat. 5. Ideo istos leprosos iubet ad sacerdotes ire, vt ipsi experiātur si esēt mūdātī an nō. Et etiā postq̄ mūdātī erāt, vt pro eis offerret sacrificiū, vt erat ordinatū in lege. Iuxta illud quod Saluator dicit Mat. 8. Vade, inquit, & ostēde te sacerdoti, & offer munus tuum quod præcepit Moses, in testimoniū illis. Secūdo, vt sacerdotes cogeret laudare miraculū, & vt Christus ostenderet se esse maioris virtutis, quā lex, in eo q̄ mundauit leprā, quā lex & sacerdotes mūdare nō poterāt. Tertio, vt sacerdotes honorare doceret, iuxta illud Eccl. 7. Honora Deū, & honorifica sacerdotes, & purga te cum brachiis, da eis partē sicut mandatū est tibi: nā Christus hoc fecit, 11. q. 1. sacerdotibus. Quid igitur mirū, si illos vestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorē tribuēs, eos aut angelos aut deos ipse etiā appellat Deus? sic & nos eos honorare debemus, quia dicit Apost. 1. Tim. 5. Qui bene præsunt presbyteri duplici honore digni habeātur. Nā habetur 13. di. dñs. Dominus noster Iesus Christus rex & iudex & Deus noster vltimē ad passionis diē seruauit honorē pontificibus & sacerdotibus, quāuis illi nec timorē Dei, nec agnitionem Christi seruassent. Quarto, misit leprosos ad sacerdotes, nobis in exēplum vt leprā peccati deberemus eis ostendere in confessione. Quia dicit Simon de Cassia: Cū Deus factus est homo, instituit vt homini notificarentur peccata loco Dei. Propter quod dicit Ambr. de pœn. dist. 1. nō potest. Nō potest quisquā à peccato iustificari, nisi peccatum fuerit ante cōfessus: nā sola cōtritio nō sufficit, si cōfessio cōtēnitur & haberi potest. Ideirco cōfessio hīc figuratur, sed Io. 9. Instituitur, cū dixit Saluator: Accipite spiritū sanctū, quorū, &c. Ideo Ecc. 4. Pro aīa tua ne cōfundaris dicere verū. Est enim cōfusio adducens peccatū, & est cōfusio adducens gloriā & gratiā. Ideo humilia presbytero animā tuā, vt in eod. ca. habetur. Deinde subdit: *Dam irent, mundati sunt, s. ex obedientia & fide. Vnus autē ex illis, vt vidit, quia mundatus est, regressus est, s. memor beneficij, cum magna voce, i. magno desiderio magnificans Deum: & cecidit in facie ante pedes eius gratias agē, & potuit dicere cum Psalm. 68. Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Et hic erat Samaritanus, qui gratias*

egit

egit nō solum de mūdatione, sed etiā de plagatione. Nobis in exēplum, q̄ in prosperis & in aduersis gratias agere debemus. Nam scribitur Eccl. 7. Melior est ira risu, i. plus placeat Deo gratiarū actio in aduersitate, q̄ prosperitate. Sic fecit Iob 2. Si bona suscepimus de manu dñi, mala autē quare nō sustineamus? Et c. 1. Dñs dedit, dñs abstulit, sicut dño placuit ita factū est, sit nomen domini benedictū. Dicamus igitur cū Pl. 33. Benedicam Dñm in omni tempore, s. prosperis & aduersis, sic fecit Gre. vt habetur in can. 21. q. 5. Si episcoporū: Sed q̄ episcopi mei me despiciant, & cōtra me refugium ad seculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. ¶ Tunc subdit ingratorū reprehensionē dicens, *Respondens Iesus dixit, Nōne decē mundati sunt, & nouem vbi sunt? s. quod non referunt grates, non est inuentus qui rediret & daret gloriā Deo nisi hic alienigena.* In hoc fuerunt valdē reprehensibiles illi nouē, qui Israelitæ. De quorū populo erat Iesus, q̄ recepissent ab eo beneficiū, & non sunt ei regratiati. Et præfigurabat q̄ Gentiles futuri Christiani deberent esse grati Christo de mundatione lepræ peccati facta per eius passionē, & Iudæi ingrati, vt impleretur illud, Pl. 59. Mihi alienigenæ subditi sunt. ¶ Pro quo sciendum, q̄ peccatum ingratitudinis multum displicet Deo. De quo Ber. super Can. Nil ita displicet Deo sicut ingratitudo. Nam ingratitudo est inimica animæ, exterminatio meritum, dispersio virtutum, perditio beneficiorum siccans fontem pietatis. Ideo Hugo de sacramentis, parte 2. Quāto maior gratia datur, tantō nequior ingratitudo probatur. Ideo Apost. 1. Thess. 5. In omnibus gratias agite. Et ad gratiarum actiones inducunt nos tria. Primū est sacra scriptura. Tob. 4. Omni tēpore benedic. Deum. Quia dicit Aug. Verē felix esset, qui diuinæ laudi semper insistere posset. Secundum incitans nos ad gratiarum actionem est omnis creatura, superiores, vt angeli. De quibus Apoc. 4. Non cessant die ac nocte clamare, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c. Item mediæ creaturæ. De quibus Dan. 3. Benedicite omnia opera domini domino, benedicite mōtes & colles domino, benedicite vniuersa germinantia, &c. Nam creaturæ benedicunt in hoc dominum, q̄ tenent cursum & motū eorum, terra fructus fert, arbores in altum ferendo. Sed heu peccator obtinet laudem Dei. 2. Tim. 3. Erunt in nouissimis diebus homines seipsos amantes, ingrati, &c. Vt impleretur

Pars Aestiuā.

S s

illud Pl. 105. Obliti sunt deū, qui saluauit eos. Gre. de talib. Mirū est, q̄ homo Deū non semper laudat, cum omnis creatura ad deū laudandū semper inuitat. Tertiū incitans nos ad gratiarū actionē, est nostra propria natura. Nam deus in corpore humano, tot dedit mēbra (vt dicunt Phisici) quot sunt dies in anno, vt ex hoc ratiōali instituto informemur, q̄ nulla dies transeat sine laude diuina. Ergo cū quis mēbra cōspicit, recordari debet dei, & studeat gratias agere ei. Ideo Col. 3. Omne quodcūq; facitis in verbo aut in opere, & c. gratias agētes Deo & patri p̄ ipsum. Sic homo posset mereri in omnibus actibus suis, q̄ fecit quidā frater monach⁹ Cisterciēsis, cuius virtute multi saluabātur infirmi, maximē ex cōtractu vestimētorū eius. Qui cū interrogaretur ab abbate quā esset virtus miraculorū, respōdit, nō prae ceteris fratribus laboro, ieiuno, vel oro, sed vñ scio, q̄ extollere me nō potest prosperitas, nec frāgere aduersitas. Cui abbas, Nō turbat, q̄ miles quidā nuper prādatus est nostrā grātiā respōdit: Non. totū enim Deo cōmitto. Si modicū habeo, cū gratiarū actione recipio: si multū, iterū gratias ago. Et cognouit abbas, q̄ virtus tantorum miraculorum esset amor Dei, & patientia in aduersis, & contemptus rerum.

¶ Dominica decima quinta post Trinitatem.

De seruitio Dei. cur videlicet ac quomodo teneatur homo Deo seruire.

ENARRATIO I.

Primū quārit: regnū Dei. Mat. 6. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primō innuitur, q̄ vni dño seruitium est impendendū: secundō, subiungitur q̄ à superflua solitudine tēporaliū est abstinendū. Primū patet in principio. Secundū ibi: *Nō solliciti esse.* De primo di. *Nemo potest duobus dominis seruire, s. sibi inuicē contrariantibus.* Quia dicit Arist. 9. Meta. Contraria simul stare non possunt, vt sunt Deus & mundus, spiritus & caro, deus & diabolus. Primō, nemo potest seruire his duobus dominis deo & mūdo, quia sunt contrarij. Iac. 4. Adulteri nescitis, quia amicitia huius mundi inimica est Dei: Quicūq; ergo voluerit amicus esse secūli huius, inimicus dei constituitur. Ratio, quia tales querūt complacentiam hominū, iuxta illud Ioā. 15. Mundus quod suū est diligit. Et de talibus dicit Pl. 52. Qui hominibus placent confusi sunt, quoniā Deus spreuit eos. Hos considerat Apost. Gal. 1. dixit, Si adhuc hominibus placere, Christi seruus non essem. Secundō nemo potest duobus dominis seruire,

uir, videlicet spiritui & carni. De quo Apost. Ro. 8. Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. Quia deus spiritus est & caro cōcupiscit aduersus spiritū, Gal. 5. Nā caro est animalis, & animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei. 1. Cor. 2. Tertiō, nemo potest duobus dominis seruire, deo & diabolo, vt 2. Cor. 6. Quæ conuētio Christi ad Belial? lucis ad tenebras: Quia voluntates illorū dominorū contrariæ sunt in multis. Primō, deus vult sibi seruari in sapientiæ claritate, i. Timo. 6. Lucē inhabitat inaccessibilem. Propter quod dicitur Pro. 14. Acceptus est regi minister intelligens, nā neminem diligit deus nisi qui cū sua sapientia inhabitat. Sap. 7. In oppositū verō diabolus odit lucē & vult, vt sibi seruiatur in tenebris peccatorū. A quibus Saluator nos reuocat, Io. 12. Ambulate dum lucē habetis, ne tenebræ vos cōprehendant, s. peccatorū. De quibus Rom. 13. Abiciamus opera tenebrarū, & induamur arma lucis. ¶ Secūdo, sunt contrarij in hoc, quia deus vult habere seruitiū in cōscientiæ puritate. Iuxta illud Pl. 110. Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabit. In oppositū verō diabol⁹ in spurcitia, vt habetur Mat. 8. Vbi dæmones petierunt se mitti in porcos. Chryl. Porci sunt qui cœnosæ libidini seruiunt, in his delectātur, deus verō in mūdis cordibus. Vnde Cant. 6. Dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia, i. pura corda. Ideo Apost. 1. Theff. 4. Hæc volūtas dei sanctificatio vestra. ¶ Tertiō, deus vult habere seruitiū in vera humilitate, iuxta illud Lu. 17. Cū feceritis omnia quæ præcepta sunt, dicit: Inutiles serui sumus, i. humiliare vos non exaltantes. Nā dicit Pl. 100. Non habitabit in medio domus meę, qui facit superbiam. Propter quod Christus docuit nos humilitatē. Mat. 11. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Vbi Aug. Non dicit, discite à me mundū fabricare aut mortuos suscitare, sed quia mitis sum & humilis corde, vt suos seruitores ducat ad eternā exaltationē p̄ humilitatē. Iuxta illud Lu. 18. Qui se humiliat exaltabitur. In oppositū verō diabol⁹ vult habere seruitiū in superbia & elatione, Iob 41. Ipse est rex super oēs filios superbiæ: nā ipse dixit Isa. 14. Exaltabo solliū meū, & famulus ero altis. Et sic instigat discipulos suos ad honores & prælaturas anhelare vt præcipitet. Ideo Gre. 22. Mo. Cōsideret homo elatus quid in terra meretur, si præclarus angel⁹ in profundū inferni sternitur. Ideo sicut dñi sunt contrarij, sic & serui, quia di. Aug. Superbia deo odibilis, &

diabolo similis. Propterea q̄ superbi displicent Deo, iuxta illud Iud. 9. Nec superbi ab initio placuerūt tibi. ¶ Quarto, Deus & diabolus sunt contrarij, in hoc quia Deus vult habere seruos cōcordes in charitate, 2. Ti. 2. Seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad oēs. Nā dicit Apo. 1. Cor. 12. Si quis videtur cōtentiosus esse, nos talē cōsuetudinē nō habemus. Nā Deus vult suos habere concordēs & vnanimēs. De quo P sal. 67. Deus qui inhabitare facit vnus moris in domo, s. in inferiori & superiori. Vnde Iob 25. Qui facit cōcordiā in sublimibus suis. In oppositū verò diabolus diligit discordiā, Lu. 11. Qui non colligit mecum, dispergit. Quinto, sunt contrarij, quia Deus vult habere seruos suos omni tēpore. Lu. 1. Seruiamus illi in sanctitate & iustitia corā ipso omnib. dieb. nostris, ipse diabolus etiā vult habere seruos omni tempore, iuxta illud Ier. 16. Seruietis diis alienis die ac nocte, qui nō dabunt vobis requiē: & sic non est me diū, q̄a quilibet vult sibi seruire omni tēpore, ppter quod his duobus dominis non est simul & semel seruiendū. Ideo subdit in textu: *Aur enim vnū odio habebit, & alterū diligit, aut vnū sustinebit, & alterū contēnet.* Dicit Glof. Duo videtur seruitiū tāgere genera, quidā enim seruiunt liberaliter ex amore, quidā verò seruiliter ex timore. Si enim aliquis ex amore seruiat vni dño, ille ita eū diligit q̄ omnē inimicū eius odio habet. Si autē proponat seruire duobus contrariis, tūc illū diliger cui seruiet ex amore, & alterū odio habebit, & sic non poterit vtiq; equaliter seruire. Si verò aliquis ex timore seruiat alicui dño, ille eum ita timet & eius sustinet honorē, ita q̄ honorē cuiuslibet ei cōtrarij contēnit: & sic duobus dñis cōtrariis simul & semel non est seruiendum, sed vni, Deut. 6. Dñm deum tuū timebis, & illi soli seruiēs. ¶ Reuera nos obligamur Deo seruire septē de causis. Primo, causa creationis. Dicit enim P sal. 119. Ipse fecit nos, & nō ipsi nos, & hoc ad eius seruitiū. Vnde Iſa. 44. Formati te, seruus meus es tu. Ideo dicunt naturales, q̄ in hominē tot sunt mēbra, quot dies in anno, ad designandū, quòd homo omni tēpore omnibus mēbris suis tenetur seruire Deo. Vnde Ber. Infidelē etiā vrget naturalis iustitia se totū tradere illi ad seruiendū à quo se totū habet, s. in esse naturæ. Secundo tenemur seruire deo ratione possessionis. Nā omnia que possidemus sunt à deo. Iac. 1. Omne datum optimū, & omne donū perfectū desursum est descendēs, &c. iuxta illud P sal. 8.

Omnia

Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c. Vbi Augu. Omnia subiecta sunt homini, vt homo subiectus sit deo soli. Sed di. Tamen dicitur 1. Pet. 2. Serui subiecti estote in omni timore dominis. Resp. hoc debet fieri in ordine ad summum dñm, cuius locum, & personā tenent ad Ro. 13. Non est potestas nisi à Deo, quæ autē sunt, à deo ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati, dei ordinationi resistit. Ideo Apost. ad Coloss. 3. Serui per omnia obedite dominis carnalibus, non ad oculū seruientes quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes dñm: quodcunq; facitis, ex animo operamini sicut dño & nō hominibus, scientes q̄ à domino recipietis retributionem in hæred. Qui enim iniuriam facit, recipiet id quod inique gessit, vt patet in Giesi. 4. Reg. 5. Idcirco non est contra deum, seruire homini propter deū, si non præcipiatur quod est contra deum: quia magis oportet deo obedire, q̄ hominibus, Act. 5. De quo Hier. 11. q. 3. si dominus. Si dñs ea iubet quæ non sunt aduersa sanctis scripturis, subiiciatur dño seruus. Si verò contraria præcipit, magis obediatur spiritus q̄ corpus dño, & sic soli deo est seruiendum, quia seruitium homini impensum ordinatur ad ipsum, eò q̄ omnia possidet ab ipso. Vnde Magi. in 2. dist. 1. Factus est homo propter deum vt ei seruiret, & mundus propter hominem vt homini seruiret, & positus est in medio vt seruiret, & ei seruiretur. De quo 1. Cor. 3. Omnia vestra sunt, vos autem Christi. Tertio, tenemur seruire deo ratione obligationis, quia nos ipsos obligauimus ad eius seruitium, & vouimus in baptismo abrenunciando diabolo. Iuxta illud P sal. 118. Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Propter quod dicitur P sal. 75. Vouete & reddite, &c. Nam scribitur Eccl. 5. Multò melius est non vouere, quàm post votum promissa non reddere. Dicit Glo. Ante votum est libertas, post votum verò necessitas. Quarto, tenemur seruire deo ratione emptionis, quia ipse emit nos ad eius seruitium. 1. Cor. 6. Empti estis pretio magno. Reuera magno, 1. Pet. 1. Scientes q̄ non corruptibilibus, auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati: propter quod non debemus ei seruitium reculare, qui ita voluit nos carē comparare. Quinto, seruire deo tenemur ratione compensationis, quia ipse seruiuit nobis prius, ideo nos ei viceuerſa, Lu. 22. Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Reuera trigina-

ratribus annis iuxta illud Isa. 43. Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborē in iniquitatibus tuis. Ideo dic cū Pf. 115. Quid retribuā dño pro omnib⁹ quæ retribuit mihi? Ber. O bone Iesu, quid ego sum respectu tuæ maiestatis: & si milleſtes millies me rependerē, tibi non recōpensarē. Dicamus igitur cū Tobia c. 12. Pater quā mercedē dabitur ei, aut quid dignū poterit eſſe huius beneficiis, quoniā omnibus bonis repleti ſumus per eū: Sexto, ratione iuſtificationis. Ro. 5. Iuſtificati in ſanguine ipſius ſalui erim⁹ ab ira p̄ ipſum, & nō ſolū ſemel, ſed quotidie in ſacramētis. ſ. in baptiſmate & pœnitētia. Vnde Magi. in 2. Sic miſericordia dei & pietas humanis lapſibus ſubuenit, vt in quacunq; hora homo ingemuerit, &c. Nā ſcribitur Isa. 60. Gēs & regnū quod nō ſeruiert tibi, peribit. Ideo 1. Reg. 7. Pæparate corda veſtra dño, & ſeruite ei ſoli, & eruet vos de manu Philiſthiim, demonū. Septimò, ratione pmiſſionis mercedis, quia pmiſit nos cibare, potare, & latificare. Isa. 65. Ecce ſerui mei comedēt & vos eſuriētis, ecce ſerui mei bibēt & vos ſitietis, ecce ſerui mei lætabūtur & vos cōfundemini, ecce ſerui mei laudabūt præ exultatione cordis, & præ cōtritione ſpirit⁹ vluſabit. Ideo 2. Cor. 6. In omnib⁹ exhibeamus nosmetipſos ſicut dei miniſtros, nā pmiſit magnū pretiū. Mat. 5. Merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Nā Chriſtus valde exaltauit arma ſua, patet hoc de cruce & clauis. Quid faciet ſeruis ſuis, d. Aug. cū tm̄ honorē tribuit pœnis? Io. 12. Vbi ego ſum, illic & miniſter me⁹ erit. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eū patet me⁹. ¶ Sed heu ſex genera hominū excuſant ſe de ſeruitio Dei. Primi ppter iuuetutē, dicētes illud vulgare Pro. Gaudēdū eſt iuuetuti, cū ſenuero totū me deo dedā. Similiter illud Sap. 2. Vtamur creatura tāquā in iuuetute celeriter, vino pretioſo & vnguētis nos impleam⁹, & nō prætereant nos ſuos tēporis. Audi illud, Maledict⁹ q̄ florē ſuā iuuetutis offert diabolo, feces ſenectutis deo. Ro. 12. Obſecro vos per miſericordiā dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuētē. Nā valdē placet deo qđ iuuenes ei ſeruiūt. Thre. 3. Bonū eſt viro cū portauerit iugū dñi ab adoleſcētia ſua. Ier. 13. Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam? Prou. 22. Adoleſcens iuxta viā ſuā, etiam cū ſenuerit, &c. Nam ſcribitur Leui. 22. Caput cū cauda offerri. Secūdi ſe excuſant propter temporalium occupationē, quia diuites ſunt & multa habēt. Ideo

minus

minus volūt ſeruire Deo, cū eis deus plus dederit. Sed ſi tales aduerterēt, q̄ omnia habēt à Deo, plus ſibi ſeruirent. Luc. 12. Cui multū donatū eſt, multum quæretur ab eo: & ſi multa habes, à Deo habes. 1. Cor. 4. Quid habes quod non accepiſti? Ideo de talibus Deus cōqueritur illud Pf. 108. Poſuerūt aduerſum me mala pro bonis, & odiū pro dilectione mea. Tertij Deo ſeruire nolunt propter bonitatem, dic. Benignus eſt Deus, cōdonabit mihi, & ſciēter & friuolē faciunt cōtra Deū, ideo q̄ nō ſtatim punit, & ſua bonitate eos longo tempore cōſeruat. De quibus Eccl. 8. Quia nō profertur citō cōtra malos ſentētia, abſq; vllō timore filij hominum perpetrāt mala. Pater hoc ex eo, quia ſi quis cōtinentaliter ſciēter q̄ quā citō peccaret luxuriādo, incurreret leprā corporis: & ſic qui chorizaret, amputarēt ſibi pedes, mentēdo linguā amitteret, vel ſi ſolueret feſtū celebre, eruendū eſſent ei oculi, talis ſemper à peccatis caueret. Sed quia nō puniuntur, paruipendunt, & benignitatem dei contemnūt. De quibus Ro. 2. An diuitias bonitatis eius & patientiæ & lōganimittatis cōtemnis? ignorās quoniā benignitas Dei ad penitentiā te adducit? Secundū autē duritiā tuam & impœnitens cor theſauriſas tibi iram Dei in die iræ. Dicit enim Greg. Quātō diutius expectat, tātō durius punit. Quarti ſe excuſant per paupertatē, timētes fame mori, ſi præcepta dei deberēt ſeruire, & in iuſtitia & veritate emere vel vedere, nō attēdēt illud Pf. 36. Nō vidi iuſtū dereliētū, nec ſemen eius quærēs panē. Dicit nanq; Aug. Nūquid paſcet & potabit cōtēnentes ſe, & deſeret diligētes ſe? i. nullo modo. Ideo Pfal. 54. Iacta cogitatū tuum in domino, & ipſe te enutriet. Recordare quomodo paut filios Iſraēl in deſerto manna. Exo. 16. Et quomodo Eliam paut pet coruū, mittēdo carnes & panes mane & vespere, 3. Reg. 17. Quinti ſe excuſant per grauitatem, quòd ſit nimis graue Deo ſeruire, & æſtimāt ſe nunquā aliquod bonum habituros, quando Deo incipiunt ſeruire. Cōtra quos dicit Saluator, Matth. 11. Iugum meum ſuauē eſt, & onus meū leuē. Sed hoc non apparet eis, quia ſunt ſicut axis nō vnctā in curru quæ murmurat, & ſi tales nō ſunt vncti oleo charitatis: quia dicit Apoſt. 1. Cor. 13. Charitas omnia ſuffert etiā mortē, Cant. 8. Fortis eſt vt mors dilectio. Ber. Charitas omne graue facit leuē, & vbi amor dei, ibi non eſt labor, ſed ſapor. Ideo Hier. Sicut credenti nihil impoſſibile, ſic amanti nihil difficile. Sexti ſe excuſant, per

erubescentiã, quia erubescūt de humilibus seruitiis Dei, sicut cōfiteri peccata, visitare infirmos, & illis seruire, cæcos ducere. De illis dixit Iesus, Luc. 9. Qui me erubuerit & sermones meos, hūc filius hominis erubescet, cū venerit in maiestate sua, & patris & sanctorū angelorū: sed mūdo & diabolo seruire iam cōmuniter est honorificū & laudabile, vt saltare, chorifare, superbè incedere, crapulosè viuere, & sic de aliis, hoc iã reputatur à secularib. honorificū, iuxta illud Ps. 9. Quoniã laudatur peccator in desiderijs animę suę, & iniquus benedicitur. Sed boni & serui dei deridētur & vilipēdūtur & detractoriè loquuntur de seruis Christi. De quo Ber. Si qs est humilis, dicūt eū hypocritã: si misericors, dicūt prodigū: si qs diues, dicūt auarū: si affabilis, nomināt eū dissolutū, si simplex, fatuū: si docet, dicūt honoris mūdani cupidū: si tacet, inutilē: si ieiunat, hypocritã vel tenacē: si comedit, dicūt eū esse voracē. De talibus dicit Ps. 2. Qui habitat in cœlis, iridebit eos, &c. Et isti boni, qui patiēter sustinēt derisiones aliorū, s. malorū, honorabūtur à sanctis in cœlis & ab angelis & ab ipso deo, iuxta illud Sap. 5. Quòd dicēt p. secutores & tales derisores bonorū, Hi sunt quos habuim⁹ aliquā in derisum. Et sequit. Ecce quō cōputati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorū est, ergo errauimus, &c.

¶ De vitanda superflua ac immoderata solitudine. Et quòd quærentes regnum Dei & iustitiã eius, de Christo diffidere nequaquam debeant.

ENARRATIO II.

Nolite soliti esse dicentes, Quid māducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Mat. 6. ¶ In verbis præmissis duo innuūtur. Primò prohibet solitudinē mētis timorata, ibi: Nolite esse soliti. Secūdo docet rectitudinē mētis ordinata, ibi: Primū quarite regnū Dei. De primo dicit: Nolite soliti esse anime vestre. i. vitæ animalis, quid māducetis, nec corpori vestro quid induamini. Duo enim sunt necessaria vitæ humanæ, s. victus & vestitus, pro quibus homines nemiū sollicitantur. Et hoc prohibet in præsentī. ¶ Pro quo sciendū, q̄ sollicitudo est triplex, s. tolerabilis, laudabilis & vituperabilis. Prima est tolerabilis, vt dū homo sic instat post tēporalia moderatè, loco & tēpore, vt nō amittat æterna, vt Martha Luc. 10. Martha, sollicita es. Nam hæc sollicitudo est nobis imposta ppter peccatū, & est pœna peccati. Gen. 3. In sudore vultus tui, &c. Hæc solitudinē moderatã docet Salomon Prou. 6. Vsq̄ quo piger dormis: Et dicit ibidē: Vade ad formicam, o piger,

o piger, & cōsidera vias eius, quæ cū nō habeat ducē, nec præceptorē, neq; principē, parat in æstate cibū sibi, & congregat in messe quod comedat. Nā dicit S. Tho. 2. 2. q. 187. art. 7. Sollicitudo quã diuitiã secū afferūt, à diuitiis totaliter separari nō pōt. siue sint magnæ siue paruæ: sed necesse est hominē aliquo modo sollicitari de acquirēdis vel conseruandis rebus exteriorib. Idcirco hæc sollicitudo moderata nō est prohibita. Secunda est sollicitudo laudabilis quæ est circa sp̄itualia. Vnde Ephe. 4. Solliciti sitis seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Hæc sollicitudo aliquando est de egenorū p̄uisione in charitatis operatione. De qua Gelaf. papa 87. di. diuinæ. Diuinæ retributionis memor ad p̄dificatē cōscientiã nō ambigas pertinere, egentiu cōmodis piã solitudinē nō negare. Itē sollicitudo laudabilis est de animę custoditione, s. à peccatis. Deu. 4. Custodi temetipsum & animã tuã sollicitè. Et Prou. 4. Omni custodia serua cor tuū. Itē laudabilis est sollicitudo de mādatorū obseruatione. Ios. 23. Tantū cōfortamini & estote solliciti, vt custodiaris cūcta quæ scripta sunt in volumine legis. Hæc sollicitudinē requirit à nobis deus, Mich. 6. Indicabo tibi o homo quid sit bonū, & qd dñs requirat à te. Vtiq; facere iudicium, & diligere misericordiã, & sollicitū ambulare cū Deo tuo. Ideo 2. Tim. 2. Sollicitè cura teipsum. Similiter Ro. 12. Solitudine non pigri. Tertia sollicitudo est vituperabilis, quæ prouenit ex inordinato amore tēporaliū, & diffidētia p̄uisionis diuinæ. Vnde Chry. Sollicitudo cupiditatis est filia desperationis, & impedit hominis salutē. Matt. 13. Sollicitudo seculi istius & fallacia diuitiarū suffocat Dei verbū. Imò facit trāsgredi omne Dei præceptū: Nā avari per solitudinē superfluã violant primū præceptū Dei, s. Nō habebis deos alienos: nam avaritia est idolorū seruitus. Eph. 5. Et Aug. Quicquid plus diligis, Deus tuus est: si pecuniã, pecunia: si hominem, homo. Itē trāsgrediūtur secundū præceptū, s. non assumas nomen domini Dei tui in vanum. Avari enim pro parua pecunia mentiūtur & periurant. Itē sollicitudo talis facit trāsgredi tertiu præceptū, s. Memeto vt diem sabbati sanctifices (quiescēdo ab omnibus operibus exteriorib.) tu & filius tuus & filia tua, seruus tuus & aduena qui est intra portas tuas, & vacādo diuinis operib. iuxta illud Aug. Dominicis diebus nihil aliud agendū est, q̄ Deo vacandum. Sed avari plus quærūt acquirere pecunias festiuis diebus negotiādo,

vēdēdo & emēdo q̄ in ferialib. Itē in singulis aliis p̄ceptis fit trāsgressio per sollicitudinē auaritiæ, vt pater inuēti. Et hāc prohibet dñs di. *Nolite solliciti esse. s. inordinatē, superflue & illicitē.* Nam sollicitudo illicita fit quadrupliciter. Primò ex parte illius de quo sollicitamur, vt si tēporalia tāquā sine querimus, cum deus sit finis omniū. Apoc. 1. Ego sum alpha & ω. Ideo 1. Cor. 10. Omnia in gloriā dei facite. Secūdo fit illicita p̄pter superflūū studiū, per quod à spiritualibus homo notabiliter retrahitur, vt dicit dñs, Matth. 13. Diuitiæ spinæ sunt, quæ pūgūt & vulnerāt: & sic sollicitudo tēporaliū pugit mētē, vulnerat cōsciētiā. Tertio fit illicita quādo est inutilis, vt mercator manēs domi mittit merces ad forū, & ipse cōtinuē sollicitatur pro absentib. cogitādo anxie ne pereāt, & rapiātur, & tñ eius sollicitudine non possunt custodiri: & sic illa sollicitudo est inutilis, sed deberet deo cōmittere: iuxta illud 1. Pet. 5. Omnē sollicitudinē vestrā p̄iciētes in eū, quoniā ip̄s est cura de vobis. Quartò, sollicitudo est illicita & inordinata ex parte timoris superflui, cum homo timeret quādo facit ea quæ debet q̄ necesse s̄aria sibi deficiāt. Et hoc p̄uenit ex diffidētia. Et hāc dissuadet multis rationib. Prima ratio est à maiori. Victus em̄ requiritur p̄pter vitā animæ, idem tēp̄ verò ad cōseruationē corporis. Sed deus dedit quā maius est, animā, s. & corpus. Ergo dabit quā minus est, s. victū & amictū. Vnde Chryf. Nisi deus vellet cōseruare hominē qui est, ipsum nō creasset: quia ipsum instituit, vt animā cibo, corpus vestimēto cōseruaret. Ideo utrūq; ipse tribuit. Et hoc est quod dicit, *Nō potestis Deo seruire et māmona: sed oportet alterū contemnerē.* Attendite, q̄ seruitutē māmonæ fugiatis. Ideo dico vobis ne solliciti sitis, i. anxij & nimis intēti. Chryf. Nō dicit operari nolite. Imò operari manibus vt corpus sustentetur, laudabile est. Sed vt dicit Gl. Prohibet sollicitudinē, quæ trahit ab æternis. Et rursum secūdū Chry. Afflictionē prohibet in acquirēdis tēporalibus & in perditis. *Anima vestra quid mādū est.* Non q̄ intelligibilis anima comedat, sed quia nō manet coniūcta corpori, nisi cum nutritur, vel quia animati corporis est suscipere nutrimentum, cōgruē, nutrire animæ attribuitur. Vnde anima in hoc loco pro animali vita ponitur. *N. que corpori vestro quid induamini.* Ecce alia sollicitudo quæ prohibetur circa vestimentū. Præmissio intēto primū probationem adducit. *Nōne anima plus est quā esca?* De hoc nō est dubiū, quia esca nunquā posset viuificare

uiuificare nisi esset anima, in qua est principium vitæ. Plus est igitur anima viuēs quā esca, & corpus plus quā vestimētum. Nā animā Deus carne vestiuit, quia caro animæ est vestimētū. Nullū igitur vestimētū tāti est valoris quāti est corpus, q̄ tamē animæ est, quia viuēs cū ea est, etiā quia frustra apponerētur vestimēta, nisi ipsum haberet naturalē calorē in se. Cyril. Deus qui exhibuit quod maius est, nō negabit quod minus est. Attēde ergo quod prohibetur sollicitudo supersecuritatis. Itē attēde, q̄ non prohibet operis laborē sed sollicitudinē. Itē attēde, q̄ anima est plus quā esca, & tamē gulosi perdunt animā propter cibū. Exēplum de diuite epulone & Esau. Itē cū corpus plus sit quā vestimētū, magis tamē sollicitatur ipsi luxuriosi mūdare vestes & ornare, quā corpus à luxuriæ fæce purgare. Ideo quotidie in fæce luxuriæ vel simo corpus velut porci maculant. Secūda ratio est exēplaris, quia Deus pascit volatilia absq; corū sollicitudine, quorū minor est cura quā hominū. Multò magis homines. Et de hoc dicit, *Respicite volatilia cœli.* Iob 12. Nimirū interroga iumentā & docebūt te, & volatilia cœli, & indicabūt tibi. Et 30. super volucres cœli erudit nos. Hæc em̄ nō sollicitatur quomodo cibus nascatur, nō quomodo seminetur. Itē nō sollicitatur cōgregādo pro futura indigētia. *neque congregātis in horrea, sed pater vester pascit illa.* Pascit pater familiās seruos, pascit animalia, s. in obsequio filiorū. Quātò ergo magis filios qui chariores sunt illis? *Nōne vos magis pluis, s. pretij estis?* plus enim valet homo quā volatilia. Primo quidē quia homo cum sit animal rationale, sublimius ordinatur in rerū natura. Nā omnia alia animalia Deus fecit propter hominē, hominē vero propter seipsum. Phil. 2. phy. Homo est quodammodo finis omniū, & finis dignior est ordinatis in finē. Et ideo quia homini æternitas promittitur, aues verò hodie sunt, & cras nō sunt nec erūt, & si Deus absq; earū sollicitudine tribuit eis victū, multò magis homini cui deus dedit operādi scientiā & fructificādi sp̄e. & nota, nō dicit q̄ non volāt ad agros querentes cibū, ad designandum, quòd habere debemus moderatā sollicitudinē & adhibere laborem. Hoc est cōtra quosdam, de quibus dicit Aug. Fuerunt aliqui dicētes nō debere laborare, sed totū diuinę prouidentię cōmittere. Et hoc falsum, quia dicit Psal. 126. Labores manuum tuarū, quia manducabis, &c. Similiter & Apof. 2. Thessal. 3. Neque gratis panem manducauimus ab aliquo, sed

sed in labore & fatigatione nocte ac die operâtes. Si q̄s nō vult operari, nec mādūcere. Sed di. Ex quo Deus pascit volatilia cœli absq; labore, quare ita nō pascit hominē absq; sollicitudine & labore? Resp. quia volatilibus deus nō dedit artē & scientiā laborādi, hominibus verò dedit scire & posse laborare. Et ideo qui labore victum acquirūt, à Deo nutriuntur, & vltierius propter eorū operationē dat etiam homini temporalem mercedē. Si qui verò essent qui nec scirent nec possent laborare, illos Deus sine eorū sollicitudine pasceret sicut volucres cœli. In cuius figurā Gen. i. Postquā Deus creauit homines, sciens quòd viuere non poterant sine alimento, statim prouidit eis de cibo, di. Ecce dedi vobis omnem herbā afferentē semen super terrā, & vniuersa ligna, quę habēt in semetipsis sementē generis sui, vt sint vobis in escam & cunctis animantibus terrę, omnīq; volucris cœli. Cū igitur virtus Dei nō sit debilitata, & hoc quotidie facit in minoribus animalibus, quātō magis in maioribus? Tertia ratio est defectu nostrę sollicitudinis, quia neq; nostra sollicitudo tāti vigoris est: vt possimus per eā acquirere, vt hic probat, dicēs: *Quis vestrum cogitās, s. sollicitudine cogitationis suę, potest adijcere ad staturā suam cubitū unum?* i. quis est qui sollicitē cogitando posset se maiore facere vno cubitu? certē nullus. Igitur quia nutrimentū ordinatur ad augmentum corporis, si augmentū nō acquirimus ex nostrā sollicitudine, ergo nec nutrimentū. Item secundū Aug. Illi relinquenda est cura agendi corporis, cuius cura facta est vt esset tāte stature, &c. Quarta ratio est ex cōsideratione florū, qui crescūt & vestiūtur sic diuersis colorib. nec tamē subsistūt sed mittūtur in clibanū. Multō magis ergo deus nutrit & vestiet homines, qui capaces sunt fidei & notitię ipsius. Et hoc est quod dicit: *De vestimēto quid solliciti estis?* Proximę duę rationes arguūt magis cōtra sollicitudinē victus, quę necessitas est frequēter maior. Hęc autē ratio arguit cōtra sollicitudinē vestimētorū. quę minor est, quia multi sine vestibus vixerūt, sed sine victu nō. *Cōsiderate liba agrī:* nomine liliorum intelligit generaliter *quoscunq; flores. quomodo crescūt,* terra illis præbente nutrimentū cum rore cœli: crescūt absq; sollicitudine: *non laborāt,* acquirēdo victū vt crescant: *neque nem.* Nere est filia cōponere, flores igitur nō filant vestimenta coloris varij sibi texēdo. Deinde cōmēdat florū ornatū, quia excedit omnē ornatū humana industria factū. *Dico autē vobis, quoniam*

iam nec Salomon qui super oēs reges delitiis abūdauit, in omni gloria sua. i. quādo magis fuit gloriosus, cooperus est, in isto colore, sicut unum ex istis. Hier. Reuera inquit. Quod sericū, quę purpura regū, quę pictura textricū potest floribus cōparari? Ipse color dicitur vestimentum floris sicut dicitur: *Operuit istū rubor.* Quid ita rubet vt rosa? quid ita cādet vt lilium? Violę verò purpurā nullo superari murice, i. purpureo colore oculorū magis q̄ sermonū iudiciū est. *Si autem fuerit agri,* quod ideo scēnū dicitur, quia facilē igne accēdatur, *quod hodie est, viret & floret, cras exsiccatū in clibanū,* i. in furnū vel in fornacē mittitur, vt cōburatur, *Deus sic vestis,* statuto tēpore lilia formātur in frōdibus, vestiūtur cādore & implētur odore, & quod terra radici non dederat, Deus inuisibili operatione largitur. *Quātō magis vos modice fidei?* Verē modicę sumus fidei, quos etiā exēplo sensibilū oportet ad fidē ducere. Quintā rationē adducit ex differētia, quę debet esse inter fideles & incredulos. Vnde nō credētes esse quicquā præter hæc sensibilia, ea sola inquirūt quę Dei prouidētia non credūt largiri, sed humana haberi sollicitudine: sed quia tales nō sunt fideles, bene repetit principale propositum. *Nolite ergo solliciti esse,* i. Cor. 7. Volo vos sine sollicitudine esse, dicēs: *Quid māducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur?* Raban. Nō dixit: Ne sitis solliciti de victu, poru, & vestitu: sed quid māduccitis, quid bibatis, quo operiamini. Vbi illi argui vidētur qui spreto communi victu vel lautiora vel austeriora quarūt, quā hi cū quibus vitā ducūt. *Hęc enim omnia gentes inquirunt,* & hoc propter causam iam dictā, quia nō credētes. Et secūndū Greg. Quia nullā spē habēt futuri seculi neq; iudicij: ideo ista quarūt tanquā bona maxima. Itē secundū Chry. Quia non credunt tēporalia Dei gubernari prouidentia, sed casu euenire, ideo pro ipsi sollicitātur. Christiani verò qui sperāt æternū, non de tēporalibus debēt esse solliciti, qui etiam sciunt Dei prouidentia distribui hominibus. Sextā rationē adducit ex sollicitudine Dei patris erga nos. Propter quod nos sollicitos esse nō oportet. Neq; enim filij debēt sollicitari, sed hęc sollicitudinē relinquūt patri. Vnde tex. *Scit enim pater vester, &c.* Chry. Qui creauit naturā eius nouit indigentiam. Quòd si pater est, non potest despicerē filios. *Quia his omnibus indigetis,* sicut patres licet filiis nō dant superflua, tribuunt tamē eis necessaria. Vnde Luc. 11. Si vos cū sitis mali, nostis bonā data dare filiis vestris: quātō magis pater vester

ster celestis de celo dabit spiritū bonū petētibus se? Sed di:
Tamen videmus multos bonos & etiā malos pati penuriā.
Vnde hoc prouenit? Respondetur, quod septē de causis ali-
quando patimur penuriā in necessariis vitæ. Primò, ex de-
merito peccatorū nostrorū. Deut. 32. Cōsumētur fame & de-
uorabūt eos aues morsu amarissimo. Et ponit rationē: De-
reliquerunt Deum factōrē suū, & recesserūt à Deo salutari
suo. Ideo Eccle. 39. Ignis, grando, fames, & mors, oīa hæc ad
vindictā creata sunt. Secūda causa propter virtutis exerci-
tiū. Vnde 2. Cor. 11. In labore & ærumna, in vigiliis multis,
in fame & siti, &c. Et hoc fuit propter augmentationē meri-
ti. Tertia causa propter nostræ auaritię imporrunitatē. Vn-
de Ambr. Immoderatus tēporaliū appetitus facit, vt neces-
sariis caream. De quo Ier. 42. Fames pro qua solliciti estis,
adhærebit vobis. Quarta causa propter humanā superflui-
tatē, quia superflua quærimus. Ideo dignū est vt necessariis
careamus, quia cui nihil est quod habet, constat illū egere.
Quinta causa propter abusum tēporaliū, quia creatura dei
abutuntur, ergo dignū q̄ aliquādo etiā necessariis careant,
quia dicit Aug. Male possidet qui malē vitur: ergo non est
dignus bonorū possessione. Sexta causa propter ingrati-
tudinē, quia dicit Gre. Nō est dignus dādis, qui nō agit gratias
de datis. Septima causa est, vt credamus Deū nobis præbere
tēporalia. Si em̄ nostræ sollicitudini semper nō cōmitteren-
tur, fortasse crederem⁹ tēporalia esse à nobis, vel ex debito
tribui à Deo: cū verò Deus aliquādo ea subtrahit, ostendit
q̄ ipse sit dñs, qui præbet, iuxta illud 1. Cor. 4. Quid habes
quod nō accepisti? si autē accepisti, quid gloriaris quasi nō
acceperis? Ideo Apost. 1. Tim. 6. Diuitibus huius seculi præ-
cipe nō sublimē sapere, i. per superbiam eleuari, neq; sperare
in incerto diuitiarū, sed in Deo viuo qui præstat nobis om-
nia abūdē, & hoc considerās Iob 1. dixit, Dñs dedit, dñs ab-
stulit, &c. Propter quod subdit: *Querite primū regnū Dei & ius-
titia eius, &c. & hæc omnia, i. temporalia, adiciuntur vobis*, quia di-
cit Ambr. Dedecus est homini curare de cibo, quia militat
pro Dei regno. Sequitur, *Primū querite regnū dei*. Ista est secū-
da pars principalis, in qua docet rectitudinē mētis ordinatę,
dicēs: *Primū querite*. Pro quo sciēdū, q̄ triplex est regnū Dei.
Primū est circa nos, & est militatō Ecclesię. Secūdū est in
nobis siue interius, & est regnū gratię. Tertiū est super nos,
& est regnū glorię. Dixi primo regnū Dei est circa nos, &

est

est militatō Ecclesię. De quo Mat. 13. Mittere filios hominis
angelos suos, & colligēt de regno eius omnia scādala, i. de
Ecclesia. Nā in Ecclesia sunt varia genera hominū, quæ cō-
tinet bonos & malos. Et hoc ideo secūdū Aug. Vt boni per
malitiā malorū exerceātur, & hoc consuevit fieri ab initio
mūdi, vt di. Gre. 20. Moral. In Ecclesia sicut in arca sunt triti-
cū & palea, quæ simul permittūtur crescere vsq; ad mes-
sem, & in tēpore messis diceret messoribus, Colligite primū
zizania & alligate ea in fasciculos ad cōburēdum, triticum
autē cōgregare in horreū meū. Et sic tolleret scādalum de
regno Dei, i. de Ecclesia, qui regnū quærere debemus & ius-
titia eius. ¶ Sed di. Quæ est iustitia eius? Resp. Vnio fidei &
charitatis, vt habetur de cōsec. d. 1. ecclesia. Ecclesia est mul-
tudo vel collectio fidelium, fide & charitate vnita. Pro qua
vnione Christus orauit, Ioh. 17. Pater rogo vt oēs vnū sint,
sicut tu pater in me, & ego in te. Itē iustitia eius cōsistit in
Christi imitatione. Exo. 25. Inspice & fac secūdum exēplar
quod tibi in mōte monstratū est, i. in Christo, qui di. Io. 13.
Exēplum dedi vobis, vt quemadmodū ego feci vobis, ita &
vos faciatis. Dicit nāque Aug. Christiani nomē frustra sor-
titur, qui Christū minimē imitatur. Quid em̄ prodest vocari
quod nō es, & nomē vsurpare alienū? vel quomodo Chri-
stianus diceris, qui Christi actus nō sequeris? Item iustitia
huius regni consistit in hoc q̄ præcepta Ecclesię debemus
obseruare, iuxta illud Pro. 9. Cōserua fili mi præcepta patris
tui, &c. Secūdū regnū est regnū interius, i. regnū gratiæ cō-
sistēs in anima quā Deus inhabitare dignatur. De quo Luc.
17. Regnū Dei intra vos est. Dicit nāque Aug. Quādo volū-
tas nostra Deo obedit, & tota nostra intētio in Deū tēdit, &
omnis mēs nostra & affectio se in Deū dirigit, tunc dicitur
regnū Dei fore in nobis. Nā secūdū Ber. Sicut in regno bea-
titudinis Deus se præsentē exhibet electis suis ad glorifica-
tionē, ita etiā se eis exhibet in via peregrinationis ad iusti-
ficationē, vt à quo glorificādi sunt p̄ speciē, ab ipso prius iu-
stificētur p̄ fidē. Tertiū regnū est superius, vbi sanctorū an-
gelorū habitatio est præparata. De quo Mat. 25. Venite be-
nedicti patris mei, &c. Nunc igitur in præsentī sermone di-
cendū est de regno gratię quod Deus operatur in anima no-
stra, dicēdo: *Primū querite regnū Dei*, q. d. Quærite diligētēter
operibus meritoriis, deuotis exercitiis, virtutibus & gra-
tis, vt fiant animæ vestræ regnū Dei. Nam anima rationa-

lis

lis cum virtuosus operibus & deuotis exercitiis, allicit sibi Deū vt ipsam misericorditer dignetur inhabitare. Nā ipse dixit Prou.8. Delitiæ meæ esse cum filiis hominum.

¶ Dominica decimasexta post Trinitatem.

De tristitia luctūque super morte propinquorum moderando. Ac cur Deus quosdam in primo iuuentutis flore mori velit.

ENARRATIO I.

Misericordia motus super eam dixit: Noli flere. Luc. 7. In summa Euang. duo inuētur. Primò, vita nostra miserabilis & penuriosa. Secūdò, misericordia Christi inexplicabilis & copiosa. Primū patet in principio. Secūdum ibi, *Misericordia motus.* De primo dicit, *In illo tēpore.* Finito sermone in mōte cū in descēsu mōtis sanauit leprosum, ingressus Capharnaum sanauit seruum Cēturionis, vt habetur Luc. 6. & 7. Post hoc trāsiens ad portā Naim dicēte tex. *Ibat Iesus in ciuitatē qua vocatur Naim.* Bed. Naim est ciuitas Galileæ in secūdo miliari à mōte Thabor. *Ibat discipuli eius cū eo, s. quasi stellæ sequētes solē, & sicut filij imitātes patrē, & turba copiosa.* Hoc factū est ordinatione diuina, vt euidentius fierēt miracula. Cū appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris sue, & ex hoc maior fuit causa doloris. Dicit enim Gregor. Acumenq; molē breuib; exprimit verbis. Fuit nāque tristitia eius magna multiplici de causa. Prima, quia homo mortuus est qui naturaliter est descendus. Eccl. 38. Fili in mortuum produc lachrymas. Secunda causa, quia filius eius mortuus erat: quod fuit maius. Tertia causa, quia fuit filius eius vnicus & vnigenitus: dolor de morte vnigeniti est maximus. Ier. 6. Luctū vnigeniti fac tibi plāctū amarū. Idcirco Dauid volēs exprimere magnū dolorē de morte Ionathæ, dixit 2. Reg. 1. Doleo super te frater mi Ionatha. Sicut mater vniciū amat filiū suū, ita ego te diligebā. Quartā causam tristitiæ subdit: *Et hæc vidua erat,* quia persona miserabilis & desolata, nullā habēs cōsolationē secularē & mūdā, ideo cōsolabatur à dño, 1. Tim. 5. Quæ verē vidua est & desolata speret in Deū, & dominus erit fiducia eius. Ier. 17. Nā scriptum est in Psal. 67. Deus est pater orphanorū & iudex viduarū: propter quod orphani & viduę nō sunt tribulationibus anxii: nā dñs ista iudicat. Eccl. 35. Nōne lachrymæ viduę ad maxillas descendunt? De maxilla ascēdunt vsque ad cælum, & dominus exauditor non delectabitur in illis, q. d. sed acriter iudicabit. Prou. 22. Non facias violentiam pauperi

pauperi, quia pauper est. neq; cōteras egenū in porta, quia dñs iudicabit causam eius. Idcirco officiū est regū & principū pupillos & viduas tueri, vt habetur in can. 23. q. 5. Regū. Regū officiū est propriū facere iudiciū atq; iustitiā, & liberare de manu calūnantium vi oppressos, & peregrinis pupillisq; & viduis qui facilius opprimūt à potentibus, præbere auxiliū. Nā in hoc magnā acquirūt dei gratiā, Ecc. 4. In iudicando esto pupillis misericors vt pater. Et eris vt velut filius altissimi obediēs. Quintā causam tristitiæ subdit, *quia efferebatur.* & turba copiosa ciuitatis fuit cū illa, s. eā conso- lando, & ei cōpatiēdo. Nobis in exēplū, vt mortuos conducamus, iuxta illud Eccl. 38. Fili in mortuū produc lachrymas. Et contege corpus illius, & nō despicias sepulturā illius. Quia ex hoc Tobias meruit illuminationē oculorum suorū, Tob. 12. cui dixit angelus. Quādo sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandiū tuū, & mortuos abscondebas per diē in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli oratio nē tuam dño. Ideo Eccl. 7. Melius est ire ad domū iustorum q̄ ad domū cōiuuij. In illa enim finis cunctorum admonetur hominū, & viuēs cogitat quid futurū sit. Reuera homo exi- stēs in cōductu mortui recordari debet q̄ talis sit futurus, qualis ipse præsens est. Primò, q̄ pdidit tēpus gratię. Apoc. 10. Tēpus non erit amplius. Secūdò, cogitare debet, q̄ vadit singulariter, Ps. 40. Singulariter sum ego donec trāscā. Nā oēs amici eius derelinquent eū & implebitur illud A- post. Gal. 6. Vnusquisq; onus suū portabit, & Eze. 18. Filius nō portabit iniquitatē patris, & pater nō portabit iniquita- tē filij. Tertiò, q̄ exibat nudus. De quo Bern. Mundus inexorabilē constituit sibi ianitorē, qui nihil finit deportare. Et 1. Tim. 6. Nihil intulimus in hūc mundū, &c. Ideo scri- bit Salomō Eccl. 11. Si annis multis vixerit homo, meminif se debet tenebrofi tēporis & dierū multorū, qui cū venerint, vanitatis arguētur præterita, quia erit tēpus iustitię, de quo Ps. 74. Cū accepero tēpus, ego iustitias iudicabo. Nā dicit Bern. Statim. post mortē præsentabor ante districtum iudicem de omnibus operibus redditurus rationē. Idcirco circa exequias mortuorū nō est ridendum, neq; vanitas ex- zercenda, sed salubri deuotione sepulturæ mortuorū assi- stendū: nā sepelire mortuū est valde meritōrium. Vnde Va- le. Maxi. libr. 1. narrat, Simonides poëta cū ad littus na- vem applicuisset, & corpus inhumatum iacens sepelisset,

admonitus est ab eo ne proximo die nauigaret, & interim remāsit: qui autē nauigare cōperunt, fluctibus & procellis obruti sunt. Idē in eodē: Simonides cū apud Scopā cōnaret, nuntiātū est ei duos iuuenes ad ianuā stare rogantes vt ad eos cōtinuō prodiret, q̄ cū exisset, neminē reperit, eodē autē momēto tricliniū collapsū oēs cōuiuas oppressit, & ipse propter hanc pietatē euasit. Idcirco bonū est sepelire mortuos, q̄ ab antiquo solebat fieri signū circa sepulchra, vt dicitur 1. Mac. 13. Misit Simō & accepit ossa Ionathæ fratris sui & sepeliuit ea in Modim, in ciuitate patris eius. Et edificauit Simō super sepulchrū patris sui & fratrum suorum ædificiū altū visu, lapide polito antē & retro, & statuit colūnas magnas, & super colūnas arma ad memoriā æternā, videlicet q̄ pater & fratres fuerunt in exercitio armorū p̄ defensione fidei & populi sui. Et hoc in cōsuetudinē venit, q̄ lapides sculpti ponūtur in aliquib⁹ sepulchris in aliquibus ligna in figura crucis, vt vidētes viui orēt p̄ defunctis. Nā dicit Gre. 13. q. 2. animæ: Exequiæ p̄positæ nō sunt mortui auxiliatiuæ, sed magis viuorū solatia. Nō tamē abiiciēda sunt corpora defunctorū, maxime iustorū, q̄ hīc fuerūt rēpla spiritus sancti, sed cū deuotione & honore sunt tumulāda, q̄a dicit Aug. 13. q. 2. nō æstimemus: Sepultura deuotæ officiū, bonæ fidei est testimoniū, quia in hoc ostēdimus, q̄ bonā fidē habuerūt, & etiā fidē nostrā demonstramus, & nobismetipsis p̄ficimus. Et licet exequiæ solēnes nō p̄ficiāt malis, vt dicit Aug. 13. q. 2. quibus: Peccata dimissa non sunt à sacris locis, post mortē adiuuari nō possūt: sed bonis p̄dest. Vnde Gre. Cū grauiā dimissa sint, tūc p̄dest mortuis. De quo Aug. Si quis sepelitur in Ecclesia alicuius martyris, ipse videtur p̄desse defūcto, & hoc si est de numero electorū in vera p̄nitentiā finies vitā, nō autē obstinatis & impenitentibus p̄dest. Ideo Chry. in can. 40. di. multi: Nō locū sanctificat hominē, sed homo locū, propter quod locus sepulturæ dicitur monumentū, quasi monēs mentē, s. ad cōpassionem proximi. Similiter per hoc quilibet monetur vt mortale se cognoscat & elationē frāgat, vt homo mortuus posset dicere viuo illud Ecc. 38. Memor esto iudicij mei: sic enim erit tuū, mihi heri & tibi hodie. Sexta causa eius tristitiæ fuit, quia *adolescens moriebatur*. ¶ *Quæstio*, Cur iuuenes citō moriuntur? Resp. Si boni sunt, Deus permittit eos citō mori, ne malitia eos inquinēt. Sap. 4. Raptus est ne malitia

malitia mutaret intellectū eius, aut ne fictio malitiæ deciperet animā illius. Secūdo, bonos iuuenes citō mori permittit, eō q̄ falsus mūdus non est dignus tales habere, vt ait Aposto. Heb. 11. Quibus dignus nō erat mūdus. In signū illius pestilentiæ cōmuniter à iuuenibus incipiūt, eō q̄ probi sunt. Tertio, q̄n̄ parentes nimis indiscretē & superfluē diligunt pueros suos, deus subtrahit tales per mortē, vt maiores solitudines habeant pro salute animæ, & diligentius deo seruiant. O q̄ fatuē flent parentes, non fauentes pueris vitam æternā & inutiles lacrymas fundunt. ¶ Sed diceret, quare mali iuuenes citō moriuntur? Resp. Ne peiores fiant, & ne eorum pœna augmentetur. Vnde Ambrosius, Melius est peccatoribus mori, q̄ q̄ in peccatis diu versentur. Et ratio huius est, quia pœna eorū ex hoc minor erit. Vnde Aug. Tantō ibi vnusquisq; tolerabiliorē habebit damnationē, quantō minorē hīc habuerit iniquitatem. Deut. 25. Pro mensura peccati erit & plagarū modus. Et Apoc. 18. Quantū glorificauit se & in delictis fuit, tantū date illi tormentū. Secūdo, quia peccatis demeruit aliquādo per inhonorationē parentū, quia sicut vult prolongare vitā parentes honorantibus, sic diminuit, & abbreviat his qui dehonestant parētes. Exo. 20. Honora patrē tuum & matrem tuā, vt sis longæuus super terrā. & 21. Qui maledicit patri aut matri, morte moriatur. Vel etiam aliis quandoq; peccatis demeruerunt. Ps. 54. Viri sanguinū & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autē, &c. Tertio, in terrorē aliorū, vt alij iuuenes peruersi ex hoc terreantur, & corā omnibus arguet, vt ceteri timorem habeant. Isid. Dum vnus corrigitur, multi emēdantur. ¶ Dixi: Secūdo subiungitur misericordia dei inexplicabilis & copiosa, ibi, *quam cum vidisset Iesus misericordia motus dixit*, Noli flere, s. mortuum, quem statim videbis viuum. Vnde super mortuū flendū est, & non flendū. Flendum moderatē & compassiuē. Eccl. 22. Super mortuum plora, deficit enim lux illius. Modicum plora super mortuum, quoniam requieuit, Glo. super illud, Lux eius, id est, tempus gratiæ, quod amplius non potest mereri. Sed mortui non sunt defendi inconsolabiliter & immoderatē, & hoc quadruplici de causa. Prima, quia est mors debitum vniuersitatis: hoc debitū conuincimus per transgressum Dei p̄cepti, Gen. 2. In quacūq; die comederis ex eo, morte morieris. Propter quod dicit Aposto. Hebr. 9. Statutum est omnibus hominibus semel

mori. Ideo quærit Pl. 88. Quis est homo qui uiuit & nō uidebit mortē? q. d. Nemo, siue nobilis siue ignobilis, pauper uel diues, siue senex siue iuuenis, & oēs sum⁹ mortales, 2. Reg. 14. Oēs morimur & quasi aqua dilabimur in terrā: & sic est debitū uniuersitatis. Secūdo, quia est decretū diuinæ uoluntatis, 1. Reg. 2. Dñs morificat & uiuificat. Nā ipse dixit Apo. 1. Ego habeo clauēs mortis & inferni. Dicamus igitur de morte charorū nostrorū illud Iob 1. Dñs dedit, dñs abstulit. Nunquid oramus, Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra? Tales igitur inconsolabiliter flentes uidentur contradicere diuinę uoluntati, reprehendētes dominū in sua uoluntate & operatione sua, cum dicat Pl. 144. Iustus dñs in omnibus uis suis, &c. Dicit nāq; Aug. Deus adeo bonus est, q̄ nihil mali permittit quin bonū elicere uelit. Dicamus igitur de morte amicorū nostrorum, sicut Saluator de propria morte dixit: Nō sicut ego uolo, sed sicut tu uis pater. Matt. 26. Tertio, nō debemus immoderatē flere mortuos, q̄a uanū & inutile. De quo habetur 2. Reg. 12. Cūm Dauid peccauit in adulterio cū Bersabee uxore Urię, ordinās Uriā in acie belli ut occideretur, ueniēs Nathā ppheta ex iussu dñi, Dauid dixit: Fecisti malū in cōspectu dñi, quāobrem nō recedet gladi⁹ de domo tua. Ecce ego suscitabo super te malū, tu enim fecisti absconditē, ego autē faciā uerbū istud in cōspectu omnis populi Israël. Respō. Dauid: Peccaui dño: dixitq; Nathā Dauid: dñs quoq; trāstulit peccatū tuū, nō morieris. Veruntamē quia blasphemare fecisti inimicos nomē dñi, propter uerbū hoc filius qui natus est tibi morte morietur: & reuersus est Nathan in domum suam, percussitque dominus paruulum quē peperit uxor Urię Dauid, & desperatus est, deprecatusq; est Dauid dñm pro paruulo, & ieiunauit Dauid ieiunio, & ingressus seorsum iacuit super terrā. Venerūt autē seniores domus eius cogētes eū ut surgeret de terra, qui noluit, neq; comedit cū eis cibū. Accidit autē die septimo ut moreretur infans, timuerūtq; serui Dauid nūtiare ei q̄ mortuus esset paruulus, dixerunt em̄, Cūm adhuc paruulus uiueret, loquebamur ad eū, & non audiebat uocem nostram: quantō magis si dixerimus, Mortuus est puer, se affliget? Cūm ergo Dauid audisset seruos suos mustitantes, intellexit quōd mortuus esset infantulus: dixitq; ad seruos suos: Num mortuus est puer? qui respondērūt ei, Mortuus est. Surrexit igitur Dauid de terra, & lotus

uictusq;

uictusq; est. cūmq; mutasset uestē, ingressus est domū domini & adorauit, & uenit in domū suam, petiuitq; ut pōnerent ei panē, & comedit. Dixerūt autē ei serui sui: Quis est sermo quem fecisti propter infantem cūm adhuc uiueret? Ieiunasti & flebas, mortuo autē puero surrexisti & comediti panē. Qui ait: Propter infantem cūm adhuc uiueret, ieiunasti & fleui. dicebam enim, Quis scit si donet mihi eum dominus ut uiueret infans? nunc autem quia mortuus est, quare ieiunō? nunquid potero reuocare eum amplius? ego uadam magis ad eum, ille uerō nō reuertetur ad me. q. d. Vanum & inutile esset nūc flere, eō q̄ non possum eum reuocare. Quartō, mortui non sunt immoderatē deflendi, quia mors est lucrū felicitatis. Phil. 1. Mihi uiuere Christus est, & mori lucrū: quia mors corporalis est uia ad æternā uitā, ut scribit Euseb. Damasc. de morte S. Hieronymi, qui dicit: O mors dulcis & iucunda quæ ueram largiris uitam, quæ fugas febres, & vulnera sanas, famem & sitim extinguis. O mors tu es pia bonis, aspera malis, per te itur de tribulatione ad consolationē, de miseria in lætitiā, de labore in requiem. Apoc. 14. Amodo iam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Nam præsens uita est laqueis plena & miseris. 1. Cor. 15. Si in hac uita tantū sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Eccl. 2. Cuncti dies eius doloribus & ærumnis pleni sunt. Idcirco nō debemus inconsolabiliter amicos nostros deflere, sed in spe resurrectionis ad uitā æternā congaudere. Vnde Cypr. in can. 13. q. 2. Quam præposterū. Quam præposterum est, quāmq; peruersum, ut cūm Dei uoluntatē fieri postulemus, quādo uocat nos & accersit nos de hoc mūdo, non statim uoluntatis eius imperio pareamus, obnitimur & reluctamur, & peruicaciū more seruorū ad cōspectum dominicum cum tristitia & mœtore perducimur. Et sequitur, De Dei dignatione præceptū est, ut contestarer assiduē, ut publicē prædicarem fratres, nō esse lugēdos accensione dominica, de seculo liberatos, cūm sciamus non amitti, sed permitti, recedētes præcedere ut proficiscentes & nauigantes solent. Ideo Apost. 1. Thess. 4. Nō contristemini sicut & ceteri, qui spem non habent, ut dicit Hier. Si nostros defunctos plangimus, quos tamen resurrecturos credimus, quid faceremus, si mori tantūm præciperet nos Deus? uoluntas eius utiq; sola sufficeret ad solatium, cui nullum præponere iubemur affectum.

T c 3

De distinctione ac causa triplici mortis. Item de quatuor portitoribus,
qui peccatorem extra fidelium castrum efferunt.

ENARRATIO II.

Accesit Iesus & tetigit loculum dicens: *Adolescens tibi dico, surge.*
Lu. 7. Sciendum quod tres mortuos suscitauit dominus, ad designandum triplicem esse mortem. Prima corporis. Secunda animae. Tertia, corporis & animae, & quaelibet mors habet suum sepulchrum. Prima est mors corporis. Sed dices: Vnde venit mors? Resp. Quadruplex est causa partialis huius mortis, quarum nulla est causa per se totalis vel sufficiens. Prima est iustitia diuinæ prohibitionis. Nam Ge. 2. dicitur: De omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. In quacumque enim die, &c. Ecce verba diuinæ prohibitionis, quia si non fuisset prohibens, non fuisset tentas, & peccans: nam ubi non est lex, ibi nec præuaricatio, Ro. 4. Nam sine lege peccatum mortuum erat. Secunda, est malitia diabolice tentationis. Sap. 1. Inuidia diaboli mors, &c. Tertia, est stultitia femineæ conditionis, Ge. 2. Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectumque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit, quæ secundum Amb. magis mobilitate animi quam prauitate peccauit. Quarta causa est cupida delectatio virilis assensionis: quia mor additur: Deditque viro suo, & comedit. Ideo magister in 2. dist. 22. Adam non fuit seductus eo modo quo mulier, non enim putabat esse verum quod diabolus suggerebat, sed in eo fuit tantum seductus, scilicet ut veniale putaret quod peremptorium erat. Et Aug. super Ge. 6. Si vir non peccasset, humanum genus minimè peccatis corruptum periret. Ideo Sap. 1. Deus mortem non fecit, sed impij. Sed di. Deus fuit causa mortis, quia si Deus non prohibuisset, non peccasset homo, nec diabolus tetrasset hominem de licito. Resp. Quod deus non est causa efficiens, nec inducens, nec dedit occasionem, sed homo sumpsit occasionem, ut patet Eccl. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui, adiecit mandata & precepta sua. Si volueris mandata conseruare, conseruabunt te in perpetuum: apposuit tibi ignem & aquam, ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi. Ideo August. Non est Deus mortis inuentor, sed iudex, quia mortis autor peccator est, quomodo ergo posset facere mortem, qui nescit peccare? Sed causa mortis est malitia diabolice fraudis

dis & tetationis. Gen. 3. Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, qui dixit ad mulierem, Cur præcepit vobis Deus ne comederetis ex omni ligno paradisi? Cui respondit mulier, ne forte moriamur. Dicit Magister in 2. dist. 22. Hoc quod Deus dixit pro vero & affirmauit, ipsa mulier quasi in dubio posuit, cum dixit, ne forte: Cui respondit serpens, Nequaquam, sed eritis sicut dii, scientes bonum & malum. Dicit Bern. Nequaquam, nequam: ubi est tuum nequaquam? nonne omnes morimur, & sicut aqua dilabimur? 2. Reg. 14. O misera persuasio, & doctrina fraude plena, quæ veritatem Dei commutauit in mendacium dicens nequaquam. Vbi Aug. per nequaquam innocentiam Deo gratiam vertit in culpam debitam, & humilem seruitutem vertit in superbiam dicens, Eritis sicut dii. di. Strabus: Artificiali dolo verba componit, ut si per obedientiam contemptum subuertere nequerit, saltim in hoc quod fidem corruerit & ad idololatriam suam ferit, victorem se glorietur. Si autem per obedientiam contemptum seduxerit, in utroque victor existat. Non enim poterat aliud dicere, nisi quod ex seipso expertus fuit, qui dixit: In caelum conscendam, supra astra dei exaltabo solium meum & similis ero altissimo. propter quod subdit: Veritatem ad infernum detraheris in profundum lacus. Nam ipse adinuenit superbiam ex qua prima orta est filia, scilicet inuidia, quæ deiecit hominem. Vnde Aug. in ser. de resur. domini. di. Vnde angeli ceciderunt, illos homines veteri sunt implebunt locum eorum, qui ceciderunt, diabolus vidit hominem ascensurum vnde ipse ceciderat, vidit & inuidit, cecidit, eiectus est. cecidit ille de caelo, iste eiectus est de paradiso: illum prostrauit superbia, istum expulit inuidia. Sap. 2. Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Sepulchrum huius mortis est terra, quatuor portitores sunt quatuor elementa, qui dum discordant in qualitibus suis, homo moritur morte naturali, quæ dicit Phil. Vita consistit in calido & humido, intellige moderatis: dum autem vnum illorum superabundat vel deficit, tunc mors corporalis adest. Secunda est mors anime, & illa fit per peccatum mortale. Ezech. 18. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Sicut enim mors corporis est separatio anime a corpore: sic mors anime est separatio anime a deo. Sap. 16. Homo per malitiam occidit animam suam. Dicit enim Greg. in 4. Moral. Multi sunt qui viuunt corporaliter, & mortui sunt spiritualiter in anima coram Deo: sicut enim absente anima corpus mortuum est, sic & absente diuina gratia anima mortua est. Per defunctum illum significatur quilibet peccator mortuus

in peccatis mortalib. vt ait Greg. vbi loquitur de quatuor mortuis, quorū tres suscitauit dñs, quartū autē nō. Primus fuit puella, de qua Mat. 9. quā Christus suscitauit in lectulo eius sine labore magno nisi apprehēdens manū eius, & dixit, Puella tibi dico surge, & statim surrexit. Secundus fuit adolescēs hīc, quē dñs maiori difficultate suscitauit, vt patet in litera: *qa misericordia motus accessit, &c.* Tertius fuit Lazarus quatruiduanus in sepulchro foetidus, quē cū magna difficultate suscitauit, Io. 11. Quia in spiritu se perturbauit, ingemuit, quēsiuit vbi positus esset, & voce magna clamauit, Lazare veni foras. Quartus fuit pater vnus adolescētis, vt habetur Matt. 8. qui ait ad Iesum, Dñe permitte me primū ire sepelire patrē meū. Iesus autē ait illi: Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Ista exponit Greg. in 4. Moral. di. Quatuor sunt modi peccādi. Primus est internus p cōsensum volūtatis, quādo homo cōsensit mortali quodcūq; sit, siue superbia, siue luxuria, &c. & sic interior anima moritur corā deo. Secūds modus, quādo iā cōsensus peccati perficitur actū, & tūc homo moritur manifestē, & quasi iā extra ciuitatē portatur, qa quod absconditū erat in corde soli deo notū iā manifesto opere perpetratur, & tātō grauius est, quātō manifestius plurib. propter scādālū. Tertius modus peccādi fit, cū ppter frequētem reiterationē vitiōrū peccata ducūt in cōsuetudinē, & sic animus mortuus quasi i sepulchro vitiōrū sepelitur. & quot peccata duxit in cōsuetudinē, tot vinculis se astrinxit, ita & euadere non potest quāuis aliquādo libēter vellet. Quartus modus peccādi est defensio peccatorū, qñ peccator venit in profunditatē vitiōrum, & tunc placet sibi vita suā, & defendit etiam vitia, & hoc est periculosum genus peccatorū, qa nō vult corrigi, & inducit obstinationē cordis & frequēter finalē impenitentia, & sic erit grauissimū peccatū in spiritū. insanabile. Nā qui peccāt tribus primis modis, possunt suscitari à dño per gratiā. Primi qui peccāt solū in cōsciētia sua corā deo per cōsensum mali & peruersas cogitationes, faciliter suscitātur in domo cōsciētiā, sicut puella. Nā deus apprehēdit manū bonē volūtatis, & suscitāt eos in secreto cordis, sicut in secreto peccauerūt. Secūdi q peccāt manifestē, difficilius suscitātur, qa propinquiores sunt corruptioni eternē dānationis: & iā extra ciuitatē portātur, circa quos maior difficultas requiritur, vt deus p gratiā eos resuscitet. Pro quo sciē-

dum

dum quatuor vitia quasi quatuor portitores, quē manifestē peccātes portāt extra ciuitatē fidelīū Christi, & meritorem sanctorū ad sepulchrū difformitatis peccati, de quo sepulchro, Mat. 23. Vt vobis qui similes estis sepulchris dealbatis, quē apparēt hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia: sic & vos in peccato mortali existētes, foris apparetis hominib. iusti, intus autē pleni estis hypocrisi, & iniquitate. Primus portitor est peccatorū cōmissio i opere, nā melius est & leuius, vt di. Iud. de sum. bo. lib. 2. vitio carere, q̄ emēdare. Nā quot vitia homo cōmittit, tot facit passus ad infernū: iuxta illud Ps. 9. Cōuertatur peccatores in infernū, omnes gētes, quā obliuiscitur Deū. Ideo dicit Ecclesia. Noli facere mala, & non te apprehēdēt. Nā peccata facere, est à summo & aeterno bono recedere, & appropinquare inferno. Secundus portitor est peccati defensio, sicut Ena fecit & Adā, quē requisita, cur comedisset de pomo vetito, dixit: Serpēs decepit me: & Adam requisitus cur comedisset, respōdit: Mulier quā dedisti mihi, dedit mihi: & sic arguebāt aduersus dominū se excusantes. Ideo Ps. 140. Nō declines cor meū ad excusandas excusationes in peccatis. Dicit enim Aug. Qui se excusat, hunc deus accusat. Similiter Gl. su. Ps. 69. Malū est peccare, peius perseuerare, perniciosum defendere. Nā secūdū Arist. 2. Politic. sēuissima est iniustitia habēs arma. Gl. Ps. 11. Vitiū excusationis est magnū, quia cornua erigit, in alterū torquens peccatū. Tertius portitor est in aliis persuasio: gaudēt enim peruersi habere socios in malis. Ideo alios incitant, vt ipsi nō soli videantur mali & despiciantur ab aliis. Ideo persuadēt aliis mala facere. Vnde Prou. 1. Fili mi si te laetauerint peccatores, ne acquiescas eis, s. cū tibi psuaserint mala. Si dixerint, Veni nobiscū, insidiamur sanguini, abscondamus tēdulas cōtra infontē frustra, omnem pretiosam substantiā reperiemus, &c. Marsupium vnum sit omnīū nostrum: fili mi ne ambules cū eis, prohibe pedem tuū à semitis eorum, pedes enim eorū ad malum currunt. Quartus portitor est gloriatio. Prou. 2. Latantur cū malefecerint, & exultant in rebus pessimis: tales duplicant peccatū. Vnde poeta,

Dupliciter peccat, qui se de crimine iactat.

Nā dicit S. Tho. parte 3. Vnusquisq; tenetur cōteri pro peccatis cū memoratur se peccasse mortaliter, & sic isti primō peccāt in actione peccati. Secūdo, renouāt peccatū in glo-

T r s

riatione, & nō dolēt. Pl. 51. Quid gloriaris in malitia, qui potēs es in iniquitate? Item sunt alia quatuor vitia, quæ quasi quatuor portitores mortuos in peccatis p̄ manifestā p̄petrationē vitiorū quotidie portant ad æternā corruptionē. Primum est pudor cōfiteīdi perpetrata peccata, cū peccatores accumulāt sibi plura vitia & turpia, & cōsiderāt turpitudinē & inhumanitatē eorū peccatorū, & tūc verecūdanter confiteri talia enormia vitia, & sic permanēt in morte peccatorū & portātur ad corruptionē æternæ dānationis. Sed hic est pessimus pudor proueniēs ex instinctu diabolico. prius em̄ nō verecūdari sunt praua & turpia agere in cōspectu Dei & angelorū eius, & etiā multoties in cōspectu multorū hominū, iā verecūdātur cōfiteri corā vno homine & simile eis in natura, & tales nō perpēdūt vtilitatē verecūdiæ confessionis. Nam verecūdia, vt di. Mag. in 4. de Pœnit. inducit gloriā, q̄a maxima est pars pœnitentiæ. Nam releuat lapso ad cœlestes sedes. Hoc nō perpēdūt ipsi, timēt cōfundi corā vno homine, & nō timēt cōfundi corā deo & angelis & sanctis eius & vniuerso mūdo in iudicio, quādo eorū vitia manifesta erūt omnib. hominib. Secūdū vitiū portās mortuos peccatores ad sepulchrū æternæ corruptionis, est timor aggreīdi opera pœnitentiæ. Heu iste portitor multos portat ad æternā damnationē & corruptionē, qui postquā perpetraverūt innumerabilia peccata, & inebriauerūt se voluptate carnis, & nutrierūt corpora sua delicatē secūdū cōcupiscētiā eorū ex auditu æternæ dulcedinis & cœlestiū gaudiorū quæ naturaliter desiderat etiā omnis homo, cupiūt cōfiteri qui illas cœlestes voluptates, & incitātur ad pœnitentiā, sed obuiat eis ille malus timor aggreīdi ardua opera pœnitentiæ, & agēdi dignos fructus pœnitentiæ, & sic retrahūtur à proposito sancto & pmanēt in vitiis. Talis dicitur remissa cōuersio, quæ multos seduxit, vt di. Isid. de sum. bo. Et est vitāda à verē pœnitētib. De talib. scribitur Iob. 6. Qui timent pruinā, ruet sup eos nix. Hoc exponit Greg. di. Pruina inferius gelascit, nix de supernis cadit. Quid per pruinā cōueniētius intelligitur, quā tēporalis pœna cuiuscūq; modi sit? Quid per niuē, nisi pœna æternalis, quæ à deo æterno iudice infligitur dānatis? Cōgruē ergo sequitur: Qui timēt pruinā i. tēporalē pœnā in vera pœnitentiā, & ideo nō pœnitēt, irruet super eos nix, s. æternæ dānationis in futuro, dicēte æterno iudice: Ite maledicti in ignē æternū. Quod amplius declarat

Greg.

Greg. ibid. Prædicator libēter defenderet veritatē, sed trepidat timēdo pœnā tēporalē tyrannorū, vel persecutionē vel inimicitia pati vel perdere lucrū tēporale. Sic diues vellet libenter impartiri pauperib. largas elemosynas, sed timet sibi deficere, ideo tenet. Similiter luxuriosus libēter desisteret à turpitudine, sed timet carere voluptatib. & pati tētationes carnis. Sic auarus libēter ageret pœnitentiā, sed timet restituere iniuste ablata. Sic & aliquando superbus si ageret pœnitentiā se humiliādo, timet ne despiciatur pro vili habeatur. Et sic arguēdo de omnib. peccatorib. & de singulis gradib. peccatorū qui timēt incurrere tēporalē pœnā, si agerēt pœnitentiā, sed permanēt in peccatis. Ideo super eos venit pœna sempiterna. Tertiū, qđ multos detinet in peccatis, & portat ad æternā corruptionē, est falsa spes. Et hęc est triplex. Prima est lōgē vitæ, quæ promittit peccatib. spatiū lōgæ vitæ, & ideo cō liberius peccāt, cogitātes intra se inaniter dicētes: Adhuc tēpus sufficiēs pœnitēdi erit cū senescemus, & dicūt illud Sap. 2. Venite fruamur bonis quę sūt, & vtamur creatura tāquā in iuuetute celeriter, coronemur nos rosas, &c. In hoc intelligitur maxima voluptas carnis & delitię huius vitæ, in quib. iuuenes delectātur. Sed de talib. qui promittunt sibi longū tempus viuēdi, dicit scriptura, 1. Thel. 5. Dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. Et Oro. super Pl. Cū promittūt sibi lōga spatia viuēdi, & quando minus putāt, rapiūtur ad æterna supplicia morte subitanea: & Aug. Heu infelix mors homines mille modis rapit, cū æstimāt se adhuc lōgē viuere, moriūtur, & perit omnis spes eorum. Secūda falsa spes quę multos portat ad æternā dānationē, est fallax spes diuitiarū huius mūdi, quæ promittit diuitias multas & abundantiā temporalium: sed audiāt infelices tales verbū lamētabile ex ore veritatis, Mat. 16. Quid enim prodest homini, si mundū vniuersum lucretur, animę verō sug detrimentū patiat? aut quā dabit homo cōmutationē pro anima sua? Tertia spes falsa, p̄mittit veniā circa finē vitæ accipere cum latrone. Ideo tales p̄sumptuosē peccant super misericordiā Dei, dicētes, Deus misericors est, quacūq; hora peccator ingemuerit, dimittit ei omnia peccata. Cōtra tales scribitur, Eccl. 5. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu, neq; adicias peccatū sup peccatū, & ne dicas, miseratio dñi magna est, multitudinis peccatorū meorū miserabitur. Misericordia em̄ & ira ab illo citō proximant, & in

pecca

peccatores respicit ira illius: nō tardes cōuerri ad dominū: & ne differas de die in diē. Subitō em̄ veniet ira illius, & in tēpore vindictæ disperdet te. Quartū vitium quod multos portat ad aternā dānationē, est denegatio veniæ. Cū enim peccatores instigāte diabolo paulatim labūt de vno peccato in aliud, donec veniāt in profundū peccatorū: tūc diabolus eis præcludit viā aternæ salutis, s. spē veniæ quæ erigit lapsos ad cælestes sedes, tūc persuadet illis desperationē, & negat illis veniam: Et sic præclusi peccatores possunt cōqueri quod scribitur Thre. 3. Ipse, s. diabolus persuadēdo desperationē & negādo peccatorū veniā, cōcludit vias meas lapidib⁹ quadris, semitas meas subuertit, vt di. Iob 19. Trāsire non possum. Nā di. Iud. de sum. bo. Diabolus hoc habet in sua fallaci arte, cūm perduxerit peccatores ad multitudinē peccatorū, præcludit illis viā salutis aternæ. Persuadēdo desperationē ne euadāt fauces eis per spē veniæ, quæ erigit lapsos ad cælestes sedes. Tertij mortui qui iā sunt in sepulchro vitiōrū per malā consuetudinē, & qui iā fortēt in suis nequitias, cū magna difficultate suscitātur a dño p gratiā spiritus. Et ergo oportet, quod sancta mater Ecclesia & eius fideles pro talibus orēt, & Deus per suā misericordiā desuper infundat illis gratiā magnā secūm mensurā vitiōrū, vt vbi abundauit delictū, ibi superabūdet & gratia diuina. Quartū mortui sunt qui iam defendūt culpā, & gloriātur in nequitia sua, & à stultis iam laudantur, iuxta illud Ps. 9. Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, & iniquus benedicitur. Vnus peccator laudat aliū, & fouet illū in peccatis suis, & sic incurrunt aternā dānationem, vt habetur Isa. 5. Vē qui dicitis malum bonū, & bonū malum: ponentes tenebras lucē, & lucē tenebras. Sed quōd Christus quartum mortuum non suscitauit, sed dixit: Sine mortuos sepelire mortuos suos, & tu sequere me, hoc exponit Gre. super Iob, Mortui mortuos suos sepeliūt, cūm peccatores peccatores laudant, & fauent illis in nequitia sua, & deffendunt illos verbis & factis. Tales rarō suscitātur a dño vel nūquā. Sed tamen nulli deneganda est gratia & misericordia, quandiu viuūt super terrā: quia magna est misericordia Dei. 4. Sent. Pœnitētia multis modis subuenit humanis lapsibus, etiam in extremo vitæ, cūm lingua tacet, cor tamen clamat si gratia infunditur, & potens est Deus infundere veram pœnitentiam cui vult & quando vult, etiam in fine vitæ.

Domin

¶ Dominica decimasēptimā post Trinitatem.

Qua frugalitate atque modestia sint celebrāda conuiuia. Item cur Iudæorum sabbatum mutatum sit Christianis in diem dominicum. Ac de eiusdem sanctificatione. ENARRAT. I.

Cū inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco. Luc. 14. ¶ In sum. Euang. duo innuuntur. Primō, Saluatoris potētia in hydropici curatione. Secūdo, manifestatur eius sapientia in benigna instructione. Primū patet in principio. Secūdū ibi: Cū inuitatus fueris. De primo di. In illo tēpore, s. tertio anno prædicationis Christi post decollationem S. Io. Postquā Christus reprobauit avaritiā Pharisæorū per tres parabolas, s. de diuite epulone, & de villico iniquitatis, alia quoq; de denario diurno tunc sabbato cūm māducaret cū principe sacerdotū, sanauit hydropicū. De quo dicit textus: Cū intraret in domū cuiusdā principis Pharisæorū. Non in propriā domū, quia di. Matt. 8. Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet: sed intrauit in domum principis. Simon de Cassia: Intrauit non amore conuiuij, sed ratione docēdi, vt eis præberet panē sapientiæ & salutis de quo anima nutritur & viuūt. Io. 4. Ego cibū habeo manducare, quē vos nescitis. Nam virtuosorū hominū est panē gratis non māducare absque recōpensatione: sic Christus fecit, nā in nuptiis aquā in vinū conuertit. Io. 2. in domo Simonis leprosi Mariæ Magdalenæ peccata remisit, Lucæ 7. In domo Zachæi principē publicanorū cōuertit. Luc. 19. In domo Matth. hospitē in apostolum & euangelistā recepit, Mat. 9. Et sic vbi que fecit recōpensationem. Deinde subdit, sabbato manducare panē: nam Iudæi sabbato conuiuia fecerunt. ¶ Pro quo sciēdum, quōd conuiuia in se nō sunt prohibita. Vnde Gre. 4. 4. dist. cōuiuia. Cōuiuia cōmunia quæ ex intētionē impēdendæ charitatis fiūt, rectē vestra fraternitas in suis epulis laudat. Sed tamen sciendum est, q̄ tunc ex charitate veraciter prodeunt, cū eis in nulla absentiiū vita morderet, nullus ex irrisione reprehenditur, nec eis in inanes seculariū negotiorū fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur. Cū nō plus quā necesse sit seruiunt corpori, sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsus exercēdæ virtutis habeatur. Hanc itaq; si vos in vestris cōuiujs agitis abstinentiā, fateor, magistri estis. Et habes, q̄ cōuiuia bene possunt fieri & malē, sicut hīc istud conuiuiū cōtinebat aliquid malitiæ, & etiam aliquid bonitatis. Aliquid bonitatis habebat, primō, ex parte eius

te eius cui impensum est, s. Christo. Sic pauperi Christiano & iusto debet fieri eleemosyna. Primò, pauperi. Luc. 13. Cū facis conuiuium, voca pauperes, debiles, & claudos, & caecos, & beatus eris, quia non habet retribuere tibi, retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Prosper de vita contemplatiua: Habenti dare est perdere, pauperi verò dare est præbere Christo. Matth. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis, &c. de quo Greg. Quod pauperi in terra dederis, Christo in cælo regnanti largiris. Ideo Poëta:

Dum sedes in mensa, primò de paupere pensa.

Tunc bene prandetur, cum Christus adesse videtur.

Et signanter de residuo debet vesci pauperes. Luc. 11. Quod superest date eleemosynā. Aug. Pauperū sunt reliquæ non delitiæ, nō oblectamēta sed fragmēta. Secūdo habebat aliquid bonitatis, & fuit cōmendabile ex parte largiētis, quia princeps sacerdotū: principes em̄ & qui plus habēt, debent retribuere indigētibus. Tob. 4. Si multū tibi fuerit, abūdāter tribue: si exiguū tibi fuerit, etiā exiguum libenter impartiri stude. Luc. 12. Cui multū donatum est, multū quæretur ab eo. Basil. Si fateris tēporalia tibi venisse à dño Deo, cur tu abundas & pauper eget? nisi vt tu de superfluo largiaris egeno, & vt merearis? Sed nunc in domibus principum plures reperiuntur fures & prædones qui cibantur quàm pauperes: quod cōqueritur Isa. 1. Principes tui in fides, locij furū, plus recipiūt nūc à pauperibus quā tribuāt. De quo Isa. 3. Rapina pauperis in domo vestra, quare atteritis populū meum, & facies pauperū cōmolliris? dicit dñs exercituum. Et Isa. 33. Væ qui prædaris, nōnne & ipse prædaberis? s. vita æterna. Aug. Si tenes obolū, teneris à diabolo. Tales cibātur de sanguine pauperū. Eccl. 34. Panis egētū vita pauperis est. Tertio, fuit cōmēdabile ex parte tēporis, quasi in die festo, quia in solennitatibus pauperes vocandi sunt ad mēsam. Vnde legitur Tob. 2. Dū esset paratū prandiū bonum Tobæ in die festo, misit filiū suū vocare pauperes timētes Deum. Et hoc docuit filiū suū, dicēs c. 4. Panē tuum eū esurientibus & egenis comede. Et Neem. 8. Mittite partes eis qui nō præparauerunt sibi, quia sanctus dies dñi est. Nā quod quis duris & iustis laborib⁹ acquisiuit, debet diebus festiuis pauperi impartiri. Chry. Omnia quæ nobis dñs dat, per nos alijs dat. Quartò, fuit laudabile, quia ibi fuit modestia, s. in cibo. & not. ibi: *Vt māducarent panē.* Per panē intelligit

telligit necessitatē, vt petiuit Salomon, Prou. 30. Mēditatē & diuitias ne dederis mihi, tribue tātūm victui meo necessaria. De quo Aug. Docuisti me dñe, vt quēadmodum medicamentū sumpturus sim alimēta, s. vt sufficiat ad sustentationē, & proficit corpori & animæ. Vnde Eccl. 37. Propter crapulā multi obierunt, s. in corpore & anima, qui autē abstīnēs est, i. moderatus, adiicit vitā. Luc. 21. Attēdite, ne fortē grauetur corpora vestra crapula. Galen. Plures moriuntur crapula, quā gladio. Ideo Eccl. 37. Noli auidus esse in omni epulatione. Ideo Eccl. 31. Vtere quasi homo frugi his quæ tibi apponuntur, nō quasi bestia: sicut filij Israel. De quibus Ps. 77. Māducauerunt & saturati sunt nimis. Adhuc esca erāt in ore ipsorū, & ira Dei ascēdit super eos. Ideo habetur in can. de con. dist. 5. Ne tales. Nemo oneretur cibus vsq; ad inflationē vētris: ideo petimus: Panē nostrū quotidianū: nō tāter dicit nostrū. Chry. Qui panē iuste quæsitum māducatur, suum panē manducatur. De talib. Psal. 127. Labores manuum tuarū, &c. Tob. 2. Cū audiuit agnum balantē dixit, videte ne fortē furtiuus sit, quia nō licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut cōtingere. Et per panē intelligimus necessitatē. Vnde Cypr. Si vnò die tātūm expēdis, quantū pluribus diebus tibi sufficere posset, iam nō panē quotidianū, sed multorum dierū comedis. Itē in hac dictione panē, excludit delitias & voluptates. Gre. Vt frequēter epulas comitatur voluptas, ideo tales sunt refecandæ & euitandæ in seruis Dei. Ideo Aug. 41. dist. c. 9. dicit. Non vsus sed cōcupiscentia reprehēdenda est. Idcirco si aliquis est cōsuetus delitijs, dicit Aug. 41. d. Non cogātur. Non cogātur diuites pauperū cibus vesci, vtātur cōsuetudine infirmitatis suæ, sed doleāt aliter se nō posse sustentare. Dicit enim S. Tho. Contra Gentiles lib. 3. ca. 18. Sicut venereorū vsus absq; peccato est si secūdu rationē fiat, ita etiā vsus ciborū. Fit autē secūdu rationē, quādo ordinatur secūdu quod congruit debito fini. Finis autē debitus ciborū est cōseruatio corporis per nutrimentū, & quicumque cibus hoc facere potest, absq; peccato potest sumi. Nullius ergo cibi sumptio est peccatū secūdu se. Si autē propter delectationē vel etiā in nimia quantitate sumatur, cōtrariatur saluti corporis. ¶ Et subdit in tex. *ip̄si obfirmabāt eū.* Ecce hoc fuit reprehē sibile, & sic hodie persecuciones & detractiones fiunt in cōuiujs. Ideo est constitutio in cōci. T. olet. 4. 4. dist. Pro reuerētia statutū est vt in mensis cleric

clericorū sacra lectio recitetur ad vitādū verba inutilia & detractoria. Super quo dicitur doctores q̄ nō solūm sacerdotibus, sed etiā laicis abstinendū est ab inutilibus fabulis & detractionib⁹. Ratio, quia detractio est vnū peccatū de maximis, teste Alexan. pa. 6. q. 1. summa. Sūma iniquitas est detrahere. Et S. Tho. 2. 2. q. 73. art. 3. Detractio secundū genus suū est maius peccatū mortale q̄ furtū, quia magis nocivū, quia detractor furatur bonā famā. Pro. 22. Melius est nomen bonum quā diuitiā multā. Eccl. 41. Curā habe de bono nomine. Tunc subdit: *Ecce quidā hydropicus erat ante illū, non petebat sanitatē, quia infirmitas loquebatur pro illo, vel propter Iudæorū præsentia nō audebat in sabbato curationē petere. Sed vidit Christum benignū expectās eius gratiā, qui noscit occulta cordis. Et respōdens Iesus ad legis peritos, s. nō ad dicta, sed ad cogitata. In quo Dei sapientiā in se demōstravit habere, quia corda hominū Deus scrutatur: Pl. 7. Scrutās corda. & renes deus, dicit, Si licet sabbato curare? i. si licet sabbato opus charitatis facere sine sabbati violatione, vt esset illud curare infirmū. Et illi tacuerūt. Beda: Meritō tacēt, qui cōtra se dictū quicquid dixerint vidēt. Si em̄ licet sabbato curare, cur ipsum obseruat? si non licet, cur pecora curāt? tacebāt ergo, quia nesciebant quid dicere debebant.* ¶ Nota, taciturnitas est triplex, s. ignorātis, prudētis, & infidiātis. Prima est taciturnitas ignorātis. Ecc. 20. Et tacēs & nō habēs sensum loquelæ, & hoc est laudabile. De hoc Ecc. 5. Si est tibi intellectus, respōde proximo: sin autē, sit manus tua super os tuum. Secūda est taciturnitas prudētis. De qua Eccl. 20. Est tacēs, sciēs tēpus apti tēporis, nā homo sapiēs tacebit vsq; ad tēpus, vt di. Isid. de sum. bo. Tēpore cōgruo loquere, tēpore cōgruo tace. Ideo Agathon per triēniū portauit lapidē in ore, vt disceret tacere. Ideo Ambr. Maior est virtus tacēdi quā loquēdi. Plures vidi loquēdo in peccatum incidisse, vix quēquam tacēdo: ideo tacere nosse difficilius est quā loqui. Plures sunt qui loqui nesciūt, pauci vero tacere bene sciūt. Ideo legitur de trib. philoph. nō multa loquētibus requisitis cur tacerēt. Resp. primus: Stultus tacere nescit. Secūdus: Qui bene loqui nescit, melius est vt taceat, ne quid dixisse poeniteat. Nā sapiēs nō loquitur multa, nisi prius cōsideret quid aut quo loco aut tēpore dicat. Tertius nomine Solinus, respondit, Me dixisse aliquando poenituit, tacuisse nunquā. Iuxta illud: Nulli tacuisse nocet

nocet

nocet esse loquūtū. Dicit enim Amb. Patiētia silēdi & oporunitas loquēdi, sunt maxima fundamēta virtutū. Tertia taciturnitas est infidiātis nolētis informare proximū, vt habeat quod vituperet, de quo Hier. Malūt vituperare quā emēdare, quales fuerūt isti. Idcirco deus nō aduertit malitiā eorū, sed vt subditur: *Ipsē apprehensū sanauit eū ac dimisit.* Beda in Hom. dicit: Ideo ante pharisæos hydropicū sanauit, vt mox cōtra auaritiā disputet, & ipsorū auaritiā arguat, per quā sabbatū violāt. nā per illius ægitudine corporis, exprimitur illorū ægri-tudo mētis. Nam sicut hydropicus habet tres proprietates, s. corpus inflatū, anhelitū scetidū, & sitim inextinguibilē: sic per ista tria designatur tria genera peccatorū, quæ maximē regnāt in domibus diuitū & principum. Primō, p̄ inflationē corporis intellige superbiam. Vnde Isa. 3. Eleuati sunt, ambulauerūt extēto collo, nō curātes an pauperes pereir, dicētes illud Sap. 2. Sit fortitudo nostra lex iniustitiæ. Sequitur: Nō parcamus viduæ, &c. De talibus Isa. 28. Vē coronæ superbiæ, quæ odibilis corā deo est & homini bus superbia, Eccl. 10. p̄pter quod scribitur Sap. 4. Dirūper inflatos sine voce, s. excusationis. Et hoc erit in die iudicij. De quo Isa. 2. Dies dñi exercitū super omnē superbum & excelsū & super omnē arrogātē, & humiliabitur, &c. Væ animæ eorū, quia implebitur illud Pl. 30. Retribuet abūdanter faciētibus superbiā. Secūdo, per sitim intelligitur auaritia. Nā sicut hydropicus quātō plus bibit, tātō ampli⁹ sitit: sic & auarus. Eccl. 5. Auarus nō implebitur pecuniā. Et vt dicit Didymus: Omnis auarus est infatiabilis appetitus, non dicit sufficit, sicut infernus. De quo Pro. 30. Tria sunt infatiabilia, & quartū quod nunquā dicit sufficit, infern⁹, &c. Nā auaritia modū ignorat. Ideo Tullius in Offic. li. 2. Pessimū vitiū auaritia, præcipuē in principibus & Rempub. gerentib⁹. Propter quā Ietro cognatus Moisi, dixit Moisi, Exo. 18. Prouide de omni plebe viros sapiētes & timētes deū, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiā. Sed vbi sunt? Rarō inueniuntur tales, nā cōqueritur Isa. c. 1. Principes tui infideles, socij furū, oēs diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo nō iudicāt, & causā viduæ nō ingreditur ad illos. De talibus dicit Apost. Eph. 5. Omnis auarus non habet hereditatem in regno Christi & Dei. Tertio, per scetidū anhelitū intelligitur luxuria, quæ sequitur auaritiā. Vnde Ier. 5. Saturauit eos & moechati sunt. Sed vbi est

Pars Astial.

V

amplior fornicatio & excessio puritatis in carnali mollitie quā in domibus principū & diuitū: Mat. 11. Qui mollibus vestiuntur, in domibus regū sunt. Ideo Hic. Vbi superbia, vbi auaritia, vbi luxuria, quā apud infelices diuites huius mundi? Nūc subditur Saluatoris sapientia, in obseruatorū insidiantū cōfutatione, di. *Et respondens Iesus, nō ad voces, sed ad corda quibus murmurabāt, & di. ad illos: Cuius vestrū vos autem nō cōmō extrahet illū die sabbati?* Notāter dicit *vestrū* in plurali, quia oēs laborāt vicio auaritiæ. Iuxta illud Ier. 6. A minori vsq; ad maiorē oēs auaritiæ studēt, & à propheta vsq; ad sacerdotē. Nā cupiditas mouebat ipsos animalia extrahere de puteo die sabbati: Christū autē charitas ad sanandū homines. *Et non poterant ad hęc respūdere, quia sciebāt se ipsos culpabiles & reos per cupiditatē violare sabbatū.* Pro quo sciendum de festiuitate sabbati. Dicit Th. 2. 2. q. 127. Præceptū de sabbato fuit quodāmodo morale, & quodāmodo ceremoniale. In quantū ceremoniale, sic fuit figura quietis Christi in sepulchro quæ præterit. & sic cessare debuit, vt habetur de cōf. di. 3. peruenit. Qui die sabbati prohibent operari, prædicatores Antichristi dicimus. Hęc Græ. Sed inquantū morale, designat in præcepto q̄ vnus dies debet esse in hebdomada honori diuino singulariter deputatus, in quo debemus quiescere ab opere seruili, i. peccato. Vnde Aug. ser. 20. super Io. Sacramētū sabbati est antiquis patribus præceptū, quod nos Christiani spiritualiter obseruam⁹, cū ab omni opere seruili, i. peccato abstinemus & sic festiuitas sabbati est mutata p̄ Ecclesiā sanctā in diē dominicā, quadruplici ratione. Primò, ob memoriā dñicæ natiuitatis, quia dñico die natus est Iesus in mundū. In hoc maximā charitatem nobis exhibuit. Vnde Aug. super Io. Si deus peccatores nō amaret, de cœlo ad terrā nō descēderet. Idē Ber. O natiuitas sancta, mūdo amabilis, angelis lætabilis. Reuera fuit natiuitas amabilis, & lætabilis, vt dicit Aug. quia deus factus est filius hominis, vt filios hominū faceret filios Dei, de quo angeli lætabantur di. Lu. 2. Euangelizo vobis gaudiū magnū quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator. Reuera gaudiū magnū fuit isto die, quia dicit Aug. Subiecit se vt exaltaret te, inclinauit se vt susciperet te, exinanituit se maiestate vt impleret te diuinitate, descendit vsque ad te vt ascenderes vsque ad eū, & hoc factū est die dominico. Secundò, ad memoriā beneficij

cij resurrectionis quæ fuit die dñico, quæ est causa & exemplar nostræ resurrectionis, Io. 11. Ego sum resurrectio & vitam: nā illa die tria nobis cōtulit bona. Primò, mortē nostrā moriēdo destruxit, & vitā resurgēdo reparauit. Secundò, naturā humanā veste immortalitatis induit cū immortalis & impassibilis resurrexit. Tertiò, quia timorē mortis abstulit, & nos per suā resurrectionē de æterna beatitudine assecurauit. Cū certū sit q̄ mēbra sequi debeāt, vbi caput præcessit. Vnde Græ. Si mēbra nostri redēptoris sumus, præsumamus in nobis, q̄ iā gestū cōstat in capite, s. q̄ resurgem⁹ ad vitā immortalē. De quo 1. Cor. 15. Sicut in Adā oēs moriuntur, ita & in Christo oēs viuificabūtur. Ideo scribitur in ca. de cōf. di. 3. Sabbato: Diē dominicū propter venerabilē resurrectionē nō solum in pascha, sed singulis dominicis celebramus. Tertiò, festiuitas sabbati mutata est in diē dominicū propter hoc ne videamur iudaizare. De quo di. Aug. super Io. ser. 20. Sacramētū sabbati est antiquis patribus præceptū quod nos Christiani spiritualiter obseruam⁹ cū ab omni seruili opere, i. peccato abstinemus. De quo & Glo. Deut. 5. Quicquid agimus, si propter futurā requiē facim⁹, sabbatū obseruamus. Quartò, festiuitas sabbati mutata est in diē dominicū propter dignitatē diei dominicæ. Dicit em̄ Leo papa, in c. 75. dist. Quòd die dñico quicquid à Dño insigne est institutū, in huius diei dignitate est gestū. In hac enim die mundus sumpsit exordiū: in hac per resurrectionē mors interitū & vita accepit principiū: nā q̄ plura opera diuina deus fecit die dñico. Primò, illo die deus cœlū & terrā & angelos creauit. Secundò, illa die stetit arca Noë post diluuiū in mōtib⁹ Armenia. Tertiò, ipso die dñs eripuit populū suū de Aegypto in manu forti. Quartò eadē die primus māna pluebat de cœlo in escā filiorū Israël. Quintò, eadē die Christus natus est de Virgine Maria. Sextò, eodē die Christus circūcisus est, & primò sanguinē suū fudit p̄ nobis. Septimò, eadē die cōuertit aquā in vinū in nuptiis, & fecit initiū signorū. Octauò, aliqui dicunt q̄ baptizatus sit eodē die Christus. Nonò, eodem die fatiuit quinq; milia hominum quinque panibus & duobus piscibus. Decimò, eodem die honorificatus est cum ramis in die palmarū. Vn decimò, eodem die surrexit. Duodecimò, misit spiritum sanctum discipulis. Idcirco scribitur Exod. 20. Memento, vt diem sabbati sanctifices, id est, vt summo studio illum

honores, & nihil operis manualis in eo facias, p quod possis impedire quietē mētis in deū. Dicit enim Aug. in regula: Dominico die à labore terreno cessandum atq; omnino orationibus insistendum est, vt si quid negligentiae per sex dies agitur, per diē resurrectionis dominicę precibus expietur. Nam est in can. de cōl. di. 3. ieiunia: Dominico die nihil aliud est agēdū q̄ deo vacādū. Pro quo sciēdū, q̄ p̄ceptū de celebratione festiuitatis cōtingit transgredi tripliciter. Primò, manualiter operādo, secūdò mercādo, tertio peccando. Primò dixi, trāsgreditur festiuitas manualiter operādo, quia prohibetur à deo. Exo. 20. Nō facies in eo omne op̄. Vnde dicit S. Th. 2. 2. q. 122. In quatuor casibus cōtingit laborare manualiter & festiuitatē nō trāsgredi. Primò, ppter laboris modicitatē: puta si labor tā modicus sit, q̄ quietem mētis impedire nō posset in deo: quia solus ille labor q̄ tollit quietē animi & spirit̄ libertatē, causat mortale peccatū. Secūdò, propter laboris necessitatē, quę tāta debet esse vt labor operis sine rei periculo p̄ueniri vel differri nō possit. Sicut cōtingit in messe propter periculū hostiū. Vel si iacribus fegetib⁹ in agro aut fœno immineret tēpestas. Itē non videtur peccare carnifex, pistor vel pincerna q̄ p̄parat̄ victualia, vt sequēti die vēdant, si prius cōmodē nō poterant p̄parare vel p̄parata conseruare. Similiter cōtingit in vindemiis ppter frigus imminēs, vel in captura halecū, vt habetur de feriis ca. licet. Tertio, propter cordis pietatē, quia bene licet ppter deū arare & agrū pauperis seminare, vel duccere religiosis pauperibus ligna, vel aliis presbyteris miseris: sic q̄ paupertas hoc exigat, & non affectio carnalis vel spes remunerationis. Quarto, ppter publicā utilitatē, puta laborare p̄ pōte vel in muro vel fossa, cōtra inuasionē hostiū: sicut Machabę fecerūt, 1. Macha. 2. sic secūdū Glo. in bello iusto possent se homines munire: sic etiā p cōseruatione vitæ, vt cōficere species in apotheca, vel fodiēdo herbas: & sic hīc reprehēdit Iudeos, *Cuius vestriū bos vel asinus*, q. d. Si licitū est & sine peccato subuenire iumēto, magis homini in die sabbati. Secūdò, festiuitas transgreditur mercādo, vt habetur de feriis: Oēs dies dominicos decreuimus obseruari, vt mercatura in eis minimē exerceatur. Dicit tñ Guilielmus: Si homo nō facit ex cōsuetudine, sed ex necessitate: vt fortē alio die ita cōmodē nō posset inuenire quo indiget, non credo peccare mortaliter. Sin autē hoc facit cupiditate

ditate lucri, vt mercatores mane exponētes, nō visitāt officia diuina nec sermones, & tales mortaliter peccāt. Si autē emptio & veditio fieret de victualibus, vt pane, carnibus, ceruisia, & sic de aliis, & si fieret post sermonē & diuinū officiū nō neglektū: nō creditur illicitū: quia quilibet Christian⁹ tenetur audire missas totas die dñico, vt habetur de conf. di. 1. missas. Missas totas die dñico audire p̄cipimus. Similiter vt habetur ca. sequēti, cū ad celebrād. Cū ad celebrandū missas in dei nomine conueniat populus: nō ante discedat q̄ missæ solēnitas cōpleatur, & vbi episcopus non fuerit, benedictionē à sacerdote accipiat. Similiter die dominico tenetur vnusquisq; ad dei verbū audiendū, vt habetur de cōl. di. 1. sacerdote. Sacerdote verbū dei in Ecclesia faciente, si quis egressus de auditorio fuerit, excōmunicetur. Itē fabri subferrātes equos in die festo secūdū Gu. si nō faciūt hoc ex necessitate, peccāt mortaliter. Similiter q̄ faciūt sera de floribus, nō excusantur, quia in his de facili sit abusus, & sunt incitamenta vanitatis & lasciuia. Gul. Nisi fiat sine pretio, & cū sit modicus labor: & nō est intēto ad lasciuia, sed ad recreationē moderatā, æquē bene est veniale peccatū. Tertio, trāsgreditur festiuitas peccādo. Iere. 17. Nolite portare pōdera in die sabbati, hoc est, pōd⁹ peccati. De quo Pl. 17. Iniquitates meae supergressæ sunt, &c. Scribitur nāq; de feriis: Oēs dies dñicos decreuimus obseruari, & ab omni opere seruili illicito abstinere. Modo peccatum mortale est opus seruile illicitū. Per illud enim seruitur diabolo. Ioā. 8. Qui facit peccatū, seruus est peccati, &c. 2. Pet. 2. A quo quis superatus est, huius & seruus est, modò indignū & illicitum est seruire diabolo, qui nullo placatur obsequio. Na dicit S. Th. Homo magis impeditur à rebus diuinis per opus peccati quā per aliud opus corporale quocūq;. Similiter Alex. de Halis: Qui peccatū in die festo cōmittit, dupliciter peccat. Primò, facit mortale cōtra p̄ceptū, Nō merchaberis, vel aliquod aliud. Secūdò, facit cōtra illud p̄ceptū de obseruariōe festiuitatis. Ideo scribit Gre. in Dialo. Mulier à viro cognita sabbato de mane die dñi cōmisiuit se processioi & à diabolo est obfessa & grauiter vexata. Ideo valde peruersi sunt qui diebus festiuis nolūt sanctē viuere, quia sicut sancto loco deferēdus est honor, sic & tēpori. Vnde si quis in omnibus festiuitatibus araret, malus iudicaretur, sed peiores qui fornicātur, chorizant & inebriantur. Dicit enim

Aug. Melius est die dominico arare, quam chorizare: melius est seminā lanā texere, quā tota die impudicē saltare. ¶ Propter quod nota qui festiuitates violant, tripliciter puniuntur. Primò, in tēporalibus: quia in his nō prosperantur, sed quandoq; captiuātur, equi lādūtur, vel domus cōburuntur, iuxta illud Sap. 11. Per quā quis peccat, per hęc torqueatur. Secundò, puniuntur in corpore, & aliquando infirmantur per mensem vel duos, vel frangūt crura vel brachia vel manus, & sic oportet eos festiuare. Tertio, puniuntur anima, quia quoties festa soluunt, toties mortaliter peccant & animam occidūt. Exo. 31. Qui polluerit sabbatū, morte moriatur. Lac. 1. Peccatū cū cōsummarū fuerit generat mortem. ita q̄ talibus dicitur Isa. 1. Solēnitates vestras odiuit anima mea, nam qui violāt festiuitatem diei dominicę, in sanctā trinitatē peccant. Primò, in patrem, cuius potentia mūdus creatus est. Secūdo, in filium, cuius sapientia mundus redēptus est. Tertio, in spiritum sanctū, qui tali die in mundum missus est. Et sic consequenter ingrati sunt creatori, redemptori, & consolatori propter quod legitur, Num. 15. de quodā qui collegit ligna in sabbato, nescierunt quid facerēt ei, & cōsulerunt dominum, qui dixit, Morte moriatur homo iste, obruat eū lapidibus omnis turba: Et sic ecōuerso, qui festiuat, dat ei Deus prosperitatem animę & corporis.

De varijs nuptiis, fugiendęque superbia. ENARRATIO II.
Cum inuitatus fueris ad nuptias, recūbe in nouissimo loco. Luc. 14.
 ¶ Ita est secunda pars principalis huius Euang. in qua innuitur Saluatoris sapientia in benigna instructione, dic. *Cum inuitatus fueris ad nuptias.* Pro quo sciēdū, q̄ triplices sunt nuptię ad quas inuitamur. Primę culpę, secūdę gratię, tertię glorię. Primę sunt nuptię culpę, & celebrantur inter animū & diabolum per cōsensum peccati mortalis. Ad illas inuitat nos diabolus per nuntiū prauę suggestionis, alliciēds nos ad peccatū. Sed non recūbe in primo loco, cōsiderando peccati delectationē: sed recumbe in loco nouissimo, cōsiderādo cōfusionē æternā & inferni pœnā. De quo Greg. Mōtaneū est quod delectat, &c. Ideo Eccl. 7. Memorare nouissima, &c. nā peccator retrahitur ab esu mortelli ex magnitudine pagamēti: nec est credendū caupeni potū suggerenti, quia non facit nisi vt expendas & vt bursam spoliēt. Sic diabolus facit vt te spoliēt salute, Prou. 5. Nouissima illius amara quasi ab synthiū, q̄ a stipēdia peccati mors, Rom. 6. Secun

6. Secūdę sunt nuptię gratię, s. vnio animę cū Deo. Cibi harū nuptiarum sunt cōsolationes spirituales. Ad has nuptias inuitamur per factā scripturā & prædicationes & inspirationes diuinas. *Sed non discumbas in primo loco.* i. noli extolli de gratia tibi collata, ne forte honoratior te sit inuitatus. i. alter, qui te præcellit in gratia, & veniēs qui te inuitauit & illi, i. Deus qui singula corda noscit, dicat tibi *Da huic locum.* i. ex eo q̄ aliis te prætulisti subtrahet tibi gratiā. Dicit enim Greg. De medicina venenū facit, qui de gratia superbit, lac. 4. deus superbis resistit, humilibus autē dat gratiā. Idcirco recūbe in loco nouissimo, s. minorem te aliis reputādo, vt Apost. 1. Cor. 15. Ego sum minimus apostolorū, qui nō sum dignus vocari apostolus, quoniā perfecutus sum Ecclesiā Dei, gratia autē Dei sum, id quod sum. Ecce nihil ascripsit sibi, sed Deo. Talis fuit Dauid qui dixit, 2. Reg. 6. Vilior sīam quā factus sum, & ero humilis in oculis meis. Dicit nāq; Aug. Magis cogitare debes quid tibi desit, quā quid tibi assit. quod habes caue ne perdas, quod non, supplica q̄ habeas, s. in humili oratione. Eccl. 7. Humilia valdē spiritum tuum. Nam vas de quantō profundius, de tāto capacius ad suscipiendū humorem: sic & cor profundę humilitatis dispositū est ad gratiā. Eccl. 3. Quātō magnus es, humilia te in omnib. & inuenies gratiā. Nam secūdū Ber. Humilitas diuinę gratię est familiaris. Idē super Cant. In veritate didici nihil ita efficax ad gratiā promerendā, conseruandā & nutriendā, sicut nō altē sapere, sed timere. Tertię sunt nuptię glorię. De quibus Matt. 21. Simile est regnū cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Ad has nuptias multi sunt vocati, sed pauci electi. vocatus fuit Lucifer, sed nō recubuit in loco nouissimo, sed primo cū dixit Isa. 14. In cœlū cōscendam, super astra cœli exaltabo. solū meū & similis ero altissimo, propter quod cecidit. Luc. 10. Videbā Satanā quasi fulgur de cœlo cadentē. O quot sunt hodie tales, qui volūt intrare ad nuptias cœlestes & volūt recūbere in primo loco. De quib. Ber. Quē sequimini miserī, quē sequimini? Nōne iste est mōs, in quē ascendit angelus & factus est diabolus? Idcirco meritō dicit: *Recumbe in loco nouissimo.* i. teipsum humilia, & hoc multis de causis. Primò, ppter securitatē. Prou. 10. Qui ambulat simpliciter ambulat cōfidēt. Aug. Qui in terra sedet, nō habet quo cadat: ecōuerso idē dicit, Quātō q̄s in loco superiori, tāto in periculo maiori. Et scribitur, Eccl. 3. Qui amat pe-

riculū, peribit in illo. Secūdo propter cōditionis vilitatem, quia terra & puluis es. Eccl. 10. Quid superbis terra & cinis? Nā terrā teris, terrā geris, in terrā reuertes: ppter qđ exclamat Inn. In de vilitate humanæ cōditionis: Vnde homini fastus & superbia, cum homo in principio est sperma foetidū, in medio saccus stercoreū, in fine cibus vermū? Tertio propter Christi cōformitatē. Phil. 2. Exinaniuit semetipsum formā serui accipiēs. Nā ipse di. Apoc. 1. Ego sum primus & nouissimus. Gl. Primus in aternitate, & nouissimus in humilitate. Et hāc docuit Mat. 11. Discite à me, quia mitis sum, &c. Hier. Quantūcūq; te humiliaueris, Christo humilior non eris: non igitur verearis sedere in loco in quo Christus sedet. Ideo Aug. Erubescat superbire humana infirmitas, cum se ita humiliat diuina maiestas. Quarto, ppter acceptabilitatē: nā nullū opus nec vlla anima est Deo accepta sine humilitate. De quo Greg. Perit omne quod agitur, nisi humilitate custodiat. Ideo Isa. vlt. dicit dñs: Ad quē respiciā nisi ad pauperculū & cōrritū spiritu & tremētē sermones meos? Nā dicit Inn. Quātō quis sibi vilior, tātō Deo acceptior & pretiosior. Similiter & opera humiliū acceptat deus. Iudith 9. Humiliū & mansuetorū semper tibi placuit deprecatio. Hinc est qđ Maria de humilitate, dic. Luc. 1. Respexit humilitatē. ac si diceret, nihil tam acceptū erat Deo in me: de quo Ber. Audeo dicere qđ nec virginitas Marię placuisset Deo, si humilitate caruisset. Ideo Isid. Esto paruulus in oculis tuis, & eris magnus in oculis Dei. Quinto, ppter necessitatē, quia sine ea nullus ad regnū coclorū ingreditur. Mat. 18. Nisi cōuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in reg. cocl. Aug. Excelsa est patria, sed humilior est via: ambulā per viā humilitatis & peruenies ad gaudiū aternæ claritatis, de quo tex. *Qui se humiliat, exaltabitur*, s. in terris, in iudicio, & in coclo. Primō exaltabitur in terris, per gratiæ visitationē. Isa. 40. Omnis vallis exaltabitur. Vnde Cassio. super Ps. 103. In mediū mōciū pertrāsibūt aquæ. In vallibus humiliū animarū pertrāsēūt aquæ gratiarū. Ideo Ber. Magna virtus humilitas, cui facillē se inclinat diuina maiestas. Secūdo humilis exaltabitur in iudicio per iudicis affectionem. Mat. 10. Vos qui secuti estis me, s. in humilitate, verbo & exēplo, sedebitis sup sedes, &c. & implebitur illud Sap. 5. Hi sunt, quos aliquādo habuimus in derisum, &c. Ecce quomodo cōputati sunt inter filios Dei & inter sanctos fors illorū est.

est. Tertio, humilis exaltabitur in coclo per gloriā. Prou. 29. Humilē spiritu suscipiet gloria. Reuera gloria, quia dicit Isid. Humilitas nos deo iūgit, superbia separat à Deo. Ideo ter in anno legūtur ista verba, *Qui se humiliat, exaltabitur*, ad designandū, qđ vera humilitas debet stare in tribus. Primō, in corde, per defectuū cōsiderationē. Mich. 6. Humiliatio in medio tui. Aug. Aestimate vos in corde inferiores, qui in manifesto estis superiores. Secūdo, in ore per locutionē confessionis, Eccl. 4. Presbytero humilia animā tuam. habetur enim de pōnitē. dist. 1. taciturnitas. Taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis, ne talis repuretur apud homines foris, qualē se iandudū exhibuit diuino conspectui. Vbi autē superbia regnat, vel hypocrisis, humilitas locū habere nō potest. Tertio, in opere per sanctā operationē, vt habetur de pōni. dist. 2. si quis. Exercitia humilitatis sunt vilioribus se subdere officiis, sicut Christus qui lauit pedes discipulorū, Io. 13. Tales tripliciter exaltantur, vt dictū est. *Sed qui exaltat se, humiliabitur*, s. in terris à priuatione gratiæ. In iudicio stabit in terra, post iudiciū erit in inferno. Vnde Gre. 33. Mor. Cōsideret homo quid elatus in terra merebitur, si angelus aliis prælatus in infernum prosterneatur, 2. Pe. 2. Si deus angelis peccātibus nō pepercit, sed rudētibus inferni detraētos in tartarū tradidit cruciādos: quid faciet signēto & nequā seruo? nam superbia est dño Deo valde contraria. Prou. 6. Sex sunt quæ odit dominus, & septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes, &c. Ideo scribitur Eccl. 25. Extollētia oculorū meorū ne dederis mihi. Rationē dicit Eccl. 3. Synagoga superborū nō erit sanitas, s. gratiā. Est enim superbia infirmitas incurabilis duplici ratione. Prima est, quia nō cognoscūt se infirmos: & dicit Aug. Nemo insanabilior, quā qui sanus esse videtur, & nō est. Et sic superbi. Vnde Ber. Omnis superbia est stultitia, quia seipsum nescit. Nam secūdam Hier. superbia plus audet qđ potest, & sic seipsum ignorat, & sic erit insanabilis: dicit enim Seneca: Salutis inātiū cognitio propria: ideo ad sanitatē difficulter venimus, quia nos egrotare nescimus. Secūdo non curatur de facili, quia remediū à superbis nō accipitur, quia deteriores sūt ex correctionibus, sicut Iudæi ex prædicatione Christi. Sicut quātō plura ligna, tātō maior oritur flāma: sic ignis rancoris in superbis dicit, quid iste habet me arguere? Ideo Iob 11. Vir vanus in superbiā erigitur, & tanquā pullū onagri se

liberū natū putat, quasi sub nullius ditione & potestate esset: vt dicit Aug. de ciui. Dei: Omnis superbus cupit eminare solus. Ideo Greg. Quātō quisq; altius hīc erigitur, tantō ibi depressius immergetur. Ideo *recūbe in loco nouissimo*, q̄ scribitur Iob 22. Qui humiliatus fuerit, erit in gloria dicit nāque Cassio. super Pl. 146. Suscipiens mansuetos dñs. Mansueti suscipiuntur in cœlū, superbi verō deiiciētur in terrā: iuxta illud Abdīa: Si exaltatus fueris vt aquila, & si inter sidera posueris nidū tuū, inde detrahā te, dicit dominus.

¶ *Dominica XVIII. post Trinitatem.*

De modo acquirēdi charitatem Dei. ENARRATIO I.

Diligēs dominū Deū tuum ex toto corde tuo. Mat. 22. Mar. 12. & Luc. 10. ¶ In summa Euāg. duo innuūtur. Primō, quęstio legis doctoris inuidēter postulata, Secūdo, respōsio saluatoris, sapiēter declarata. Primū ibi: *Magister quod est mandatū magnū, &c.* Secūdu ibi: *Diligēs dominū Deū, &c.* De primo dicit: *In illo tempore, s. feria secūda post palmarū, cum audissent Pharisei quōd Iesus imposuisset silentiū Sadduceis, qui negabāt resurrectionem, accesserūt ad Iesum Pharisei.* Chryl. vt multitudine vincerent, quę ratione superare non poterant. *Et interrog. eum vnus ex eis.* Licet essent multi, tamē ordinauerunt vnum dolosē. Chryl. Vnus loquitur pro oibus, & oēs loquūtur per vnū, vt si cōfusus esset, solus videretur cōfundi: si autē vinceret, omnes viderētur per eum vicisse. Et hic fuit *legis doctor tētans eum*, quia putabat se sapiētē, cogitabat velle seducere eter nam veritatē. *Interrogās, Magister quod est mandatū magnū in legē* Non erat eis dubium, q̄ tria mandata in prima tabula fuerunt maxima, & putabāt Christū vnū de his respondere, & deinde volebant eum transgressorem vnus cuiusq; probare. Sed nō est sapientia, non est prudentia, non est consiliū contra dominū. Prou. 21. Quia sciebat quid esset in homine. Io. 2. Idcirco respondit producens radicē pręceptorū, s. dilectionē, dicens: *Diligēs dominum Deum tuum.* ¶ Hęc est secunda pars, in qua (vt dixi) innuītur Saluatoris respōsio sapiēter declarata, di. *Diligēs dominū, &c.* s. qui pro te seruus factus est. Phil. 2. Exinanitit semetipsum, &c. dicit Deum, qui pro te incarnatus est. *Tuum*, quia pro te in cruce suspēsus est, & dedit tibi corpus suū in edulium & sanguinē in ablutionē criminū. Apoc. 1. Lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Et notāter dicit, *Diligēs*, & nō cognosces, q̄a notitia Dei & cognitio alta nō saluat. Iac. 4. Sciēti igitur bonū facere & nō faci

faciēti peccatū est illi. Ideo Isid. li. 2. de sum. bo. ca. 1. Melius est studiū bene viuēdi, q̄ multa sciēdi. Ergo dicit, *Diligēs*, nō cognosces. Nā diligere Deū religiosi cordis est. Cant. 1. Recti diligūt. Sed qui recti nō sunt, Deū nō diligūt. De quo habetur in can. q. 4. 23. c. hoc autē para ex his: Omnis iniquus honorū est inimicus. Cum sit inimicus iustitię & bonitatis (qui est Deus) diligere nō potest. Irē nō di. time Deū, sed dilige, quia diligere maius est quā timere. Aug. Timere seruatorū est, diligere filiorū: timere sub necessitate, diligere in libertate. Chryl. Qui in timore Deo seruit, pœnam euadet, mercedē iustitię nō habebit. Sunt nāque duo quę nos in futuro expectāt, s. vita & pœna. Nā per opus bonū ad vitā, sed per opus malū ad pœnā peruenitur. Idcirco per timorē homo bene declinat à malo, sed per amorē anhelat ad vitā. Idcirco di. *diligēs*. Notanter di. *diligēs*, in futuro, non in presentī. Nā secūdu Ber. Hoc mandatū in presentī vitā nō potest adimpleri, quia prędicta verba, s. *Diligēs dominū Deū tuū, &c.* idem significāt, ac si dicat, *Diligēs dominū Deū tuū* ex omni cogitatione, ex omni volūtate & omni memoria: cordis enim est cogitare, & ideo *ex toto corde*, i. ex omni cogitatione. Similiter animę est velle, ideo *ex tota animā*, i. ex tota volūtate siue memoria. Sed quis est, qui hęc tria semper perficiat, qui ex toto corde semper cogitet, qui voluntatē suam diuinę voluntati semper cōformet, & qui Deū semper memorer teneat? Reuera nullus ad hoc sufficit in hac vitā, vbi vel corporis necessitas, vel cordis vanitas, vel mētis instabilitas etiā maximis sanctis aliquid surripit. Hinc Beru. Ego sanē putō nō antē perfectē impletū, vt diligas dñm Deum tuum ex toto corde tuo, quousq; iam cor nō cogatur cogitare de corpore & anima, eidem in hoc statu viuificando & sensificādo intēdere desinat, & virtus eisdē releuata molestis in Dei potētia roboretur. Impossibile nāq; est, cor hęc ex toto ad Deū colligere & diuino infigere vultui, quādiu huic fragili & erumoso corpori necesse est seruire. Itaque in corpore spiritali & immortalī, in corpore integro placidōq; & per oīa subiecto spiritui speret se anima hoc pręceptū posse implere, quod reuera solū cōtinget post generalē resurrectionē. Sed di. Sic hęc difficultas constituit nos oēs huius pręcepti transgressores. Resp. Ber. Quōd nō: nam quod minus habet imperfectio cōuersationis nostrę, suppleat humilitas cōfessionis. Potius enim vult Deus à nobis humil

humilem defectionē, quā superbā cōplexionē. Propterea mādara sua mādavit custodire nimis, vt videntes imperfectionē nostrā in implēdo istud mandatū, & nō posse implere quod debemus, fugiamus ad misericordiā eius, dicentes illud Psal. 62. Quoniā melior est misericordia tua super vitas. Vel aliter reipōdere possumus, q̄ huius praecepti incōplexio nō cōstitutit trāsgressores, sed cōtēptus. Licet enim impossibile sit dictū praeceptū in hac vita posse attingere, trāsgressionē tamen euadimus, si infimū gradum charitatis attingimus. Est autē infimus gradus charitatis diuinā, vt nihil supra Deum aut æqualiter Deo diligatur, à quo gradu qui deficit, à salute deficit. Vnde sicut null⁹ in hac vita praeceptū mandatū poterit adimplere: sic etiā nullus infra hunc infimū gradū poterit remanere. In quo si morte praeoccupati fuerimus, cum conatu amplius perficiēdi, in refrigerio erimus, dicem⁹q; Deo, Noli me condēnare, fecimus enim quod potuimus, etū nō quod debuimus fecimus. Impletio ergo huius mādara non est de necessitate salutis, aliās omnis homo esset in statu damnationis: sed conatus ad perficiēdū quod mādatur de necessitate salutis est. Ideo di. in futuro, *Diliges dominū Deum tuū ex toto corde tuo.* In quibus verbis, primò, innuitur dilectionis postulatio, ibi, *diliges, &c.* Secundo, eius modificatio subiūgitur, ibi, *ex toto corde.* De primo di. *diliges, &c.* Ber. De hac virtute loqui cōsciētia dicitur, charitas suggerit, spiritus ingerit, & tamē indignē de charitate prae dicat qui nō amat. Et ideo ego vir vidēs paupertatē meā de hac sancta materia alios audire mallē quā ego ipse lo qui. Nā de dignitate huius laudabilis virtutis di. Raba. Charitas est ignis in meditatione mētē purificās à sordibus vitiorū. Pro. 10. Vniuersa delicta operit charitas. Itē est lux in oratione mentē irradians. Eccl. 2. Qui timetis dñm, diligite illū, & illuminabūtur corda vestra. Nā charitas est lux perducēs ad aeternā claritatē. Vnde Dion. de diuinis no. Ad visionē celestis gloriae necesse est vt homo se exercent in dei amore. Gilber. Nullū bonū perfectē cognoscitur, quod non perfectē amatur. nā secundū amorē habebimus Deū cognitionē. De quo Aug. 8. de Trin. Quātō flagratius Deū diligimus, tātō serenius eū videbim⁹. Ideo Hug. super Io. di. Maior est dilectio quā intelligētia. Intelligētia foris stat, vbi charitas intrat. Itē charitas est lux in oratione. Gre. in Regist. Nihil impetrat q̄ sine charitate orat. Itē est mel in gratiarum

tiarum actione, mentē dulcorās in dulcedine diuinorū beneficiorū. Ideo Epist. est hodie concordās cū Euāg. Gratiā ego Deo meo semper, s. dulciter propter dilectionē, quam exhibuit in creatione, redemptione, beatificatione, & hoc dulciter & amabiliter. Cassiod. Nil cōstat fore bonū, nisi ab ipso collatū. Itē est vinū in contēplatione mentē inebrians iucūda dilectione. De quo Aug. 13. confes. Quātō amor plus accenditur, tātō spiritus magis sursum fertur, nec quiescit donec ad locū veniat, s. ad dñm in quo quiescat, & quantō altius eleuatur, tantō nihil de inferioribus occupatur. De quo Gre. 7. Mor. Sancti viri in tāta altitudine se subleuāt, vt audire quā mūdi sunt, graue onus credāt: & præsens vita tēdere incipit, dū amor interior dulcescit. Gilb. super Can. O quā durū est amāri animū cum mūdo diuidere, & Christo peregrinas curas admittere, & celeste secretū infestare. Idcirco dilige, nā dilectio tanta est virtus, q̄ nemo dānatur cū charitate, & sine charitate nemo saluatur. Rationem ponit Hug. de laude charit. di. Charitas est fons proprius, de quo nō cōmunicat alienus. idcirco Deut. 15. Audi Israel, quid dominus Deus tuus perit à te, nisi vt timeas dñm Deū tuū, & ambules in viis eius, & diligas eū ex toto corde tuo, &c. Super quo Aug. O pie dñe, quid tibi ego sum vt amari iubeas te à me? & minaris mihi ingētes miseras, irasceris si nō faciā: & quid amor me⁹ q̄ delectaris in eo? Resp. Aug. nisi pfectū meū. Idē: Tantō habemus Deū principaliorē, quantō amorē puriorē. Ideo di. ppter profectū meū. De quo 2. Cor. 2. Quod oculus nō vidit, &c. Hug. Quantū potes tantū dilige, potestas tua erit mēsurā tua: quātō plus amas, tātō plus habes: quantō plus habes, tātō felicitior es. Sed di. Libenter vellē cōsequi charitatē: nescio quomodo acquirā. Respon. quōd quatuor requirūtur. Primū est peccati deputatio. Ps. 96. Qui diligitis dñm, odite malū, i. peccatū. Nā sicut aqua igni est cōtraria ipsum extinguens: sic peccata extingunt charitatē. Iudith 5. Deus illorū odit iniquitatē. Gre. Qui adhuc per illicita desideria desinit, profectō Deum nō amat. Figuratur in natura cordis, quod nō potest pati dura, & sic charitas mortale peccatū. Aug. super Io. Hom. 8. Charitas & mortale peccatū opponūtur: nisi vnū radicitus euulsum fuerit, aliud plātari nō poterit. Ideo ex quo tāta malitia est inter homines, pauca inter eos dilectio est. Matt. 2. 4. Quoniā abūdauit iniquitas, refrigescet charitas multorū. Secundum est

est alienæ charitatis extirpatio, vt dilectio terrenorū, 1. Io. 2. Si quis diligit mūdū, nō est charitas patris in eo. Aug. ibi Charitas est actio rectitudinis semp habēs oculos ad Deū, Nā cū proprius locus diuinæ charitatis sit cor humanum, ideo requirit totū. Ber. Charitas destruit charitatē, quia carnalis spiritualē, terrena cęlestē. Figuratur Leu. 10. Filij Aaron thuribus imposuerūt ignē alienū incensum offerētes domino, & egressus ignis deuorauit eos, & mortui sunt: & sic aliena dilectio. Aug. super Psal. Noli extra Deū aliquid quærere vel diligere: nimis est auarus cui nō sufficit Deus. Reuocemus igitur nostras affectiones de rebus & amicis. Mat. 15. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me, nō est me dignus. Nā hoc intelligēdū est de omnibus, qui in Deo & cū Deo & propter Deū diligi nō possunt. Ideo Gre. Qui Deum puro corde diligere desiderat, necessarium est. vt aliena diligere non affectet. Tertium est mentis sursum eleuatio. Coloss. 3. Quæ sursum sunt quærite, vbi est Christus in dextera Dei sedēs, &c. Vnde Ber. Anima ad imaginē Dei creata, quātō inferius aratur, tātō superius eleuatur: sicut aqua quæ naturaliter deorsum fluit, cōtra naturā sursum eleuatur, sicut sol quātō altior, tātō clarior: & sic mēs alra in dilectione. Quartū est beneficiorū Dei recordatio. Aug. Ad dilectionē Dei in nobis excitandā & nutriēdam nil melius cognosco, quā beneficiorū Dei recordationē. O quāta beneficia sunt nobis collata. De quibus Hug. in li. meditat. Quid amplius Deus debuit tibi facere & nō fecit? Cū non eras, creauit te, seruū peccati & diaboli te feceras, & redemit te. O q̄ durē redemit te. De quo Ber. Plura fecit mira, perulit dura, nō tā facillē redēptus sicut factus. Hug. In mūdi periculis ambulabas, angelū tibi dedit, p se venit, &c. Aug. Nil ita humanis affectibus impressum est, q̄ vt diligas diligētē te ipsum: si piget amare, nō pigeat reamare. ¶ Dixi, Secūdo subiūgit dilectionis modificationē, ibi: Ex toto corde, quia habet cōuenientiam cū dilectione. Aug. de doct. Christ. Sic est vt omne intellectu, affectū, memoriā, voluntatē in illū cōferas à quo habes quæ cōfers. Hoc est primum, quia radix. Ose. 9. Radix eorū exiccata est, fructū nequaquam faciēt. & sic Gre. Quod præcipitur in dilectione fundatur. Ergo meritō primū. Primò, quia facillē ad intelligēdū. Pro. 14. Doctrina prudentū facilis. 1. Io. 5. Mādara eius graua nō sunt, non est necesse philosophos adire, mare transfretare. Deut. 10.

Mand

Mādātū hoc quod ego præcipio tibi, hodie nō est supra te, neq; procul positū, &c. Secūdo, ad portandū leue à paupere & diuite. Mat. 11. Iugū meū suauē, & onus meū leue. Ber. O iugū sancti amoris q̄ gloriosē illaqueas, quā suauiter premis. Augu. Omnia leua & immania charitas facit leuia. Et Ber. super Cant. Vbi est amor, ibi nō labor, sed sapor. Act. 5. Ibāt Apostoli gaudentes, &c. & sic crux B. Andrea, ignis B. Laurētij. Gre. Qui Deū veraciter amat, omnia aspera equanimiter portat. Aug. Amor Dei nihil suauis. Ps. 33. Gustate & videte. Hier. Amātibus Deum, nihil durū, nihil difficile. Tertio, est breue ad retinēdum. Decuit enim verbū abbreviatū in carne etiā abbreviatā facere legē. Aug. Si nō vacat tēpus omnes paginas perscrutari, omnia volumina sermonum euoluere, tene, charitatē, ibi pēdent omnia. Qui charitatem tenet in moribus, tenet omnia quæ latēt & patent in diuinis sermonibus. Idē in lib. de doct. Christ. Vt nemo excusationē haberet in die iudicij, &c. Quarto, est vile ad seruandū in præsentī & in futuro. In præsentī propter cōionē. Gre. in pasto. Pēsent inuidi quāta virtutis sit charitas, quæ sine labore aliena opera facit nostra. Bera. Charitas est virtus largiflua, quæ omnia facit cōia, etiā cęlestē gloriā. Vnde Aug. Ad visionē cęlestis gloriæ necesse est vt homo exerceat se in Dei amore. Gre. in Moral. O sanctū opus charitatis: quod in me nō habeo diligo in te, quod tuū est per laborem, meum per amorē. Ber. O charitas, quæ neminē spoliās, omnia rapis, nulli aufers sua, omnia facis tua in futuro.

¶ De necessitate, vtilitate, ac ordinatione diuine charitatis.

ENARRATIO II.

Diliges dominū Deū tuū ex toto corde tuo. Mat. 22. ¶ In summa verb. duo innuuntur. Primò, legis dominicę plenitudo, ibi: Diliges, &c. Secūdo, charitatis vnica latitudo, ibi: Et proximum. De primo di. Diliges dominū Deū tuū. S. Tho. super 3. Sēt. dist. 17. dic. Quòd totalitas in dilectione diuina est duplex. Prima secūdu actū, in qua nihil deerit in his quæ potest homo expēdere in amorē dñi, quin in dilectione ponat. Et hæc totalitas non potest cōpleri in via: sed magis ostenditur, vt sciatur, quò perueniendū est, & erit in patria, vt dicit Aug. quia illa totalitas excludit omne illud quod etiā ad tēpus actū interciperē posset. Et hoc nō potest fieri, quia scribitur Sap. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animā. Alio modo capitur totalitas secundum habitū, secundum quem homo

homo nihil subtrahit de his quæ debet ponere secundū tē-
pus illud in amore Dei: sic quod nihil debet esse in corde homi-
nis, quod est cōtra dilectionē dei, vel supra dilectionē dei:
& sic est in præcepto, de quo Mag. in 3. dist. 2. Illud præceptū
nō penitus impletur in hac vita, sed in parte. Sicut em̄ ex
parte cognoscimus, sic diligimus. Ideo Ber. Infimū gradum
charitatis attingimus, dū nihil supra eū vel cōtra eū diligi-
mus. Sicut em̄ serpens Moyses deuorauit serpētes magorū: sic
dilectio diuina omnē aliā dilectionē. Notanter di. Diliges,
nō timeas, nō scias, sed diliges. Dicit nāque Aug. super illo
verbo Apost. Ro. 13. Plenitudo legis est dilectio: Qui chari-
tatē tenet in moribus, ille tenet quod latet, vt patet in diui-
nis sermo. Ideo Deus tria ponit de charitate in scriptura, s.
postulationē, probationē & remunerationē. Primo posuit
de dilectione postulationē, Deut. 10. Audi Israel quid dñs
petit ad te, nisi vt timeas dñm Deū tuū, & ambules in vis-
eius, vt diligas eum ac seruias dño Deo tuo, in toto corde
tuo, & in tota anima tua, custodiāsq; mādata dñi: Vbi Aug.
O bone Iesu, quid tibi sum ego vt amari te iubeas à me:
nisi faciā irascaris mihi, minaris ingētes miseras: quid est
tamē amor meus? Resp. Aug. Nisi ppter profectū meū. Idē:
Quātō habemus puriorē amorē, tāto habemus Deū princi-
paliorē. i. Ioā. 4. Qui in charitate manet, in Deo manet, &
Deus in eo. Ideo dicit propter profectū meū. dicit nanque
Apost. 1. Cor. 2. Quod oculus nō vidit, &c. Ideo Aug. li. 8. de
Trin. Quātō ardētius Deū diligimus, tāto serenius eū vide-
bimus. Itē dignū & iustū est vt Deū diligamus. Primò, pro-
pter eius bonitatē: secundò, propter dilectionis prioritatē.
Primò, quia summē bonus. Matth. 10. Nemo bonus, &c. De
secundo, i. Io. 4. Nō quasi nos dilexerimus Deū, sed quoniā
ipse prior dilexit nos. Ier. 31. In charitate perpetua dilexi te.
Io. 3. Sic Deus dilexit mundū, &c. Aug. Dilige dñm Deū tuū
qui peccatis tuis seruire fecit vnigenitū suū, qui dedit tibi
in ministerium angelos, aērē cum volucris, terram cum
germinibus, aquā cum piscibus. Idem: Nihil humanis affe-
ctibus ita est impressum, quā vt diligas diligētē te ipsum: si
pigeat amare, non tædeat reamare. O si diligis corporalem
patrē à quo habes corpus mortale: quantō magis celestē à
quo habes immortale: Si matrē quæ te produxit in mūdum
miseriis plenū: quantō magis qui te ducet in alium mun-
dum æternis gaudiis plenū: Si intantū fratres carnales qui
tecum

tecū hæreditatē participando pauperiorē te faciunt: quātō
magis Christū qui tecū diuidet hæreditatē patris, & ditiorē
te faciet? Si filiū diligis, cū quo intantū laboras, nec scis si
in aliquo proficias: quantō magis Christū qui in infinitum
tibi benefactur⁹ est? Si vxorē diligis, quæ fortē aliū plus te
diligit: quantō magis Christū qui nunquā separabit amorē
suū à te? Nā Christus pro te dereliquit, & dedit animā, Ier.
12. Reliqui domū meā, dimisi hæreditatē meā, i. angelos q̄
sunt hæredes cœli, & dedi dilectā animā meā in manus ini-
micorū. Et si diligis amicum, qui pro te effudit lachrymas,
quātō magis Christū qui pro te effudit sanguinē? I. Ioan. 5.
Tres sunt qui testimoniū dant in terra, s. dilectionis spiri-
tus, i. anima, & sanguis, & aqua, s. lachrymarū. Ber. O q̄ ve-
hementer amplexatus est me in cruce, in qua effluxit aqua
de latere, manauit sanguis ex corde, recessit anima ex cor-
pore. Itē Ber. Non est passus pro se, quia non peccauit: nec
pro angelis bonis, quia nō necesse erat: nec pro malis, quia
nō prodest eis, ex quo nunquam habebūt gloriā: sed pro te.
Pl. 68. Zelus domus tuæ, i. animæ fidelis, comedit me, i. fuit
causa passionis. Apo. 1. Dilexit nos & lauit, &c. Si diligeres
illū, qui p̄ te daret oculū & manū, ipse totū corpus dedit p̄
te in mortē. Ex his patet q̄ meritō debemus diligere Chri-
stū plus quā res tēporales, plus quā amicos nostros, plus
quā corpus propriū, sicut martyres fecerunt. Si enim non
haberes tantā virtutem & fortitudinem, dilige tamen ita
Deum vt propter dilectionem relinquas vilissimum in to-
to mundo, hoc est, peccatū, quod est ita vile q̄ nulli prodest,
nec corpori nec animæ, & vilius, quā serpens & rana.

Pessima res vitii nil a quē perniciosum.

Et si non dimittis hoc vile propter Christum, quomodo
tempore Antichristi dares manū vel oculū? Ideo in vilissi-
mū locū deputantur peccatores, i. in infernū, Pl. Pluet su-
per peccatores laqueos ignis, &c. Nam, sicut guttæ pluuiæ
sunt innumerabiles, sic pœnæ damnatorū. Igitur dilige deū
& effugies. Hugo in lib. de arra animæ Nihil possumus deo
pro beneficiis repēdere, q̄ reamare. Sed di. Quanta debet
esse charitas mea ad Deū? Resp. Ber. Modus diligendi deum
est sine modo. Primò, quia Deus est infinitus & immensus.
Ideo non est finis amoris terminus & mēsurā. Secūdo, quia
nos dilexit in infinitum. Ber. Amat immensitas, amat æter-
nitas, amat Deus cuius magnitudinis non est finis. Ideo vt

infinitati correspondeamus, in infinitū diligere debemus. Tertiò, quia infinita nobis bona tribuit, ideo infinitos tenemus affectus charitatis. Vnde S. Th. super 3. di. 2. dicit, causa diligēdi deū est diuina bonitas, quæ est infinita: & sic nō est modus ultra quē nō oportet progredi. Hugo, Quātū potes tantū dilige, mensura tua sit potestas tua. Quartò, quia infinita utilitas nobis eueniet, Pl. 30. Quām magna multitudine dulcedinis tuae dñe, &c. Aug. Si timētibus, quid tūc diligētibus te cū seruorū sit timere, filiorū diligere. Idcirco nota utilitates charitatis. Primò, valet ad peccatorū purgationē, Pro. 10. Vniuersa delicta operit charitas. Et i. Petr. 4. Charitas operit multitudinē peccatorū. Aug. Quod gutta in camino ignis, hoc facit peccatū veniale in homine diligēte. De hoc igne, Lu. 12. Ignē veni mittere. &c. Leu. 6. Ignis in altari semper ardebit. Secūdo, valet ad laboris alleviationē. Aug. Charitas omnia immania & difficilia facit leuia, Mat. 11. Tollite iugū meū, &c. Hic. Nihil amātib⁹ durū, nihil difficile, 1. Cor. 13. Charitas oīa suffert, Gre. Mens quæ fortiter deū diligit, dulce estimat, quod amarū sit. Act. 5. Ibāt apostoli gaudētes, &c. Pl. 33. Gustate & videre, &c. Greg. Qui verē deū amat, omnia æquanimiter portat. Tertiò, valet ad omniū tēporaliū despectionē. Soph. 3. In igne zeli mei deo rabitur omnis terra, i. omnis terrena dilectio. Ber. Affectū cœlestia nō sapiūt terrena. Gre. Gustato spiritu desipit omnis caro: ita vt homo desideret dissolutionē à terreno corpore, Iob 10. Tædet animā meā vitæ meæ, &c. Phi. 1. Cupio dissolui & esse cū Christo. Gul. O tū durū est amāti animum cū Christo & mūdo diuidere. Quartò, valet ad omnium nostrū sanctificationē & emendationē: nā quicquid agimus in charitate, meritorīū efficitur atq; sanctū. Vnde aurū superductum nobilitat omne metallū: sic omnia opera nostra charitas. Apoc. 3. Suadeo tibi emere à me aurū ignitū probatū, vt locuples fias, i. charitatē. Aug. Charitas si desit, frustra assunt cætera: si assit, habentur omnia. Philo. Qui habet vnā virtutē, habet oēs. Isid. Charitas omniū virtutū obtinet principatū. Vnde sicut deus cōtinet omnia, sic charitas oēs virtutes. Col. 3. Super omnia hæc charitatē habete, quod est vinculū perfectionis. Aug. Tunc homo est perfectus quādo charitate plenus. Ideo 1. Cor. 16. Omnia vestra in charitate fiant. 1. Cor. 13. Si linguis hominū, &c. factus sum, &c. Augu. Non numerositas operū, nō diuturnitas temporū, sed maior

ior

ior charitas auget meritū & præmiū. Ex illo sequitur, q̄ cū paucis operibus homo posset magis mereri, quā alter cum multis, si maior adest charitas. Hilar. Frustra erit omnis operatio, si nō adhibeatur dei dilectio, 1. Io. 3. Qui nō diligit, manet in morte. Hugo, Dilige, & fac quicquid vis. Quintò, valet charitas ad omniū bonorū participationē. Nā ex vinculo charitatis colligamur & vnimur, q̄ omnia nostra mutuo cōmunicamus. Ber. Charitas est virtus largiflua, nā omnia facit cōmunia. Pl. 118. Participē me fac deus omniū timentiū te. Gre. in Pasto. Hinc ergo pensent inuidi, charitas quā tæ virtutis sit, quæ alieni laboris opera nostra sine labore facit, quod tuū per laborē, meū per amorē, Ber. O charitas ne minē spoliās, omnia rapis, nulli aufers sua, omnia facis tua. de con. dist. 4. Ecclesiæ charitas quæ per spiritū sanctū diffunditur in cordibus eorū qui participes sui sunt, peccata dimittit: eorū qui sui non sunt, tenet. Sextò, charitas valet ad omniū malorū nostrorū & aliorū bonorū cooperationē. Ro. 8. Scimus quoniā diligentibus, &c. Si autē omnia: Ergo nostra & aliorum bona & mala. Quomodo enim mala mea non cooperantur, ex quorū cognitione humilitatē teneo, & in patientia me affigo? aut quō aliorū mala non cooperantur mihi in bonum, quibus in corde cōpator? Quē affectum Apost. habuit, 2. Cor. 12. Lugeā multos ex his qui peccauerūt, & nō egerunt pœnitentiam. Et 2. Cor. 11. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et sic patet quō ex fidelibus nostris affectibus nostra, & aliorū mala proueniūt ad salutem. ¶ Sequitur, *Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* In quibus verbis duo innuuntur. Primò, dilectionis necessitas, secūdo, diligendi qualitas. Primum ibi, *Diliges.* Quod sonat præcipientis autoritatē. Secundum ibi, *Sicut teipsum.* Quod designat diligendi qualitatē. De primo dicit, *Diliges proximum tuū.* Ecce præcepit, quia in sacra scriptura ponitur frequēter futurū indicatiui pro imperatiuo, more Hebræorū & Græcorū. Nota, necessitas dilectionis patet ex quatuor, ex scriptura, figura, natura, creatura. Primò, in scriptura, ex eo q̄ crebrius monet ad dilectionem proximi in scripturis, Leui. 19. Diliges proximum tuum sicut teipsum, Io. 15. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem. Luc. 10. Diliges proximum tuū, sicut teipsum. Et hīc in proposito ad eō necessaria est huius mandati executio, quod Deus seipsum à nobis diligi non reputat, si non & proximum diligamus. 1. Ioā. 4.

X x 2

Qui nō diligit fratrem suū, quē videt, deū quē nō videt, quō potest diligere: Itē, 1. Io. 4. Si quis dicit diligo deū, & fratrem suū odit, mēdax est. Et iterū, 1. Io. 3. Omnis q̄ odit fratrem suū homicida est. Ex q̄bus oibus patet necessitas dilectionis. Secūdo, patet ex figura, i. exēplo & regula, qđ Deū in seipso nobis proposuit ad imitandū. Nā Deū in tantū nos dilexit q̄ oēs homines vult saluos fieri. 1. Tim. 2. Et sic nos Iudico proximus, siue bonus sit siue malus, est diligendus. De bono satis claret q̄ amandus est, quia talis filius dei nominatur & est, i. Ioā. 3. Videte qualē charitatē dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur & simus. Et Christus reputat eū attinere sibi omni genere attinentiā. Mat. 12. Quicumq; fecerit voluntatē patris mei qui in cœlis est, ipse frater meus, soror, & mater est. Si autē malus proximus est, adhuc diligendus est, & propter deū & propter seipsum, & propter te. Primò, propter deū quia si deū diligis, & eius filiū amabis, cum sanæ mētis est, & propter deū debes amare proximum, cum insanę mentis factus est. Secūdo, propter ipsum, quia si fratrem amabas sanū, nihilominus debes amare ægrotū. In tali enim statu magis indiget amore tuo, q̄ in alio. Tertiò, propter teipsum debes amare eū: magis enim lucraris amando eū cum tibi nocet, quā cum tibi beneficus erat. Inde em̄ efficimur filij dei, Mat. 5. Diligite inimicos, &c. vt sitis filij patris vestri, q̄ in cœlis est. Nā Christus dilexit nos, cū inimici eius essemus, Ro. 5. Cū inimici essemus, recōciliati sumus per mortē filij eius. Et sic nos facere debemus ex imitatione & figura eius. Tertiò, necessitas huius præcepti patet ex natura, quā cōiuncti sumus adinuicem. De quo Aug. Voluit Deus vniciū formare hominē in principio à quo oēs procederēt, vt tanquā fratres oēs homines se amarēt. Nec sic factū legimus in angelis & animalibus brutis. Nec solū fratres sumus secundū hominē, sed etiā habemus adinuicē fraternitatē spiritualē. De quo Aug. Oēs fratres sumus secundū q̄ homines: quātō magis secundū q̄ Christiani sumus? nā ratione fraternitatis, spiritus est vnus pater, Deus vna mater Ecclesia. Quæ fraternitas tātō fortius stringit ad diligendū, quātō reuerentior pater deus est quā homo, & quātō reuerentior mater Ecclesia quā carnalis, & quātō hæ res cœlestis melior quā tēporalis. Quartò, necessitas huius præcepti patet ex creatura, oēs em̄ creaturæ eiusdē speciei mutuò se diligūt, Eccl. 13. Omne animal diligit simile sibi,

nam

nā lupus, serpens, & crudeliora aliis animalibus non solent malitiā inferre in ea quæ sunt sui generis. Et sic ab omnibus monemur nos mutuò diligere. ¶ Nota, quinque sunt diligenda secundū ordinē charitatis. Primò, deus, qui est super omnia diligendus. De quo dicit: *Diliges dominū Deū tuū ex toto corde tuo*. Aug. hæc totalitas intēdit, vt oēs motus animæ ad deū referatur, vt cor tuū non sit inclinatum ad aliquid quod sit contra deū. Nā cor habet quatuor effectus, scilicet dolorē, spem, timorē & gaudiū. Et omnia illa debēt permaximē & super omnia in corde tuo inclinata esse ad Deū. Pro. 23. Præbe fili mi cor tuū mihi. Nā dilectio habet similitudinem cū corde aliquale. Primò, cor est calidū & siccū, sic dei charitas inflāmat ad amorē cœlestis gloriæ & patriæ. Aug. 13. Confite. Quātō amor plus accēditur, tantō magis spiritus sursum fertur. Pl. 72. Inflāmatū est cor meū & renes mei: cōmutati sunt, i. cogitationes à mūdo separatæ. Ro. 12. Spiritu feruentes, dño seruientes. Sed cor est principiū vitæ & omnis motus, sic Dei dilectio, Eph. 3. In charitate radicati & fundati, vt possitis cōprehendere cū omnibus sanctis, &c. nā charitas illa nutrit alias virtutes, sicut mater filias. Ideo Galat. 5. Fructus spiritus sunt charitas, gaudiū, pax. Tertiò, cor est indigētis naturæ, quia nō potest pati infirmitatē magnā, sicut alia mēbra: sic dilectio Dei nō potest pati vnū peccatū mortale. Aug. super Io. Hom. 3. deus qui charitas est, & peccatū mortale opponuntur, nisi vna euulsa radicitus fuerit, alia plātari nō poterit. Patitur autē charitas veniale, sicut cor aliquā leuē distēperantiā, quæ nō mortē infert. Pro. 24: Septies in die cadit iustus. Quartò, cor inferius est acutū, & superius latū: sic dilectio debet esse dilatata sursum, infra acuta & parua. Greg. Electi Dei tāta latitudine cor in dilectione dilatāt, vt audire quæ mūdi sunt graue pōdus æstimēt. Secūdo, tenemur diligere hoc quod est in nobis, scilicet animā propriā & animā proximi sicut sigillū regis. Nam sicut imago diligitur propter illū cuius est signū, sic crucifixus diligitur propter Christum: nō quia lapis vel lignum, sed quia Christum repræsentat. Et sic diligere debes animā tuam & proximi tui tanquā imaginem Dei. Item diligere debes animā tuam & proximi tui sicut pretiosum thesaurum, pro quo Christus omnia dedit. Vnde Aug. Sicut Deus omnem creaturam, sic anima omne corporeum naturæ dignitate præcellit. Ideo Bern. Totus mundus respectu vnus anime

pretiū æstimari nō potest, non enim pro toto mūdo animā daret, quā pro humana anima dedit: ideo eā ita dilige, quod nō macules eā peccatis. Pl. 10. Qui diligit iniquitatem, odit animam suā. Tertio, diligere tenemur corpus, vt cōseruetur in esse, & q̄ possimus deo seruire, vt in corpore mereamur vitā aternā promereri, dando ei cibū & quietē. Senec. Sic tene corpus tuum, sicut medicus ægrū. Ro. 12. Rationabile sit obsequiū vestrum. Quarto, tenemur diligere proximum, qui prope nos est, & primò debemus diligere uxorem & parentes, secūdo amicos & filios, tertio domesticos, quarto extraneos, quinto inimicos, sed di. An magis tenetur homo patrē vel matrē diligere q̄ uxorē? Resp. A quo homo amplius dilectionē & beneficia recepit & procuracionē, maiorē dilectionē impendere debet. Sed sic est de parētibus, & non de uxore. Hier. Memento parentū sub quorū manibus recepisti incrementū, sit tibi grata vita ipsorū quasi vita tua. Eccl. 7. Retribue illis quō & illi tibi. Sed di. Tamen dicitur Ge. 1. Propter hoc relinquet homo patrē & matrē, &c. Hoc intelligitur quo ad adhesionem habitationis, non quo ad amorem. Quinto, diligere debemus quod infra nos est, s. temporalia solū ad sustentationem quō ad nos, & eleemosynarum largitionem quo ad alios. Luc. 11. Quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Chry. Omnia quæ Deus nobis dat, per nos aliis dat. Ideo Tob. 4. Panem tuum cum esurientibus & egentibus comede.

¶ Dominica XIX. post trinitatem.

De septem circumstantiis ad hoc requisitis ne confidentia nostra in Deum frustretur.

ENARRATIO I.

Conside fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. ¶ In summa Euangelij duo innuuntur. Primò, ponit operationē nostræ salutis. Secundò, subiungit manifestationem diuinæ virtutis, ibi: *¶ Vt quid cogitatis mala.* De primo dicit: *In illo temp. s. post eiectionē dæmonum de obsessis in regione Gerasenorū. Tunc ascendit in nauiculam & venit in ciuitatem suam, s. Capharnaū, quā non nascendo sed miraculis illustrando, fecit suā. Ibi, offerebant eī paralyticū iacentem in lecto. Videns fidem illorum mitentium siue offerentium, dixit paralytico Iesus, Conside fili, remittuntur tibi peccata tua.* Pro quo sciendum, quod confidentia est quadruplex. Prima est praua & malitiosa, s. cum quis peccat propter hoc, quia cōfidit de Dei misericordia, quasi negans dei iustitiā, in eo q̄ dominus non puniens statim peccator

catorem, ostēdit ei suā misericordiā, propter quam debuit ipsum honorare, sed vult eū peccatis suis dehonestare. De quib. Eccl. 8. Quia nō profertur cito cōtra malos sententia, absq; vllō timore filij hominū perpetrāt mala, nō cōsiderātes illud Aug. Nullū malū impunitū. Vnde talibus consultat, Eccl. 5. Fili, de propitiato peccato noli esse sine metu, ne que adicias peccatū super peccatū, & ne dicas, miseratio dñi magna est, multitudinis peccatorū meorū miserabitur, misericordia enim & ira ab illo cito proximār, & in peccatores respicit ira illius. Ac si diceret, Licet est misericors, propter quod mali peccāt, atramē nō derelinquit suā iustitiā, per quā peccatores puniat, quā dicit Aug. Nunquā stat dedecus culpæ sine decore iustitiæ. Nam esto q̄ cōsequeris misericordiā, quam tibi polliceris per maledictā fiduciā, non tamē impunē abibis, eò q̄ scribitur Iob 24. deus inultū abire nō patitur. Et Eccl. 12. Cūcta quæ fiūt, adducet dñs ad iudiciū pro omni errato, siue bonū siue malū sit. De quo Iob 20. Luct quē fecit omnia, nec tamē cōsumetur iuxta multitudinem adiuuentionū suarum, sic sustinebit, s. in purgatorio, si non hic punitur. Deut. 25. Pro mēsurā peccati erit & plagarum modus, & Apoc. 18. Quantū glorificauit se & in delictis fuit, tantū illi date tormentū & luctū. Et hæc fiducia dicitur meritorē malitiosa, quia dicit Ber. Est infidelis fiducia solius maledictionis capax, cum peccamus in spe veniæ. Talis enim fiducia verius cōtemptus iudicatur. Rom. 2. An diuitias bonitatis Dei & paciētis & longanimitatis cōtemnis? Ignoras quoniam benignitas dei ad pœnitētiā te adducit? Secūdo autē duritiā tuam & impœnitēs cor thesaurizas tibi iram, in die irę & reuelationis iusti iudicij Dei qui reddet vnicuique secūdū opera eius. ¶ Secūda fiducia est fatua & præsumptuosa, vt cum homo sperat se facturum, quod in solius dei potestate est positū, & cum sperat se facturum quod vires suas excedit, & quod per se & ex se adimplere non poterit, sicut cum quis peccat latius, & præsumit se statuto tēpore cōuersurū. De qua fiducia dicitur Eccl. 29. Repromissio nequissima multos perdidit, fatuū enim est cōfidere de finali pœnitentia, cum scribatur Eccl. 9. Nescit homo finē suū. & Aug. Maxima in sania est hominē ærumnosam vitā ducentem in seipso mutabili carni & spiritui cōfidere, in qua cōfidētia fatua, pauci saluātur, de quo Psal. 15. Nō cōgregabo cōuenticula corū de sanguinibus. Quod exponēs Ber. di. de

sanguinibus, i. qui in peccatis perdurāt, nō magnas multitudines taliū cōgregabo, nec ingētes acervos colligā in regno meo. Quia in omni scriptura canonica vnū tantū inuenies extrema illa pœnitentia saluatū in hora dominicæ passionis. O quā factum est præsumptuosum in extrema necessitate sub vnus horæ momēto omnia ad mentē reuocare & in cōfessione exprimere. Ideo Aug. in can. de pœn. d. 7. nullus. Nullus expectet, quousq; peccare nō pōt. Nā non necessitas, sed arbitrij libertas respicitur à Deo gratia sua cooperatē, iuxta illud Aug. Iustificatur homo nō per liberā voluntatē, sed per Christi gratiā, nō q̄ sine voluntate & arbitrio nostro fiat: sed non est ex libero arbitrio causante, sed tārū cōsentiēte. Liberatūr homines à malo sola gratia, & perducūt ad bonū. O quot sunt tales præsumptuosi, de quibus Eccl. 8. Sūt impij, qui ita securi sunt, quasi iustorū facta habeāt, de bono sine sperātes & malā vitā ducentes, cū tū sit in dubio, vt scribitur Ioēl. 2. Quis scit, si conuertatur & ignoscat deus? Idcirco talis præsumptuosa fiducia nō est habenda, eō q̄ dicit Greg. Timendū est, ne dum quis expectat misericordiā, inueniat iudiciū & iustitiā. Tertio, fiducia est vana & defectuosa, vt qui in trāsitorijs mūdi cōfidūt, vt alij qui in sapiētia. De quib. Aug. in Soliloq. Audiuimus & vidi mus multos sua sapiētia cœlos ascēdisse, & animas in abyssos perisse, sicut philosophi, qui sciuerūt cursum planetarū, naturas creaturarū. De quorū numero fuit Arist. de quo dicit Aug. super illud Pl. 140. Absorpti sunt iuncti petræ iudices eorū. Omniū philosophorū philosophus sedet in inferno, vbi est stridor dentium & fletus oculorū. Ideo tales sapientes mūdi hortatur Christus, Luc. 11. Vide ne lumen quod in te est, tenebrę sint. Nā multoties lumē sapientiæ huius mūdi p̄ducit ad tenebras inferni, vt Archicofel 2. Reg. 17. Ideo hortatur etiam nos dominus, Ier. 9. Hęc dicit dominus: Nō gloriatur sapiēs in sapiētia sua. Rationē dicit Apost. 1. Cor. 3. Sapiētia huius mūdi, stultitia est apud deū. Ergo vana est fiducia ipsius cōfidētis in sua sapiētia. Itē alij cōfidunt in sua potētia & opprimūt pauperes, dicētes illud Sap. 2. Opprimamus pauperē iustū, & nō parcamus viduę, &c. Sit fortitudo nostra lex iniustitię. Circūueniamus iustū, quoniā inutilis est nobis & cōtrarius est operib. nostris. Talis fuit Pilatus, Io. 19. dicēs: Nescis q̄ potestātē habeo crucifigere, & potestātē habeo dimittere te? De talib. Amos 6. Vx vobis qui opulenti

opulēti estis in Siō & cōfiditis in monte Samariæ, i. in alta potētia, cū scribatur Eccl. 10. Omnis potētatus breuis vita: vt patet de Alexādro, qui paradysum intrare voluit. Et qd factū est? Datus est ei lapis qui antequā fuit cooperatus terra pōderabat vltra omne pōdus auri & argēti. cooperatus vero terra fuit leuior pluma. Et sic est potētia terrenorum. Isa. 35. Cōfisis super baculū arundineū cōfractū. Itē alij cōfidūt in diuitiarū copia. Contra quos scribitur Prou. 11. Qui cōfidit in diuitiis suis corruet. Fatuus mercator est, qui cōfidit in mercimoniis in via cōstitutis, dū nō sunt in domo. De quib. Baruch 3. Vbi sunt, qui argētū thesaurizāt & aurū in quo cōfidūt homines, & nō est finis acquisitionis eorū? Exterminati sunt, & ad inferos descēderūt, s. nudi & inopes, & alij loco eorū exfurrexerūt. Iob 27. Diues cū dormierit, nihil secū afferet. Idcirco talis fiducia meritō est vana & defectuosa, q̄ scribitur Eccl. 1. Vidi cū ēta que sūt sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Et si vniuersa, qd tūc cōsequimur: subdit ibi. c. 2. Quid p̄dest homini de vniuerso labore suo & afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est? Resp. Cūcti dies eius laboribus & grūnis pleni sunt. Nā omnes diuitię, potētia & sapiētiæ huius mūdi telæ aranearū cōparātur de quib. Isa. 49. Nō est qui inuocet iustitiā, neq; est qui iudicet verē, sed cōfidūt in nihilo & telas araneę texuerunt, & telę eorum non erunt in vestimentum, nec operientur operibus suis, opera eorum opera inutilia, &c. Quarta fiducia est falsa & mēdatiosa, cū qs sperat quod futurū nō est, s. longā vitā quā quis sibi blāditur, dicēs: Adhuc iuuenis es, lōgo tēpore habes viuere, vtere bonis & iu cūdis in tēpore iuuetutis: de quo Sap. 2. Nō prætereat nos flos tēporis, coronemus nos rosis antequā marcescāt, nullū pratū sit quod nō pertranseat luxuria nostra, nemo nostrūm exors sit luxurię nostrę, vbiq; relinquamus signa lætitię. Quasi dicerēt, & in senectute cōuertemur. Talibus dicit dominus, Ier. 7. Nolite cōfidere in verbis mēdacię. Et sequitur: Ecce vos cōfiditis vobis in sermonib. mēdacię, que nō proderūt vobis: nā qui cōfidūt se diu viuere, & in hac fiducia licētius peccāt, spē suā ponere dicūtur in mēdacio, q̄ inter mille homines vnus nō tam diu viuit quādiu se viuere posse sperat. De hac fiducia dicitur Sap. 5. Spes impij quasi lanugo est que à v̄to tollitur, & tāquā spuma gracilis, que à p̄cella dispergitur, & tāquā fumus qui à v̄to diffusus est, &

tanquā memoria hospitis vnus diei prætereūtis. Sicut eſt illa quatuor funt vana & inutilia & vaniora eſſe nō poſſūt, & velociter euaneſcūt: ſic illa fiducia de longa vita. Iſa. 39. Dū non ſperatur veniet cōtritiō eius, & 1. The. 5. Cūm dixerint pax & ſecuritas, tūc repētinus eis ſupueniet interitus. Propter qđ horratur nos Aug. di. Nemo de corde ſuo preſumat, nemo de ſuis virib. cōfidat, qđ nemo ſecurus in hac vita, quę tota tētatio nominatur. Nā homo in hac vita eſt ſicut in domo aliena. Ideo Ber. Nō eſt cōfidētię, ſed perſidia in ſeiſpo cōfidere: qualē cōfidētiā habuit diues ille cuius ager fructus vberes attulit, & dixit animę ſuę: Anima mea habes multa bona reſoſita, &c. dictū eſt ei, Stulte hac nocte reſpetēt animā tuā à te, quę autē paraſti cuius erūt? Et ſic conſinget omnib. qui fiduciā ſuā in his mēdaciis ponūt: de quibus Aug. O inſenſari filij hominū quādiu dicitis cras, cras? coruina voce deū decipere cupiētes, quare nō modo, & quare nō ſtatim? an nescitis & nō intelligitis qđ cras nihil eſtis? vel cras minus quā hodie poteſtis: Greg. Qui hodie aptus nō eſt, cras minus aptus erit. Nā qui veniā ſpopōdit pēnitēti, peccāti diē craſtinū nō promiſit. Ideo Prou. 12. Qui cōfidit in cogitationib. ſuis, impiē agit. Has quatuor fiducias immittit angelus Satane cordib. ſultorū, cuius immiſſioni cōſentire nō debemus, ſed diuinę inſpiratiōi. Pro. Habe fiduciā in dño ex toto corde tuo, & ne innitaris prudētię tuę. Ratio Iſa. 57. Qui habet fiduciam mei, hæreditabit terram. Quinta fiducia eſt ſancta & virtuola, cūm homo oēs priores abiicit & cōtēnit, in ſolo deo fiduciā ponit. De qua dicitur Pf. 2. Beati oēs qui cōfidūt in domino. Ratio, qđ ſperantes in eū ſua fiducia nō fraudātur. De quib. Pf. 36. Spera in eo, & ipſe faciet, &c. Eccl. 2. Reſpiciſte filij nationes hominū, & ſcītote qđ nullus ſperauit in dño & cōſuſus eſt. Quis enim permāſit in mādatis eius & derelictus eſt? Hinc Iob 4. Recordare obſecro te qđ vnquā innocēs periiſt, aut quādo recti deleti ſunt? Nā quātō fiducia talis in deum eſt fortior & audacior, tātō ſecurius & abūdātius quis impetrabit qđ ſperat: de quo Ber. Tāta eſt abūdātia pietatis, vt quātū ſinū fiducię expēdere poſſumus, tātū accepturi erimus. Ideo Ier. 17. Benedictus vir qui cōfidit in domino & erit dominus fiducia eius. ¶ Pro quo ſciendū, cōſidere debemus in deo de quatuor. Primò, de tēporali prouiſione, ſecūdò, de peccatorum remiſſione, terciò, de tētationū receptione, quartò, de bono

bonorū remuneratione. Dixi primò habere debemus fiduciā in Deo de tēporali ſuſtētatione. de qua Pf. 54. Iacta cogitatū tuū in dño, & ipſe te enurriet. & Ier. 17. Qui cōfidit in domino, erit tanquā lignū quod trāſplantatur ſuper aquas, quod ad humorē emittit radices ſuas, & nō timebit cūm venerit eſtus. Sicut eīm ex aquis lignū trahit humorē: ſic deus adminiſtrat victū & amictū vniuerſis, 1. Pet. 5. Omnē ſolicitudinē veſtrā proiciētes in eum: nam ipſi cura eſt de vobis. Ipſe eſt qui dicit, Mat. 6. Nolite ſoliciti eſſe, &c. Cōſiderate lilia agri, &c. Iſtā fiduciā prouidētię debemus capere ex tribus. Primò, ex paterna cōditione: ad patrē eīm pertinet prouidere filiis ſuis: ſicut dixit diſcip. ſuis, Mat. 6. Scit eīm pater veſter, quia his omnib. indigetis. Et Luc. 10. Si ergo vos cū ſcītis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris, &c. Et Pfal. 102. Quomodo miſereatur pater filiorum, miſericus eſt dominus timētib. ſe. Secundò, fiduciā prouidētię debemus recipere ex priori euentione, quia Deus prius ſuſtētauit in ſe confidentes, vt Heli. 3. Reg. 17. Quem pauit per coruū, qui attulit ei panes & carnes circa torrentē Carith, & torrente exiccato ſuſtētauit eū dominus per mulierē in Sarepta Sidoniorū, dicēs: Præcepi eīm mulieri viduę, vt paſcat te. Vbi hydria farinę nō defecit, nec lechythus olei. Sic ſimiliter pauit filios Iſrael. Exo. 16. Deficiente farina de Aegypto dedit eis māna de cę. de quo Sap. 16. Angelorū eſca nutriuiſti populū tuum. Terciò, fiduciā prouidētię debemus recipere ex liberalitatis diſpēſatione, quia nō ſolum rationalibus ſed etiā irrationabilibus animalibus prouidet. Mat. 6. Reſpiciſte volatilia cęli, quomodo nō ſerūt neq; metunt, neq; congregāt in horrea, ſed pater veſter cęleſtis paſcit illa. Nōne vos magis pluris eſtis illis? iſta fiducia tollit diffidētiā ſuperfluę prouiſionis & ſolicitudinis, cū dicitur per Pfal. 144. Aperis tu manū tuā, &c. Pfal. 135. Qui dat eſcā omni carni. Ipſe eīm eſt, de quo 1. Re. 2. Dominus pauperē facit & ditat. Ideo Pro. 11. Qui cōfidit in diuitiis ſuis, corruet, ſi in deſectū paupertatis ex diuina permiſſione. Et ſecundū Amb. Deducus eſt homini curare de cibo qui militat Dei regno. & Raban. Nimia ſolicitudo cupiditatis facit vt careamus neceſſariis. Secundò, debemus cōſidere in domino fiducia venis de peccatorū remiſſione. De qua ſubdit in textu: *confide fili: remittuntur tibi peccata tua.* Iſtam fiduciā debemus recipere ex tribus. Primò ex domini incarnatione, quia di. Aug. Qui ſe-

cit hominē, factus est homo, ne periret quod fecit: nā propter peccatores incarnatus est. De quo 1. Tim. 1. Christus venit in hūc mundū peccatores saluos facere. & Mat. 9. Nō veni vocare iustos, sed peccatores. Et hoc debet nobis esse magna causa fiducia: veniā, quia secūdū Aug. Si homines perire voluissent, de cœlis ad terrā nō descēdissent. Et Luc. 9. Filius hominis nō venit animas perdere, sed saluare. Secūdō, istā fiduciā veniā debemus recipere ex innata miseratione. De quo Greg. Deus cuius propriū est misereri semp & parcere. De quo di. Mat. 9. Misericordiā volo & nō sacrificiū. Nā secūdū Aug. Prorior est ad miserādū & ad dādū, quā nos ad recipiendū. Tertiō, fiduciā veniā debemus recipere ex patiēti expectatiōe. Isa. 30. Propterea expectat dñs vt miseretur vestri. Ideo hortatur nos Apost. Heb. 4. Adeamus cū fiducia ad thronū gratiæ eius. Hāc fiduciā non habēt desperātes, vt Cain in Gen. 4. Maior est iniquitas mea, quā vt veniā mereatur. De quo Ber. Mētiris Cain, maior est Dei misericordia, quā quænis nostra miseria. Ideo tales sunt maledicti. Eccl. 2. Væ dissolutis corde. q̄a nō credūt Deo: ideo non protegentur ab eo. Nā di. Aug. super Io. Solū desperationis crimē mederi nō potest. & Amb. Nō potest agere pœnitentiā, qui nō sperat indulgētiā. Quapropter hortatur nos Ber. di. Corrige teipsum, & spera indulgētiā, nulla est culpa quæ nō habeat veniā. Tertiō, debemus habere in Deo fiduciam de tētationū ereptione. De quo Ps. 90. In me sperauit, liberabo eū, &c. Et iterū ibidē: Clamauit ad me, & ego exaudiā eū: cū ipso, &c. Hāc fiduciā debemus capere ex trib. Primō, ex hostiū desperatione. Io. 16. Cōfidite quoniā ego vici mundū, & nō solū mundū vici, sed etiā diabolū. Io. 12. Nunc princeps huius mūdi eicitur foras: ita q̄ dicit Hier. Debilis est hostis, nō potest vincere nisi volentē. Secūdō, ex adiutorij diuini promissione. De quo Heb. 13. Ipse dixit, Non te deserā neq; derelinquā: nā cœlum & terra transibūt, verba eius nō trāsibūt. Luc. 21. Ideo cōfidēter cū Ps. 117. dicamus: Dominus mihi adiutor, nō timebo quid faciat mihi homo. Tertiō, illā fiduciā debemus recipere ex diuine bonitatis dispositione. Nā rāta est Dei bonitas, q̄ mēsurat pōdus tribulationis secūdū vires vniuscuiusq; hominis. De quo 1. Cor. 13. Fidelis deus qui nō patietur vos tētari supra id q̄ potestis, sed faciet etiā cū tētatione prouētū, vt possitis sustinere. Quartō, debemus cōfidere in dño, in fiducia gloriæ de oīm bono

bonorum remuneratione. De qua Heb. 10. Nolite amittere cōfidentiā vestrā quæ magnā habet remunerationē. De qua Sap. 3. Qui cōfidunt in illo, intelligēt veritatē, scillā, de qua Ioā. 14. Ego sum via, veritas & vita, via in exilio, veritas in promisso, vita in præmio. Hāc: fiduciā gloriæ debemus recipere ex tribus. Primō, ex cōuentione. Nā cōuenit nos p̄ denaro, diurno, &c. Mat. 20. Conuentione facta ex denaro diurno, &c. Quia dicitur Sap. 3. Bonorū laborū gloriosus est fructus. Secūdō, ex prophetica p̄missione. De qua Psal. 83. Gratiā & gloriā dabit dominus. Et Isa. 64. Oculus nō vidit, &c. Tertiō, fiduciā gloriæ debem⁹ recipere ex Christi passione. De qua Heb. 10. Habemus fiduciā in introitu sanctoꝝ in sanguine Christi. Greg. Præmiū virtutis erit ipse, qui dedit virtutē. Idcirco nō in nostris meritis, sed in meritis passionis Iesu Christi debemus confidere, vt possimus saluari. De quo Ber. Dñe scio me nequaquā posse peruenire ad te, nisi adiutus a te. ¶ Nota, vt nostra cōfidentiā in Deum habita nō frustretur, ad hoc requirūtur septē. Primō, requiritur, vt habeam⁹ puritatē cōsciētix. Nā citat⁹ ad iudiciū nō vadit cū fiducia, si sentit se iniustū: sed si iustū se sentit, vadit secur⁹. 1. Io. 3. Si cor nostrū nō reprehēderit nos, fiduciā habem⁹ ad deū. De quo Sene. Nihil ita timidū facit animū sicut reprehēbilis cōsciētia. Sed consciētia pura causat securitarem. Sap. 17. Cū sit em̄ timida nequitia, data est in omniū cōdēnatione. Secūdō, asperitatē pœnitentiæ. Si em̄ laborantes otiosū stetit in vineā missi, nō securē postularēt pretiū. Mat. 20. Voca operarios, &c. Nā operātib⁹ datur præmiū. 2. The. 3. Si quis nō vult operari, nec māducat. Psal. 127. Labores manū tua. &c. Magi. in 3. d. 26. dic. Spes est certa expectatio futuræ beatitudinis proueniēs ex Dei gratia & meritis præcedētib⁹. Nā sine meritis sperare, nō est spes sed præsumptio. Ideo Psal. 36. Spera in dño & fac bonū. Gre. Dū opus perficitur, præmiij fiducia crescit. Tertiō, vt fiducia nostra non sit frustranea, habere debemus pietatē elecmofynæ. nā adueniēte dño dū nō inuenit hospitiiū apud te, quid faciet cū veneris ad eū? Dicit em̄ Chry. super Mat. Quid à deo recipies, cū deo nihil dedisti? Sed dicit tibi, Esuriui & nō dedisti mihi māducare: hospes erā, & nō col. me. Ite maledicti in ignē æter. Ideo hortatur nos Saluat. Lu. 6. Date & dabitur vobis: nā donū elecmofynæ operabitur fiduciā gloriæ. Tob. 4. Fiducia magna erit corā summo Deo elecmofyna. Quartō, debe

debemus habere charitatē beneuolētię, nā homo cōfidit de amico, nō de inimico. Ideo 1. Io. 4. In hoc perfectā est charitas Dei nobiscū, vt fiduciā habeamus. Gre. Qui plus diligit plus pręsumit. Est em̄ naturale, q̄ animalia quę abūdant in calore, sunt audacia, vt canes & leones: sed animalia frigida sunt pauida: vt lepores & catti. Philos. in Ethic. Senes pusillanimes sunt & malę spei, e conuerso verō iuuenes sunt magnanimes & bonę spei ppter calorē. Et sic habētes charitatis calorē magna possunt de Deo confidere, vt Maria & Martha cōfissę sunt de suscitacione Lazari. Io. 11. Dñe, ecce quę amas infirmatur. Nā sine charitate nō est habēda fiducia glorię. Vnde Ambr. Sicut sine via nullus peruenit quō tēdit, sic nec sine charitate. Ber. Charitas audet magna petere, & ad Deū suā fiduciā eleuare. Quinto, debemus habere timiditatē reuerentię. Nam ciuitas quę semper rebellis est dño, & nō timuit eū, nec obediuit ei, nō potest habere fiduciā alicuius honoris, siue doni: sic illi qui non sunt timētes Deū: quia scrib. Prou. 14. In timore dñi fiducia fortitudinis. Et Ps. 144. Voluntatē timentiu se faciet, &c. Ideo hortamur Eccl. 2. Qui timetis dñm, sperate in illū, & in oblectationē veniet vobis misericordia. Sexto, debemus habere studio sitatē doctrinę. Nā scholaris qui nescit doctrinā magistri, non habet fiduciā eū accedendi. Ideo docemur Pro. 22. Appone cor tuū ad doctrinā meā. Et sequitur: Vt sit in dño fiducia tua. Dicit enim Saluator Luc. 9. Qui me erubuerit & meos sermones, hūc filius hominis erubescet. Septimō, habere debemus firmitatē perseuerantię. Nā miles qui nō fugit de pręlio, si firmiter stetit, fiducialiter ad dominū redit, & sic homo perseuerās in bono. Ad quod hortamur, 1. Io. 2. Manete in eo, vt cū apparuerit, habeamus fiduciā, & non cōfundamur ab eo in aduētu eius. Nam scrib. Luc. 9. Nemo mittēs manū suam, &c. Sed qui perseuerauerit vsq; in finē, hic saluus erit. Matt. 10. & 24. Ideo Greg. In cassum bonum agitur, si ante terminum vitę deseratur.

q̄ Que presidia pręmuniant hominem ne succumbat vel abducatur peruersis cogitationibus.

ENARRAT. II.

VT quid cogitatis mala in cordibus vestris? Mat. 9. ¶ Ista est secunda pars principalis istius Euangelij in qua innuitur manifestatio diuinę virtutis, nam nostra cogitatio ortum habet à sensu. Rom. 1. Inuisibilia Dei per ea quę facta sunt intellecta cōspiciuntur. Et sic Christus in eo q̄ propalaui

lauit cordiales cogitationes, manifestauit diuinā virtutē: quia p̄tinet ad Deū cognoscere cogitationes. 1. Re. 16. Homo videt ea quę parent, Deus autē intuetur cor. Ideo ad ostendēdum se verū Deum arguebat cordiū cogitationes, dicēs: *Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?* Hiero. ad Demetriadem virg. Est tutissimū atq; perfectū, vt animus assuescat discernere cogitationes suas, vt bonas alat, malas occidat: quia fons boni cogitatio bona, fons mali cogitatio mala. ¶ Notandū cogitationes esse multiplices. Primō, sunt otiosę & negligētę, quę dormiēte ratione pręter intentionē nostram in corde diuersis imaginationibus volutātur, de quo Ps. 93. Dñs scit cogitationes hominū, quia vanę sunt. Istę sunt abiciēdę, nec in eis diu est morandū, quia dicit Ber. Tā facile est eas reuicere sicut recipere in anima, & sunt repellēdę. Primō, quia inutiles. Isa. 59. Cogitationes eorū cogitationes inutiles. Secūdō, sunt repellēdę, quia causant perditionem tēporis, quia di. Cassio. super illud Psal. 39. Et cor meū dereliquit me. Quocūq; tēpore nō noueris te de Deo cogitasse, illud tēpus cogita te perdidisse. Tertiō, si homo moratur in eis, trāsferūt ad turpia. Vnde Ber. Dū otiosa tanquā minima nō spernimus, interdū labimur ad turpia & inhonestā. Ideo Hier. Nūquā vagis cogitationibus pateas, quę si in animo fēderint, dominabūtur tui, & adducent te ad delictū maximum. Diabolus enim in expugnatione animę vtitur duplicibus instrumentis, s. paruis & magnis: perpēdit nanque quōd grossam suggestionē non reciperes. Ideo sicut paruulus latriculus per fenestrā mittitur, vt maioribus latronibus feras apperiat: ita diabolus paruas cogitationes immittit, & si illę per negligentiam admittūtur, trahūt mentē ad malū cōsensum. Ideo ille dicitur beatus, qui statim dū incipit cogitare turpia, interficit cogitatus. Psal. 136. Beatus qui tene. & alli. par. su. ad pe. ¶ Secūdę cogitationes sunt criminolę, & infectę, s. qñ sunt de his quę in se sunt peccata mortalia. De his est distinguēdū, quia fiūt multis modis. Primō, sine omni delectatiōe quasi vterus flās & sine cōsensu: & sic nullū causant damnū, sed p̄ resistētiā homo meretur. De quo Gre. in Mor. Tūc ad summā perfectionē pertingimus cū cogitationes superfluas à mēte rescamus: quia nō est nostri arbitrij cogitationis prauę suggestionem peruenire, sed diaboli est malū suggerere, nostrū nō consentire. Secūdō, tales perueniūt vsq; ad delectationem sine consensu, & sic est veniale.

De

De quo Hugo: Cogitatio mentē nō polluit: sed si delectatio consciētia corrūpit, facit peccatū mortale. Tertio, delectationes perueniūt ad cōsensum, vno modo q̄ vult in delectatione voluptari, licet nō vult in opus procedere, & sic est mortale, maximē in peccatis carnalibus, secūdm Aug. quia sp̄te cōtra rationē admittit, quod secūdm rationem expellere debet. Attamen dicit Hugo de arca Noē, q̄ talis cōsensus est duplex. Aut subditus sine deliberatione & à sola surreptione & à primo motu, & talis surreptio est veniale peccatū. Alius cōsensus est in delectatione motuū & deliberatione, & sic est mortale, & aggrauatur cū intēdit in opus. De tali feri. Sap. 1. Peruersæ cogitationes separant à Deo: & multiplices sunt secūdm multiplicatē vitiōrū. Aliquæ rācorosæ, vt cogitatio Saul, qui cogitauit Dauid tradere in manu Philistinorū, 1. Re. 19. & cogitatio filiorū Iacob cōtra fratrem Ioseph, Gen. 37. Qui cū vidissent eū, cogitauerūt eū occidere. Isti fuerūt homicidæ mētales. Aug. Gladiū nō eduxisti, & proximū occidisti. Itē aliquæ sunt ambitiosæ. Ista cogitatio intrauit in Apostolos, Luc. 22. Facta est contētio inter eos, quis eorum videretur maior. Dicit Petr. Blesen. Ambitio est quēdā simia charitatis. charitas patiens est pro æternis: ambitio patitur omnia p̄ caducis. charitas benigna est pauperibus: ambitio diuitibus. charitas omnia suffert p̄ veritate: ambitio p̄ vanitate omnia credit, omnia sperat, sed lōgē dissimili modo: hęc ad gloriā huius vitę, sed illa, s. charitas ad gloriā sine fine. Isti, s. ambitiosi in vigiliis, in periculis maris ac latronū, in mortib⁹ frequēter sunt martyres seculi in curiis dominorū. Isti verò in charitate p̄ multas tribulationes intrant in regnū cęlorū. Ista cogitatio ambitiosa ex angelo fecit diabolū, prout ambitio capitur p̄ desiderio vanæ glorię. Itē aliquæ sunt auarę & cupidę cogitationes: vnde Aug. Res quā desideras muscipula est, tenes obolū, teneris à diabolo. Posito etiā q̄ solum intētionē spoliādi habeas, & nō cōsequeris. De quo Hier. in can. 14. q. 6. fur. Nō em̄ quod furto ablatū est, sed mēs furātis attēditur. Itē aliquæ sunt voluptuosæ, s. de voluptate carnis. De quib. Gen. 8. Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolecētia sua, i. ex quo corrupta fuit in primis parentibus, certē modicū meliorata est in suis posteris, Albert. Si super carbonē cādelę extinctę, non tamen omnino mortificatę, quin aliquis ignis remaneat, suprā proicitur tenuis

nuis puluis sulphuris, reaccenditur: sic moraliter quantumcūq; homo in se flāmas voluptatis extinxerit, semper tamē manet igniculus nō mortificat⁹, hoc est fomes carnalis cōcupiscentiæ, qui totaliter in vita extingui non potest. Ideo summopere cauendū est, ne suprā proiciatur tenuis puluis sulphuris. Sulphur calidū, fortidū, & tenax est, & designat luxuriā: & puluis tenuis huius sulphuris est cogitatio morosa de circumstātiis & delectationibus cauendū est vnicuiq; penitenti ne de eisdē cogitationes recordatiuas admittat, q̄a secūdm Aug. ad Demetriadē virginē: Quicquid pudeat dicere, pudeat & cogitare: eò q̄ dicit Gre. 35. Mora. Sēpe mēs ita in recordatione culpę exurit, vt ad perpetrationē illius lōgē grauius, q̄ prius capta fuit, vrgeatur. Deut. 15. Caue, ne fortē surrepat tibi impia cogitatio. Attamen surreptio adhuc nihil est, sed mora, Ier. 4. vsquequo morabūtur in te cogitationes noxię? Vbi Gre. 27. Mora. Nō reprehēditur cur veniūt, sed cur morātur. Nā in bono corde quandoq; veniūt cogitationes illicitę, sed morari prohibetur. Ideo Hier. ad Eustochiū: Dū paruus est hostis interfice eū. Et Ista. 1. Auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. Et hoc multis de causis. Primò, quia cor inquinat, quod est nobili⁹ in homine, quia Deus habitat in eo. 1. Reg. 7. Preparate cor da vestra dño. Et Prou. 23. Præbe fili mi cor tuū mihi. Hinc est, q̄ dato q̄ in malis cogitationibus nullū sit peccatū, tamen propter nobilitatē cordis dedignari debet homo cor suū fœdis cogitationibus deturpare, exēplo illius gentilis Senecę, qui dicit, Si scirē deos ignoscituros, &c. Quod considerans propheta petiit in Psal. 50. Cor mundū crea in me Deus. Secundò, quia catenā infernalē parant. De quo Gre. Ex cogitatione nascitur delectatio, ex delectatione affectio, ex affectione cōsensus, ex cōsensu operatio, ex operatione consuetudo, ex consuetudine desperatio, ex desperatione defensio, ex defensione gloria, ex gloriatione æterna dānatio. Ecce quantum malū inducūt cogitationes malę. Hiero. Peius est in corde per meditationē peccare, q̄ per præcipationē in opere. Tertio, quia domiciliū diaboli præparāt, cōtra quod Apost. Eph. 4. Nolite locū dare diabolo. Locus enim diabolo datur per fœdas cogitationes & immundas, in quibus ipse immundus spiritus delectatur, & per eas sibi homo obligatur. Vnde Grego. in Moral. Licet reproborum mentes non semper diabolus sequuntur in opere, valde

tamē illi se obligāt in cogitatione. Sic ecōtra per bonas cogitationes pręparatur locus in corde nostro. Iuxta illud I. Reg. 2. Ipſi pręparatur cogitationes, gl. bo. Quartò, q̄a malę cogitationes cū malis delectationibus faciūt in homine infernū. Nā vbi est diabolus, ibi infernus. sic ecōtra vbi est Deus, ibi est cœlū. Quia igitur diabolus habet domicilium in corde polluto malis cogitationibus, sicut dictū est, ergo quodāmodo facit ibi infernū. Quia sicut in inferno est ignis sic in corde tali est ignis ardētis cōcupiscentiæ, fœtor luxurizę, vermis remordētis cōsciētię, tenebrę obscuratę intelli gētizę. Vnde Pl. 68. Obscurētur oculi eorū ne videant. Sicut em̄ sterco hirundinis excæcavit oculos Tobizę, sic sterco diaboli malarū cogitationū oculos cordis excæcat, ne videāt lucē boni, q̄a lux gratię spiritus sancti auferitur p̄ malas cogitationes. De quo Ber. Sicut repellere à se spiritum, nō est in voto cogitādis, sic tñ ex culpa negligētis. Sap. 1. Spiritus sanctus disciplinę effugiet fictū, & auferit se à cogitationib⁹ quę sunt sine intellectu. Quartū malū est, q̄ malę cogitationes hominē gratia Dei priuāt. Vnde postquā diabolus misit in cor Iudę, vt traderet Deū, perdidit omnē gratiā irrecuperabiliter: sic & alij peccatores quāplures etiam irrecuperabiliter p̄pter malas cogitādis, pdūt gratiā. Nā multi habēt à deo spirituales gratias deuotionis & diuinę dulcedinis in oratiōe & meditatione, quas pdūt quādoq; p̄ malas cogitationes. Ecc. 10. Muscæ moriētes perdūt suauitatē vnguētī. Muscæ sunt cogitādis volatiles & vagę quę ruc sunt moriētes, qñ ad instar cadaueris mortui putrescūt in corde. Et istę muscæ perdūt suauitatē vnguētī, i. omnis deuotionis & gratię, quia deuotio per spiritū sanctū vncta est. Vnde merito arguit malas cogitationes, di. *Vt quid cogitādis mala in cordibus vestris?* Sed dic. Quibus cautelis debet se q̄s à malis cogitationibus pręmunire? Respō. Primū est timor dñi, videlicet vt homo imaginetur semper Deū pręsentem esse & videre secreta cordis. Multa em̄ peccata operis cauētur propter timorē hominū, ne hominibus innotescāt, multo magis p̄pter deū, q̄ omnia videt. Pro. 15. Per timorē Dñi declinat omnis à malo. Et Ecc. 1. Timor dñi expellit peccatū. Secundū est, q̄ deprimendi sunt oculi. De quo Greg. Vt mens sit mūda à cogitatione, deprimēdi sunt oculi quasi raptores ad culpā. Oculi enim sunt prima tela libidinis, nam aspectus mentem & cor vulnerat. Thre. 3. Oculus meus de-

præda

prædatus est animā meā. Ideo docemur Eccl. 9. Auerte faciē tuā à muliere compta. Ideo Tob. 31. Pepigi fœdus cū oculis meis, ne cogitarē de virgine. Vbi Gre. Non enim Eua lignū retigisset, nisi prius incauta respexisset. Tertiū est fuga otij, de qua Hier. Sēper aliquid boni operis faciro, & c. nō enim faciliē capitur à diabolo, q̄ sedulo vacat bono exercitio. Vnde legitur in Vita patrū: Qui est occupatus aliquo bono exercitio habet vnū dēmonē eū tentantē: sed qui est otiosus, habet mille dāmones eū tentātes. Sed sciendū, q̄ malę cogitādis p̄ quinq; expellūtur, quę intelligūtur per quinq; digitos in manu per quā homo expellit à se inimicū volētē eū ledere in corpore. Primū est memoria mortis. Aug. Nihil sic reuocat à peccato quā frequens mortis meditatio. Secū dū est memoria passionis Christi. Aug. Totus nobis figur' in corde, q̄ pro nobis fixus est in cruce. Tertiū est memoria extremi iudicij, vbi reddituri sumus rationē de cogitationibus nostris. Sap. 1. In cogitationib⁹ impij interrogatio erit. Quartū est pœna dānatorū. Isid. in Synodis: Intende anima mea quascūq; pœnas seculi, quoscūq; tormentorū dolores gehēnę & opera, hoc totū leue est qđ pateris. Hic. Tanta in inferno est vis doloris, q̄ mēs ad aliud dirigi nō poterit, nisi quō vis doloris impellit. Quintū est gloria beatorū, de quo Pl. 89. qm̄ mille anni ante oculos tuos, tāquā dies hesternę quę præterit. Vnde p̄ conclusionē illius sermonis cauere nos debemus à malis cogitationib⁹, & si incidāt, eas immediate expellere debem⁹. Cæsarius: Incipiamus bonas cogitādis diligere, & statim ab illis, quę malę sunt nos dignabitur dñs liberare. Tertię sunt cogitādis periculosę & nō rectę, vt quidā cogitāt de lōga vita, & velle in senio pœnitere, vt diues, Lu. 12. Letare anima mea, & c. Cōtra quos Ecc. 5. Ne dixeris, est mihi sufficiens vita, & c. q̄a dicit Iac. 4. Quę est vita vestro vapor est ad modicū parens. Ideo Pl. 20. Cogitauerūt cōsilia, quę nō potuerūt stabilire. Tales sunt isti, de quib⁹ Sap. 3. Dixerunt impij, cogitātes apud se nō rectē. Venite, fruamur bonis, & c. Subdit, Hęc cogitauerūt & errauerūt in voluptatibus suis. Quarta sunt cogitationes cōmodosę rectę: vt sunt illę, quę sunt de necessariis vitę, sine quib⁹ subsistere nō valem⁹. Et dicuntur tam diu rectę, quādiu non excedunt limites necessitatis, s. tēpore & loco. Quia dicitur Eccl. 3. Omnia tēpus habent: quia si in loco incongruo, id est, in oratorio, & tēpore incongruo, id est, tēpore

Y y 2

orationis in cordibus versantur, erunt maximè noxiæ. Et ideo reprimendæ, exemplo Abrahæ Gen. 15. qui aues hora oblationis, quæ ipsum impediabant, abigebat. ¶ Quintæ sunt cogitationes virtuosæ & perfectæ, quæ ab omnibus his expeditæ, cõuersantur, vel in suis defectibus humiliter vel in dei beneficiis dulciter: vel se erigunt ad Deum fortiter, contemplantes cœlestia & diuina. De quibus Sap. 5. Cogitationes eorum apud altissimum. Habes quomodo Deus hominem super omnia dilexit, scilicet super omnes creaturas corporales, super angelos, & super seipsum. Et quando homo cogitat talia beneficia dei, incitatur ad dilectionem Dei & proximi, quam nobis, &c.

¶ *Dominica xx. post Trinitatem.*

De impedimentis atque suppliciis eorum qui ad spirituales nuptias invitati vel omnino venire designantur, vel indigna veste accedunt.

ENARRATIO I.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. Mat. 22. ¶ In summa euangelij tria innuuntur. Primò, gratiæ præparamentū: secundò, misericordiæ impedimentū: tertio iustitiæ cõplementum. Primum patet in principio. Secundū ibi: *Nolebāt venire.* Tertium ibi: *Rex autem cū audisset, iratus est.* De primo dicit: *In illo tempore, s. feria tertia post palmarū, cū loquebatur turbis Iudæorū & Scribis in parabolis, tunc dixit eis hęc similitudinē: Simile est regnū cœlorū, i. militans Ecclesia in qua habitat deus per gratiā, homini regi, i. deo patri. Qui dicitur homo ratione misericordiæ exhibitæ generi humano, & rex ratione suæ iustitiæ: qui fecit nuptias filio suo, s. Christo, s. spirituales in coniunctione fidelis animæ per fidem. Vnde Ose. 2. Sponsabo te mihi in fide. Hęc nuptiæ celebrantur in peccatorum conuersione, vbi impletur illud 1. Cor. 6. Qui adheret deo, vnus spiritus efficitur cum eo. De quibus nuptiis dicit Gre. Nuptiæ spirituales in luctu incipiunt, & ad gaudia perducūt. Nā de his nuptiis gaudet tota cœlestis curia. De quo Luc. 15. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore poenitentia agente. Hęc nuptiæ celebrantur in thalamo cõscientiæ tuæ, vbi anima desponsatur deo: quando proponis deo adherere firma dilectione, & non resistere. Et sic anima erit dei sponsa, de qua Sap. 8. Hanc amaui & exquisiui eam à iuuentute mea, & quæsiui sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius: Reuera est amator sponsa, i. animæ fidelis. Nam sicut zelotes terrenus pro puella quam*

quæ sibi cupit copulare, inter cetera quinq; facit, sic sp̄s cœlestis. Primò, portat amore eius sertū: & sic Christus amore animæ coronam spinæ. Io. 19. Itē chirotecas depictas & calceos excissos, i. vulnera manū cruetata, ac pedū foramina pro anima tua tulit. Luc. vlt. Videte manus meas & pedes meos. Itē cingulū depictū, i. liuorē flagellorū. Io. 19. Apprehēdit Pilatus Iesum, & flagellauit. Itē vestes curiales, id est, purpurā Pilati & albā vestem Herodis portauit tibi ad amorē, sibi in opprobium & in illusionē tulit. Secundò, cantilenas amatorias canit, sic Christus cecinit, i. dixit in cruce non vnā sed septem omni instrumēto mūico dulciores, ad quarū melodiā Sol in cœlo obscuratus est, Iatro in cruce cõuersus, Maria iuxta crucem turbata, terra tremuit, petræ seissæ sunt, velū templi scissum à summo vsq; deorsum. De quibus Isa. 8. Zelus domini exercituū faciet hoc. Tertiò, dat clenodia nobilissima: sic Christus dedit de corpore animā, de corde sanguinē, de latere aquā. Quartò, pro illa se fatigat, sic Christus laborauit torneamētī amore, & adimpletū est illud, Isa. 1. A plāta pedis vsq; ad verticē nō est in eo sanitas, & seruabit cicatrices vsq; in diē iudicij, in signū amoris tui. Quintò, præparat ei balneum aromaticū: sic Christus nos balneauit sanguine suo. Apoc. 1. Dilexit nos & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. O q̄ suauissimus odor illius balnei, qui recõciliauit iram patris. Rom. 5. Cū inimicis ei essemus, recõciliati sumus per sanguinē filij eius. Sextò, aures puellæ pulsat, rogans ministerialiter, tam per literas quam per seipsum & nūcios: sic Christus fecit per literas veteris & noui Testamēti, & per seipsum multipliciter in Euāgelio, & per nūcios, i. prædicatores, vt maneamus in eius dilectione. Io. 15. Manete in dilectione mea. Et Zacha. 1. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: & sic hodie (vt subdit) *misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias.* Nota ad nuptias gratiæ vocat nos deus dupliciter, s. occultè & apertè. Primò, occultè mittit seruos, i. inspirationes. Vnde Aug. dei vocatio est occulta inspiratio. De qua scribitur Io. 4. Porrò ad me dictū est verbū absconditū. Vbi Greg. in Moral. Verbum absconditū est diuinū inspiraculum. Et subdit: *Nolebāt venire,* id est, diuinum inspiraculum mente concipere. Iuxta illud Psal. 35. Noluit intelligere vt bene ageret. Hęc tangitur secunda pars illius Euangelij, in qua (vt dixi) innuit misericordiæ impedimentū. Et est quintuplex. Primū est propria

volūtas, quia dicit, *Nolēbāt venire*, s. ex peruersa voluntate nō leban obediē. De qua Bern. Quid odit deus aut punit nisi propriā voluntatē? Tolle propriā voluntatē, & infernus nō erit. Habetur nāq; in can. 56. dist. nasci. Nō in feminib⁹, sed in volūtate nascētis causa vitiorū est atq; virtutū. Volūtas bona est origo virtutis. Volūtas verō mala est origo vitij. Ideo horramur. Eccl. 18. Post cōcupiscētiās tuas nō eas, & à volūtate tua auertere. Si praeſtas animā tuā cōcupiscētiās ei⁹, faciēt te in gaudiū inimicis tuis. Secūdō, vocat nos deus apertē, s. voce praeſicatorum, Isa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exaltavocē tuā, & annuntia populo meo scelera corū. De qua vocatione subdit in textu, *Iterū misit alios seruos* i. praeſicatores, di. *Dicite inuitatis*, *Ecce prandiū meū paravi*, i. corpus meū per manus sacerdotis tibi tradendū. O quā venerabile prandiū est. Vnde Sap. 16. Angelorū esca nutriuiſti populū tuū, s. in nuptiis gratiā. *Tauri mei*, i. patres Testamenti, qui cornu ventilabant inimicos. *Et altilia*, i. patres noui Testamenti, qui penna contemplationis alta petunt. *Occisa sunt*, i. peccatis mortui, quasi d. Patrum praeſcedentium mortē aspiciēte, & pro salute vestra cogitate, omnia parata sunt, *venite ad nuptias*, s. gratiā. ¶ Reuera omnia parata sunt. Primō, parata est scriptura, quā docet quid fugere, quid facere debemus, Io. 5. Scrutamini scripturas, in quibus putatis vitā aeternā habere. Et illae sunt quae testimoniū perhibent de me. Ideo Gre. super Eze. Qui viā vitā desiderāt, verbavitaē audire debent. Et Pl. 98. Tu paraſti directiones, iudiciū & iustitiā in Iacob tu fecisti, iudiciū quod timendū est, & iustitiā faciendā paraſti in scripturis, de quo ad Rom. 13. Quaecunq; scripta sunt, ad nostrā doctrinam scripta sunt, vt per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Secūdō, parata est dei misericordia, s. per passionē. Vnde Ber. Deficiente mihi sanctitate & iustitia succurrat mihi passio tua. De quo Apost. ad Tit. 3. Cū autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiā quae fecimus nos, sed secundū suā misericordiam saluos nos fecit. Tertio, parata est mensa. Pl. 22. Paraſti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. Quarto, paratus est locus. Ioan. 14. Vado parare vobis locum. O quā amēnus locus. Psalm. 22. In loco pascuē ibi me collocauit. Vnde Ioan. 10. Ingredietur & egredietur & pascua inueniet, scilicet in regno caelorū.

De

De quo Lucē 22. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū, vt edatis & bibatis super mēsam meā in regno meo. Et sic omnia parata sunt. De quo Chryl. sup. Mat. Quicquid requiritur ad salutē, paratū est per eius mortem. Ideo in cruce dixit illud Io. 19. Cōsummatū est, s. opus redēptionis ad salutē humani generis. *Venite ad nuptias*, q. d. Cū tanta sit instātia nuntiorū & preparatio prandij & prouocatio exēpli nequaquā debetis cōtradidere. Sed subdit: *Illi autē neglexerūt*. Ecce secundū impedimentū, in nuptiis gratiā negligētia. De qua Greg. Illi negligūt qui terrena appetūt, aeterna nō intelligūt, intellecta cōtemnunt. De quibus Psal. 105. Pro nihilo habuerūt terrā desiderabilē. s. parui pendunt ad modicū curantes. De talibus dicit Greg. Quātū negligis, tantū decreſcis, & retrorsum vadis. Nā dicit Leo papa: Nō negligentibus, otiatibus & torpētibus, sed laboratibus promittitur praeſiū, cū dicitur Matt. 20. Voca operarios, non desides & negligētes, & redde illis mercedē. Tertium impedimentū in nuptiis gratiā est superbia damnationis. De qua dicit, *Alij abierūt in villā suā*, terrenā appetēdo dominationem. De talibus dicit Greg. 26. Moral. Qui de terrenis rebus superbiūt, caelestis patriā aditū sibi claudūt. Nam via ad nuptias gratiā & gloriaē est humilitas. Luc. 14. Cū inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco. Ratio, quia dicit Pl. 100. Non habitabit in medio domus meē qui facit superbiā: & Hug. Superbia aufert homini deū, inuidia proximū, ira seipsum. Aufert Deū, quia Deus superbis resistit. Iac. 4. Greg. Qui diligūt gloriā vanā, amittunt aeternā. Quātū impedimentū est amor terrenorū bonorū per auaritiā, de qua subdit, *Alij abierunt in negotiationē suā*, s. cupiditatis. Vnde Naum 3. Plures fecisti negotiationes tuas quā stelle caeli sint. Hi sunt, quibus nimis prolixū apparet, quicquid agit in Ecclesia cātando & praeſicādo, quorū est mēs circa terrena occupata magis quā diuina. Vnde Greg. Male dicitū negotiū, per quod negligitur diuinū conuiuiū, quia inducit perditionē. de quo Eccl. 8. Multos perdidit aurū & argentū. & Mat. 16. Quid prodest homini si vniuersum mūdū lucretur, animā verō suā detrimentū patiatur? Aut quā cōmutationem dabit homo pro anima sua? s. in hoc q. lucraris pecuniā, & perdis animā. q. d. Quae erit finalis spes tēliū? De quibus Greg. Quid possunt sperare in caelis, qui maiorem spē & amorē ponunt in terris? Ideo Pl. 61. Diuitiā si

Y y 4

affluant, nolite cor apponere: eò q̄ scribitur Matt. 10. Facilius est camelū per foramen acus trāsire, quā diuicē, &c. Quintū quod impedit peruenire ad nuptias gratiæ est propria malitia. Vnde subdit in tex. *Reliqui tenuerūt seruos eius, & cōtumelias affectos occiderūt: & sic fecerūt Iudæi, qui occiderunt prophetas & apostolos qui eos vocabāt & inuitabāt ad nuptias. O quot sunt hodie tales, qui seruos regis cœlestis, s. prædicatores persequuntur & odiūt. Amos 5. Odio habuerunt corripientē in porta, ita q̄ possent dicere illud Ps. 108. Posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odiū pro dilectione mea. Sed ne timeas, quòd hoc Deus dimittat inultū. Quia habetur in can. 11. q. 3. quicumq; cōtristauerit doctorē veritatis, peccat in Christū, & patrē omniū exacerbat Deū. Propter q̄ & vita carebit æterna. Nā nō facis cōtumeliā prædicatori, sed Christo. Luc. 10. Qui vos audit, me audit: & q̄ vos spernit, me spernit. Ideo Gal. 5. Qui cōturbat vos, portabit iudiciū, quicumq; est ille. De quo iudicio erat tertiu membrum. De quo subdit in text. *Audiēs rex iratus est. Eius audire est apertē ad vindictā iustitiæ cōsurgere & aliis manifestare. Et dicit, iratus est. Aug. Ira Dei est vindicta peccati. Nā tunc irasci dicitur, cū exigente culpa iustitia sua malos punit, licet hoc in summa tranquillitate facit. Et missis exercitibus, i. plagis vel angelis suis, perdidit homicidas illos, s. qui occiderūt seipos in anima, & alios per mala exēpla. De quibus Greg. in Moral. Deus quos dānandos æternaliter nouit, hīc etiā aliquando temporaliter punit: vt sic temporalis pœna sit initiū æternæ damnationis. Ergo præteritum ponit pro futuro, pro certitudine veritatis: quia ita certa est damnatio malorū apud Deum, ac si iam facta esset. Ideo nō vocat eos, dicens eis, Quid audio de vobis: sicut de villi co, Luc. 16. Ad designandū, q̄ manifesta crimina nō indigēt probatione. De quo habetur de ac. & denun. ca. euidentia. Euidētia patri sceleris non indiget clamore accusatoris. Ideo subdit in textu. *Ciuitatē illorum succēdit, i. corpus illorum cum sensibus succēdit igne infernali: & sic cognoscēt duplicem pœnā. Primò pœnā damni, quæ tangitur ibi: Perdidit homicidas illos. Secūdò pœnā sensus, quæ tangitur ibi: Et ciuitatē eorū succēdit, i. corpora in quibus habitauerūt, igni gehennæ tradet per exercitus suos, i. angelos puniēdos, per quos vindictam exercet, secundū illud Matt. 13. Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum. Subdit: *Tunc ait: Nuptia quidem****

quidē paratæ sunt, s. gratiarū, quia secundum Aug. Paratior deus est gratiā dare, quā nos accipere, sed qui inuitati fuerūt, nō erūt digni, i. indignos se reddiderunt per abūsum liberi arbitrij. Itē ergo ad exitus viarū, & quoscuq; inuenerūt, vocat ad nuptias. Vbi Chryf. Iubet cuiuscunq; conuersationis homines inuitare ad Dei gratiā, quia non est acceptio apud Deū, Act. 10. quia vult omnes homines saluos fieri, 1. Tim. 2. Ideo Aug. de vita Christiani. Magis vult te sua pietate saluari, quā tu peccato perire. Ideo subdit: *Et egressi serui eius, i. prædicatores, qui dicūtur egredi à voluptatibus carnis & vanitatis. mundi & ab omnibus diuitiis, in vias, i. ad cœlestes doctrinas quæ sunt viæ salutis æternæ, in quibus ipi prædicatores principaliter ambulare debent, & alios ad eas vocare, vt secū venire possint ad nuptias gratiæ. Ideo subdit: Et congregauerunt omnes quos inuenerunt bonos & malos, quia sancta mater Ecclesia in hoc seculo militans in medio est inter cœlum & infernum, ideo cōtinet ciues ad vtranq; ciuitatē pertinentes, s. bonos & malos, ideo cōparatur sagenæ missæ in mari, congreganti in se pisces bonos & malos. Mat. 13. Sed cū implebitur in nouissimo die, tūc angeli Dei educentes eam de mari huius mūdi ad litus æternitatis: eligēt bonos in vasa sua, i. in æterna tabernacula, malos autē foras mittent extra confortiū beatorū ad ignem æternū. Ideo subdit: Et impleta sunt nuptiæ discumbentium, i. sacramēta Ecclesiæ sumentium & cibum gratiæ comedentiū, s. eucharistiam, secundum quod canit Ecclesia: Sumunt boni, sumunt mali. Quorū differentiam innuit text. dic. *Intrauit autem rex vt videret discumbentes. Chryf. Dies aspectiois est dies iudicij, vbi manifestē apparebit, qui vbiq; præsens est & videbit, i. alios videre faciet ordinē discumbentiū in præsentī Ecclesia. Et subdit, Vidit ibi, i. videre faciet. hominem, i. cōgregationē omniū malorum, qui in vno designātur: nam sicut omnes electi cum Christo vnū sunt corpus, sic omnes mali cum diabolo vnū sunt corpus, ideo per vnū hominem omnes intelligūtur: non vestitus veste nuptiali, nō habentē charitatē Dei & proximi. & ait illis Amice, solo verbo nō opere, nō in veritate, sed in similitudine, amice obligatione, nō solutione, amice pro quo tāta feci, dixi & sustinui, feci mirabilia in creaturis, iuxta illud Ps. 138. Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscer nimis. Dixi vtilia in scripturis. Isa. 48. Ego dñs Deus tuus docens te vtilia, sustinuit crudelia in pressuris. Thre. 1. O vos om-**

nes qui transitis, &c. *Quomodo huc intrasti?* q. d. miror cum tantam dilectionē tibi exhibui, tantam amicitia tibi ostēdi, infinita beneficia tibi tribui, & tu ingratus fuisti illorū. Ideo dic. *Quomodo sic presumpuose intrasti ac si amicus esses: nō habes vestē nuptialē.* i. charitatē Dei & proximi. ¶ Vnde charitas dicitur meritō vestis nuptialis. Primō secūdū Greg. q̄a Christus hāc vestē induit dū ad nuptias Ecclesie venit. Io. 3. Sic Deus dilexit mūdū, vt filiū suū vnigenitū daret. Aug. Sola charitas fecit Christū incarnari. Idē: Si homines nō diligeret, de cœlis ad terrā nō descēderet, & Ber. Tantā charitatē in carne exhibuit, vt durissimi cordis sit qui eū toto affectu nō diligit. Ergo hāc vestē omnes habere debemus, q̄a non sufficit fides sine charitate. 1. Cor. 14. Si habuero omnē fidem ita vt mōtes transferā, charitatē autē nō habuero, nihil sum. Nā illam vestē charitatis texuit nō ex lana brutorum animalū, sed ex sanguine viscerū. De quo Ber. Patet arcanū cordis per foramen corporis, clauus penetrans, clauis referās factus est mihi, vt videā voluntatē domini. Nam idē dicit: Ipse sustinuit passionē, vt emeret tuā dilectionem. Ideo mirū q̄ homo fidelis careat veste charitatis, nā ad vestē charitatis habendā incitat nos omnes creaturæ. De quo Aug. Cœlū & terra & omnia quæ in eis sunt dicūt mihi vt amem te. Itē charitas dicitur vestis, quia tegit turpitudinē peccatorum Prou. 10. Vniuersa delicta operit charitas. Ideo Apoc. 16. Beatus qui custodit vestimēta sua, ne nudus ambulat. Et dicitur nō solū vestis sed & nuptialis, q̄a ad nuptias vitæ æternæ nullus potest ingredi sine charitate. De quo Ber. Nisi quis habuerit in presenti vestē charitatis, nunquā in futuro habebit stolā æternæ iucūditatis. Figuratur Hec. 3. Non erat licitū indutum sacco aulam regis. Assueri intra re: Sic spiritualiter nō licet ingredi in regnum cœli timore seruili, per quē malū vitatur, sed debet esse veste nuptiali, i. charitate: per quā quis meritorie bonū operatur. Ideo Aug. Multi sunt qui putāt q̄ ad vitā æternā sufficit mala nō agere: sed decipiuntur, nisi assit bonū ex charitate facere, iuxta illud Ps. 33. Declina à malo & fac bonū, & Mat. 7. Omnis arbor quæ nō facit fructū bonū, &c. Nō dicit malū, quia Christus in iudicio nō obiiciet mala quæ q̄s fecit, sed bona quæ nō fecit. Sic in proposito, *Quomodo huc intrasti?* Nō dicit: quia tale malū fecisti, sed ait, *non habens vestem nuptialem.* i. charitatem. Nā deficiente charitate, deficiūt omnia bona, vt dicit

Hila

Hilarius: Frustra est omnis operatio bona, nisi assit dei dilectio: Ideo Aug. Habeto vestē charitatis, & omnia habebis. Et Amb. Nunquā accipiet aliquis æternitatē felicitatis perpetuæ sine diuina charitate. Quia caruit iste, de quo subdit, *et ille obmutuit.* Et meritō secundum Greg. Omnis excusatio cessat, cū foris & intrus increpat qui cōsciētias cōsiderat, & implebitur illud Ps. 30. Muta fiāt labia dolosa. Et illud Isa. 38. Quid respōdebit mihi cū ipse fecerim? Greg. Nō dabitur locus audiētiae, vbi arguūtur propriæ cōsciētiae. Et si respōdisset, tamē inuicasti me: tūc audiuisset, mutare debuisti vestē vererē exuēdo, & vestē charitatis induēdo. Nā secundū Aug. Hęc est tunica incōsutilis, quā noluit Christus scindi, quia vestē charitatis vult inuiolatā seruari, secundum quod docuit, diliges dominū Deū tuū, &c. Gl. Qui totum dicit, nihil excipit. Vbi dat intelligere illud Aug. Charitas valet ad omnia, sine qua nihil valēt omnia. ¶ Ideo subdit: *Tunc dicit rex ministris.* i. dæmonibus. per quos exequitur suā iustitiā. De quo Ps. 67. Tribulationē & immiſsiones per angelos malos. Vnde Adamātius super librū Iudicū, Ipsi sunt pœnæ autores, qui fuerūt culpæ suggestores. *Ligātis manibus,* i. operibus, & *pedibus,* i. affectibus. Et meritō manus ligātur peccatori. Primō, quia noluit se defendere cōtra diabolum, vt scribitur Iac. 4. Resistite diabolo & fugiet à vobis. Secūdō, quia noluit operari vt acquireret cibū vitæ 2. Theſ. 3. Si q̄s nō vult operari nec māducat. Tertio, quia nō extēdit manus ad pauperē per elemosynarū largitionē, Prou. vlt. Manū suā aperuit inopi, cū scribitur Prou. 28. Qui dat pauperi nō indigebit, qui despicit deprecantē, sustinebit penuriā. Quartō ligātur manus peccatori, quia nō leuauit eas ad Deū per gratiarū act. iuxta doctrinā Thre. 3. Leuemus corda nostra cū manibus ad Deū in cœlos. Itē pedes ligantur, & meritō. Primō, quia noluit fugere peccatorū occasiones. Iuxta doctrinā Eccl. 21. Quasi à facie colubri fuge peccatū. Secūdō, quia fuit tardus ad opera lucis & obedientiæ, vt docemur Io. 12. Ambulate in luce, dū lucē habetis. Et Eccl. 31. In omnibus operibus tuis esto velox. Eccl. 9. Quodcūq; facere potest manus tua, instāter operare, q̄a nec opes nec ratio nec sapiētia nec sciētia erūt apud inferos, quō tu properas. De quib. subdit, *Projicite eum in tenebras exteriores,* q̄a hīc habuerunt interiores tenebras, ibi exteriores, quia secūdū magistrū in 4. dist. vlt. Tūc mali penitus extra lucem corporalem & spiritūalem

Dei

Dei erunt, tunc autē si patiuntur tenebras in cæcitate mētis, non tamen neque extra lucē Dei sunt nec priuantur corporali luce, sed ibi licet ignis lucet, non tamen ad aliquam consolationē, sed ad pœnarū augmentationē. Vnde tenebrę exteriores sūt malignitates odij & volūtatē, ira quòd velent Deum non esse, & est quædā obliuio Dei, quia tormentorum interiorū & exteriorū doloribus ita afficitur & turbabūtur, vt ab illis ad cogitandū aliquid de Deo vix & raro vel nunquā mentem reuocent. Vnde Aug. Illuc tēdit vis cogitationis, vbi est impetus doloris. Sed in hac vita nullus adeò malus est, vt penitē excludatur à cogitatione Dei. Similiter & ante iudicium isti in inferno possunt videre & cognoscere Deum oculo intellectus, vt dicit Aug. de diuine in inferno posito, qui eleuās oculos vidit Abrahā, & in sinu eius Lazarū: sed post iudiciū erunt in tenebris, vbi nullā lucem Dei videbunt. Subdit: *Vbi erit fletus & stridor dentiū.* Bern. Fletus erit ob ignē, qui nō extinguitur: stridor ob vermen, qui nō moritur. De quo Isa. vlt. Vermis eorū nō morietur, & ignis eorū non extinguetur. Similiter fletus erit ex dolore, stridor dentiū ex tremore: vel fletus pro risu, stridor pro corporis cultu, quia multi sunt vocati, s. ad gratiam, pauci electi, s. ad gloriā. Vbi Greg. O quā sollicitē vnusquisque metuere debet, cū ignoret quæ restant. Nam si vnus solus de toto genere humano crederetur periturus, deberet pro se quilibet formidare, ne ipse esset vnicus ille. Sic dominus ait discipulis, Matt. 26. Vnus vestrū me traditurus est. Et contristati valde cœperūt singuli dicere, Nūquid ego sum domine? multo magis, cū dixit, multi sunt vocati, &c. timere deberent. Ideo Aug. Nemo gloriatur, nemo desperet, solus Deus scit qui sunt eius. Inquantū possumus, nulli desperationem indicamus, sed omnes dicamus, Fiat volūtas tua. Dicit nāque S. Tho. Sicut præordinata sunt præmia, sic & media ad consequēdum illa, quæ sunt bona opera ex charitate facta. Ad quæ hortamur 2. Petr. 1. Satagite, vt p opera vestra bona certā vocationē vestram atque electionē faciatis. Quia dicit Athan. Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam.

¶ Dominica XXI. post Trinitatem.

De origine ac causis vere nobilitatis. Quòdque infirmitas sit patienter ferenda.

ENARRATIO I.

Erat quidā regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Io. 3. In sum, Euang. duo innuuntur. Primò, reguli supplicatio

catio p filij sanitate, secūdò Christi reprehēso p eius incredulitate. De primo di. In illo tēpore, s. cū in Cana Galilææ conuertit aquā in vinū & dis. credere fecisset. Post hoc descēdit in Capharnaū cū matre & discip. Et ibi nō māsit multis diebus, sed inde ascēdit Hierosolymā primo Paschate post inceprā publicā prædicationē, vbi eiecit videntes & emētes, & aliquos discipulos sibi attraxit, sicut dicitur Ioan. 2. Postea voluit reuerti in Galilæā, oportuit eū ire per mediā Samariā, vbi multos sibi ad fidē copulauit, in ciuitate Sychar mansit per duos dies. Postea iterū de Samaria venit in Canā Galilææ, vbi cōuertit aquā in vinū. Et vt esset ibidē, Erat quidā Regulus, nō diminutiū, i. paruus rex, quia tūc tēporis nō legitur aliquē fuisse in Galilæa regē, nisi Herodem Antipā. Ergo secundū Orige. debet hoc capi p officiali regis vel Cæsaris habēte tūc in Iudæa potestātē, quia Romani abstulerūt regnū, & diuiserunt in quatuor tetrarchias: & sic ille nō fuit rex, sed quidā nobilis habēs potestātē regis. ¶ Nota hic tria. Primū vnde habet hortū nobilitas. Secundum quæ sunt signa nobilitatis. Tertiū quid tenētur nobiles suis subditis. Pro quo sciēdum, nobilitas ortū habuit à virtutibus, nā primus rex super Israel, s. Saul est electus à Deo, quia humilis fuit & virtuosus. Vnde 1. Reg. 15. Cū esses paruulus in oculis tuis, i. humilis, caput in tribus Israel factus es, vnxitq; te dominus in regē super Israel. Itē secūdus rex fuit Dauid, qui etiā propter suā probitatē electus est à Deo. Vnde dicit dominus de eo, Inueni virū secundum cor meū. s. misericordē. De quo scrib. 1. Machab. 2. Dauid in misericordia cōsecutus est sedē regni in secula. Ex his habetur, q̄ nobiles sunt ex virtute cognoscēdi. De quo Greg. Summa nobilitas est clarū esse virtutibus. Ideo nō ex longis tunicis, & longis manicis, & scissuris sunt cognoscēdi, quia sic mechanici & rustici essent nobiles, quod non est. Quia di. Arist. in Polit. lib. 10. Virtus & malitia determināt nobiles & ignobiles. Et 40. dist. nos. Nobilitas morum plus ornat, quā progenitorum, Et Socr. Generosissimus est, qui optimus est. Quapropter Iudæis qui se iactabāt de nobilitate Abrahæ, respon. Iesus, Ioan. 8. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Chry. Quid prodest generatio clara quomores sordidant? Ideo Hieron. Ille apud Deum generosior, qui est fide deuotior, vita sanctior, & opere virtuosior. ¶ Sed di. Quæ sunt illæ virtutes per quas cognoscuntur nobiles?

biles? Resp. Prima est largitas. Vnde Deus qui est nobilissimus, est largissimus, quia nō solū dat nobis sua bona, sed semetipsum, in presentī sacramentaliter, & in futuro in premiū. Gene. 15. Ego ero merces tua magna nimis. Itē apparet eius largitas in hoc, quia scribitur Mat. 5. Facit solē suū oriri super bonos & malos. Itē in hoc, q̄ quinque milia hominū cibauit, Io. 6. Nā sicut aquila nō comedit prædā sola, sed diuidit aliis ratione suā nobilitatis: sic & Christus fecit. Quod pertinet ad nobiles. Vnde Arist. de regimine principū. O. Alexāder tuis largus esto, quia ignominia regis vel principis est paupertas populi. Sed viceuersa auaritia & rapina sunt ignobilitatis signa, q̄ nō decet principē fore sciū futū. Ita. 1. Secūda virtus est gratitudo & recognitio beneficiorū Dei & hominū. De qua Aug. Qui beneficia nō cognoscit, ingratus est, vt sunt de quib. Pl. 77. Obliti sunt beneficiorū eius. Quæ quidē gratitudo nō solūm debet referri Deo, sed exhiberi subditis, à quibus nutriuntur nobiles, etiā per sudoris effusionē rusticorū, & quātō in maiori reuerētia habēt subditos, tantō sunt nobiliores. Sed isti sunt ignobiles, qui spernūt & paruipēdūt pauperes: & sunt ignobiliore canibus, qui agnoscūt beneficia eis exhibita, & retribuūt quādoque bona suis benefactoribus. Tertia virtus, per quā nobiles cognoscūtur, est misericordia in pauperes. Ideo in signū clemētiae reges inungūtur, & rex apū non habet stimulum pungēs, sicut aliæ apes. Quod autē clementia pertinet ad reges & principes, ostēdit Sene. dicēs: Nullū ex omnibus magis quā clemētia regē & principē decet. Sed isti qui sunt duri & immisericordes ad pauperes, non sunt corā Deo nobiles. Quarta virtus nobiliū est virilitas & strenuitas, s. pauperes & subditos defendēdo. Ideo nobis militibus datur ensis ad defendendū orphanos & viduas, vt legitur de David 1. Reg. 22. Cōuenerūt ad eū omnes qui erāt in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo, & factus est eorū princeps, qui habetur in ca. 23. q. 5. regū. Regū propriū est facere iudiciū atq; iustitiā, & liberare de manu calumniantiū vi oppressos. Sed heu quidā defendunt subditos ab aliis, sed per se spoliant eos. Et tales sunt similes ceto in mari, qui defendit haleca ab aliis piscibus, sed per seipsum deuorantur. Quibus minatur dñs Isa. 17. In illa die occidet dñs cetū, qui est in mari. Quinta virtus est iustitia. De qua Sap. 6. Audite reges, & intelligite, discite iudic

indices finiu terræ, præbere aures vos qui cōtinētis multitudines & placetis vobis in turbis nationū, quoniā data est à dño potestas vobis & virtus ab altissimo. Et sequitur: Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, vt discatis sapiētīā & ne excidatis. Sap. 1. Diligite iustitiā qui iudicatis terrā. Psal. 57. Rectē iudicare filij hominum. Ideo Sap. 6. Qui custodierint iustitiā, iustē iudicabūtur, & qui didicerint iusta, inueniēt quid respōdeant, vt scrib. Tob. 13. Facite iustitiā corā Deo, credentes quod faciat vobiscū misericordiā suā. Ideo Deut. 6. Iustē quod iustū est prosequeris, & tales sunt nobiles corā Deo. Ideo subdit in textu: *Cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus adueniret à Iudea in Galileā, abiit ad eum & rogabat eum, vt descenderet & sanaret filium eius. Capharnaū fuit sita in valle respectu Canæ Galilææ. Vnde infirmitas illius fuit causa sanitatis patris in fide, quia Christum non viderat regulus ille, si filius eius infirmus non fuisset, & per cōsequēs nec credidisset. Sic hodie infirmitas immittitur alicui à Deo propter eius salutē, vt dic. Greg. 7. q. 1. cum percussio. Cum percussio corporalis imminet, vtrū pro purgatione vel pro vindicta cōtingat, Dei iudicium in hoc ignoratur, & ideo nō debet à nobis addi flagellatis afflicto, ne nos culpæ (quod ablit) offensa respiciat. ¶ Ideo sciēdum, q̄ infirmitas paciēter est tolerāda multis de causis. Prima, quia ad bonum incitat, vt, s. homo se preparat ad exitū ab hoc seculo, iuxta illud Luc. 12. Cum venerit & pulsauerit, cōfestim aperiāt ei. Incerti enim sumus, quando & qualiter veniet, & in quo statu moriemur, vt di. Sene. Mors vbiq; te expectat: si sapiēs fueris, vbiq; eā expectabis. Ergo infirmitas est nūtius, quē nobis Christus mittit vt præparemus nos. Eccl. 31. Infirmitas grauis sobriā facit animā. Gre. 38. dist. Qui ea. Quicūq; stultus est in culpa, erit sapiens in poena. Pl. 15. Multiplicatæ sunt infirmitates corū, &c. Secūdo, debemus paciēter infirmitatē sustinere, quia à peccatis purgat. Greg. in Moral. Diuina dispēsatione agitur vt prolixiori vitio prolixior detur egritudo, vt patet Num. 12. Maria soror Moisi percussa est lepra propter detractionem, eō quod detraxit fratri suo Moisi: vt sic per illā infirmitatē purgaretur ab illo peccato. Isidor. in Synonymis: Aduersa corporis sunt animæ remedia: egritudo carnem cruciat, sed mentem curat. Ideo quandoque per eadem mēbra punitur qui infirmatur, per quæ peccauit. Verbi gratia: Sicut qui*

offen

offendit Deū per illicitū visum efficitur quandoq; cæcus, & qui per illicitū gressum, s. saltādo, chorizādo, & superbè incedēdo Deū offendit, erit quādoque claudus. Similiter qui libēter audit detractiones, erit quandoq; surdus. Iuxta illa, Sap. 11. Per quæ quis peccat, p hæc & torquetur, vt etiā dicit Gre. Cōtraria cōtrariis curātur. Nā sicut mater in suo dilecto filio nō potest sustinere maculā in facie, sed immediatē lauat: sic Christū in suis dilectis nō potest sustinere maculā peccati, sed debet p corporis infirmitatē. Tertio, patienter debem⁹ infirmitatē sustinere, quia hostē nostrū debilitat, s. carnē quæ cōcupiscit aduersus spiritū: quia corpus est maximus inimicorū nostrorū. Mich. 7. Inimici hominis domestici eius, & Ber. Est manifestum, quia in carne gerimus laqueū nostrū, quia corpus de terra formatū est. Ideo semper trahit infra: sed anima à Deo creata est & infusa. ideo semper tēdit sursum. Sed quādo corpus infirmatur, tūc spiritus fortificatur. 2. Cor. 12. Cū infirmor, tūc fortior sum & potens. Ambros. Infirmitas corporis est sobrietas mētis. Ergo libēter debemus infirmitates corporis sustinere, vt animā sanā habeamus. Quarto, infirmitas est patienter sustinenda, quia à peccatis trahit, & ad bonū faciendū incitat. Iuxta illud Isa. 1. Quiescite agere peruersè, discite benefacere, sic infirmus quiescit à multis malis, nō delectatur em̄ superbire in vestibus, nec luxuriā exercere, nec ad tabernā ire & inebriari, vt impleatur illud propheticū Ose. 2. Sepiā viā tuā spinis, & sepiā eā maceria. Et illud Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis & linguā nequā noli audire, & ori tuo facito ostia & seras auribus tuis, quia homo multa peccata sanus facit, &c. Ideo Hugo lib. 3. de anima dicit, Quosdam præsciēs Deus multa peccare posse, flagellat eos infirmitate corporis ne peccēt, & vtilius est frāgi doloribus ad salutē, quā vti incolumitate ad damnationē. Itē non solū suam. Luc. 21. Sic in impatiētia potest quis perdere animam: à peccatis trahit, sed etiā ad bonū adducit, sic q̄ homo cōfitemur & compūgitur: quod aliās non faceret, iuxta illud Luc. 14. Cōpelle intrare, Vbi Gre. Mala quæ nos hīc premūt, ad Deū ire cōpellunt. & Isa. 26. Domine in angustia requisierūt te: nā infirmus odit gaudiū mundi, & habet tædiū videre & audire quæ mundi sunt, dicens cum Apost. Philip. 1. Cupio dissolui & esse cum Christo. Et quærit misericordiam Dei & auxilium eius, dicens illud Psal. 114. Tribulationem & dolorem inueni, &c.

& sic

& sic infirmitas trahit hominē ad bonū. Quinto, infirmitas est patienter sustinēda, quia est speciale donū dei & signū dilectionis ipsius. Apo. 3. Ego quos amo arguo & castigo. Et sic castigauit Lazarū, Io. 11. Dñe ecce quē amas, infirmatur. Vnde Orig. Qui diligitur à dño corripitur, qui nō diligitur in peccatis suis dimittitur. Ergo potius debet homo velle, quod sit de amicis dei & filiis, quā de inimicis. Seneca. Infirmitas em̄ corporis est intermissio voluptatis. Sexto, infirmitas corporis est libenter sustinēda, quia à futuris pœnis liberat. Naum 1. Affixi te in præsentī, & amplius nō affligā. Quā afflictionē præsentē desiderabat Aug. di. Hic seca, hīc vire, &c. Est nāque dei magna misericordia hīc punire criminā. De quo Hier. 23. q. 5. qd ergo: Scitote eū ideo ad præsens reddidisse supplicia, ne in æternū puniret. Ideo hīc quibusdā parcat, vt eos in æternū feriat. Ecōuerso, aliquos hīc ferit nō parcēdo, vt in æternū parcat. Hoc summē placere debet cuilibet peccatori, qui peccauit, & necesse est eū puniri aut hīc aut in futuro, cū tamē præsens tribulatio est minima respectu futuræ tribulationis. De quo Sapiēs Eccl. 29. Minimū p magno placeat tibi: nā præsens tribulatio & infirmitas est quasi denari⁹ respectu mille florenorū, quia ignis purgatorij & ignis inferni vnus est quod ad calorem, nisi q̄ ignis purgatorij est trāsitorij⁹, sed inferni perpetu⁹: ignis noster respectu ignis purgatorij est quasi depictus, vbi vnusquisq; purgabitur & grauissimē punietur, q̄ hīc p peccatis suis nō est purgatus. Vnde dicitur in decretis: Igne purgatorij nulla pœna est cōparabilis, dīf. 25. parā. Qui in aliud. Ergo patiēs debet esse qlibet in infirmitate sua, & deo p peccatis suis offerre. Sed q̄ est impatiēs, habet duplicē infernū quia hīc illā infirmitatē cōtra quā murmurat, & post æternā dñationē, quia sicut in patiētia quis possidet animā suā, Lu. 21. Sic in impatiētia potest quis pdere animā suā. Greg. Regnū cœlorū nullus murmurās accipit, nec q̄ accipit murmurare pōt. Septimò, infirmitas & tribulatio est sustinenda patienter, quia est pign⁹ æternæ salutis & via & porta cœli, quia in tribulationē cōformamur capiti nostro, s. Christo in præsentī vt sequamur vestigia eius. 1. Pet. 2. Christus passus est p nobis, vobis relinquēs exemplū, vt sequamini, &c. eò quod scribitur Eccl. 23. Magna gloria est sequi dominū. Et Apost. 2. Tim. 2. Si sustinebim⁹ & conregnabimus. Sed heu quā multi sunt volentes regnare cum Christo in cœlo,

Pars Aestiuā.

Z z

sed nihil volūt pati cū eo hīc in mundo. Contra quos dicit Lu. 24. Nōne oportuit Christū pati, & sic intrare in gloriā suā? Sic & nos in necessitate oportet pati, si volumus intrare in regnū dei. Nā hęc est porta salutis æternæ. Ideo Gre. Si dulcia quærim⁹, necesse est vt amara toleremus. Ber. Qui carnalibus voluptatibus pascitur, æternarū deliciarū epulis indignus habetur. Nam secundū Hier. Impossibile est vt presentibus quis & futuris fruatur bonis, vt hīc ventrem & ibi mentē repleat, & de delitiis ad delicias trāseat. Insuper etiā presentes tribulationes & infirmitates augmentāt homini præmiū cœleste, vbi impletur illud Lu. 6. Gaudete in illa die & exultate, ecce em̄ merces vestra multa est in cœlo. Quapropter dicit Hier. Libēs nūc tormēta patior, vt futura mihi gloria seruetur. Modō quoties aliquē dolorē corporis patiēter sustines, toties mereberis coronā vitę æternę, & illud præmiū excedit oēs passiones presentis tēporis, etiā si vnus sustineret omniū hominū infirmitates. De quo Ro. 8. Non sunt cōdignæ passiones huius tēporis ad futurā gloriā quę reuelabitur in nobis. Itē nō solū est meritoriū infirmitates patiēter tolerare, sed etiā valdē meritoriū est infirmis famulari. Nō est maior misericordia in exteriorib⁹ operib⁹ misericordię, q̄ quę exercetur circa infirmos ministrādo & seruiēdo. Ratio, quia ibi pascitur esuriēs, ibi potat sitiēs, ibi nudus regitur, ibi hospitalitas exhibetur, qñ lectus ad quietē dū paratus, ibi visitatur infirmus, & vincētus vinculis infirmitatis ligatus, tandē exhibetur mortuo officiū sepulturæ: & sic infirmis seruiēdo exhibētur opera misericordię oīa, quę Christus ita accipit ac si sibi sit factū. De quo Mat. 25. Quod vni ex minimis fecistis, &c. Itē seruire infirmis præcellit alia opera misericordię & religiōis. Quod sic pbatur, quia in operibus rigoris vel religionis seruitur quādoq; deo vno sensu vel mēbro, vt in obediētia de gustu in ieiunio, de lingua in silētio, de oculis in vigiliis, &c. In operibus verō pietatis circa infirmos, primō seruitur oculis in vigilādo, & interdū horrēda vidēdo, p̄ quib⁹ dabitur visio diuina in cœlis. Secūdō, seruitur odoratu fœtores sentiēdo. Tertio, auditu dura & importunitates infirmorū audiēdo. Quarto, etiam infirmū tāgendo. Quintō, gustu solitā comestationē intermittēdo. Sextō, lingua eos cōsolando. Septimō, pedibus p̄ eis discurrēdo. Octauō, totū corpus seruit pro eis diuersimodē laborando. Quæ ergo religio poterit huic cōparari, in

ri, in qua seipsum homo ligat, & totū se homo religat, vt ei ex toto corde seruiat & corpore & oībus sensibus: Ia. 2. Religio mūda & immaculata apud deū & patrē, hęc est, visita re pupillos & viduas in tribulatione eorū, & immaculatū se custodire ab hoc seculo. Huius religionis scētādā dedit nobis exēplum Christus, qui tam benignum exhibuit se infirmis, eos visitādo, dulciter alloquēdo, & frequenter sanādo.

¶ De pertinentibus ad spirituale regnum fidelis animæ.

ENARRATIO II.

Descende Domine prius, quā moriatur filius meus. Ioā. 4. ¶ Ista est secūda pars istius euāgelij, in qua (vt dixi) subiungitur Christi reprehētio p̄ eius incredulitate. Dicit nāq; Theophilus: Ille regulus interfuit miraculo facto in nuptiis cū aquā cōuertit in vinū: & ex hoc credidit Christū posse sanare filiū eius. Sed credidit hoc nō posse facere sine presentia corporali. Ideo Christus corripuit incredulitatē eius, dicēs, Nisi signa & prodigia videritis, nō credetis. Reprehēdit eū, nō quia petiuit p̄ sanitate filij, sed p̄ defectum fidei. Vnde Gre. Memētote, quid petiit, & apertē cognoscetis, quia in fide dubitauit. Poposcit nāq; vt descēderet. O quot sunt hodie tales signa poscētes: cū tamē dicat Gre. Iā fides Christi est firmata per scripturas & sanguinis effusionē Christi: Ideo signa nō sunt quęrenda. Mat. 12. Generatio praua & aduletra signū quærit. Vbi Gre. Sēper signa quærere, est nunquam velle quid credere. Ideo Gl. Isa. 7. Achā noluit signa petere, ne videretur deū tentare. Talis fuit iste dicens, Domine descende, prius quā moriatur filius meus, incipiebat enim mori. Moraliter, Regulus est ratio hominis à paruo suo regno, quia habet regimē sensuū exteriorū & interiorū super cogitationes & desideria. Vnde Isid. de sum. bo. Rex inquā eris, si ratio te rexerit. Dicit nāq; Philof. 4. Politi. Mēs rationalis regali dominio regit appetitum sensitium. Et meritō superior pars rationis dicitur rex à dignitate coronæ: quia digna est eterna corona, si bene rexerit. Ideo Pro. 20. Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. Sic ratio præcauet sollicitē, ne quis vnquā motus inordinatus insurgat in regno animæ contra diuinum honorem, & si insurgere cōperit, statim in regali manu debet cohibere & cōpescere. Iuxta illud Ps. 118. Anima mea in manibus meis semper. Super quo Ambr. Qui corpus proprium ratione subegerit, nec eius passionibus animam suam turbari permiserit, hic

corona aeterna dignus erit, & hoc totū fit per rationē. Ideo Aug. Homo per rationē efficitur capax diuinę essentię. Nota, vt hoc regimine spiritus rationalis debitē gubernetur, tria sunt necessaria, scilicet sapiētia, iustitia, & potētia. Primò, ad regimē requiritur sapiētia in ordinatione. De quo Sap. 6. Audite reges & intelligite. Sequitur; Ad vos ergo reges sūt hi sermōnes mei, vt discatis sapiētiam, & ne excidatis. Hęc pēdiuit Salo. 3. Reg. 3. Da seruo tuo cor docile, vt populū tuū iudicare possit & discernere inter bonū & malū. Nō periuuit aurū aut argentū, nec gloriā aeternā, sed sapiētiam. Et si hoc periuuit rector corporū, magis rector animarū. Eò q̄ scribitur Sap. 7. Neminē diligit deus, nisi qui cū sapiētia inhabitat. Ideo diuinā sapiētiam oēs debemus appetere, dicētes illud Sap. 9. Mitte sapiētiam tuā de cœlis sanctis tuis & a se de magnitudinis tuę, vt mecū sit & mecū laboret, vt sciam quid acceptū sit corā te omni tēpore. Quę quidē sapiētia cōsistit in verbo dei. Ecc. 1. Fōs sapiētia verbū dei in excel. sis. Qua si quis careat, corā deo fatuus & delirus est. Sap. 13. Vani sunt oēs homines, in quibus nō subest sciētia Dei. Et 38. dist. qui ea, dicit Gre. Qui ea quę dei sunt sapiunt, à dño sapiuntur: & qui ea quę dei sunt nesciūt, à dño nesciuntur. Ideo Gre. super Eze. Oēs qui aeternā patriā desiderāt, verba vitę scire & addiscere debēt; & qui hęc ignorāt, veri ignari sunt, de quo Hier. Ille litteras nescit quia sacras ignorat, nec verē potest deū cognoscere sine sapiētia verbi dei. Et S. Th. par. 1. Maior notitia nō habetur de deo in hac vita, quā in sacra scriptura. Ideo Chry. super illo verbo, Omnia parata sunt, Mat. 22. dicit: In sacra scriptura ignorās inuenit qđ discat, cōtumax quid timeat, laborās quid speret. Ideo hęc est sapiētia quā vnusquisq; rex animę habere debet, ne anima in aeternū pereat: quia scribitur Ecc. 10. Rex inspiēs perdet populū suū, scilicet memoriā, voluntatē, & intellectu, bonas cogitationes & inspirationes quas ratio regere debet. Et sic implebitur illud Eccl. 10. Vx tibi terra, cuius rex puer est, i. ratio puerilis sequens vanitatē. Secundò, rex debet habere iustitiā. Isa. 32. Ecce in iustitia regnabit rex. Nā nullū regnū potest subsistere sine iustitia. Prou. 25. Firmabitur in iustitia thronus eius. Dicit namq; Cyprianus: Quęq; bona in regno operatur iustitia. Ibidē: iustitia regis pax populorū, tutamē subditorū, vnitas plebis, munimentū gentis, gaudiū hominū: sic tu in regno animę iustitiā debes habere. Tob. 13. Fa-

cite

cite iustitiā, credētes, q̄ deus faciet vobiscū misericordiam. Sed diceres, Quid est iustitia? Dicit cap. 12. q. 2. Iustitia est summum bonum colere, ac vniciq; sua iura seruare. Hęc fac, & aeternaliter regnabis. Pro. 11. Iustitia liberabit à morte, vt patet in Dan. 6. Deus meus misit angelū suū & conclusit ora leonū & non nocuerunt mihi, quia corā deo inuenta est iustitia in me. & sic rex Ezechias Isa. 38. & 4. Reg. 20. di. Memento dñe, quō ambulauerim coram te in veritate, & quod rectum erat in oculis tuis fecerim & quindecim anni ei superadditi erāt. Tertio, rex debet habere potētiam vt possit rebelles coercere. Eccl. 7. Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrūpere iniquitates. Sic ratio debet habere potētiam, vt valeat oēs motus animi ad bonū virtutis ordinare, vt figuratur in rege Iosia 4. Reg. 23. qui potētia lucos succidit, & populū ad veri dei cultū reduxit. Primò, mala eradicauit, secūdò, bona induxit. Sic & tu in regno animę. Vnde Amb. li. 1. de offi. Non mediocris est fortitudo spiritus, vt aduersus omnia certet vitia & aduersus voluptates custodiat iustitiā. Illā potētiam habuit Eufrosina, de qua quære in Vita patrū, quę potenter cōtra vitia carnis pugnauit. Ideo Prosper: Non caret regia potestate, qui nouit corpori suo rationabiliter imperare. Et Grego. 12. Moral. Bene sancti viri sacre scripturę testimonio reges vocantur, qui modò ignē luxurię, modò aētū auaritię, modò gloriā mundi vincūt, q̄ de eis scribitur Lu. 17. Regnū dei intra vos est. In his tribus, in statu innocētię eramus reges, quia magna erat nostra potētia & iustitia, sed nūc per transgressionē primorū parentum facti sumus reguli, de quo Aug. in Enchiri. Ad peccatū vitiauit totū genus humanū: nā cū cecidit de dei charitate & obediētia, factus est paruus in sapiētia, iustitia, & potentia. Idcirco meritò nūc dicitur regulus, cuius filius, i. opera nostra, (Nā secūdū Arist. in 3. Ethic. Nos cōparamur ad opera nostra, sicut pater ad filios ex se natos) infirmata sunt in Capharnaū, i. in paradiso. Nā Capharnaū interpretatur villa pinguedinis, quia in pinguedine gulę fuit causa infirmitatis humanę, Eccl. 37. Propter crapulam multi perierūt, quod possumus cōqueri illud Eze. 18. Patres comederūt vñā acerbā, & dentes filiorū obstupescūt. Quia dicit Amb. in cā. 35. di. sexta die. Gula à paradiso regnantē repulit. & de con. di. 5. nihil. Gula morbos facit, molestias ingerit: quòd quilibet potest conqueri illud Psal. 37. Nō est

sanitas in carne mea, & illud Isa. 1. Omne caput lægnum.
Et sic quilibet infirmatur, cum ad opera bona indispositus
redditur, incipit autem mori, cum ad peccatum mortale in-
clinatur. Ezech. 18. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.

¶ Dominica XXI. post Trinitatem.

Quanta seueritate ac inflexibili aequitate omnium que fecit homo exigen-
da sit ratio apud Tribunal Christi, cum in hac vita petentibus facili-
me omnia commissa remittuntur.

ENARRATIO I.

IRatus dominus tradidit eum tortoribus, quò adusque redderet vniuer-
sum debitum. Matt. 18. ¶ In summa Euangelij duo innuun-
tur. Primò, diuina iustitia debitum exigens. Secùdò, humana
misericordia proximum puniens. Primum à principio. Secùdum
ibi: *Egressus seruus ille.* De primo dicit, *Simile est regnù cælorù,* id
est, præfens Ecclesia militans, homini regi. i. Christo Iesu, de
quo Apoc. 19. Rex regù & dominus dominantium, quod si-
gurabat Pilatus in titulo triumphali, quem scripsit triplici
lingua, s. Hebraica, Græca, & Latina: in qua votus mundus
comprehenditur. quem & Iudæi voluerunt delere, sed non
potuerunt. *Qui voluit ratione ponere cù seruis suis.* In hoc quod exigit
rationem, datur intelligi quod considerat opera nostra. Vnde
Ps. 93. *Qui finxit oculum non considerat.* q. d. Inspicenter &
stultè æstimatur ille non considerare opera nostra, qui fin-
xit oculum: & qui plantauit aurem, quod ille non audiat vt di-
citur in illo Ps. Et dicit *cum seruis suis.* i. cum omnibus homi-
nibus. Nam omnes sumus serui Christi tribus rationibus.
Primò, ratione creationis. De quo Isa. 44. *Formaui te, ser-
uus meus es tu Israël, non obliuiscaris mei.* De quo Magi-
ster in 2. dist. 1. *Factus homo propter Deum vt ei seruiret, &*
mundus propter hominè vt homini seruiret. Positus est ergo
homo in medio, vt ei seruiret & ipse seruiret, vt vtrum-
que acciperet. Voluit enim sibi Deus ab homine serui, vt
ea seruitute nõ Deus, sed homo seruiens iuaretur, & mun-
dus seruiret homini vt similiter homo iuaretur. Totù igitur
bonum hominis & quod factum est propter ipsum, & propter
quod ipse factus est. Ideo Apost. 1. Cor. 3. *Omnia vestra
sunt, vos autè Christi.* Dicit omnia, s. superiora, æqualia, &
& inferiora. Superiora ad perfruendum vt Deus trinitas, æ-
qualia ad conuiuendù, s. angeli. *Qui licet modò sunt nobis
superiores, in futuro erunt æquales.* Mat. 22. *Erunt sicut an-
geli Dei in cælo.* *Qui & modò nostri sunt, quia ad vsum no-
bis sunt ministrandi, sicut res dominorum dicuntur esse fa-
mulorum,*

mulorum, non dominio, sed quia sunt ad vsum illorù. Sed
dic. Tamè de homine in scriptura interdum reperitur, quod fa-
ctus sit propter reparationem angelicæ ruine. Respõdet Ma-
gister vbi supra, quod non est ita intelligendum quasi non fuis-
set homo factus, si non peccasset angelus, sed quia inter al-
ias causas præcipuas hæc etiam nonnulla, i. aliqua extitit.
Secundò, omnes sumus serui Dei ratione emptionis, quia
empti sumus ad eius seruitium. 1. Cor. 6. *Empti estis precio
magno.* 1. Pet. 1. *Non corruptibilibus auro, vel argèto redẽ-
pi estis sed sanguine quasi agni immaculati Christi & in-
contaminati.* Tertiò, sumus serui dei ratione cõductionis,
condukti enim sumus in vineam præsentis vite. Mat. 20. *Exiit
primo mane cõducere operarios in vineam suam, &c.* Vbi Gre.
in Homil. Cõductio est vite æternæ promissio pro operibus
seruitutis nostræ. Cum quibus seruis vult ponere rationem.
s. in morte specialiter, in nouissimo die generaliter, quando
manifestabit omnibus, quomodo vnusquisque vixit in vita
sua. Nã deficientibus nudinis vadunt mercatores ad pagamen-
tù, sic deficientes præsentis vite rationem sumus reddituri, an
viximus rationabiliter vt homines, vel irrationabiliter vt
bestiæ: nam homo est animal rationale, ideo rationabiliter
debet viuere, & de vita sua ratione deo reddere. De quo ha-
berur in can. 15. q. 1. *meritò. para. ex eo.* Homines quia ratio-
nales sunt facti, de se & de omnibus ratione reddituri sunt,
melius enim esset homini ratione carere, quàm cù magna sa-
pientia rationis irrationabiliter viuere: quia scribitur in
can. 15. q. 2. *Si quis. Ea quæ fiunt in mète alienata, etsi nõ im-
putatur ad pœnã, tamè sacri muneris excusationem impe-
diunt, vt patet de pueris fatuis, qui sine propria culpa inci-
dunt in furiam, & si quid mali agunt nõ imputatur eis ad culpam,
quia habetur 15. q. 1. Nõ ex voluntate nascitur peccatum.* Et
Aug. lib. 1. *Retract.* Nihil peccatù nisi volutariu: & ergo me-
lius esset ratione carere & saluari, quàm abuti, & dånari. Infeli-
ces sunt qui ignorat quid faciunt & ratione habent. Vadunt
de tenebris ad tenebras, & nesciunt vbi cadunt. Infeliciores
qui sciunt per ratione quid faciunt, & apertis oculis ad infer-
num descendunt. Idcirco in fine vite vel mundi, de omnibus
sumus rationem reddituri. Vnde Greg. Tunc ab vnoquoque
nostrum veterus iudex exiget per iustitiã & veritatẽ, quod
dedit per misericordiam & largitatẽ: crescunt dona, crescunt
& rationes donorum. Quapropter Greg. dat nobis salubre

consilium, dicens: Tantò humilior atq; ad seruendum Deo promptior quisq; debet esse ex munere, quātò obligatiōe se esse cōspicit in reddenda ratione. quia scribitur Eccl. 12. Cuncta quæ sūt adducet dominus ad iudiciū, & pro omni errato siue bonum siue malum expetetur ratio & exigetur. ¶ Nota illa ratio erit magnæ periculositatis, & multiplici-
tis. Primò, magnæ periculositatis, quia dicitur Eccl. 9. Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. Itē erit magnæ multiplici-
tatis, quia de omnib. Primò, de omnibus cogitationibus, de quo Iob 23. Ipse scit vias meas. Super quo Greg. Sic deus gressus nostros cōsiderat vt minutissimæ cogitationes indiscussæ nō remaneāt. vt scribitur Mat. 10. Omnes capilli capitis vestri numerati sunt. Capilli, i. cogitationes. Sap. 6. Interrogabit opera vestra, & cogitationes vestras scrutabitur. Ideo Hier. in epist. ad filium Mauricij: Non dicas cogitauit malū, sed non feci: nā cogitare malum nefas est, sed facere crimen. Ideo Aug. Quicquid pudet dicere, pudeat & cogitare: quia scribitur 1. Reg. 16. Homo videt ea quæ parent, Deus autē intruetur cor, & arguet cogitationes cordis. Sap. 1. In cogitationibus impij interrogatio erit. ¶ Secundò ista ratio erit de omnibus locutionibus, Mat. 12. De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddēt rationē. Hiero. Verbū otiosum est quod sine vtilitate loquentis & audiētis profertur: & si de talibus reddituri sumus rationē, quid de scurrilibus & criminalibus? de quib. Gl. Mat. 12. Verba scurrilia non sunt otiosa, sed criminosa. Ideo inutilia prohibet Apost. Ephē. 4. Omnis sermo vanus vel malus de ore vestro non procedat: Rationem dicit Isid. Sermo vanus est vanæ mentis signū: qualis enim sermo auditur, talis animus probatur. Attamen nota, exceptis verbis vanis & otiosis, multiplicia sunt verba criminosa, de quib. rationē debemus reddere, s. verba adulatoria, maledictoria, detractoria, negatoria, blasphematoria, pōpōsa, luxuriosa. Prima sunt verba adulatoria. Vnde Aug. Adulatio est puerfa laudatio. Vbi inducitur ille qui laudatur ad peccādū. De quo Greg. in c. 46. dist. sunt nōnulli: Sunt nōnulli qui malefacta hominū laudant. Illi ædificāt, isti liniunt parietē. Tales adultores sunt de numero fatuorū, de quibus Eccl. 7. Melius est à sapiente corripi, q̄ stultorū adulatione decipi. Quia dicit Aug. super Ps. Adulatio est fallaci laude seductio, vt etiā narrat Varro in sententiis: Talis est qui adulatoriē suggerit, sicut qui clam

perimit

perimit & occidit. Quapropter scribit Tullius: Nolo esse laudator, ne videar adulator. Nā adultores sunt valde nocui laudatores. De quo Greg. Quem persecutio nō vincit, multoties adulatio perimit. Ideo Aug. in can. 11. q. 3. nemo. Melius est pro veritate pati suppliciū, q̄ pro adulatione cōsequi beneficiū. Secūda sunt verba maledictoria, vt ex rāore, ira vel inuidia. Quæ etiā hominē segregāt à facie diuina. De quo Apost. 1. Cor. 6. Neq; maledici regnū Dei possidebunt. Ideo Eccl. 28. Verbis tuis staterā facito, & franos oritur rectos, & attēde, ne fortē labaris, &c. Nā ista sunt mortalia & dānabilia. De quibus Mat. 12. Ex verbis tuis iustificaberis & ex verbis tuis dānaberis: Iustificaberis quidē ex bonis, dānaberis verò ex maledicis. De quib. Gen. 27. Qui maledixerit tibi, sit ipse maledict⁹. de quo 4. q. 3. Qui negligūt, dicit Hier. Qui negligūt oris maledici cōsuetudinē refecere, etiā nō corde maledicūt, tñ immūditā labiorū fecūdum Isaię verbū, & inquinamēta oris per maledictionē incurrūt. Tertia sunt verba detractoria, quæ etiā dñs odit, vt dicit Apost. Ro. 1. Detractores deo odibiles. & Ps. 100. Detrahētē secretò proximo suo hūc psequerbar. Quia qui mala faciūt bonis, peiores sunt q̄ infernus, qui malos deuorat, sed isti bonos & malos. Et tolerabiliōres sunt fures q̄ detractores, quia fures tantū bona tēporalia auferūt, isti verò auferunt quod restituere non possunt, s. bonā famā. Vnde Anacletus Papa in can. 6. q. 1. Deteriores sunt, qui detrahēdo vitam & mores corrūpunt, quā qui substantias auferūt. Et Alexāder in can. 9. 1. summa. Summa iniquitas est detrahere, quia omnis qui detrahit fratri suo, homicida est. De quo & can. 11. q. 3. nemo. Nemo peritorū aut prudentiū putet, q̄ minus sit periculum in verbis, lingua mentiendo, quā manibus sanguinem fundendo. Et Ber. Nunquid detrahentis lingua nō est quāsi vipera qui tres inficit vno flatu, s. seipsum, i. animam, & illū de quo detrahit in fama, & audientē vulnerat & inficit in sua cōsciētia. Ideo Prou. 30. Generatio quæ prodēribus gladios habet, maledicta. Ideo Aug. super illud Ps. 118. Pro eo vt me diligenter, detrahebāt: dicit, Ne detrahas aut audias detrahentem. Nam qui detrahit, eradicabitur de terra viuientium, quia dicit Ber. Detrahere & detrahentem audire, vtrum horū damnabilius, non faciliē dixerim, quia detractor & libens auditor, vterq; diabolum in lingua portat. Quarta sunt verba nugatoria. De quibus Isid. 22. q. 2.

Z z 5

Omne genus mēdacij summopere fuge, ne casu nec studio loquaris falsum, quia dicit S. Tho. 2. 2. q. 110. art. 3. Omne mendaciū est peccatū ad minus veniale, vt iocosum & officiosum, sed dānosum, est mortale. De quo Sap. 1. Os quod mētitur occidit animā. & Pl. 5. Perdes oēs qui loquūtur mēdaciū. Ideo Greg. Incauti sunt humiles, qui mēdacio se illaqueāt. vt sunt qui negāt veritatē cū interrogātur. De quibus Aug. 2. 2. q. 2. Cum humilitatis causa mētiris, si nō eras peccator, mētiendo efficiaris. Nā dicit Aug. super Io. Nō ita arrogātia caueatur, vt veritas relinquatur. Ideo Eccl. 20. Potior est fur, quā affiduitas viri mēdacis. Ideo Aug. Nec artificioso mēdacio nec simplici verbo oportet quēquā decipere. Quinta sunt verba blasphematoria, vt in deū & in sanctos eius. O q̄ dura sunt talia. De quibus Leu. 24. Qui Blasphemauerit nomē domini, morte moriatur. Nam tales peiores sunt Iudæis. Vnde Aug. super illud Mat. 26. Blasphemia uit. di. Nō minus peccāt qui Christū blasphemāt regnātem in cœlis, quā qui crucifixi erunt ambulāntē in terris. Imō & magis peccant, nā aliqui Iudæi ignorāter crucifixi erūt, vt dicitur 1. Cor. 2. Si cognouissent, nunquā dñm gloriæ crucifixissent, quāuis nō excusantur. Sed multi Christiani scienter eū blasphemāt. Ideo Gl. super Pl. 73. Grauius peccat cōtēptor sedētis in cœlo, quā qui crucifixi ambulāntem in terra. In signū illius Christus nō orauit pro blasphematoribus, quādo dixit Luc. 23. Pater dimitte illis, nō enim sciūt quid faciunt. Ideo Luc. 12. Seruus sciens voluntatē domini, & nō faciēs, vapulabit plagis multis. Quapropter ait Saluator, Mat. 12. Spiritus blasphemie non remittetur. Gl. i. difficulter dimitteretur. Hoc facit enormitas contēptus, quia blasphemia infert cōtumeliā deo in propria persona, quod nō facit superbus vel auarus. Ideo Gl. Isa. 1. Omne peccatū leue respectu blasphemie, quia secūdū Tho. 2. 2. q. 13. art. 1. Blasphemia est derogatio diuinæ bonitatis. Sexta sunt verba pomposa & elata, cum quis gloriatur non solum de bono peccato, sed etiam de malo. Prou. 2. Latantur cum malè fecerint, &c. tales inficiunt corda aliorum. Ideo poeta:

Dupliciter peccat, qui se de crimine iactat.

Quos arguit Pl. 51. Quid gloriaris in malitia? Nā est signū q̄ de talib. peccatis nunquā egerūt verā penitentiam, quia dicit Aug. Verus pœnitēs semper doleat. Sed de peccato remiscēdo gaudere, est nō verè pœnitere. Septima sunt verba luxu

ba luxuriosa & carnalia, quæ phibet dñs, Eccl. 5. Sit manus tua super os tuū, ne capiaris in verbo indisciplinato, i. luxurioso. Nā talia verba sunt signa indisciplinati animi. De quo Chry. Cū audieris hominē malè loquentē, multo amplius aestimes nequitia, q̄ verba demōstrant. Nā quod exterius dicitur, est ex superaffluētia illius quod intus est. dein Mat. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. Ideo Psal. 11. Eloquia dñi eloquia casta: nā corrūpūt bonos mores colloquia praua. 1. Cor. 15. Ideo Isid. Discerne quid loquaris. Talis sermo procedat ex ore tuo qui expedit, & nō impedit. Nā secundū Aug. Loquela tantum hominibus rationalibus data est, vt verba nostra sint secundū rationē prolata. Quia scribitur Pro. 10. Qui moderatur labia sua, prudentissimus est. Isid. de sum. bo. Tēpore cōgruo loquere, & tēpore congruo tacere: ab otioso sermone cōpescere linguā, quia dic. Prou. 13. Qui custodit os suū, custodit animā suā. Nā si quis cōsideraret rationē de verbis reddēdā, silentiū sibi placeret. Tertia ratio reddēda de omnibus operibus, s. visu, tactu & auditu. De quo 2. Cor. 5. Oēs nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit, siue bonū siue malū. Dicit namq; Psal. 138. In libro tuo oēs scribētur. Vbi Ansel. O iuste iudex signasti quāsi in sacculo pecuniā, & siluisti, & patiēs fuisti. Væ mihi demū, vt cōquereris & nō silebis, sed rationē exigēs, cōqueri possum illud Iob 31. Quid faciā, cum surrexerit ad iudicandū Deus? implebitur in me illud Iob 9. Si voluerit cōtēdere cū eo, nō poterit respōdere ei vnū pro mille, & cōtingit sicut huic, de quo in tex. *Oblatus est ei vnus*, i. quilibet peccator designatus per vnū, Gal. 6. Vnusquisq; onus suū portabit. Gre. Nō aliorū virtutes nos sequūtur, sed nostræ operationes. Sed hanc rationē incipit ponere hīc in mūdo, secundū Gre. cum homo in cōsciētia pēsat ea bona quæ recipit à Deo, & mala quæ egit, cum sit in eo cōsciētia accusans, ratio iudicās. *Qui debet decē milia talenta*. Vbi Gre. Hoc est vniuersaliter decē præcepta trāsgressus est. *Et cū nō haberet vnde redderet*. quia per se nō potest satisfacere, vt di. Isid. de sum. bo. Homo p se potest ruere. nō autē resurgere, & Ose. 13. Perditio tua ex te Israel, tātūmodo in me auxiliū tuū. Ro. 7. Velle adiacet mihi, perficere autē bonū nō inuenio. quia dic. Aug. de conse. dist. 4. gratia. Non est nostri tantū arbitrij, sed donū domini. Ideo facilius & melius est peccatum cauere, quā pœnitere, quia

quia ex puris naturalib⁹ ad tēpus potest homo aliquod pec-
catū cauere, sed de nullo sine gratia assistente pœnitere. De
quo Io. 6. Nemo potest venire post me, nisi pater meus tra-
xerit illū. Ideo 2. Cor. 3. Non sumus sufficientes cogitare ali-
quid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo
est. Ideo nō possumus reddere debita sine eius gratia. Sub-
dit: *Iussit eum dominus eius venditari*, i. æterno incēdio dari. Prius
em̄ peccator vēdidit se diabolo ex delectatione culpæ: iuxta
illud Thre. 2. Dederūt pretiosa quæq; pro cibo ad refocil-
landā animā. Deinde venditur supplicio. Isa. 30. Ecce em̄ in
iniquitatibus vestris vēditi estis. Vbi Ber. Nostra voluntas
nos diabolo nācipat, nō eius potestas. Nā secundū Amb. de
beata vita, Neminem iugo seruitutis diabolus possidet, nisi
se ei prius ære peccatorū vēdiderit. Prima vēditio fit ab ho-
mine ad culpā, secūda fit à Dei iustitia ad pœnam. Deut. 33.
Deus suus vēdidit eos, & dñs cōclust illos. *Et vxorē*, i. cōcu-
piscētia, de qua Iac. 1. Cōcupiscētia cū cōceperit, parit pec-
catū, & filios, i. cogitationes, delectationes & cōsensūs & o-
perationes, quæ omnia eiiciuntur à concupiscētia praua. De
quib. scrib. Exo. 20. Visitatione iniquitatē patrū in filios in ter-
tiā & quartā generationē. Ideo Raba. Concupiscētia praua
omnis peccati mater est. Subdit, *Et omnia quæ habebat*, i. oēs
circunstātas, quia oēs circunstātiæ peccati sunt puniendæ,
& reddi, i. oēs vires animæ vēditioni exponuntur, eō q̄ dicit
Aug. Nullū malū impunitū. Ecce quā seruosa erit ratio.
Quam etiā tenuit S. Hier. dicēs: Quoties diē illū cogito, to-
to corde cōtremisco. Ideo hortatur nos Gre. dicēs: Nunquā
sit huius tēporis lætitia, q̄ recedat amaritudo iudicij à mē-
moria. Rationē ponit Ansel. Latere erit impossibile, appa-
rere verō intolerabile. Quid igitur faciendum sit docemur
cū subiūgitur, *procidens autē seruus ille*. Et sic nos per humili-
tatē & pœnitentiā, iuxta illud P̄sal. 94. Venite adoremus &
procidamus, &c. Quod docet Ber. dicēs: O si videamus quā
multa debeamus, nihil est quod facis. Nā Christo debetis totā
vitā tuam, quia pro te expēdit totā vitā suam. Idcirco
cōsiderata Dei iustitia appella ad curiā suæ misericordiz,
eō q̄ dicit P̄sal. 144. Miserationes eius super omnia op̄era
eius. Ideo Anf. Hic cōsidera quid fecisti, quid neglexisti: fe-
cisti multa mala, neglexisti multa bona. Idcirco multū lu-
ge, & cū præsenti seruo procide, di. *Patientiā habe in me*, i. mise-
rere mei clamando cū Iob 10. Dimitte me, vt plāgā paulu-

lum

lum dolorē meum antequā vadam, &c. Nā ipse dissimulat
peccata hominū propter pœnitentiā. Sap. 11. Et subdit: *Miser-*
tus est dominus serui illius, & dim. eū, & debita dimisit ei. De quo O-
rosi. super P̄sal. 50. Miserere mei Deus, sic dicit: Per humili-
tatē & orationē deuotā relaxatur peccata. Eccl. 35. Oratio
humiliātis se, nubes penetrat. & P̄sal. 101. Respexit in ora-
tionē humiliū, &c. Reuera respexit, quia di. Chry. Famulus
petit dilationē, & accipit totalem dimissionē: & sic frequē-
ter plus dat nobis Deus quā petimus. Iuxta illud Ambr.
Maior est gratia quā peccata, vt patet in latrone, Luc. 23.
qui petiuit memoriā dic. Memento mei domine: & impetra-
uit regni gloriā, audiēdo: Hodie mecū eris in paradiso. Vbi
Aug. Misericordia attulit, quod miseria distulit. Ideo Chry-
sost. Sicut gutta vna ad aquas pelagi: sic omnis nostra mise-
ria ad misericordiam Dei. De quo Apost. Heb. 4. Adeamus
cum fiducia ad thronū gratiæ eius, vt misericordiā conse-
quamur, orādo cū præsenti seruo: Patientiā habe in me, quia
secundū Gre. Iudicis terror ante iudiciū precibus placatur.

¶ *Qua facilitate pœnitenti omne debitum Deus remittat, si & ipse
vicissim inimicis suis illatam iniuriam condonare non grauetur.*

ENARRATIO II.

Serue nequā, omne debitū dimisi tibi, quoniam rogasti me, nonne ergo
oportuit & te misereri conserui tui? Matt. 18. ¶ Ista est secunda
pars principalis istius Euangel. in qua (vt dixi) innuitur hu-
mana miseria proximū puniens, ibi, *Egressus seruus ille inuenit
vnu de cōseruis suis, qui debebat ei centum denarios*. Chry. Sicut sunt
decē milia ad centū cōputando, sic peccata cōtra proximū.
Nā sicut qui peccat in regē, grauius delinquit quā con-
tra militē: sic maius est peccatum respectu excessus contra
Deum, quā contra hominē. *Et tenens suffocabat eū*, i. grauius
insistebat & acriter, nolēs audire excusationē, dicens: *Redde
quod debes*. *Procidens cōseruus suus rogabat eū, dicens: Patientiam habe
in me, & omnia reddam tibi*. Ille autē noluit, sed abiit, & misit eū in car-
cerem, donec redderet vniuersum debitū. ¶ Pro quo sciēdum: omne
debitū dimittitur per sex. Primò, pœnitenti sufficienter, se-
cundò, rogāti diligēter, tertio, amāti feruēter, quarto, com-
patiēti clemēter, quinto, tolerāti patiēter, sexto, cōdonanti
libēter. Primò, peccatū dimittitur pœnitēti sufficienter. De
quo Ier. 18. Si pœnitentiā egerit gens ista à malo suo, agam
& ego pœnitentiā super malo quod cogitauit, vt facerē ei, s.
rationē exigendo. Ideo hortatur nos Luca 3. Facite fructus
dignos

dignos pœnitentiã. Dicit nanq; Apofl. i. Cor. ii. Si nos metip-
 fos diiudicaremus, nõ vtiq; iudicaremur. De quo & Anacl.
 pa. 6. q. i. si omnia. Si omnia in hoc feculo vindicata eſſent,
 locũ diuina iudicia nõ haberet: Idcirco impœnitẽtib; mi-
 natur dominus. Luc. 13. Nifi pœnitentiã habueritis, omnes ſi-
 mul peribitis: & Aug. Quiſquis pœnitentiã humilitatẽ recu-
 ſat, Deo appropinquare nõ cogitat. Nã nullus homo trãſit
 ad Chriſtũ, niſi eũ pœniteat fuiſſe quod erat. Ideo Aug. in li.
 de fide ad Petr. Feſtinemus ingredi in requiẽ per pœniten-
 tiã, emẽdando vitã extinguiamus mortẽ, moriẽdo peccatis,
 vt vitã acquiramus vitã meritis. Nam ipſe eſt patiẽs & mi-
 ſericors, qui dixit Ezech. 18. Si auerterit ſe impius, &c. Ecce
 debitorũ remiſſio. Secũdò, dimittũtur debita rogãti diligẽ-
 ter. De quo in tex. *Omne debitũ dimiſi tibi, quoniã rogãſti me.* Ecce
 quãta eſt virtus purẽ orationis. Ideo hortamur Eccl. 21. Fili
 peccaſti, nõ adicias iterũ, ſed de priſtinis deprecare, vt tibi
 dimittãtur, vt ſcrib. Leuit. 4. de offerẽte ſacrificiũ pro pec-
 cato. Rogabit p̄ eo ſacerdos & dimittetur ei, ſicut B. Steph.
 orauit pro lapidatoribus, & exauditus eſt pro S. Paulo. De
 quo Aug. Si Stephanus nõ oraſſet, Eccleſia Paulum nõ ha-
 buiſſet. Tertio, dimittũtur debita amãti ſeruẽter dominum
 Deum. Pro. 10. Vniuerſa delicta operit charitas: ſic factũ eſt
 Mariã Magdalene. Luc. 7. Dimittũtur ei peccata multa, &c.
 Ideo Remig. Si multũ peccaſti, multũ dilige, vt multũ tibi
 dimittatur: quia ſcrib. i. Pet. 4. Charitas operit multitudinẽ
 peccatorũ. De quo Aug. Peccatũ cõdonatur per gratiã, dele-
 tur per Chriſti ſanguinẽ, tegitur p̄ charitatẽ. De quo Ezech.
 16. Expãdi amictũ meum ſuper te, & operui ignominia tuã,
 ſcilicet per veſtẽ charitatis. Quarto, remittũtur debita cõ-
 patienti clemẽter. Pro. 15. Per miſericordiã & fidem purgã-
 tur peccata. Nam miſericordia eſt quaſi vnguentũ pietatis.
 De quo Ber. Multã miſeriã proximorũ collectã oculo pie-
 tatis inſpectã de neceſſitatibus pauperum & anxietatibus
 oppreſſorũ, ſunt ſpecies vnguentorũ, quã ſanãt vulnera pec-
 catorũ. Eccl. 3. Ignem ardentẽ extinguit aqua, & eleemoſy-
 na reſiſtit peccatis. Luc. 11. Date eleemoſynã, & ecce omnia
 mũda ſunt vobis. Quinto, dimittũtur debita tolerãti paciẽ-
 ter. De quo Tob. 3. In tẽpore tribulationis peccata dimittis.
 Ideo hortamur Eccle. 2. In dolore ſuſtine, & in humilitate
 tua patientiã habe. Quoniã in igne probatur aurũ & argẽ-
 tum, homines verò receptabiles in camino humiliationis.

Ideo

Ideo Apoc. 7. Vidit Ioãnes turbã magnam in albis, cui dixit
 vnus de ſeniorib;: Hi ſunt qui venerũt de tribulatione ma-
 gna, & lauerũt ſtolas ſuas, &c. Ideo tribulationes patienter
 ſunt ſuſtinẽdã, quia habetur in can. 5. q. 5. non omnis. Sape
 Deus mordaciſſimũ medicamentũ tribulationis adiigit ad
 animã medicamentũ & ad culpã remediũ. Sextò, dimittũ-
 tur debita cõdonãti libẽter. De quo Eccl. 38. Relinque pro-
 ximo tuo nocẽti te, & tunc deprecãti tibi peccata ſoluẽtur.
 De quo & Mat. 6. Si dimiſeritis hominibus peccata eorũ, di-
 mittet & vobis Deus debita veſtra. ¶ Sunt enim multa quã
 inducũt ad dimittẽdũ offenſam & ad indulgẽdũ inimicis, ſ.
 peccatorũ dimiſſio, orationũ exauditio, bonorũ acceptatio,
 mortis animã vitatio, & ſanctorũ exultatio. Primum quod
 inducit ad indulgendum inimicis eſt peccatorũ dimiſſio, de
 quo Luc. 6. Dimittite & dimittetur vobis. Ideo libẽter debe-
 mus dimittere paruũ, vt Deus dimittat nobis magnũ. Nam
 ſecundũ Aug. Vnufquiſq; talẽ gratiã accipiet & indulgen-
 tiã à Deo, qualẽ faciet proximo. De quo Luc. 6. Eadẽ meſu-
 ra qua meñſi fueritis, remetietur vobis. Ideo Petr. Rauen.
 Vis tibi dimitti, aliis dimitte. Nã ſecũdũ Gre. in Homil. Ille
 rectẽ ſui delicti veniã poſtulat, qui prius delinquẽti in ipſo
 relaxat. Luc. 11. Dimittite & dimittimini. Vnde Aug. Multa
 ſunt genera eleemoſynarũ quas cùm facimus, adiuuamur
 & dimittũtur peccata noſtra. Sed eo nihil eſt maius, quã
 cùm ex corde dimittimus, quod in nos quiſq; peccauit. Sed
 indurati qui nolũt indulgere offenſorib; ſuis, nullo modo
 debẽt ſperare veniã ſuorũ peccatorũ, etiã quantumcunq;
 conuertãtur, vel cõſiteantur: quia dicit Iſid. de ſum. bo. Fru-
 ſtra ſibi propitiari Deũ credit, qui citò placari proximo ne-
 gligit: Imò obſtinatis & iracundis, qui nolunt indulgere, id
 quod eis demiffum fuit, exigetur ab eis. Vnde Gre. li. 4. Mo-
 ral. Si hoc quod in nos delinquitur, ex corde noſtro nõ di-
 mittimus, & hoc ruruſum exigitur, quod nobis iã per pœni-
 tentiã demiffum fuiſſe gaudeamus. Secũdò, debemus indul-
 gere ideo, vt Deus exaudiat orationes noſtras & acceptet
 bona opera noſtra. Ratio, qa Deus nullũ bonũ acceptat nec
 orationẽ exaudit, quãdiu quis ſtat in rãcore & nõ vult indul-
 gere. Vnde Aug. Qui nõ vult dimittere fratri ſuo, nõ ſperet
 orationis effectũ. Vnde etiã Amb. Si iniuriam nõ dimittis,
 quã tibi facta eſt, orationẽ pro te nõ facis, ſed maledictio-
 nem ſuper te inducis. Item nec opera bona etiã quãcũque
 ſunt

sunt illa, siue elemosyna, siue ieiuniū, siue peregrinatio, & castigationes corporis, & frequētatio ecclesiarū, & missarū auditio, &c. Si enim tot bona opera quis omni die faceret, quot sunt stellæ cæli, Deus nullū illorū acceptat. Vnde Gre. Munus nō acceptatur, nisi ante discordia ab animo pellatur. Vnde etiā Aug. in serm. de S. Steph. Nemo se circumueniat, nemo seducat. Qui vel vnū hominē in hoc mūdo odio habet, quicquid Deo in bonis operibus obtulerit totū perdet. Ergo reconciliari debemus fratri nostro, si volumus vt Deus acceptet bona opera nostra. Vnde Saluat. Mat. 5. Vnde prius recōciliari fratri tuo, &c. Vnde Eccl. 34. Dona iniquorū nō probat altissimus. Quartū est mortis animæ vitatio. Nā per odiū & rancorē occidimus animā. De quo 1. Io. 3. Qui odit fratrem suū, homicida est, s. propriæ animæ. Quia secundū Aug. Vita animæ amor est, qui non amat, mortuus est: De quo 1. Io. 3. Qui nō diligit, manet in morte, s. animæ, & Aug. Maius est damnū in amissione vnus animæ, q̄ corporū mille. Nōnne stultus esset, qui manū perforaret, vt tātū tunicā proximi lædere posset? sic stultior est, qui propter vindictā proximi occidit propriā animā, quæ pretiosior est q̄ totus mundus & omnia visibilia mundi. Vnde Bern. Totus mūdos ille respectu vnus animæ nō potest æstimari. Quintū est sanctorū & angelorū exultatio. Vnde Eccl. 6. Verbum dulce multiplicat amicos. Nā angeli & sancti per indulgentiā inimicorū erūt tui amici. Nō solum angeli, sed & Deus. De quo Aug. in serm. de B. Stepha. Pro amore hominis inimici, efficietis amicus Dei. Nā secundū Chry. Nihil facit hominē Deo ita probabiliter similem, sicut lædentibus esse placabilē. Ideo Matt. 5. Diligite inimicos vestros, &c. vt sitis filij patris vestri, qui in cælis est. Nam patris cælestis filius per naturā, s. Christus hoc fecit: qui cū in ligno extēderetur & crucifigeretur, quasi omnium immemor clamauit ad patrem. Pater dimitte illis: sic debet facere filius Dei per gratiā. Ad quod hortatur nos Aug. di. Indulgere inimicis, grandis est labor in hoc seculo, sed grandius præmium in futuro.

¶ Dominica XXXIII. post Trinitatem.

A quibus petendum sit bonū consilium, vt declinata Pharisæorū cæca malitia, ad veritatem (quæ triplex in Christo fuit) perueniatur.

ENARRATIO I.

Quid me tētatis hypocrite? Mat. 22. ¶ In sum. Euang. duo innuuntur. Primò, Pharisæorū cæca malitia: secundò, Christi

sti Saluatoris vera iustitia. Primū ibi, *Abeutes Pharisæi*. Secundū ibi, *Offēdite mihi numisma census*. De primo dicit: *In illo tēpore*, s. cū Christus imposuit silentiū Sadducæis, qui errauerūt de resurrectione, tunc *Pharisæi abeutes*, &c. Quorū malitia notatur in sex. Primò, in separatiōe à Christo, cū dicit, *Abeutes*, s. à facie diuinæ dulcedinis, quæ dulcedo secundum Orosiū facies est diuina. Ab hac recesserūt pmanētes in sua obstinacia & volūtate peruersa. *Abeutes* à sum. bo. in malū peccati, à iustitia ad iniustitiā, à vita ad mortē, ab æterno lumine ad tenebras vitiorum. De quibus Ier. 17. Dñe oēs qui te derelinquūt cōfundentur, recedētes à te in terra scribentur, quoniā dereliquerunt venam aquarū viuentiū dñm. Quot sunt hodie tales, qui cū corriguntur, nō emēdantur, sed peiores efficiuntur, vt dicit Chry. Sicut ignis quātò plura ligna suscipit, tātò maior flāma exit: sic peruersi quātò plura bona suscipiūt, tātò deteriores sunt. Tales fuerūt Iudæi, de quibus Amos 5. Odio habuerunt corripientē in porta. Secundò, notatur eorū malitia in cōsiliij peruersi inquisitione. De quo subdit in textu: *Inierūt cōsiliū cū Herodanis*. De quo Chry. Quale consiliū, tales cōsiliarij. De eorū cōsilio dicit patriarcha Iacob, Gen. 49. Simeon & Leui fratres vasa iniquitatis bellātia, in eorū cōsiliū nō veniat anima mea, quia malū. Nā consiliū bonū quæritur à quatuor. Primò, à Deo, secundò ab homine bono, tertio, à sapiēte & nō fatuo, quarto à se nē & experto. Primò, bonū consiliū principaliter quærendū est à Deo. Tob. 4. Omnia cōsilia tua in ipso permaneāt. Et ergo in magnis causis & operib. deberet fieri inchoatio ab inuocatione spiritus sancti. De quo Boetius de consolatio. Inuocādū duximus gubernatorē omnium, quo pratermissio nullū ritē fundatur exordiū. Hoc fecit Iudith c. 8. dic. Orate, vt firmū faciat deus cōsiliū meū. Quod & factū est. Quia scri. Iob 12. Ipse habet consiliū, & intelligentiā. Et Pro. 8. Ego sapientiā habito in consilio. Et Eccl. 1. Omnis sapientiā à dño Deo est. Ideo ab eo quærenda est. Ideo Aug. 26. q. 2. qui sine. Qui sine Salvatore salutem vult habere, & sine vera sapientiā æstimat se prudentē fieri posse, non sanus, sed eger: non prudens, sed stultus ægritudine assidua laborabit, & in cæcitate noxia stultus & demens permanebit. O quot hodie tales proprię prudentiæ confidentes, & consilium à deo nō quæretes. Quibus maledicit Isa. 5. c. dic. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & corā vobismetipsis prudentes.

Pars Actiual.

A a a

Secūdo, bonū cōsiliū debet quēri ab homine bono & non malo. Bonū in cōsilio, bonū in obsequio, sicut à veneno sic à malo cōsiliario serua animā tuā. Eccl. 37. A cōsiliario malo serua animā tuā. Ratio, Pl. 105. ipsi exacerbauerūt eū in cōsilio suo. Et sic 2. Reg. 16. dixit Absalon ad Achitofel: Inite cōsiliū quid agere debeamus. Et ait Achitofel ad Absalon, Ingredere ad cōcubinas patris tui quas dimisit ad custodiendā domū, vt cū audierit omnis Israël, q̄ cōcedaueris patrē tuū, &c. Chry. Quale cōsiliū, tales cōsiliarij. Et sic hic, Ideo Pro. 12. Cōsilia impiorū fraudulēta. Tertiō, bonū cōsiliū debet quēri à sapiēte. De quo Tob. 4. Cōsiliū semper à sapiēte perquire. Nā aqua nō est hauriēda de cisterna arida. Sic aqua sapiētię ab inspiētibus nō est quārēda. De quo Eccl. 8. Cū fatuis cōsiliū ne habeas, nō em̄ poterūt diligere nisi quę eis placēta vt de eis verificetur illud Isa. 19. Sapiētes cōsiliarij Pharaonis dederūt cōsiliū inspiēs. Quartō, cōsiliū est quārēdū à sene experto, nō à iuuenibus, quia sunt lasciuī & inexperti. Sic fecit Roboā 3. Re. 12. qui derelicto cōsilio seniorū, quod ei dederūt, securus est cōsiliū iuueniorū. Propter quā perdidit populū suū. Ideo Arist. Nō sunt iuuenes ad Philosophiā vtilēs, quia nimis passionati. Idcirco dicit Gre. 1. q. 1. estote. Experti grauēsq; morib⁹ p̄ cōsilio sunt requirēdi. Dicit em̄ sic, Graues expertōsq; viros cōsiliij vestri adhibete participes: quā requisitiōē docuit Iesus filius Syrach, Eccl. 32. Fili sine cōsilio nihil facias, s. seniorū & expertorū. Et subdit: Post factū nō pœnitebis. Ideo Prou. 13. Astutus omnia agit cū cōsilio. Nā vbi multa cōsilia, ibi salus. Pro. 11. Tertiō, notatur malitia Pharisæorū in praua intētiōe. De qua subdit, vt *caperēt Iesum in sermone*. Ecce malitia, voluerūt illū capere in verbis, qui verō cœlū & terram cōdidit, & quē cœli capere non possunt, vt dicitur 3. Reg. 8. Et qui est sapiētia dei patris, & qui nouit decipientē, & eū qui decipitur, vt habetur Iob 12. Et qui nouit abscondita cordis, hūc voluerunt capere in verbis. Ecce quanta malitia. Quartō, notatur eorū malitia in verborū dulcedine. Chry. Magistrū vocat cuius discipuli esse noluerūt. Et reuera est magister, Io. 13. Vocatis me magister & dñe, & bene dicitis, sum etenim. Est nanq; Magister humilitatis, pietatis, charitatis, & veritatis. Primò, est magister humilitatis. De quo Io. 13. Si ergo ego laui pedes vestros dñs & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes, i. humilitatē exhibere, quam

quam docuit Mat. 11. Discite à me quia mitis sum, &c. Qui igitur vult esse discipulus illius magistri, debet doctrinā humilitatis sequi. Quia scribitur Luc. 6. Nō est discipulus super magistrū, & superbi eius nō possunt esse discipuli. Ideo possunt cōqueri illud Pro. 5. Magistris nō inclinaui aurem meā, penē fui in omni malo. Et meritō, quia di. Pl. 118. Increpasti superbos, maledicti, &c. Ideo ait Io. 8. Si vos malse ritis in sermone meo, verē discipuli mei eritis. Secūdo, est Magister pietatis quā exhibuit Io. 8. Cū mulier esset deprehensa in adulterio, dixerunt Pharisæi, Magister, Moses mādauit nobis huiuscemodi lapidare, ipse autē per pietatē absoluit eā, dicens: Nemo te condēnauit mulier? Respōdit, Nemo dñe. Et sic per suā pietatē eā absoluit. Hanc pietatē etiā exhibuit, cū mādauit cū peccatoribus. Vnde scandalizati sunt Pharisæi & dixerūt, Mat. 9. Quare cū publicanis & peccatoribus manducat magister vester? Respondit, Non est opus valentibus medicus, sed malē habētibus. Sic qui volūt esse eius discipuli, debēt esse misericordes & pij. Quia dicit Amb. Nil ita cōmendat Christianū, q̄ misericordē se exhibere & piū erga proximū. Ideo 1. Tim. 4. Exerce teipsum ad pietatē, quia secundū Amb. Pietas omnīū virtutū est fundamentum. Ideo Apost. 1. Tim. 4. Pietas ad omnia vtilis est, promissionē habēs vitę, quę nūc est, & futurę. Tertiō, Christus est Magister charitatis, qui charitatē habuit & docuit. Habuit, vt patet Io. 15. Maiorē hac dilectionē nemo habet, &c. De quo Apost. Eph. 2. Propter nimiam charitatē suā qua dilexit nos, cū essemus mortui peccatis, conuificauit nos in Christo. Itē Charitatē docuit, Mat. 22. Magister quod est mandatū magnū in lege? Respondit, Diliges dñm deum tuū, &c. Et sic qui volunt esse eius discipuli, debent habere charitatē dei & proximi. De quo Io. 13. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionē habueritis adinuicem. Dicit nāq; Aug. Sola dilectio discernit inter filios dei & diaboli. Signent se omnes signo crucis, respondeant omnes amen, cantent oēs alleluia, baptizentur oēs, intrent Ecclesias: non discernuntur filij dei & diaboli filij, nisi ex charitate. Quartō, est Magister veritatis, de quo subdit in tex. *Magister scimus quia verax es*. Hic notatur Pharisæorū quinta malitia, s. in adulatione, de quo Chry. Vt seducere possint ab adulatione incipiūt, velut taurū ferocē capere desiderātes, & in fronte fricātes, vt eū deiicere possint: sic

& ipsi per adulationē Christo fecerunt eū, collaudantes de veritate dicētes, *Magister scimus quia verax es. reueraverax.* Ro. 3. Est autē deus verax, omnis autē homo mendax: imō nō solū verax, sed & veritas. Ioā. 13. Ego sum via, veritas, & vita. Erat enim in Christo veritas triplex, s. vitæ doctrinæ, & iustitiæ. Primò, veritas vitæ. De qua 4. Reg. 20. & Isa. 38. Memento quæso dñe, quō ambulauerim corā te in veritate & in corde perfecto, & quod bonū est in oculis tuis fecerim. Sic locut⁹ est Ezechias rex, multò magis Christus, 1. Pet. 2. Qui peccatū nō fecit, nec inuētus est dolus in ore eius: quæ veritas est à quo omne verbū est. De quo Aug. Nemo potest dicere quod veritatis est, nisi illuminetur ab illo, qui mēiri nō potest, s. à deo. Dicit enim Apost. Hebr. 6. Impossibile est mēiri deū, & Num. 22. Nō est deus quasi homo, vt mentiatur. Ideo meritò cōmēdabāt eū de veritate vitæ. Secūdo, habuit veritatē doctrinæ. De quo subditur in textu: *Et viam Dei in veritate doces.* Reuera veritatē docuit & non tacuit. De quo Ps. 39. Non abscondi misericordiā tuā & veritatē tuam à concilio multo. Ideo dicit Io. 18. In hoc natus sum & veni in mundū, vt testimoniū perhibeā veritati. Nā periculosum est veritatē scire & obticere. De quo Aug. 11. q. 3. quisquis. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatē occultat, iram dei super se prouocat: vterq; reus est, quia magis timet hominē q̄ deū. Et post pauca: Et qui veritatē occultat, & qui mendaciū dicit, quia ille prodesse nō vult, iste nocere desiderat. Tertio, habuit veritatē iustitiæ, ita q̄ nec timore nec munere illā peruertit nec permutauit, vt veritas peruertere solet in seculo. De quo Gre. Quatuor modis humanū iudiciū peruertitur, s. amore, odio, timore & cupiditate, Quorū nullū fuit in Christo, De quo subdit in textu: *Non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personā hominis, s. diuitis vel pauperis.* De quo Act. 10. In veritate cōpeti, quia non est acceptor personarū deus. Sic nec debet esse inter homines, Iac. 2. Si personā accipitis, peccatū operamini. Vnde dicit S. Th. 2. 2. q. 43. art. 2. In acceptione personarū est triplex ordo considerandus. Primò, prælationis. Et sic persona in prælatione cōstituta est præ aliis honorāda ratione boni cōmunis, 1. Pet. 2. Regē honorate, & Ro. 13. Nō est potestas nisi à deo. Secūdo, cōsiderādus est ordo fraternæ dilectionis: & sic Christianus malus optimo Iudæo est præferendus. Quia dicit Apostol. Gal. 6. Operemur bonū ad oēs, maximè autē ad domesticos

fidei.

fidei. Tertio, potest cōsiderari ordo virtutis, vt ei qui maioris est gratiæ & virtutis maior honor exhibeatur. Quia dicit Philo. 4. Ethic. Honor est exhibitio reuerentiæ. in signū virtutis. Et præter istos tres ordines quartò cōsiderādus est ordo præmij quod expectatur, vt cūm honoras diuitē propter hoc, quia prodesse potest Reipublicæ, vel tibi aut aliis in necessitate cōstitutis. Et sic præferendus est diues pauperi, qui hoc nō potest: nō tamen pauper est spernendus, quia dicitur Eccl. 9. Vir pauper & sapiēs liberabit urbem per sapientiā suā. Cūm autē honoras diuitē propter munera, & in hoc spernis pauperes, à quibus talia non speras, hoc est peccatū mortale, quia cōtra dilectionē pximi & præceptū dei. Quia scriptū est Leu. 19. Non cōsideres personā pauperis, nec honores vultū potētis in iudicio. Ideo dicit Hugo. Acceptio personarū est vacua reuerētia exhibita alicui nō causa debiti vel meriti, sed propter timorē vel propriā utilitatē, s. diuitias & munera. Pro quo sciēdū, q̄ periculosum est accipere munera quatuor de causis. Primò, rationē excæcant, secūdo, mentē corrūpunt, tertio, maledictionē inducunt, quartò, ad gehennā perducūt. Primò, rationē excæcāt & mutos faciunt erga virtutē. De quo Eccl. 20. Xenia & dona excæcāt oculos iudicū. Ideo Exo. 26. Non accipias munera, quæ etiā excæcāt prudētes, & subuertūt verba iustorū. Quis enim sanus reciperet in hospitiiū suū, à quibus deberet excæcari, vel mutus effici? Quapropter dicit Greg. Non potest constanter argui à quo accipitur munus. Eatenus Apost. noluit accipere, ne dum acciperet, autoritatē magisterij & correctionis declinaret. Nā tales ad munera respiciētēs (vt dicit Isa. 56.) sunt sicut canes muti, nō valentes latrare: quia euenit interdū, q̄ prælatus cū tanto latratu obuiat pauperi quasi vellet eū deuorare. Sed iste proicit aliquid in os eius, & auferit ei loquelam. Ideo Cassio. Oblatio muneris est tinea regiminis. Secūdo, munera mentē corrūpunt, & veritatē iustitiæ peruertūt. De quo 1. Reg. 8. Declinauerūt post auaritiā, acceperuntq; munera & peruerterūt iudiciū. O quot sunt hodie tales, quod cōqueritur Isa. 1. Principes tui infideles, socij furum, omnes diligūt munera, sequuntur retributiones, pupillo nō iudicant, & causa viduæ nō ingreditur ad illos. Ideo graue est in prælatis, q̄ diligunt munera. Quapropter dixit Ietro Mosi, Exod. 18. Prouide autē de omni plebe viros sapientes & timentes Deum

in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiã. Et dato q̄ ali-
 qui per munera non corrumpantur, tamen præsumptio habe-
 tur cõtra eos de corruptione, de quo Hiero. Sicut matrona
 nõ est casta, quæ munera accipit cum rogatur, sic iudex mu-
 nuscula accipiens immunis à corruptione non iudicatur.
 Ideo Pro. 17. Munera de sinu impius accipit vt peruertat se-
 mitas iudicij. Tertio, munera maledictionẽ inducunt. Deur.
 27. Maledictus qui accipit munera vt percuriat animã san-
 guinis innocentis. Iniquus est enim iudicẽ vel principẽ mune-
 ra querere. Vnde Pl. 25. In quorũ manibus iniquitates sunt,
 dextera eorum repleta est muneribus, vbi Petrus Blesen.
 Trãsbunt iniquitates in penã, & munera in dolore, de quo
 Isa. 1. Vt qui iustificatis impiũ pro muneribus, & iustitiã in-
 sti aufertis ab eo. Cupidus enim cum munus accipit, credit
 se benedictionẽ accipere. Vnde munus vocatur benedictio
 4. Reg. 5. Dixit Naamã Helisæo: Obsecro vt accipias bene-
 dictionẽ à seruo tuo. Sed latuit ibi maledictio, quam Giezi
 sensit, cũ lepra Naamã ei adhæsit. Ideo Pro. 17. Qui iustificat
 impiũ & qui cõdõnat iustũ, scilicet propter munera, vterq; abomi-
 nabilis est apud deũ. Quarto, munera ad gehẽnã perducunt.
 Iob 15. Ignis deuorabit tabernacula eorũ qui munera liben-
 ter accipiunt. Ecõuerso verò scribitur Pro. 15. Qui odit mu-
 nera viuet. De quo Isa. 33. Qui excutit manus suas ab omni
 munere, iste in excelsis habitabit. Vbi Gre. Ab omni mune-
 re, nã aliud est munus ab obsequio, aliud à manu, aliud à lin-
 gua. Munus ab obsequio, est subiectio indebitẽ impesa: mu-
 nus à manu est pecunia: munus à lingua est fauor quẽ querit
 inanis gloria, scilicet adulatio laudis. Sexto, nota malitia Phari-
 sæorũ in falsa inquisitione. De qua subdit: *Dic ergo nobis, quid
 tibi videtur, licet dare cõsummum Cesari an nõ?* Vnde Iudæa facta erat tri-
 butaria à tẽpore natiui. Christi. Ideo Tib. præfecit Pilatũ, Et
 de hac quæstione lõga cõtẽtio habita est, quia Pharisæi, dice-
 bant, quod nõ: alij vero quod sic propter defensionẽ Reip. & sic mise-
 runt discipulos eorũ cũ Herodianis, dicentes: *Quid tibi videtur?*
 Nõ dicunt, Dic nobis quid est bonũ, quid expediẽs: quid lega-
 le? Sed, *quid tibi videtur?* Respiciẽbãt enim ad tradẽdũ eũ Pilato,
 vel ad inimicadũ populo. *Cognita autẽ Iesus nequitia eorũ, dicit:* Hic.
 Prima virtus respõdentis est interrogantiũ mentẽ cognos-
 scere: quã ipse cognouit. Sapien. 8. Ipse fecit versutias ho-
 minum, dissolutiones augmentorum, quia scribitur Prou.
 12. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium
 contra

contra dominũ. Ideo ait illis, *Quid me tentatis hypocritæ?* Greg.
 Hypocrita est, qui simulat esse quod nõ est. De tali dicitur
 Isa. 9. Omnis hypocrita nequã. Ideo Eccl. 1. Ne fueris hypo-
 cryta in cõspectu hominũ, & ne scãdalizeris in labiis tuis.
 Attẽde in illis, ne forte cadas, & inducas animæ tuę in hono-
 rationẽ, quia hypocritis est mendaciũ operis: de quo S. Tho.
 2. 2. q. 111. Hypocritis est mendaciũ in exterioribus signis, &
 nõ refert virũ quod mētiatur verbo vel facto. *¶ Ostẽdite mibi me-
 misima: Iesus.* Pro quo nota quod duo debemus ostẽdere Deo, Pri-
 mò iniquitatẽ in cõfessione, secũdò bonitatẽ in oratione. Di-
 xi primò, debemus ostẽdere iniquitatẽ in cõfessione. De quo
 Luc. 17. Ite, & ostẽdite vos sacerdotib. Nã si ostẽdis mise-
 riã in cõfessione, ipse ostẽdet misericordiã in remissione. De
 quo 1. Io. 1. Si cõfiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus
 vt remittat nobis peccata nostra, & emũdet nos ab omni ini-
 quitate. De quo & Iud. Cõfessio sanat, cõfessio iustificat, &
 veniã peccati impetrat. Ideo peccatũ nõ est abscondendũ,
 sed ostendẽdum. Iuxta illud Prou. 28. Qui abscondit scelera
 sua nõ dirigitur: qui autẽ confessus fuerit & reliquerit ea,
 misericordiã cõsequetur. Ideo Isa. 43. Narra si quid habes,
 vt iustificeris. De quo Greg. Nunquã Deus mentẽ deserit,
 quæ se in peccatis veraciter cognoscit, & cõfiteatur malum
 quod fecit. Secundo debemus ostendere bonitatẽ in opera-
 tione, de quo Iac. 3. Quis sapiẽs & disciplinatus inter vos,
 ostẽdat ex bona cõuerlatione operationẽ suã in mansuetu-
 dine sapientiæ. Iuxta illud 1. Pet. 2. Conuersationẽ vestrã in-
 ter gentes habentes bonam. Nam sicut arbor cognoscitur
 ex fructu, sic homo ex opere. Nã vbi est patientia, ibi chari-
 tas: vbi humilitas, vtiq; certo tẽpore se ostẽdit. Iuxta illud
 Mat. 5. Sic luceat lux vestra corã hominibus, vt videãt ope-
 ra vestra bona. Debemus enim ostẽdere opera nostra bona,
 ad Dei glorificationẽ & proximi ædificationẽ, nõ ad p̄priã
 cõmendationem. Exẽplo Ezechia, Isa. 39. & 4. Reg. 20. Qui
 ostẽdit thesaurũ suũ nuntiis regis Babylonis, & postea om-
 nia perdidit: ita euenit huic, qui opera bona ostẽdit per ia-
 stantiã & hominum complacentiam. De quo Chryl. Quod
 quis propter homines facit, totũ perdit & amittit. Et Aug.
 Iactantia est in eo periculosior, quò nomine religiosior.

*¶ Quomodo & quæ reddenda sint unicuique, puta Deo, sibi ipsi,
 proximo, mundo ac demoni.* ENARRATIO II.

Reddite quæ sunt Cesaris, Cesaris; et quæ sunt Dei Deo. Mat. 22.

¶ Audistis de Pharisaorū malitia inuidiosa, & sex modis: nūc dicēdū est de Saluatoris iustitia gratiofa, quæ innuitur in his verbis, *Reddite quæ, &c.* Meritō hoc Euang. sequitur præcedēs: quia in præcedenti Euāgelio dictū est de ratione reddēda in speciali & in generali iudicio. In isto verō Euāgelio docemur, quomodo debemus euadere arduū & distri- ctum iudiciū, s. per iustitiā, de quo Prou. 11. Nō proderūt di- uitia in die ultionis, iustitia autē liberabit à morte. Diffici- le enim erit iniustus, de quo Psal. 5. Nō permanebunt iniusti ante oculos tuos. Sed implebitur illud Rom. 1. Reuelabitur ira Dei de cælo super omnē impietatem & iniustitiā homi- nū. Quia dicit Aug. Si iustus essem, nō timerē. Ratio, Amb. de offi. Iustus nunquā solus est, semper cū Deo est, & Deus cū eo. Ecce quāta securitas. Sed dic. Quid est iustitia? Respō- det Macrobius, Iustitia est virtus reddēs vnicuiq; quod suū est, cui cōsonat Greg. Et quæ summū in rebus bonū est iusti- tiā colere, ac sua cuiq; iura seruare, & in subiectos nō sine- re quod potestatis est fieri, sed quæ æquū est fieri, & custodi- ri. Et hoc docuit Christus in præsentib. verbis, di. *Reddite quæ sunt, &c.* q. d. Reddite vnicuiq; quæ ad eū pertinet & eū cō- tērnūt. ¶ Pro quo nota quæ aliqua sunt quæ cōcernūt diabol. aliqua mundū, aliqua corpus, aliqua cōsciētā, aliqua ani- mam, aliqua proximū, aliqua deū. Et illa debemus reddere vnicuiq;. Primō diabolū cōcernūt tria, s. inimicitia, resisten- tia, & pugna. Primō inimicitia, quæ est inimicus noster, qui querit nos perdere, 1. Pet. 5. Vigilate fratres quæ aduersarius noster, &c. Possemus enim dicere cum Ps. 138. Perfec̄to odio oderā illos, inimici facti sunt mihi. Super quo dicit Greg. Inimicos p̄fecto odio odire, est hoc quæ facti sunt diligere, & quod faciūt respuere, vt habetur in can. 86. dist. odio. Odio habeātur peccata nō homines. Nā dicit S. Th. 2. 2. q. 76. art. 1. In diabolo sunt cōsiderāda duo, natura & culpa. Natura eius est bona, quæ à deo, nō eū maledicere licet. Culpa verō eius maledicēda est. Idcirco peccatores, in mortali existen- tes, vt ebriosi & furiosi nō deberēt maledicere diabolū. Nā scrib. Eccl. 21. Dū maledicit impius diabolū, maledicit ipse animā suā: quia cū peccator diabolū maledicit p̄pter pecca- tū, se ipsum simili modo indicat maledictione dignū p̄pter suū p̄priū peccatū. Ideo tenemur inimicitia malitiæ ipsius, & nō nature: Secūdū quod cōcernit diabolū, est cōsistentia, Iac. 4. Resistite diabolo & fugiet à vobis. Ber. Dēmonum est

mala

mala suggerere, nostrū nō cōsentire. Nā dicit Aug. Diabo- lus nō nocet cogēdo, sed suadēdo dat cōsiliū, sed nostrū est regere vel repudiare, quæ suggerit Hier. Debilis est hostis, nō pōt vincere nisi volentē. Ber. Nō est potestas, sed nostra volūtas nos mācipat diabolo. Nā dicit Aug. Si intantū pos- set nocere diabolus, quantū vellet, nullus iustus remaneret. Sed nō pōt: quæ eius potestas est sub potestate, s. dei, & Deus nobis astat, 1. Cor. 10. Fidelis deus, qui nō pat. vos tētari su- pra id quod potestis. Ber. Nō potest inimicus incitare tēta- tionis motū in te, nisi velis dare cōsensum. Idcirco noli te excusare per diabolū. quæ 15. q. 1. nō est. Diabolus neminē iu- go seruitutis astrictū possidet, nisi se ei prius peccatorū ære viderit. Idcirco nostrū est resistere: quæ dicit Chryf. super Mat. In primis grauis: si quis anima forti resisterit, in secū- do inueniet eū infirmiorē: quantō enim plus percussus fue- rit, tantō magis deficit. Ideo Chry. ibid. Quoties diabolo resi- stimus, toties cum superamus, angelos lætificamus, deū ho- noramus, & coronā nobis acquirimus. Iuxta illud Iac. 1. Bea- tus vir qui suffert tētationē, &c. Tertiū quod cōcernit dia- bolū, quæ debemus ei reddere, est pugna. Vnd. Eph. 5. Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus principatus & potestates, aduersus mūdi rectores tenebra- rū harum, i. aduersus dēmones in tenebroso aère existētes. Diabolus enim pugnat cōtinuē cōtra nos. De quo Gre. Dia- bolus cōtinuē tētat nos, vt saltē tēdio vincat. Sic & nos de- bemus eū impugnare per charitatis opera, quæ ei sunt val- de cōtraria, vt dicit Hugo: Nihil est quod diabolus timeret per sacrā scripturā, iuxta illud Eph. 6. Induite vos arma- turā dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Armatu- ra dei, est sacrā scriptura, per quā Christus vicit diabolū, Mat. 4. Nō in solo pane, &c. Et iterū: Scriptū est, Nō tētatis dñm Deū tuū. Sic & nos debemus pugnare per sacrā scripturā cōtra diabolū. Vnde Gre. sup. Ezech. parte 2. ho. 3. Vniuersa nostra munitio consistit in sacro eloquio. Secūdō, debemus reddere mūdo quæ mūdi sunt, etiā tria: Primo detestationē, secūdō mētis alienationē, tertio miseriq; cōsiderationē. Pri- mō, debemus reddere mūdo detestationē. De quo 1. Io. 2. No- lite diligere mundū, neq; ea quæ in mūdo sunt. Si quis diligit mūdū, nō est charitas patris in eo. Nā nō possunt simul sta- re amor dei & mūdi. Aug. Si in te est amor mūdi, nō est quo

A a a 5

intret amor dei. Iac. 4. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo: Quicumque ergo voluerit amicus esse huius mundi, inimicus dei constituitur. Secundò, debemus mundo reddere meritis alienationem. Amb. Qui saluus esse desiderat, supra mundum ascendat. Si corpus est in mundo, mens sit in celo. Ro. 12. Nolite conformari huic seculo. Ratio, Io. 16. In mundo pressuram habebitis. Unde Aug. Iter huius seculi plenum est tetrationibus. nunc prosperis extollit, nunc aduersis frangit. Propter quod dicit Chrysostomus super Mat. Sicut difficile est custodire arborem iuxta viam positam, & fructus seruare ad maturitatem: sic difficile est inherere mundo conscientiam & animam seruare immaculatam. Tertio, debemus reddere mundo misericordiam rationem. Nam scribitur 1. Io. 5. Totus mundus in maligno positus est. Hoc consideras Salomò, Eccl. 2. dixit, Affluam delitiis, fruam bonis, &c. Sequitur, Vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole. Ideo Ber. Non est ve-rior vel peior miseria, quam mundi letitia. Eccl. 2. Cuncti dies eius doloribus & aerumnis pleni sunt, & si aliquid videretur delectabile, hoc est modicum. De quo Greg. Momentaneum est quod delectat, &c. Ideo Sene. Omnia mundana quasi quedam somnia vana. Ideo Chrysostomus. Miser est mundus, miserimi qui eum sequitur. Nam semper mundi alia opera excluderunt hominem ab aeterna vita. De quo Gre. Nemo potest hic gaudere cum seculo, & illic regnare cum Christo. Tertio, debemus reddere corpori nostro quae corporis sunt. Et sunt tria quae debemus ei reddere, scilicet refectio in necessitate, refrenationem in voluptate, exercitationem in operositate. De his tribus scribitur Ecc. 33. Cibaria & virga & onus asino, id est corpori. In hoc quod dicit cibaria, notat refectio. In hoc quod virga, significat refrenationem. Sed in hoc quod dicit opus designat exercitationem. Dixi primo debemus ei reddere refectio in necessitate: quia dicit Hiero. De rapina holocaustum offert, qui corpus immoderate castigat. Ideo Ro. 12. Rationabile sit obsequium vestrum. Ber. Oportet corpus reprimere, non extinguere. Sufficit corpus sic reficere, ut sit subiectum spiritui. Propter quod dicitur Eccl. 7. Non laedas seruum in veritate operantem. Et hoc figuratum est, Leu. 2. Quicumque obtulit sacrificij sale condidit, id est discretionem. Verbanus Pap. Discretio est auriga & mater omnium virtutum. Secundò, debemus corpori reddere refrenationem in voluptate, ut non viamur secundum corporis desideria. Ro. 13. Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Vbi Alan. Non in desiderijs, sed bene in ne-

cessa

cessariis. Propter quod dominus in Euang. Luc. 21. dicit, Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra crapula & ebrietate. Eccl. 37. Propter crapulam multi obierunt. Galen. Plures moriuntur gula, quam gladio. Vnus efficitur leprosus, alter phthisicus, tertius hydropticus: Et hoc non ex alio, nisi ex inordinata vita, quia non refranant corporis desideria, de quo Eccl. 37. Noli audis esse in omni epulatione, in multis enim efficitur in firmitas non solum corporalis, sed & mors sequitur: ex hoc & infirmitas spiritualis, de quo Gre. Qui corpus delicate reficit, hinc in spiritu deficit. Ideo 1. Pet. 2. Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abstinere vos a carnalibus desiderijs, &c. & Ro. 7. Si secundum carnem vixeritis, moriemini, non solum corporaliter sed spiritualiter, &c. de quo Gre. Qui nunc in voluptatibus se dilatat: in supplicijs eum poena aeterna angustabit. Et Apo. 18. Quantum glorificauit se & in delitijs, &c. Propter quod hortatur nos Apo. Ro. 7. Debitores sumus non carni, sed spiritui. Gre. Quicumque delectationis carni subtrahimus, in spiritu inuenimus. Cassi. Caro quae hinc delectabiliter viuunt, ibi cruciabitur: & caro quae hinc vincitur, ibi coronabitur. Tertio debemus corpori exercitationem in operositate. Hier. Semper aliquid operis facito, &c. Ber. Otium est sentina omnium vitiolorum. Et Eccl. 33. Multa malitia docuit otiositas, ut habetur de Sodomit. Ecc. 16. Ecce haec fuit iniquitas Sodomae sororis tuae superbia, saturitas panis, &c. Ideo Au. Fratres oportet otium expelli, quos tetet orare vel legere, manibus operari non deserant, cogitantes quod quantum diu David exercitauit se in militia, non sibi insultauit luxuria. Salsón quantum diu cum Philist. pugnavit, ab hostibus capi non potuit: sed postquam otiose in sinu foeminae dormiuit, capitur, & excacatur. Similiter Salomò occupatus in aedificio templi, non sensit luxuriam. Cassi. Mens otiosi hominis nihil cogitare nouit nisi de vetero. Aug. Otiositas sine dei timore, est magistra nequitiae. Idcirco debemus reddere corpori exercitationem in operositate. Quarto, debemus reddere conscientijs nostris quae eas concernunt & sunt etiam tria. Primo debemus reddere conscientiae nostrae diligentem discussionem. Ecc. 22. Praecurre prior in domum tuam, illic aduocare, & illic lude, & age conceptio tuas, in domum, scilicet conscientiam. Vide ibi quid concepisti boni vel mali meriti vel demeriti. Ber. Quotidiana discussione examina vitam, vide in conscientia vestra deficiis vel proficiis. Dicit namque Aug. Omnis qui discussionem conscientiae suae admittit, in periculum vergit. Ratio, quia conscientiam

cōscientia erit testis in iudicio. Ro. 2. Testimoniū perhibēte illis cōscientia eorū: & si bonum, bene orietur gaudium. 2. Cor. 1. Gloria nostra hæc est, testimoniū cōsciētā nostrę. Si verò cōsciētia testatur de malo, v̄x tibi, Iac. 2. Offendēs in vno, factus est omniū reus. Ideo habetur in c. 11. q. 3. Inter verba. Nō hominū linguas, sed cōsciētias curare debemus. Rationē assignat Greg. super Ezech. Homil. 9. Quid prodest si omnes te laudāt, cōscientia accusat? Ec̄ouerſo, quid nocet si te omnes accusant, cōsciētia verò excusat? Propter quod subiungit Greg. ibidē: In omni quod agitur vel dicitur, semper tacitē debemus ad mentem recurrere, & interiorē testē, s. cōsciētia requirere. Secūdo, debemus reddere cōsciētia purificationē siue mundationē. Isa. 1. Lauamini, mūdi estote. Quia cōscientia habet se vt oculus dirigēs totū corpus, Luc. 11. Si oculus tuus, i. cōsciētia, fuerit simplex, totū corpus tuū lucidū erit. Si autē nequā fuerit, etiā corpus tuum tenebrosū erit: nā sicut clarus oculus requiritur ad gaudiosum visum, sic clara & mūda cōsciētia ad videndū deū. Mat. 5. Beati mūdo corde, quoniā ipsi Deū videbūt. Vnde dicit Ber. Duo sunt quæ mundāt cōscientiam nostrā, à malis pœnitere & abstinere, & bonis inhærere. Nā sicut parua festuca grauat oculū & impedit visum, sic vnū peccatū quantuncq; parū, si est cōtra cōsciētia, impedit visionē diuinā. De quo Aug. Omne quod cōtra cōsciētia fit ædificat ad gehennā. Idcirco Ier. 4. Lava à malitia cor tuum, vt salua fias. Apoc. 21. Nō intrabit in eam aliquid coinquinatū. Tertio, debemus cōscientiis nostris reddere custoditionē. Prou. 4. Omni custodia serua cor tuū, i. cōsciētia tuam, quia ex ipso vita procedit. Nā cōscientia erit in curia Dei, sicut instrumentū porrectū pro hæreditate cœlesti petēda, quod cautē custoditur, ne à tineis & vermibus corrodat, vel ab aqua siue igne destruat: sic cōscientia diligētē est custodiēda. Hugo: Nō peruenitur ad bonā conscientiam, nisi per cordis custodiā: nā videmus q̄ chartę liniūtur cedrina resina quæ secundū Isid. 17. Etym. fuit de cedro, quæ resina libri liniuntur à corruptione: sic cōscientia nostra sanguine Christi liniuntur, quæ fuit resina de cruce, cuius infima pars de cedro erat, conseruatur. De quo Hebr. 9. Sanguis Christi emūdabit cōsciētia nostrā de operib. mortuis. Ideo frequētē aspiciamus & custodiamus hæc chartā. Ratio. Ili. li. 2. de sum. bo. Vbicunq; homo abierit, reatus sui cōsciētia illum

illū nō derelinquit. Omnia potest homo fugere præter cor suū, à seipſo nō potest recedere. Qui em̄ hic cōsciētia suę reatu punitur, illic perpetua pœna dānabitur. Hoc em̄ significat illud Psal. 41. Abyssus abyssum inuocat in voce cataractarū tuarū. Abyssum inuocare abyssū, est de iudicio suæ cōsciētia ire ad iudiciū dānationis perpetuæ. In voce cataractarū, i. in prædicatione sanctorum. Ideo custodienda est. Quinto, debemus reddere proximo quæ proximi sunt. Nā proximus habet se in triplici differētia, vel em̄ est superior, vel inferior, vel æqualis tibi. Primò, si est superior tuus, s. dñs vel prælatus, tūc teneris ei tria reddere. Primò, reuerentiā. 1. Pet. 2. Regē honorate. Prælati honorandi sunt etiā si mali sunt, nō ratione malitiæ, sed in quātū gerūt vicē Dei. Ro. 13. Nō est potestas nisi à deo. Ideo Christus resp. Pilato: Nō haberes aduersum me vllā potestatem, nisi tibi datū esset de sup. Io. 19. Et si aliquādo prælati sunt deprauati, hoc faciūt peccata nostra. Iob 34. Deus regnare facit hominē hypocritā, propter peccata populi. 6. q. 1. Deteriores, Ex merito plebis nōnūquā deprauātur prælati, & pluralitas dominorū cupiētū præesse, & nō prodesse, causatur plerunq; ex peccatis nostris. De quo Pro. 28. Propter peccata terræ, multi principes eius. Secūdo obedientiā tenemur eis reddere, Ro. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Gre. Obediētia sic teneas, vt malis in malo nō cōsentias, & malis in bono nō cōtradicas. Dicit notāter in bonis, quia in malis nūquā licet obedire. De quo habetur in can. 11. q. 3. Si is. Non est obediēdū in hoc quod cōtra Deū præcipitur, sed in hoc quod deificū est, tūc malis & bonis est obediēdū prælati. 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ ppter Deū. Sequitur: Nō tātū bonis & modestis, sed etiā dyſcolis. Heb. 13. Obedite præpositis vestris, & subiaccete eis, ipsi em̄ perui gilāt, quasi rationē pro animabus vestris reddituri. Tertio, tenemur eis reddere orationis instantiā. Quod docet Apo. 1. Tim. 2. Obsecro primo omniū fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarū actiones, p omnib. hominibus, pro regibus & omnib⁹ qui in sublimitate cōstituti sunt, vt quietā & tranquillā vitā agamus in omni pietate & castitate. Hoc em̄ bonū est & acceptū corā Salvatore nostro Deo. Sed si proximus est inferior, vt seruus vel ancilla, redde ei quæ eius sunt. Primò, provisionē in cibo & potu. 2. Theſſ. 3. Operantes suum panē manducant, quia merētur. 1. Cor. 9. &

Deut.

Deut. 25. Non alligabis os boui triturati. Gl. Vt nō comedat de labore suo: si nō boui, multō minus homini. Secūdo, piā cōuersationē: de quo Sene. Cū inferiori sic viuas, quem admodum superiorē tecū viuere velis, nō cum clamore & elatione. Phil. 2. In humilitate superiores inuicē arbitremini. Et Eph. 6. Vos domini propter Deum remittētes minas, sciētes quia & illorū & vester dominus est in cœlis. Tertiō mercedis donationē. De quo Mat. 10. Dignus est mercenarius mercede sua. Et tenētur eis domini soluere pretiū ante solis occasum. Tob. 4. Quicūque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omnino nō remaneat. Et non per noctē debes retinere vltra suā voluntatē, quia est peccatū clamitans in cœlū, nō soluere pretiū mercenariorū. Vnd Iac. 5. Merces operariorū vestrorū quæ defraudata est à vobis, clamat, & clamor eorū in aures dñi Sabaoth introiuit. Sed pleriq; sunt, qui paruipēdunt, mercedē protrahētes ad longū tēpus, cum tamē scribatur Eccl. 3. 4. Qui effundit sanguinē, & qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Sed si proximus est par tibi & æqualis, redde ei quæ eius sunt. Primò, s. dilectiōnē. Ro. 13. Nemini quicquā debeatis, nisi vt inuicē diligatis. Et hæc dilectio ad quā tenemur, stat in tribus. Primò, redde ei in aduersitate cōpassionem. Rom. 12. Flete cū flentibus. Et 1. Cor. 12. Si patitur vnū mēbrum, cōpatiuntur omnia mēbra: & sic nos, vt fecit Apo. 2. Cor. 11. Quis infirmatur & ego non infirmor? Ideo Eccl. 7. Ne desis plorātibus in consolatione. Gre. Quātō quis charitate perfectior, tātō perfectius dolores sentit alienos. Secūdo, redde ei in prosperitate cōgratulationes. Ro. 12. Gaudete cū gaudentibus. Et hoc operatur charitas. 1. Cor. 13. Charitas congauet veritati. Aug. Vis habere mercedē de alieno bono: gaude, & mercedē cōparasti. Gre. Charitas aliena bona facit nostra. Tertiō, redde ei in necessitate subuētiōnē. 1. Io. 3. Qui habuerit substantiā huius mūdi & viderit fratrem suū necesse habere & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? Chry. Omnia quæ nobis dominus deus dat, p nos alijs dat. Ideo Luc. 11. Quod superest, date eleemosynā. Sextò, debemus reddere deo quæ dei sunt, & sunt tria. Primò, corpora nostra ad immolandum, Ro. 12. Obsecro vos, vt exhibeatis corpora vestra hostiā, deo placentē. Secūdo, cor ad diligendum. Deut. 10. Et nunc Israel, quid dñs Deus

tuus

eus petit à te, nisi vt timeas dominū Deum tuum, & ambules in viis eius, & diligas eū ac seruias domino Deo tuo in toto corde tuo, &c. Rom. 13. Plenitudo legis est dilectio. Aug. Dilige, & fac quicquid vis, quia cū dilectione nemo dāatur, & sine dilectione nemo saluatur. Tertiō, animā ad Deū laudādū. Eccl. 5. Bono animo gloriā redde Deo. Ps. 102. Benedic anima mea dño, & omnia quæ intra me sunt nomi ni sancto eius. Et sic fecit Maria, Luca 1. Magnificat anima mea dominū. Vltimò deniq; redde ei numum censualē ad dominū profitendum. Hunc numum Deus fabricauit, quia anima à Deo creando infunditur, & habet imaginem eius, ideo requirit eā à nobis. Ezech. 18. Omnes animæ meæ sunt: sicut anima patris, ita & anima filij mea est. Ideo dicit: *Ostēdite mihi numisma census, & cuius est imago?* Gen. 1. Faciamus hominem, &c. Idcirco reddite quæ sunt Dei Deo.

¶ *Dominica XXXIII. post Trinitatem.*

De spiritali resurrectione peccatricis anime. ENARRAT. I.

Pellat tibi dico surge. Mat. 10. Mar. 5. ¶ In verbis Euangelij duo innuuntur. Primò, principis synagogæ deuota supplicatio. Secūdo, mulieris hæmorroissæ secreta sanatio. Primum, ibi: *Loquēte Iesu, ecce princeps vnus, &c.* Secundū, ibi: *Ecce mulier, quæ fluxū sanguinis, &c.* De primo di. *In illo tēpore: Loquente Iesu ad turbas, ecce princeps vnus accessit, &c.* Hic datur doctrina principibus vtriusque status, vt libēter accedāt ad verbum Dei, & diligēter audiant illud, vt prudenter regāt populum Dei, dicentes cum Salomone 3. Reg. 3. Ego sum puer paruulus & ignorans. Sequitur: Dabis seruo tuo cor docile, vt populū tuum iudicare possit & discernere inter bonū & malum. Nā di. Isid. de sum. bo. Reges & principes sicut ceteros statu dignitatis excellūt, sic moribus & sciētia alios præcellere debēt. Sed heu iam pauci sunt tales. Ideo dicitur: *Ecce, quasi quid nouū & mirabile.* Nam sicut est inter principes Christianos, sic erat inter principes Iudæos. de quibus Io. 7. Nūquid ex principibus aliquis credidit in eū, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc quæ nō nouit legē, maledicti sunt. Propter quod loquitur Aug. dicēs: Principes & reges huius seculi quātō in seculo sunt altiores, tātō ad malū proniores. Et ideo, quia neminē habēt quē timeāt, si Deum præ oculis nō habēt. sicut scrib. Isid. de sum. bo. lib. 4. ca. 11. Difficile est principē ad melius regredi, si vitiis fuerit implicatus: populi enim iudicem metuunt, & à malo sub legibus coercentur, reges

reges autem & principes solo Dei timore & metu gehēnae coercētur. Ideo subdit ibid. Principē nō oportet delinquere, ne aliis praebeat formam delinquendi: sed aliis praeberet debet exēpla iustitiā, vt inquit Isi. de sum. bo. li. 4. c. 10. Qui rectē vitur potestate, factis debet ostēdere formā iustitiā, vt habetur in cōstitutionib. c. omnes. Quod quis iuris in alterū statuit, eo ipse cōtra se vti debet. Sed heu oppositū reperitur, vt scriptura cōqueritur 1. Esd. 9. Manus principū & magistratuū fuit in trāsgressione hac prima. Propter quod & priores erūt in pōna, vt di. Isi. Quātō nitidiores sunt hīc in purpura regali, tātō despectiores in via infernali, ppter quod cōqueritur Apost. 1. Cor. 1. Nō multi sapiētes secundū carnē, non multi potētes, non multi nobiles: sed quā stulta sunt mūdi, elegit Deus. Ideo dicit in tex. *Ecce princeps vnus*, & hic dicebatur Iairus, quasi in fide illuminatus. *Hic accessit & adorauit eum*, s. faciēdo sibi reuerētiā, vt Nathan Dauid fecit. Nota, iste impetravit quod petiit. Ratio, quia vertebat se ad suū principiū, corpus ad terrā, animā sursum ad cōelum. Pro quo sciendū, quatuor esse genera hominū qui accedūt ad Christū, & impetrāt gratiā & gloriā. Primi sunt verē credētes. Secūdi certa spe sperātes. Tertij, in charitate Dei feruētes. Quartj, bona operātes. Primi qui accedūt ad Christū & impetrāt, sunt verē credētes, vt patet Iac. 1. Si quis vestrū indiget sapiētia, postulet à Deo. Postulet autē in fide, nihil hāsītans. Nam dubius in fide. Ideo Apost. Hebr. 11. Credere oportet accedentē ad Deum. Ratio, Aug. de fide ad Pet. Fides est humanę salutis initiū, & fundamētum omnīū virtutum. Propter quod Apost. Ro. 5. Habemus accessum per fidē in gratiā istā, in qua stamus. Nam fides impetrat triplicem salutē. Primò corporalē, Luc. 8. Dixit Iesus cæco sedenti secus viā, Respice, fides tua te saluum fecit. Secūdò spiritualem, iuxta illud: Vade in pace, fides tua te saluā fecit. Tertio fides impetrat salutē aeternalē, vt habetur Mar. vlt. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Et Io. 9. Si credideris, videbis gloriā Dei. Ideo Magist. 3. dist. 25. Sine fide nemo potest consequi iustificationem à peccatis in hoc seculo, & peruenire ad aeternam vitam in futuro. Heb. 11. Impossibile est sine fide, &c. Rom. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Vita enim infidelium non est sine peccato, eò quòd sine fide non tollitur peccatum. Secundi sunt certa spe sperantes. Nam ex fide cognoscunt Deum remunerat

neratorē, sed spe expectāt remunerationē. Ideo Heb. 4. Adcamus cū fiducia ad thronū, &c. S. Th. 2. 2. q. 18. Spes erigit mentē à terrenis ad cōlestia cū fiducia impetrandi ea quæ desiderat. Deut. 11. Omnis locus quē calcauerit pes vester, vester erit. Ber. Inquantū pedē spei nostræ ponimus in deū, in tantū possidemus hīc in gratia, in futuro in gloria. Ro. 5. Spes nō cōfundit. Eccl. 2. Qui timetis deū, sperate in illū, sciētes, q̄ nullus sperauit in dño & cōfusus est. Tertij sunt in charitate dei feruētes. Gre. super Eze. Deū amare, est ad eū accedere. Aug. Ad deū accedimus, nō pedibus corporis, sed affectionibus mentis. Ideo Apost. 1. Cor. 13. nominat charitatē excellentiorē viā qua ad deū itur. Quartj bona operātes, nā sicut per mala opera homo elōgat se ab aeterna beatitudine: sic per bona opera appropinquat. Iac. 4. Appropinquate deo & appropinquabit vobis, s. aeterna præmia dādo: iuxta illud, 1. Pet. 2. Iesum Christū accedētes sicut ad lapidē viuū, s. per bona opera. Quod fecit ille qui accessit per fidē & adorauit eū per verā humilitatē: quia dicit textus, *prociēdes rogabat eū dicens: domine filia mea modò defuncta est. Ecce humilitas, cum se ad terram prostravit: propter quod impetravit, iuxta illud Eccl. 35. Oratio humiliātis se, nubes penetrabit. Et Psal. 101. Respexit in orationē humiliū, &c.* Ideo subdit desiderīū huius principis dicens: *Veni, & impone manū tuā super eā, & viuet.* q. d. Manus tua est valida quadruplici modo. Primò, est omnīū creatiua. De quo Ps. 94. Ipse est mare, & ipse fecit illud, &c. Secūdò, omnīū cōseruatiua, de quo Ps. 138. Manus tua deducet me, &c. tua, s. in esse. Nā esse nostrū ex nihilo est, & in nihilū rediret, nisi Deus manu regiminis cōseruaret. Tertio, manus eius est omnīū protectiua. De quo Isa. 49. In vmbra manus suæ protexit me: quia secundum Ber. Humana natura sic est cōdita, vt necessariò habeat protectorem, quem habuit conditorem. Et sic magna fatuitas est se erigere contra deum & ei contradicere. In simili vt scrib. Isa. 10. Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea: aut exaltabitur ferra contra eum à quo trahitur? q. d. non. Sic nec peccator exaltari debet contra deū, cum sine eius adiutorio nihil agere potest saltem meritoriē. Ps. 93. Si dicebā, motus est pes meus, &c. Quarto, manus eius est omnium saluatiua. Isa. 49. Non est abbreviata manus domini, vt saluare nequeat. Idcirco Dauid desiderauit hanc manum, dicens Psal. 118. Fiat manus tua, vt

saluet me. Hæc est manus sub cui⁹ ditiōe oēs sumus. Iuxta illud ser. 18. Sicut lutū in manu figuli, sic vos in manu mea. Qu. nō, hæc man⁹ est omniū remuneratiua. De quo Ps. 144. Aperis tu manū tuā, & c. vnicuiq; eam tribuet iuxta meritum bonis & malis. Isa. vi. Cognoscetur manus dñi in seruis eius & indignabitur inimicis. Moraliter, Filia principis est anima superior, pars rationis est princeps. Filia, i. anima est defuncta qñ iacet in mortali. Ez. 18. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Nā sicut mors est separatio animæ a corpore, sic peccatū est separatio à Deo. Isa. 39. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos & deū vestrū. Illius mortis tria sunt signa. Primū carētia anhelitus, i. cōfessionis defectus. Iud. 6. Gladius militiæ meæ trāseat per latera tua, & cōfixus cades inter vulneratos Israël, & nō respirabis. Gladius est tētatio diabolica qua verberatur anima peccatoris, & nō respirat, emittēdo anhelitū in cōfessione. 1. Re. 2. Impij tenebris cōtūescēt. Secūdu signū est omniū mēbroxū frigiditas. De quo Mat. 24. Quoniā abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorū. Charitas est quidā spiritalis calor in anima, quo extincto per venenum peccati remanet frigida. Ier. 6. Sicut frigidā facit cisterna aquā suā: sic frigidā fecit pulsiā suā: sic & malitia tua animā tuā. Tertiū signū est pulsus defectus & carētia motus, s. pietatis & bonorū operū. Exod. 15. Fiāt immobiles quasi lapis. Hæc potest dicere Christo: *Veni & impone manū tuā, & uiuet.* Reuera omnis nostra vita stat in eo. Nā ipse est de quo Pro. 8. Qui me inuenerit, inueniet vitā. Nā ipse est lignū vitæ in medio paradisi sitū, i. vteri virginialis. Ipse est verbū vitæ, qui omnibus nobis dat vitā gloriæ. & Ioan. 10. Ego veni vt vitam habeāt. De quo 1. Ioan. 4. In hoc apparuit charitas dei in nobis, quoniā filiū suū vni genitū misit in mundū vt viuamus per eū. Nā ipse dixit Io. 14. Ego sum via, veritas & vita. De quo Act. 17. Ipse dat omnibus vitā & inspirationē. Dicamus igitur humiliter adorando: *Domine filiā mea, &c.* Pro quo sciendū, qd ad resurrectionē huius puellæ septē leguntur facta. Primū qd pater pro illa rogauit. In quo notatur, qd existenti in mortali, necessaria est oratio alicuius iusti, cum per se non possit sibi gratiā promereri. Cuius quadruplex est oratio. Prima est indignitas status, quia ille qui est in mortali indignus est omni bono, vt dicit Aug. etiā pane quo vescitur. Iob 30. Ipsa vita putatur indignus, sicut miles qui denegat seruitiū debi-

tum

tū dño suo regi, & vadit ad aduersariū regis, sic peccator qd se separat à Deo. Isa. 59. Iniquitates vestre diuiserūt, & c. Idcirco nō exauditur à deo. Ps. 65. Iniquitatē si aspexit in corde meo, nō exaudit dñs. Secūda ratio, quia est in ira Dei, Ro. 2. ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnē animā hominis operātis malū. Er est digna morte. Sap. 15. Malorū amatores digni sunt morte. Tertia ratio, quia nō habet radicē merēdi, i. charitatē. Meritū eam est seruitiū cū dilectione impēsum: sed peccatū mortale & charitas directē opponūt, quapropter si homo seruit diabolo mortali, nō potest seruire deo dilectiōe filiali. Mar. 6. Nemo potest duobus dñis seruire. Quarta ratio, quia nō est dignus per se venire ante faciē regis. Vnde Gre. Cūm is qd displicet ad intercedendū mittitur, animus irati iudicis ad deteriora prouocatur. Ideo oportet qd p mediatorē recōcilietur, sicut Absalon recōciliatus est Dauid mediāte Ioab, 2. Reg. 15. Propter quod reconfulitur peccatori ad aliquod suffragiū sanctorū conuerti. Et hoc significatur p patrē puellæ, qd vocatur Iairus, quod interpretatur illuminatus. Et significat virū iustū gratia illuminatū, qui debet intercedere pro peccatore, quia scribitur Iac. 5. Multū valet deprecatio iusti assidua. Nā ad orationem Iosue stetit sol, vsq; vleisceretur se de inimicis. Io. 10. Item ad orationē Eze. reuersus est sol decē gradibus quib⁹ descēderat. Isa. 38. Itē ad ipsi⁹ orationē vna nocte percussit angelus dñi 185. milia in castris Sēnacherib regis Assyriorū. 4. Reg. 19. Itē ad orationē Heliæ clausum est celū annis tribus & sex mēl. 3. Reg. 17. & 18. Itē ad orationē Ecclesiæ, hoc est Christi fidelium liberatus est Petrus à carcere, Act. 12. Idcirco est multū necessaria & proficua oratio iusto rū deuota p infirmo peccatore, dicendo, *Veni & impone manū tuā, &c.* Pro quo sciendū, manus Christi habet quinq; digitos, i. quinq; beneficia quibus à morte peccati suscitatur anima. Prim⁹ digit⁹ est pollex, & dicitur à pollicēdo, qd tangit animā pœnitētis, qñ pollicetur à peccatis de cetero abstinere: sicut Dauid in Ps. 118. Iuravi & statui, & c. Hic est digitus, qd scribit in terra cordis propositū non peccandi, dicens: Iniquitatē odio habui & abominatus sum. Ps. 118. Secundus digitus dicitur index ab indicādo. Illo digito tangit peccatorem, quando per confessionē indicat actus suos. De quo Lu. 11. Si in digito dei eiicio, & c. Hic est ille digit⁹ qui tetigit linguam muri & cœpit loqui re. Marc. 7. Bern. Per

confessionē remittitur peccatū, & diabolus amittit principatū. Tertius digitus est medius, quo tūc tāgit poenitēre quādo feruat mediū, s. q̄ nō nimis p̄sumit de venia, sed timet neq; nimis timet, sed etiā sperat. Gre. Nihil securius spe, & Eccl. 5. De propiciato peccato noli esse sine metu. Aug. Nemo securus esse debet in hac vita. Prou. 14. Sapiēs timet & declinat à malo. Exo. 3. Digitus dei hic est. Quartus digitus est fidius siue anularis. Est em̄ ab anulo dictus, & significat operationē bonā. Per hūc digitū secundū Ber. operatur q̄ volum⁹, cooperatur quod possumus. Phi. 4. Omnia possum in eo qui me cōfortat. Quintus auricularis: & significat humilitatē, vt de bonis se nō eleuet. Cant. 5. Digitus mei pleni myrrha p̄batissima. Myrrha em̄ vermes de corpore extermīnat, & sic humilitas vermē superbiē, illa est manus, i. gratia adiunās. Eze. 1. Manus dñi erat mecū cōfortās me. Sequitur in Euāg. Et viuet. Gal. 2. Viuo autē iam nō ego, viuit verò in me Christus. & Ro. 6. Gratia Dei vita ęterna. ¶ Secūdū quod factū est circa resuscitationē huius puellę est patris & matris assumptio. Moraliter, Patrē & matrē assumit, qui se terrenū & mortalē agnoscit: Iuxta illud Gen. 3. Terra es, & in terrā reuerteris. Nā secundū Gre. Nihil sic reuocat à peccatis, sicut frequēs mortis meditatio. Tertiū est tibicinū exclusio, & significat vanę lætitię remotionē. Dicit nāq; Augu. Quid est seculi lætitia nisi impunita nequitia? Nā est à deo maledicta. Lu. 6. Væ vobis q̄ hīc ridetis, quoniā lugebitis & flebitis. Idcirco est excludēda, vt dicit Hie. Nō potest hīc q̄s gaudere cū seculo, & ibi regnare cū Christo. Quartū est turbę eiectio, i. tumultuatiū cogitationū expulsio. De quo Aug. ad Demetr. virg. Est tutissimū atq; perfectū expellere tu multū malarū cogitationū. Nā secundū Ber. Dū minima non spernim⁹, interdū labimur ad maxima. Idcirco Isa. 1. Auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. Sap. 1. Peruersa cogitationes separāt à deo. Quintū est triū discip. Petri, Iacobi, & Ioānis susceptio, q̄ significāt tres virtutes. Per Petrum significatur peccati cognitio, q̄a dicit Isid. lib. de sum. bo. Magnā partē iustificationis habet, qui seipsum cognoscit: eō q̄ inquit Ber. Neminē posse saluari sine cognitione sua mētis. Idcirco requiritur Petrus, i. propria cognitio. Secūdō per Iacobum intelligitur vitiorum supplantatio. Nā quid valeret peccata cognoscere, si homo per displicentiam non supplantaret? Idcirco Pf. 17. Supplantasti insurgentes in me

sub

subtus me, i. affectus vitiorū: nā peccatū nō nocet dū displicet, s. per cordis cōtritionē, cum in animo cōtrito & spiritu humiliato suscipiamur à te dñe. Dan. 3. Tertio, per Ioannē intelligitur boni propositi cōceptio & volūtatis bonę, eō q̄ dicit Greg. Nō vacat manus à munere, vbi arca cordis est plena bona volūtate. Sextū est manus puellę à Christo retentio, q̄a tenuit manū eius: & significat eius auxiliatiōē, q̄a hęc omnia nō possunt fieri sine auxilio gratię. Ideo Pf. 88. Veritas mea & misericordia mea cū ipso, manus enim mea auxiliabitur ei: nā secundū Ber. Redituris ad patriā tria necessaria sunt, s. bene nosse, bene velle, & bene posse. Primū est bene nosse, q̄a dicit Aug. Incognita amare nō possumus. Sed cogitatio boni nō est à nobis, sed à Deo. Iob 32. Inspiratio omnipotētis dat intelligētiā. Ideo Sap. 9. Sensum tuū q̄s sciet nisi tu dederis sapiētiā & miseris spiritū sanctū tuum de altissimis? Secundū est bene velle. Et hoc nō est à nobis, vt dicit Aug. de profectiōe iustitię, nō q̄ sine volūtate nostra agatur, sed volūtas nostra nihil boni agit, nisi diuinitus iuuetur. Tertiū est bene posse. Nam nō sufficit bene velle, vt habetur 88. d. nō satis. Nō satis est bene velle, sed & bene facere: neq; satis est iterū bene facere, nisi ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona volūtate proficiscatur. Sed benefacere nō est nostrū. Ro. 7. Velle adiacet mihi, perficere autem bonū nō inuenio: sed est Dei gratię, vt dicit Aug. Gratia Dei operatur, quod velimus: cooperatur q̄a possumus.

¶ *Quomodo fluxus carnalis concupiscentię queat restringi.*

ENARRATIO II.

¶ *Conside filia, fides tua te saluā fecit.* Matt. 9. ¶ *Ista est secunda pars istius euangelij. In qua, vt dixi, secūdō subiūgitur mulieris hamorrhoiisę secreta sanatio, ibi: Ecce mulier que patiebatur fluxū sanguinis annis duodecim.* Marcus & Lucas dicunt, q̄ medicis erogarata omnia sua bona, sed nō p̄fecerat, sed deterius habebat. Vbi notatur periculū infirmitatis: que nō potuit sanari à medicis terrenis. Ideo seruata erat medico cœlesti Christo. Ecce, s. miraculū magnū. *Mulier quę dā. s. Martha, accessit retrò, propter verecūdiā, quia immūda secundū legē, tetigit simbriā vestimenti eius, ecce humilitas. Dicebat intra se, Si tetigero tantū simbriam vestimenti eius salua ero.* Ecce fides. *Et Iesus conuersus,* dicunt Lucas & Marcus, q̄ statim sanata est. Christus autem cognoscens virtutē, quę de eo exierat conuersus ad turbā, di. *Quis tetigit vestimenta mea?* Cunctis nē-

gātibus, dixit mulier & qui cum ea erant discipuli: Præceptor, turba te cōprimūt, & tu dicis, quis me tetigit? Quibus Iesus ait: Nam & ego noui de me virtutem exisse: & circūspexit eā videre quæ hæc fecit. Videns autem mulier, quia eū nō latuerat, tremens venit & prociidit ad pedes eius, & ob quā causam tetigerat eū, indicabat corā omni populo, & quomodo conf. s̄m̄ sanata est. Tunc Christus dixit illi, Confide filia, quia fides tua te saluam fecit, & statim sanata est ex illa hora. Quærit Chryso. Quare hanc mulierē latere volentē Christus manifestauit? Respō. primō vt non haberet cōscientiæ remorsum, quia fecit cōtra legis præceptū. Secūdo vt ipsam corrigeret, quia Christi latere existimabat, qui est cognitor omniū. Tertio, vt fidē eius cunctis in exēplū ostēderet. Quarto, vt fidē principis cōfortaret. Amb. dicit q̄ fuit Martha. Eusebius in scholastica historia li. 7. dicit nō, sed Gētilis. Ideo Chry. fidelior fuit hæc mulier archisynagogo. Nam ille medicū ducebat, huic tactus fimbriæ sufficiebat. Et vocauit eā filiā, vnde puenit hæc filiatio vt cognoscamus quia à fide: subdit, Fides tua te saluā fecit. Ioan. 5. Dedit eis potestātē filios dei fieri, &c. Chry. dicit, Fides sanauerat eā, nō virtus sua, ad designādū q̄ honorē deo debemus. Moraliter, Per hæc mulierē significatur peccator carnali vitio sanguinolentus. Isa. 1. Manus vestræ sanguine plenæ sunt, &c. Talis duodecim annis, i. su perabundanter peccat. Hæc mulier multa perpeffa est, vt dicitur Marc. 5. & sic huic vitio dediti amara verba, amariora facta, s. molestia corporis, cæcitate mentis, damna rerū, odia hominū, dispendium famæ patiuntur. Itē erogāt omnia pro volūtate carnis. Gre. in Mora. Luxuria hebetat sensum, cōfundit intellectū, maculat voluntatē, obscurat memoriā, & si mētem occupauerit, vix bona cogitare permittit, & substantiā cōsumit temporalem. Sed nihil proficit. Hiero. Luxuria insatiabilis est voluptas, quātō magis capitur, tantō magis incentiuū patitur. Vires in fornicationē deficiunt, & fornicandi desiderium non quiescit. Qui vult ab hoc vitio mundari, tangat fimbriam vestimenti Christi, id est, passionem Christi in carne. Vestimentum est humanitas. Philip. 2. Habitu inuentus vt homo. Hæc est tunica talaris Ioseph intincta hædi sanguine. Hoc est vestimentum, quod pro redemptione humani generis fuit rubricatum in cruce. Quod mirantes angeli secundum Dionysium, dixerunt illud Isaie 43. Quare rubrum est indumentum tuum? Respondit, Torcular calcaui solus. Fimbria vestimenti est eius

eius passio, quæ est finale pretium nostræ redemptionis. Hoc tangamus. Philip. 2. Hoc sentite in vobis, &c.

¶ Dominica xxv. post Trinitatem.

De fiducia in Deum reponenda.

ENARRATIO I.

Vnde ememus panes, vt manducent hi? Io. 6. ¶ In summa euangelij duo innuētur. Primō, Christi pietas in turbæ cōpassione. Secūdo, subiungitur eius potestas in panū multiplicatione, ibi: *Accepti ergo Iesus panes.* Primo dixi, innuētur Christi pietas in turbæ cōpassione eū dicitur: *In illo tempore.* s. spacio vnus anni ante Christi passionē, quādo Herodes decollasset Ioannē Baptistā propter Herodiadē veniētes discipuli Io. ad Christū narrauerūt quæ fecit Herodes Ioanni, vt habetur Mat. 14. Mar. 6. Luc. 9. Tūc Christus ait: *Et à Hierusalem in desertū locū ad mare Tyberiadū. Et erat prope pascha Iudeorū: Cū subleuasset Iesus oculos & vidisset maximā multitudinē venientem ad se.* Nota, tribus vicibus legitur Christus leuasse oculos. Primō, volens turbā esurientē pascere, vt hīc: *Ad dandū nobis exemplū q̄ oculos dirigere ad pauperes debemus, vt docemur Eccl. 4. Ab inope ne auertas oculos tuos: vt faciūt diuites, de quibus Amb. super illud Ps. 118. Incipasti superbos, di. Nihil grauius quā vt pauperes fratres superbo oculo despiciamus. Tales cognoscēt in iudicio, di. illud Sap. 5. Hi sunt quos aliquādo habuimus in derisum, &c. Ecce quomodo cōputati sunt inter filios Dei: quia secundū Greg. Oculos quos culpa claudit, pœna aperit. Ideo Tob. 4. Noli auertere faciem tuā ab vllō paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies domini. Secūdo, leuauit Christus oculos, eū voluit miracula facere, vt Lazarum resuscitare. Vt sic nos, quādo volumus aliquid boni facere, dicamus eū Ps. 120. Leuaui oculos meos in mon. &c. Nā per nos nihil boni facere possumus. Io. 15. Sine me nihil potestis facere. Et 1. Cor. 13. Non sumus sufficētes aliquid cogitare à nobis. Dicit nāq̄ Diony. Omne q̄ bonū est ab illo qui solus bonus est. Ideo oculos nostros debemus ad eū leuare. nā ipse est de quo dicitur, Phil. 2. Deus operatur in nobis velle & perficere. Ideo 2. Paral. 20. Cū ignoramus quid agere debeamus, hoc solū habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Tertio, Christus leuauit oculos eū voluit orare. Io. 17. Subleuatis Iesus oculis in cœlū, dixit: Pater clarifica filiū tuū, &c. Nobis in exemplū, q̄ quando orare volumus, debemus leuare oculos. Ps. 122. Sicut oculi seruorū in manib. dominorū suo-*

rum; ita oculi nostri, &c. Et si nō oculos exteriores, qui ali quando sunt deprīmēdi propter humilitatē & propter vere cundīā culpæ, vt fecit publicanus Luc. 18. Tamē interiores, s. intellectū & affectū leuare debemus per intētionē & desiderīū. Nā vbi amor, ibi oculus. Et cœlestia bona debemus amare super omnia, ergo ibi debet esse oculus desiderij leuatus, Mat. 6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuū & ple runq; oculus. Chryf. Cū oras, nemo sit in corde tuo, nisi quē adoras. Et hoc quod docet dñs in euāgelio, Mat. 6. Cū ora ueris, intra in cubiculū tuū, & clauso ostio ora patrē tuū in abscondito. Cassia. Intra cubiculū oramus, cū strepitū cogi rationū & sollicitudinū remouemus. De quo dicit Isid. Tunc veraciter oramus, cū aliud nō cogitamus: sed oculos men tis ad cœlū habemus. ¶ Tunc subdit: *Et sequebatur eū multitudo magna.* Quidā vt mirabilia viderēt vt curiosi. De quib. Mat. 12. Magister volumus à te signū videre. Et figurat illos, qui prædicationes audiūt, vt aliqd noui sciāt nō vt faciāt. Ro. 2. Nō audiores legis iusti sunt apud Deū, &c. Iac. 1. Estote fa ctiores verbi Dei, &c. tātūm. Luc. 12. Beati qui audiūt, &c. Se quitur in textu: *quia videbāt signa quæ faciebat super his qui infirma bātur.* Chryf. Magis mouebantur signis quā doctrinis. Se cūdi, vt cibarentur. De quibus Io. 6. Quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducaistis ex panibus & saturati estis. Et fuerūt oriosi. Et sic aliq; intrāt religionē & seruiūt Deo propter victū. Phil. 3. Quorū Deus vter est. Quibus di citur Mat. 6. Primū quærite regnū dei & iustitiā eius: & hæc omnia adiciētur vobis. Tertij, vt ditaretur. De illis Mat. 8. Accedens vnus Scribarū dixit: Magister sequare te, quo cunq; ieris. Respōdit ei Iesus: Vulpes foueas habent, &c. & significat auaros, qui plus rogāt deū pro tēporalib. diuitiis, quā pro æternis. Mat. 6. Nō potestis Deo seruire & Mam monæ. Aug. Si quis aliquid operatur vt terrenū cōmodum adipiscatur, nō est cor mūdū quod in terra volutatur. Quar ti propter infirmitates eorū. Luc. 6. Omnis turba quærebat eum tãgere, quia virtus de illo exibat & sanabat omnes: & sunt illi qui Deū inuocant quādo infirmātur, & in sanitate obliuiscūtur. Io. 5. Ecce sanus factus es, iam noli peccare ne deterius tibi aliquid cōtingat. Luc. 11. Fiunt nouissima peio ra priorib. Quinti propter doctrinā sanctā, vt discip. Io. 6. Ad quē ibimus? verba vitæ æternæ habes. Legitur de nau ris animalīū, q̄ elephantes quādo ægrotant colligūt herbas salutife

salutiferas, vt sanētur: & sic nos dei doctri. & verba: Sap. 16. Etenim neq; herba, neq; malagma sanauit eos: sed tuus do mino sermo, q. d. sanat omnia. Pl. 106. Misit verbū suum, & sanauit eos, Seneca: Mella sequūtur mulcē propter dulcedi nem. Et sic nos dei verba, quæ sunt dulciora melle. Pl. 118. Quā dulcia faucibus meis eloquia, &c. Io. 6. Dñe ad quē ibimus, &c. Sed heu aliqui nō sentiūt istā dulcedinē, quia prius saturati sunt auaritia, superbia, luxuria, & sic de aliis. Ber. Dulcia non possunt esse verba Dei in faucibus animæ, in quib. est amaritudo nequitie corruptainiquitatis febrī. Prou. 2. 7. Anima saturata calcabit fauū. ¶ Tunc subdit, *Vidit multitudinem magnā venientē ad se.* Vidit oculis misericordie & pietatis, nam eius videre est misereri. Io. 11. Veni & vide, & lachrymatus est Iesus. Ecce pietas. *Dicit ad Philippū, Vnde ememus panes, vt māducēt hi?* ¶ Hic Christus ostēdit prouidentīā & curā, quā habet super omnē creaturā. De qua 1. Pe. 5. Om nem sollicitudinē vestrā proiciētes in eū. Et ostēdit in hoc quia nō dixit propter se, quia in textu dicitur: *hoc dicebat ten tans eum.* Ipse enim sciebat quid esset facturus, quia suos nō erat reli cturus, sicut & hodie facit. Pl. 54. Iacta cogitatū tuū in dño, & ipse te enutriet. Nā triplex est esse, s. naturæ, gratiæ & glo rię: Ideo dat triplicē cibū, s. naturalem, spirituale & æterna lem. Naturalem & materiale ad conseruationem naturæ. Pl. 135. Qui dat escam omni carni. Hūc petimus, Mat. 6. Pa nem nostrū quotidianū. Secundò dat cibū spirituale, quo nutritur spiritus, s. verbū Dei. Mat. 4. Non in solo pane vi uit homo. Tertio cōsideratur homo secundū vtrunq; s. per vnionem corporis & animæ post resurrectionem. Et sic dat deitas fructiōē Iesu Christi. Hic cibus cōseruat omnes cle ctos in esse gloriæ æternæ in cœlo. Vt hoc autem posset nobis prouidere æternus pater, misit filiū suum qui proposuit seipsum nobis in sacramēto altaris cibū salutis æternæ. Io. 6. Ego sum panis viuus, &c. Et qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Nam in hoc sacramēto tres sunt substā tiz, vt corpus, anima & deitas. A corpore habemus corrobora tionē vitæ naturæ, ab anima Christi in qua est plenitudo gratiarū, accipimus omnia necessaria ad vitā gratiæ, vt est fides, spes & charitas, & septem dona spiritus sancti. Ideo de cibatione panū legitur rer. Euangeliū in anno, ad denotan dum, q̄ cibatur nos triplici pane, vt cibo naturali, spiritali & æternali. Ideo omnes debemus fiduciam prouidentie ponere

in Deū de tēporali sustentatione, de quo Ier. 17. Benedictus vir qui cōfidit in dō. & erit dñs fiducia eius, & erit quasi lignū quod trāsp̄lantatur super aquas: quod ad humorē mittit radices suas, & nō timebit, cūm venerit æstus. Sicut em̄ ex aquis lignū humorē trahit, & ex humore fructū, sic homo ex Deo victū. Et istā fiduciā prouidētiæ debemus recipere ex tribus. Primò, ex paterna cōditione, ad patrē enim pertinet prouidere filiis suis. Luc. 11. Quis filius patrē petit piscē, nūquid pro pisce serpentē dabit illi? Si ergo vos cūm sitis mali, nostris, &c. quantò magis pater vester de cœlo? Mat. 6. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Ideo Ps. 102. Quomodo miseretur pater filiorū, &c. Secūdo, istā fiduciā debemus habere in priori cūctiōne, quia prius factū est q̄ cibauit Eliam per coruū circa torrentē Carith. 3. Reg. 17. Desiccato verò torrente, nō reliquit eū dñs, sed dixit Elia: Vade in Sareptā Sidoniorū. Præcepi enim ibi mulieri viduæ, vt pascat te. Et factū est, hydria farine nō defecit, nec lechytus oleo. Tertiò, debemus recipere illam fiduciā ex liberalitatis dispensatione, quia ita liberalis est dñs q̄ nō solū rationabilib. sed etiā irrationabilibus prouidet. Mat. 6. Respicite volatilia cœli, qm̄ nō serūt neq; met. neq; cōgregāt in hor. &c. Ideo Ps. 144. Aperis tu manū tuā, &c. Et 1. Reg. 2. Dñs pauperem facit, & ditat, humiliat & subleuat. Ergo ponere debes in eum fiduciā. Prou. 3. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudētiæ tuæ. Dicit nāq; Aug. Maxima infania est, hominē frummosam vitā ducentē, mutabili carni & spiritui cōfidere, vt aliqui faciūt, qui ex diffidētia loquuntur verbū Christi. *Vnde ememus panes, vt hi manducēt?* f. filij & familia. Ideo vt manducēt, emunt & vendūt cum peccato: & nō cū iustitia, per vsuras, falsitates, mendacia, & sic de aliis. Dicentes: *Vnde ememus panes, vt hi manducēt?* Nota aliqui acquirūt & requirunt eorū panē per vsurā. Et primi sunt hi, qui emunt frumentū ante tempus messis, dum est in agro pro modico pretio, quod nō dubitatur quin tempore messis plus sit valiturū, est vsura. Si autē probabiliter dubitatur, vtrū plus vel minus potest valere, non est vsura, vt patet extrā de vsuris. c. in ciuitate. Secundi sunt, qui propter dilationem tēporis carius vendunt quā valet vel valere possit. Et hoc est vsura, vt patet extrā de vsura. c. consuluit. Tertij sunt qui tēpore messis vel post, vel tēpore vindemiæ, nō propter necessitatē, sed cupiditatē

anno

annonam vel vinum cōparant, vt postea carius vendant, & vnus ex auaritia tantū congregat, vt alij omnes compellantur ab ipso emere ad libitū suum. Tales grauius peccāt, & tale lucrum recipiūt, vt habetur 13. q. 4. quicunq;. Si autem propter cōmune bonum emeret, vt Ioseph, vt venderet populis tēpore necessitatis, hoc est meritoriu. Si autē emeret ad suā necessitatē, ne postea carius emeret, & si postea carius venderet, sicut in foro venditur q̄ nō indiget sicut credebat. Hoc etiā est licitum, dum non intendebat emere vltra necessitatē: Itē si aliquis emit ex pietate, & ex lucro venditionis habeat vnde subueniat pauperibus, dūmodo hoc moderatē faciat, sic q̄ propter caritātē communitas nō lædatur. Item si aliquis secundū iustitiā commutationem faciat, vt mercatores possunt pro labore suo recipere, dum nō intendunt caritātē inducere, maximē cū aliud genus mercantiæ non noscūt. Si autē ex auaritia & cupiditate caritatis emat, tunc peccat contra iustitiā & communitatē. Nota vsurarius est peior fure, ille recipit mobilia bona, vsurarius vero hereditaria. Itē peior est Iuda, quia reportauit pecuniā. Et peior est aliis peccatoribus, quia aliquādo cessant vt in tempore festiuo & in loco sacro: vsurarius omni tēpore nō cessat. Ideo destitutus est gratia Dei & suffragiis omnium sanctorū. ¶ Ideo publici vsurarij à iure plectuntur quadruplici pœna. Primo ex cōmunicatione, si moniti nō desistant, vt habetur extrā de vsu. c. præterea. Secūdo sacramentū eucharistiæ tam in vita quā in morte eis denegatur, nisi restituant, extra de vsu. c. quia in omnibus. Tertiò denegatur eis sepultura, eodē c. Quartò oblatio ab eis nō recipitur. ibid. Act. 8. Pecunia tua tecū sit in perditionē. Et sicut nō quiescit ab vsura hīc, sic nec in futuro à pœna. Secūdi furantur eorū panē. Et sunt qui habent falsa pondera & mensuras & vlnas, sed nō rectē mēsurant: & sic furātur proximos. quod prohibet Apost. 1. The. 4. Videte ne quis supergrediatur neque circūueniat in negotio fratrem suum. Luc. 6. Eadem mēsurā, &c. Sap. 11. Per quæ quis peccat, &c. Si das pauperi aut diuiti malam ceruissiam, punieris, Mat. 25. Quod vni ex minimis meis fe. &c. Tertij acquirūt panem per prædā. Tales peiores sunt furibus quā manifestē peccare peius est, quā occultē. De quo S. Tho. 2. 2. q. 66. Violentia est magis contra voluntatē, quā ignorātia. Item secundò per rapinam non solū infert damnum in rebus, sed etiam in persona.

Idē

Ideo 14. q. 5. Pœnale est occultè auferre, multò maioris pœnæ est viùbilitè eripere: est enim rapina quasi homicidiù. Eccl. 34. Qui auferit in sudore panè, quasi qui occidit proximù suum raptor auferit vitã, homicida infert mortè. Isa. 33. Væ qui prædatis nõnne & ipse prædaberis? s. læticia æterna, cum dicitur, Matth. 25. Ite maledicti. Efuriui, vos rapuistis. Isa. 61. Ego dominus diligēs iudiciù & odio habēs rapinã. Gre. Si in inferno sepultus diues, qui sua bona bene acquisita pauperibus nõ dedit, qua pœna mulctabitur, qui aliena abstulit? Quarti panè per laborè fidelem acquirút. Gen. 5. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, nõ alieno, Job 5. Homo nascitur ad laborè, &c. Psal. 127. Labores manuu tuarù mãducabis, &c. ¶ Sequitur: *Hoc autem dicebat tentans eum.* Nota, di. Gl. super Ps. 25. Proba me deus & tenta. Aliter tètat deus, aliter homo, aliter diabolus. Tentat Deus salubriter, homo bonus vitiliter, sed diabolus, caro, homo malus hostiliter. De primo Gen. 22. Tètavit Deus Abraham. De secúdo híc: *Hoc autem dicebat tentans eum.* De terciò Greg. Diabolus cõtinuè tentat, &c. Sed di. tamen habetur Iac. 1. Deus neminem tentat. Resp. Tentatio est duplex. Prima est probationis, & ita Deus tentat sanctos, non vt ipse Deus per hoc capiat notitiã, sed vt ipsi seipfos probent, vt sibiipfis innotescant. Vnde Augu. super Psal. Tentaris, vt exercearis, probaris vt qui nesciebaris, à temetipso inueniaris, & hanc tentationè propheta petiuit in Psal. 25, di. Proba me domine, &c. & taliter Abraham est tentatus. Deuter. 13. Tentat vos dominus Deus vester, vt palam fiat vtrù diligatis eum, an non. Alia est tètatio deceptionis, illa vnusquisq; tentatur à concupiscentia sua. Et hac tètatione Deus neminè tentat. Hæc autem tentatio deceptionis fit à tribus, s. à carne, mundo, & diabolo. Primò, à carne. Gala. 5. Caro concupiscit aduersus spiritù. Greg. in Moral. Nos gerimus laqueum nostrù. Aug. Inter omnia Christianorù certamina duriora sunt castitatis prælia. Secúdo, à diabolo. 1. Pet. 5. Aduersarius vester diabolus, &c. Tercio, à mundo. Io. 16. In mundo pressurã habebitis. Augu. Nemo in hac peregrinatione potest viuere sine tentatione. Innoc. Si tentatus est Saluator, nõn mirù si peccator. Iac. 1. Beatus vir, qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

FINIS.

PARS

PARS AESTIVALIS ENARRATIONUM DE SANCTIS.

¶ De S. Philippo & Iacobo.

ENARRATIO I.

NON turbetur cor vestrum neque formidet. Io. 14. ¶ In sum. Euang. duo innuuntur. Primò, timorosa remotio directæ turbationis, ibi: *Non turbetur.* Secúdo, subiungitur diuersa mãsio cœlicæ habitationis, ibi: *In domo patris me mãsiones multæ sunt.* De primo dicit: *In illo tẽpore, s. post cœnã, cum dixit Christus discipulis de sui traditione, & Petri negatione, & de eorum fuga, tunc discipuli fuerunt turbati.* Ideo Saluator consolabatur eos, dic. *Non turbetur, &c.* ¶ Pro quo sciendum, turbatio est triplex. Prima laudabilis, secúda tolerabilis, tertia vituperabilis. Prima est laudabilis, s. cum homo turbatur de peccatis. De qua Ps. 47. Ipsi videtes, s. peccata, turbati sunt, cõmoti sunt, tremor apprehendit eos. Illa est bona turbatio quia signũ salutis. De qua Apost. 2. Cor. 7. Gaudeo propter vos, quia contristati estis ad pœnitentiã. Nam hæc turbatio & tristitia delet vitia. Vnde Hiero. Nulla culpa deletur nisi tristitia anxietur. Hoc considerãs Dauid di. in Psal. Cõturbata sunt omnia ossa mea à facie peccatorù meorum. Nam sicut turbatur oculus collyrio, vt clarius videat, sic turbatio de peccatis & de offensione Dei perducit hominè ad claritatè visionis diuinæ. Vnde Apost. 2. Cor. 7. Quæ secúndum Deù est tristitia pœnitentiã in salutè stabilè operatur. Secúda turbatio est tolerabilis, s. de morte, quæ dũ fit secúndum imperiũ rationis & nõ contra imperiũ, tunc est tolerabilis, vt dicit Damaf. Si verò progreditur vsq; ad perturbationè rationis & à sua rectitudine, tunc potest fieri vituperabilis, vt dicit poëta: *Qui mortem metuit amittit gaudia vitæ.* Quia est signũ quòd diligit nimiu præsentè vitã, quod prohibetur 1. Ioan. 2. Nolite diligere mundũ. Nã licet naturale est timere mortè, debet tamen fieri secúndum imperium rationis, & non contra rationè. Et sic de morte & recessu magistri turbatio erat in discipulis. Vnde Simò de Cassia. Quæ causa maior turbationis & tristitiæ quàm turbari à dilecto qui nõ potest falli nec fallere? Tertia turbatio est vituperabilis, s. pro amissione rei tẽporalis in solitudine auaritiæ. Vnde

Vnde Psalm. 100. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapiētia eorū deuorata est. Nā tales sunt quasi attriti in ratione. Vnde Psal. 15. Cōturbat domū suam, qui se-
ctatur auaritiā. Nam tales non quiescunt in mētibus eorū. Vnde Ier. 48. Turbati sunt in mari, præsolicitudine quiescere non poterūt: nā vt dicit Tullius, Tota vita auari hominis est plena miserix & doloris. Nam sicut fons turbatur pede, vt non resplendeat imago: sic turbatio auaritiæ obfuscatur charitatē rationis. Talem turbationē habuit ille iuuenis cui dixit dominus, Matth. 19. Si vis perfectus esse, vēde omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Ille autē tristis abiit, erat enim multas habēs diuitias. Ideo 2. Cor. 7. Seculi tristitia mortē operatur. Nā est signū quod tales plus diligūt tēporalia quā aterna. Propter q̄ dicit Eccl. 30. Tristitiā longē repelle à te, multos occidit tristitia, & non est vtilitas in illa. Item turbatio vituperabilis non solum oritur ex auaritia & sollicitudine, sed etiā oritur ex indiscreto præcepto prælatorum. Vnde de Saul dixit Ionathas, 1. Reg. 14. Pater meus turbauit terrā, quia præcepit quod nemo gustaret cibum vsque ad vesperras. Et sic erant attenuati, quod non poterāt persequi inimicos. Saul interpretatur aburens: sic qui potestate abutitur, mala multa in cōmunitate operatur. Et sic fecit Dauid 2. Reg. 24. qui misit numerare populū. Propter quod dominus misit pestilentiam in Israel de mane vsq; ad tēpus constitutū, & mortui sunt ex populo à Dan vsq; ad Bersabee 70. millia virorū. Nam dicit Apost. 2. Cor. vlt. de prælatis: Dedit eis potestātē in ædificationē, & non in turbationē & destructionem, qualem turbationem in cōmunitate fecit Achab: vt dixit Elias regi Achab, 3. Reg. 18. Non ego turbauī Israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquisti viā domini. Tertiō, turbatio vituperabilis etiā causatur ex inobedientia subditorū: & sic totus exercitus turbatus est propter furtum Achior, Ios. 7. cui dictum est, Quia turbasti nos, cōturbet te dominus. Et sic hodie propter inobedientiā mandatorū Dei turbatur cōmunitas. Vnde Eccl. 28: Vir peccator turbat amicos. Quartō, talis turbatio oritur ex verbis bilinguis. Vnde Eccl. 28. Sufurro & bilinguis multos perturbat pacē habētes. Ciuitates muratas diuitum destruxit. Et subdit: Beatus qui rectus est à lingua nequā. Quintō, talis turbatio oritur ex pertinacia. Ideo Eccl. 11. Attēde tibi à pestifero, fabricat enim

enim mala, i. propriū sensum habet. Ideo ibid. dicitur. De ea re quæ te non molestat ne certaueris. Nam sicut à scintilla vna egreditur ignis: sic ab vno dolo augetur sanguis. ¶ Tunc subditur, *neque formidet, s. amissionē terrenā.* Psal. 48. Ne timueris cum homo factus fuerit diues, & cū multiplicata fuerit gloria domus eius: quoniā cum interierit, nō sumet omnia, nec descendet cū eo gloria eius. Anima eius in vita benedicetur, sed in futuro nō. *Neque formidet, s. persecutionē.* 2. Tim. 3. Omnes qui piē volūt viuere in Christo, persecutionē patiūtur. Dicit nanq; Gre. Cum cognosco Iob pēnā pati in sterquilinio, Ioannē esurientē in eremo, Petrum extēsum in patibulo, Iacobū decollatū gladio, cogito qualiter Deus in iudicio cruciabit reprobos, q̄ ita affligit suos electos. Tunc subdit: *Creditis in Deū, & in me credite, q. d. secundū Chry.* Si turbamini ppter formā serui. i. humanitatē, quā timetis per mortē perire, nō turbemini propter meā deitātē, quia et si moriar vt homo, resurgā, quia Deus sum: qui etiā post tribulationē & mortē remunerare & lætificare possum. Nota ponit fidē remediū contra turbationē, quia fides purgat oculū cordis. Act. 15. Fide purificās corda eorū. Dicit Hier. Fides clarificat & serenat, vt appareant pericula quæ in tribulatione latebāt. ¶ Nota Aug. super hoc verbo: *Creditis in Deū, dicit: Aliud est credere Deum, aliud in Deum, aliud Deo.* Credere Deo, est credere ea esse vera quæ Deus loquitur: hoc nō saluat, quia hoc faciunt mali. Sed credere Deum, est credere quod Deus est. Et hoc credit diabolus. Iac. 2. Diabolus credit & cōtremiscit. Sed in Deum credere, est credēdo Deum diligere, & in eū ire, & ei firmiter adherere & eius mēbris. Et hoc est proprium bonorū: non illorum qui agunt multa maleficia, quorū fides est corrupta & mortua. Vnde Iaco. 2. Fides sine operibus mortua est. Ideo Ios. Beatus est qui rectē credit, rectē credendo bene viuunt, bene viuendo rectā fidem custodit. Hæc fides est remedium contra omne turbationis periculum, vt di. Aug. super Ioā. Virrus fidei qua creditur in patrem & filium, est potentior omnibus periculis, quæ fidelibus accidere possunt. Ideo 1. Io. 5. Hęc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra, vt fecerūt sancti apostoli & martyres, de quo Heb. 11. Sancti per fidem vicerūt regna. Idcirco hortatur eos ad fidē, dic. *Creditis in Deum, & in me credite, q. d. secundum Aug.* Id est consequēs est, quod in me credere debeatis, quia ego sum creator & redem

redemptor vester & remunerator. Nā nullus potest verē in Deum patrē credere, nisi etiā credat in filiū, quia filius est eiusdē naturæ & eiusdē essentiæ cū patre. Ideo di. Io. 5. Qui non honorificat filiū, nō honorificat patrē qui misit illum. Ideo Athan. Necessariū est homini ad æternā salutē, vt incarnationē quoq; domini nostri Iesu Christi fideliter credat: nam sine hac fide nō est salus. Vnde habetur in can. 23. q. 1. Quia nisi soliditatē fidei quis tenuerit, diuinā præsentiam nō cognoscit. Ideo Aug. de verb. do. Ambula per fidē, & peruenies ad speciem, s. visionis diuinæ, de quo Ioā. 11. Qui credit in me, etiā si mortuus fuerit, viuet. ¶ Dixi, secundō subiūgitur diuersa māssio cœlestis habitationis, ibi: *In domo patris mei mansiones multe sunt.* ¶ Nota duplex est domus Dei. Prima est Ecclesia militās. 1. Tim. 3. Scias quomodo in domo Dei te oporteat ambulare. In hac domo multæ mansiones sunt, i. multi homines, in quibus Deus manet per fidē. Ier. 14. Tu autē in nobis es domine, s. per fidem, Eph. 3. Dico Christū habitare per fidē in cordibus vestris. Secunda est Ecclesia triūphans, 2. Cor. 5. Habemus domū nō manufactā in cœlis. P. sal. 35. Replebūtur vbertate domus tuæ. In hac domo māssiones multæ sunt, secundū diuersitatē meritum. Aug. Vnaquæq; anima pro meritis suis illic honoratur, secundū q̄ amplius in merito se dilatauit, 1. Cor. 15. Stella differt à stella in claritate, &c. Licet enim obiectū beatitudinis est vnū, s. Deus, & idē denarius diurnus qui datur omnibus in vinea domini laborantibus, attamen vnus excedit aliū in dignitate & claritate æterna. ¶ Primò, per cognitionem quātō amplius quis cognouit Deū per veritatē fidei, tantō intērius cognoscet per visionē. Secūdd, quantō quis Deo fretus fuerit per amorē, tantō amplius perfruetur illo per charitatē. Exēplum de fonte, qui maius vas habet, magis recipit. Et nō erit inuidia. Ber. Quod meū per laborem, tuū p̄ amorē. Aug. Vnusquisq; quod in se nō possidet, in alio possidere gaudet. Greg. Vnicuiq; sufficit quantū recipit. De hac domo di. P. sal. 26. Vnā petij à domino, hanc requirā, vt inhabitē in domo domini. Et quid ibi acturi sumus, di. P. 83. Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorū laudabunt te. Subdit: *Si quo minus, i. si esset aliquis defectus; dixissem vobis, quia vado vobis parare locum.* Sed dic. Tamen dicitur Mat. 25. Venite, possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Simon de Cassi. Parauit ab æter-

no pat

no pater prædestinādo, filius in humanitate patiedo, & impediētū, s. culpæ & pœnæ, remouēdo, & in cœlū ascēdēdo. Nā licet essent ab æterno prædestinati, tñ beatitudinem nō consequerentur, nisi per gratiā quæ datur tēporaliter in præsentī. *Et si abiero & præparauero vobis locū.* Gl. Nō q̄ in gloria cœlesti quid præparauit, sed post ascēsiōnē dñi spiritum sanctum misit, per quē præparamus ad consecutiōnē beatitudinis. *Iterum veni ad vos, & accipiā vos ad meipsum,* vbi aliqui hæretici dixerunt, q̄ electi nō assumentur vsq; ad diem iudicij. Hoc est contra Apost. Philip. 1. Cupio dissolui & esse cū Christo. & 2. Cor. 5. Si domus nostra terrestris destructa est, habemus domū nō manu factā in cœlis. Sed sic est intellegendū: *iterū, s. in morte, accipiā vos ad beatitudinē animæ, in iudicio verò ad beatitudinē corporis & animæ: vt vbi ego sum, quia ante suā passiōnē iā erat beatus quantum ad animam: & vos sitis.* Simon de Cassia: O ineffabilis dilectio, nō contentus consortio angelorū, sed homines intantum pensauit, vt in terram descenderet & pereuntes quæreret, vt in domo paterna secū habitarent, vt nobis participans in humanitate, vt secū essemus participes in diuinitate. *Et quo ego vado, s. ad patrē, & viā scitis, s. mortem & passiōnem.* Simō de Cassia. Intelligitur quò ad debitū, i. scire debetis, ipse enim sciuit eorū desideria: idē dedit eis occasiōnē interrogādi: *Dicit ei Thomas, Domine nescimus quo vadis, s. in speciali, licet in generali, quomodo possumus viā scire?* Dicit Simon de Cassia: Laudabile est, confiteri ignorantiam propter acquirere scientiam. ¶ *Respondit Iesus: Ego sum via, veritas & vita.* Via inobliqua bilis, cyn vveg der keyn krum hat. de qua Ier. 6. Interrogate quæ sit via recta & ambulate in ea. Hæc via est Christus & eius vita in humanitate. Vnde Augustinus: Christus in humanitate factus est nobis via ad diuinitatē. Hæc est via de qua Deut. 6. Non declinabitis nec ad dexterā neque ad sinistrā, sed per viam ibitis, quam præcepit dñs deus vester. Ille declinat ad dexterā qui dicit Christum esse deum. Ille ad sinistrā, qui negat humanitatem. Sed ille tenet medium, qui fatetur vtrumque, s. Christum deum & hominem. Hæc est via, de qua P. sal. 118. Beati immaculati qui ambulant in via, i. in Christo. Nam omnes aliæ viæ ducunt ad inferos, hæc sola est via recta, quæ ducit ad cœlos. Vnde Pro. 4. Viā sapientiæ monstrabo tibi, quam cū ingressus fueris, non habebis offendiculū. Secundō Christus est veritas infalli-

Pars Actiual.

C c c

bilis, quia nec fallitur nec fallere potest. Vnde Simon de Cassia ipse est, à quo verum est omne quod verum est. q. d. ego sum veritas omnia vincens, à nullo deuicta. Ipse enim dicit Lucæ 21. Cælum & terra transibunt, &c. Quia ipse est de quo Psal. 144. Fidelis dominus in omnibus verbis suis. Tertiò, Christus est vita imperturbabilis, vita desiderabilis, vita sine morte, consolatio sine mœrore. de qua Psal. 33. Quis est homo qui vult vitam, desiderat dies videre bonos? Per quam vitam deuenimus ad vitam æternam. De quo subdit in textu: *Nemo venit ad patrem nisi per me.* q. d. Misus sum in mundum à patre, si vultis eum cognoscere, tunc per me cognoscere debetis. Et subdit, *Si cognouissetis me, sciretis quo ad diuinitatem, & patrem meum utique cognouissetis,* q. d. Si filius crederetur æternus, tunc & pater. *Amodo cognoscetis eum & vidistis,* s. à tempore passionis, quia aperuit eis sensum vt intelligerent scripturas. Lucæ vlt. Et tunc habuerunt pleniorē notitiā de mysterio diuinitatis. vel sic: *Amodo cognoscetis eum.* s. per spiritum. quia ille vos docebit omnia Io. 16. *Et vidistis eum,* i. aliqui vestrū iam viderūt eum, i. intellexerunt. Nā qui rectē cognoscit filiū per fidem, in ipso cognoscit patrē, quia dicit Ioā. 10. Ego & pater vnū sumus: nā sicut splendor facit cognoscere lucē à qua procedit: ita Christus facit cognoscere patrē, quia est splendor gloriæ. Heb. 1. Sed quia de hac notitia non omnes erant informati, sicut Philip. qui æstimabat patrē in substantia sine persona filij videri oculis corporalibus, ideo ait: *Domine ostende nobis patrem.* Chry. Quòd corporalibus oculis voluit videre, recepit ex Isa. c. 6. Vidi dominū facie ad faciē. sed illa visio non fuit in diuina substantia, sed in subiecta creatura, vt dicit Aug. in 2. & 4. de trini. & Io. 1. Deū nemo vidit vnquā. Exo. 33. Nō videbit me homo & viuet. Ideo dicit Simon de Cassia: Multū errabat à veritate, si patris ostensionem poscebat ad oculū, cum nō solūm corporalis oculus sed, etiā glorificatus nō sit credendus posse intueri diuinitatē: nam anima sola quādo glorificata fuerit, intuitiuā visionē atq; fruitionē diuinitatis habebit, non impiedietur glorificato corpore in quo erit. Si autem Philippus poscebat ad intellectū videre diuinitatem, etiam errabat, si quærebat aliter quā per fidem, quia non viator & comprehensor poterat simul esse. Si in futuro erat petitio, s. in patria vt ostenderetur: tūc non incongruē precabatur, quia dicit August. lib. 1. de trini.

Nam

Nam vos implebit cū vultu suo, vt nihil amplius requiratur. Et ergo secundum hunc sensum bene dixit Philippus. *Domine ostende nobis patrem & sufficit nobis,* quia ibi erit omnis sufficientia sine omni defectu, vt dicit Bern. Amabimus sine modo, videbimus sine termino, cohabitabimus sine medio, videbimus ad voluptatem, fruemur ad iucunditatem, habebimus ad voluntatem. In ratione erit plenitudo lucis, in voluntate multitudo pacis, in memoria continuatio eter nitatis. O quā multa mansiones erunt in domo æternitatis. Primò ibi erit iucunditas sine mœrore, ibi vita sine morte, ibi lætitia sine tribulatione, ibi æternitas sine fine. Ad quam æternitatem perducatur, &c.

De sancta Cruce.

ENARRATIO I.

Peccata nostra ipse tulit in corpore suo super lignū: vt peccatis mortui, iustitiā viuamus. 1. Pet. 2. In quibus verbis duo innuuntur. Primò magna acerbitas Christi passionis, ibi, *Peccata nostra.* Secundo subditur mira vtilitas nostræ saluationis, ibi: *vt peccatis mortui.* &c. De primo dicit, *Peccata nostra pertulit,* pœnam peccatorū nostrorū perfectē tulit. Aug. Si æquē pensatur culpa hominis & pretiū redēptionis, nō tantū distat Ortus ab Occidente, & centrū terræ à summo cœli cardine. In hoc tantū valet, i. plus soluit q̄ debuit. Psal. 129. Copiosa apud eum redemptio. Subdit, *in corpore suo super lignū.* Ecce pœnalitas & acerbitas Christi passionis, quia eius pœnalitas tāta fuit, q̄ nō potest bene explicari ab homine. Pl. 87. Oēs fluctus tuos induxisti super me. Gl. i. omnia quæ de passione eius prophetata sunt, euenerunt. Nā sicut eius natura quantum ad tēneritatē, omnium hominū naturā incōpatibiliter excessit, sic eius passio aliorū passionē. Thre. 1. Videte si est dolor similis, &c. Ideo di. Augu. Caput nostrum intueamur, multi martyres talia passi sunt, sed nihil horū reluet quō caput nostrum, quia Christus nullā consolationē recepit in sua passione, & voluit sibi hoc miraculosē in passione subtrahere q̄ ex eius gratia dignatus est suis martyribus tempore passionis elargiri. Nā quātō eis durior fuit tribulatio, tantō martyrij maior interior consolatio. Vnde S. Laurentius super cratere affatus dixit, Carbones tui refrigerium mihi præbent. Et S. Tiburtius, dum nudis plantis super carbones ignitos duceretur, ait, Videor mihi super flores roseos incedere. Sed in Christo nulla talis cōsolatio, ideo dicit, deus deus me⁹ quare me dereliquisti? Et sic patet accr-

bitas passionis in ligno. ¶ Hoc lignū crucis figuratū est multipliciter in veteri lege. Primò Gene. 22. Abrahā colligauit Isaac & posuit eū super struem lignorum, & post hoc seminis multiplicatio ei promittitur. Et sic multiplicatio Christianorū facta est. Io. 12. Si mortuū fuerit, fructū multū affert: sicut stellæ cœli & arenæ maris. Boni Christiani p̄ stellæ, mali per arenā, quia isti erūt in cœlo vt stellæ, mali in inferno vt arena in profundo maris. Secūdo figuratur Exo. 15. Ostendit ei lignū, quod cū misisset in aquas, in dulcedinē versæ sunt aquæ, i. tribulationes. Ps. 68. Saluū me fac deus, quoniā intrauerūt aquæ, i. tribulationes. Sed ad dulcorationē tribulationis est efficax lignū sanctæ crucis & cōsideratio dominicæ passionis. Gre. Quicquid tribulationis terrena propinat aduersitas, leue erit si inspiciatur quid biberit in crucis patibulo qui inuitat nos ad cœlū. Tertio figuratur Num. 21. in palo in quo serpens, &c. Cassio. Crux victoria Christi, perditio diaboli, infernorū destructio, celestiuū reformatio, mors infideliuū, vita iustorū. Amb. Fugatur timor corporalis, vbi p̄tegit dulcor dominicæ passionis. Nā hoc cōtra signū nullū stat periculū. Quarto figuratur 1. Reg. 17. Dauid tulit baculū in manibus & collegit sibi quinque lapides lymphidissimos de torrente, & misit in perā pastorale: & significat baculū crucis & quinque vulnera, Gen. 22. In baculo meo trāsui Iordanē istū. Iacob pauper venit in Mesopotamiā, sed cū duabus turmis rediit: sic cū turma Gētū & Iudæorū rediit Christus de victoria in cruce habita. Quinto lignū crucis figuratur Hest. 5. Amā parauerat lignū Mardocheo & per se in eo interiit: sic diabolus nobis dānationem parauit in ligno trāsgressionis, sed victus est per lignū crucis. De quo Gre. Qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur. Vnde & Aug. Domuit orbē, vicit diabolū, nō ferro sed ligno. Sexto figuratur lignū crucis Dani. 4. Ecce arbor in medio terræ, cuius lōgitudō pertingebat ad cœlū, & latitudo ad terminos terræ, esca vniuersorū in ea erat. Per arborē medio terræ, intelligitur crux Christi in medio terræ. De quo Ps. 73. Operatus est salutē in medio terræ. Hæc arbor attingebat cœlū, q̄a per crucē Christi oēs nos oportet ascendere. Matt. 10. Qui nō accipit crucē suā & sequitur me, nō est me dignus. In hac arbore pendebat esca omniū animaliuū, i. omniū fidelium, quia Christi corpus nobis datur in cibum. Et omnes volucres cœli, id est, fideles nificāt in

ca.

ca. Ber. Cū premit caro, cū pulsat turpis cogitatio, recorde crucis & vulnerū Christi, resurgo & respisco. Nō inuenimus in omnibus tēporibus tam efficax remediū, sicut ad vulnerū Christi refugiū. Septimò figuratur Cant. 3. Ferculū fecit sibi rex Salomon: & dicitur à fero fers, quia fertur de loco ad locū: & figurat Christi crucē, quæ fuit lectus in quo requieuit Christus. Isa. 28. Coangustatum est stratū. Reuera angustū quia posuit pedē super pedē, & non habuit vbi caput suū reclinaret. Matt. 8. Vulpes foueas habent, &c. quod figuratū est Ge. 49. Iacob finitis mandatis quibus filios Israel instruebat, collegit pedes super lectulū & abiit. Spiritualiter, per Iacob qui interpretatur supplantator, intelligitur Christus qui supplantauit hostē nostrū diabolū, hic col legit pedes in lectulo crucis, & obdormiuit moriendo. Nam sicut quādo magni dñi in meridie se reclinant ad dormiendū, solent fenestræ claudi, vt quietius dormiāt: sic Christus dormiēs in lectulo crucis, fenestra mundi videbatur clausa quā tenebræ factæ sunt per vniuersam terram ab hora sexta vsq; ad horā nonā. Hic est lectus de quo Mat. 24. Erūt duo in lecto vno, s. diuinitas & humanitas. Vna sumebatur ad pœnā, s. humanitas: & alia relinquebatur libera, s. diuinitas. Hoc est lignū pretiosum inter omnia ligna syluarū, vt canit Ecclesia, in qua salus nostra pepēdit, vt dicit Eusebius. Tota salus nostra mentis & corporis pepēdit in ligno crucis. Hoc est lignū, cū quo fit defensio contra diabolū, vt dicit Isid. de sum. bo. Si pcellis mūdi & diaboli inuolueris, lignū ascēde crucis & liberaberis: vt legitur exēplū de Iudæo signante se signo sanctæ crucis, & diabolus nō præualuit cōtra eū. ¶ Dixi secūdo subiungitur mira vtilitas nostre saluationis, ibi, *Vt peccatis mortui iustitie viuamus.* Aug. Quid est peccato mori, nisi opera maligna in nobis dānare, & hoc miserabile seculū fugere, & diabolū cū omnibus pōpis debellare? Nā sicut homo mortuus nulli detrahit, nemini molestus existit, nō inuidet, nō superbit, & sicut in mortuo nō est sensus neque motus: sic in eo quod est mortuus mūdo & peccato, nō est interior affectus criminis nec exterior. Nō in possumus esse sine peccatis de lege cōmuni vt motus penitus nō assurgat, q̄a di. Amb. Nulla mēs, nulla anima est, quæ nō recipit agrestes motus cogitationū malarum. Ideo Bern. Quantum vis in hoc corpore manens profeceris, erras si vitia putas emortua, & non compressa magis, velis nolis, inter fines

tuos habitat Iesus. Subiugari pōt, exterminari nō pōt. Attamē de lege speciali est possibile, vt aliqs attingat ad statū tātā perfectionis, vt habeat corpus emortuū, & ab omnibus morib. illicitis alienū, vt dicit Io. Cassia. in collat. patrū colla. 2. Subdit, *vt iustitiā viuamus, i. virtutib. insistamus.* Nā dicit Hier. Omnes virtutū species nomine iustitiæ cōtinētur. Et hæc est crux spiritualis, s. peccatis mori & iustitiæ viuere, habēs quatuor cornua. De quib. Ber. Quatuor sunt cornua crucis spiritualis superius obediētia, inferius humilitas, à dextris charitas, in sinistris patiētia, & sic p̄ficitur crux tua. De qua Mat. 16. Qui vult venire post me, abneget semet ipsum, & tollat crucē suā. dicit Gl. sup Apo. ad Gal. 5. Cōgruit nostræ deuotioni, vt dñi crucifixi passionē celebremus, reprimēdarū carnaliū voluptatū nobis crucē faciamus. In hac cruce semp p̄dere debet Christianus, vt sit fixus clauis, i. p̄ceptis iustitiæ. Nā dicit Maximus, Vita omnis Christiani, qui secūdū euāgeliū vixerit, crux est atque martyrium. Et ab hac cruce spirituali nō debemus descēdere, sed vsq; in finē perseuerare. De quo Ber. Neminē audiamus, nec carnē neq; sanguinē à cruce descēdere suadentē, sed perseueremus, quousq; deponāmur. Quod nobis cōcedat pater, &c.

De Ascensione domini.

ENARRATIO I.

D Omnis quidē Iesus postquā locutus est eis, scēdit in celū. Mar. vlt. In summa euāgelij duo innuūtur. Primò, amabilis Christi apparitio. Secūdò, subiūgitur mirabilis eius ascētio. De primo dicit: *in illo tempore, s. in die ascētionis, recūben- tibus vndecim discipulis, s. in cœnaculo, in quo māducauit Christus cū discipulis ante passionem, tūc apparuit illis Iesus, in die Ascētionis.* Bis enim apparuit, s. in cœnaculo & mōte Oliueti, de quo ascēdit. Diceres tñ Ecclesia canit, Dominus de Sinai ascēdit. Resp. Hoc intelligitur quantū ad interpretationē: quia Sinai interpretatur mādatū. Ascēdit ergo de sancto mādato. Euntē docete omnes gentes. Aug. Omnis Christi actio est nostra instructio. Et Christus hodie octo fecit nobis in exemplū. Vnde Greg. Oportet fratres vt illuc sequamur corde, quò Christum credimus ascēdisse carne. Primò, Christus apparuit discipulis in cœnaculo, & sic oportet, q̄ Christus nobis prius appareat per gratiā in corde. Nā sine gratia nec sufficimus ad veritatis cognitionē, nec ad virtutis amorē: quā dicit Aug. Gratia est lumē animæ faciens Deū super omnia diligere, & ei firmiter adhærere. Ideo Greg.

Tua

Tua nos gratia semper p̄ueniat & sequatur: p̄ueniat suspirādo, & sequatur adiuuando. Si lumē gratiæ in nobis nō appareret, mēs nostra in peccatorū tenebris remaneret. Secūdū est allocutio. dicit Aug. Allocutio est eius debita & occulta inspiratio, qua mediāte suā veritatē & volūtatem inuisibiliter ostēdit, de quo Ps. 84. Audiā quid loquatur in me dominus deus meus. Greg. Vox dñi auditur cū inspiratio mēte cōcipitur. Tertiu est exprobratio peccatorū. Nā dicit Aug. Hoc est propriū gratiæ, vt faciat hominē peccatum suū cognoscere: & Greg. Quātò maioris gratiæ lumen quis receperit, tātò magis reprehēibilem se cognoscit. Ps. 49. Arguā te & statuā contra faciē tuā, q. d. quod posuisti post tergū tuū. De quo in textu: *Exprobrauit incredulitatem corvā, s. ad p̄sens habitā: quia his qui viderūt eū resurrexisse, nō crediderūt, s. Marię Magdalenę & discipulis venientib. de Emau, ad designandū q̄ licet omne peccatū est redarguendum, signāter tamē infidelitatis, quia dicit Aug. Illa manēt cetera detinētur, quia sine fide falsa est omnis religio, etiā in bonis morib. Homo infidelis nō potest videre splendorē veritatis, sed in tenebris manet cœcitatē, & lumen æternū non lucet ei. De quo Cant. 2. q. 1. quia. Nisi quis soliditatē fidei tenuerit, Deū cognoscere nō poterit, quia scribitur Abac. 2. Iustus ex fide viuit. Idcirco meritò arguitur homo in seipso, quia fidē operibus nō impleuit, & propter hoc ingemiscit, quia dicit Hugo de S. Victore. Tūc peccatorū salus incipit, quādo veraciter de peccatis ingemiscūt. Quartum est mandatū & eiusedē propositio, vt à Hierusalem nō descenderēt, sed expectarēt promissionem patris. Spiritualliter: Hierosolyma, i. pacifica. Et sic si volumus cū eo ascendere, à pace nō debemus recedere. Vnde Heb. 12. Pacē & sanctimoniā sequamini, sine quibus nemo videbit Deū. Ideo Ber. Compose mores, vt sis pacificus, & eris verus Dei filius, Matt. 5. Beati pacifici, quoniā filij Dei vocabuntur. Et loquitur de pace mētis. De qua Greg. 2. 4. Moral. Sanctorū mens tāta pace vtitur, vt nec prosperitate extingatur, sed p̄miū æternitatis expectat, & vires ex aduersitatibus sumit, quā crescēte pugna, crescit & corona. Dicit enim Ps. 26. Si exurgat aduersum me p̄lium, in hoc ego sperabo. Quintum est comestio, & hæc comestio significat p̄libationē & p̄gustationem cibi vitæ æternæ dulcedinis per desiderij amorē & deuotionē. Vnde Ps. 33. Gustate & videte, quoniā suavis est dominus. Nā re-*

gaum colorū non datur nisi esuriēti. Esuries animæ est desiderii beatitudinis, de quo Amb. O domine fac me gustare per amorē: quod gusto per cognitionē. Nā de tali spiritali cibo reficitur anima. Hæc est vita cordis nostri, cum anima Deū contēplatur & in cōtemplatione reficitur. Et qui hanc prægustationē nō habuerit, ad regnum cœlestē nō anhelat. Vnde Greg. Quātō intēsius intelligit, i. gustat, tāto delectabilius à tēporalibus delectationibus requiescit. Et subdit: His dulces esse in terrenis rebus, qui nihil gustauerūt de cœlestibus. Sextū est ad montē Oliueti deductio. Et per hoc significatur operis misericordiæ exhibitio, quia dicit Apōst. 1. Tim. 4. Pietas ad omnia utilis est, maximē ad promissionē vitæ æternæ. Et ergo non sufficit in terris habere deuotionē interius, nisi etiā homo exterius exerceat se in miseratione ad proximū. Nā scribitur Eccl. 16. Misericordia vnicuiq; parat locū, secūdū illud Ps. 102. Coronat te in misericordia & miserationib. Hoc est oleū de quo Eccl. 10. Oleū de capite nō deficiet, s. oleū misericordiæ. Nā ostia tēpli fuerūt de oliua in Hierusalē. 3. Reg. 3. Et sic misericordia est cœli ianua. Vnde 1. Mac. 2. Dauid in misericordia cōsecutus est regni sedē in secula. Septimū est versus Bethaniā deambulatio. Bethania, i. domus obediētiae. Nā ipse fuit obediēs vsq; ad mortē. Phil. 1. Propter quod exaltauit illū deus. Et si nos, si volumus secum assumi debemus mandatis suis obsequi. Mar. 19. Si vis ad vitā ingredi, serua mādāta dei. eō q̄ dicit Aug. super Ps. Sola obediētia accipit palmā, inobediētia pœnā. Gl. Mat. 2. per aliā viam reuersi sunt in regionē suā, dicit. Sicut per inobediētiā à paradiso cecidimus, ita per obediētiā appropinquamus. Octauo, *Eleuatis manibus ferebatur*, in cœlū, & in eleuatione manū ascēdit, & ostendit manus & pedes & stigmata vulnerū referuata, ad ostēdendū, q̄ volētes cū Christo ascendere, debēt eius passionē hīc portare, Mar. 16. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suā, & sequatur me. Ideo in processione portamus crucē, & sequimur, ad designandum illud Rom. 8. Si compatimur, simul & glorificemur. Nā per multas tribulationes oportet nos intrare ad regnū Dei. Act. 14. Sed in omnibus his debet esse fides, q̄ dicit Aug. in lib. de fide: Fides est humanæ salutis initiū, & fundamentū omniū bonorum operū. Ideo subdit: *Eūtes in mundū vniuersum*, quia Christus totum redemit: quantum ergo in se est, omnes vult saluare.

Vnde

Vnde 1. Tim. 1. Vult omnes homines saluos fieri. *Prædicate Euāgeliū omni creaturæ*, i. omni homini, & hoc ratione conueniētiae. Greg. Homo habet cōueniētiā cū omnibus creaturis, esse cū lapidib. viuere cū plāris, sentire cū animalib. intelligere cum angelis. Quapropter secūdū similitudinē homo dicitur microcosmus, i. minor mūdus, quasi omnē creaturā cōtinēs, secūdū eundē homo dicitur omnis creatura, q̄ propter eū omnis creatura mūdi est producta. Vnde Magist. in 2. Sent. di. 1. Totū bonū hominis est, quod factū est. De quo 1. Cor. 3. Omnia vestra superiora, æqualia & inferiora. Superiora, vt angeli ad ministrādū, æqualia ad cōsolādū, inferiora ad obediendū. Psal. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Vel sic secūdū Theoph. Omni creaturæ. i. credēti, & nō credenti. Inde est q̄ Euāgeliū legitur palā omnib. vt audiat. Doctrina Euāgelica excedit omnē doctrinam, vt dicit Inn. Euāgeliū est verbū Dei, sapiētia sapiētici, verbū illius, de quo Io. 1. In principio erat verbū. Item legitur, versus Aquilonē, vbi sita est Hierusalē, vnde ad nos peruenit. Vnde Luc. vlt. Vos testes horū. Itē ad Euāg. dicitur, Dñs vobiscū, quia adest dominus fidelib. qui credūt Euāgeliō, Matt. vlt. Vobiscū sum vsq; ad cōsummationē seculi. Itē quintuplex crux imprimitur in pronuntiatione Euāgelij. Primò, in lib. ad designandū: & hæc sunt verba crucifixi. Secūdò, in frōte, ad designādū, q̄ ipsum Euāgeliū debemus prædicare & cōfiteri corā regibus & principibus sine verecūdia & timore. Tertio in labiis, & est vt oris cōfessio sit ad salutē. Quartò, in pectore, vt corde credatur ad iusticiā. Quintò, in tota facie, ad designandū, q̄ aperta facie gloriā domini speculamur. Tūc ponit præmiū, di. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit*. Gl. qui crediderit, s. fide formata, charitate ornata: q̄ dicit Iac. Fides sine operibus mortua est. *Qui verò nō crediderit, cōdēnabitur*. Sed pueri baptizati saluātur in patrinorū fide, & in fide Ecclesiæ. Tūc ponit signa in quibus credētes cognosci possent, & dicit, *Signa autē eos qui crediderint hæc sequentur*. Et sunt quinque. Primū, *in nomine meo dæmonia eijciēt*. Hæc signa nō sunt necessaria nūc corporaliter, quia nūc fides cōfirmata est. Et quoniā miracula hominē sanctū ostēdūt, sed non efficiūt. Sed spiritualiter requirūtur ad salutē. Primò, *dæmonia, i. peccata eicere debemus per penitentiam*. Apōst. 18. Facta est Babylon, i. cor peccatoris habitatio tot dæmoniorū, quot vitiorū. Et Greg. super Mar. Maria Magdalena septē

demonia habuit, quia vniuersis vitiis plena fuit. Illa eiicitur per cōtritionē, confessionē & satisfactionē. Secundū signum, *linguis loquentur nouis*, iuxta illud 1. Reg. 2. Recedant vetera de ore vestro, vt si quis solitus erat secularia verba dicere, verba dei loquatur, 1. Pet. 4. Si qs loquitur, quasi sermones dei loquatur. Tertiū signū, *serpētes tollēs*, i. persecutiones, detractiones libēter propter Deū sustinēt. De quib. Pl. 13. Acuerūt linguas suas sicut serpētes. Nā patiēter tribulationes ferre, est signū salutis. De quo Greg. Ego patientiā virtutē maiore signis & miraculis credo. Quartū signum, *mortiferum si quid biberint, nō eis nocēbit*. si tētationes habēt & nō cōsentiūt, sed immediatē vicerint. Vnde Greg. Nō est cogitatio tam immūda quæ mentē polluat, si ratio nō cōsentiit. Vnde Ber. Dæmonū est suggestiones malas ingerere, nostrū est nō cōsentire: nā quoties resistimus, toties diabolū superamus, angelos lætificamus, Deū honoramus. Et sic nō nocet venenū tētationis. Vnde Aug. Nō sentit qui nō cōsentit, q. d. nō sentit pœnā, qui nō cōsentit ad culpā. Vnde possumus dicere cū Apost. 2. Cor. 6. Castigati & nō mortificati, i. pœnā habēt, & nō moriūtur in anima. Vnde Rom. 8. Nihil damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, & nō secūdū carnē ambulāt. Quintum signum, *super egros manus imponēs, & bene se habebūt egri*. Egri dicūtur, qui aliorū subsidio egent in suis necessitatibus, aliqui in corpore, aliqui in anima, & quādo his misericordiā exhibemus esuriētēs cibādo, nudos vestiēdo, simplices instruēdo, manus imponūtur, i. opera misericordiæ, vt bene se habeant, Prou. vlt. Manus suas aperuit inopi. Nam est magnū signū salutis: de quo Amb. Nihil ita cōmēdat Christianū sicut misericordia. Ideo Greg. Hæc quinque miracula sunt tāto maiora, quātō spiritualiora, quā per ea nō suscitātur corpora, sed animæ. ¶ Dixi, secūdō innuitur eius mirabilis ascensio: *Dominus quidē Iesus post quā locutus est eis, assumptus est in cœlū*. Ipse osculatus est vnūquenq; ex amore cordis intimo. Vnde Amb. in prosa hodierna: Apostolis chara relinquēs oscula pacis & vale dicēs eis. *Elenatū manibus*, vt dicit Luc. sicut pater à filiis recedēs eos benedicit, & assumptus in cœlū, & hoc multipliciter. Primò, in cōuenienti tēpore, quia quadragesimo die decuit, & cōueniēs fuit. Primò, vt gaudiū resurrectionis excederet mœrorē tribulationis. Nā Aug. 4. de Trin. Christus mortuus fuit x. horis, quæ fuit tēpus mœroris discipulis. Sed tēpus resurrectionis

tion

dionis fuit ei tempus gaudij, quod fuit rationabiliter post 40. dies ppter excessum, vt gaudiū excederet tribulationes. de quo gaudio ait Io. 16. Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrū. Secūdō, in hoc designauit, si quis patitur ppter deū, tūc cōsolatio cōsequēs & lætitia maior erit, quā tristitia habita: de quo Ro. 8. Nō sunt cōdignę passionēs huius tēporis ad futurā gloriā. Aug. Est quādā tribulatio cū sine, lætitia sine sine. Tertiò, vt nobis modū ascensionis mysticę designaret. Nā quadragenarius numer⁹ secūdū Au. perfectionē penitentiæ designat, quę disponit hominē ad ascensionē. Mat. 4. Agite penitentiā, & appropinquabit vobis regnū cœlorum. Chryl. O penitentiā rutilatior auro, splēdidior sole, quid de te referā? Oīa ligata soluis, cœlū aperis, & æternā gloriā tribuis. Secūdō, ascēdit vtiliter. Diceret: Nōne magis pfectifet corporalis præsentia quā absentia? Nā discipuli in præsentia magis melius erudiūtur. Resp. quod lōgē melius fuit p nobis, vt iret ad cœlū, quā quod maneret nobiscū. Probatur triplici exēplo. Primò melius est, vt aduocatus in causa alicuius corā dño sit, vt vtiliter causam illi⁹. Sic Christus est aduocatus noster. 1. Io. 2. Aduocatū habemus apud Deū patrē. Ideo vtilius est, vt stet coram deo patre. Secūdō persuadet sic: Capitaneus guerre cū suis stipēdiariis, vtilius est, vt stet extra ciuitatē resistēdo inimicis, quā intus conuersando cū amicis. Nā nos habemus præliū cū malis spiritib⁹, noster capitane⁹ est Christus, stipēdiarij sunt oēs sancti, quæ secū sunt, & ideo vtilius est ipsum esse superius quā inferius. De quo Deut. 33. Ascēsor cœli auxiliator est tuus. Tertia p̄suasio. Paterfamilias, qui habet magnā familiā & multis indiget, vtilius est eū esse extra domū quærēdo diuersas mercationes, quā si remaneret in domo. Sic nos habemus magnā indigentiā gratię spiritus. sine qua nec possumus operari quicquā: quā nō habere possemus, nisi Christus iret ad cœlū. Io. 16. Si nō abiero, paraclētus nō veniet. Vnde vtilis fuit p nobis, vt ipse ascēderet in cœlū. Videmus quod quādo sol est in suprema parte cœli quantūcunque magis distat à nobis per sitū, tāto magis appropinquat per effectū, quia tunc arbores & plātę producūt fructus, vt patet in æstate: quod nō sit tēpore hyemali, quādo est propior nobis. Ratio, quia in æstate mittit nobis radios directē, in hyeme verò obliquē: idē minus de eius virtute percipimus. Spiritualiter sol est Christus Mala. vlt. Orietur vobis timētibus Deum sol iustitię. Quādiu fuit nobisc

nobiscū quasi in vltima parte sui circuli, parū potuimus de hac virtute sentire: sed cū ascēdisset super oēs cēlos, Eph. 4. Tūc impleuit oīa, quia terrā misericordia, infernū iustitia, & cœlum gloria, quia per misericordiā in terris peccatores reconciliauit, p̄ iustitiā infernū spoliāuit, & patres de limbo liberauit: & cū ipso resurgentes ad cœlestē gloriā perduxit. Itē videmus naturaliter q̄ nō pluit nisi vapor virtute solis ascēdat. Figuratur 3. Reg. 18. Cū nō pluebat p̄ annos tres, & mēses sex, ascēdit nubecula parua de mari quasi vestigiū hominis: & sic misericordia Dei, Pl. 88. Vbi sunt misericordia tuæ antiquæ dñe: Haymo: Ascēdit in cœlū, vt mitteret donū cœli. Tertiō, ascēdit latāter, quia ascēso Christi gaudiosa erat hominib⁹. Aug. Resurrectio Christi spes nostra, ascēso glorificatio nostra. Notandū, festiuitas hodierna est sancta omniū festiuitatū, quapropter cū incarnatus est, triginta tribus annis laborauit in terris, deinde passus & mortuus vt nobis cœlum aperiret, quia hodie impletū est: Mors Christi nos liberauit, resurrectio viuificauit, ascensio nos cōsociāuit, quia nobis spiritū de cœlo tribuit. Ergo festiuitas hodierna prima omniū festiuitatū, annūtiationis, incarnationis, &c. Nā si celebratur dies vnus sancti, qui p̄ mortē euolauit, & dies illa appropriatur sibi: & sic ista dies potest dici dies omniū sanctorū angelorū, quorū ruinā incepit reparare hodie: & similiter sanctorū patriarcharū, quorū animæ hodie cū Christo ascēderunt. Itē B. Mariæ virg. quia Maria hodie lætata est, q̄ carnē filij sui quā de se assumpsit, hodie super omnes cēlos exaltari vidit. Itē est gaudiū totius humanæ naturæ quæ hodie exaltata est. Et potest nobis dicere illud Ioā. 14. Si diligereis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrē. Dicit nanq; Gre. Dominō nascēte videbatur humiliata diuinitas: sed Christo ascendente humanitas est exaltata. Nā hæc natura, cui dictū est, Terra es, & in terrā reuerteris, hodie exaltata est super oēs cēlos: q̄ omni homini potest dici hodie illud Psal. 67. Psallite dño qui ascendit super cēlos ad orientem. Quem igitur nos in sua inuocemus ascensione, vt virtute illius cœlum ascendere valeamus, ibi regnaturi cum eo per infinita secula seculorum.

¶ De corpore Christi.

ENARRATIO I.

Accipite & manducate, hoc est corpus meum. 1. Cor. 11. In verbis præmissis duo innuuntur. Primò gratiosa donatio Saluatoris, ibi: *Accipite*. Secūdo, subiūgit miraculosa refectio peccat

peccatoris, ibi: *Et manducate, hoc est corpus meum*. De primo dicit. *Accipite*. O q̄ gratiosa & amorosa donatio. Nam cōparando gradus diuinæ largitatis quantū ad donū, tunc iste est summus graduū. Primus gradus amoris & donationis est, quod est largitus homini cœlū & terrā & oēs irrationales creaturas ad obediendū. Psal. 8. Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. Eccl. 17. Deus creauit hominē de terra, & dedit ei potestātē eorū quæ sunt super terrā, & dixit Gene. 1. Dominamini piscib⁹ maris & volucrib⁹ cœli. Cuius donationē recolit Aug. d. O anima mea dilige Deū qui dedit cœlū cum sideribus, aērē cū volatilibus, aquā cū piscibus, terrā cū graminibus, totū mundum cū omnibus quæ in eo sunt. Secūdus gradus amorosæ donationis est, q̄ dedit homini nobilissimas creaturas animæ rationali cœlestes, i. angelos ad ministrādum. Vnde Heb. 1. Omnes sunt administratorij spiritus, & in ministeriū missi, &c. Hier. Magna dignitas animarum, q̄ vnaqueque anima habet vnū angelū ad custodē sibi deputatū, de quo dixit Saluator, Mat. 18. Angeli eorū semper vidēt faciē patris eorū, qui in cœlis est, vbi dicit Aug. Dicūtur angeli nostri, quia nobis seruiūt & nos cōciues suos habere cupiūt. Ideo Chry. super Epist. ad Heb. O quātus honor nobis existit, quod angelos ad nos sicut ad amicos suos trāsmisit. Tertius gradus amorosæ donationis est, q̄ largitus est seipsum, & hoc multis modis. Primò, dedit seipsum nobis in sociū nostrū seu nostræ peregrinationis. Baruch 3. In terris visus est, cum hominibus cōuersatus est. Ecce socius viæ in hac peregrinatione, de quo 1. Ioā. 1. Quod vidimus & audiuimus & manus nostræ tractauerūt de verbo vitæ. Secūdo, dedit seipsum in seruū nostræ necessitatis. Phil. 2. Exinaniuit semetipsum formā serui accipiēs, de quo per se di. Mat. 20. Filius hominis nō venit ministrari, sed ministrare. Reuera seruiuit nobis 33. an. in humanitate, de quo Isa. 43. Seruire me fecistis peccatis vestris. propter quod dixit Luc. 22. Ego in medio vestrū sum, sicut qui ministrat. Tertiō, se dedit in pretiū nostræ redēptionis. Vnde Eph. 5. Dilexit nos & seipsum obtulit pro nobis hostiā & oblationē Deo in odorem suauitatis. de quo Matt. 20. Filius hominis venit dare animā suā in redēptionem pro multis. Quartò, dedit se homini in cibum. Ioā. 6. Panis quē ego dabo, caro mea est pro omib⁹ posuit, & in sacramento corpus & animam & sanguin

fanguinem dedit, vt oues quas redemerat, carnis suę sacramēto satiaret. Ecce magna dilectio & amorosa & gratiosa. Hęc est donatio de qua habetur de reli. & vene. sanctorū in Clem. Si dñm, vbi dicitur: O diuini amoris immēstas, diuinę pietatis superabūdātia, diuinę largitatis affluētia dedit nobis omnia sub pedibus angelicos spiritus ministros, volens adhuc exuberantē charitatē demonstrare, præcipuē liberalitē seipsum nobis exhibuit. Transcēdens omnē liberalitatē, dilectionē & modū tribuit seipsum in cibū. O singularis & diuina liberalitas, vbi donatio venit in donū, & datū est idē penitus cū datore. O quā larga & prodiga largitas, cum quis tribuit seipsum: & quā magna charitas, de qua Ioā. 13. Cū dilexisset suos, vsq; in finē dilexit eos, i. in fine ostēdit dilectionē superabūdantē, quę figuratur 2. Reg. 12. vbi dixit proph. Nathan ad Dauid: Quidā vir pauper habuit vnā ouē quā nutrierat vt filiū, erat enim de pane illius comedēs, &c. Mysticē: Pauper est Christus, 2. Cor. 8. Qui cū diues esset, propter vos egenus factus est. Ouis est vnaquęque ^{sub} anima. Pl. 99. Nos populus eius, & oues pascuę eius. Hęc ouē emit charē, de quo 1. Cor. vlt. Empti estis pretio magno, quia sanguine agni incōtaminati. 1. Petr. 1. Nutriuit eā pane cęlesti, quia sacramēto corporis sui. Sap. 16. Angelorū esca nutriuisti populū tuū, & in sinu suo requiescit, s. misericordię suę, & tadē in sinu Abrahę recipietur. Ecce quāta dilectio. Quam datonē amorosam memoratur Aug. di. Quid retribuā domino pro omnibus quę retribuit mihi? donauit vitā, donauit scientiā, donauit volūtatem liberā, substantiā & ingeniū. Et quid plura? donauit seipsum & omnia sua, vt essent omnia tua. Ideo Ber. Quid plus dare debuit quā seipsum in eduliū? quod potuit dicere illud Isā. 5. Quid vltra debui facere quod nō feci? Nam maiora signa dilectionis nobis exhibuit in donationibus suis q̄ patribus veteris testamenti. Nā illis dedit māna corruptioni obnoxium in alterū diē reseruatū, illud verò alienū est ab omni corruptione. P. sal. 15. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. Vnde canit Ecclesia: Sumit vn̄ sumūt mille, &c. Isti qui manducauerūt māna mortui sunt corporaliter, & aliqui eternaliter, vt Dathan & Abyrō. Num. 16. Qui verò manducant hunc panē, viuēt in æternū. Io. 6. Illis dedit aquā de petra; nobis verò sanguinē de latere. Ecce magnitudo dilectionis & amorosę donationis. Ideo Amb. Sicut lux potior est

est quā vmbra, veritas quā figura, sic hoc donū dignius & amorosius est illo, quod perpēdēs Ber. dicit; Puto q̄ omnes angeli suis intelligētis nō possunt capere vehemētiā charitatis. Et hoc est quod dicit: *Accipite & mēducate.* Notādum hunc amabilē cibū debemus capere multis modis. Primò, fideliter sine errore: secūdo, synceriter sine cōtagione: tertio, diligētē cum consciētię discussione: quarto, humiliter cū cōtritione & tremore: quinto, decētē cū recta intentione: sexto, prudētē cū studiosa meditatione: septimò, feruētē cū deuota contēplatione: octauò, amicabiliter cū charitativa affectione: nonò, dignāter cū meritoria operatione: decimò, dulcētē cū experimētali præguustatione. Primò, debemus accipere fideliter sine errore. Dicit nāq; Ber. in epi. ad Pet. papā. Hęc sacramēta necessariò fidem exigūt, & rationē nō admittūt. Hic mordeat linguā fallax sophista. Taceat & argumēta Aristotel. talis substantia nō inuenitur per illa: sed oportet credere salubriter, quod nō inuenitur vtiliter. Nā hic est puteus altus de quo Io. 4. Non habes vnde haurias. Hic est terrēs, vbi nullus patrū potuit trāsuadare. Ideo Heb. 11. Oportet accedentē ad Deum credere, quia est, & inquirētibus se remunerator est. Sed quòd possibile fuit Christo nobis præbere corpus suū, probatur à simili, à maiore, & minore. Primò, à simili, à maiore, quod prius fecit, quia vnā substantiā in aliā trāsmutauit. Io. 2. Aquā in vinū. Secūdo, probatur à minore, s. ab his quę fiunt ab arte, à natura & gratia. Primò, quę fiunt ab arte, vt cineres artificialiter mutātur in vitrū: si hoc facit ars, multò magis fabricator artiū. Eccl. 8. Omne quod voluerit facier: & sermo illius potestate plenus est, nec quisquā dicere potest: Cur ita facis? Secūdo probatur in his quę fiūt à natura, apes naturaliter faciūt mel de succo florū, sol de terra aurū, in nobis verò panis & aqua mutātur in sanguinē & carnē naturaliter. Si hoc facit natura, quid naturarū dñs? Tertio, probatur ab his quę fiūt à gratia, vt Moses, Exo. 4. & 7. piecit virgā & facta est serpens, cū cauda recipiēs in virgę naturā reuertitur, ecce ex gratia natura bis est mutata. Et flumina Aegypti versa sunt in sanguinē. Rursus ad Mosi preces cruor cessauit, & in aquarū naturā remeauit. Nu. 20. Moses aquā de petra p̄duxit, quod natura nō habuit, sed hoc Moses ex gratia fecit. Amb. de cōf. dist. 2. reuera. Reuera dicit si tantū valuit benedictio humana, quantū valebit benedictio diuina?

Aduert

Aduertimus gratia maioris virtutis, quā naturā. Nā sacramētū verbo creatoris cōficitur. Psal. 32. Ipse dixit & facta sunt. Nam illa potestate qua cōuersa fuit mulier in statuā salis, illa potestate trāsmutatur substātia panis. Tertio, probatur à maiori, quia fecit ex gratia. Nā omnia creauit ex nihilo, & trāsmutauit terram in carnē, & ossa nostra in creatione Adæ: nōne maius & nouas naturas ex nihilo creare, quā res & naturas creatas mutare? Ideo Amb. Quid quæris naturæ ordinē in Christi corpore, cū præter naturā sit in sacramentis? Et ipse dñs Iesus cōceptus de virgine. Eatenus dic. Isa. 70. Nisi credideritis, nō intelligetis. Et Maximus in sermone, Enarrari nō potest, credi potest: si lingua & sensus deficit, tūc fides sufficit. Nā magna est fidei perfectio, & erit copiosa remuneratio, cūm tātūm de Deo per fidē cōcipimus quod sermone non potest explicari. Aug. Ambula per fidē, & peruenies ad speciem. Nemo lætificatur in patria, quē fides nō cōsolatur in via. Nā di. dñs, Io. 20. Beati qui non viderūt & crediderūt. Nā propter verā fidē habebimus in futuro clarā visionē. Quapropter hortatur Euseb. dicens: Recedat ergo omne infidelitatis ambiguū, quia ipse est autor muneris, qui est testis veritatis. Nā inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substātiā corporis sui verbo suo consecrata potestate conuertit, dicens: *Accipite*. Vbi Aug. Diuina opera nō sunt discutiēda, sed credēda, nā pro luce rationis habes omnipotentia cōditoris. Et ideo quātō minus capis intellectu, tātō amplius venerari debes in sacramēto. Nam ipse fuit ille, de quo Hest. 13. Domine in ditione tua cuncta sunt posita: nā credēdū est sine hæsitatione quod Christus fuit cōiuiua & coniuuiū, vt dicit Hier. de cōsec. dist. 2. Nec Moses. Ipse fuit comedens, & qui comeditur. Dicit Gl. vt daret exēplum aliis, sicut baptizatus est aliis in exēplum, vt patet de conf. d. 4. per aquā. ¶ Dixi secūdō subiungitur miraculosa refectio peccatoris, cūm dicit: *Manducate, hoc est corpus meū*. Māducate sacramentaliter & spiritualiter. Nam homines in receptione & māducatione huius sacramēti, habent se in quadruplici differētia. Aliqui accipiunt & manducant hunc cibū tantūm sacramentaliter. Aliqui spiritualiter tantūm. Tertij nec sacramentaliter nec spiritualiter. Quarti spiritualiter & sacramentaliter simul. Primi dico accipiūt hunc cibū sacramentaliter tātūm, ita quod non cōsequuntur gratiam, vt sunt omnes homines existētes in peccato mortali:

Vnde

Vnde Eccl. 6. Est malū quoddam quod vidi sub sole, vir cui deus dedit diuitias, substātiā & honorē, & nihil deest animæ suæ, nec tribuit potestatem ei Deus, vt comedit ex eo. Heb. vii. Habemus altare, de quo nō habēt potestātē edere quod tabernaculo corporis deseruūt. Na dicitur 1. Cor. 10. Nō potestis mēsa dñi participes esse & mensæ dæmoniorū. de quibus Gre. Sumūt peccatores in mortali sacramentaliter verā carnē & verum sanguinē Christi præsentia essentia, sed nō salubri efficiētia. Nā dicit Aug. Quotidie sumptū sacramentaliter non dat vitā æternam, sed spiritualiter. Pro quo sciendū quod triplices sunt personæ, quæ recipiūt sacramentaliter tantū. Primi sunt malitiosi qui sumūt in volūtate peccādi, de quibus Isa. 29. Appropinquat populus iste ore suo, cor autē eorū longē est à me. Appropinquat ore per susceptionē, sed cor à Deo longē est per peccandi volūtātē. Et tales consequuntur tria mala. Primū est peccati sui aggrauatio. Aug. Habētes volūtātē peccādi, magis dico aggruari eucharistiæ perceptione quā purificari. Secundū est dei inhonoratio. Aug. Christū conculcat qui liberè peccat, & eū absque timore indignè percipit. Magis enim delinquit qui iam in cælis regnantē contēnunt, quā qui in terris ambulāntē crucifixerūt. Ideo Amb. Qui pollutus accedit, non solum corpus Christi lacerat, sed totā trinitatē adunatam Christi corpori inhonorat. Tertiū malū quod incurrit, est æterna damnatio. 1. Cor. 11. Qui māducat indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Dicit Amb. Pœnā mortis Christi meretur, ac si Christum occidisset. Secundi qui accipiunt sacramentaliter tantū, sunt dolosi vt hypocritæ, qui foris boni apparentes, occultè sunt prauis, & tanquā iusti accedūt ad altare. 2. Tim. 3. Speciem pietatis habentes, i. religionis: pietatē autē abnegantes, i. charitatē. Et sunt hi qui ore remittunt proximo, non tamen corde: de quibus Ps. 27. Loquuntur pacem cum proximo, mala autē in cordibus eorū, &c. Sicut etiam detractores qui apparent boni in facie hominis, retrō loquuntur omne malum. de talibus Eccl. 1. Ne accesseris ad deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominis. Tales sunt socij Iudæ traditoris, qui in specie amici est osculatus Christum & tradidit eū, de quibus Aug. Qui accipit mysterium vnitatis, & non tenet vinculū pacis, nō accipit pro se, sed contra se: quia dicit Ambr. Indignū est illi deum propitium esse quia crudelis est in proximos. Tertij sunt

Pars Aestiuat.

D d d

qui recipiunt sacramentaliter tantum, ut presumptuosi, quia non timent in magnis peccatis communicare. de his habetur de cons. dist. 2. sancta: Sancta nocet malis, non quia illa res mala sit, sed quia malus quod bonum est male accipit. Nam sicut lucis solis oculus sanus accipit ad delectationem, aeger ad perturbationem: & sicut sanus homo vinum ad iucunditatem, febricitans autem ad maiorem infirmitatem: sic peccator in mortali. Ideo Mat. 7. Nolite sanctum dare canibus. Secundi sunt qui recipiunt spiritualiter tantum, & non sacramentaliter. Hoc est qui recipiunt gratiam sacramenti, sed non sacramentum. Unde Pro. 12. Qui bonus est, hauriet sibi gratiam a domino. Et sunt quatuor genera hominum, qui spiritualiter recipiunt hoc sacramentum. Primi sunt, qui in infirmitate constituti sunt, sic qui non retinent cibum, tamen ex corde desiderant hoc sacramentum, sed propter infirmitatem & vomitum non presumunt illud sumere, & hi sunt qui manducant spiritualiter, id est gratiam sacramenti percipiunt propter desiderium quod habent ad sacramentum: & tales nullo modo recipere debent hoc sacramentum, quod sic infirmati sunt qui cibum retinere non possunt, quia sufficit eis illa spiritualis manducatio. Secundi qui spiritualiter manducant, sunt qui preparauerunt se ad hoc sacramentum secundum suum posse, & sacerdos denegat eis, etiam cum ipsi humiliter petunt & desiderant hoc sacramentum, isti etiam (ut puto) spiritualiter sumunt: ergo pariter ferre debent tales, si hoc sacramentum eis ad libitum non porrigitur. Tertij qui spiritualiter manducant, sunt qui in agone constituti libenter vellunt confiteri & communicare, sed sacerdotem non possunt habere: si tales in contritione & proposito tali decederent, spiritualiter communicauerunt propter contritionem quam habuerunt de peccatis, & desiderium quod habent ad sacramentum. Quartij sunt, qui ex puro corde Deo seruiunt, & cum magno desiderio hoc sacramentum appetunt, & tamen ex humilitate & reuerentia sacramenti non audent accedere. Et sic omni die qui libet homo qui habet magnum affectum & deuotionem ad sacramentum, potest se communicare spiritualiter. Tales quandoque qui ex deuotione audiunt missam, maiorem gratiam interdum recipiunt quam ipse sacerdos celebrans missam: quia quandoque ipse sacerdos non est bene dispositus. Isti vero opposito: signanter homines boni sine mortali peccato, qui desiderant participes fieri. De quo Aug. de cons. dist. 2. c. panem. panem in altari spiritualiter manducare, est innocentiam ad altare portare, scilicet per fidem & charitatem. Nam secundum Aug. Corpus Christi manducate

& san

& sanguinem bibere non est aliud nisi in Christo manere & Christum manentem in se habere, scilicet per fidem & charitatem. Nam dicit Aug. Crede, & manducasti. Ro. 1. Iustus ex fide uiuit. Tertij sunt, qui nec sacramentaliter nec spiritualiter manducant, & sunt obstinati & desperati peccatores. Hi a fonte gratiarum se diuidunt, non mirum quod arescunt, nunquid potest crescere scirpus absque humore, & carectum absque aqua? quod non. Io. 8. Palmes si in uite non maserit, arescit, & excidetur & in ignem mittetur: & sic tales. Nam dicitur de non recipientibus, ad discipulos, Lu. 10. Remissius erit terra Sodomorum in die illa quam huic ciuitati, quae non recipit vos. Ideo Ier. 17. Domine omnes qui te derelinquunt confundentur, & in terra scribentur. id est in inferno. Et dicitur eis illud Mat. 25. Hospes eras & non me collegistis. Ite maledicti in ignem aeternum. Sed heu uolunt si biuipis applaudere & se excusare, dicentes, Melius est Christi corpus non sumere, quam in peccato & indignum suscipere. Resp. Verum est, tamen dolere debent quod sunt uasa irae qui deberent esse uasa gratiae, & quod abutuntur libero arbitrio, & sequuntur propriam uoluntatem uiuentes contra dei dilectionem, cum secundum Aug. nihil peccatum nisi uoluntarium. & sic uoluntarie macipant se damnationi. Et horum hominum sunt tria genera. Primi infideles excaecati in lumine fidei. Exo. 12. Alienigena non comedit ex eo. Heb. 11. Oportet accedentem credere. Et sic Ioan. 6. Quomodo potest nobis dare suam carnem ad manducandum? Sap. 2. Excaecauit eos malitia eorum. Et Io. 3. Qui incredulus est filio, non uidebit uitam aeternam, sed ira Dei manet super eum. Secundi sunt negligentes qui temporalibus lucris & secularibus negotiis intantum se implicant, ut sanctam communionem debito tempore negligant. de illis Mat. 22. Misit rex seruos suos, aliqui ibant in uillam, aliqui in negotiationem, alij neglexerunt. Gre. Maledictum negotium per quod negligitur diuinum officium. Lu. 14. Nemo illorum uirorum gustabit coenam meam. Itē Nu. 20. Si quis mundus est & in itinere non fuerit, id est non habet impedimentum iustae necessitatis, & non fecerit phasem, exterminabitur anima eius de populo, quia sacrificium non obtulit domino tempore suo. peccatum suum portabit. Epe. 3. Ergo ut possitis apprehendere, quae sit sublimitas & profunditas, &c. Tertij sunt contemnentes, qui ita mundum amant ut sumere contemnant. de quibus Ioan. 3. Lux uenit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem, erant enim illorum opera mala. Quartij accipiunt

sacramentaliter & spiritualiter simul: & sunt boni & electi, qui cū cordis contritione & pura cōfessione & recta intentione accedūt. De tali mādicatione Io. 9. Dicitur: Qui manducat me vivit propter me. Nā secundum Greg. hoc sacramentum dedit nobis Christus in salutis remedium, quod præstare dignetur pater & filius & spiritus sanctus.

¶ De S. Ioanne Baptista.

ENARRATIO I.

Ioannes est nomen eius. Lu. 1. in summa verborū duo innuntur. Primò ort⁹ tripudij natiuitatis Ioānis, ibi: *Elizabeth*. Secūdo subiungitur mirādū prodigiū de eius dignitate, ibi: *Aperit os eius*. De primo dicitur: *Elizabeth impletū est tempus pariendi*. Erat illa Elizabeth, quæ erat sterilis, vt dicitur Lu. 1. Dixit nāq; angelus Annæ, &c. ¶ Deus aliquando claudit vterū alicuius. hoc ideo facit, vt mirabilius denuo aperiat, & non ratione libidinis esse quod nascitur, sed hoc magis diuini muneris fore cognoscatur: oēs enim quos ex mulieribus recitat scriptura natos, excellētis pueri legūtur, vt Isaac ex Sara sterili ad 90. annū cui repromissa erat omniū Gentiū benedictio. Rachel sterilis genuit Ioseph dñm totius Aegypti. quis fortior Sālon? sanctior Samuele? & tñ hi oēs matres steriles habuerūt. Et sic noster patronus S. Ioānes. Simō de Cassia: Natura deficit in parētibus, vt per naturæ legē nō possent generare, sed gratia cooperāte speciali. Ideo cōmemorat euāgelista, dicēs: *Impletū est*. Subdit, *Peperit filiū*, nō quēcunq;, sed magnū gratia & virtutibus. Ideo Bern. dicit, Hodie illuxit indignis, & tātō cæteris sanctior, quantō sanctiorē hominē terris effudit. Hodie natus est Christi cōsanguineus spōsi amicus, De quo: *Elizabeth impletum est tempus pariendi*. Ista beata Elizabeth peperit secundū legē matrimonij cū dolore, Io. 16. Mulier cū parit, tristitiā habet. ¶ Diceres, Nūquid iste dolor mulieri est meritorius, cū dolor partus sit propter pœnā peccati introductus? vt dixit dñs Euæ, Gen. 3. Multiplicabo ærūnas tuas. Et sic est necessitatis. Modò ista quæ sunt necessaria, per se nō sunt meritoria quia omne meritoriū debet esse voluntariū. Resp. Chry. super Mat. De necessitate potest fieri virtus, cū patienter toleratur, & sic mulier patienter tolerans dolorē propter hoc quòd omnipotens Deus pro peccatis introduxit, volēs in hoc satisfacere diuinæ volūtatī & ordinationi indubitāter meretur in dolore partus, sicut q̄ vivit de labore manū suarū, meretur in hoc, volens satisfacere statuto

Dei,

Dei quod imposuit deus filiis Adæ, dicens, In sudore vultus tui, &c. Pl. 127. Labores manuum tuarum quia manducabis, &c. Ideo 1. Tim. 2. Saluatur mulier per generationem filiorū, si p̄seuerauerit in fide & dilectione. ¶ Diceres, Quid faciet mulier sterilis, cui nō incūbit onus partus? Respond. quòd illa fecit Anna. 1. Reg. 1. Vbi felix Anna lachrymas fūdebat coram dño vt conciperet & pareret fructum in Dei laudem, & factum est. Similiter Rebecca, quæ fuit in sœcūda, quæ ex orationibus concepit & peperit. Diceres, Quid faciet mulier, quæ etiā fuis lachrymis & per orationē non potest habere prolem? Respon. q̄ debet intendere fructibus spiritualibus, quæ sunt bona opera, qui fructus spirituales sunt deo magis placidi, q̄ carnales, vt ait Aug. Quòd Maria feliciter cōcepit Christū mente, quā ventre. Omnipotens deus fortē disposuit, vt mulier ita esset disposita ad vitā altiorē, abstulit ei fructum carnalem vt occupetur circa ista quæ dei sunt: propter quod virginitas & viduitas præferuntur matrimonio, quia versantur & occupantur circa magis bona. 1. Cor. 7. Mulier inuupta & virgo cogitat quæ domini sunt, vt sit sancta spiritu & corpore: quæ autē nupta cogitat quæ sunt mundi, & quomodo viro placeat. Ideo Apost. ibidem, Beatior erit si sic permanferit. Subdit, *audierūt vicini*, id est, isti qui erant cohabitantes, & cognati, id est, qui erant ex eius consanguinitate, quia *magnificauit dominus misericordiam suam cum illa*, id est, magnam misericordiam fecit, saufferendo sterilitatis opprobrium, dando ei tantum & talē filium. ¶ Nota, in hac natiuitate S. Ioannes habuit quattuplicem prerogatiuam contra quatuor defectus seu inōmoda quæ habet quilibet mortalis in sua natiuitate. Primus defectus est, q̄ quilibet peccator immūsus nascitur, quia in peccatis, vt dicit Iob, Nemo mundus à sorde, nec infans vnus diei, cuius vita super terram. Ephe. 2. Omnes nascimur filij iræ. Hanc irā ostendit dominus in pueris qui sine baptismo moriuntur, quia priuantur eius visione, eò quòd in peccatis sunt concepti & nascuntur. Hunc defectum non habuit sanctus Ioannes quia sanctus natus est, quia sanctificatus in vtero, vt prædixit angelus Luc. 1. Replebitur spiritu sancto adhuc ex vtero matris. Secundus defectus, quia nascitur stultus & ignarus boni & mali. Prou. 22. Stulticia colligata est in corde pueri vt patet ad oculum, quia puer pro domo parat prouinciā. Ab isto immunis fuit Ioā. O quantū

D d d 3

sapiētiae in utero matris existēs, Christū & matrē eius cognouit, & Christū suae matri indicauit. Et in utero in propheta uentus. Aug. Caelū & terrā nondū uiderat, & dñm caeli & terrae cognouit. Et ante fuit suae matris magister, & eius filius: & prius ipsam docuit, quā ipsa eū lactauit. Terti⁹ defectus, quia debilis & infirmus nascitur & se in nullo iuuare potest. Huius exemplū habemus in Dauid, cum pugnaturus esset eū Goliath, dixit ei Saul: Nō uales resistere Philistaeo, nec pugnare aduersus eū, quia puer es. 1. Reg. 19. Cōtra hūc defectum natus est Ioānes puer fortis. Vnde canit Ecclesia, Antra deserti teneris sub annis, Ciuiū turmas fugiēs petisti, &c. Quartus defectus, quia tristis & fletus nascitur. Et ista est cōmunis cātilena omnium: B. Ioānes nōdū natus gauisus est & exultauit. Vnde dixit mater eius ad B. Virginē: Luc. 1. Ex quo facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultauit infans in utero meo. Ipse nāq; est secundus Isaac, qui interpretatur risus. Vnde poterat dicere mater, Risum fecit mihi dñs, Ge. 21. Ideo dicit in tex. *Cōgratulabātur ei, secūdū q̄ angelus praedixit, Et multi in natiuitate eius gaudebūt. Sed secundū Apost. Ad Ro. 15. Quaecunq; scripta sunt, ad nostrā doctrinā scripta sunt. In uerbis istis informamur, q̄ debem⁹ gaudere de bonis proximorū. Ro. 12. Gaudere eū gaudēti⁹. Quod nō faciūt inuidi, qui tristātur de bono proximorum. Aug. Inuidia est dolor felicitatis alienae. Inuidi de aliena miseriam exultāt, & de alieno gaudio tristātur. Et hoc frequēter cōtingit in hominibus eiusdē status seu artificij, ut in collegiis & cōuentibus mercatoribus aut aliis aequalibus. Dicitur: Vnde surgit hoc? Dicit Gr. 5. Mora. exponēs illud Iob 5. Paruulum occidit inuidia. Inuidere nō possumus nisi eis quos nobis in aliquo meliores putamus. Paruulus est, quia ipse testimoniū perhibet q̄ minor sit eo, cuius inuidia torquetur: & sic antiquus hostis amissa beatitudine minorem se cognouit, & sic Cain despecto suo sacrificio inuidebat fratri, & sic Esau benedictione perditā. Et licet p̄ omne uitiū quod perpetratur humano cordi diabolicū uirus infūdatur: potissimū tñ in isto. Sap. 2. Inuidia diaboli mors intrauit, &c. Nā quū deuictū cor liuoris putredo corrūpit, ipsa exteriora indicāt: color pallore afficitur, oculi deprimūtur, mēs accēditur. Et factū est, die octauo uenerunt circumcidere puerum, & uocabant eum nomine patris sui Zabariam: Gloss. Quia talis consuetudo fuit apud antiquos, signanter potentes. Et autē*

mater

mater: Nequaquā, sed uocabitur Ioānes. ¶ Ioannes est nomen valde gratiosum, ideo excreuit in apostolarū ultra numerū vice simū, quod nō legitur de aliis nominib. apostolicis, quia tantum Martinus quintus, Bonifacius octauus, Gregorius xij. sed Ioānes xxij. ut dicitur. Gl. Clement. Vnde hoc nomen competit B. Ioāni, quia Ioānes dicitur in quo est gratia. S. Thomas de articulis fidei dicit: Ioānes fuit in utero sanctificatus. Sanctificatio Ioannis cōsistebat in isto, quia fuit mundatus ab omni peccato originali, & praestitutū fuit nō peccare mortaliter, sed uenialiter. *Inuēbāt patri, quem uellet uocare eum, per signa uisibilia, quia nō solum erat mutus, sed & surdus, ideo postulat pugillarem scripsit, Ioānes est nomen eius, q. d. non impono sibi, sed impositū est ei à deo, nō tenet nomē de teris, sed de caelis, Ioānes est nomen eius.* Ista uerba tractat Hugo de S. Victore: Puer uocatur Ioānes, & nascitur de patre mutō. Et sic gratia Dei nascitur, quādo sumus muti silentium mentis tenētes. Sap. 18. Dum mediū silentiū tenerēt omnia, omnipotēs sermo tuus de regalibus sedibus uenit. Silentii mentis est tranquillitas cordis ab omni euagatione mentis libera. Et ista natiuitas gratiae est nobis valde necessaria, quae est arrha futurae gloriae. Ro. 6. Gratia Dei uita aeterna. *Ioānes est nomē eius.* Simō de Cassia, O magnū nomen quod patri restituit uocē, gaudiū uicinis, populo sacerdotē: hoc est factū ad praesagiū futurorū, quia sola gratia miracula operatur, sola gratia ad dicendū ueritatē linguas facit disertas. & bene conueniebat ei hoc nomē, in quo est gratia. Primò propter plenitudinē diuinę gratiae. Luc. 1. Spiritu sancto replebitur ab utero. De Ieremia legitur q̄ sanctificatus est, de Ioāne, q̄ spiritu sancto repletus est: sanctificatio mūdationem significat, repletio inundationē. Mirabile, q̄ apostoli 50. die à resurrectione, hoc Ioānes in utero cōsecutus est. Secūdò bene cōuenit sibi hoc nomē propter tēpus gratiae. Matt. 11. Lex & propheta usq; ad Ioannē, ex eo regnū Dei euāgelizabatur, quia nūtiāuit Christū. Io. 1. Gratia & ueritas per Iesum Christū facta est. Tertiò, propter excellentiā gratiae, quā primus praedicauit, s. peccatorū remissionē, gloriae collationem. Mat. 3. Pœnitentiā agite, & appropinquabit uobis, &c. *Et mirati sunt uniuersis, s. de cōcordia patris & matris in nomine Ioānis.* ¶ Dixi, secūdò innuitur mirandū prodigium de eius dignitate: ibi, *Apertū est ilico os eius & lingua, & benedixit Dñi.* Ambr. Fides linguā soluit quā incredulitas ligauit, di-

D d d

endo cum Ps. 115. Credidi propter quod locutus sum. *Et factus est timor super omnes vicinos eorū, s. admirationis, & Deus sic mirabiliter puniuit Zachariā, & liberauit. Et super omnia mondana Iudææ divulgabatur verba hæc, quasi facta insolita & posuerūt omnes qui audierūt, in corde suo, quia talia insolita magis memorizæ cōmendentur, dicentes: Quis putas puer iste erit? quasi dicerēt: quā magnus & sanctus. Ber. Nōne magnus sanctus, quē præ omnibus commendauit dominus? Dicit enim Apost. 2. Cor. 10. Nō qui seipsum cōmēdat, ille probatus est, sed quē Deus cōmēdat, & sicut Ioannes noluit seipsum cōmēdare, Io. 1. Cū interrogaretur à Phariseis an esset Christus: respōdit, Non sum: Sciuit enim scriptum, Prou. 27. Laudet te os alienū, & non tuum. Et sic Ioannes à triplicibus hominibus laudatus & veneratus fuit. Primò, ab Herode malo. Marc. 6. Meruit Herodes Ioannē, vt virum sanctum. Secundo, à bonis. Mat. 21. Omnes eū vt prophetā habebant. Tertiò ab optimo, i. Christo. Matt. 11. Inter natos mulierum, &c. Ista est vera cōmēdatio, quæ fit à iudice vero, de quo Apost. 1. Cor. 4. Mihi pro minimo est, vt à vobis iudicet, qui me iudicat dominus est. Ber. Quid alieno vel mei cōtensus sum testimonio, cum solius Dei præsentiendus sim iudicio? Et sic Ioānes verè iustus, quia à vero iudice laudatus. Reuera Io. est à Christo laudatus. Ioānes fuit lucerna ardēs, Io. 5. Conuetudo est ciuiū in ciuitatibus, quando vnus vult alium in noctibus tenebrosis visitare, facit parare lucernam. Et sic Christus quasi ciuis mundi. Psal. 118. Incola ego sum in terra, volens visitare humanū genus in nocte legis Mosaica, parauit lucernā, i. Ioannē, de quo Ps. 131. Parauit lucernam Christo meo. Primò dicitur lucerna, quia lucerna lucet illis, qui retrò vadunt, aliqui in manibus portāt necubi offendant: & sic beatus Io. vita & doctrina luxit illis qui erant in tenebris peccatorū. Luc. 3. Facite dignos fructus pœnitentiæ. Ideo Chryf. Ioānes magisteriū vitæ, sanctitatis forma, iustitiæ norma, virginitatis speculum, pudicitia titulus, castitatis exemplū, pœnitentiæ via. Secundo, lucerna obstructa est vndiq; & à vêtis extingui nō potest: ita B. Ioānes nō à ventis tribulationū: ideo figuratus per lapidem Abestō, de quo Solinus in lib. de mirabilib. mundi. Vnde qui semel accenditur, extingui nō potest. Sic Io. Matt. 11. Quid existis in desertum videre? arundinem à vento agitātā? Prou. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Tertiò, lucerna non habet*

lucem

lucem à seipsa, sed mutuat aliud. Et sic Ioānes nō lucebat à seipso, sed à Christo, rectè sicut lucifer à sole, Ioan. 1. Non erat ille lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine, i. de Christo qui erat lux vera. Ideo quādo venerunt sacerdotes interrogātes an esset Christus: Resp. ego sum vox clamātis in deserto, Io. 1. Hoc est contra multos literatos, qui sibi ascribunt lumen intelligentiæ, quod lumen à Deo habent, & à seipsis æstimant scire: ideo priuantur lumine scientiæ. Et sicut Ioannes se humiliavit, sic & nos. Ber. Quid est hoc, & rātis præconiis Ioannē extollere, si ipsum negligimus in moribus imitari? tales essemus, sicut illi qui laudāt pugillātes & pugnare non audēt. Quarto, dicitur lucerna propter lucis obumbrationē. Videmus, quando lucerna accenditur, si maior apportatur, illa obumbratur. Et sicut sole oriente lucifer obumbratur, sic de Ioanne, Io. 3. Illum oportet crescere, me autē minui. Item ardēs igne charitatis, vt durē ex charitate Phariseū corripere & Herodē. Item lucens per vitam iustitiæ & veritatis. ¶ Nota, Ioannes post Christū & matrē eius præ cunctis mortalibus multa priuilegia habuit. Primum est angelicæ missionis, quoniā ab eodē angelo à quo Christus fuit prænuntiatus, s. à Gabriele. Secundū miraculæ conceptionis. Erat enim in matre sterilitas naturalis & tam in matre quā in patre longæuitas, propter quod filiū habere nō poterāt secundū naturā. Et illa duo impedimēta tangit euangelista. Luc. 1. Non erat illis filius, eò quod Elizabeth erat sterilis, & ambo processissent in diebus suis, & tamē potētia generandi in vtroq; reuixit virtute diuina, ideo eius cōceptio fuit miraculosa quodāmodo. Tertiò habet priuilegiū solēnis natiuitatis, de quo Luc. 1. Multi in natiuitate eius gaudebūt, quia regina gloriæ præsens fuit. Et secūdū aliquos officio pietatis insistebat, & rex & dñs cœli fuit in vterovirginis. Et ppter istas prerogatiuas singularis & solēnis est ista natiuitas. Isaac per angelū fuit nūtiatus, & à sterilibus parētibus natus, sed nō in vtero sanctificatus. Samuel legitur matris precib. obtētus, sed nō ab angelo nuntiatus. Etiā legitur de Sáfone quod fuit ab angelo nūtiatus, sed nō in vtero sanctificatus. Et sic patet prerogatiua S. Ioānis. Item Christus cōmēdauit eū, dicēs eū angelū, Matt. 11. Hic est, de quo dictū est, Ego mitto angelū meū, s. ppter vitā angelicā, Ideo canit Eccl. O nimis felix, meritiq; celsi, nesciēs labem niuei pudoris. Chryf. Cōuersatio Ioānis omniū hominū vi-

D d d 5

tam culpabilem fecit apparere: quemadmodū cum videris vestem candidam, dicis, satis pulchra est: quam si super niuem locaueris, sordida esse incipiet quæ prius fuit decora: & sic conuersatio aliorum sanctorum respectu Ioannis.

De S. Petro & Paulo Apostolis.

ENARRATIO I.

Tibi dabo claves regni cælorum. Matt. 16. ¶ In summa Euang. duo innuuntur. Primò, professio æternæ hæreditatis, in principio. Secundò, collatio magnæ potestatis tibi, *Tibi dabo claves.* De primo dicit: *In illo tempore. s. cum Iudæi tentauerunt eius diuinitatē, dicētes: Magister volumus à te signū videre, ipse arguit eos di. Generatio praua & adultera signū petit.* Chry. sup Mat. Sēper signū petere & quærere, est nunquā velle credere. Ideo ait discipulis: *Cauete à fermēto Pharisæorū, i. à falsa fide & doctrina eorū. Et in illo tēpore. Venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi, ad differentiā alterius Cæsareæ in Palestina. Et dicitur Cæsareæ Philippi, quia ampliauit eā Philippus in honorē Tiberij Cæsaris, qui dedit ei quartam partem regni, vt dicit Iosephus & Hieronymus. Ista ciuitas prius dicebatur Lachis, & postea Dan à filiis Dan eā occupātib. Iudi. 18. Et ibi habitabāt Gētiles in finibus eius. Et ex hoc q̄ cōfessio & inquisitio fidei ibi facta est, ostenditur fundatio Ecclesiæ in fide Gētiū. Interrogauit discipulos suos. Beda. Interrogauit, nō quasi nesciēs scientiā de se vel aliorū, sed vt cōfessionē rectæ fidei discipulorū digna mercede remuneraret, & errorē hominū p̄ cōfessionē discipulorū eliminaret, quia nō est periculosior error quā in fide. Aug. Fides est omnīū bonorū fundamētū & humanæ salutis initiū, sine qua omnis labor vacuus, &c. Itē interrogauit secūdū Origenē, ideo vt doceamur scrutari qd̄ alij sentiant de nobis, vt si qd̄ mali, occasionē vitemus, si qd̄ boni, debemus amare, iuxta illud Rom. 12. Prouidentes bona nō tātū corā Deo, sed etiā corā omnib. hominib. vt habetur de cōf. dist. 1. Nobis nō tātū conscientia bona est necessaria, sed etiā fama. 11. q. 3. inter verba, Cōscientia est nobis necessaria, fama p̄ximis. Ideo Eccl. 42. Curā habe de bono nomine. Ratio Pro. 22. Melius est nomē bonū, quā diuitiæ multæ. Et dicit: *Quē dicūt homines, i. turbæ vulgares: nō, quē me dicūt Scribæ & Pharisei?* Ratio Chr. Quia opinio Scribarū erat mala de Christo. Ex quo habemus, quod nō multū debemus p̄derare falsas opiniones malorū hominū de nobis, sed proborū & simplicium. Aug. Si aliquid de nobis malē credunt*

& fingunt

& fingunt & famā decolorāt, afferāt consciētix solatium & plenū gaudium, eò q̄ merces est tanquā stipendiū militantium. dicit enim Apost. 2. Cor. 6. Per gloriā & ignobilitatē, per infamiam & bonā famā. Cato: *Cū rectē viuas, nō cures verba malorū. Filium hominis, propter vitæ sanctitatē, integritatē, & virginitatē, &c. At illi dixerunt: Alij Ioannem Baptistam. Et hoc propter eminētīā vitæ & sanctitatē. Et sic errauit Herodes, Mar. 6. Ioannem decollauit & ipse surrexit à mortuis, ideo operātū virtutes in eo. Alij Elā, propter zeli veritatē, quia reprehēdit Achab & Iesabel: & sic Christus Phariseos, Luc. 6. Væ vobis diuitibus. Alij Ieremiam, propter pietatē, ex quo planxit, Ier. 8. Quis dabit oculis meis lachrymas: & sic Christus, Mar. 8. Misereor super turbas. Et fleuit super Hierusalem, Luc. 10. Aut vnū ex prophetis, propter sapientiæ claritatē, vt vnus surrexit, vt Helisæus, qui habuit duplicē spiritum Eliæ, 4. Reg. 5. qui dixit ad Giezi: Nonne erat cor meum in præsentī, quādo reuersus est Naamā de curru suo in occursum tibi? Et sic Christus cognouit cogitationes, Matt. 9. Vt quid cogitatis mala? Audita opin. hominū, quærit ab eo de opin. discip. *Vos autē quē me esse dicūt?* q. d. vos ad testimonium præordinati, Act. 1. Eritis mihi testes. Vobis datum est nosse mysteriū regni. Mat. 13. Vos estis lux mūdi. Mat. 5. Vos estis, quibus omnia quæ audiui nota feci. Io. 15. Vos estis, q̄ semper mecū fuistis, doctrinā audiuitis, mirabilia vidistis. *Quē me esse dicūt?* Si alij errāt, vos nō debetis errare, si vultis saluari. Heb. 11. Impossibile est sine fide placere Deo. Io. 3. Qui est incredulus filio, nō habet vitā æternā, sed ira Dei manet super eū. Aug. sine fide falsa est omnis virtus etiā in optimis morib. Abac. 2. Iustus ex fide viuuit. Heb. 11. Accedētē ad deū oportet credere. *Respondens Simon Petrus, tanquā os & caput apostolorū p̄ omnib. ad innuēdū, q̄ prælati debēt esse prōpti ad respōdēdū de artic. fidei, vt patet in can. 21. dist. Prælatorū est cōfirmare fidē subditorū. Ideo Innoc. 2. 4. q. quotiens: Quotiēs ratio fidei vtilatur, ad Petrū, i. ad Roma. Ecclesiā referatur, & nō ad laicos, vt habetur de heret. li. 6. quicūq; Inhibemus vnicuiq; laicæ personæ de fide disputare. Item can. maiores ecclesiæ. Mores causas, præsertim articulos fidei contingētes, ad Petri sedē referēdas, intelligitur in eo q̄ Petrus pro omnib. respondit. ¶ Nota in multis inuenitur prōptitudo Petri. Primò, in abrenuntiatione seculi cum fra tre suo, Matt. 4. At illi cōtinuō relictis retib. secuti sunt eū.**

Secun

Secūdo, in fletu peccati, Luc. 20. Egressus foras fleuit amarē. Tertiō, in contēptu omnis piculi. Io. vlt. Quia audiuit q̄ dominus adesset, statim tunica succinxit se. Quartō, in oblatione tormētī. Mat. 26. Si mori oporteat me tecū. Quintō, in sequela ad pœnā. Mat. 26. Petrus sequebatur à lōgē. Sextō, in defensione dñi. Mat. 26. Simon Petrus eduxit gladiū. Septimō, in amore. Io. vlt. Petre amas me? Octauō, in veritatis fidei cōfessione sicut hīc dixit Petrus: *Tu es Christus filius Dei viui.* q̄ Itē nota, Petrus habuit veritatē fidei triplicē. Primō, integrā, secūdo feruidā, tertiō solidā. Primō, integrā, quā vtrāq; naturā cōfessus est. s. diuinitatis & humanitatis cū dixit: *Tu es Christus*, in hoc cōfiteretur humanā naturam, quia Christus interpretatur vnctus. Vnde Psal. 44. Vnxit te Deus, Deus tuus. s. in regē & pontificē. Sed in hoc quōd dixit *filius Dei viui*, confitetur diuinā naturā. Et dicitur notāter *viui* secundū Hieron. ad differentiā eorū qui putantur dij & mortui sunt. Ipse solus Deus immortalis. Ezech. 18. Viuo ego, dicit dominus. Origen. Ipse solus habet immortalitatē & est fons vitę, Et sicut Petrus habuit fidē integrā, sic & nos habere debemus, quia dicit Athana. Quā nisi quisque integram, &c. Absque dubio in æternū peribit. Etiā debet esse integra. i. operibus approbata. Iacob. 2. Fides sine operibus mortua est. Hiero. Quid prodest, si impiē agis, q̄ Deū voce inuocas, quem operibus negas? Ille verō credit, qui exercet operādo quod credit. Isid. Beatus vir qui rectē credit, & credendo bene viuit. Ideo dicit, *Beatus es Simon*, i. obediens, non Petrus, i. cognoscens, quia cognitio fidei per se non saluat, sed obedientia operis. Greg. Tūc veraciter fideles sumus, si quod verbis promittimus, operibus adimplemus. Secundō, habuit fidē feruidā, quia informatā charitate. Nam secundum Aug. Charitas est forma fidei. Et in Deum credere, est credēdo per amorē in Deum ire, & ei per fidē formatā tanquam vltimo fini adhærere. De qua fide dicit Aug. Ille apud Deū habet plus meriti, qui plus habuit de fide. Nullā maiores diuitiæ, nulli honores, nulli thesauri maiores huius mundi, quā fides catholica. & sic B. Petrus feruidus fuit, quia omnes minas principum contempsit. Acto. 3. Oportet magis obedire Deo quā hominibus. Ita erat dulcedo suę dilectionis, vt dicit Chrysosto. quōd non minus dolores quā prēmia diligebat, & contumelias & dolores reputauit delicias. Tertiō, habuit fidem solidam, quōd pro

Chri

Christo sententiā mortis volūtariē tolerauit. De quo Chry. Ad tolerandum pro Christo vulnera & mortis pericula erat omni faxo durior, omni adamāte firmior, sic quōd nulla res trāstoria eū potuit amouere. De quo Luci⁹ pa. 2.4. q. 1. à recta. A recta fide & apostolico tramite propter nullā perturbationē licet recedere. Et Aug. 23. q. 8. Omni timore postposito, si quis p̄ fidei veritate moritur, cęleste prēmium cōsequitur. Et sic B. Petrus, ideo cōmendat eū dominus, dicens, *Beatus es Simon Bar Iona*. Bar Iona interpretatur filius colūbæ. ¶ Itē colūba habet sex proprietates laudabiles, quæ B. Petro cōpetunt. Primō, citō domatur. Si ad columbam certis mēsis bus ponatur colūbus, vt in Iulio, Augusto & Septēbri, citius domatur, quia tunc facilliter possunt inuenire cibum in propinquo. Sic B. Petrus vocatus à Christo, facilliter domatus erat iuxta mare, cū ait: Venite post me. Et ille statim relictis retibus, &c. Mat. 4. Ad vnus vocis iussionē Petrus & Andreas secuti sunt redēptorem. Sed heu aliqui dicūt, cras, cras. Talibus dicitur Pro. 1. Vocauī, & vos renuistis. Ideo Eccl. 5. Ne tardes cōuerti ad dñm. Secundō, parem valde diligit, & absq; eo volare nō cōsuevit. Et sic B. Petr. vt dic. Leo pa. præ dilectione voluit scire traditionē. Aug. Si sciuisset, dētibus eū discerpisset: ideo ex dilectione ait præ cæteris: Si oporteat me mori tecū, Luc. 22. Dñe paratus sum tecū in mortē & in carcerē ire. Hoc tūc nō impleuit, sed negauit, vt verbū Dei impleretur. Sed tamē postea exiuit & fleuit amarē. Et fuit primus in fletu, quia feruētē dilexit, ideo præ aliis sibi datū fuit, q̄ p̄ vmbra sanauit infirmos. Io. vlt. Diligis me plus his? Tertiō, gemitū pro cātu habet, quando pullos vel parē perdit. Et sic B. Pet. post amissionē spiritaliū fructuū & Christi fleuit. De quo Egesip. pa. Quando Petrus culpā negationis ad memoriā reducebat, vberrimē lachrymas emittebat, & illud in cōsuetudinē duxit, vt eius facies tora adusta crederetur. Et Clemēs pa. Quādo audiuit in nocte galli cantū, ad orationē surrexit & ad fletū. Et si ipse qui semel negauit, quid nos q̄ toties, quoties peccamus? 11. q. 3. æstimāt. Quoties quis mortaliter peccat, toties Deū negat. Ideo docet flere Amb. Ablue te lachrymis, laua te fletibus. Nā secundū Aug. in li. de pœnit. Lachrymæ sunt testes doloris & veræ pœnitentiæ, & qui se lachrymās miserū fateatur, illi Deus miseretur. Et sic dic. Calixt. pa. Petrus lachrymis deleuit peccatū negationis. Et hæc fuerūt lachrymæ doloris

loris. Itē habuit gemitū amoris, eō q̄ præsentia Christi post ascensionē non tacuit. Ideo vt refert Clemēs pa. in itinera-
rio, quia semper in sinu suo sudariū portabat, quo crebrō
lachrymas tergebat, quando dulcis locutionis & præsentia
dñi erat memor, præ amoris dulcedine lachrymas non po-
tuit cōtinere. Quāto, colūba habet proprietatē alias ad re-
te ducēdi. Aliquādo em̄ colūba domatur, & ad deceptionem
syluestriū informatur, vt aliis se associet, & cū aliis in re
vadat. Et sic B. Petrus domatus erat à spiritus. in die Pēte-
costes plenius informatus ad colūbas syluestres, i. infideles
capiēdos. Ideo illis se sociavit, quādo prædicauit, & eos ad
rete fidei duxit, quia vt legitur Act. 2. Vna vice tria milia
ad fidē duxit: altera die quinq; milia ad rete fidei p̄duxit.
Vt autē ad rete Christi duceret, cū eis captus fuit nō tātū
semel, sed pluries. Vno modo à Theophilo principe Antio-
chiæ, vbi totā ciuitatē cepit. Alio modo ab Herode Agrippa,
sed angelus domini liberauit eum. Tertiō, à Nerone, vt
hodie. Et sic ad rete fidei perduxit Processum & Martinia-
nū milites, qui eū abire permiserunt. Vltimō à militibus &
præfecto Agrippæ præsentatus: ita facere debēt prædicatores
hodie. Quintō, colūba est auis medicinalis, vt di. Cōstā-
tinus, quia habet sanguinē medicinalē, quia sanguis eius dē
sub dextra ala extractus & calidē oculis instillatus dolorē
mitigat. Et sic B. Pet. medicus corporis & animæ. Nā multis
infirmis medelā corporis præstitit vmbra sui corporis. Act.
5. & multo melior animarū medicus. Sequitur: *R. spōdens Ie-
sus, ait: Beatus es Simon Bar Ionā.* Nō Petrus, quia Petrus inter-
pretatur cognoscēs: Simon obediēs, quia cognitio fidei per
se laudē nō habet, sed obediētia & opera in charitate. *Quo-
niā caro & sanguis nō reuelauit tibi, i. homo mortalis, de cōsecre-
dist. 4. can. Gratia.* Fides est nō tātū liberi arbitij, sed do-
num dei. *Sed pater meus qui in cœlis est.* Matt. 11. Nemo nouit fili-
um nisi pater. Ego dico tibi, quia tu es Petrus. Hic mutat
nomen, & *super hanc petram, i. super me, i. Cor. 11.* Petra autem
erat Christus. Hæc petra est fundamētū fidei nostrę, de quo
1. Cor. 3. Fundamētum nemo potest aliud ponere præter id
quod positū est, quod est Christus, *ædificabo Ecclesiam meam. Et
porte inferi, i. dæmones, hæretici, tyrāni, non præualebunt aduer-
sus eā.* R. ratio, quia domus Dei firmiter est ædificata. Matt. 7.
Vir prudens ædificat domum suam super firmā petrā, id est
Christum, vbi nec pluuia, id est, suggestiones dæmonū, nec
flumina,

flumina, id est, hæreticorū consortia, nec venti, id est, tyrā-
norum persecutio possunt præualere. Greg. Occidi possunt,
sæcti nequeunt electi. Et hoc propter tria. Primō, propter
debilitatē impugnantis. Hier. Debilis est hostis, &c. Secun-
dō, propter fortitudinē auxiliantis. 1. Reg. 2. Non est fortis
vt Deus noster. Tertiō, propter sollicitudinem custodientis,
Isa. 62. Super muros tuos cōstitui custodes. Ipsa est Bethel,
i. domus dei, super quam Iacob angelos Dei vidit ascēden-
tes & descēdentes. Gen. 28. & Isa. 21. Custodes qui de nocte.
Rom. 8. Si Deus pro nobis, quis contra? &c. *Et tibi dabo clau-
es regni cœlorum.* Tibi, quia recepit pro se & successoribus suis,
sicut confessio sua erat & etiam aliorum. *Claves regni cœlorum,*
id est Ecclesiæ, quia est Cephas, id est caput. Ideo Aug. 2. 4.
q. 1. Quodcūque vbi dicitur, Petrus quādo clauis suscepit,
Ecclesiam sanctā significauit. Hier. Petrus singulariter re-
cepit, vt nō omnes intelligātur, quicūque, s. ab vnitate fidei
se separāt, nec à peccatis absoluuntur, nec regnū cœlorum
ingredi possunt, nec alios peccatis absolueret. ¶ Diceret: ta-
men regnū cœlorum apertū est in Christi passione. Apoc. 4.
Vidi ostium apertū in cœlo. Resp. S. Tho. in 4. dist. 18. Cla-
ues accipiūtur hic metaphoricē, ad similitudinē clauium
materialium. Sed hæ clauis quæ datæ sunt, sunt spiritua-
les, & dantur presbyteris ad claudendū vel aperierendū re-
gnum cœlorū. Nota, regnum cœlorū clauditur dupliciter,
vniuersaliter & particulariter. Vniuersaliter, s. toti generi
humano. Et hoc dupliciter, s. perpetuē & tēporaliter. Perpetuē,
vt pueris descēdentibus ad limbū. Cōtra hoc nulla cla-
uis datur, quia ibi manebunt æternaliter. Tēporaliter pro-
pter peccatū Adę. Cōtra hoc clauis sunt soli datæ Christo.
Is. 22. Dabo clauē domus Dauid sup humerū eius. Et Apoc.
5. Nemo poterat aperire librū nisi agnus. Particulariter etiā
dupliciter, perpetua & temporalis. Perpetua, vt peccatum
mortale, qui in eo moritur. Iob 7. Qui descēdunt ad inferos,
nō reuertuntur vltra in domum suā. Quædam particu-
laris non perpetua, vt si quis peccat mortaliter in presenti
& demeretur pœnam. Contra illam clausurā est duplex cla-
uis, s. autoritatis, quæ in solo Deo est, qui aperit per gratiæ
infusionem. Luc. 5. Quis est qui peccata dimittit nisi solus
Deus? Sed alio modo administratiuē. Et sic data est clauis
prælatis Ecclesiæ, qui aperiūt per ministerium sacramēto-
rum, in quibus est virtus passionis Christi. Ad argumentū,
Christ

Christus in passione remouit clausuram primam, s. generalem, tamē adhuc quilibet potest sibi apponere clausuram particularem. Nota secundum S. Tho. in 4. lib. dist. 18. Clauis sunt duae. Prima potestas ligandi & soluendi. Secunda discernendi, ut scientia quae est habitus acquisitus vel infusus non est clavis: sed autoritas ut dicitur scientia ad discernendum. Nam scientia bene est dispositio faciens ad bene esse, ut melius exequatur officium discernendi. Nam sicut in foro iudiciali duo actus requiruntur. Primum, causam discernere: secundum, sententiarum: sic in foro penitentiali. Primum, autoritas discernendi dicitur clavis scientiae, sed potestas ligandi dicitur clavis potentiae. De qua potentia subdit: *Quodcumque ligaueris, etc.* s. clauis non errare, celestis curia approbabit. Haec apertio & ligatio fit tripliciter. Primum, quod ad culpam, non absoluendo ab ea. Secundum, quod ad poenam sensus ligando temporalis poena. Tertium, quod ad poenam, ligando, s. sententia excommunicationis. ¶ Dices: Potest ne sacerdos uti virtute clauis iuxta suam voluntatem? Respon. doctores super 4. dist. 18. Quod sacerdos ligando & soluendo operatur ut minister Dei, & ut instrumentum non mortuum, sed viuum. Sed ad ratam operam instrumenti requiruntur tria. Primum, recta dispositio instrumenti. Secundum est proportio materiae. Tertium, virtus motoris. Nam securis si non sit acuta, non secabit, vel si non habet materiam sibi proportionatam, videlicet ligneam, quia non lapides, vel non moueatur ab aliquo. Sic similiter in absolutione sacerdotis debet concurrere rectus usus suae potestatis, & praeparatio suscipientis, & virtus Dei motoris, si vnum deficit, frustretur effectus. Ex quo patet, quod incautum est habere non intelligentem confessorum vel sacerdotem, qui nescit inter peccatum mortale & veniale distinguere. Et valde incauti sunt qui credunt se esse absolutos, cum grauiam consistetur simplicibus, ut de usuris & de rapinis dicentes: Quid ad me: ipse recepit ad se vel supra se, non attendentes illud Mat. 15. Si caecus caeco ducatur praestat, ambo in foueam cadunt.

¶ De visitatione gloriose virginis Mariae ad Elisabeth.

ENARRATIO I.

Benedictus in mulieribus. Luc. 1. In sum. Euang. duo innuuntur. Primum, virginis salutatio commendabilis, ibi: *Excursus*. Secundum, subiungitur eius exultatio admirabilis, ibi: *Magnificat*. De primo dicitur *In illo tempore*, s. cum Maria consensum dedit annuntiationi angeli. di. Fiat mihi secundum verbum tuum: & audivit de cognata Elisabeth, quod mensis sextus esset illi, s. conceptionis

ceptionis Iohannis in utero matris. Tunc *excursus* Mariae a loco contemplationis, non propter experiri, ut fecerunt filii Israel, Ios. 2. ad explorandam terram Hiericho. De quo Amb. Non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuntio, nec quasi dubitans de exemplo, sed quasi lata pro voto, religiosa pro officio, festina praegaudio, *in montana abiit*, s. a Nazareth in Hierusalem. Primum ut cognatae suae cōgauderet, quae tādium sterilis erat. Et dixit Luca 1. Sic fecit mihi dominus in diebus, in quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. Secundum, ut seruitium ei impediret. Ideo Ambro. dicit, Discite & vos mulieres sedulitate, quam praegnantibus debetis exhibere cognatis, cum Maria mater dei non recordata tantae dignitatis a loco deuotionis & contemplationis surrexit, non recordata vitae asperitate ad ministrandum cognatae venit. ¶ Nota. Maria omni statui se conformauit, ad designandum comitatem gratiae. Nam saepe coringit, quod actiui despiciunt contemplationes tanquam otiosas sicut Martha conquerendo super Mariam sororem eius. Luc. 10. Domine non est tibi cura, quod soror mea relinquit me sola ministrare? quod d. ipsa otiat ut ego laboro. Sed est salubre otium occupatio in deum per dei verbum. Simo de Cassia. Quod genus armorum utilius, quis limatior & splendidior gladius quam verbum Dei? Nam ex pharetra cordis veniunt ignea, tela, i. orationes deuotae. Nam scribitur 2. Paralip. 20. Cum ignoramus quid debeamus agere, hoc solum residui habemus ut oculos ad caelum dirigamus. Item contemplatiui despiciunt actiuos quod nimis sunt terreni & solliciti: ita, quod non possunt vacare consolationibus diuinis. Contra tales loquitur Ber. Nolo, ut arbitreris solum lucere Deum nisi in cella tua, aut solitariorum deus tantum sit, imo & omnium. Idcirco B. Virgo Maria ut vtriusque statum approbaret, ipsa vtriusque vitam duxit, s. contemplatiuam & actiuam. Ipsa fuit contemplatiua, quia conseruabat omnia verba, conferens ea in corde suo. Etiam actiua, *excursus abiit in montana* ad seruiendum cognatae: nobis in exemplum, quia dicit Ambr. Mariae vita omnium nostrum exemplar est disciplina. Ideo sicut ipsa fuit actiua & contemplatiua, & sic nos. Nam sicut vita corporalis consistit in duobus, ut dicit Philosophus, De longitudine & breuitate vitae, s. in labore & requie, nec valet ut homo semper existat in labore, quia dicit Philosophus 8. Politi. Omnis laborans requie indiget, quia labor nimis causat defectum & senium. Semper etiam quiescere & otari non valet, quia causat pigritiam.

Pars Actiual.

Ecc

tiam. Vnde, Otia dant vitia. Ergo utrūq; requiritur. Spiritu-
 aliter. Sic etiā ad vitā spirituale duo requiruntur, scilicet actio
 & contēplatio. Actio ad ministeriū proximi. Contēplatio
 ad dilectionē dei. Nā vt habetur de abrenū. nisi cū pridem.
 Contēplatiua vita licet magis secura & suauis sit, tamē a-
 ctiva magis est fructifera. Ideo Hug. Qui dulcedinē cōtem-
 plationis gustare desiderat, necesse est vt in actionibus se
 exerceat, & deniq; ad contēplationem se trāsferat. Exem-
 plum in maria, quæ *exurgens*, s. à cōtēplatione, *abit in monta-*
na, s. in Ierusalē, *cū festinatione*, nō recordata viæ asperitatem.
 ¶ Primò, festinauit propter virginitatis pudorē. Amb. Disce
 te virgines nō circūcurrere per alienas aedes, nō demorari
 in plateis. Ber. Solent virgines quæ verē virgines sunt, pau-
 re ad cuiuslibet viri aspectū, scientes in vasis fictilibus the-
 saurū portare pretiosum. Secūdo festinauit vt dicit Orige-
 nes, vt sanctificaret Ioannē Iesus in vtero matris eius. Ter-
 tiò festinauit, quia spiritu sancto repleta. Ambrosius, Ne-
 scit tarda molimina spiritus sancti gratia. Quarto, vt do-
 ceret nos spiritualiter ad Ioannē, i. ad gratiā dei festinare.
 1. Tim. 4. Noli negligere gratiā, quæ in te est. Eccl. 5. Ne di-
 xeris cras, cras. Bernardus: Qui hodie aptus nō es forte cras
 minus aptus eris. ¶ Nota circūascensum quē fecit Maria in
 Montana ascendendo, significatur spiritualis ascensus ad
 montē dñi. Bernardus: Nō æqua via hominis, sed prout spi-
 ritus ei moderatur, quia nō tantū posset quis ascendere, quin
 altius. Nā omnia virtuosa opera habent modū, sed charitas
 est sine modo. Vnde Ber. de diligendo deū, Causa diligendi
 deū, deus est, sed deus est modus sine modo: sicut sine via
 nullus peruenit, &c. sic nec sine charitate ad deū ambulare
 quis posset, sed errare. Amb. Magna res amor, sed sunt in eo
 gradus. Ber. Qui amat ardentius peruenit citius. Hug. Quan-
 tum potes, tantū dilige: posse tuū nō solūm via est, sed men-
 sura tua, quātō plus amas, tantō plus habes. Bern. Quantō
 maior dilectio, tantō altior mentis ascensio. Subdit in tex-
 tu, *Et introiit in domū Zachariæ & salutauit Elizabeth*. Diceret,
 Quare Maria non salutauit prius virū Elizabeth, s. Zacha-
 riam, cūm scribatur 1. Cor. 11. Caput mulieres vir est? Resp.
 Zacharias adhuc erat mutus, & non decebat virgini cum
 viro muto signis se occupare. Ambrosius: Venit maior ad
 minorem, mater Dei ad matrē prophetæ, non solūm venit,
 sed salutauit. Ecce humilitas. Aug. Decet quantō virgo ca-
 stior,

stior, tantō humilior. Ipsa erat in gratia humilitatis, in qua
 est profectio castitatis. Ipsa humilitatem eandem, vt ait Am-
 brosius, quā angelo exhibuit, hominibus exhibere curauit.
 Angelo dixit. Ecce ancilla dñi, homini exēplo & opere de-
 monstrauit. Diceret, Quibus verbis eā salutauit? Respōde-
 tur qd non est scriptū. Salutauit enim eā his verbis, Aue Ma-
 ria, quod patet ex effectu. Diceret, Cur Maria nō manifesta-
 uit quæ ab angelo audiuit? Resp. Chrysofomus: Non cre-
 debat posse fidē adhiberi mirādis reatibus. Sed Ambrosius
 dicit, Quod Maria occultauit, hoc Elizabeth reuelauit. *Fa-*
ctū est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth exultauit infans in vte-
ro eius. Quare exultauit Ioānes in vtero matris? quia iam sen-
 sit aduentum dñi. Ideo dicit Ambrosius, Vocē prior audi-
 uit Elizabeth, sed Ioānes prior gratiā sensit. Elizabeth ape-
 ruit aures naturæ, Ioannes exultauit ratione mysterij. Illa
 cognouit cognatā, Ioannes verò Christū. Ibi verbū imple-
 tur angelicū: Implebitur spiritu sancto ex vtero matris tuæ.
 Origenes, Non antea repletus fuerat Ioannes spiritu san-
 cto, donec assisteret quæ Christū in vtero gerebat. Et sequi-
 tur in textu, *Repleta est spiritu sancto Elizabeth*, s. per filium, sed
 filius prius repletus est. Vnde Origenes, Propheta acuti-
 us vidit parēte, & vidit quod verbis explicare non pote-
 rat, saltauit in vtero miles, sensit non palpebris, sed spiritu
 regem. Ideo Ber. A seculo non est auditū, qd exultauit quis
 in vtero matris. O felices matres, sed feliciores nati. Non
 mirū est, qd Ioānes exultauit, matres iunguntur amplexibus
 venit ad oscula, felices vteri copulātur. Regē quoque &
 militem, nisi duo parietes tenerrimi disungūt. Et licet Eli-
 zabeth erat repleta spiritu sancto cū Maria, tamen Maria
 prius ante conceptum Christi, sed Elizabeth post: sed ta-
 men repletio virginis fuit abundantia longioris, quia de
 plenitudine eius omnes accepimus, vt dicit Ber. Ab ea pec-
 cator accepit veniam, iustus gratiam, trinitas gloriam, an-
 geli lætitiā, filius Dei nostræ carnis substantiam. Attamen
 Elizabeth sufficientiæ rarioris accepit gratiam, quod non
 potuit celare, vt impleretur illud Matt. 12. Ex abundantia
 cordis os loquitur. ¶ De quo subdit in textu: *Exclamauit voce*
magna Elizabeth. Gloss. Voce magna clamauit. Primò, quia
 magnalia vidit, scilicet Deum conceptum & hominem. Se-
 cundò, quia vidit eam concepisse virginali castitate, vt pro-
 fessa est, Luc. 1. Fecit mihi magna, qui potēs est. Terriò cla-

mauit voce magna, quia habuit vocē magnā in vtero. De qua Io. 1. Ego vox clamātis in deserto. Quæ vox sonuit in auribus peccatorū, Phariseorū, pœnitentiū & militū. Quartò clamauit voce magna, hoc est, ex magna deuotione. Nā deuotio est clamor magnus, ita vt in cœlo audiatur, ita vt dictū est Mosi à dño: Quid clamas ad me? Exod. 14. cum tamen nō clamaret clamore oris, sed desiderio cordis. Et sic Elizabeth clamās dixit cōmendando beatā virginē, *Benedicta tu in mulieribus*, i. super oēs mulieres. Et benedicta ab angelo, quia ruinā angelicā reparauit. Et etiā benedicta est à muliere Elizabeth, quia mortē quā scēmina intulit ipsa fugauit. Idcirco vbi angelus salutationē angelicā dimisit, ibi Elizabeth incœpit dicens: *Benedicta tu in mulieribus*. Dicit Theophilus: Sunt quædā mulieres benedictæ, quæ virgines sunt & castæ, quædā verò quæ scœcundæ: ipsa autē benedicta super oēs mulieres, quia virgo casta, castissima, & scœcunda: licet enim Christū peperit, tñ virgo permāsit incorrupta. Ideo merito possumus dicere benedicta. De ea potest dici illud Iudith 13. *Benedicta es tu filia à dño deo excelso præ omnibus mulieribus super terrā.* ¶ Tunc subdit in textu: *Et benedictus fructus ventris tui*, ibi ponitur, &, pro quia. Nota angelus ad virginē non dixit, *Benedictus fructus vētris tui*, quia virgo nondū conceperat, cū eā angelus salutauit. Sed postea cū consensum dedit tunc Elizabeth percipiēs ipsam cōcepisse verū deū & hominē, addidit: *Et benedictus fructus vētris tui*. Hic est fructus generosissimus, quia de vtero & stirpe regali: Vnde Ro. 1. *Qui factus est ei ex semine Dauid secundū carnē*, vt promisit per Ps. 131. *De fructu ventris tui*, &c. O q̄ nobilis fructus qui æternaliter natus est de patre, tēporaliter de virgine. De quo Ber. O Maria illius es mater, cuius deus est pater, & filius paternæ charitatis est corona tuæ virginitatis, quod prophetauit Isaias c. 4. dicens, *Fructus terræ sublimis erit in magnificētia.* ¶ Itē hic est fructus delitiosissimus. Primò, delitiosus in decore. Ps. 44. *Speciosus forma præ filiis hominū.* Hebr. 1. *Qui cū sit splendor gloriæ*, &c. Sap. 7. *Candor lucis æternæ & speculū sine macula.* Secundò delitiosior in odore. Eccl. 24. *Ego quasi vitis fructificauit suauitatē odoris.* De quo Cantico. 1. *Curremus omnes in odore vnguentorum tuorum.* Vbi Ber. *Curremus in odore misericordiæ suæ*, quia nō despicit peccatores, non spreuit publicanum, non Matthæum, nec Zachæum, nec mulierem

adult

adulteram. Tertio, delitiosissimus in sapore. Can. 1. *Fructus eius dulcis gutturi meo.* Dicit nanq; Ber. *Fructus quātò altior, rātò dulcior & quia tu solus altissimus, Iesu Christe, ergo tu solus dulciss.* Quartò, est fructus virtuosissimus, quia fructus salutis sine quo nō est salus, vt habetur Act. 4. *Nō est nomē sub cœlo, in quo oportet saluari, nisi in nomine Iesu Christi.* Ideo Ansel. *Non est salus in mūdo nisi quā peperit virgo.* Et sic ipsa est arbor salutaris, quæ fructū portauit salutis, quod dicit Ber. *O verè plātatio cœlestis pretiosior sanctis, i. sanctorum vniuersis.* Ideo exclamat Aug. dicens: *Quid nos tātilli, quid actiōne pusilli matris laudes tātæ referamus? Etsi omnium nostrū mēbra verterētur in linguas, eius laudes enarrare nō sufficimus.* Hāc gloriā cognouit Elizabeth, & admirās, dixit: *Vnde mihi hoc, vt mater domini mei veniat ad me?* q. d. *Quo iure, qua iustitia, vel quibus meritis accidit, q̄ mihi sterili & seni, & secundū reputationē hominū mihi maledictæ, vt veniat mater domini mei ad me, i. mater scœcunda mater benedicta, quæ est plena gratia.* q. d. *Admiror de humilitate tuæ visitationis.* Et merito admiror, propter magnificentiam tuā virtutis, quæ apparet in te. *Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit infans in gaudio in vtero meo.* Dicit Gl. q̄ Ioānes lingua nō poterat, sed animo exultāti Saluatorē salutauit, & sui præcursoris officiū inchoauit. Ipsa enim Elizabeth cognouit per spiritum sanctum, quia ista exultatio fuit propter præsentiam domini in vtero virginis cōstituti. Et fuit quoddam miraculum diuinū, quod nō potuit fieri per naturam. Vnde Ambr. *Si tanta exultatio in processu primo fuit ad salutationem Mariæ vt exultaret infans in vtero, & repleta est mater infantis spiritu sancto: quantū putas vsum tanti temporis Mariæ addidisse præsentiam?* Considerate charissimi, quā magnæ virtutis est Mariæ saluatio, quæ Elizabeth cōfert gaudiū, cōfert & spiritum sanctum, cōfert & reuelationem diuinorum secretorū, cōfert & prophetiæ actum. Ideo libenter debemus ipsam salutare propter resalutationis lucrum. Idcirco qui voluerit habere spiritum sancti gratiam, hodie deuotē salutet ipsam.

¶ De sancta Maria Magdalena.

ENARRATIO I.

Cœpit rigare lachrymis pedes Iesu. Luc. 7. In summa Euāgelij duo innuuntur. Primò, benigna susceptio Mariæ pœnitētis, secundò maligna murmuratio Pharisæi inuidētis. Primò

Ecc 3

patet in principio: secundū ibi: *Videns Phariseus. De primo dicit: Rogabat Iesum quidam Phariseus, ut cū illo manducaret.* Et erat Phariseus, i. diuisus ab aliis in exteriori apparentia, & nomine religionis gloriabatur, vt hodie hypocritæ faciunt, q̄ sunt foris aurei, intus luto pleni: foris oues, intus lupi: foris humiles, intus superbi: foris mites, intus amarissimi. De quibus Gre. 34. Moral. Cūctis apud se in cogitatione tumentibus inest clamor in locutione, in silentio in silentio, dissolutio in hilaritate, furor in tristitia, inhonestas in locutione, rācor in reprehensione. Iob 13. Non veniet in cōspectu eius omnis hypocrita. ¶ Nā iste Phariseus reprehensibilis erat in tribus, sicut omnis hypocrita. Prīmō erga seipsum malē estimādo & temerariē iudicando. Iudicabat quod ignorabat, credebat quod nō ita erat, sed seipsum decepit, dicebat eā peccatricē immundā abominabilē & odibilē, quod iā nō erat: ideo falsē iudicabar. Nā venerat ad Christū peccatrix sed mox fuerat iustificata: venerat languida, sed mox sanata: quasi mortua, sed viuificata à vita. Ex hoc iudiciū prouenit ex superbia, quæ est reprehensibilis. Pro. 8. Arrogantiā & superbiā detestor. Ideo Lu. 12. Attēdite à fermento Phariseorum quod est hypocrisis. Fermentū facit eleuari pastam, sic hypocrisis eleuat mentē. De quo in can. de poen. dist. 1. taciturnitas, dicitur: Vbi hypocrisis regnat, ibi humilitas nō habet locū. Ideo Tobias docuit filiū suū c. 4. di. Superbiam in tuo sensu nunquā dominari permittas, in ipsa sumpsit initium omnis perditio. Ideo Iac. 4. Deus superbis resistit. Cassia, de institutis monach. vide quantū est malū superbiæ, vt nō angelū, sed deū mereatur habere aduersariū. Ber. Et si deus non pepercit superbis angelis, nec hominibus parciturus est. Secūdo iste Phariseus erat reprehensibilis erga proximum cū inuidēdo, quia non faucebat remedium. Est enim conditio hypocritarū, vt omnes spernant, nulli fauceant, omnes maculent, vt soli ipsi fulgeant. Vnde Poëta:

Alterius lucra dolet inuidus ac sua damna. Nā de alterius luce excæcantur, & est peccatū diabolicū. Sap. 2. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terrarū. Terriō iste Phariseus peccauit erga Christū, quē prophetā esse negauit, & hospitē tam gratū vilificauit, dic. *Si hic esset propheta, sciret utique quæ & quibus esset mulier hæc.* Greg. In hom. Si hæc mulier ad pedes Pharisæi venisset, canibus expulsa fuisset: & sic ille reprehensibilis, quia murmurabat contra hospitē, contra quē scribitur,

1. Pet.

1. Pet. 4. Hospitales inuicē sine murmuratione. O quot sunt hodie tales aduersus Deū murmurātes sicut iste cōtra Christū. De quibus Aug. Murmurās cōtra Deū blasphemus est. Ideo Sap. 1. Custodite vos à murmuratione, quia nihil prodest. Reuera non prodest sed nocet. Greg. Nemo murmurās regnū Dei accipit. Ideo 1. Cor. 10. Neque murmuraueritis, sicut quidā & perierunt, &c. Tūc subdit in textu: *Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.* Ecce, in scriptura semper nouitate ponitur, & pro raritate, quia rarissimē inueniuntur verē poenitētes. Vnde Amb. de poenitētia: Facilius inueni q̄ innocētiā seruauerūt, quā qui verā poenitētiā egerūt. Multæ igitur sunt mulieres quæ nouitates peccatorū inueniūt, sed nō modū poenitēdi antiquū suscipiūt, nesciētes miseræ illud Gre. 3. Mora. Qui nouū peccatū vel modū peccādi inueniūt, nouā poenā nisi satisfecerint, sustinebūt. Et dicit notat̄ *peccatrix.* nō nominat eā, q̄ hæc est cōsuetudo scripturæ. Iuxta illud Apost. ad Eph. 5. Fornicatio & omnis immundicia nō nominetur in vobis. ¶ Itē nota, ipsa habuit tres occasionē peccandi. Prima corporis pulchritudo. Vnde Proverb. 11. Circulus aureus in naribus suis, pulchra mulier & fatua, nā si sus haberet aureū circulū æquē bene locaret se in lutum: sic mulier pulchra & fatua nō vtēs ratione de tali pulchritudine. Prouer. vlt. Fallax gratia & vana pulchritudo, quia est quasi gladius splendens & scindens. Prouer. 5. Acuta quasi gladius biceps, quia scindit corpus & animā. De quo Hier. Gladius igneus species mulieris. Ideo Eccl. 9. Auerte faciē tuā à muliere cōpra. Nam propter speciē mulieris multi perierūt. De quo Prouer. 7. Vulneratos multos deiecit, & fortissimi interfecti sunt ab ea. Vnde Poëta,

Adam, Samsonem, David regem, Salomonem

Decepit mulier, quæ modo tutus erit?

Secūda occasio peccati erat opulētia, q̄a diues, habuit em̄ castri noīe Magdalō, à quo dicta est Magdalena. Eccl. 11. Si eris diues, non eris immunis à peccato. Nā diuitiæ causant gulā, ex qua sequitur carnalis cōcupiscētia. Exech. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ, saturitas & abūdātia panis. Psal. 72. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorū. Luc. 21. Attēdite ne cor pora vestra grauētur à crapula. Greg. Qui carnē delicatē reficit, hic in spiritu deficit. Et hoc fecit Maria. Tertia fuit libertas, libera em̄ fuit, neminē timuit. Greg. Vbi nō timetur reprehensor, securius accedit tētor. Ideo nō est proficuum

Ecc 4

mulierib. vt relinquatur in sua libertate & propria voluntate, quia scribitur Eccl. 25. Mulier si primatū tenet, cōtraria est viro suo, propter quod docet Eccl. 33. Filiā & mulieri ne des potestātē in vita tua. Propter quod dixit Dominus mulierij; Gen. 3. Sub potestate viri eris. Et Apo. Eph. 4. Mulieres subditæ sint viris. Quarta occasio fuit otiositas, quæ est occasio peccatorū. Eccl. 33. Multam malitiam docuit otiositas. Ideo Hier. Semper aliquid operis facito, ne te diabolus inueniat otiosum. Nā dicit Seneca. Otiū est viui hominis sepultura. Idcirco nominat eā peccatricē, q̄a multas occasiones peccandi habuit. Propter quod dic. Gre. Vniuersis vitiis plena fuit. Idcirco sunt aliqui se occupātes an peccauit spiritualiter vel corporaliter. De hoc nō est multū disputādū, sed sufficit in exēplū, quod magistraliter pœnituit, de quo in text. *Vt cognouit quod accubisset Iesus in domo Pharisæi*, habuit fiduciā, quod qui leprosum mūdauit mūdaret & eam. Amb. Cōtendit hęc mulier Christū hospite honorare, quod iste est hospes qui de cœlo venit, alij hospites ferinas carnes in cōuiuio requirūt, ego assatū cor meū in igne amoris offerā, dabo illi lachrymas pro vino. Pro quo sciēdū, Maria Magdalena multo pretiosiora fercula ad cōuiuū cōtulit q̄ Pharisæus de quib. canit Eccl. A Pharisæo es inuitatus, Mariæ ferculis saturatus. Primū ferculū fuit ppriē infirmitatis & peccati cognitio. Seneca Salutis initiū est ppria cognitio. Hęc habuit Maria, vt dicit euāgelista, *vt cognouit, quia Iesus accubisset in domo Simonis, attulit alabastrū unguētis*. Gl. dic. Maria deliberauit intra se. Ecce tu es peccatrix omnīū immūdissima, & diu iacuisti in peccatis, vidisti Iesum intrantē in domū, qui ob hoc venit vt peccatores saluos faceret, hic est qui facili ter peccata dimittit, & peccatores dulciter recipit, modō obtulit se mihi. Certē nō recedā ab eo, sed vadā ad eū & ponā me in manib. misericordię suę. Ideo Aug. Nouit q̄n morbo laborauit, & ideo illū ad sanādū esse idoneū, ad quē veniebat infallibiliter p̄sumebat, accessit immunda, recessit purgata, accessit egrā, recessit sana: ita nos nostrā fragilitatē propriā agnoscamus. Nō sicut illi, de quib. Ber. Multi multa sciūt, & seipfos nesciūt, alios inspicūt & seipfos obliuiscūt. Et accedamus cū Maria ad Christū, quia alibi nobis esse malū est, q̄a di. Aug. in soliloquio: Scio q̄m mihi malē est p̄ter te dñe, conferā me ad te, vbi bene mihi erit à te. Secūdū fuit cōfusio, quæ t̄gitur ibi, & *stās retrō nō in facie*.

Talis

Talis fuit confusio publicani. Lucæ 18. Hęc est confusio adducens ad gratiā & gloriam, Eccl. 4. Ideo Gre. Super cōuiuantes ingressa est, nec propter eos pœnitere erubuit, tamen indignā se considerans ad pedes retrō stetit. Et potuit dicere illud 1. Esdr. 9. Domine Deus meus cōfundor leuare faciē meā ad te, quia multiplices sūt iniquitates meę. Hęc erubescētīā quilibet pœnitēs habere debet patiēdo erubescētīā, quia vbi magna erubescētīa, ibi digna est pœnitētīa. Hiero. Melior est modica amaritudo in faucibus, quā totū tormētū in visceribus. Cui cōsonat Ber. Melius est nūc erubescere corā paucis, quā in futuro corā omnibus Deo & angelis & s̄ctis. Tertiū ferculū fuit magna humiliatio, quæ in nuntio ibi: *secus pedes*, nō ad caput. Sed cur se humiliauit? quia magnū pōdus peccatorū ipsā ad terrā premebat. Secūdum Marc. Euan. habuit septē dēmonia, & illa exhibāt de ea ante pedes Iesu, iuxta illud Abac. 2. Egredietur diabolus ante pedes, q̄a solā humilitas fugat diabolū. Quartū fuit lachrymosa cōtritio, & t̄gitur cū dicitur, *Lachrymis cepit rigare pedes eius*. Cōsiderauit em̄ quod oculis terrena cōcupierat, & viros incautē in spexerat, ideo per pœnitētiam cōterēs flebat, vt di. Gre. in Homil. Cōsiderauit etiā ante cōuersionē suā, q̄ fuit tenebrosa, immūda, frigida & humida, calida & salsa. Ideo habuit lachrymas claras, vt tenebrosā animā illuminaret; lachrymas humidas, vt immūditiā ablueret: calidas, vt frigidā inflāmaret: habuit etiā lachrymas salsas, vt in spidā sale diuine sapiētīe condiret. De his lachrymis di. Chry. Sicut vehemēs imber cū prupit, post hoc fit serenitas, sic lachrymis effusus apparet trāquillitas & perit caligo reatus. Quintū ferculū humilis satisfactio, & t̄gitur ibi: *Et capillis suis terxit*, quia secūdū Gre. Capillos ad cōpositionē vultus exhibuerat, sed iā capillis lachrymas tergebat. Sextū fuit vehemēs domini dilectio & t̄gitur ibi: *Osculata est pedes*, quia vana ore loquēdo peccauerat: & supbē vixerat. Ideo nūc deuotā se exhibebat. Fuit enī hęc osculatio in signū recōciliationis, q̄a fuit inimica Dei: osculabatur pedes Iesu in signū q̄ fuit Deo recōciliata. Illi etiā cū ipsa osculatur, q̄ prius inimici effecti, post modū per pœnitētīā sunt ad pacē reducti. Septimū ferculū fuit inerrabilis deuotio, cum subditur: *Unguēto ungebatur*, quia multoties in corpore se vnxit, ideo illud nunc Deo exhibuit. Illis ferculis Maria Christū pavit, licet ipsum Pharisæus inuitauit. Ideo dicit Greg. in Homil. Ad pharisæi pran-

R e c s

diū dominus descēdebat, & apud pœnitētē Mariā mētis epulis delectabatur: apud Pharisæū veritas pascebatur foris, apud peccatricē cōuersam intus pascebatur. ¶ Dixi, secūdō innuitur maligna murmuratio Pharisæi inuidētis: ibi, *Videi autē Phariseus qui vocauerat eū, ait intra se, Hic si esset propheta sciret relique que & qualis est hæc mulier quæ tangit eū, quia peccatrix est, q. d. Ignarus est, & nesciēs eā peccatricē, quod peccatū tota ciuitas agnoscit. Aug. O Pharisæe domini inuitator & irrisor quāta tua præsumptio: iudicas iudicē viuorū & mortuorū, spernis pœnitētē amaritudine plenā, quæ multo excellētius pascit hospitem tuū, q̄ tu. Cōtra hunc Chry. di. O Pharisæe nescis mulieris mentē, nunc illi oculi fluūt lachrymis, qui quondā affluerūt lasciuvis visibus: nūc cōuertūtur ad fletū, qui quondā ad luxuriā: olim capillos cōposuerat ad decorē vt intuentiū prouocaret affectus, nunc ad Dei honorē eos spargit & capillis lachrymas tergit. Tunc subdit, *Respondēs Iesus, s. ad cogitationē Pharisæi, ostēdēs se plus quā prophētā, dicēs, Simon habeo tibi aliquid dicere, s. pro informatione. At ille: Magister dic. Ait Iesus: Duo debitores erant cuidā fœneratori, id est, vsurario. Ille fœnerator secundū Glo. est Christus, qui dat in baptismo gratiā, in iudicio autē requirit eā, tāquam fortē & bona opera vltra fortē. Ille etiam pro peccato mortali in hac vita perpetrato & non delecto exigit pœnā æternā. Illi ergo fœneratori quo debito obstricti sumus. i. Co. 4. Quid habes, qd̄ nō accepisti? & si accepisti, qd̄ gloriaris quā si non acceperis? Ideo subditur, *Vnus debebat denarios quingentos. Et significat Mariam Magdalenā quæ in decuplo plus peccauit quā Simon, sicut quingēta est proportio decupla ad quinquaginta. Ideo dicit, Alius, s. Simon debebat denarios quinquaginta. Nō habentibus vnde redderent, donauit vrisq̄, s. debitoribus, quia peccatores non habent vnde Deo reddant, cum gratiā Dei amiserūt, & cōsequentur omnia bona amiserūt, quæ ad vsūm debitū receperūt. Possunt eū per se peccare, nec per se à peccatis resurgere. Quod innuit Psal. 77. dicēs. Homo est vadēs, s. liberē in peccatū & non rediēs, per se à peccato. Ideo oportet cōcurrere ad misericordiam Dei & donationē eius, quā innuit ibi: *Hic donauit vrisq̄, i. misericorditer dimisit. Quis ergo plus eū diligit, i. diligere debet? Respondit Simon, Aestimo, quod in cui plus donauit. At ille respondit, Recte iudicasti, quod Maria plus diligit me quā tu, quia plura peccata illi indulgeo. Gre. in Ho. Sua sentētia Phariseus conuincit.****

cōuincitur, funē portat quo ligatur, plus tenebatur peccatrix diligere ex dimisso, sed Phariseus plus tenebatur diligere ex cōmisso, quia sibi cōmissa erat maior sciētia legis. Itē secūdū Aug. Sumus omnes debitores Deo. Et tale debitum est duplex, s. pro dimisso & cōmisso, & non cōmisso p̄seruationis. Nā secūdū eum nullū est peccatum, quod fecit vnus homo quod nō posset cōmittere alter, nisi à Deo p̄seruaretur, & sic omnes tenemur Deū diligere, peccator penitēs pro dimissione, alter verò pro cōseruatione. *Et cōuersus dominus ad Mariā dixit, Simon vides hæc mulierem? q. d. corpore cōsideras, sed nō corde. Et redarguit eū ex triplici defectu dicēs, Intraui domum tuā, aquam pedibus meis nō dedisti, qui erās Iesū ex labore, sed mihi detraxisti, hæc autē lachrymis rigauit pedes meos & capillis suis tersit. q. d. sic te in opere pietatis excellit, vt dicit Titus, Facilis est effusio aquarū, difficilis effusio lachrymarū. Tu promptis nō es vsus, hæc autē effudit modò p̄p̄ta lachrymis pedes meos rigādo & maculas proprias per eas lauādo. Secūdō reprehendit eū ex defectu charitatis, dicēs, osculum mihi non dedisti, hæc autē ex quo intraui domū tuam, nō cessauit osculari pedes meos. q. d. Osculum est signū amicitie, quod signū non semel exhibuit, sed pluries, ex quo intraui, i. à tempore in quo sedi, non solū ori, sed pedibus, qui sunt inferiores partes coporis, osculū dedit. Tertio, reprehēdit eum ex defectu hilaritatis & lætitiæ, di. *Oleo caput meū nō vnxi, hæc autē unguento vnxit pedes meos, in signū deuotionis & lætitiæ spiritualis, quæ ex confidētia veniæ oritur. Mat. 6. Tu autē cum ieiunas, vnge caput tuum. Hoc oleū secundū Chry. s. tristitia inuenit, dissoluit, desiderii malū consumit, trepidationē abiicit. Et hoc oleo spiritualis lætitiæ vnxit Maria pedes Iesu, & Mysticē, pedes Iesu sunt pauperes, qui sunt inferior pars corporis mystici per deiectionē & cruci affixi per afflictionē. Diues ergo volens obtinere veniā in p̄senti & gloriam regni in futuro (quod regnū est pauperū Mat. 5.) debet intrare, & secus pedes istos stare per familiaritatis exhibitionē. Eccl. 4. Cōgregationi pauperū affabilem te facito. Et debet stare circa pedes, p̄ amicitie acquisitionē, iuxta illud Luc. 16. Facite amicos de māmōna iniquitatis. Et debet eos lachrymis rigare, s. p̄ cordis cōpassionē. Iob 30. Flebā quondam super eo qui afflictus erat, & anima mea cōpatebatur pauperi: sic nos iuxta illud Eccl. 4. Ab inope ne auertas oculos, & ne auertas faciē tuā ab egēno, declina pauperi sine tristitia**

stitia aurē tuam, & redde debitū tuū. Sed ecōtra accidit hodie illud Iac. 2. Nōne diuites per potentiā opprimunt vos? Itē debet capillis tergere per tēporalium cōmunicationem & miserīæ releuationē, vt Iob 31. Nō comedi bucellā meā solus, iuxta illud Tob. 4. Si multū fuerit tibi abūdanter tribue. Sed heu multi sunt diuites: sicut ille epulo, q̄ nec micā panis dedit mēdico Lazaro. Idcirco euenit sibi illud Prou. 28. Qui despicit deprecantē, sustinebit penuriā. Itē illis pedibus, i. pauperibus debet osculū per blandā allocutionem, secundū illud Pro. 16. Labio desculatur, qui recta verba respōdet, s. verbo cōsolatiōis, nō exasperationis. De quo Ecc. 4. Ne exasperes pauperē in inopia sua, & cor inopis ne afflixeris. Itē debet vngere vnguēto, s. per misericordiā hilaritatē. Eccl. 8. In omni dato hilarē te fac, quia dicit 2. Cor. 1. Hilarem datorē diligit Deus. Tunc implebitur in eo illud quod sequitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniā dilexit multū.* 1. Pet. 4. Caritas operit multitudinē peccatorū. Greg. Quid fratres credimus dilectionē nisi ignē? quid culpā nisi rubiginē? quia arsit valde per amorē igneū. Tātō nanq; peccati rubigo cōsumitur, quātō cor magno charitatis igne concrematur. Prou. 10. Vniuersa delicta operit charitas. Tunc subditur: *Cui minus dimittitur, minus diligit.* Diceres, An amplius tenetur diligere Deum pœnitēs quā innocēs? Resp. quod innocēs. quia excellētius beneficium est p̄seruari à malo quā permittere incidere & postea liberare. Et sic B. Virgo tenebatur plus diligere Deū, sicut & fecit, & magis grata de beneficio p̄seruationis quā Maria Magdalena de beneficio remissionis. *Tunc subdit: Et cœperunt qui simul accūbebant dicere intra se, Quis est hic qui peccata dimittit?* Greg. Ecce ægra quæ venit ad medicū, sanata est, sed de salute eius adhuc alij egrotant. Vnde eius sanatio facta est aliis ægritudinis occasio, vt dicit Aug. super Io. de Iuda. Iste de bono odore moritur, quo alij viuūt. Sic isti hīc dicētes, *Quis est hic qui peccata dimittit?* Diceres, Cur Christus nō respōdit ad illā quæstionē sicut ad alias? Resp. quia superius respōdit ad eā factō, verbo & miraculo, s. Luc. 5. Vt sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittēdi peccata, dixit paralytico, Dico tibi, surge & tolle grabatū tuum. Vel etiā ideo, sicut dicit Greg. Cœlestis medicus ægros respuit, quos de medicamento fieri nouit deteriores. Ideo dixit mulieri: *Vale in pace, sed tua saluam te fecit.* Ber. Fides eā sanā fecit, quia quod petiit,

posse

posse se accipere nō dubitauit. Greg. In viā pacis abire p̄cipitur, vt eā cōfirmaret, ne à rectitudine & via veritatis irā in via scādali vterius deuiaret. Diceres: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniā dilexit multū, ergo eius salus potius deberet ascribi charitati, q̄ fidei, resp. q̄ loquitur hīc de fide formata operāte per dilectionē. Et hęc non excludit charitatē, quia secundū Aug. Caritas est forma fidei. Nam fides sine charitate est sicut lāpas sine oleo. Hęc est charitas, de qua Pro. 8. Ego diligētes me diligo. Reuera dilexit eā. Io. 11. Diligebat dñs Marthā & sororē eius Mariā: Nā multa dilectionis signa ei exhibuit. Primò, q̄ indulgentiā omniū peccatorū ei dedit. Secundò, quod tribus vicibus eam excusabat. Primò, apud Phariseū de peccatis, vt hic. Secundò, apud sororē de acedia. Tertiò, apud Iudā de prodigalitate. Quartò, eam dilexit, quia ea flente dominus fleuit. Ioan. 11.

¶ De sancto Iacobo.

ENARRATIO I

Potesis bibere calicem que ego bibiturus sum? In sum. Euāg. duo inuuantur. Primò, propositio indiscretæ petitionis, ibi: *Accessit mater,* Secundò, subiungitur correctio fatuæ propositionis, ibi: *Nescitis quid petitis.* De primo dicit, *In illo tempore,* s. cū Christus dixit discipulis suis de passione sua, dicens: Ecce ascendimus Hierosolymā, tunc *accessit mater filiorū Zebedei cum filiis suis.* Ioanne & Iacobo. Hęc fuit Solome, quia fortē vidua, & sequebatur Christum. Vel fortē vir eius retrò seorsum cum aliis iuit. Dicit Aug. Mater ex cōsilio filiorū accessit. Ideo Mar. 10. dicitur, quod filij per se accesserūt, quia est regula iuris lib. 6. Qui facit per aliū, est ac si faceret per seipsum. Chry. super Marth. Filij dixerunt matri, *Ecce morietur, & post tres dies victor reuertetur, quid restat nisi regni gloria? quid faciemus vt possim? participes fore regni? Scimus, quia nō est inuidus, qui se donauit hominib⁹, quomodo regni societate nō donabit? Petētis negligētia reprehēditur, vbi de misericordia dantis nō dubitatur: nos si rogamus cæterorū corda cōcutiemus. Si sancti sunt, tamē homines sunt: ergo submittamus matrē vt suo nomine deprecetur p̄ nobis, & fiet duo bona. Si est res reprehēnsibilis, nō imputabitur, q̄a mulier: sexus ipse excusabit errorē. Si autē nō fuerit reprehēnsibilis, facilius impetrabit mater p̄ filiis rogās, accessit adorans eam, i. reuerentiā exhibēs & petens aliquid ab eo, s. primo in generali. Dicit ei Iesus: *Quid vis?* Nō interrogauit, quasi nesciēs, sed vt manifestā faceret irrationabile petitionem*

tionem ipsorum qui petebant. *At illa dixit, Vt hi duo filij mei sedeant vnus ad dexteram, alter ad sinistram in regno tuo.* ¶ Item parentes tria desiderat filijs quiete, diuitias, & honore. Primo, quietem, cum dicit, *vt sedeant*: & sic aliqui parentes nolunt filios docere laborare, sed orari, timet ne offendatur, non perpendentes illud Eccl. 33. Multa mala docuit otiositas. Nam diabolus que otiosum inuenit, statim ponit in opere suo. Figuratur Exo. 2. Pharaon videns filios Israel statim dixit: Ite operamini. Ideo Hier. Saper aliquid operis facito, ne te diabolus inueniat otiosum. Ber. Orius est sentina omnium victoriorum. Luc. 11. Diabolus inuenit domum vacantem, assumpsit septem spiritus nequiores se, i. septem peccata mortalia. Hier. In quantum ei auferre de otio, in tantum auferre ei de loco. Ideo Eccl. 11. Si filij tibi sint, erudi illos. Job 5. Nascitur homo ad laborandum, sicut auis ad volandum. Nam sicut de veste non portata nascitur tineas, sic de otio peccatum. Cassio. Mens otiosa nihil aliud cogitare nouit, quam de escis & de ventre. Seneca. Otium sine literis est viui hominis sepultura. Secundum quod eis desiderant parentes, est copia diuitiarum. Sic Rebeca laborauit pro filio Iacob, ut primogenita obrineret: Gen. 27. Nam filiis thesaurizare sufficientiam, est laudabile. Hoc enim docet Apostolus. 1. Cor. 13. Debet pariter thesaurizare filiis. Sed quod homo ita afficitur ad filios, ut obliuiscatur salutis anime sue, hoc est reprehensibile. Ideo Aug. 43. q. 2. si quis irascitur. Si quis unum filium habet, putet alterum Christum: si duos, putet Christum tertium: si decem, undecimum Christum faciet, quia dicitur Ezech. 18. Filius non portabit iniquitatem patris, nec pater filij. Galat. 6. Vnusquisque onus suum portabit. Tertio, desiderat eis honorem sicut Bersabee filio suo Salomoni. De quo 3. Reg. 1. Senescete Dauid filius eius Adonias surrexit viuente patre, dicens: Ego regnabo. Quod audiens mater Salomonis, accessit ad Dauid, exhibens reuerentiam ei, cui rex: Quid vis? Cui illa: Domine mi rex, iurasti mihi per dominum Deum tuum quod Salomon filius tuus regnaret post te. Nunc Adonias regnabit te ignorate. Ad te respiciunt oculi omnium in Israel, & eligere poteris quem volueris, qui regnet post te, & sic impertrauit ei regnum. O quot sunt hodie patres & matres, qui non curant de salute filiorum, sed de honore. ¶ Dixi, secundo subiungitur correctio fatuæ propositionis, dicens, *Nescitis quid petatis.* Remig. Christus respondit discipulis, quia petitio processit ab eis. Item ista petitio mulieris triplicem errorem continebat, scilicet

ordin

ordinis peruersitate, intentionis carnalitate, & materie vanitate. Primo continebat ordinis peruersitate, quia prius petiuit premissum quam habuit meritum, ideo voluit quiescere sine fatigatione, cum scribitur per Psalm. 135. Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent. Iam voluerunt habere denarium diurnum sine labore, cum Mat. 20. scribatur: Voca operarios, & redde mercedem illis. Item voluerunt habere coronam sine pugna, cum dicitur 2. Tim. 2. Nullus coronabitur, nisi legitime certauerit. Item voluerunt habere brauium & non cucurrerunt, cum dicitur 1. Cor. 9. Currite ut apprehendatis. Ideo dicitur eis, *Nescitis quid petatis*, quod dicitur vultis exaltari, & non dum estis humiliati: cum dicitur Gre. Ad magna premia non peruenitur, nisi magnos labores sustinuerimus, res pretiosa non comparatur vili pretio. Ideo Chrysostomus. Magnam laborem necesse est impedere, si volumus ad regnum celestem peruenire. Secundo, petitio continebat in tertio regnaturum, quod erit in secundo. Ideo errauerunt sicut Iudei de Messia in Psalm. 145. Aedificans Hierusalem dominus dispersiones Israel congregabit. Hoc intelligunt de terrestri Hierusalem, ibi intelligitur Ecclesia sancta in qua dispersiones Israel congregabit in unitate fidei. Nam desolatio terrestris Hierusalem durabit usque in finem seculi. Luc. 21. Hierusalem calcabitur a Gentibus, donec impleantur tempora nationum, Dan. 9. Erunt desolatio usque in finem & consummationem. Nam Hierusalem aliquando capitur pro celesti ciuitate. Galat. 4. Hierusalem que sursum est, mater nostra est. Similiter Isa. 60. Surge illuminare Hierusalem. Et subdit: Non erit amplius sol ad lucendum, nec splendor lune illuminabit te: sed erit tibi dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minuetur. Item errabant in intentione, quia credebant ex lege carnis sibi hoc debere, quod non est verum, quia scribitur Ezech. 14. Si Iob, Noe, Daniel fuerint in medio istorum, iustitia sua liberabunt animas suas. Sed filios & filias non liberabunt, sed implebitur illud Mat. 8. Multi venient ab Oriente & Occidente & recubent cum Abraham, Isaac & Iacob in regno Dei, sed filij regni eiciuntur in tenebras exteriores, quia non est acceptio personarum apud Deum, quia scribitur Mat. 7. Quicumque fecerit voluntatem patris mei, hic est qui intrabit in regnum caelorum. Tertio, petitio continebat vanitatem, quia populum quaerebant. Et posito, quod celestem regnum futurum petissent, adhuc fuit error, & bene

& bene potuisset eis dixisse, *Nescitis quid petatis*, q. d. Nō audistis me referentē: Cūm veniet filius hominis, ponet oves ad dexterā, & hōes ad sinistram? Et dicit his qui ad sinistram sunt, *Discedite a me maledicti in ignē aternū. Ego vocavi vos ad dexterā, & vos vultis vos locare ad sinistrā. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum?* s. passionis. Nō dixit hoc dñs q̄ ignorasset q̄ erāt imitaturi eius passionē, sed ideo interrogavit, quia nemo potest cū Christo regnare, nisi passionem eius fuerit imitatus. Vnde 2. Tim. 2. *Si cōpatimur, cōregnabimus.* Ber. Tunc mihi tua prodest passio, si afficit mea imitatio. ¶ Itē nota, de triplici calice legitur in scripturis. Primus est innocētia. Secundus pōnitētia. Tertius passionis acerbē. Primus est calix innocētis, de quo Psal. 22. *Calix meus inebriās quā praeclarus est. Reuera praeclarus, nā qui habet innocentia, habet praeclarā conscientia.* Aug. de vera innocentia: Vera innocētia est, quā nec sibi nec alteri nocet. Iste calix est plenus diuitiis gratiā, balsamo diuinā gratiā, & Deo valde acceptus. Aug. de vita Christiana: Nihil Deo dignius, nihil charius esse potest, quā innocentia. Et nihil homini salubrius, quia homo in statu innocentia est securus. Ambr. Gaude innocētia, ubiq; es illaesa, ubiq; secunda. Si tētaris, proficis: si humiliaris, erigeris: si pugnas, vincis: si occideris, coronaris. Ex isto calice bibit virgo Maria, quē fuit balsamo, i. spiritus sancto plena. Hæc duo sunt signa, ex quibus cōsiderari poterit, an quis ex isto calice biberit. Primū signū est mūdāne sitis extinctio. Aug. Qui biberit de fluuio paradisi, restat q̄ in eo extincta sit sitis huius mūdi: Nā secundū Chry. Nihil est super terrā quod amat, qui donū Dei in veritate gustat. Secundū signū est mentis exhilaratio, de quo Psal. 74. *Calix domini in manu vini meri plenus. Nam sicut vinū lætificat, sic vinū gratiā spiritus sancti mentē exhilarat.* Luc. 1. Maria inquit sic, *Exultavit spiritus meus, &c.* Pro. 15. *Secura mens quasi iuge conuiuium, quālis est mens innocentis.* ¶ Secundus calix est pōnitētia, de quo Psal. 115. *Calicem salutaris accipiam.* Hic calix est amarus, quia plenus crucis absinthio. Nam bibentes ex eo dicunt illud Isa. 38. *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Sed hic calix debet dulcorari spe præmij celestis regni, de quo Matt. 4. Pōnitentiam agite, & appropinquabit vobis regnum cœlorum. De isto calice amaro biberunt Petrus & Magdalena. Sed heu aliqui sunt, qui volunt*
hunc

hūc calicē habere plenū melle dulcedinis quasi cōtra proprietatē pōnitētia. Isid. in lib. Etymol. Pōnitentia dicitur a pœna, quia homo punit in se, quod malē cōmisit. Nā dicit Chryf. *Alpera medicina melius curat, ubi morbus est curabilis.* Iuxta illud Deut. 25. *Secundū mensurā delicti plagarū erit & modus.* Mat. 3. *Facite dignos fructus pōnitētia.* Hic calix pōnitētia valdē est vigorosus, vt inquit Isid. de sumbo. *O pōnitētia quid de te dicam, exprimere non valeo, vt volo.* Melior es auro, rutilatior sole, per te mors destruitur, diabolus fugatur, cœlū aperitur, infernus clauditur. ¶ Tertius calix est passionis Christi, de quo hūc dicitur: *Potestis bibere, &c.* Nā calix dicitur a *κάλυξ* Græcē, quod est lignū Latine: quia Christus aerbā passionē sustinuit in ligno. Ille calix est plenus sanguine, illū biberūt oēs martyres. Apoc. 7. *Lauerūt stolas suas in sanguine agni.* Sic oēs electi bibere debent de calice passionis. De quo Gre. *Sanctus quisque vt æterna supplicia euadat, & ad sempiternā gloriā ascēdat, debet flagellis arteri, vt in iudicio purgatus valeat inueniri.* Itē dicit Amād. *Præfens tribulatio habet breuē amaritudinē, longā consolacionē: propter quā adipiscendā dixit Iesus Iacobo & Ioāni, Potestis bibere calicē? s. passionis.* ¶ Diceret, Cur deus suos electos vult tribulari passionib. etiā in sua gratia stātib. Resp. quod quantō maiori gratia homo a deo visitatur, tantō maiori tribulatiōe tribulatur. Ideo sunt tres causæ. Primò quantō plus homines deuoti in gratia proficiūt, tantō ad sufferendū sunt fortiores. Ideo vndiq; tribulātur, vt meritō cumulentur: dicentes cū Apost. Philip. 4. *Omnia possum in eo qui me confortat.* Nam dñs deus eis astat, & eos fortificat, iuxta illud 1. Cor. 10. *Fidelis deus, qui non patietur vos tētari ultra id quod potestis.* Secundō tales in gratia sunt virtuosiores: ergo plus tribulantur, vt virtutes cognoscantur. Ps. 65. *In multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.* Tertiō tales tribulatione indigent, vt sint cautiore ne superbiāt. Talis fuit Apost. 2. Cor. 12. *Datus est mihi stimulus carnis angelus satanæ, vt me colaphizet, ne magnitudo reuelationū extollat me.* Ideo Gre. Postquā dñs hominē per gratiā visitat, subito illū probat, vt cognoscat quid a deo habeat, ne de gratia superbiat. Figuratur Ge. 7. *Aquæ leuauerunt arcem in sublimē. Spiritualitē: sic aquæ tribulationum eleuant mentem hominis boni ad subtilitatem diuinitatis & ad notitiā diuinæ charitatis: iuxta illud*
Pars Aestiuā. Fff

Apoc.3. Ego quos amo arguo & castigo. Et ad hanc interrogationem Saluatoris de calice passionis responderunt, *Possumus.* Dicit Chry. super Mat. Hoc non dicunt ex fiducia fortitudinis, sed ex ignorantia passionis. Nam inexpertis videtur leuis esse tentatio passionis & mortis. Ideo dixit illis: *Calicem meum bibetis.* Dicit Beda super Marcum: Bibit Iacobus calicem passionis, quoniam ab Herode capite truncatus est. Sed quid de Ioanne, quoniam bibit, qui propria morte vitam finiuit? Resp. Hier. Propter martyrium fuit missus in feruentis olei dolium, & demum in insulam Pathmos relegatus, *Respondit eis Iesus: calicem meum bibetis.* Remigius. Bibit Iacobus in passione, Ioannes in persecutione. *Sed sedere ad dexteram aut ad sinistram meam, non est meum dare vobis.* Diceres, Tamen dixit, Mat. 11. Omnia sunt mihi tradita a patre meo. & Mat. vlt. Dara est mihi omnis potestas in caelo & in terra. Resp. Remigius. Hoc intelligitur dupliciter. Primo secundum humanitatem, quam traxit a matre mea, quae est amica vestra, secundum quam sum vester consanguineus, non est meum dare vobis, sed secundum diuinitatem, in qua sum patri aequalis. Alio modo non est meum dare vobis, scilicet in statu in quo vos estis, quia superbi & elatae mentis. Ps. 100. Non habitabit in medio domus meae, qui facit superbiam. *Sed quibus paratum est a patre.* Diceres, qui sunt quibus paratum est regnum Dei a Deo patre? Resp. Primo innocentibus: Marci 10. Sinite paruulos venire ad me, talium enim est regnum caelorum, & hoc ex pura gratia, & sine omni merito proprio. Ad Tit. 3. Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum magnam misericordiam suam saluos nos fecit. In signum illius Ioannes vidit caelum apertum Christo baptizato. Sed heu maledictae matres venerabili hereditate proprios pueros priuantes crudeliores brutis quae nutriunt & defendunt praeter scropham. Si tales digne vellent poenitere consulit eis Alexander tertius, vt intraret religionem, vbi perpetuo deplorent peccatum. Et habetur de his qui filios oc. c. veniens. Si autem repugnante carnis debilitate ad hoc induci non possunt, tunc eis nubedi licentia tribuatur, quia tutius est, vt in domino nubant vni soli, quam inhoneste multos admittant. Sed tamen alia grauis poenitentia iniungatur, vt habetur de his qui filios oc. c. intelleximus. Secundo, regnum paratum est poenitentibus. Mat. 4. Poenitentiam agite, &c. Figuratur in rege Nabuchodonosor, qui ex superbia dixit, Nonne haec ciuitas Babilonia in robore meo edificata est? Propter quod expulsus fuit a regno septem mensibus,

mensibus, & postea reuocatus per Danielē vsque in finem septem annorum egit poenitentiam, neque panes neque carnes comedit, neque vinum bibit, peracta poenitentia restitutus est in regnum suum. De quo Aug. in can. 23. q. 4. Nabuchodonosor. Nabuchodonosor poenitentiam egit & fructuosam & postmodum innumeros flagellatus sustinuit, & regnum quod perdidit rursus accepit. Sic de nobis, vt dicit Aug. qui peccata per poenitentiam deleuerit, angelorum consors in perpetuum erit. Tertio regnum paratum est misericorditer agentibus. Vnde Mat. 25. Venite benedixit percipite regnum patris, quod vobis paratum est ab origine mundi. Ideo Aug. Praebe rectum, accipe caelum. Quarto paratum est voluntaria paupertate pro Christo sustentibus. Ps. 67. Parasti in dulcedine tua pauperi deus, scilicet regnum. De quo Mat. 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Quinto paratum est veraciter se humiliantibus. Lu. 12. Nolite timere pusillus grex, placuit enim patri vestro vobis dare regnum, figuratur 1. Reg. 16. de filiis Israel. Saul minimus fuit unctus in regem, ad designandum humilitatem: modo ipsi erant superbi, ergo societate regni indigni. Ideo dixit eis in textu: *Satis, quia principes gentium dominantur eorum, non sic inter vos.* Dicit Origenes, scilicet violenter dominari, & alios opprimere, quia dicit Ber. super Cantic. Sicut lucifer a caeli gloria cecidit, sic anima superba ad profundum inferni ruit. Ideo subdit: *Qui voluerit inter uos esse maior, sit sicut minor.* Iuxta illud Eccl. 32. Rectore te posui, noli extolli, sed esto inter illos quasi vnus ex illis. Nam dicit Ambrosius: Si quis vult capere Christi maiestatem, sequatur eius humilitatem. Sexto regnum paratum est pugnantibus. Vnde canit Ecclesia, Estote fortes in bello, & pugnate cum antiquo serpente, & accipietis regnum aeternum, eo quod dicit Saluator, Mat. 11. Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. De quo habetur in cano. 25. quae st. 8. Omni timore postposito quisquis fidelium moritur in bello, quod contra infideles geritur, caeleste regnum meretur. Mat. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, ipsorum est enim regnum caelorum. Talis fuit B. Iacobus, vt patet in eius legenda.

In assumptione B. Mariae virginis. ENARRATIO I.

Mulier quaedam Martha nomine excepit illum gaudens in domum sua. Lu. 10. In summa euangelij duo inueniuntur. Primo Christi susceptio amorosa, ibi: *Intrauit Iesus in quondam castellum.*

Et mulier quaedam Martha nomine excepit illum. Secundò subiungitur Marthæ administratio studiosa, ibi: Martha satagebat. De primo dicit: *Intrauit Iesus in quoddam castellum, s. Bethaniã nomine. Et mulier quaedam Martha nomine excepit illũ, i. frequenter suscepit in domũ suã. Dicit Chry. Sanctõrũ festa celebrantur, vt corũ vestigia & exẽpla per nos imitentur. Nam sicut Martha illũ suscepit, sic nos eã imitari debemus. Itẽ Martha suscipit Christũ in duplicẽ domũ, s. interiorem & exteriore, corporalẽ & spiritualem. Primò in domũ spiritualem cordis nostri. Nã ipse est hospes, vt dicitur per prophetam Iere. 14. Quasi colonus futurus in terra, & quasi vir vagus declinans ad manendũ. Nã cõqueritur de suo exilio. Matt. 3. Vulpes foveas habent & volucres cœli nidos, filius autẽ hominis non habet vbi caput suũ reclinet. Ipse est hospes qui desiderat in nobis manere. Apoc. 3. Ego sto ad ostium & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo. Reuera pulsat dñs ad ostiũ spiritualis & corporalis domus. Primò, ad hostiũ spiritualis domus, de qua domo dicit Pl. 92. Domũ tuã decet sanctitudo domine. Ad hanc domũ pulsat tripliciter. Primò obiciendo beneficia naturæ. Aperi (inquiens) mihi, quia ad imaginẽ meã te creauit, cõtuli tibi sensus, & corpus dedi, & mēbra decẽter cõpegi, & sanitatẽ membrorũ tribui. Nã scribitur Ecc. 30. Non est sensus super sanitatẽ corporis. Secundo, pulsat per beneficia fortunæ dicens, Aperi mihi, quia ego dedi tibi panẽ ad vescendũ, vestes ad induendũ, solẽ ad videndũ, aerem ad suspirandũ. Sed heu miser peccator ingratus de collatis bonis negligit dño aperire, sed admodũ serui pigri hoc obaudit. Cui dicitur illud Pro. 1. Vocauit vos & renuistis, in interitu vestro ridebo. Tertiò pulsat per beneficia gratiæ, di. Aperi mihi, ego te redemi, sanguinẽ pro te fudi, crucis pœnã sustinui, dilectã animã meã pro te posui, iuxta illud Ier. 12. Dimisi domũ & hæreditatem meam, dilectã animam meam dedi in manus inimicorũ. O tales non intromittentes & ista beneficia mente nõ percipiẽtes sunt lapide duriores, & terra ignobiliores, claustris inferni firmiores, mortuis miserabiliores, sepulchris foetidiores. Ad hãc ergo vocẽ interioris inspirationis, quẽ neglexit, adhuc surgere debet, & illud dicere Cant. 5. Surrexi, vt aperirẽ dilecto meo. Nam plures personæ sunt quæ libenter suscipiuntur. Primò, dñi suscipiuntur propter dignitatem. Et sic Christus est noster dñs. Ioan. 13. Vos vocatis me magister & domine,*

domine, & bene dicitis. Imò dominantũ dñs sum & rex regũ. Apoc. 19. Nã eius potestas est à mari vsq; ad mare, in cœlo & in terra. Matt. vlt. Ipse est rex, cuius militũ non est numerus Iob 25. Secundò suscipiuntur amici propter propinquitatẽ, & sic ipse caro & frater noster est. Ge. 37. Bern. Puto q̃ me non potest spernere Christus, quia os de ossibus meis & caro de carne mea: nã maior fraternitas est inter nos & dñm, quã inter dñm & angelos. Nã fraternitas angelorũ est ex parte patris tantũ ratione creationis, inter nos & eũ est fraternitas ex parte patris & matris. Ex parte patris ratione creationis. Ex parte matris ratione susceptæ humanitatis. Ideo figurati sumus per Benjamin, Ge. 43. cui Ioseph maiorẽ partẽ dedit, quia frater ex vtraq; parte: & sic Christus nos reficiet in humanitate & diuinitate, angelos verò in diuinitate tantum, vt possemus dicere Act. 17. Ipseus genus sumus. Idcirco eũ suscipere debemus. Tertiò suscipiuntur beneficia propter vtilitatẽ. Et sic Christus multa bona nobis præstitit. Io. 10. Multa bona opera ostendi vobis. Reuera multa. Nã oĩa quæ habuit dedit nobis. Corpus in refectione. Io. 6. Caro mea verè est cibus. Dedit sanguinem in ablutione. Apoc. 1. Lauit nos in sanguine suo. Dedit animã in redemptionem. Io. 10. Animã meã pono pro ouibus meis. Dedit diuinitatẽ in fruitione. Io. 17. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solũ Deum. Dedit regnũ in possessione. Matt. 25. Venite benedicti patris regni. Item hunc hospitem venerabilem debemus suscipere in domum cordis propter vtilitatẽ consequentem. Nam primò illuminat intellectũ, Ioã. 1. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Nã ipse dixit Ioan. 8. Ego sum lux mundi. Dicamus igitur cum Psal. Sit splendor domini Dei super nos. Nam Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. 1. Io. 1. Et qui hãc lucem non suscipiunt, in tenebris peccatorum permanebunt, conuerentes cum Tobia cæco, Quale mihi gaudiũ, cum in tenebris sedeo & lumen cœli non video? Tob. 5. De talibus dicit Aug. Væ cæcis oculis, qui te æternum lumẽ non videt, de tenebris ad tenebras vadunt, nesciunt vbi corruũt. Secundò vtilis est susceptio eius, quia accendit affectum, quia deus noster ignis consumens est, Deut. 4. De quo igne Lu. 12. Ignem veni mittere in terram, quid volo nisi vt ardeat? Quo igne fuerunt accensi duo discipuli, Lu. vlt. dicens. Nõne cor nostrũ erat ardens in nobis, & c. Tertiò, eius

susceptio est utilis, quia dicitur nos virtutibus, qui est thesaurus
 in quo omnes thesauri sapientiae & scientiae sunt reconditi.
 Col. 2. Ipse est fons omnium bonorum. Tob. 10. In te omnia. De
 quo Aug. Qui Deum habet, omnia habet. Sap. 7. Venerunt mi-
 hi omnia bona pariter cum illa. Quarto, utilis est eius susce-
 ptio in domum spirituale, quia reficit spiritualibus consolatio-
 nibus. Unde Matt. 11. Venite ad me omnes qui laboratis &
 onerati estis, & ego reficiam vos, scilicet consolatione spirituali
 per gratiam, & aeternaliter per gloriam. Prou. 10. erit vita gra-
 tiae tuae & gratia coronabit te. iuxta illud Eccl. 32. Ornam-
 tum gratiae accipiet coronam. Prou. 11. Mulier gratiosa inue-
 nit gloriam. Qualis fuit beata Martha, quae suscepit Christum
 dominum in domum cordis, & recepta est ab eo in domum gra-
 tiae & aeternitatis. Item si volumus dominum Iesum suscipere in
 domum cordis, tunc necessarium est eandem domum prius pur-
 gare, iuxta illud 1. Reg. 7. Praeparate corda vestra domino.
 Primum per mentis purificationem. Greg. Tergat sordes pravi
 operis, qui praeparat Deo domum mentis. Hugo: Ipse est ama-
 tor munditiae, cor pollutum peccatis non potest inhabitare.
 Ideo 1. Reg. 2. Deus scientiarum dominus, ipsi praeparatur, scilicet co-
 gitationes mundae. Psal. 21. Tu autem in sancto habitas. Aug.
 Mundum inhabitaculum decet te emundans virtus. Ideo
 haec susceptio Christi in domum spirituale figuratur 4. Reg.
 4. Mulier Sunamitis dixit ad virum suum de Eliseo: Animad-
 uertit quod vir Dei sanctus est iste, qui venit ad nos frequenter,
 faciamus ergo ei coenaculum paruum, & ponamus in eo le-
 ctulum & mensam, sellam & candelabrum, & cum venerit ad
 nos maneat ibi. Spiritually, per Sunamitem intelligitur ani-
 ma fidelis, volens suscipere Eliseum, id est Christum. Nam Eli-
 seus interpretatur Deus meus. Faciamus ei primum coenacu-
 lum paruum, id est cor mundum & sanctum, quia scribitur Sap.
 7. In animas sanctas se transfert, nec habitabit in corpore
 subdito peccatis. Sap. 1. Secundum, ponamus ei lectulum, id est
 quietam & pacificam conscientiam. De quo Cant. 3. Ferculum (id est
 lectulum portabilem, quod dicitur a fero fers ferr) fecit sibi
 Salomon, id est Christus de lignis Libani. Libanus interpreta-
 tur candidatio, quia lectulus conscientiae debet nitere in pu-
 ritate candore, si Eliseus, id est Christus debet in eo quiescere.
 Psal. In pace factus est locus eius. Tertium ponamus ei men-
 sam, id est praeparemus cor nostrum ad misericordiam: nam ubi
 paucuntur pauperes, ibi cibatur Christus. Mat. 25. Quod vni

cx

ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Greg. Quod iacenti
 in terra tribuis, regnanti in caelo porrigit. Mensa illius est re-
 sta intentio. Eccl. 29. Transi hospes, orna mensam, scilicet per rectam
 intentionem. Cibus mensae est voluntas Dei. Io. 4. Cibus meus
 est ut faciam voluntatem patris. Nam est voluntas patris, ut si-
 mus misericordes, ut pater misericors est. Potus illius men-
 sae est affectus. Ber. Lachrymae poenitentium sunt vinum angelo-
 rum, ita quod homo non solum miseretur proximo, sed etiam
 sui, suam animam cibando per Dei voluntatem, potando per la-
 chrymarum veritatem. De quo Ps. Potum dabis in lachrymis, &c.
 quia dicit Cassio. Lachryma est cibus animarum, corroboratio
 sensuum, ablutio peccatorum, lauerum culparum. Quarto, loce-
 mus ei sellam, id est sedem humilitatis, in qua quiescit dominus.
 Isa. vlt. Super quem quiescet spiritus meus? Super humilem.
 Ideo Eccl. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Nam
 secundum Ber. Humilitas diuinae gratiae est familiaris. Quintum,
 ponamus ei candelabrum, id est amorem verbi Dei. Nam dicit
 Psal. Verbum tuum domine lumen semitis meis. Sine isto lu-
 mine omnis domus mentis est tenebrosa. Sap. 13. Vani sunt
 omnes homines, in quibus non est scientia Dei. Ideo Sap.
 7. Proposui pro luce habere illam, speciosior est sole. Pro-
 pter quod hortatur Gregorius super Ezech. Omnes qui viam
 vitae desiderant, verba vitae audire debent. Ista omnia habuit
 Beata Martha, per quae meruit Christum in domum spiritua-
 lem suscipere. ¶ Secundum, debemus Christum suscipere in
 domum materiale in persona pauperis. Matthaei 10. Qui
 vos recipit, me recipit. Ideo 1. Pet. 4. Hospitalitas inuicem si-
 ne murmuratione estote. Et hospitalitas pertinet ad omnes
 Christianos hospitia habentes, ut habetur 32. q. 7. c. Offere-
 bat. Maiori ratione inter Christianos est opus laetiae charita-
 tis. Et extendit se ad omnes indifferenter. De quo Chryso-
 st. 24. dist. Quiescamus ab hac absurda curiositate, ut simus
 personarum acceptatores in hospitalitate. Nam Abraham circa
 omnes se ostendebat, si scrutator esset, tunc refugientes ad
 se angelos hospitio non recepisset. Ideo Luc. 6. Omni peten-
 ti te tribue. Rationem assignat Chryso. Non ex vita eorum
 quos recipis tibi mercedem tributurus est dominus, sed ex
 voluntate, misericordia, & bonitate. Aug. Discite Christia-
 ni sine distinctione exhibere hospitalitatem, ne forte cui do-
 mum claueritis, & humanitatem negaueritis, ipse sit Chri-
 stus. Ideo Heb. 13. Hospitalitatem sectantes & nolite obliui-

Fff 4

sci. Idcirco hospitalitatē debemus hīc exercere, vt in futuro possimus hospitium habere. De quo Aug. Prēbe tectum, accipe cœlum. Per hanc quidam Deo placuerunt angelis hospitio receptis. Super quo Orig. Domo hospitalis ingressi sunt angeli, domos verò hospitibus clausas ignis & sulphur accendit. Ideo Orig. super Gen. lib. 5. Audite qui peregrinis domū clauditis, qui hospitem vitatis. Loth in Sodomis habitauit, alia eius bona gesta nō legimus, quā q̄ angelos hospirauit, & incendia ignis euasit. O quā meritum est hoc opus misericordiae! Primò, quia in hoc bono locabuntur hospitio in futuro, quia in paradiso dicitur eis illud Luc. 23. Hodie mecum eris in paradiso. Ibi bene cibabuntur, iuxta illud Sap. 16. Panem cœli præstitisti eis, omne delectamentum in se habentem. Secundò, melius potabuntur, de quo Ps. 35. Torrēte voluptatis tuæ potabis eos. Apoc. 16. Sitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Tertio, honorificè cubabuntur. Can. 1. Lectulus noster floridus. Quarto in claro & lucido cubiculo collocabuntur. Apoc. 21. Ciuitas illa non eget sole, neq; luna, vt luceant in ea. nam claritas Dei illuminabit illam. Quintò, requies sine strepitu dabitur eis, de quo Isa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta. Sextò, lærum hospite habebunt, s. dominū Deum. Isaia 35. Videbunt gloriam domini Dei nostri, & Iesum filium eius, qui transiens ministrabit illis. Luca 12. Ibi adimplebitur dictū Bern. Plenum erit omni dulcedine videre hominem & hominis conditorem. Ecce quā magna est merces & gloria hospitantiū peregrinos. De quo Chryl. super illo verbo, Qui recipit iustum in nomine meo, mercedē iusti recipiet. Qualem mercedem habet qui propter Deum peregrinatur, talem habet qui suscipit peregrinantem, & fiunt ambo æquales qui propter Deū refrigerat, & qui propter Deum laborat, & maioris est meriti, quā q̄ homo seipsum acriter castigaret.

De assumptione beate Mariae Virginis.

ENARRATIO II.

Intruduxit me rex in cellam vinariā, exultabimus & letabimur in te. Cant. 1. In verbis præmissis duo innuuntur. Primò, beate virg. Marię assumptio gloriosa: ibi, *Intruduxit me rex, &c.* Gre. Id est, in infima gaudia, quę aliis spiritib. occultantur. Secundò subiungitur suorum donorum congratulatio iubilosa, ibi, *Exultabimus & letabimur in te, i. cōgaudebimus honori tuo.*

¶ Dixi,

¶ Dixi, primò innuitur virginis assumptio gloriosa. Hęc glorificatio notatur ex tribus. Primò, ex assumptionis loco. Ipsa enim habet singularem felicitatē ex loco, quia fuit introducta in diuina cellaria. Ex modo habet singularem iucunditatē: quia fuit ad intima cœli gaudia introducta. Ex misterio habet singularem dignitatē, quia nullus angelorū fuit dignus eam introducere, nisi solus rex regum & dominus dominantium, de quo, *introduxit me rex in cellam vinariā.*

¶ Nota, B. Virgo Maria in triplex cellariū fuit introducta, s. gratiæ, sapientiæ, & gloriæ. De primo Deut. 28. Emittere dominus benedictionē super cellaria tua, i. multitudinē gratiæ. O quā profundē introduxit eā Deus in cellarium gratiæ. Prou. 3. Torcularia tua, i. potentia animæ, vina dabit, s. gratiæ. Ber. Quis multitudinē & altitudinē gratiæ eius inuestigare poterit? Nam ipsa dotata est altiori & perfectiori bono omniū gratiarū. Ecc. 24. In me omnis gratia vitę & veritatis. q. d. Omnē gratiā omnibus hominibus ad præsentē vitam necessariā, & ad futuram misericorditer sum cōsecuta. Vnde potuit dicere illud Eccl. vlt. Videte, quoniā non solum mihi laboraui, sed omnibus exquirentibus veritatem. Ideo Eccl. 24. Trāsīte ad me omnes, qui concupiscitis me. Ber. Maria sinū pietatis omnib. aperit, ipsa est benigna thesauraria, cui cōmisit Deus thesaurū gratiæ & misericordię. Ideo dixit ei angelus, Aue gratia plena Luc. 1. Ber. De plenitudine eius accipiūt vniuersi. Aeger curationē. &c. Orosius, Quos nō saluat Dei iustitia, saluat Marię misericordia infirmita. Ab hoc vino gratiæ corroborata est in merito vitę, quæ de quanto gratia maior, de tātō opus meritorii copiosius. Et sic ipsa excellit alios sanctos in dono gratiæ & in merito. Prou. vlt. Multę filiæ regum cōgregauerūt diuitias, quas tu supergressa es vniuersas. Nam dicitur Matth. 10. Si quis prophetā hospitio acceperit, mercedem prophetę accipiet: qui accipit iustū. mercedē iusti accipiet. Quid illa meruit, quæ filiū Dei nō solum in hospitio terrestri, sed & in hospitio corporis & animæ suscepit? Si meretur ille qui dat pauperi indumentū, quid illa quæ filio Dei dedit carnis indumentū? Si meretur qui dat pauperi cibū, qd illa quæ de virginis vberib. filio Dei dedit alimentū? O quā sublimia merita, quæ in actiua & cōtēplatiua vita se sublimiter exercuit, quæ simul, alij tamē successiuē, sed simul & semel vtraque vita est ei donata, vt infans ab ea aleretur, intus Dei

filius cōtēplaretur. Ideo hodie legitur Euāgeliū de Martha & Maria, ad designandū, q̄ ipsa in vtraq; vita fuit perfecta. Nam ipsa habet perfectiorē dispositionē, & etiā perfectiorem exercitationē & rectā intentionē. Primò, perfectiorem dispositionē. Diceres, Quæ disponūt hominē ad vitam actiuam? Respōdetur: Primū est conscientia puritas, quia dicit Gregorius, Nulla bona à Deo acceptātur, quæ malorū admixtione maculantur. Nā licet multa facit nō est acceptū, nisi homo prius sit acceptus. Greg. Nō placuit Abel ex munere, sed munus ex Abel: qd̄ prodest Deo dare sua, seipsum diabo? Nā nihil poterit fore Deo gratū, dum ipse ingratus est per mortale peccatū. Eccl. 9. Qui in vno offendit, multa bona perdit: ideo oportet, q̄ sit purus in cōscientia. Quis vnquā fuit maioris puritatis & dignitatis, quā ipsa? Ansel. Ea puritate nitebat, qua maior sub deo intelligi nequit. Can. 4. Tota pulchra es, &c. Ber. In puritate transcendit omnem angelicā & omnē cœlestem creaturam. Secundū quod requiritur, est recta intētio. Greg. Vigilanti pura intētio est pensanda: quia dicit Alexāder papa, 15. q. 6. si sacerdotibus. Non solum sunt attendenda ea quæ fiunt, sed quo animo fiunt. Greg. Cor & non substantiā pensat Deus. Sed quæ meliorem intentionē habuit, quā ipsa? Ber. Ipsa intendit in Deum & propter Deum, quæ non solum in corpore, imò & spiritu exultauit in Deo, dicens, Magnificat anima mea dominum, &c. Ideo potuit dicere illud Psal. 83. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Tertiò requiritur, quòd homo non totaliter sit actioni deditus, sed interiores vires & affectus debent Deo dari. Bern. Fidelis anima præ oculis habet non tantum quid agat. Eccl. 23. Fili præbe cor tuum mihi, quasi diceret, Quibuscunq; exercitiis membra foris dederit, volo vt cor cū affectionibus mihi vacet. Ideo multum improperat his qui nimium se dant operibus exterioribus. Iere. 49. Præ sollicitudine quiescere non poterunt. De talibus dicit Bernard. Non ea die debent se æstimare cœlicè vixisse, in quo nihil recolunt meditando cœlestē coegisse. Sed quis magis Deū in omnibus operibus præ oculis habuit, quā ea quæ deiformis fuit? Bern. O quā familiaris es facta domino, ò domina quā proxima, quā intima, ipse apud te manet. Vnde tu eum cū vestis substantia tuæ carnis, ipse te vestit sua gloria maiestatis. Nam eam per gratiam nunquā reliquit. Bern. Christus repleuit Marię

ventrem

ventrem & mentē, vt quāuis recessit à ventre nunquam tamen à mente. Idcirco habuit bonā dispositionē ad actionē. Item secundum meliorē dispositionē habuit perfectiorem actionē. Nā dicit Greg. super Ezech. Actiua vita est, esuriēti panem tribuere, &c. & sic ipsa perfectiori modo quā alij. Ansel. in Homil. de Assumpt. Alij suscipiunt hospitem quemlibet, ipsa Dei filium: Alij in domo, ipsa in vtero: Alij veste corporali, ipsa veste carnali induit ipsum. Alij cibo & potu exteriori, ipsa & Deum & hominē lacte virginali. Alij infirma mēbra aliorū leuant, portāt, &c. Ipsa in infantili ætate ipsum leuauit, balneauit, & portauit, ipsa vincitū in cruce visitauit, ipsa in morte affuit & in sepultura. Ideo legitur hodie, Martha satagebat circa frequēs ministeriū. Item ex vino gratiæ ipsa roborata. Contemplatiua vita figurata est per Mariam, quæ sedens secus pedes domini audiebat verbū illius. Anselmus: Non tantum ad pedes, sed etiam ad caput residēs, seruabat omnia verba magorū, pastorum, & angelorū, conferens in corde suo. Beda in Homil. Vita contemplatiua est charitatē Dei & proximi tota mēte retinere, & ab exteriori actione quiescere, soli desiderio cōditōris inherere, & ad videndum faciē creatoris exardescere. O quis magis exardescēbat in dilectiōe creatoris, quā eius mater? Eccl. 24. Ego mater pulchræ dilectionis. Ambro. Sicut ferrum in ignem missum efficitur totum igneum, sic ipsa in igne dilectionis: & quia meritum causatur ex amore, ipsa potest dicere illud Canticorum 3. Nuntiate dilecto meo, quia amore langueo. Quòd autem meritum stat in dilectione, Gregorius, Non numerositas operum, non diuturnitas temporum, sed maior charitas auget præmium & meritum. Bernardus, Qui plus diligit, plus accipit. Et sic ipsa præ omnibus aliis hominibus.

¶ Secundò, introduxit eam in cellarium diuinæ sapientiæ. Prouerb. 3. Doctrinis implebuntur cellaria eius, scilicet sapientiæ. Zach. 9. Quid dulcius & pulchrius, quā frumentum electorum & vinum germinans virgines? id est sapientia diuina, quia perfectè à Deo potata facit dulciter & suauiter de Deo sapere. Ansel. Quis dignè loquitur de ea quā dulciter, q̄ sublimiter sapiebat de Deo? quia thesaurus sapientiæ requieuit in ea. Gre. Quid nō de Deo sapiebat, in qua Deus & sapientiā eius latebat, ita vt mirarētur angelij? Cant. 6. Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora confurgens,

furgēs, electa vt sol. Psal. 50. Incerta & occulta sapiētiae tuae manifestati mihi. ¶ Tertio, introduxit eam in cellariū viniarium gloriae. De quo Pro. vlt. Date vinū his, qui sunt amaro corde, vt obliuiscātur egestatis suae. Hoc vinū est clarū & perspicuū, quia ibi clarē vidēt faciē Dei. Hoc vinū laetificat cor hominis. Ad hoc cellariū viniarium hodie est introducta. Videamus de modo quadruplici. Primò, cū regio decore, de quo Apoc. 12. Mulier amicta sole. Ecce palliū regale: luna sub pedibus eius, i. omnes defectus, ecce scabellum pedum. In capite eius corona stellarū duodecim, i. duodecim praerogatiuae prae omnibus sanctis, ecce regale sertum. Prima stella, i. primū praerogatiuum, quia ab initio mūdi praefigurata. Eccl. 24. Ab initio & ante secula creata sum. Secunda stella in vtero sanctificata. Bern. Proculdubio sancta antequam nata. Tertia stella est, ab angelo reuerēter salutata. Luc. 1. Aue gratia plena, quod nulli concessum est. Quarta à portētia patris obūbrata. Luc. 1. Virtus altissimi obūbrabit tibi. Quinta stella à spiritu sancto foecūdata. Luc. 1. Spiritus superueniet in te. Sexta, quia in cōceptu non grauata. Aug. Quia portabat à quo portabarur. Ber. Illa sola grauedinem non sensit, quae sine libidiosa voluptate cōcepit. Septima in partu à dolore praeseruata. Isa. vlt. Quis vnquā vidit tale vel audiuit huic simile? Ante quā parturiret peperit. Bern. Nouā prolem nouo modo edidit, ideo aliena ab omni dolore permāsit. Octaua stella in partu inuiolato. Vnde canit Ecclesia: Sicut sydus radium parit, virgo filium pari forma. Ideo Aug. dicit: Filius tuus, o virgo foecūdiratē tibi tribuit, & virginitatis gloriam nō abstulit. Nona stella, quia prima est, quae virginitatē vouit, vt dicit S. Tho. par. 3. q. 28. Et magis sunt opera laudabilia quae ex voto celebrātur, vt patet in 2. 2. Sicut qui dat arborē cū fructu maius dat. Decima stella, quae omnibus gratis est dotata. Hier. Ceteris sanctis gratia per partes praestatur, Mariae tota se infundit gratiae plenitudo. Vndecima, omnib⁹ virtutibus adornata. Hier. Nullo genere virtutū vacauit, cui angelus plenitudinē gratiae promisit. Duodecima, hodie super omnes angelos exaltata. Vnde canit Ecclesia: Exaltata est super oēs choros angelorū ad caelestia regna. Eccl. 24. Sicut cedrus exaltata sum. Figuratur Gene. 8. Arca Noe requieuit in mōtibus Armeniae. Eccl. 24. Ego in altissimis habito. Ecce quomodo introducta est cū regio decore. Secundò, introducta est cum magna

glor

gloria & honore, quia Christus rex regū & cœtus angelorū conuenerunt. Ber. Creditur quod militia angelorū, & Saluator per se festinās occurrit, & cū gaudio in suo throno collocauit. Eccl. 24. Sicut cedrus, &c. Raban. Sicut cedrus est omnium arborū altissima, sic Maria caelestium & terrestriū domina & regina. Ber. O beata inuētrix omnis gratiae, quis altitudinem gloriae tuae valeat inuestigare? Damasc. Si laudem gloriae eius scribere volumus, deficiūt verba, quibus sufficēter scribere valeamus. Ber. Christi generationē & Mariae assumptionē quis enarrabit? Nam quantā gratiā adeptā est in terris prae ceteris, tantā gloriā obtinet in caelis. De quo 1. Cor. 3. Oculus nō vidit, nec auris audiuit, quae praeparauit Deus diligētibus se, quid praeparauit gignētī se & prae omnibus diligētī? Ideo canitur hodie, Quae gloria in caelis ista Virgo colitur, &c. Tertio, fuit introducta cū cantu dulcissimo. Figuratur 2. Reg. 6. Dauid & omnis Israel conducebat arcā cū iubilo. Dicitur em̄ Luc. 15. Gaudiū est angelis super vno peccatore, &c. Quale fuit hodie gaudiū angelorū conducentiū reginā caeli & terrae ad regna caelorum. Ideo canit Ecclesia: Assumpta est Maria in caelum, gaudēt angeli, laudātes benedicunt dominū. O non solum angeli, sed & gaudet filius, quia mater honoratur: gaudent angeli, quia domina eorū exaltatur: iusti, quia salus eorū augmētatur. Ber. Quis cogitare poterit, quā gloriose hodie regina processit? Quarto fuit introducta cū priuilegiali beatificatione, quia cū corpore & anima. Aug. 12. de ciui. Dei. Sicut Christus est glorificatus in corpore & anima, ita piē credēdū est, quod Virgo beata est beatificata in corpore & anima, tā in dotibus aīae, quā corporis glorificata. ¶ Primò hoc cōpetit diuinā potētiae, si potuit eā cōseruare in virginitatis pudore, cur nō incorruptam à putredine? cū dicat Psal. 134. Omnia quae cūque voluit fecit. Secūdo, cōuenit suae sapientiae, quia sapiēs architector facit relucere sapientiā suam in domo propria in qua eligit habitare, & sic hīc Prou. 9. Sapientia aedificauit sibi domū, & excidit in ea columnas septē, i. septē dona spiritus sancti, quomodo diceretur Cantic. 4. Tota pulchra es, quia sapiēs architector intus extra aedificat domū ornādo, & si ita eā ornauit in vita, credendum est quod & in morte. Tertio, cōuenit diuinā iustitiae, iustū enim est qui aliorum sanctorum corpora, imò etiam tormenta, vt sunt crux, clauis, & corona, in tanto honore haberi facit in terra: corpus quoque

quoque matris in maiori honore haberi faceret in terris, si esset, sed non est, sed in caelis. Si crux in qua Christus ad tempus requieuit, in tanto honore haberetur, in quanto honore deberet haberi mater, de qua carne suscepit, & in ea nouem mensibus requieuit? Si in tanto honore fuit arca figuratiua, quanto arca sanctificatiua, in qua urna aurea, i. humanitas, & mana, i. diuinitas latebat? Aug. Si de suis ministris dixit Io. 12. Vbi ego sum, ibi & minister meus erit: si ibi Maria, nuquid in aequali gloria ubi Dei iustitiae decuit, ut quae ultra oes sibi ministraret, ultra omnes ministros eam exaltaret? Quarto conuenit diuinam bonitati. Boni filij est honorare matrem in vita, & in morte ultra alios, modo di. Aug. Diuina voluntas elegit inter igneas flamas vestimenta puerorum conseruare illesam, cur non in matre propria? Tantum thesaurum dignius est seruare caelum quam terram, illud sanctissimum corpus datum esse vermibus dicere pertimesco, & sentire non valco. Ideo Psal. 131. Surge domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuae. ¶ Sed dices: Quo tempore post Christi ascensionem factum est? Respon. Vincent. in speculo histor. anno 12. post Christi ascensionem. Sed dices: Quare tandem misit eam in terris, quod non statim assumptum? Respon. propter quatuor. Primo, propter fidelium eruditionem & consolationem in multis, quae sibi specialiter constabant. Ipse enim Matth. dixit de Magis & stella, & Innocentium occisione. Et Lucas de missione Gabrielis, & de caeteris, quae conceptionem & natiuitatem concernentia scripsit. Ideo Hier. Christus post ascensionem virginem misit in terris, ut apostolicus grex erudiretur de his, quae viderat & audierat. Secundo, remansit in terris in testimonium filij veritatis. Tertio, propter fidei augmentationem. Ber. in Homil. super Stabat: Post ascensionem Christi, quasi ad lumina sanctorum, ita ad virginem Mariam adhuc in carne viuente fuit peregrinatio fidelium, cupientium videre illud caeleste, fidele, & diuinum prodigium. s. humanitatis & deitatis. Vnde Ignat. in epist. ad S. Ioan. recte virgo Maria post ascensionem filij manere debuit, ut Ecclesiam inter vndas persecutionum verbo & exemplo confirmaret. Vnde Ber. Recte matrem misit in mundo, ut vtraque portio Ecclesiae, s. militans & triumphans visibili & inuisibili frueretur solatio. Illa in Christo assumpto, ista in matre relicta in mundo. Gaudiosum fuit matrem videre in terris habentem filium praesidentem in caelo. Quarto, propter eius meriti

augmen

augmentationem & complexionem. Item B. Virgo instante hora mortis, ut dicit Dion. in diuin. nominib. optabat omnes apostolos interesse dormitioni eius: & factum est instante hora mortis fuit rapta super se in lumen deificum quoddam, sicut frequenter rapiebatur: in quo efficiebatur insensibilis quantum ad vires & potetias alligatas corpori: & sic facta est solutio & oculorum fractio sine sensu doloris, & in tali rapto fuit Christus cum curia angelorum praesens. Et dicit Diony. Vnumqueque apostolum in laudem Christi & Virginis sermonem fecisse. Et sic corpus eius non statim ductum fuit in caelum caelestis Hierusalem, sed per aliquod tempus in valle Iosaphat collocatum, & sic fuit ad tempus veraciter mortua, nec ista morte a lege communi excepta. Ad Hebr. Statutum est omnibus hominibus semel mori: Ideo canit Ecclesia: Mortem subiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit. Hiero. in sermone: Certum est ipsam migrasse a corpore. Eius sepulchrum monstratur in vallis Iosaphat medio, ubi fabricata est Ecclesia miro modo tabulata, i. depicta. Modus autem mortis eius fuit, quod mente ipsius suspensa in contemplatione suauissima corporis virtute paulatim deficiebat, tandem sine dolore non contemplatione interrupta anima corpus deseruit, quia magna dulcedo contemplationis potuit absorbere omnem dolorem corporis. Item Dion. loquens ad Titum, dicit: Nos, ut nosti, & tu ipse multorum sanctorum fratrum conuenimus ad visionem corporis vitae principis. Erat enim primo Iacobus frater domini, & Petrus vertex, & honorabilissima theorematum, i. theologorum summitas. Secundo, honorabiles exequiae resonabant. Tertio, ipsa immediate post mortem surrexit, nec apostolis videtibus. Et quia Dion. fuit praesens, non scripsit ista miracula, quae solent legi in Apocry. quae ascribuntur Ioan. Si enim Dion. vel Ioan. illa miracula scripsissent, etiam Ecclesia illa non obticeret in diuino officio. ¶ Dixi secundo subiungitur nostra congratulatio gloriosa, ibi: *Exultabimus & letabimur in te.* Et merito debemus gaudere in eius gratia & gloria propter tria. Primo, quia hodie facta est cellaria in cellario gloriae propinans omnibus vinum gratiae. Ecc. 24. Ego quasi fluuius Dorix, & quasi aqueductus exiui de paradiso, refundens sine interuallo aquam viuam. Rich. de S. Vict. Nihil a throno diuini muneris descendit, quod per Mariam manus non transit. Secundo, exultare debemus quia hodie ipsa facta est aduocata generis humani. de qua canitur: *Eia*

ergo

ergo aduocata nostra. Bonus aduocatus in se debet habere quatuor. Primū, diligentia: secundō, potentia: tertio, sapientia, vt sciat leges: quarto, corā familia regis reuerentia. Ista quatuor tāgit Ps. 44. de virgine bened. di. Attitit. Ecce quāta diligētia, & nō recedit. Ideo recordare virgo mater, dū steteris in cōspectu Dei, vt loquaris pro nobis bona. Item dicit regina, Ecce quāta potētia mater regis. Eccl. 2. 4. In Hierusalē potestas mea. O quāta potestatis, cūm dicit, à dextris, nō sub pedibus. Figuratur 3. Reg. 2. Salomō occurrit matri, & iuxta se locauit ad dexterā, dicēs: Neq; fas est tibi denegare, pete quid vis. Hier. Hęc est dies, in qua Saluator noster festinus occurrit matri, & in folio regni post Christum resedit. Subdit: In vestitu deaurato. Ecce quāte sapientia: per aurū enim sapientia intelligitur. Ceteri sancti habuerūt partē sapientia, sed nullus fuit ita vestitus diuina sapientia, sicut ipsa. Subdit: Circūdata varietate. Ecce quāte reuerentia in familia regis. Multa familiaritates colorū virgini faciunt indumentū. Color aureus apostolorū, rubeus martyrum, viridis confessorū, albus virginum. Omnes isti circūdabant eam. Vnde canit Ecclesia: Sicut dies verni circūdabant eam flores rosarū. Figuratur 3. Re. 10. Regina Saba cū multo comitatu venit in Hierusalē. Tertio, exultare debemus, quia hodie facta est paradisi ostiaria, iuxta illud quod canit Ecclesia: Felix cęli porta. Ista portā, quā Eva clausit, ipsa aperuit. Vnde canit Eccle. Paradisi porta per Euā cūctis clausa est, sed per Mariā virginem iterū patefacta est. Ipsa nos suis meritis introducit. Pro. vlt. Laudat eā in portis opera eius, quia sancti per eius merita introducūt. Ignat. Impossibile est aliquē saluari peccatorē, nisi per tuum auxiliū & fauorem. Ideo exultemus. Hier. Hodie gloriosa virgo Maria cęlos ascendit, gaudete. Nā hodie regina mūdi de præsenti seculo nequā eripitur. Iterū dico gaudete. Læteretur omnis orbis, hodie nobis salus est aucta interueniētibus Marię meritis. Nā si Deum in sanctis laudare iubemur, magis in eius matre. Nā sicut hęc virgo est incōparabilis cęteris virginibus, ita hęc festiuitas est omnū festiuitatū suprema. Hęc ille. Haymo super Apoc. O quā gaudens erit eius obitus qui Marię dum vixerit, fuit sedulus & deuotus minister.

¶ De S. Bartholomao.

ENARRATIO I.

Facta est contentio inter fratres. Luc. 23. In sum. Euangel. tria innuūt. Primō, discipulorū carnalitas in cōtentione.

Secun

Secundō Saluatoris fidelitas in correctione, ibi: *Reges gentium*. Tertio pręmiorum multiplicitas in promissione, ibi: *Ego dispono*. De primō dicitur: *In illo tēpore, s. post cęnā, facta est contentio quis eorū esset maior*. Habemus experientia, vbi chordę simul cōueniūt, dulcis redditur melodia, vbi autē dissonant, discrepās sonus efficitur: sic si corda hominū simul existentiū conueniūt in vnū, est dulce melos in aure dñi. Ecc. 25. In tribus beneplacitū est spiritui meo, concordia fratrum, amor primorū, vir & mulier sibi cōsentiētes. Ps. 43. Ecce quā bona, & q̄ iucundū, habitare fratres in vnū. Ioā. 17. Pater rogo, vt hi vnū sint. Si autē sunt discordes, est confusus sonus in aure dñi. 1. Cor. 11. Si quis videtur cōtentiosus esse, nos talē consuetudinē nō habemus. 2. Tim. 2. Seruū dei nō oportet litigare. Ps. Qui habitare facit vnanimis in domo. Nota triplex est contentio, s. vitiosa, periculosa, & fructuosa, prima vitiosa, s. cōtra deū, vt cūm mali contradicūt volūtati dei: vt canis nō ligabilis, si ducitur in lassā, leuiter latrat, & contradicit: & sic mali. Tales fuerūt filij Israhel, Deut. 21. Sēper cōtentiosus fuistis cōtra dñm. Sed nō est cū eo cōtendendū. Primō, quā potētissimus nō potest cōtendēdo superari, nec homo potest in hoc lucrari. Iob 27. Nunquid quis contēdit cū deo, tā facile acquiescit? Iob 9. Quis restitit ei & pacem habuit? q. d. nullus. Eccl. 3. Non litiges cū homine potētior te. Sermo eius potestate plenus, nec ei dicere potes, cur ita facis? Ecc. 27. Abstinate à lite, quoniā fomes peccatorū. Secundō sapientissimus, ideo opus suū nō debet calūniari. Ps. Omnia in sapientia fecisti. Ecc. 27. Nō contendes cū viro locuplete. Tertio quia optimus nihil mali facit. Mar. 7. Benefecit omnia. Dionys. Optimi est optima facere. Ideo Prou. 3. Nō contendas aduersus dñm, cūm ipse tibi nil mali fecerit. illo modo discipuli non cōtendebant contra dñm, vt ait Beda, sed ex humilitate, vt inter se quærerent quis aptior esset ad tenendū Christi locū. Alia est contentio vitiosa, quę fit cōtra proximū. Et talis oritur multis modis. Primō ex superbia. Pro. 13. Inter superbos semper iurgia, quia superbus nō vult habere similit. Pro. 11. Vbi fuerit superbia, ibi contumelia. Hug. superbia est elatio vitiosa, quę inferiorem despiciat, superioribus dominari quærat. Secundō causatur ex auaritia. Iac. 4. Vnde bella & lites: ex cōcupiscētijs vestris. Vnde 11. q. 3. c. ira. Dñs misit apostolos predicare sine pecunia & virga, vt remoueretur incentiuū litis & instrumentū

Pars Actiual.

G g g

ultionis. Seneca: Si hæc duo pronomina meū & tuū tollerentur de medio, omnia essent quieta. Vbi autē avaritia, ibi contentio. Seneca ad Neronē: Avaro deest tam quod habet, quā quod nō habet. Secundō propter ebrietatē. Pro. 20. Luxuriosa res vinū, tumultuosa ebrietas. Hiero. 35. di. venter: Vbi ebrietas dominatur, ibi furor. Terriō, causatur contentio ex prava opinione. Pro. 16. Homo peruersus suscitatur lites, s. q. spiritū suū vult præferre alij. Pro. 14. Labia stulta immiscēt se stultis rixis. Et tūc necessaria est sapiētia. Pro. 26. Ne respondeas stulto iuxta stultitiā suā. Gl. Si incorrigibilis est, ne efficiaris ei similis, quia stultū est talibus respondere. Nā dñs nō respondit Herodi nec Pilato. Si autē corrigibilis est, respōde stulto iuxta stultitiā suā, ne sibi videatur sapiens: Ideo vitanda est cōtentio, eō q. facit hominem carnalem, & nō ostēdit eū spiritualē. I. Cor. 7. Cū inter vos sit zelus & cōtentio, nōnne adhuc carnales estis, & secūndū hominē ambulatis? Ideo Aug. Lites & cōtentiones non habeatis, nec de festuca faciatis irabē, & animā faciatis homicidam. I. Io. 13. Qui odit fratrem suū, homicida est. Secunda contentio est periculosa, qua Deus contendit cū venerit ad iudiciū cū peccatoribus. Ioel. 3. Congregabo oēs gentes & ducam eas in vallē Iosaphat, & disceptabo cum eis. Similiter sicut dñs cū dispensatore suo de reddenda ratione est periculosa cōtentio. Hoc considerans Iob 13. Nolo vt multa fortitudine mecum contendat, nec magnitudinis suæ mole me premat, q. d. Si ista strictē cōputat, quis subsistet? Iob 9. Si voluerit homo cōtendere cum eo, non respōdebit vnum pro mille. Ideo per elemosynas & lachrymas pax componenda est. Matth. 5. Esto consentiens aduersario tuo, dum es in via, ne fortē tradat te iudici. In hac contentione erunt apostoli iudices. Matth. 19. Sedebitis super sedes, &c. Hos scabios debemus nobis facere amicos & placabiles dandō xēnia elemosynarum & orationum. Iuxta illud poetæ,

Manera (crēde mihi) placant hominēque deosque.

Tertia cōtentio est fructuosa, s. cōtendere cōtra mundū, carnē, & diabolu. Luc. 13. Contendite per angustam portam: Chryf. super Mat. Perditiōnis est diabolus. Porta vitæ Christus. Pl. Hæc porta dñi, iusti intrant in eā. Sed arcta, quia pauci viuunt Christianē. multi mundanē. Ideo sicut ducentes nauē sursum contra aquā, sic nos oportet contendere contra mundum. Mat. 11. Regnū cœlorū vim patitur, & violenti

lenti rapiunt illud. Et sic contēdit S. Bartholomæus: sic & non fra contentio non debet esse vitiosa & carnalis, vt discip. quis eorū videretur maior esse, illa quippe contentio processit ex elatione. Nā cū audissent alij discipuli Petro promissas clauēs regni cœlorū, Mat. 16. matrē quoq; filiorū Zebedæi petisse statū dignitatis pro filiis, sentitur aliquid humanū, quia illi volebant se præferre aliis, ideo contēdebāt quia adhuc carnales erāt, & spiritus sancto nondū tanta plenitudine impleti, sicut postea. Et sic nos secūndū Bedā contendere debemus quō in cœlo magni fieri valeamus, hīc per meritū, ibi in præmio apud deum, quia in domo patris mei mansiones multæ sunt. Ioā. 14. Item multa sunt exercitia per quæ apud deū magni fieri possumus. Primō per dei timorē. Iudith 16. Qui timent te, magni erunt apud te per omnia, i. per omne tempus, hīc in merito, ibi in futuro in præmio. Ideo Pl. 133. Timete dñm oēs sancti eius, nil deest timentibus eū. Tob. 4. Habebis multa bona, si timueris deū. Bern. In veritate didici, nihil ita efficax ad gratiam promerendam, nutriendam, & conseruandam, sicut timor dei. Ideo Iob 31. Semper quasi tumentes super me fluctus timui deū, propter reuerentiam eius. Secundō propter diuinum amorem. Aug. Talis vnusquisq; erit, qualis sua dilectio, si valde diligit, magnus est, si nihil diligit, nihil est, non numerositas operum, non diuinitas temporum, sed maior charitas auget præmium. Sunt enim tria in amore diuino, propter quæ magnificantur amantes. Primō, quia cōtinent deum I. Io. 4. Deus charitas est, & qui manet in charitate, &c. Deus est adeo magnus. Pl. 144. Magnus deus, & magnitudinis eius non est finis. Secundō, continent in se virtutes. Charitas est omnium virtutum mater & custos, quia sicut Deus in se continet omnia, sic charitas omnes virtutes. Hugo: Charitas omnium virtutum obtinet principatum. Philoso. Qui habet vnam virtutem, habet omnes. Terriō continent humilitatis decorem, quia quantō in oculis nostris sumus humiliores, tantō oculis Dei maiores. I. Reg. 15. Nōnne cū parvulus eras in oculis tuis, caput in Israël factus es? Luc. 18. Qui se humiliat exaltabitur. Ber. De quāto quis sibi vilior, tanto in oculis dei pretiosior. Ideo Chryf. Docuit discipulos humilitatem corrigens elationem, dicens: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos benefici vocantur, quasi omnia bene facerent, licet non sic. Vos autem*

non sic debetis pensare dominationem vestram, sed qui maior est in vobis, fiat qui ministrat, hoc est, qui hic humilior, ibi erit maior. Ecc. 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Tunc subdit, quis maior sit, qui recūbit aut qui ministrat? nōne qui recūbit? q. d. sic est secundū iudicium humanum, sed non secundum iudicium Dei. Nam qui ministrat, saepe maior est apud deū, Eccl. 35. Rectorem te posui, noli extolli, esto inter illos quasi vnus ex illis. Et ponit se in exēplum, dicens: *Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat.* q. d. Si ego dominus intantum me humiliavi, ergo & vos serui: si ego magister, ergo & vos discipuli. Chry. Non est verus discipulus, qui nō imitatur magistrum. non est vera imago quæ non est similis auctori, ergo si nobis ministrat, nos debemus illi ministrare. Aug. Erubescat superbire humanā infirmitas, cum se depressit diuina maiestas. Gre. Qui in cœlū vult ascendere, debet se humiliare. Dixi, tertiō inuitur præmiorum multiplicitas, di. *Vos estis qui mecum permansistis in tentationibus meis.* Sed diceres, Tamen relicto eo omnes fugerunt. Resp. Ab eo tēpore quo collegit eos multa opprobria & contemptus Christus pertulit à Iudæis & aliqui alij qui sequebantur eū abierunt retrorsum, vt habetur Ioā. 6. Dixerunt multi: Durus est hic sermo. Et post hoc sequitur, Multi discipulorū abierunt. Dixit ergo ad duodecim: Nūquid & vos vultis abire? Resp. Petrus pro omnibus, Ad quē ibimus? verba vitæ habes æternæ, & nos credimus quia tu es Christus filius Dei viui. Ideo rectē dicit: Vos estis qui permansistis mecum, &c. Et si obicitur quod fugerunt, Mat. 26. relicto eo, &c. Respondetur quod redierunt, & reputatur pro recessu. Hinc 3. Reg. 1. dicitur: Omnes reges Dauid, Ezechias, & Iosias non peccauerunt: non quod illi non peccassent, sed quod deus eis omnia peccata dimisit ac si non peccassent. Greg. 10. Moral. Tantō spes solidior surgit, quātō grauiora quis pro illo pertulit. Nā in gloria resurrectionis tollitur quod hic in tribulatione seminatur. De quo subdit: *Ego dispono vobis mecum permanentibus, regnum.* Vt autē permaneamus in pugna tentationis, debemus obicere quintuplex scutum. Primō scutū fidei. Eph. 6. In omnibus sumentes scutum fidei. Pl. 90. Scuto circumdabit te veritas eius. Ber. Vndique circumdati sumus tentationibus, adeo vt vita nostra tentatio nominetur. Ideo necesse est scuto domini vndique circumdari, ne sit nobis à dextris & à sinistris, antē & retrō. Secundum, si grauis tentatio

tatio irruat, tunc scutum extra nos, s. memoriam passionis dñi in mente habere debemus. Hoc docet scriptura & figura. Figura. Num. 23. Filij Israel videntes serpentē æneū non fuerunt læsi spiritualiter. Sic nos Christū in cruce. Gr. Quicquid propinat aduerfitas temporalis, facile erit, si cōsideramus quid biberit Christus pro nobis in cruce, quod nos inuitat ad regnū. Ber. Quid durū esse poterit tibi, cum recordatur fueris quid pro te sustinuit auctor mundi? Nā si cōparetur oēs labores seculi & omnium hominū qui sunt, fuerūt & erunt, nihil essent in cōparatione laborū Christi. Vel etiam scutū ante nos, cōsiderantes mortis periculū, districtū iudiciū vbi omnia peccata discutiet. Eccl. 7. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Tertium infra nos, hoc est, ad infernū, meditantes & cogitantes: Melius est hic modicū pati, quā ibi æternaliter dānari, melius est in foro leuiter flagellari, pro quo oportet in inferno æternaliter maleari. Iob 6. Qui timet pruinā, cadet super eū nix æternæ tribulationis. Aug. Nullū malū impunitū, & nullum bonū irremuneratum: ibi virga ferrea, hic lignea. Ideo Iacob. 5. Patientes estote cōfirmantes corda vestra, nā per patientiam transitoriā eliditur pœna æterna. Naum 1. Non consurget duplex tribulatio: afflixit, & nō affligā te vltra. Ber. Non est signū certius euasione æternæ tribulationis, quā quod ait Dauid, Corripit me in misericordia. Quartū scutū supra nos, vt mentē ad cœli gaudia erigamus, cogitantes dei fruitionē, & mansionē sanctorū & angelorum & omnium bonorum. Nec illuc venire poterit quisquā, nisi purgatus fuerit plenissime à macula peccati. Sap. 8. Nil coinquinatū intrabit, sed oportet vt purgetur. Acto. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū cœlorū. Nā si pateremur quæ sunt passi oēs martyres, adhuc nō essent passiones cōdignæ, Ro. 8. Non sunt condignæ passiones huius tēporis ad futurā gloriam, quæ revelabitur in nobis. 2. Cor. 4. Illud quod in præsentī est momentaneum & leue tribulationis, &c. Ideo Eccl. 22. In tempore tribulationis permane illi fidelis, vt in bonis illius cohaeres sis. Ideo subdit remunerationis sufficientiā, dicens: *Ego dispono vobis regnū.* Ego vnigenitus Dei filius, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, cui angeli seruiunt, qui est eiusdem essentiae cum patre. Io. 10. Ego & pater vnū sumus. Ego sum, ad quem pertinet vnumquēque secundum suum meritum in cœlo collocare, *ego dispono vobis*

regniū, sicut disposuit mihi pater per passionē. Lu. 24. Nonne oportuit Christū pati, & sic intrare in gloriam suam? & sic ego dispono vobis, vt per tribulationes ingrediamini. Gre. Si Christus hinc sine flagello non exiuit, qui sine peccato venit, quō digni flagellis non erunt qui in peccatis vixerūt? Ecce cōmendabile conuiuiū. Primō ostenditur seruitoris nobilitas, cū dicit, *Ego dispono vobis*. Lu. 12. Amen dico vobis, quōd præcinget se & faciet illos discūbere. Gre. Præcinget se ad remunerationem, discumbere, i. in æterna requie fouere. Secundo, ciborū delictiositas, cū subdit, *Vt edatis & bibatis super mensam meā in regno meo*. Si gloria militis est cū rege sedere in mensa, quid nobis cū rege gloria? Hugo in lib. de spiritu & anima, Duo sensus in homine. Interior reficitur in cōtēplatione diuinitatis. Exterior in cōtēplatione humanitatis. Propterea deus homo factus est, vt totū hominem in se beatificaret. Ber. Plenum erit omni dulcedine, videre hominem & hominis conditorem. Tertiō, loci amœnitas, quia in regno meo. Ber. Christi regis sublimitas & plena delictiarū, ad te suspiro de valle lacrymarū. Et meritō, quia ibi erit vernalis amœnitas, autumnalis fecunditas, æstiuales claritas, ita q̄ scribitur Lu. 24. Beatus qui māducat panem in regno dei. Nam talibus dicitur Cantic. 5. Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini. Ber. Comedite de propriis meritis, bibite de humanitate, & inebriamini de diuinitate, quia plena omni dulcedine. Quartō, conuiuantium dignitas, & tangitur cū dicitur, *Sedebitis super sedes iudicātes duodecim tribus Israel*, quia Apostoli erunt in magno honore & dignitate, quia in iudiciaria potestate. Hoc considerauit Bartholomæus, quōd Christus fuit pro eo oblatus, & oblatio debebat fieri de re cta pelle animalis & eo mortuo. Leuit. 14. Sic S. Bartholomæus considerauit nudum Christum in cruce, sic ipse denudatus pelle corporis pro Christo, vt perueniret ad dignitatem iudicantium duodecim tribus Israël.

De Natiuitate Mariae Virginis.

ENARRATIO I.

Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abrahamā, &c. Mat. Li. Chry. super Mat. Sicut in apotheca sunt diuersa genera specierū ex quibus vnguenta pretiosa condiuntur, sic in libro generationis Iesu Christi cōditiones sunt regū, pōtificum, & aliorū hominum virtuosorū, ex quibus colligitur vita virtuosa. Qui em̄ virtuosē vult viuere, necesse est vt suā vitā incipiat ab Abrahamā. Et sic per oēs partes in hoc li-

bro

bro cōscriptos, vitā eorū imitando vsq; ad vitā Christi virtutū gradibus poterit peruenire. Idq; hoc pacto, Iesus Christus in principio suę generationis dicitur filius David & filius Abrahamā. Sed quia de David postea dicitur, ideo ab Abrahamā est incipiendū. Abrahamā enim exiuit de terra sua & de cognatione sua, nesciēs quō iret: sed credēs dño diues factus est, & pater multarū gentiū: ita vt semen eius multiplicaretur vt stellæ cœli. Sic & tu si terrā promissionis æternæ & diuitias perpetuas volueris obtinere, terrenis renūtia, vt cōtra Deum illa nō retineās, sed propter Deū distribuas, vt sic semen tuū multiplicetur. Virgo enim benedicta quia renūtiavit omnibus quæ erāt contra Deū, ideo iam cū Deo omnia possidet. Propter quod laudes eius humana lingua exprimere nō pōt, vt dicit Hier. Quid nos tantilli, qd̄ actione pusilli, quid in eius laudib. referimus? cū etiā si omniū nostrū mēbra verterētur in linguas, nullus eā laudare sufficeret, altior cœlo, de qua loqui nitimur, abyssio pfundior, cui laudes dicere conamur. Si cœlū te vocē, altior es, si marrē gētium, præcellis, si formā Dei appellare te, digna existis, si dominā angelorū, parata esse probaris. Quid igitur dignē de te dicā, nisi sicut Deus omniū nostrū est pater, sic & tu es nostra mater? Plus q̄ Abrahamā. *Abrahamā genuit Isaac*, qui interpretatur risus vel gaudiū. Si em̄ placueris Deo vt Abrahamā, generabis filios gaudij vel risus. Sic virgo gloriosa spernens benedictionē transitoriā propter verum virginittatis, & spernens cognationē & patriam maledictionis sterilitatē incurrit, eō q̄ soli domino placere voluit. Ideo mater multarū gentiū facta est. *Et genuit Isaac*, i. verum Christum in risum & gaudiū humano generi sempiternū. Et sicut Abrahamā voluit filium offerre, & obrulit pro eo arietē cornibus hærentem in spinis: sic mater gratiæ Christū hærentē obrulit cū manibus in cornibus crucis: quæ licet ei tūc temporis fuerat occasio tristitiæ, postea tamē ei & nobis omnib. fuit materia gaudiorū. *Isaac genuit Iacob*, qui fuit pulcher & nitidus: frater autē eius Esau pilosus. Sic quidā sunt nitētes sicut Iacob fulgore charitatis, quidā pilosi ardore cupiditatis. Et sicut Esau perdidit benedictionē, Iacob autē ex inuiditione matris Rebeccæ ipsam obtinuit: Sic nos si refluxemus charitate sine dilectione, per procuracionē Rebeccæ, i. virginis gloriosæ, & à vero Isaac, i. à patre cœlesti, æternam obinebimus benedictionē. Si autē pilosi fuerimus super-

Ggg

fluitate diuitiarū, scenerātes vsuris, negotiationibus falsis, sortilegiis, rapinis, dolo, iniuriis, mēdaciis, & periuriis, iam negligimus Christi benedictionē, sicut ipse Esau neglexit, & solam benedictionē de pinguedine terræ obtinuit. Esau etiam persequēbatur Iacob, sic mali persequitur bonos. Et sicut Iacob nō resistēdo, sed fugiēdo euasit manus Esau, iuxta cōsiliū matris vt fugeret in Mesopotomiā, donec Esau à furore recederet: sic & tu si pateris à malo, noli reddere malum pro malo, sed malitiam inimicorū declinato, donec furor trāseat inimicorum, qui in te potestātē nō habent, nisi Deus permisisset. Si enim hoc feceris, eris in generatione Iesu Christi cū Iacob. Si verò non feceris, à generatione iusta proiciaris vt Esau, cuius generatio hīc non describitur, sed Iacob. *Iacob autē genuit Iudā & fratres eius*, duodecim patriarchas, Ruben, & sic de aliis: sic noster Iacob, i. Christus, genuit duodecim Apostolos, Patriarchas noui testamenti. Sicut Iacob descēdit in Aegyptū, & nimis multiplicatus est, & quādiu Iacob & filij eius fuerunt in Aegypto, Aegyptus prosperata fuit, egressis autem illis exterminata est: Sic & sancti quādiu sunt in mundo, tenēt mundū nē cadat, cū autem de isto mundo recedent, casurus est mūdus. Vide autem quomodo omnes generationes sanctę per Mariam & eius filium sunt multiplicatę per recreationē. Vnde Bernardus, Ex hoc te beatā dicent, o virgo gloriosa, omnes generationes, quia omnibus generationibus vitā & gloriā genuisti. In te enim angeli lætitiā, iusti gratiā, peccatores veniā inueniūt in æternū. Meritō in te respiciūt oculi omnis creaturę, quia in te & per te benigna manus omnipotentis quicquid creauit, recreauit, & tibi creauit. *Iudas genuit Phares & Zarā de Thamar.* Thamar primò fuit data filio Iudę, qui vocabatur Her, qui nō cōtigit eam in matrimonio ad instructum matris, quę vocabatur Sur, qui percussus est propter suā iniquitatē. Post hęc tradita alteri filio fratri illius Her, cui nomen Ouan: quo audito, q̄ semen fratris sui esset suscitaturus, & nō sibi, fudit semen in terram: ob hoc etiā percussus est. Quo mortuo nō potuit eā ducere tertius frater, s. Seba, propter defectū ætatis: propter quod Thamar de mādato Iudę rediit in domū patris sui, donec Seba creuisset. Ita igitur est, vt Thamar virgo maneret. Contigit autem quādā die dum Seba creuisset, pater, s. Iudas dissimulauit eā illi dare, quia timuit eum mori. Quod Thamar præ-

sciens

sciens cupiens benedictionem in generationē iustorū cum Christo obtinere, cū esset casta in meretricē se mutauit, seq; posuit in quodā biuio, per quod Iudas esset trāsiturus. Qui æstimās eam meretricē sic coopertam accessit. Qua cognita vno ab eo cōcubitu cōcepit geminos: quorum vnum vocauit Phares, & alium Zarā. Et Iudas pro mercede dedit ei virgā & annulū. cū igitur imprāgnata esset, & ex iudicio Iudę lapidari deberet incestuosa, misit virgā & annulū Iudę. Ad quod Iudas respōdit, Iustior me es, sed sic non est interfecta, quia amore filiorum hoc fecerat. Sic & Christus Ecclesię cōiūctus, quę est ex Iudęis & Gētibus fornicariis per idololatriam. Qui spōsus, videlicet Christus, spōsā suā dedit virgā castitatis, & iustitię, siue regni annulū. quā prodigo filio pater etiā per pœnitentiā ad se reuertenti contulit præ amore. Ecce quomodo meretrix in generatione domini inuenitur mūdāta, vt nemo de generatione gloriatur, nec de turpi genere vituperetur: quia si vis cōiungi domino, etiā si meretrix fueris publica vel qualiscūq;, abscondas vultū tuum ex verecūdia peccatorū, & coniunge te sibi per amorē, vt virgā siue potestātē regni cœlestis valeas obtinere, & annulū siue vinculū perpetuę charitatis. Ideo hīc dicit Hier. dñs Iesus voluit nō solum nasci de Iudęis & alienigenis, verū etiā de adulterinis cōmixtionibus, nobis præstans magnā fiduciā, vt qualicūq; modo nascimur, si eius vestigia imitemur, eius mēbra per fidē ef̄cimur. Hīc addit Chry. super Mat. Dū Iudas lamētaretur pœnitēs q̄ nefandū opus fecisset in Israel, & dñm Deū diu deprecaretur, nec Iudus sui terminū faceret, astitit ei angelus, & hęc omnia exposuit ei sicut gesta fuerūt, & cōsolatus est eū. Iudas autem tantæ fuit religionis, vt postquā cognouit eā nō fuisse vxorem filiorū suorū, nō acquieuit ei appropinquare, quoniam esset quātū ad Deū ipsa nō erat nurus, tamē ad cōscientiam nurus videbatur. Prouidebat enim bonū nō tātum coram Deo, sed etiā corā hominib. Et secundū hunc intellectū dixi eam hīc meretricē. Hic ergo Iuda genuit Phares & Zarā de Thamar. Prius egressus apparuit Zara: obstetrix autē ligauit illi coccinū, i. rubeū filū sericeū, retractus est autē Zara, & primò Phares exiuit. Zara igitur dicitur nobilis, & significat illos qui in hoc mūdo nobilitantur, & in superbia moriētur, vt Lucifer. Boni autē fortuna seculi præscinduntur significati per Phares, qui præscisus vel diuisus interpreta-

rur. Sed sicut Zara prius ortus retractus & inclusus est. Phares autē qui primò inclusus fuerat, retracto Zara primū exiit: si amatores mūdi qui primū ostendūtur, à luce æterna retrahūtur, & in vĕtre inferiori recludūtur: Boni autē qui à cōsortio malorū præcindūtur, in cœlesti lumine victuri æternaliter oriūtur. Et aptē amatores mūdi designati sunt per Zarā, qui signatus erat filo rubeo, quā licet sint signati sanguinis Christi rubedine, tamen eis nihil proficit quādo dānantur, secūdu illud Ps. Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendero in corruptionē? Ideo generatio Zara nō ponitur, sed Phares. licet Iudæi primò apparuerūt in synagoga, tamē nos postremò orti per filiū huius virginis gloriosæ sumus Iudæis obtenebratis solidati in luce euāgelicæ veritatis. *Phares autē genuit Efron.* Efron interpretatur iaculum vidēs, & cōgruit Christo, qui se dedit quasi sagittā electā. Et tu sis iaculū cōtra iaculū maligni hostis extingūdo in virtute Iesu Christi, qui tanquā sagitta electa de pharetra operū omnipotētis Dei est cōceptus in virgine gloriosa ad occidendū fortissimos inimicos. *Efron autē genuit Aram.* Aram interpretatur irritatio, eō quod suo tēpore Iudæi maxime multiplicarētur, & sic Aegyptios sua prosperitate cōtra se irritabāt, intantū, vt affigerētur & flagellarētur, laboribus luti & lateris opprimerētur, per obstetrices occidi iuberētur. Et significat electos quosq; qui dei gratia prosperitati malos incitāt cōtra se, vt eis detrahant, & maledicant, & per obstetrices, i. detractiones & infamiā occidūtur. Sed sicut de illis scriptū est: quantò magis affligebātur, tantò magis crescebāt & augmentabantur: sic nos cogimur exire de Aegypto angustiarū huius seculi in terrā promissionis, exēplo filij Virginis gloriosæ, qui occisus est à persecutoribus, multiplicati sunt electi sicut granum tritici, quia tales sunt gēs domini desiderata. Subdit: *Ara autem genuit Aminadab,* quod interpretatur volūtarius vel desideratus, quā enim electi sunt volūtarij & desiderabiles Deo & hominib; ideo mali cōtra eos per invidiā irritātur. Sola enim causa invidiæ malorū est bonitas electorū, sicut filij Iacob inuidebāt fratri suo Ioseph propter bonitatē eius. Sic filius Virginis cū Apostolis & imitatorib; in vita irritavit malos ad persequēdū. Sed quia Christus volūtariē passus est, similiter & Apostoli cū eorū sequacibus ibant gaudentes ad persecutionē, ideo requiē inuenerūt. Ideo sequitur, *Aminadab genuit Naas-*

son,

son, qui interpretatur requies. Et sic tantū est dicere. Quisquis secundū voluntatē Dei vivit, ille filios generat in requiē. Qui autē vivit contra voluntatē Dei, inquietos filios procreat & proteruos. Ideo B. Virgo se totā Deo vouerat, & in nullo voluit habere propriā voluntatem. Ideo genuit illum qui dicit: Tollite iugū meum super vos, & inuenietis requiem, &c. Tēpore Naason filij Israel exierunt de Aegypto, secūdu Chry. In cuius signū & nos exire de Aegypto debemus, i. de tenebris huius mūdi, posteaquā nobis marcer gratiæ Christū in requiē generavit, vt nunc à labore & oppressione & flagellis quiescere valeamus. Ideo sequitur: *Naason genuit Salmon,* qui interpretatur accipe vas. Iste Salmon vas accepit, quādo Raab meretricē in vxorē suam duxit. Hæc autē Raab erat de Hiericho, quæ suscepit exploratores & nūcios filiorū Israel, dū quærerētur à rege de Hiericho vt occiderētur, abscondit eos in inferiori parte domus, & præseruauit eos à morte, & dilexit Iudæos plus quā propriā gentē, eō quod audierat famā illorū, quā Deus ipse exhibuit in manu potētī ipsos de Aegypto ducens. Salmon autē tanquā vir nobilis & virtute insignis, videns Raab fidelem existere, & Deo dilectā & electā & cōuersam ad bonum, licet sciret eā fuisse meretricē, eam in vxorē recepit, vidēs, quod de vase cōtumelioso factū fuit vas decoris, & vas electionis à dño. Ideo Salmon bene dicitur accipere vas, quod cōgruit filio virginis Mariæ. Cū enim Christus verus Salmon venerit in iudiciū, tunc omnes existētes in hæresi sectas & cōgregationes malorū Christianorū, siue ciuiliū mūdānorum siue principū tenebrarū gladio interficiet & igne consumet, cū muri seu munitiones factæ contra Deum & iustitiā corruent in infernū, præter solam Raab, i. animā peccatricē, Christi sanguine redemptā, modò in dilectione Dei & proximi inuenta fuerit. Omnes enim immundi sumus tanquā pannus menstruatæ de massa corrupta veniētes, qui maculā iniquitatis nostræ, quā corā Deo abscondere nō valemus, in fronte portamus. Ideo Christum verū Salmonem & proximos nostros diligere debemus, vt valeam⁹ signo sanguinis sui rubricari, & sibi ad instar Raab desponsari, quando mundus vt Hiericho corruet in interitū sempiternū. Ideo sequitur, *Salmon autē genuit Booz,* qui interpretatur virtus, qui secūdu prouidentiam Dei Ruth in vxorē accepit, & virtuosum filium generavit. Et sic secūdu Chryf.

Chryf. Qui nō accipiūt secundū virtutē vxores, sed ex pro-
 uisione diaboli, generāt filios malos in malas sortes, & ad
 poenā iniquitatis suā, nec ad gaudiū, nec ad cōsolationē vi-
 dētur filios generasse. Hic itaq; Booz accepit Moabitidem
 nomine Ruth. Quomodo autē acceperit, lōgū esset enarra-
 re. Sed tamē cepit eā in vxorē, quia eam virtuosam cogno-
 uit, ex quo socrum suā non reliquit, sed eam secuta est, di-
 mittēs deos suos Deū viuētē elegit, & amore generis Iu-
 dæorū obediēs socru iuit in nocte ad lectum Booz subtus
 palliū, non ex libidine, sed ex simplicitate & amore prolis.
 Si enim libidinem quæsiuisset, iuuenē inuenisset. Sed quia
 ratione proximitatis Booz debebat eā ducere in vxorem,
 ideo audiēs hoc ab ea, nihil suspicatus est nisi virtutē, nec
 eam repulit tanquā lasciuam, nec cōtigit eam tanquā la-
 sciuius, sed manē cōsurgens prouocauit proximiorē, vt eam
 duceret in vxorē, qui cū eā spreuisset, ipse Booz iure pri-
 mitatis accepit eā, felicē se reputās q̄ ipsam meruissent ha-
 bere. Ecce quanta virtus, quia simul coniuncti in libidine
 nullatenus exarserūt. Hoc est cōtra illos, qui à se longē di-
 stātes se inuicē ad libidinem & amorem prouocant. Audite
 cōiuges, qui statis in cōiugio, vel vultis matrimoniū intra-
 re, nolite quærere pulchritudinē vel iuuetutem in his quas
 ducere vultis, sed exēplo Ruth vobis habilem, qualiscunq;
 sit, dūmodo ibi sit virtus, & inde proles producat. Simili-
 ter nō quæratis diuites, vt propter pecuniā principaliter ve-
 litis maritari aut vxorari: sed virtuosas cōiuges quærite, etiā
 si sint pauperes, vt iste Booz diues pauperē colligētē spicas
 post messorēs. Hic etiā docēt nōs Booz, & Ruth, vt nō scāda-
 lizemur de omnib. quæ videmus. Ecce in vno lecto sine vi-
 rij suspicionē virtus inuenitur. Si ergo videris aliquos collo-
 quētes, nō semper suspiceris de malo. Si tibi malū videtur,
 suspira ad Deū: & nō interpreteris omnia ad malū quæ vi-
 des. Nō de hoc sumatis exēplū ire ad loca suspecta, nec eū
 suspectis loqui studeatis. Nā si homines de vobis nō scādā-
 lizātur ex vestra cōuersatione, tū vbicunq; potestis tollere
 scādala debetis: sicut Iudas fecit filius Iacob, de quo dictū
 est cū peccasset cū Thamar credēs eā nurū esse suā ex duo-
 bus filiis suis, postea quādo lamētabatur poenitentia agents
 angelus reuelauit sibi q̄ Thamar casta virgo à filiis per-
 māsisset, & q̄ ipse posset eā habere. Ipse tamē ab eius thoro
 & cōuersatione semper abstinuit, ne alij qui hoc ignorabāt

scan

scandalizati fuissent. Prouidit enim bona corā hominibus.
 Docet insuper nos Booz, q̄ nemini suam vxorem siue spō-
 sam accipere debemus, quia ipse noluit accipere vxorē, nisi
 postquā proximior frater eā iure dimisit. Hoc est contra il-
 los, qui contentione & iudicio, aliorum vxores vel maritos
 euincunt. Ita impletū est illud Isa. 18. Emitte agnū domine
 dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiz Sion,
 quia agnus dominus Iesus non solum per Iudæos genera-
 tionē traxit, verumetiam per Paganos Moabitidem. Et sic
 agnus venit nobis ex Paganis, ad designādum q̄ per virgi-
 nem gloriosam etiā Paganicā nostram generationē attigit
 & mūdauit sanguine suo, vt ad montē filiz Sion, i. ad faciem
 suæ spectaculum etiā nos Pagani per fidem Christianā per-
 uenire possēmus. Talis in tātūm virtuosus Booz ex tali vir-
 tuosa vxore Ruth genuit Obeth, qui subdit⁹ interpretatur, quia
 omnis qui virtuosus est in cōiugio non quærens libidinem
 sed prolem, ex dono & merito frequenter habet filios Deo
 & sibi subditos. Quod multi autē habent proteruos filios,
 hoc fit secundū Chry. quia parentes non sunt virtuosī: & in
 matrimonio diuitias eligūt & non mores, pulchritudinē
 & non fidem, libidinem & non proles: quod meretricibus
 congruit, non coniugibus, optāt vt filij eorū non sint iuxta
 cōmixtionis, sed poena condigni irreligiositatis eorū. Vel si
 sint in se religiosi, tamen quia filios nimium diligētes non
 corrigunt, sed permittunt eis propriam voluntatē, ideo in-
 obediētes sunt eis. Quia igitur Obeth subditus fuit Deo &
 parētibus, ideo subditur: *Obeth autem genuit Iesse*, quod inter-
 pretatur refrigeriū. Quicūque em̄ est subditus Deo & parē-
 tibus suis, generat filios bonos à quibus refrigeretur. Qui
 autē cōtumaces sunt nō sibi generant refrigeriū, sed geni-
 mina viperarū quæ nascēdo occidūt parētes, & sic gignēdo
 à filiis occidūtur. Quare autem hic Iesse vocatur Isaī, cūm
 vtrunq; nomen eius sic, nisi vt ostenderetur, q̄ sub nomine
 Iesse prophetæ, generatio Christi fieret, p̄ ipsum sic ut dici-
 tur Isa. 11. Egrediet virga de radice Iesse. Hęc est virgo glo-
 riosa, quę hodie egressa est in lucē. Sed flos eius est pulcher,
 saporosus, odoriferus, s. filius eius. *Iesse autē genuit David regē*,
 quia Deus in generatione iustorū, & à generatione iustorū
 benedicetur. Ideo talis bonus filius optimi patris genuit
 etiā filiū virtuosum David regē, i. manu fortē, qui primum
 se vicit, quia quæadmodum patiens fuit in omnibus perse-
 cution

cutionibus quas patiebatur à Saul rege & à filio suo Absalone, à Michol vxore sua, & aliis multis: ita & tãræ mâfucudinis & misericordiæ fuit, vt pro populo suo quæ angelus interficiebat, imò ab hora matutina vsq; ad vesperâ septuaginta milia viroꝝ, ipsemet ab angelo interfici voluit, ponens animâ suam pro populo, dicēs: Ego sum qui peccavi, ego sum qui iniquè egi, isti qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua in me, & in domū patris mei, vt dicitur 2. Reg. 24. & 1. Paral. 21. Etiā adeo sanctus fuit, vt in adulterio cū Bersabee & homicidio eius viri filius Christi extiterit, in hoc præcipuè, vt ipsam postremò in vxorem accepert, quã prius habuit adulterâ. Sic enim Christum videns animâ peccatricè diaboli vxorè: primò, inspirat ei vt intimo cõiungatur sibi amore, & tãdem occiso diabolo eã in spõsam accipit, non habentè rugã neq; maculam. Sed ad hoc Dauid tibi proponitur vt sanctitatè ipsius imitari studeas, & ab adulterio & homicidio præcaueas. Si autè cecidisti cū Dauid, per pœnitentiã cū ipso resurgas. Multi enim peccauerunt cū Dauid, pauci autè cum eo resurgunt. Ecce in generatione Christi adulter & meretrix, vt & tu speres qualiscunq; sis, adulter, hæreticus, vel Sodomita, cū eo spiritaliter valeas copulari, & eius generationi coniungi. *Dauid autem genuit Salomonem*, qui interpretatur pacificus, ex ea quæ fuit *Vria*. Sed quare hic nomē eius nõ ponitur, tamen Raab & Thamar & Dauid peccatores ponuntur? Respond. quòd ex eo, quòd Thamar ita virtuosa fuit, vt zelo prolis cõceperit, ex qua generatio Christi surgeret, coniuncta fuit Iudæ, & Raab ita virtuosa erat, vt exploratores Iudæorum reciperet. Dauid autem in omnibus virtuosus. De Bersabee autè nullū signū virtutis legimus, ideo illi ponitur, illa autem ex nomine non ponitur in libro generatiõis Christi. Ex tali autè genuit Salomonē, qui templum domini ædificauit, vt & tu si ita fueris pacificus ex virtutū lapidibus tēplum cordis ædificare valeas, vt in eo dominus per gratiã possit habitare. Hic est noster Salomon Iesus, qui ædificauit castissimū & pulcherrimū tēplum, videlicet corpus virginis gloriosæ, qui primariū posuit lapidem in eius sanctificatiõne, quando in vtero matris eã sanctificauit. Vnde & hodie est dedicatio templi huius, quia memoriã eius agimus, quæ sancta fuit antequã nata: ideo sanctam natiuitatem celebremus. In quo templo summus pōtifex dominus

Iesus

Iesus primã missam celebrauit, quãdo missus à patre, venit in eius carnē, & Deus & homo in ea cõceptus est, & ex hoc templo idem pontifex natus & mortuus sē hostiã pro nobis offerēs obtulit nobis vnctiõnē sacri chris̄matis & olei omniumq; sacramētorū ex latere suo. Quoties ergo videris in Ecclesiã corpus Christi leuari, cogita quia hoc est sumptū ex tēplo corporali virginis gloriosæ cuius natiuitas hodie celebratur. Et quãdo eleuatū vides in cruce, & quando baptizatus es & pœnitentiã agis, & eucharistiã sumis, aut cõfirmaris aut vngeris oleo sacro, aut per sacerdotē absolueris à peccatis, cogita q̄ hæc omnia dona tibi confert summus pōtifex ex tēplo virginis gloriosæ. Sed ecce Bersabee mater Salomonis adultera fuit & pater adulter. Ideo Salomon faciliter fuit parentelis criminis imitator, vt fornicaretur cū alienis mulieribus, quibus & idola fabricauit. Parentes igitur studeãt esse iusti, vt castos filios procreent, vt filij postponēs crimina virtutes eorū studeãt imitari. Sed ad hoc qualiter natura parentū in filios transfunditur, huius Euãgel. text. ostendit, cū dicit: *Salomon autè genuit Roboam*, qui volēs in subditos sœuire ad instar patris, perdidit decē partes regni. Bona enim tēporalia quæ ille per voluptatē, superbiã, & luxuriã cõgregauit, & ea heredibus relinquere cupiuit, hæres fatuus dissipauit. Quot nunc sunt in mūdo, quorū patres magnas mūdi diuitias possederūt, & nūc filij sunt mēdici? quia fortè malè cõgregauerūt parētes pauperes opprimēdo, vsuras faciendo, & malas exactiones excutiēdo. Isti dissipāt malè cõgregata in luxuria, ebrietate, & ludis exponēdis. Illis potest dici illud Mat. 23. Testimoniū vobis est, q̄ estis filij patrū vestrorū. Itē dicit Chry. q̄ regnum Iudæorū pacificatū fuit & integrū, quandiu Salomon in iuuentute seruiebat Deo. Cū autē incitauit eum satanas ad fornicatiõnē & idololatriam in fine sui regni, cœpit scindi regnū suū, & tēpore filij sui totaliter scissum est, vt ex duodecim partibus siue tribubus duæ solū remanerēt. Sic enim regnū Christianorū tempore Apostolorū bene stetit, quia omnes Christiani soli Deo seruiebāt & non idolis, sed nūc Christianis fornicantibus, & quasi tot idola quot peccata mortalia habētibus, scissum est regnum in diuersas partes hæresum, sectarū, hypocritarum, tyrannorū, vt pauci inueniantur perfecti Christiani, qui charitatē perfectã habeant, sine qua nec fides saluat. Si ergo tales haberet fatuos filios

mul

multos, qualis fuit Roboā, scinderetur in fine mūdi regnū ipsorū, & nisi pœnitentiā egerint, omnes peribunt. Nos igitur charissimi ex matre nostra dulcissima talē Salomonem pacificū suscepimus, cuius regni nō erit finis. Dan. 7. Potestas eius æterna, quæ nō auferetur, & regnū ipsius quod nō corrūperur. Hoc regnū est Ecclesiā, & filius Ecclesiæ, tenētes tunicā incōsutilem de agni vellere factam, & ex nostra virgine ortā, nunquā scinderur à regno Christi, quandiu in vnitāte matris Ecclesiæ perseuerauerint. *Roboā genuit Abiā*, qui interpretatur pater viuēs, quia primū incœpit bene viuere sicut pater, demū peccauit in Deum, & malè cōclusit. Ecce quomodo patrem sequitur sua proles. Sed quid est quōd malus pater generat bonū filiū, quia quilibet bonus filius esse tenerur, licet habeat malū patrē. Quod Asa filius Abiæ ostendit, de quo scribitur in textu: *Abiās autem genuit Asam*, qui interpretatur vnguentū, eō q̄ Christi bonus odor fuit in omni vita sua, quia ita bene vixit, q̄ legere delectat ipsius historiā. Ecce aurū in sordibus inuenit, quia pater vitia sorduit, & filius vnguento boni operis exēplo vitæ suæ & odore omnibus redolebat. Hoc igitur subintelligas, quia cōmuni cursu mala radix malum fructū profert, mali parētes malos filios. Si autē aliquando contrarium fit, hoc rarō cōtingit. Sic Christus & Maria multos bonos & paucos malos in generatione habuerūt: Virgo casta & humilis Christum humilem fructū genuit, vt nos eos sequamur multiplicitate omniū virtutū. *Asa autem genuit Iosaphat*, qui interpretatur dominus iudex. Dominus enim reintegravit regnum ipsorum propter eorū merita, qui nullum bonū irremuneratū relinquit. Ideo hic fuit dominus iudex, ad quem pertinet remunerare bonos. Sed quia ambo peccauerūt: Asa autem cōsiliū aduersus regem Israhel diffidens de adiutorio Dei, recepit in auxilium inimicos Dei. Item Iosaphat peccauit, quia Achab, pessimo auxilium præbuit. Vbi interfecto Achab in exercitu Iosaphat, circūclusus orans vix veniam impetrauit, maximè quia Deus dilexit illum, qui idololatriā deleuerat. vbi ait Chry. Fideles non debent dare auxilium inimicis Dei, nec ab eis accipere, vt habeatur in ean. Nō oportet accipere auxilium ab inimicis Dei. Nos autē docet supradicta historia de Iosaphat. Qui enim petit auxilium de inimicis Dei, de auxilio Dei desperat, validiores æstimans Dei inimicos, quàm Deum. Qui autem

autē dat auxiliū inimicis Dei, aduersatur Deo. Deo enim vō lente conterere inimicū suū, ipse eū defendere tentat. Vnde B. Virgini congruit interpretatio Iosaphat, quod est dñs iudex, ipsa enim iudicē genuit, quē, vt fratrē & correctorem diligamus. Sed vide quā periculosa sit prosperitas diuitiarū, quia ipse *Iosaphat* prosperatus genuit *Ioram*, qui in tantum ex diuitiis superbiuit, vt contra deum filiā Iesabel impię & Achab pessimi duceret vxorem. Intantum elatus cōtra deū, vt etiā lex fratres occideret. Ideo Iorā interpretatur altitudo. De quo poeta: Tolluntur in altū, vt lapsu grauiore ruāt. Ipse enim sic elatus plaga grauiori & diutina à dño percussus est, vt ante biduū mortis suæ intestina sua putrefacta iastaret. Caue & tu ne ex diuitiis filius vel, successor bonorū superbia eleuetur. Prouide & tu, ne ex patris diuitiis superbias & percuriaris à dño, vt intestina proiciās, secundum illud Eccl. 19. Avaro nihil scelestius. Nihil iniquius quā pecuniā amare: hic enim animā suā venalē habet, quoniā in vita sua hi proiecerunt intestina sua, quia omnē sollicitudinē & conatū ad exteriora extendētes ad instar aranæ proicientes se virtutē naturalē, gratias à deo sibi collectas in medio diuitiarū, & morantur ibi, sicut aranea in medio telæ. Caue ergo tu, ne in diuitiis tuis tibi cōtingat, sicut Iudæ cōtingebat, q̄ propter diuitias suspēsus medius crepuit, & effusa sunt omnia viscera eius, Act. 1. Non sic Virgo, sed talē genuit filiū, cuius viscera interiora & exteriora membra & ossa in cruce & in sepulcra non sunt cōminuta, nec fracta, nec corrupta, vt nos exēplo eorū incorruptè viuamus. *Iorā genuit Osiā*. Itē hic Ochosias & Amasias non nominātur, sed à generatione Christi rescindūtur. Iorā enim vsq; ad quartā generationē fuit eiectus, ex eo quā de semine pessimę Iesabel, quæ occidit prophetas, & Achab viri ipsius filiā accepit nomine Godoliā, ex qua hæc pessima generatio traxit originē. Ecce quā periculosum est inire cōiugiū impiorū. Caue ergo ne vxorē ducas de domo impia, vel maritū, ne cōtingat deleri cū generatione tua à generatione Christi. Sed si audieris parentes esse bonos, tūc cū omni fiducia eis cōiugē talē assume, & quære coniungi generationi restorū quæ benedicetur. Nam dñs in generatione iusta est, & nō cōiugaris generationi pessimæ, adulteræ, & peruersæ. Nationes enim peruersæ, sauarorū, peruersorū, tyrānorū, prædonū, vsurariorū, & oīm malorū sunt causę cōsummatiōis

coniugū. Nō est ergo secundū eos generatio diuina, sed post eos secundū Osiā, qui interpretatur nobilis, quia fecit quod beneplacitū erat deo, excepto hoc q̄ elatus sacerdotalem sibi vsurpauit dignitatē, volens thuribulū in tēplo offerre, propter quod in fronte lepra fuit percussus, & sedit domi leprosus, nō exiens vsq; ad mortē. Caue igitur, ne tu ibi vsurpes dignitatē nō debitā. Sed illā nobilitatē sequaris, qua facies beneplacitū Deo. Sic Christus Virginis filius nō rapuit dignitatem, nec rapinā arbitratus est æqualē se esse Deo patri, vt pontifex fieret, sed vocatus est, vt Aarō. Sequitur. *Ostus autē genuit Ioathā*, qui interpretatur perfectus, & sic tu nō egrediaris, sed in via perfectōrū progredi semper debes, quia secundū Gre. In via dei non progredi, regredi est. Non dicas, Satis ieiunauit, satis facultates in vsu pauperū largitus sum, & sic de aliis. Cū enim omnia feceritis, dicite, Inutiles serui sumus, quia in eo q̄ aliquis existimat se aliquid esse cū nihil sit, cadit à iustitia sua & humilitate, si quā habuerit. Sic pharisæus, qui omnia bona fecerat & ab omnibus malis declinauerat, tū quia se perfectū esse putabat, nec in humilitate progredi volebat ad maiora imperanda & faciēda, ideo à via Dei regressus iustitia perdita & humilitate superbuit. Christus autē nullo indigens ppter nos se exinanuit, formā serui accipiēs, legē impleuit, baptizatus est, ieiunauit, & orauit in cruce. *Ioathā autem genuit Achā*, q̄ malus fuit. Nā idolis filiū suū cōsecrauit, trahens eū per ignē. Nihil boni legitur de illo, attāmen in generatione boni inuenitur, fortē, quia sub ipso datū est hoc signū: Ecce virgo concipiet & pariet filiū. *Ahas autē genuit Ezechia*, qui sanctus fuit. Ipse dixit: Memento dñe quō ambulauerim corā te in veritate, in corde perfecto, & quod bonum est corā te fecerim. Et si obiicitur, Cur fletet cū mori deberet? Resp. q̄ ipse non peccauit, neq; ideo, q̄ ex hoc mundo migraturus esset, flebat, sed q̄ hāredem nō habuit, ideo delicti à generatione iusta timebat. Id quod scribitur Isa. 28. Generatio mea ablata est. Propter quod exaudiuit eum dñs, & addidit vitæ eius annos x v. In cuius signū sol retrocessit decē gradibus in horologio ad Orientē. Propter quod rex Babylonis misit multa munera pro amicitia inter se mutuo facienda. Dicunt quidam q̄ rex Babylonis colebat solem, videns q̄ sol honorabat Ezechiam, ob id misit illi munera. Quod autē aliquantulū maiorem gloriā ex hoc haberet oēs thesauros

sauros suos nuntiis ostēdit, propter quod generatio eius punita est propter inanē gloriā. Caue & tu, quantumcunque acceptus fueris ne per inanem gloriā thesaurū vitæ æternæ perdas. Iste Ezechias serpentē æneum, quē Moses fecerat confregit, quia Iudæi colebant eum pro Deo. Ideo quicumq; bona tua ostendis, vide ne hostis per inanē gloriā te spoliēt istis bonis: sicut Hierusalē fuit per inanē gloriā spoliata thesauris. Sic & tu si nondum Christum bono proposito concepisti, nec opere bono peperisti plora & dic: Generatio mea ablata est: vt sic merearis per diuinā propitiationis fecunditatem accipere per Mariā, quæ gemens affectabat esse in generatione Messie, & expectans meruit esse mater ipsius. Talis *Ezechias*, qui propter inanē gloriā meruit puniri, *genuit Manassē*, qui malus fuit in tantū, vt ipse Isaiam terra secerneret: quia secundū Chry. Isaias illi prædixerat in facie sui patris, vnde & ipse pater tunc volebat eū occidere dicens: Melius est esse sine filio, q̄ talem filium post se relinquere, qui deum exasperet, & sanctos persequatur. Sed ne occideret prohibuit Isaias. Item impleuit plateas Hierusalem sanguine prophetarum & iustorum, & porta ad portam, & posuit idolum in templum domini, & traxit filium per ignem cophet in Cymon vbi erat cōtinuus ignis. Cū igitur multa fecisset mala, comprehensus à rege Assyriorum, ligatus compedibus & catenis ductus est in Babyloniam, & positus in carcerem, bibebat aquam cū aceto modico ad mensuram, vt viuere posset. Et cū vehementer affligeretur & penitens oraret, audiuit eū dominus, & in flāma ignis descendens vincula ipsius adussit, & reuersus in Hierusalē in regnum suum, seruinit domino in toto corde. Sic tu si in generatione Christi vis inueniri, age penitentia, vt ad regnū æternū valeas peruenire. Iste *genuit Ammon*, qui fuit malus. Hæc autē fuit causa suæ malitiæ, quia viderat patrem esse malum, & post penitentiam reductum ad coronā regni, proposuit malā vitam ducere, dicens: Pater meus in senio penitentia egit, similiter & ego cū ad aetate perfectā veniā penitebo. Sed scellit eum longæ vitæ promissio, quia exterminauit eū dominus valdē velociter: quia duobus annis tantum regnauit. Sic tu caue summo opere, ne in puncto quo protrahis, & stare vis in peccatis, donec peccatorū peniteat, ne & tu in eodem puncto ad infernum descendas: sed potius incipe penitere, dum tempus

est pœnitēdi, exēplo Mariæ & Christi, qui pro nostris peccatis formā pœnitētiæ ieiunādo, legi se subiiciendo, & in sacrificio offerēdo, & mortē patiēdo, pertulerunt. Si autē iustus es & pœnitentia nō eges, tūc viuas, sicut Iosias, de quo subditur, *Amon autē genuit Iosia*, qui interpretatur hostia, q̄a sacrificiū deo obtulit: fecit enim pascha super oēs reges, q̄ ante eū fuerunt, vt habetur 4. Reg. 23. Sed hæc Virgo, nobis Christū agnū paschalē exhibuit super oēs reges qui ante ipsum fuerūt, & post eū adhuc erunt. Alij enim alienam carnem dabant in pascha, hæc autē Christū ex sua carne, & ipsius carnē dulcissimā nobis proposuit. Sic tu secundū Apostolū exhibeas corpus tuū hostiā viuam, Deo placentem in odorē suauitatis, vt sic manduces Christum, vt ipsi in vnitāte Ecclesiæ incorporeris. *q̄ Iosias autem genuit Ieconias & fratres eius in transmigracione Babylonis.* Hic Ioachim & Eliachim non ponuntur in numero Regum. Sed rex Aegypti Pharaō intruserat ipsos in regnū manu potēti. Ponitur autem secundus Ioachim aliās vocatus per Ieremiā Ieconias, qui ritē successit. Dicit autē Euangelista, qui geniti sunt in transmigracione Babylonis. Itē illi qui liberē voluerunt in Babyloniā ire, vocabantur filij transmigracionis: alij autē qui propter iniquitates suas sunt ducti, filij captiuitatis. Hic insuper nota, q̄ oēs in generatione positi figurabant Christum, aut famā aut infamiam. De infamia, sicut Dauid recipiens vxorē Vriæ significat Christū, qui Ecclesiā de Gentibus diabolo auferens sibimet eam copulauit. *Ieconias autē genuit Salathiel*, de quo nihil legimus boni seu mali, putamus eū bonū fuisse, & in captiuitate deū assidue petiisse p̄ calamitate auferēda quæ contigerat Israel, & ideo petitioni dei appositum fuisse. *Salathiel autē genuit Zorobabel*, quē Chry. appellauit doctōrē Babylonis. Per istū cū Zorobabel dimissi sunt oēs filij Israel & reuersi in propriam patriā in magno gaudio. Sic Esdras exposuit prophetā, quia alio nomine dicitur Malachias. Cū enim Zorobabel esset in ministerio regis Darij, controuersia facta est inter eū & duos alios regis ministros quid esset fortius in mūdo, vno dicente, nihil fortius esse vino, altero autē, nihil fortius esse rege: Zorobabel autē dixit, nihil fortius mulieribus & veritate. Quibus sic certātibus deuentum est vsq; ad sententiā regis Darij. Quo residente cum principibus suis ad iudicandum, contēderunt tres singuli pro tanta sententiā & verbis. Contēctōnes

eorum

eorum qui cupit scire, legat Esdrā prophetā. Tamē vicit Zorobabel, & iudicio regis Darij, omnīq; principū, pronūciata est omnib fortior esse veritas. Cū autē diceret ad eum Darius rex cū iuramēto: Pete qd vis à me vsq; ad dimidiū regni mei. Respondit Zorobabel, Regnū tuū nō peto, sed vte re eo ipso in æternū, sed hoc peto quod præcepit Cyrus rex ante te, vt dimittas captiuitatē filiorum Israël in sua. Mox Darius cōsensit. Exiens autē Zorobabel gratias egit domino, dicēs, benedictus es dñe & pater veritatis, qui sapentiā hanc in os meū misisti. Et ideo rectē secundū prouidentiam Dei nominatus est Zorobabel. i. doctōr Babylonis. Quæ autem maior doctrina, dicit Chry. nisi ostendere veritatē omnīū rerū? Et impletū est in eo quod fuerat scriptū: Super inimicos meos prudentē me fecisti. Interpretatur Zorobabel fruitio postposita, q̄a fruitione regni ad se decurrēte postposita elegit potius liberationē populi sui quā appetere regnū. Hic autē doctōr Babylonis est verus Christus filius Virginis, qui fruitionē regni cū ad eum deflūxit spreuit fugiēs, cum eum vellēt facere regē, potius in paupertate currens docuit, & maluit esse pauper prædicator, quā superbus rex, secundū æstimationem hominū, vt nos de æterna cōfusione duceret Babylonis. Hic dicit Chryl. De residuis generationibus nec scripturam aliquā me recordor legissē nec au disse. Hic autē in fine notandū est: Quicūq; Deo placuerūt, diutius regnauerunt & prosperati fuerūt, inimicos eorum humiliavit Deus sub manibus eorū. Quicunq; autē iniquē & malignē egerunt, velociter à regno & à vita cum amara morte præscindebantur, humiliavitq; eos Deus sub manibus inimicorum suorū. Si autē omnium istorum bonorum vitam & veritatem imitatus cum Zorobabel prædicaueris vita & exemplo, iam vita sequentiū patrum in te fulgebit, etiā eris magister Babylonis, & omnes homines veritate illuminabis, & tunc cœlestem patrē cognosces: quod significat *Abiush*, qui interpretatur pater meus, quem Virgo non supersensibili, sed experimentaliter notitia super omnes simplices creaturas cognouit. Tunc resuscitaberis à peccato, quod significat *Eliachim*, qui interpretatur dñs resuscitans. Vnde & nos per Christū filium Virginis resuscitationē habemus. Tūc ad bene operandū adiuuabit te dominus, quod significat *Asor*. Vnde Maria & Mattha vocatur propter vitā actiuam bonæ operationis, quia adiura à Dño, vt generaret

H h h 3

nobis Saluatorē. P. Adiuuabit eā deus vultu suo. Tūc efficietis iustus, quod interpretatur *Sadoch*, & significat Mariā, quæ omnē iustitiā per Christū impleuit. Eccl. 24. In me omnis gratia viæ & veritatis. Tunc eris frater dñi dilectus, & significat *Abim*, & significat Mariā, quia per eā nobis Christus frater, & nos ei, & ipsius mater, soror & frater esse possumus. Tunc soli deo adhærēs eris, quod significat *Eliud*. Quis vnaquam deo sic adhæsit vt Maria, quæ eūdem genuit quem deus pater? Tunc saluus eris, quod significatur per *Eleasar*: sic omnibus nobis Maria salutē obtinuit. Tunc deus erit merces tua magna nimis, quod significat *Mathan*. Hanc mercedem valemus oēs consequi per Mariā. Tunc supplantabis diabolu, quia hoc significat *Iacob*. Hæc est mulier, de qua Gen. 3. Dixit dñs ad serpentē: Inimicitias ponā inter te & mulierem: & ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius, te videlicet supplātato, tunc dominaberis in tota terra Aegypti, quod significat *Ioseph*, sponsus Mariæ, de qua natus est Iesus qñi vocatur Christus. Tunc totius terræ dominationem obtinebis, quia per hanc Virginem habemus verum Ioseph, qui pascit omne seculum: ideo dicitur Saluator mundi. Hic generatio Mariæ non cōputatur, quia eadē est generatio Mariæ & Ioseph, quia fuerunt ambo de vna tribu, ideo sub generatione Ioseph, generatio Mariæ computatur. Sic ergo omnes generationes ab Abraham vsque ad David sunt quatuordecim. Hi iudices fuerunt. Item omnes generationes à David vsque ad transmigrationem Babylonis quatuordecim. Hi fuerunt reges. A transmigatione Babylonis vsque ad Christū quatuordecim, & fuerunt pontifices, & sic omnes generationes 42. significabant Christū, qui erat iudex, rex & pontifex. Si ergo sub illis finitus, iudicium, regum, siue pontificum erat status Iudæorum, quia expectabāt eum, cui non deberet succedere alius status: Ideo veniente Christo qui in se omnem perfectionē continet, amplius status Ecclesiæ non mutatur, sed militabit sub Christo. Sic etiam Virgo beata omniū sanctoꝝ patrū vitam in se habuit, fidem Abraham, misericordiam David, sapientiam Salomonis, iustitiam Ezechie, & sanctitatem Iosæ. Et nō solum in se habuit, sed etiam eos omnes in virtute excellit, imò omnem fidem illorum & virtutem Christum generando compleuit. Sic etiam B. Virgo, quæ nunc filio eius militat, & vsque ad coronam regni militabit, sancta vita ex Mariæ fide & omni virtute refloret, vt dicit

dicit P. Refloruit caro mea, quæ quidē floruit in cōceptione Christi: Maria etiā floruit in passione, resurrectione, ascensione & glorificatione Christi. Et hoc habemus ex virga virgine Maria, quæ protulit florē inæstimabilis pulchritudinis Christū. Isa. 11. Egredietur virga de radice Iesse. Quoniam Maria hæc singularis virgo pulchra paradisi arbor est. Nā dum virgā nominat, disciplinatā, castā, humilem, modicā, sed in altū cordis humiliter creuisse insinuat, habēs arboris pulchritudinē. Vide & fructus ipsius venustatē. Et flos de radice eius ascendet. Flos virgæ & fructus arboris dominus noster Iesus Christus. Non enim quia flos, ideo nō fructus, nec quia fructus est Christus, ideo nō flos. Obuiauerūt autē sibi sicut veritas & misericordia, ita flos & fructus in Christo, flos ad veritatē, fructus ad misericordiā & pacē pertinet. Sicut nāq; in flore promissio, sic in fructu redditio promissionis est, ita & dominus suis fidelibus in fidelitate perseverantibus promisit, in misericordia soluit. Vnde P. Ipse est qui coronat te in misericordia & miserationib. Ecce tria in arbore cernimus, ipsam, scilicet arborē, florem & fructum. Triā quoq; in domino nostro Iesu Christo. Ad hæc tria quodammodo simul pertinētia aduertamus. ipso testante & de se dicēte: Ego sum via, veritas & vita. Nā via in exemplis, veritas in doctrina & pmissis, vita in vitæ exhibitione. Igitur via ad arborem, veritas ad florē, vita ad fructū pertinet. Item arbor est Christus in cōuersatione, flos in resurrectione, fructus in ascensione. In vita enim Christi fidei reuerentia est per doctrinā informatio, & sic in cōuersatione velut in arbore stamus. In resurrectione autē eius spe flore scimus. In ascensione fructū percipimus diuinitatis: Nō enim ipse solum per resurrectionē & mortē refloruit, sed etiā nostra fides emortua, in ipso reuixit & refloruit. Vnde psallimus eū. P. Refloruit caro mea in spe. In ascensione verò fructuū diuinitatis spiritu sancto misso de cœlo in apostolis participamus. Sed & singuli nostrū, qui velut arbores in horto dominico sumus, si tamē arbores bonæ in fide viuēdo existimus, in bona operatione ac malorū patiētia, primò hinc boni odoris florem præmittimus, vt postmodū in fructibus cōtemplationis æternaliter gaudeamus. Deniq; siue Christū in arbore pulcherrima cū floribus suis intellexeris, siue matrē Virginem in arbore, (in fructu autē arboris dominum Iesum æstimabis) siue vtrunq; horū siue ambo di-

zeris nō errabis. Videte charissimi, quomodo Christus flos & virga eius virgo Maria nō solum iustos, sed & peccatores in sua habet generatione. Imò maior odor pietatis nobis peccatorib. in cor spargitur, cum audimus, q̄ nō propter iustos, sed p̄pter peccatores Christus venit, sicut à principio Euāgelij dicitur filius David, quid fuit peccator. Post hoc Abraham, qui fuit iustus. Et licet ex hac causa sit scriptū q̄ licet vicinior David fuit promissio facta q̄ Abraham, q̄a Abraham dicitur fuit in semine tuo, i. Christo figurato per Isaac, benedicetur omnes gētes. David autē dictū est: De fructu ventris tui ponā super sedem tuam. Tamen propter spem retribuendā peccatoribus Christus primò David ascribitur qui fuit peccator, vt nemo peccatorū desperet, sed credat iustitiā faciēdo & pœnitendo. Et sic poterit esse in generatione Christi. Sed non filius Adā veteris, neq; Euz, sed filius noui Adā, i. Christi: & Euz, i. virginis gloriosā, vt in eorū generatione refloreat hīc in gratia, & in futuro per gloriam.

¶ De Exaltatione sanctæ Crucis.

ENARRATIO I.

ERat liber inuolutus, & expandit illū corā me, scriptus intus & foris, & erāb scripta in eo carmina lamentationis & re. Ezech. 2. In summa verborū duo innuuntur. Primò crucis Christi præfiguratio, secūdū subiūgitur præfigurati manifestatio. Primū ibi: *liber erat inuolutus*. Secundum ibi: *expandit illū corā me*. ¶ Dixi primò innuuntur crucis Christi præfiguratio, cum dicitur: *Erat liber inuolutus*. Iste liber est crux Christi. Nā tria sunt quæ per congregationē foliorū librū faciunt, s. scriptura, lectura, & figura. Et sic crux Christi dicitur liber. Primò, ex scriptura, quia in eo per Pilatū fuit scriptus titulus triūphalis. Io. 19. Iesus Nazarenus rex Iudæorū. Secūdò ex figura, quia compositū ex pergameno virgineo, s. corpore suo, & asseribus ligneis & quadrāgularibus, ad designandū q̄ homines à quatuor partib. mundi in ea essent redimēdi. Terriò, ex lectura: quia in sancta cruce tanquā in libro legimus opus nostræ redēptionis. Est enim crux sancta liber laicorū, vt habetur in can. de con. di. 3. perlatū, &c. Quod legētib. scriptura, hoc idiotis cernētibus præstat pictura, vt in ipsa legāt qui literas nesciūt. Ideo de tali pater Heb. 9. Hic est liber quē Moses aspersit sanguine, i. Christus. Similiter Gen. 5. Hic est liber generationis Adā. Reuera liber iste probauit generationē Christi ex Adā, quia passus est secundū humanitatem, &

non

non diuinitatē in cruce. Ideo ratione contactus veri corporis & sanguinis Christi veneratur crux sancta. De quo S. Thomas Par. 3. q. 25. ar. 4. Ligno crucis in quo crucifixus est Iesus ex contactu corporis & mēbrorū Christi, & ex eo q̄ sanguine eius est perfusa & rubricata, maior veneratio debetur. Ideo dicit Damasc. lib. 4. Ratione cōtractus veneratur clauis & lancea. Nō autē in alia materia lapidea vel ferrea, quia nō repræsentat eius imaginē, sicut crux Christi. Dices: Cur nō veneratur asina, in qua Christus honoratus est, sed honoratur crux Christi in qua de honestatus est? Resp. secūdū Gl. de con. dist. 3. Crucis domini. Quia laus Christi exhibitā in asina fuit mūdāna, sed in cruce facta est redemptio nostra. Idcirco in cruce tanquā in libro legere debemus virtuositatē nostræ saluationis. Euseb. in sermone, Tota salus mētis & corporis pronenit nobis ex cruce Christi virtute. Cui cōsonat Chryl. super Mat. di. Crux saluatoris est nobis causa torius beatitudinis. Et sicut crux habet quatuor cornua, sic quatuor virtutes legere debemus in crucis ligno. Primò, in superiori cornu crucis debemus legere obedientiā, de qua Phil. 2. Factus est obediēs vsq; ad mortem, mortem autē crucis. S. Tho. par. 3. q. 46. ar. 4. Cōueniēs fuit Christū in cruce obedientiā pati propter iustificationē humanā. Ro. 5. Sicut per vnus hominis inobediētiā peccatores cōstituti sunt multi: ita per vnus obedientiā iusti cōstituuntur multi. Propter quod dicit Aug. de spiritu & littera: Nō credo sine causa factū q̄ de Bethania transit ad passionē. Nam Bethania interpretatur domus obedientiæ, ad designandū, q̄ ex obedientia mori voluit. Item quadruplicem obedientiam exhibuit Christus in cruce, s. naturalem, pœnalem, virtualē, & finalem. Primò obedientiā habuit naturalem, quam perdidimus. Naturale enim est, q̄ omnis filius subditus sit suo generatori. Hāc perdidimus, sed Christus habuit illam in summo. Pl. 36. In capite libri, i. in initio æternitatis, scriptū est de me, vt facerem voluntatem tuam deus meus, volui. Nō obediētia seruili & coacta, cum vnus sint natura, voluntatis & potētiæ: sed obediētia filiali & dilecta, quā obediētiā commendauit Deus pater, Mat. 3. Hic est filius meus dilectus. Secūdò, habuit obedientiā pœnalem, qui factus obediēs vsq; ad mortem. S. Thom. Parte 3. Hāc pœnalem obedientiā exhibere voluit nobis in exemplum virtutis. Dicit namq; Aug. in lib. 83. q. Sapiētia dei est

Hhh 5

exemplū hominū, docens rectē viuere modō ad rectā vitam pertinet metuenda non timere. Sunt tamē aliqui homines, qui quāuis mortem non timent pro Deo sustinere, timēt tamē genus mortis, ergo Christus turpissimā mortem sustinuit ex obediētia. Sapientia 2. Morte turpissima cōdemnemus eum, vt nullū genus mortis timere deberemus. Tertio, habuit obediētia virtualem. Io. 8. A me ipso nihil facio, sed sicut docuit me pater, sic loquor. O quā virtualis & grata Deo patri ista obediētia, quia Christus miraculorum operationē, oris & veritatis prædicationem, & naturā indissolubilis vnionē, omnis paternæ voluntatis adimpletionē patri tanquā principio generanti appropriauit. Nam de operib. miraculorū dixit, Io. 5. Quousq; pater meus operatur, & ego operor. De veritatis prædicatione. Ioan. 7. Mea doctrina non est mea, sed eius qui me misit. De vnione verō indissolubilis naturæ, Io. 14. Pater maior me est. Sed de paternæ adimpletionē voluntatis, Ioan. 3. Quæ beneplacita sunt ei, facio semper. Et sic ex obediētia virtuali passio eius fuit accepta à Deo patre pro omnib. nostris delictis. Eph. 5. Obrulit seipsum hostiam immaculatā Deo patri in odorem suauitatis. Quarto, æternalem & filialē habuit obediētia, cum caro mortalis & passibilis, facta est immortalis & impassibilis. Nā intrauit ianuis clausis post resurrectionem: & sic nos in cruce & in omni vita sua obediētia docuit, s. in mundū veniens, & per mundū transiens, & de mūdo exiens. Primo, docuit obediētia in mundum veniens. Vnde dixit Io. 6. Non descēdi, vt faciā voluntatem meam, sed eius qui me misit patris. Secundō, docuit obediētia per mundum transiens. Io. 4. Cibus meus est, vt faciā voluntatem patris mei. Tertio, docuit obediētia de mundo exiēs. Nā in passionis agoniam dixit Matt. 26. Pater si fieri pōt, trāseat à me calix iste. Veruntamē nō sicut ego volo, sed sicut tu. In hoc debemus eum sequi, ei in omnibus obediētia præstādo, dā cendo cum Apost. Gal. 2. Christo confixus sum cruci. Viuo ego, iam non ego, sed viuit in me Christus. Nā in cruce habuit caput inclinātū in obediētia signū. Quam virtutē commendat Orig. super Can. Obediētia est diuinorū præcepto rum virtus perfectissima. Propter quod dicit Isid. de sum. bon. Subiiciuntur nobis omnia, si ratio nostra fuerit Deo subiecta. Aug. Plus valet vna oratio obediētis, quā decem milia contemptoris. Ideo Greg. Nō mirum si tardē exaudimur,

mur, cum dominū præcipientem rarō vel nunquam audiui-
mus. Nam dicit Hugo de sacrament. lib. 1. Omnis virtus ab
obediētia incipit: sic omne vitium ex inobediētia processit.
Secundū cornu à dextris designat lectionem misericordiæ.
Eph. 4. Estote inuicem benigni & misericordes. Nā omnia
opera misericordiæ, à Christo in cruce sunt exhibitā. Nam
esuriētes corpore suo pait. 1. Cor. 11. In qua nocte tradeba-
tur Iesus accepit panem benedicens, & gratias agens dixit,
Accipite & manducate, hoc est corpus meū. Sitientes pota-
uit, di. Accipite & bibite, hic est calix noui testamēti in meo
sanguine. Vincos liberauit. Zach. 9. In sanguine testamēti
eduxit vincos de lacu. Exulem hospitauit, s. latronē, cui di-
xit Luc. 24. Hodie mecum eris in paradiso. Dicit Rabanus
super Gen. Hora meridiei dominus crucem ascēdit, sed post
meridiē latronē in paradysum transduxit. Nam illa hora si-
cut præuicatorē Adā expulit, confitentē latronem indu-
xit: sic nos misericordiā in libro crucis legere debemus &
agere, iuxta illud Isa. 58. Frange esuriēti panem tuū, egenos
vagosq; induc in domū tuā, & oriatur in tenebris lux tua,
id est, gratia & misericordia, iuxta illud Mat. 5. Beati miseri-
cordes, quoniam, &c. Nā saluator dixit Luc. 6. Eadē mensu-
ra qua mensi fueritis, remetietur vobis. Ideo Apost. ad Heb.
Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt miseri-
cordiam cōsequamur. In tertio cornu crucis à sinistris lege-
re debemus patientiā in aduersis. Vnde Apost. Heb. 12. Re-
cogitate eū qui talē sustinuit aduersus semetipsum contra-
dictionem. Nam in omnibus suis pressuris & angustiis nō
aperuit os suū, sed omnia patienter tulit vt ouis. Isa. 53. Sicut
ouis ad occisionē ductus est, & quasi agnus coram tondē-
te se obmutescit. Nobis in exemplum. Vnde Bern. Omnis la-
bor leuis, omnis amaritudo dulcis, omnis pœna tolerabilis,
si cōsideramus qd biberit Christus in cruce. In quarto cor-
nu & in sine legere debemus humilitatem. Hanc Christus
docuit tēpore passionis. Phil. 2. Exinaniuit semetipsum for-
mam serui accipiens. Nam lauit pedes discipulorum. di. Io.
13. Exemplum dedi vobis vt & vos ita faciatis. Nam humi-
litas est sedes gratiæ. Isaia vlt. Super quem requisierit spi-
ritus meus, nisi super humilē & tremētē sermones meos?
Bernar. Virtus humilitatis est recuperatio læsæ charitatis,
ipsa sola verbū Dei in vterum virginis induxit. Luc. 1. Re-
spexit humilitatem ancillæ suæ. Bern. Audeo dicere qd sine
humil

humilitate Deo nō placuisset uirginitas Mariæ. Idcirco Heraclius cum Cosdrâ uicit, & crucē Christi in brachiis gessit, nec intrare poterat Hierusalē superbus sed humiliatus est ab angelo correctus. ¶ Iste liber fuit inuolut⁹ in figuris. Nā primò figuratū est in ligno vitæ quod erat in medio paradisi: & sic Christus passus est in ligno in medio mūdi. P̄sal. Operatus est salutem in medio terrę. In hoc ligno erat uita nostra. Deut. 3. Erit uita tua ante te pendens. Ber. In arbore crucis dominicæ p̄debat fructus omnis vitæ nostræ. Etiam figuratū est Gen. 4. Cū Abel & Cain fratre suo in agro cū tridēte occisus est: & sic Christus à fratribus suis Iudæis in ligno crucis. Ideo dominus dixit eis, Matt. 23. Veniet super uos omnis sanguis iustus, &c. Secundo, figuratū est in arca Noë, in qua totū genus humanū saluatū est: & sic nos, Sap. 14. Exiguo ligno credūt homines saluare animas suas. Aug. Domuit hostē non ferro sed ligno. Greg. Quid pretiosius & sublimius cruce de qua tāta in nos trāscēdit gratia & uirtus? Tertiò, figuratur Genes. 22. Cū colligasset Abraham Isaac, &c. sed aries in spinis occiditur pro eo. Spiritu aliter, sic Christus inter spinas occiditur. Aug. Inter spinas occiditur, qui spinas peccatorū confringere uenit. Quarto, figuratur Exo. 17. Moses clamauit ad dominū pro aquis, qui ostendit ei lignū, quod cū mississet in aquas, in dulcedinem uersæ sunt: sic & aduersitas dulcoratur. Gre. Quicquid terrena aduersitas propinat afflictionis, leue erit si aspiciatur ad patibulum crucis. Quintò, figuratur Gen. 28. Iacob uidit scalam, & summitas eius tangebatur ccelos, &c. Aug. lib. 2. de Ruth 1. Nolite me uocare Noemi, i. pulchrā, sed amaram, quia amaritudine repleuit me dominus. Diceret: Quomodo tamen Maria potuit ita acriter dolere quæ utique uoluntatē Dei ex inspiratione spiritus sancti sciuit? Resp. Aug. de spiritu & litera: Amor & dolor sunt p̄derata realiter in B. Virgine, s. amor naturalis ad filium, ex quo processit dolor: & amor ad salutē generis humani, ex quo processit gaudium, illa p̄derata sunt in corde eius in librā iustitiæ. Sed amor salutis generis humani p̄p̄derauit, & gratia naturā uicit. Voluit igitur B. Virgo ratione diuini⁹ gratiæ illustrata potius Christum mori tēporaliter, quā humanum genus damnari æternaliter. De quo Ambr. Maria stabat ad crucem. Si mors filij non sufficeret, ipsa ad populi redemptionem prona esset etiā mortem subire. Et hoc idem uult

Bern.

Bern. Optabat ipsa sanguinē suum addere, & cum filio suo sacrificium uespertinū celebrare. Sed dic. Nūquid ualuit pro redemptione humani generis eius mors uel passio? Resp. Aug. Ille solus hoc ualuit sacrificiū offerre q̄ debuit & potuit. Debuit ut homo sine cōtagione peccati. Potuit ut Deus. Heb. 9. Solus pontifex cū sanguine semel in anno intrauit in sancta sanctorū, quæ offerret p̄ sua & populi ignorantia, ut figuratur Leuit. 16. Nullus hominū sit in tabernaculo, quādo p̄sifex ingreditur sanctuariū. Dicit enim Ber. Nullius dignitas nec hominis nec angeli in sacrificando cōmunis potuit esse autoritas. Unde liber passionis Christi & crucis fuit scriptus intus & foris doloribus, in quo legere debemus nō solum lamētationes scriptas ratione dolorum Christi & matris eius, sed etiam lamētationes ratione nostri, s. q̄ nos demerimus: ita quod nos cōpuncti possemus dicere cū latrone, Luc. 23. Nos quidē digna factis recipimus, hic autē nihil mali gessit. Nam secūndum Ber. Innocēs sustinuit quod nocēs rapuit, iuxta illud P̄sal. Quæ non rapui, tunc exolebā. Item nō solum lamētationes scriptæ sunt in hoc libro crucis, sed etiā carmen, i. canticum lætitiæ, quia redemptio generis humani. Luc. 10. Gaudete, quia nomina uestra scripta sunt in libro vitæ. Ber. In cruce adepta est peccatorū remissio, pietatis exhibitio, meritorū augmentatio. Nā secūndū Gre. in dialogo: Nunquā quis cœlesti beatitudine dignus foret: nisi Christus crucē ascēderet. Tertiò, scriptū est hoc libro uæ, s. æternæ damnationis, his qui ingrati sunt redēptioni, & uoluntariē se tradunt damnationi, nō meditates passionē domini. De quib. Apoc. 20. Qui nō est scriptus in libro vitæ, missus est in stagnum ignis, s. æternæ damnationis. Propter quod dicit Ber. Hęc mihi summa philosophia: meditatio Christi passionis assidua suauissimū crinile, sic mihi spinea tui capitis corona, dulcis lectulus crucis lignū, in hoc morior, in hoc uiuo. Nā uerus Christianus sicut ap̄is fugit mel de flore, sic omnē dulcedinē animæ sugere debet ex uulneribus & mēbris Christi in cruce. Qualis fuit Aug. li. supplic. par. 4. dicēs, O Iesu crucifixe passio tua est mihi fauo dulcior, lacte lapidior, balsamo p̄stātor, gēmis & auro pretiosior, cūctis terrarū diuitiis & honoribus charior, scribe in tabulis cordis mei sanguine tuo dulcissima uulnera tua, ut te immēse dulcedinis dominū habeā in corde, pectore, & ore, perficiamque documēta passionis tuæ

opere.

opere. Nā di. Aug. super pri. can. Io. Homo fidelis qui ita recordatur dominicæ passionis documēta, nō solum patiēter moritur, sed etiam patiēter uiuit, & delectabiliter moritur.

¶ De S. Mattheo.

ENARRATIO I.

Relūis omnibus surgēs secutus est eum. Matt. 9. Dicūt naturaliter q̄ luna naturaliter sequitur motū solis, q̄ ui ab eo illuminatur, & de quāto magis soli appropinquat, de tanto plus quō ad terrā de suo lumine perdit. Sed dicit Macrobius. Claritatē quā perdit, ex parte terræ, nullo modo perdit ex parte cœli, imō plus ex parte superiori demonstratur. Ideo quando cœlo cōiungitur, nihil luminis ad terrā dirigit, sed in parte cœli in plena illuminatione existit. Mysticē, per lunā peccatores & stulti intelligūtur, quorū heu multi sunt, iuxta illud Eccl. 1. Stultorū infinitus est numerus. Rēctē, sicut luna nunquā est stabilis, sed semper hinc inde diuagatur: sic peccator de vno peccato in aliud labitur: de quo Eccl. 2. 7. Stultus, i. peccator, vt luna mutatur. Si igitur à sole iustitiæ, i. à Christo vult illuminari, necesse est vt illum solem, i. Christū sequatur. Psa. 33. Accedite ad eum & illuminamini: & quāto plus sibi appropinquat, tātō plus vanitatē mundi despiciat. Si autē peccator est oppositus soli, tunc claret in mūdo vana gloria, de quo Isid. Longē à Deo animus, cui hæc vita est dulcis. Greg. super Ezech. Quāto terrenis mēs plus occupatur, tantō cœlestia minus videt, vt patet in Matth. dum terrenis inhæreret, Christus eū sole misericordiæ non illustrauit. Vt igitur illustraretur, necesse erat vt Deū sequeretur. Hæc imitatio figuratur 3. Reg. 19. Elias venit ad Eliseū arantē in cāpis, misit super illū palliū suum, & statim relictis bobus quibus arabat, cucurrit post Eliam, & transiens tulit par bouū, & maciuit, & coxit carnes, & dedit populo, & comedit, & surgēs secur⁹ est eū. Spiritualiter, verus Elias, i. Christus, venit ad Eliseū, i. ad Matthæū arantē in cāpis, s. auaritiæ intentū telonio: Christus misit palliū, i. diuinitatē palliatā humanitate, & extraxit eum, quia secūdum Hier. Diuinitatis radij ab eius intuitu illucebāt, quos voluit attrahere attraxit: & sic de Matth. factū est. In verbis Euang. duo inuuntur. Primō, pia respectio diuinæ charitatis, ibi: *Vidit Iesus*. Secundō, subiungitur vana reprehensio humanæ iniquitatis, ibi: *Videntes*. de primo dicit: *Vidit, etc.* Arist. in lib. de anima, dicit: Salandrius est avis, & est albus rotus in colore, nullā nigredinē habēs, & est huius naturæ, quan

quando alicuius ægritudo est ad mortē, auertit faciē suam ab infirmo, si autē infirmus debet cōualecere, visum porrigens est in ipsum quasi applaudēs. Spiritualiter: Sic Christus totus albus. Cant. 5. Dilectus meus cādidi⁹ & rubicundus, &c. nullā nigredinē peccati habēs. Sap. 7. Cādor est lucis æternæ. Iste purissimus dñs habet duos oculos, dextrū, s. gratiæ quo respicit peccatores: sinistrū, s. misericordiæ. Hūc si auertit, sine dubio moriētur. Ideo Dauid. Respice in me, miserere mei. Si em̄ Christus infirmū peccatorē respicit oculo misericordiæ, non morietur in peccatis. Nā respectus deitatis habet multos effectus. Et sic oculo misericordiæ respexit infirmū Matthæū, cum ei peccata dimisit. Oculo verō gratiæ ipsum respexit, cum eū in apostolū elegit, vt p se ipsum testatur, dicēs: *Vidit Iesus sedentē in telonio*. ¶ Vbi inuuntur tres infirmitates. Prima, terrena cupiditas, cum dicit *hominē*, nō virū, ab humo. Gen. 1. Formauit hominē Deus de limo terræ. Greg. Matthæus diligēdo terrena factus est terrenus. Aug. Talis vnusquisq; est, qualis sua dilectio: si terram amas, terra es. Et bene auarus homo terra dicitur. Nā sicut terra est frigida, sic auarus nō habet calorē charitatis. Aug. 83. q. Venenum charitatis auaritia. Vbi auaritia regnat, ibi charitas locū nō habet. Itē terra claudit animalia venenosa, & sic auaritia alia peccata mortalia. Eccl. 2. 1. Quasi à facie colubri fuge peccata. 1. Tim. 6. Radix omnīū malorū cupiditas. Hug. de S. Vi & Qui auaritiæ innititur, omnīū peccatorū particeps efficietur. S. Tho. 2. 2. q. 119. ar. 2. Auaritia est radix omnīū malorū, non q̄ omnia mala semper oriūtur ab auaritia, sed quia nullū malū est quod nō interdū oritur ex auaritia. Itē terra includit in se infernū. Hier. super Ionam: Quomodo cor est in medio animalis, ita infernus in medio terre: & sic auaritia, quia di. Tulli. Tota vita avari hominis plena est miseriæ & doloris. s. p sollicitationē. Damasc. Maior est cruciatus avari oīa possidētis, quā pauperis nihil habētis. Eccl. 5. Omnibus diebus vitæ suæ comedit in tenebris, & in curis multis, erūna atq; tristitia. Secūda infirmitas accēdia, quia *sedentē*, i. bono opere torpentē. Leo pa. Nō torpētibus, sed laborātibus datur præmiū. Nā tria sunt loca, s. cœllū, infernus & terra. Cœllū deputatū est ad quiescendū. Mat. 19. Sedebitis super sedes, &c. & Mat. 8. Venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum. Infernus deputatus est ad iacendū.

cendum. Pro. 14. Iacebunt mali ante bonos, & impij ante portas iustorum. Isa. 4. Subter te sternetur tinea, & operimentum erunt vermes. Mundus deputatus est ad operandum. Job 5. Nascitur homo ad laborandum, sicut avis ad volandum. Psal. 72. In labore hominum non sunt (s. acediosi) & cum hominibus non flagellabuntur. Gl. sed cum demonibus. Ideo Eccl. 9. Quodcumque potest manus tua operari, instatere fac. Nam 2. T. ne. 3. Qui non laborat non maducabit. Tertia infirmitas Matthaei erat, quia curis secularibus insudabat, ut pote telonarium agens, quod raro fit sine peccato, quia communiter tales samunt ultra pretium constitutum, vel etiam a quibus non est accipiendum, ut a clericis, ut habetur de cons. & exactionibus, quanquam lib. 6. Ratio, quia debent pro salute regni exorare. Et ab hoc officio fuit vocatus Matthaeus per Christum, qui dixit, *Sequere me*. Beda: Non solum incesu pedum, sed & morum. Ecce diuina bonitas nobis in exemplum fiduciae Dei misericordiae. Aug. Nemo de pietate Dei diffidat, quia maior est misericordia Dei omni nequitia. Si misericorditer vocauit Matthaeum auaritiae innitentem, multo magis suscipiet te clamantem. Ideo Bern. Exclamat contra desperantes: O res confusa, res monstruosa desperare de Dei misericordia, cum omnia nostra peccata respectu Dei misericordiae sint quasi vna gutta respectu totius maris. Et hoc perpedens Matthaeus, *Surgens secutus est eum*, parupedens omnia impedimenta, dicens cum Apost. Phil. 3. Omnia arbitratus sum ut stercora, ut Christum lucrifacerem. Item quatuor sunt impedimenta, quae impediunt in itinere salutis. Primum est amor diuitiarum, testis huius iuuenis, Matt. 12. Multas possessiones habes, qui dixit: Magister quid faciam ut habeam vitam aeternam? Qui dixit ei, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Qui dixit: Hoc seruaui a iuuentute mea. Cui Iesus: Adhuc vnum tibi deest. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quae habes, & da pauperibus, & sequere me. Qui abiit tristis. Tunc ait Iesus: Quam difficile est qui pecuniam habent introire in regnum caelorum! Facilius est camelum per foramen acus intrare, &c. Ideo Eccl. 8. Aurum & argentum multos perdidit. Secundum impedimentum est amor parentum, Luc. 9. dixit Iesus ad quendam, Sequere me: qui dixit, Mitte me prius sepelire patrem meum. Ecce amor parentum fuit illi impedimentum salutis, quia dixit Saluator, Matth. 10. Qui amat patrem vel matrem plus quam me, non est me dignus. Tertium impedit

impedimentum est amor amicorum. Talis fuit ille Luc. 9. Cui dixit Iesus: Sequere me. Respondit ille: Sequar te, mitte me prius nuntiare his qui domi sunt. Et sic impletum est illud Matt. 10. Inimici hominis domestici eius. Quartum impedimentum est timor, s. pusillanimitatis, cogitatio ista onera non posse gerere. Psal. Trepidauerunt timore, ubi non erat timor. Nam quod per te non potes, domino auxiliante valebis. Isa. 40. Qui sperant in domino, habebunt fortitudinem, dicentes cum Apost. Eph. 4. Omnia possum in eo qui me confortat, Aliqui timent hominum potestatem, qui faciunt contra Deum & iustitiam, de quibus Leu. 26. Terrebit eos sonus folij volantis. Nam omnis potestas humana quasi folium volans in vento. Ideo Matt. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus & amplius non habent quid faciant: sed time te qui potest occidere corpus & animam, &c. Job. 6. Qui timet pruinam, cadet super eum nix: qui timet potestatem humanam, incidet in ultionem diuinam. Job 20. Qui fugerit arma ferrea, incidet in arcum aeneum. Hac omnia non retraxerunt S. Matthaeum. Vnde Remigius, Humana pericula, quae ei euenire poterat parupendit, dum omnia imperfecta reliquit. Idcirco voci Christi efficaciter obediuit. Iuxta illud Bern. Perfectus obediens parat aures ad audiendum, oculos ad videndum, linguam voci, manus operi: & se totum colligit, ut ex toto mandatum impleat. Qualis fuit S. Matthaeus qui surgens secutus est eum, omnibus relictis. Ecce magna Matthei dilectio, de qua August. Quantum quid despicit, tantum diligit, & sic ipse omnia despexit, hoc signum perfectae charitatis fuit. De quo Gre. 8. Moral. Ad culmen perfectionis tendunt, qui exterius cuncta derelinquunt. Nam secundum Hiero. Christi seruus perfectus nihil quaerit praeter Christum. Sed quare non vocauit Matthaeum statim cum Petro? sed prius fecit signa, ut socium Petri sanauit. Matt. 8. & paralyticum per lectum missum. Mat. 9. Resp. Dominus qui hominem ad imaginem & similitudinem suam fecit, prout ab aeterno praevividit vocauit, quia cognitor cordis est: quando sentit hominemabilem & dispositum, vocat, & sic egit cum genere humano, noluit venire in primo, secundo, tertio, quarto vel quinto milenario: sed in sexto, ubi genus humanum fuit habile. Etiam illa est ratio quare aliqui vocantur, & aliqui non, quia quos videt dispositos, aliqui in iuuentute, aliqui in senectute vocantur. Gre. 39. Moral. Misericors Deus diu peccata hominum tolerat.

rat, & cū vltimum finē respicit, plerunq; peccantium mentes immutat. ¶ Dixi, secundò subiungitur vana reprehensio humanæ iniquitatis; cū dicitur, *Factum est discumbente eo factis conuiuium*, sicut amici volētes se separare, & etiā inimici volentes sibi reconciliari: sic Matthæus voluit se separare à mundo, & reconciliari Christo. *Videmus Pharisei*, qui opera Christi malè interpretabuntur, *murmurabans*. Itē Pharisei habuerunt quatuor infirmitates. Primò, murmurationis contra aperta bona. Contra hoc Sap. 1. dicitur, Custodite vos à murmuratione, quia nihil prodest. Secundò, præsumptionis melioritatis Christi, *dicentes, Quia hic peccatores recipit*. Tertiò elationis, qui iustos se reputabāt, sed alios peccatores. Quartò, temerariæ suspitionis, suspicabātur Matthæum adhuc publicanū, quem Christus elegit in apostolum. Ideo dixerūt, *Quare cū publicanis & peccatoribus māducat magister vester?* Simon de Cassia, Cū quis salutem animarum intēdit, & studet curare langores, tūc possit lumere necessaria, etiā si de māmona iniquitatis existerent. Idem: Fecit conuiuiū Matthæus magis ex fide quàm ex rerū apparatu, exultans se Iesum accepisse hospitē, & q̄ de sua substantia tanto hospiti meruisset ministrare, indignū se arbitrans q̄ vocaretur à Christo, & q̄ Christus ad domū eius accesserat qui non venit ad domū propter eius cibum corporalem, sed spiritualem, verbum diuinum ei impertiēs, reddēsq; eum accensum in Dei amore, vt potius eligeret egere cum Christo, q̄ omnia possidere. Ecce multi publicani. Vnum conuertit, & multos attraxit. Beda, Vnius publicani conuersio, multis exemplum poenitentiae tribuit, & incentiuum cunctis fuit. *Et videntes murmurabant*. Ecce ista quæstio oritur ex superbia & mala æstimatione. *Et Iesus audiens ait: Non est opus valentibus medicus*. In hoc redarguit illorum temeritatē, qui de iusticia sua præsumentes gratiæ cœlestis auxilium quære non curabant, sed hoc fecit malè habentibus, illos vocat qui suæ infirmitati consciij medicinam sanitatis poenitēdo requirunt. Quia Pharisei se sanos reputabant, Publicani autem malè habentes se cognoscebant: ideo isti à Christo sanabantur, & illi in suis peccatis relinquebantur. De hoc medico Ambr. Nouum medicamen nouus magister attulit, quod de cœlo ad terram latum est. Vulneratus est propter nostras iniquitates, & eius liuore sanati sumus. Eccl. 38. Altissimus de terra creauit medicinam.

Hic

¶ Hic est optimus medicus. Primò, in cognitione infirmitatis. Pl. 43. Ipse nouit abscondita cordis. Heb. 4. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. valens medicus est, qui eandē infirmitatē patitur sicut egrotus: sic Christus. Heb. 4. Non habemus pontificē qui non possit cōpati infirmitatibus nostris. Secundò, ex multorū subuentione: & sic Christus nos omnes curauit. Luc. 6. Omnis turba quærebat eū tangere, quotquot tetigerunt, salui fiebant. Leo papa: Sicut neminē sine peccato inuenit, sic oēs curare venit. Tertiò, in prōptā curatione. Et sic Christus solo verbo. Mat. 8. Volo, mūdare. Solo tactu. Luc. 14. Ipse apprehēsū sanauit eū, & dimisit. Ad hunc omnes debemus recurrere. Eccl. 38. Fili in tua infirmitate non despicias teipsum, sed ora Deum, ipse curabit te. Nam ipse habet v i i. pyxides, id est, v i i. sacramēta, quæ tradidit ad sanandū animæ nostræ vulnera. Ideo subdit, *Euntes discite quid est*, q. d. Discite vos qui facitis vos magistros, scripturas diligenter inquirete, & ignorantia vestra subuenite, quod dominus loquitur per prophetam Osee 6. *Misericordiam volo*, s. per peccatorū dimissionē, & volo vt sitis vobismetipsis misericordes per propriam recognitionem. Iuxta illud Eccl. 30. Misere animæ tuæ placens Deo. *Et non sacrificium*, id est, holocaustorum oblationē, vt scribitur Prou. 21. Facere misericordiā & iudiciū magis placet Domino q̄ victimæ. q. d. Vos offertis sacrificia corporalia, & creditis placere Deo, & non curatis de conuersatione peccatorū nec sustentatione pauperū, & spirituale elemosynā faceretis, in quo Deo magis placeretis. Iuxta illud Greg. Nul lum Deo tale sacrificiū sicut zelus animarū, q. d. secundum Chry. Cur accusatis me, cū in hoc Deū inculatis, cui placet, vt voce prophetica prædixit: Et subdit, *Non veni vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam*. Vnde Beda in homilia mouet dubiū, Tamē vocauit Nathanaël, de quo Ioā. 1. Ecce verus Israëlita, in quo dolus nō est, & ille fuit iustus. Respō. Oēs electos ad regnū vocat, peccatores ad poenitentiam, iustos, vt ambulent de virtute in virtutē. Vel sic, Nō falsos iustos vocat, vt Pharisei erant, sed eos qui se peccatores cognoscebant, quales fuerūt, qui cū Christo manducauerunt. Simon de Cassia, O quāta est virtus poenitentiæ, quæ de peccatorib⁹ facit iustos, de impiis pios, de alienis filios, de extraneis ciues, de terrenis cœlestes! de quo Chry. In sermone de S. Matthæo, dicit, O virtus diuinitatis & misericordiæ ex ca-

I i i 2

ptiuo facis militem, ex luto aurum, ex raptore apostolum, de telonario euangelistam. Qui prius fuit in profundo ma lignitatis, nunc ascendit ad apicem virtutis, vt neminem debere desperare ostenderet, sed omnibus nobis fiduciam misericordiæ suæ præstaret. Si igitur fuisti superbus, recorde. Mariæ Magdalænæ: si auarus, respice Zachæū & Matthæum. si luxuriosus, vide adulteram: si iracundus, confidera Paulum: si multis peccatis negasti Deum, recurre ad Petrum. Hi omnes peccauerunt, & veniam adepti sunt. Psal. Miserationes eius super omnia opera eius.

¶ De sancto Michaela.

ENARRATIO I.

Angeli eorum vident semper faciem patris mei qui in caelis est. Mat. 18. Paterfamilias filiū suum literarū studio mancipās, prouidet ei de pedagogo ad instituendū & custodiendū. Spiritualiter, Sic Deus pater locans hominem in hūc mundum non eū solitariē mittit, sed deputat vniciq; angelum in custodiam. Ps. 90. Angelis suis Deus mādauit de te. Quæ verba tractat beatus Bern. di. O mira dignatio, vera & magna dilectio, q̄ dominus mādauit angelis ad custodiēdum nos! Chryl. O quātus honor nobis extitit, q̄ Deus ad nos sicur ad amicos angelos mittit! Figuratur Tob. 5. Pater Tobiq; noluit filium solitariē mittere in Reges, sed iussit sibi quærere comitē propter discrimina viarū. Spiritualiter, Reges interpretatur ægrotatio, & significat mundū vbi est ægrotatio vitiorū. Deus nō mittit nos solitarios, sed associat nobis angelos. De quo Hier. Magna dignitas animarum, vt vniquæq; habeat ad custodiā angelū deputatū. Ideo dicitur angeli hominū, cum dicitur, *Angeli eorum*. In verbis præmissis duo innuūt. Primò hominū dignitas gloriosa, ibi, *Angeli eorū*. Secundò subiūgitur angelorū proprietates iubilosa, ibi, *Semper vident faciem patris*. De primo dicit, *Angeli eorum*. Aug. de Ciui. Dei, dicit, sunt angeli Dei & angeli nostri, in mūdo nostri, in iudicio nostri, in cælo nostri. Primò, sunt angeli nostri in mūdo, quia nobis ad ministeriū missi. Heb. 1. Oēs sunt administratorij spiritus & in ministeriū missi. Diceres, Mit tūtur omnes? Respōdet Diony. Mitri angelos, capitur dupliciter. Vno modo, ad omnia diuina secreta reuelanda. Alio modo, ad exteriora exequēda. Primò, oēs mittūtur, quia su premi qui dicūtur assistētes, reuelāt secreta medijs & medijs infimis. Secundò modo, locū de cælo ad terram mutādo, ad hunc locū mittuntur angeli inferiores, cōmuniter loquendo, &

do, & ex officio eorū. Dico cōmuniter, quia pro arduo negotio mittūtur etiam superiores. Isa. 6. Volauit ad me vnus de Seraphim. Et de tali ordine Dan. 7. Milia milium ministrabant ei, & decies milies cētena milia assistebāt ei. Vbi S. Thomas parte 1. q. 50. art. 3. Angeli sunt immateriales substantiæ in maxima multitudine. Et Dionys. lib. 8. cœlestis Hierar. Multi sunt qui excedūt commensurationē numerorum. De quo Iob 25. Nūquid est numerus militū eius? q. d. non. Illorū omniū festiuitas celebratur hodie. Et omnes dicuntur angeli, i. nūtij. Et meritò, dicit S. Thomas parte 1. q. 108. art. 5. Licet non omnes mittuntur, tamen omnes dicuntur angeli propter manifestationē diuinorum secretorum. Sed cum sint spiritus incorporei, cur corporaliter pēnis depinguntur? Respōdet Isido. 7. Etymo. Propter mysticum intellectū. Primò, depinguntur pennis propter eorū promptā voluntatem & celerem discursum. Secundò, longa coma & reflexis capillis, ad significandū ordinatas affectiones ex mentis radice procedentes. Tertio aures, propter diuinam inspirationē percipientes. Quarto nares, quia peccata fœtūda fugiūt. Quintò labia, quia diuina secreta manifestāt nobis. Sextò imberbes, ad designandū, q̄ in omnibus ætatibus & senio non deficiunt. Septimò, manus & brachia habētes, quia ad virtutē actiuā nos hortātur. Octauò, cor & pectus, ad significandū Dei fortitudinem, quia in exercitu Sennacherib vnus angelus c 1 x x v. milia occidit. Nonò, pedes nudos, ad significandā liberā affectionem ad Deū & motū sine impedimento. Decimò, pēnati, quia sunt à cogitatione terrena penitus alieni, & in cōtemplatione alti, & sic sunt in mundo nostri custodes. ¶ Sed cur hoc ordinauit Deus vt sint nostri custodes? Respondetur, Primò, propter hominis dignitatem, quæ in hoc attenditur, q̄ humana natura est dignificata & ineffabiliter nobilitata per suā substantiā in diuino supposito: ratione huius debetur ei honor diuinus & cultus latræ, qui soli Deo est debitus. Et dicit Athanas. Perfectus Deus, perfectus homo. Et hinc est q̄ ante incarnationē angeli permiserunt se adorare. Hoc tamen post incarnationē prohibuerūt. Apoc. 19. Vide ne feceris, quia confrater tuus sum ego. Ideo angeli non dedignantur seruire homini, cum humanam naturā vident supra se eleuatam. Secundò, propter eorum vtilitatem, quæ consistit, in hoc, q̄ eorum ruina ex hominibus debet restaurari, quia homines

saluandi intrabunt in locum cadētium angelorum, de quo Math. 22. In cœlo non nubent, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei. Ideo angeli administrauerunt ad redemptionem humani generis. Primò, ad incarnationem nūtiū fuit angelus. Luc. 1. Misus est angelus ad Virginem, dicēs, Ecce concipies. Secundo, ad natiuitatem. Lucæ 2. Annūtiō vocis gaudium magnum, & venit multitudo militiæ cœlestis exercitus, dicens, Gloria in excelsis Deo. Tertio, ad passionē. Lucæ 22. Apparuit ei angelus confortans eū. Quarto ad resurrectionē. Ecce angelus domini descendit de cœlo & apparuit mulieribus, dicens: Nolite timere. Quinto, ad ascensionem. Ecce duo viri steterunt iuxta illos, Act. 1. Idcirco Leo papa, de consec. dist. 1. Hi duo hymni sunt in nouo Testamento per angelos decantati: Alleluia, atque Gloria in excelsis Deo. Ratio, quia eorum ordines facti sunt ruinosi per superbiam, videntes Deum hominē narum cecinerunt, Gloria in excelsis Deo. Videntes per resurrectionem animas liberatas, cecinerunt, Alleluia. Item propter eorū vtilitatem, quia accidentale præmium eis accumulatur vsque in diem iudicij. Nam quot homines per eorum ministerium conuertuntur, tot in eis gaudia cumulantur. Ideo Lucæ 15. Gaudiū est angelis Dei super vno peccatore &c. Nā sicut medicus gaudet de effectu medicinæ in infirmo, sic & angeli. Bern. super Cantic. Lachrymæ poenitiæ sunt vinū angelorū. Tertio, sunt nostri angeli nobis ad custodiā in mūdo deputati propter hominis necessitatē, quia necessitas requirit, quia sepe diabolus in homine rationem seducit, voluntatem abiicit, virtutem operatiuā opprimit, Quod conqueritur Bern. Vndique bella, vndiq; tentamenta, nusquam securitas. Ideo Bern. Angelus in omni loco est sedulus pedissequa animæ. Item inimici sunt saui, 1. Pet. 5. Aduersarius vester, &c. Itē inimici sunt multi. Haymo, Aer iste obscurus ita plenus est diabolis, sicut radius solis minimis pulueribus. Ideo necessaria est custodia angelorum. Na dicit Apost. Eph. 5. Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates tenebrarū. Ideo Bern. Si bonus spiritus elōgaret, malorum impetum quis sustineret? Item inimici nostri sunt astuti in tentatione, quia dicit S. Thomas, parte 1. Cognitio naturalis non est dæmonibus ablata, sed diminuta propter simplicitatē suæ substantiæ, consequitur enim naturā angeli.

Ideo

Ideo Diony. 4. de diuinis nomi. Dona in eis naturalia manent integra, sed cognitio per gratiam in speculatione non totaliter est eis ablata, sed diminuta, quia de secretis diuinis tantum reuelatur eis, quantū oportet mediāntibus angelis. Sed totaliter cognitio per affectionem charitatis est in eis sublata. Vnde ad resistendū eorum insidiis, necesse est habere angelos. Iob 40. Non est potestas super terram quæ æquiparetur eis. Nos enim sumus quasi locustæ viles, ipsi verò quasi gigātes fortes. Psal. 33. Immitteret angelos domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Orig. Vult dominus facere res mirabiles, de locustis vult superare gigantes, & sic iuuādo sunt nostri custodes. Itē in homine est potētia intellectiua, operatiua, & affectiua. Sed omnes sunt defectuosæ. Primò intellectiua est obscura. 1. Cor. 13. Videmus nūc in ænigmate. Ideo veniūt angeli ad nos illuminandos. Apoc. 10. Accipe librū de manu angeli. i. ad illuminationē & informationē. Richardus de cōtēplat. Angelus est diuinus nūtius, per quem diuinā voluntatē cognoscimus. Ideo cum ignoramus qd facere debeamus, angelū inuocare debemus. Aug. in soliloquio, Angeli ambulāt nobiscū docentes, quā pie, quā honestē cōuersemur in medio nationis prauæ. Secūdo in homine est potētia operatiua, sed illa aliquādo impeditur diaboli tētatione. Quod cōqueritur Apo. 1. The. 2. Impediuit nos Satanās. Sed boni angeli accedunt cōtra malos & eripiunt nos. Figuratur Tob. 8. Angelus Raphael dæmonem ligauit, & ipsum in desertū relegatū misit. Eius ligatio est potestatis eius refrēnatio. Greg. Hoc est officii angelorū refrēnare dæmones, ne intantū nocēat quantum volūt. Ideo Hier. Angelorū auxiliis libetamur ab inimicorū insidiis. Ber. Quoties cernitur grauissima tētatio in itinere, toties inuocaru custodē, vt sit adiutor in tribulatiōe. Quia legitur Dan. 3. Angelus descendit in fornacē cū Daniele & sociis eius. Tertio, in homine est potētia affectiua. Et est aliquādo infirma & tepida. Sed angeli accedūt & exercitāt affectū. Act. 12. Cū Petrus dormiuit, angelus ait ei, Surge velociter. Similiter 3. Reg. 19. de Elia, Surge, grādis restat tibi via. Et Zach. 4. Angelus dñi excitauit me, quasi hominē de somno. Ideo Aug. Angeli boni hominē nō molestāt sed in bono promouēt, & cōfortāt, & gerūt nostra de sideria ante Deū. Tob. 12. Cū orabas cū lachrymis, ego obtuli orationem tuam domino. Hier. Perferunt angeli orationes &

desideria electorū ante cōspectum Dei. ¶ Nota, angeli sunt nostri in vita, in morte, & post mortē, qui non cessant à custodia hominis. Primò, in vita, vt dicit S. Tho. super 2. Sent. dist. 11. Angelus homini ad custodiā deputatus nuquā relinquit hominē ex toto, aliās in nihilum redigeretur: licet derelinquit eum secundū quid, nō tamen totaliter: quia dicit Greg. Sicut esse nostrum est ex nihilo, ita ad nihilum tendere, nisi manu regiminis autor omnium illud conseruaret. Et sic de angelo. Ille etiā relinquit nos secundū quid. Nam sicut Deus permittit nos subiacere tribulationibus & cadere in peccatū, Ro. 1. Tradidit eos in reprobū sensum: Sic & angeli dicuntur relinquere hominem, in quantū à peccatis & tribulationibus non retrahunt, nunquā tamen totaliter vsque in finem mortis hominem relinquunt. Ber. In omni loco angelus sedulus pedissequa est animæ. Sed q̄ permittit hominem aliquādo cadere, est culpa hominis. Orig. Homo per ingritudinē & peccatum reddit se angelica protectio ne indignū. Secundò, sunt angeli nostri in morte, nobis seruiendo & diabolos fugando. Figuratur Gen. 22. Vbi cū Isaac timeret Esau, tunc habuit angelos se iuuare paratos. Quos cū vidisset, dixit, Castra Dei hæc sunt. O quā magna erit cōsolatio, cū homo Christianus in agone videbit angelos occurrere & dæmones fugare. Psal. 33. Immittet angelos domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Ber. Discurret angelus medius inter Deū & nos, vota offerens, dona referēs. Terziò sunt angeli nostri, post mortē animas ad purgatoriū & extra ducēdo. Figuratur Tob. 5. Dicit Raphael angelus de Tobia ad antiquum Tobia: Ego sanū filiū tuum ducā & reducā. Ideo canit Ecclesia: Mitte archangelū Michaelē, vt ille dignetur eripere animas de manu inferni. Ideo cōmunis septimana de animabus peragitur post festū angelorū. Vnde Ber. O Iudea & Hierusalē quāto desiderio aduentū nostrum expectant, solliciti quarūt vt simus eorū socij, qui facti sunt nostri ministri. Itē post mortē de purgatorio ad cælū portādo. De quo potest dici illud Exo. 23. Introducet te angelus meus in locū quē paraui tibi. Sicut factū est Luc. 16. Cū moreretur medicus & portaretur ab angelis in sinū Abrahæ. Ber. Nō ambigo quin gratatior cent in palatio, quos dignatē visitat in sterquilinio magno eū gaudio, vt impleatur illud Isa. 55. In lætitia egrediemini, & in pace deducemini. Nā nunquā aliquis rex vel Papa aut

episcopus

episcopus ita reuerenter est susceptus, & cū tali dignitate introductus sicut angeli animā hominis introducūt in cœlum. Ideo Bern. In omni loco, in quouis diuersorio, angelo tuo reuerentiā exhibe. Nam ad hoc obligamur. Beda: Vnufquisque nouerit se obligatum vt veneretur angelorū collegiū. Ratio, Aug. in lib. 83. q. Quicquid fuerit diuini muneris, hoc virtute angelica mittitur fidelibus vniuersis.

¶ De apostolis Simone & Iuda.

ENARRATIO I.

Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Io. 15. In verbis præmissis duo innuuntur. Primò statuit nobis præceptum, secundò subiungit mandati obiectū. De primo dicit: *Hæc mando vobis.* Ecce autor præcepti est Christus, qui est optimus. Marc. 10. Nemo est bonus nisi solus Deus. Et quia optimus est, ideo mandatū dedit optimū, secundū illud Dionysij, Optimi est optima adducere. Ideo optimum mandatū dedit nobis, s. dilectionē. Reuera optimū. Primò, quia facile ad intelligendū. Prou. 14. Doctrina prudentū est facilis & talis est doctrina de dilectione proximi. Nam non est necesse adire philosophos vel mare circumire nec cælū ascendere: vt hoc præceptū quis intelligat, sed in corde statim poterit inuenire. Deut. 30. mādatū hoc quod præcipio tibi hodie, nō est supra te, nec procul positū, neq; in cœlo situm, neq; trans mare positum, sed iuxta te est sermo suauis valdè in ore tuo & in corde tuo, vt facias illud. 1. Io. 1. Mandata eius graua non sunt. Secundò, hoc mandatū est breue ad retinendū. Aug. Ibi latet quod patet in diuinis sermonibus, quia charitatē tenet in moribus. Idē de doct. Christ. Vt nemo excusationem habeat in die iudicij, voluit dominus sic scriptū mandatū cōsummāre & abbreviare verbū super terrā. Et hoc verbum abbreviatū & consummatū nō obscurum esse voluit, ideo breue, ideo apertū, ne quis dicat se nō posse intelligere. Terziò, est leue ad portandū, quia portari potest à paupere & diuite, sano & infirmo, senē & iuuenē. De quo Matt. 11. Iugū enim meū suauē, & onus meum leue. De quo Aug. O Iugū sancti amoris quā felicitē oneras, quā dulciter premis, quā suauiter stringis, quā vtiliter vris? Quarto, est vtile ad seruandū, quia completo hoc mādato cœleste præmium acquires. De quo Aug. Per viam veræ charitatis oportet currere, si ad eternā patriā felicitate voluerimus peruenire. Eccles. 3. Quæ præcepit Deus, cogita semper. Ratio Aug. Suauem & iucundam vitam gustabis, si

mādata Dei seruabis. De quo dicitur in euāgelio: *Hæc mādo vobis, vt diligatis inuicem.* ¶ Dixi, secundò subiungitur mādati obiectū, ibi: *Dilexi vos, vt diligatis inuicem.* Sed di. Cur nō facit hīc mentionem de dilectione Dei, sed solum proximi? Respōdet Aug. Qui diligit proximū, necessariò diligit Deum & quæ Dei sunt, licet obiecta sint diuersa, tamen ipsi actus secundum conuenientiam necessariò sunt vnū. Nam si proximū diligimus, omnia mandata Dei adimplemus. De quo Chryl. super Matt. Qui proximū diligit, nec illum occidit, nec de illo falsum testimoniū dicit, nec eius rē cōcupiscit, nec mulierem eius inuadit. Sicut enim odium suggerit facere omne malum, sic dilectio omne bonum. Ideo Aug. Voluit Deus vnicum hominē formare, à quo omnes homines procederent, vt se homines tanquā fratres diligerēt. Pro quo sciendum, q̄ ad illam dilectionem fraternā hortantur quatuor. Primò, per scripturā, quæ crebrius nos ad dilectionem hortatur in lege veteri & noua. In veteri, Leu. 19. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In noua lege, Io. 15. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Ad eò est necessaria huius mandati executio, vt Deus seipsum diligere nō putet, si proximū non diligimus. De quo 1. Io. 4. Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deū quem non videt, quomodo diligere potest? Idē: Si quis dicit, diligo Deum, & fratrem suū odit, mendax est, & nō solum mendax, sed & homicida. De quo 1. Io. 3. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Ecce scriptura. Secundò incitatur per figuram & exemplum, quod Deus in seipso proposuit nobis ad imitandū. Nam Deus nos intantū diligit & dilexit, vt omnes homines velit saluos fieri. 1. Tim. 2. Sic & nos omnes ad salutē diligere debemus, siue proximus sit bonus siue malus, est ad salutem diligendus. De bono satis patet, q̄ amādus est: quia talem Christus reputat sibi amicū omni genere attinentiæ. De quo Matt. 12. Quicumq; fecerit voluntatem patris mei, ipse meus frater, soror, & mater est. Si autem malus sit, adhuc diligendus est proximus propter Deū & propter seipsum. Primò, propter Deū, quia si Deum diligis, & eius filium amabis cum sanæ mōtis sit. Et sic propter Deum debes amare proximum, cum insanæ mentis factus est. Secundò, debes malum diligere propter ipsum, quia si fratrem tuum amabas sanum, debes amare & ægrotum. In tali enim statu magis indiget amore tuo quā in alio.

Tertiò

Tertiò, debes amare malum propter teipsum, magis enim lu craris amādo eum cum tibi nocet, quā cum tibi beneficus erat. Nam ex hoc efficitur Dei filij. Matt. 5. Diligite inimicos vestros vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est: Nam Christus dilexit nos, cum inimici essemus reconciliati sumus per sanguinem eius. Rom. 5. Et sic nos ex figura facere debemus. Tertiò, ad dilectionem monemur, per naturam, qua coniuncti sumus ad inuicē: sumus enim inuicem membra. Roma. 12. Multi vnū corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. 1. Cor. 12. Cum gratulatur vnū membrum, gaudent omnia: si patitur vnū, patiuntur omnia. Sic & nos, Rom. 12. Gaudete cum gaudentibus, &c. Sumus enim fratres non solum secundum hominem, sed etiam habemus ad inuicem spirituales fraternitatem, de qua Aug. Omnes fratres sumus secundum q̄ homines, quantò magis secundum q̄ Christiani sumus? Nam ratione fraternitatis spiritus vnus est Deus Pater, & vna mater Ecclesia: quæ fraternitas tantò fortius stringit, quantò reuerentior Deus pater quā homo. Et quātò reuerentior mater Ecclesia quā carnalis mater, & quantò hæreditas cœlestis melior quā tēporalis, tantò fraternitas spiritualis dignior est corporali. Quarto, ad dilectionem hortamur per creaturam: omnes enim creaturæ eiusdem speciei diligunt se mutuo. Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile: Et sic Omnis homo proximum diligere debet. Nam lupus lupū, serpens serpētem, & crudeliora aliis animalibus, nō solēt malitiā inferre in ea quæ sunt sui generis: multò minus homo debet malitiā in eum qui est sui generis exercere. Et sic patet, quòd ab omnibus monemur ad inuicem mutuam charitatem exhibere. Hebræorum 12. Charitas fraternitatis maneat in vobis. ¶ Pro quo sciendum quòd duodecim sunt signa charitatis fraternæ. Primum signum, quòd fratri nec verbo nec facto quis noccat. Non verbo detrahendo proximo suo. Psal. detrahentem secretò proximo suo hunc persequerbar, Non facto decipiendo. 1. Thessal. 4. Videte ne quis supergrediatur fratrem suum in negotio. 1. Cor. 13. Charitas non agit perperam, scilicet nocendo. Non per verba sua ipsum in cor aliorum ponendo. Prouerb. 6. Sex sunt quæ odit dominus, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes, &c. Septimū, detestatur anima eius, scilicet qui seminat inter fratres discordias, Secundū,

¶

vt eum in corde tuo non iudices. Luc. 6. Nolite iudicare & nō iudicabimini. 1. Cor. 4. Nolite ante tēpus iudicare, quousque veniat dñs. 2. Paral. 19. Quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Bern. Caue serue Dei alienæ conuersationis esse curiosus explorator aut temerariæ index, etiam si perperā actum deprehendis, nec sic iudices proximum, magis autem excusa intentionem eius, si opus nō potes, puta ignorantia, surreptionē, dicendo: Si talis tentatio mihi euenisset, quid de me fecisset? Cecidit enim Petrus, &c. Tertiu est, vt indulgeas offendenti. Luc. 6. Dimittite, & dimittetur vobis. Eccl. 28. Relinque proximo nocenti te. Nam secundum Greg. Tantum vnusquisque proximum portat, quantum amat. 1. Cor. 13. Charitas non irritatur. Basil. Qui est in charitate, plenus est, animo tranquillus, non gerens ignem iracundiæ. Eph. 4. Sol non occidat super iracundiam vestrā. Nam dicitur Matt. 18. Si non dimiseritis, nec pater coelestis dimittet vobis. Quartum signū, vt de malo fratris non gaudeas, sed doleas, Gal. 6. Alter alterius onera portate, s. defertus. Eccl. 8. Noli de morte inimici tui gaudere, memento, quia omnes in corruptione sumus. Ideo Rom. 12. Flete cū flentibus. Sicut Dauid desleuit mortē inimici Absalon. Nā hoc requirit charitas. 1. Cor. 13. Charitas non gaudet super iniquitate. Quintum, vt de bono gaudeas, & non doleas, vt inuidi, sicut Saul Dauid. 1. Reg. 18. Non rectis oculis respiciēdo. Greg. Mens inuidi cū de alieno affligitur, quasi nota de luce excæcatur. Rom. 12. Gaudete cū gaudentibus. Quod inuidi non faciunt, quia inuidia secundū Aug. est odium felicitatis alienæ. Et dicitur inuidus secundum Isido. quasi nō vidēs, qui est tinea animæ, quæ sensum corrodit, peccatus vrit, mentē affligit. Et sic præceptū de dilectione proximi adimplere nequit. Sextum signū, vt proximū non scādalises. Quod docet Chryf. dicens: Omnia agamus, ne proximus scandalizetur. Matt. 18. Vt illi p. quē scandalum venit. Ideo Apost. volens euitare occasionē scandali, ait 1. Cor. 8. Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternū. Et hoc requirit fraternā charitas. 1. Cor. 13. Charitas non querit quæ sua sunt. Septimū signum, vt scādalizato fratri satisfacias. Mat. 5. Si recordatus fueris quod frater tuus habet quid aduersum te, mitte munus tuū ante altare, & vade recōciliari fratri tuo, s. per lumen bonæ conuersationis. De quo Philip. 2. Sitis sine reprehensione in medio nationis

nationis prauæ, inter quos lucetis, sicut luminaria Dei. 1. Pet. 2. Conuersationē vestram inter gentes habentes bonā, vt in eo q. de vobis detractant tanquā de malefactoribus, ex bonis operibus vos cōsiderantes glorificent Deum. Et subdit, quia sic est voluntas Dei, vt beneficientes obmutescere faciatis imprudentum hominū ignorantia. Octauum signū, vt cum proximo benignē habites. Quod cōmendat Dauid, dicens Psal. 141. Ecce q. bonum & q. iucundum habitare fratres in vnum. Idem quoq; placet Deo. Eccl. 25. In tribus beneplacitū est spiritui meo, concordia fratrum, amor proximorum, vir & mulier sibi inuicem consentientes. Et hoc requirit fraternā charitas. 1. Cor. 13. Charitas patiens est, benigna est. Nonum signum, vt proximum fraternē admoneas. Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum, non publicē eum confunde, vt quidam faciunt. De quo Chryso. Occultū peccatum in publico corrigere, non est corrigere, sed diffamare: & sic peccatū fratris non emendabis, sed publicabis. Et dicit, corripe fratrem, non adulatoriē suggere, quia habetur in can. 23. q. nō potes. Nō est amor, sed langor, vbi mali mores corriguntur: & non est signū veræ dilectionis ad proximū, vbi relinquitur fratris peccatum impunitū. Ideo hortatur Apost. 1. Thessal. 5. Rogamus fratres corripite inquietos: quia dicit Aug. in can. 5. nō omnis: Melius est cum seueritate diligere, q. cum lenitate decipere. Aug. super Matt. 18. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum, hoc est, eius reuocatio reddet tibi lucrū, Iaco. 5. Qui cōuerterit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animā eius à morte, quod est magnæ mercedis apud Deū. De quo Greg. Nullum Deo tale sacrificiū, sicut zelus animarum. Decimū signū, ne bonū eius negligas, vt si sit ignorans, debes eū instruere. Gal. 6. Si homo præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos q. spirituales estis, instruite huiusmodi. Dicit enim Deut. 22. Si videris ouē fratris errantē nō præteribis, sed reduces fratri tuo, multo magis ipsum fratrem: nā ex hoc magnum oritur meritū apud Deū. Dan. 12. Qui ad iustitiā erudiunt multos, erunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Vndecimū, vt fratrem non contēnas nec vilipendas. Matt. 5. Qui dixerit fratri suo racha vel fatue, reus erit gehēnæ ignis. Nā hoc prouenit ex mētis elatione, quā nō habet fraternā charitas. 1. Cor. 13. Charitas non inflatur. Duodecimū signum, vt indigenti subuenias. 1. Io. 3. Qui ha-

buerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum ne cessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Ideo subiungit: Filioli mei non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate. De quibus operibus Isa. 58. Frange esurienti panem tuum, egenos vagosque induc in domum tuam, cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Amb. Paſce fame morientem, si non pauiſti, occidiſti. Hanc dilectionem proximi ad summo exemplari, scilicet ad Deo sumus edocti.

¶ De omnibus Sanctis.

ENARRATIO I.

Mementote quomodo salui facti sunt patres nostri, & clamemus in celum, & miserebitur nostri. 1. Macha. 4. In summa verborum duo innuuntur. Primo, inuitamur ad sanctorum comemorationem, ibi: *Mementote*. Secundo, exhortamur ad eorum inuocationem, ibi: *clamemus in celum*. De primo dicit, *Mementote*. Aristot. dicit. Ea quæ sunt ad finem ordinata, esse debent fini proportionata. Spiritualiter, Sic nos finaliter formati & ordinati sumus ad beatitudinem. Augu. O quam nobilis creatura est anima, quæ ad æternam beatitudinem est creata. Nam inquit S. Thomas super 4. dist. 49. Beatitudo est ultimus finis, satians nostrum appetitum, qui in nullo fatiatur, nisi in fruitione diuina. Vnde Aug. Domine fecisti nos ad te, inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Nam ad hoc sumus ordinati ex duplici opere. scilicet creationis & redemptionis. Primo, ex opere creationis. De quo Magister in 2. dist. 1. Rationalis creatura est creata ut Deum intelligeret, intelligendo amaret, amando possideret, possidendo æternaliter frueretur, quæ fruitio causat beatitudinem. Secundo, ex opere redemptionis, nam post creationem eramus seclusi à beatitudine per inobedientiam, sed ad restaurandam salutem nostram venit filius Dei, & sanguine suo nos redemit. Luc. 19. Venit filius hominis querere & saluum facere, quod perierat. Et Luc. 9. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Ideo debemus proportionari huic fini, scilicet saluationis per exercitium virtuosorum operum. Propter quod Christus docuit octo virtutes, quæ ad beatitudinem disponunt. Quia dicit S. Thomas super 4. Beatitudo est duplex, scilicet dispositiua & fruitiua. Fruitiua est visio diuina. Aug. Visio diuina est tota merces. Sed beatitudo dispositiua consistit in virtutibus quæ disponunt ad beatitudinem. Vnde Psal. Ibi de virtute in virtutem, & videbitur Deus deorum in Sion, id est, in speculatione

culacione diuina. Idcirco dicit: *Mementote quomodo, &c.* ¶ Pro quo sciendum quod sancti meruerunt beatitudinem, quemadmodum homo peruenit temporaliter ad hereditatem. De qua Psal. Hereditate possidebunt sanctorum Dei. Nam ad possessionem temporalis hereditatis homines perueniunt multipliciter. Primo, per commutationem, secundo, per mitem subiectionem, tertio, per iurisdictionem, quarto, per assiduum operationem, quinto, per emptionem, sexto, per matrimonialem contractionem, septimo, per cognitionem, octauo, per fortem debellacionem. Primo, peruenit homo ad hereditatis possessionem per commutationem. Et sic aliqui commutauerunt bonum temporale pro celesti, sicut hi qui omnia dereliquerunt, ut Apostoli, qui voluntariam paupertatem duxerunt pro Christo, de quibus hodie fit mentio in Euangelio: *Beati pauperes spiritu*. Dicit notanter spiritu, quia non omnes pauperes sunt beati. De quo Ambrosius. Non omnis paupertas sancta, nec omnes diuitiæ criminosa: quia diuites possunt saluari, si sunt humiles & iusti, diuitiis bene vtentes. Primo, si sunt humiles. Augustinus. Pauperes spiritu sunt, non habentes instantem spiritum: Psal. Humiles spiritu saluabit. Secundo, si sunt iusti & virtuosus, quia habetur in cano. dist. 30. Hæc scripsimus, Diuites cum iustitia & bonis operibus non abiiciamus. Ecclesiast. 31. Beatus diues, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Sic etiam non omnis pauper est sanctus. Ber. Non paupertatis virtus probatur, sed paupertatis amor. Sunt enim aliqui pauperes impatientes & inuidi, ut mendici ante Ecclesiam rixantes, nullam missam vel predicationem audientes, & aliquando paupertati maledicentes. De talibus Eccl. 31. Est nequissima paupertas in ore impij, nam tales inuiti sunt pauperes. Ideo Aug. Nemo inuitus benefacit, & habetur in cano. de poen. dist. 7. nullus. Non necessitate, sed arbitrij libertate respicit Deus. Nam tales qui voluntarie omnia relinquunt propter Deum, beatificantur. De quibus Ber. super Psal. Qui habitat: Felix paupertas voluntarie omnia relinquendum, & te dominum Iesum sequentium, ut Apostoli fecerunt, in quorum persona Petrus dixit, Matt. 19. Ecce nos reliquimus omnia, quid erit nobis? respondit: Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Idcirco subiungit eorum premium, dicens: *Talium est enim regnum celorum*. O quam bona commutatio: pro defec-

Qui recipiunt regnū, pro terrestri cœleste, pro cōtemptu sedē iudicij, cū dicat: Sedebitis super sedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Israel. Secūdo, acquiritur hareditas per mitē subiectionē, vt qui mitē & humiliter se subiciunt seruitio & alieno iugo. Et sic patriarchæ & prophetæ, qui mansueti seruiertur domino Deo, vt Moses Num. 16. mitissimus in populo apparuit. Sic & Dauid mitē subiecit se Dei seruitio, dicēs: O domine quia ego seruus tuus sum, & filius ancillæ tuæ. Propter quod placuit Deo, quia dicitur Eccl. 1. Beneplacitū est domino fides & mansuetudo. Nā eius mititas in multis apparet locis. Nā vt habetur 1. Reg. 26. Cū tempore quodā nocturno inuenisset Saul inimicū suū in tētorio suo dormientē cū cōplicitibus suis, recepto cypho & lancea descendit de monte, & veniens in vallē clamauit sursum, O quō custoditis dominū vestrū? vbi est lancea eius & cyphus? Saul euigilans cum sociis, ait: Es tu fili mi Dauid? Respōdit, sum. At ille, Verē iustior me es, anima mei in manu tua erat, & pepercisti. Item habetur 2. Reg. 16. Semei male dixit Dauid, quod voluit vindicare Abisai, & Dauid noluit cōsentire, sed dixit: Dimittite vt maledicat mihi, quia dñs retribuet mihi benedictionē p̄ maledictionē. Propter quod scribitur in Psal. Memento dñe Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Ideo de eis fit mentio in euang. *Beati mites.* Dicit Hiero. Mititas est animi dulcedo, quā nulla vincit amaritudo. Hanc docuit Christus Matt. 11. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Idcirco subiungit præmiū eorum cū dicitur: *Ipsi possidebunt terrā.* Dicit enim Psal. 35. Mansueti hareditabunt terrā. Iterum, Credo videre bona dñi in terra viuentium. Ideo Eccl. 10. Fili in mansuetudine serua animā tuam. Subdit rationē: Sedes ducum superborū conuertit, & fecit mites sedere pro eis. Tertiō, acquiritur hareditas per iurisdictionē, quia facit conquestionē in iudicio. Et sunt pœnitentes, domino conquerentes excessus & delicta, & seipsos iudicantes, vt docet Aug. O homo ascēde tribunal mentis tuæ, sit ratio iudex, conscientia testis, timor carnifex. De hoc iudicio habetur Isa. 43. Narra si quid habes vt iustificeris, quia scribit Apost. 1. Cor. 1. Si nosmetipsos diiudicarem, non vtique iudicaremur. Augu. Non punit Deus bis in idipsum, quod in præsentī punitum est, nō punitur in futuro. Sic, quod homo potest dicere illud Psal. Feci iudicium & iustitiā, non tradas me calūniantibus me.

Talis

Talis est questor peccatorū suorum in iudicio veræ pœnitentiæ fuit Manasses, qui ait, 2. Paral. vlt. Peccauit super numerū arenæ maris, non sum dignus videre altitudinē cœli præ multitudinē iniquitatis meæ. Talis fuit filius prodigus Luc. 15. qui dixit, Pater peccaui in cœlū & coram te, nō sum dignus vocari filius tuus. Pater igitur misericordia motus suscepit eū. Horū hodie fit mentio in Euāgelio, *Beati qui lugent, s. pro peccatis, quoniam ipsi consolabuntur, s. per remissionē.* De quo Ier. 31. In fletu veniēt ad me, & in misericordia deducā eos. Et sic meruit beatitudinem B. Magdalena. Luc. 7. quæ fleuit & rigauit lachrymis pedes domini, cui dictū est, Dimissa sunt peccata tua. vade in pace. Aug. Qui lachrymis miserū se facietur, illi Deus miseretur. De quo Chrysol. Ne mo flens ad Deum accessit, qui non impetrauit quod postulat. Quartō, acquiritur hareditas per assiduā operationē, vt illi qui laborant die ac nocte. Et sic operatores iustitiæ qui non sunt contenti in dolore peccatorū, sed feruenter operantur bona & iusta, iuxta illud Eccle. 9. Quodcunque potest manus tua operari, instāter fac. Et id quod nō possunt perficere, ipsi tamē affectāt. Quorū hodie in Euāgelio fit mentio. *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiā.* Gl. Esuries iustitiæ est vehemēs desideriu summi boni & operandi iustitiā. Et capitur hīc pro rectitudine vitæ. Hier. Non sufficit velle iustitiā, nisi & patiamur famē iustitiæ, & nunquā nos iustos putemus: Lucæ 17. Cū feceritis omnia quæ præcepta sunt, &c. quia secundū Aug. Iustitia est generalis virtus, quæ in se cōprehendit omnes virtutes: ergo nullus eam poterit ad plenū perficere, quia dicitur 1. Cor. 4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc nō iustificatus sum. Quia dicitur Isa. 64. Omnes iustitię nostrę quasi paonus mulieris mēstruatæ, qui est mūdus in parte vna, immūdus verò ex parte reliqua. Et sic nos in operibus iustitiæ, propter quod nō posuit iustitiā in operatione, sed affectione & desiderio, Prou. 11. Desideriu iustorū omne bonū est. Nā dicit Aug. Non quid sis, sed quid esse desideras, Deus attendit. Quintō, acquiritur per emptionē, s. pro pecunia. Aug. Domine venale habes, quid? regnum cœlorum. quantum valet? respondet in persona domini, quantum habes. Nam Zachæus dedit dimidium bonorum suorum. Luc. 19. Vidua pauperula dedit duo minuta, dominus Iesus collaudauit eam, quia abundantius omnibus dedisset. Ideo Tob. 4. Si multū tibi fuerit,

Pars Actiual.

K k k

abundanter tribue, si parū, illud impartiri stude, quia dicitur Mat. 10. Si quis dederit calicē aquæ frigidæ, non perdet mercedē suam. Horū hodie in Euangelio fit mentio: *Beati misericordes*. O quā laudabiles mercatores sunt tales, de quibus Aug. Laudas mercatorem qui vendit plumbum & emit aurū, magis lauda eum qui erogat pecuniā & accipiet regnū. Ideo Petrus Rauen. Da pauperi, vt det tibi: Da terrā, accipe cœlum, da partē, accipere totū. Greg. Si non habes pauperē redditorē, tamen habes Deum fideiussorē, qui largiter retribuet. De quo Psal. Beatus qui intelligit super egenum & pauperē. Chrysof. super Mat. Nō accepisti diuitias vt in lasciuia cōsumas, sed vt in eleemosynis expēdas. Sexto, acquiritur hæreditas per matrimonialē contractionem, quia bona mariti recipit mulier, vel econuerso, quia sicut sunt vna caro, sic debet esse mutua possessio. Spiritualiter: Sic virgines iure matrimonij recipiunt cœlestē hæreditatē, quia se desponsauerunt Deo. 2. Cor. 11. Despōdi vos vni viro virginē castā: ita q̄ hodie possunt dicere illud Apoc. 9. Gaudeamus & exultemus, quia venerunt nuptiæ agni. Horū hodie in Euangelio fit mentio: *Beati mundo corde*. Nō mundo corpore: non pulchrā carnem, sed mentem respicit Deus Subdit. *Quoniam ipsi Deum videbunt*. Leo papa, Qui Deum videre desiderat, necesse est vt oculos cordis ab omni squalore tergat. Nam secundū Chry. Quāto quis mundior existit, tantō clarius Deū videbit. Psal. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Resp. Innocens manibus & mundo corde: quia dicitur Leui. 11. Nolite animas vestras contaminare, immundum nolite tangere, sed facite secundum illud Iac. 1. Abiicientes omnē malitiā. Ratio, Apoc. 21. Nil coinquinatū intrabit. Ideo Leui. 11. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum: propter quod dicit Ber. Si vis esse beatus, sis immaculatus. Septimō, acquiritur hæreditas per cognitionē, sicut possessio tēporalis datur filiis tanquam proximis, & sic pacifici sunt proximi Dei, quia filij Dei, de quibus hodie fit mētio in Euang. *Beati pacifici*. Hiero. Pacifici dicuntur illi, qui primo pacē habent in seipsis, deinde inter fratres dissidentes pacem faciunt, quæ quidem pax requiritur ad beatitudinē. Heb. 12. Pacē sequimini, sine qua nemo Deum videbit. Rom. 12. Quantum in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Nam tales percipiunt hæreditatem paternā, 2. Cor. 13. Habete pacē, & Deus pacis erit vobiscum.

biscum. & Iob 22. Habeto pacem, & habebis fructus optimos. Et subdit: *Quoniam filij Dei vocabuntur*, scilicet, propter similitudinem, quia Deus secundum Gregoriū est dator pacis & amator. Sed diceres, Tamen misericordes dicuntur filij dei, iuxta illud Ecclesiast. 4. Pupillo estote misericordes, & eritis velut altissimi filij. Et Lucæ 6. Estote misericordes. Resp. Misericordia nos assimilat deo quō ad exteriora opera in exhibitione bonitatis, sed pax quō ad interiora in dulcedine charitatis, sine qua filij dei non dicuntur. De quo Greg. Sicut filij dei sunt qui pacē diligunt, sic filij diaboli qui discordiam quærunt. Octauō, acquiritur hæreditas per fortem debellatōnē, vt cum quis vincit inimicum debellando, & acquirit hæreditatē gladio. De quo Mat. 11. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, vt sunt fortiter pugnantes contra diabolū, carnē, & mūdum, vt docet Ecclesiā, Estote fortes in bello, & pugnate cū antiquo serpente, & accipietis regnum aeternū, quia 2. Tim. 2. dicitur, Nemo coronabitur nisi qui legitimē certauerit. Isidorus, Quis sanctorū sine certamine coronatus est? Iudith 8. Omnes qui placuerūt tibi, per varias tribulationes transierunt. Horū hodie fit mentio in Euangel. *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*, non propter culpam, sed amore iustitiæ, nō rigore vt latrones. 1. Pet. 4. Nemo vestrū patiat̄ur quasi fur vel homicida, &c. Chryf. Si quis persecutus te fuerit nō propter causam dei, sed propter tēporalia bona, ille reus est, tu verō beatus nō es. Ideo debet esse ppter deū. Subdit, *eorū est regnum cœlorū*, 2. ad Tim. 2. Si sustinebim⁹ & cōregnabimus. Talib⁹ dicitur Luc. 22. Vos estis qui permāstis mecū in tērationibus meis, dispono vobis sicut pater mihi disposuit regnū. Cū igitur militia est vita hominis super terrā, Iob. 7. pugnemus viriliter vt coronemur feliciter, quia dicit Greg. Sine certamine non habetur palma victoriæ, idcirco *mementote*, q̄ Dixi, secundō hortamur ad eorū inuocationē, *ibi clamemus in cœlū*. Item nota, clamare debemus hodie ad deū. Primō, pro gratia, quia sine gratia nemo saluatur. Bernardus, Sine gratia nec infantes nec ætate grādes, saluari possunt, Rom. 6. Gratia dei vita æterna. Bernardus, Non sunt talia merita propter quæ datur vita æterna, nisi ex dei gratia. Lucæ 19. Omni habenti dabitur. Glos. Habenti gratiam dabitur gloria. Modo deus pius est & benignus in collatione gratiæ. Augustinus, Deus quod

suū est semper inspirat, si est qui recipiat. Aug. de sex quæ-
 stionibus, Nulli vnquam defuit qui dignus fuit. propter
 quod hortatur Heb. 4. Adeamus cum fiducia ad thronum
 gratiæ. Psal. Gratiam & gloriam dabit dominus. Secundò,
 debemus clamare in cœlum sanctos inuocâdo pro assisten-
 tia. Dicit enim Maximus in sermone de omnibus sanctis,
 Eorū merita sunt nostra suffragia, eorū cruciatus sunt nos-
 tri profectus. Nam secundū Bern. in sermone de omnibus
 sanctis, Si potentes fuerunt in terris, potentiores sunt ho-
 die in cœlis. quia patria misericordiā non minuit, sed aug-
 mentat. Sed diceret, Quomodo autē cognoscunt nostra de-
 sideria, cum dicatur 3. Reg. 8. Tu solus nosti corda hominū?
 Respōdet S. Thomas in 4. cognoscunt cognitione martiri-
 na omnia in Deo, nō autē cognitione vespertina in seip-
 sis. Greg. Quid est quod non videt, qui videntē omnia videt?
 Bern. Ibi magistrū semel vidisse est omnia didicisse, & requi-
 sita ad perfectionē salutis. Non autē omnia simpliciter si-
 cut Deus cognoscit, quia hoc est impossibile. Tertiò, debe-
 mus clamare in cœlum, Deum collaudando in sanctorum
 gloria, quia dicit Gulielmus cancellarius Parisiensis: Qui
 sanctis honorem tribuit, specialiter illū honorat qui eos
 sanctificauit, quia honor ministrorū est veneratio domi-
 nū. In figura illius Helisæus se dixit fuisse presentem quan-
 do Naaman Syrus descendit de curru faciens reuerentiam
 Giezi seruo suo indigno. Idcirco hortatur Psal. Laudate do-
 minū in sanctis eius. Reuera lætanter debemus hodie do-
 minū laudare in sanctis eius. Primò, propter multitudinē,
 nā si laudamus dominū in meritis vnus sancti, vt Domini
 ei, Nicolai, & sic de aliis, multò magis in meritis omnium
 sanctorū, Mariæ virginis, omnium apostolorū, martyrorū, con-
 fessorum, virginū. De quibus Iob. 25. Nunquid est numerus
 militū eius? Apoc. 7. Vidi turbam magnam quā dinumerare
 nemo poterat. Secundò, propter augmentationem, quia de
 die in diem, de anno in annū augmentatur numerus, vt li-
 berati de purgatorio, vel qui euolant ab hoc seculo, vt in-
 nocētes. De quib⁹ Apoc. 14. Sine macula sunt ante thronū
 Dei. Tertiò, propter spei saluationē vt habemus spē saluan-
 di. Ber. Quid est quod non solū difficile, sed etiam impos-
 sibile videtur, cum homines fuerunt sicut nos? Psal. Spe-
 rate in eo omnis congregatio populi. Idem: Non deserit
 Deus sperātes in se. Eccl. 2. Quis sperauit in domino & est
 relictus

relictus? Roman. 5. Spes non confundit. Roma. 8. Spe enim
 salui facti sumus. Psal. Saluos facit sperātes in se. Quartò,
 propter fidei corroboracionem. Nam festiuitas eorū cele-
 bratur, quia sic fides nostra confirmatur. Maximus in ser-
 mone de omnibus sanctis. Nunquā vitam eorum ita con-
 stanter expendissent. si non meliorem sensissent. Ideo non
 timeamus nimium. Aug. Quid timebo membrorū dāna, cum
 securitatem capio de numero capillorum? Mat. 10. Omnes
 capilli capitis vestri numerati sunt, & vnus non peribit de
 istis. Psal. Custodit dominus omnia ossa eorū. Quintò, pro-
 pter imitationem. Chrysof. super Mathæum: Quæ iustitia
 est sanctos colere & sanctitatem spernere? Sine causa iu-
 stos colit, qui iustitiam spernit. Maximus: Si quem delectat
 alicuius sancti præmium & meritū, debet delectare pariter
 & obsequium. de quo thema, vbi supra.

¶ De sancto Martino.

ENARRATIO I.

Beatiferus, quos cum venerit dominus, inuenit vigilantes. Luc. 12.
 In summa Euangelij duo inuuntur. Primò, hortatur
 nos ad carnis munditiā, ibi: *Sint lumbi vestri*. Secundò, docet
 bonorum operum vigilantiam, ibi: *Beati serui*. De primo di-
 cit: *Sint lumbi vestri prae cincti*. Duplices sunt lumbi, scilicet
 & corporis. Hic loquitur de lumbis mentis, qui sunt intelle-
 ctus & affectus: ex quibus cogitationes & desideria quasi
 quædam soboles generantur. De quibus Psal. 38. Lūbi mei
 impleti sunt illusionibus, id est, malis desideriis & cogita-
 tionibus, quibus diabolus illudit animas. Nam qui se præ-
 cingit, vestem eleuat: sic nos à terrenis & carnalibus concu-
 piscentiis affectum debemus leuare ad Deū. Ephes. 6. Sate
 succincti lumbis vestris, id est, eleuatis affectionibus à car-
 nalibus desideriis. Grego. in Homil. Lumbos præcingimus
 cum carnis luxuriam per cōtinentiam coartamus. Horum
 lumborum cinctoria sunt duo. Primum est assidua medita-
 tio legis diuinæ. De quo Hieron. de consec. dist. 5. Nunquā,
 vbi dicitur: Ama scientias scripturarum, & carnis vitia non
 amabis. Eccl. 12. Frequens meditatio est carnis afflictio.
 Secundum est disciplina iustitiæ. Isa. 11. Erit iustitia cingu-
 lum lumborum eius, id est, disciplina iustificans, vt fomes
 concupiscentiæ reprimatur in carne. Sic fecit Apostolus 1.
 Corint. 9. Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.
 Eccl. 11. Malitia vnus horæ facit obliuionem luxuriæ ma-
 gnæ. Greg. vulnus corporis sanat vulnus mētis. Ideo lumbi

corporis sunt præcingendi cingulo castitatis, sed sibi mentis meditatione diuinæ legis. Quia habetur in cano. 40. distinct. Hinc etenim: Si luxuria in cogitatione non reprimatur, in actione dominatur. ¶ Item quadruplices sunt personæ quæ se præcingunt. Primò, præcingunt se operari. Sic nos vocati sumus ad operandum. Iob 5. Nascitur homo ad laborem, &c. Psal. 103. exhibit homo ad opus suum vsque ad vesperam, id est, ad mortem, quia tunc Matt. 20. dicitur: Voca operarios, & redde illis mercedem, non otiosis. Ideo Eccle. 9. Quodcunq; potest manus tua operari instanter fac. Sed luxuria impedit operationem boni. De quo Greg. Luxuria si mentem occupauerit, vix bona cogitare permittit. De quo Osee 4. Fornicatio & vinum & ebrietares auferunt cor. Ideo Apost. 1. Cor. 6. Fugite fornicationem. Greg. 3. Moral. luxuria hebetat sensum, confundit intellectum, maculat voluntatem, enervat memoriam. Secundò, præcingunt se pugnaturi, sic & nos in hac vita sumus in cõtinua pugna. De quo Iob 7. Militia est vita hominis super terram. Et Ber. Vndiq; bella, vndiq; tela volant, vndiq; tentamenta. Ideo Apost. proponit nobis arma, per quæ possumus resistere. 2. Cor. 10. Arma militiæ nostræ nõ sunt carnalia, sed spiritualia. Figuratur 1. Reg. 18. Dauid Goliath vicit, non in armis, sed in funda & quinq; lapidibus, quos recepit in peram pastorem. Sic nos in funda, id est, oratione, & quinq; lapidibus, id est, quinq; vulneribus Christi vincere debemus hostem nostrum. De quo Isid. Oratio præualet omnibus malis. Tertio, præcingunt se ituri. Sic nec secundum Greg. sumus in via, qua ad patriam pergimus, quia non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram quam querimus, ad quam quotidie appropinquamus per mortem. Sed concupiscentia carnalis impedit nos in via salutis. De quo 1. Cor. 15. Caro & sanguis regnum Dei possidere nõ possunt. Ideo Gal 5. Spiritu ambulate, & carnis desideria non perficietis. Rom. 8. Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Aug. O quam praua concubitus hora, per quam perditur vita aterna! Hugo in lib. de sacramentis: Conari debemus quantum possumus, vt carnem spiritui subdamus. Quarto, præcingunt se ministraturi. Sic nos ad ministerium dei formati sumus. De quo Isaia 49. Formas me ex utero seruum sibi. Et 1. Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi. Ergo debemus esse mudi corpore & anima, quia dicitur

Psal.

Psal. 100. Ambulas in via immaculata, hic mihi ministrabit. Sed luxuria polluit mentem. De quo Isid. in cano. 32. q. 7. c. Non solium: Luxuria inter omnia alia peccata maximè templum Dei polluit. Vnde Apost. 1. Cor. 6. Omne peccatum extra corpus est, qui autè fornicantur, in corpus suum peccant. Ideo Hugo de sacramentis: Toris conatibus insistere debemus vt corpus spiritui subdamus. Rom. 8. Qui secundum carnem sunt, Deo placere nequeunt. Et Aug. de ciuitate Dei: Luxuria est Dei & omnium virtutum inimica. ¶ Dixi, secundò docet bonorum operum vigilantiam, dicens: *Et lucernæ ardentes in manibus vestris.* Greg. Lucernas in manibus tenemus, quando per bona opera proximis exemplum lucis præbamus. Marth. 5. Luceat lux vestra coram hominibus. Duo iubemur, scilicet, lucere & ardere: lucere per conuersationis splendorem, ardere per dilectionis amorem. Dicit namq; Greg. Lucere tantum vnum est, ardere parum est. Nota, dicit lucernæ in plurali. Plures enim lucernæ in manibus portari debent, & sunt tres. Prima est lucerna puræ intentionis, quæ tunc in manibus portatur, cum bono operi recta intentio iungitur. Mat. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus, id est, totius mentis intentio, quæ est oculus operationis. Greg. Qui rectam intentionem in opere non habet, totum opus amittit. Secunda lucerna est verbû prædicationis diuinæ. Psal. 118. Lucerna verbum tuum pedibus meis. Illa in manibus tenetur, quâdo verbû Dei opere adimpletur. Tertia lucerna est honestæ cõuersationis. Luc. 11. Nemo accendit lucernam & in abscondito ponit eam neq; sub modio, sed super candelabrum. Dicit namq; Greg. Qui in occulto bene viuit carbo est, qui autè in publico lucerna est. Ideo Apost. Philip. 2. Sitis sine reprehensione in medio nationis prauæ, &c. Item non sufficit habere duntaxat carnis munditiam & bonorû operum vigilantiam, sed cum hoc requiritur vt habeamus omnium illorum perseuerantiam. De quo subdit in textu: *Et vos hominibus similes expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis.* Nuptiæ sunt æterna gaudia ad quæ dominus iuit in die ascensionis, & reuertetur ad iudicandum. De quo Prou. 7. Abiit viam longinquam, saccum pecunia tulit secum, in die plenæ lunæ reuersurus, scilicet quâdo Ecclesia erit plena numero saluandorû. hoc verum est de generali iudicio: sed de speciali tunc reuertetur in die mortis. De quo Exod. 19. Veniam in caligine nubis

K k k 4

ad te, in qua obscurantur oculi & frigescent membra. *Sed beati serui, quos cum venerit dominus ex pulsauerit, inueniunt vigilantes, & confestim aperiet ei.* Greg. Ille vigilat, qui ad aspectum veri luminis oculis interioribus per exercitiū bonorum operum apertos tenet. Nam cum venerit ad iudiciū particulare per mortem, tunc pulsabit per ægritudines & molestias, ut sciamus mortem vicinā, sed beatus seruus, quem inuenit vigilantem tunc in bonis operibus. De quo Prou. 8. Beatus homo qui audit me & vigilat ad fores meas quotidie. Et meritiò quotidie, quia secundum Ber. Nihil certius morte, nihil incertius hora mortis. Amos 4. Paratus esto in occursum domino Deo tuo. Aug. Latet dies ultimus, ut obseruetur omnes dies. Ideo P sal. 36. Expecta dominum & custodias eius. Sic fecit Beatus Martinus ut de eo legitur illud Eccl. 39. Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Deum, qui fecit illum. Secundò, reuertetur ad iudiciū vniuersale. Act. 1. Sic veniet quemadmodū vidistis eum ascendētem. Sed hanc reuersionem debemus patienter expectare. Iac. 5. Patiētes estote vos & confirmate corda vestra, quoniā aduērus domini appropinquabit. *Item patienter debemus expectare Deū reuertentem ad iudiciū propter tria.* Primò, propter hostium vindicationem. Iudith 8. Expectemus humiles cōsolationē eius. Nam exquiret sanguinem nostrum de manu inimicorum nostrorum, & implebitur illud P sal. 36. Cum perierit peccator videbis. Prou. 20. Ne dicas, reddā malum pro malo, expecta dominum, & liberabit te. Secundò propter corporis reformationem. Philip. 3. Saluatorem expectamus dominum Iesum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Thre. 3. Bonum est præstolari dominum cum silentio, i. patientia. r. Io. 3. Qui cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eū sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se sicut & ille sanctus est. Tertiò, propter nostrā remunerationem. De quo P sal. 36. Expecta dominum & exaltabit te, ut hereditate capias terram, &c. Scribitur enim Iacob. 5. Agricola patienter expectat fructum temporaneum & ferotinum, multò magis nos. Sed cum venerit, tūc pulsabit per angelos clangentibus tubis: Surgite mortui, venite ad iudicium. Ad hunc pulsus omnes confestim apparebimus, mare dabit mortuos, terra corpora, infernus animas, ubi omnes apparebimus. De quo secundæ Cor. 5. Omnes stabimus

mus ante tribunal Christi. & Athanasius, ad cuius aduentū omnes homines resurgent. *Sed beati serui, quos inueniunt dominus regulariter: Amen dico vobis, præcurret se.* Simō de Cassia: Sicut boni erunt præcincti ad actionem bonorum, ita Christus paratus erit ad retributionē præmiorū. *Et facies eos, discumbere, i. in æterna beatitudine quiescere, quia hic nō habuerūt requiē in corpore, ergo ibi habebūt requiem in corpore & anima, quia amplius nō erit dolor neq; luctus, &c.* Apoc. 21. *Et trāsibens ministrabit eis.* Simon de Cassia: Non passibus pedū nec locorum, sed claritatem speculationis diuinitatis singulis statibus dabit sicut meruerunt. *Et si in secunda vigilia venerit, i. in adolescentia: & si in tertia, id est, in senectute, & ita inueniunt, beati sunt serui illi.* Cyrillus, Si quis primam & secundam vigiliam neglexerit, poterit in tertia vigilare. Greg. Prima vigilia est custodia pueritiæ, maximè cum incipit vsus rationis in pueris. Secunda vigilia est custodia iuuentutis. Tertia status virilis. Quarta senectutis, quia in quolibet statu alii qui moriuntur, ideo in quolibet statu fideles debent esse parati per iustitiā ad recipiēdum mortem, eò quòd dicit Sen. Nemo venientem mortē hilaris accipit, nisi qui se ad illam preparauit. Et ad hoc incitat nos per exemplum in textu dicens: *Hoc autem scitate, quoniam si sciret paterfamilias quā hora suū veniret, vigilaret reliquæ & non sineret perfodi domum suam.*

De sancta Catharina virgine & martyre. ENARRATIO I.
Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro. Matth. 13. Per regnum cælorum intelligitur beata Catharina, in qua Deus regnavit per gratiam, iuxta illud Luc. 17. Regnum Dei intra vos est. In hoc est similis thesauro abscondito. Nota triplex est thesaurus. Primus virginalis munditiæ. Secundus diuinæ gratiæ. Tertius gloriæ cælestis patriæ, quos omnes acquisiuit B. Catharina. Primus thesaurus est virginalis munditiæ, de quo Prou. 20. Thesaurus desiderabilis in habitaculo iusti, scilicet thesaurus castitatis. Et merito dicitur pretiosus thesaurus, quia scribitur Eccl. 2. 6. Omnis ponderatio non est condigna continentis animæ. Nam status virginalis respectu vidualis & coniugalis habet se sicut lux solis, & lux luna, & lux stellarum, & sicut aurum, argentum, & plumbum. Vnde Aug. de bono coniugali dicit: Sicut bonum erat quòd Martha satagebat circa frequens ministerium: & melius erat quòd Maria Magdalena sedebat circa pedes Iesu audiēs verbum illius: ita & bonū

Suffannæ in castitate cōiugali laudamus: sed bonum viduæ
 Annæ magis. attamen bonū Mariæ virginis antepōnimus:
 cuius pedissequa in virginali castitate fuit B. Catharina.
 Ideo Damaf. lib. 4. collaudat hunc pretiosum thesaurū vir-
 ginalis castitatis, dicens, Quāto angelus homini est super-
 ior, tantō virginitas nuptiis est honorabilior, quia virgina-
 lis castitas est angelica vita. De qua Chryf. super Mat. Omnes
 virtutes spirituales sunt res angelicæ, præcipuè tamen
 castitas: per hanc singulariter homines angelis simulantur.
 De quo & Aug. Qui non nubunt neq; vxores ducunt, sicut
 angeli Dei in terris sunt, imò & angelos transcendunt. De
 quo Ambr. in lib. de viduis, Maior est victoria virginum,
 quàm angelorū. Angeli enim sine carne viuunt. Virgines in
 carne triumphant. Ideo Hier. in sermone de assum. In carne
 præter carnem viuere, nō est terrena vita, sed cœlestis. Vnde
 in carne angelicam gloriā acquirere maioris meriti est
 quàm habere. Esse angelum felicitatis est, esse verò virginē
 virtutis est. Et hoc virgines obtinent ex gratia, quod ange-
 li habent ex natura: vtrunq; tamen esse virginem & ange-
 lum, diuini muneris est officium & non humani. De quo
 Amb. Supergreditur virginitas conditionē humanæ natu-
 ræ, ecce quā preiosus thesaurus. Secūdo pretiositas eius
 notatur in hoc quia Deus singulariter in eis delectatur, licet
 scriptū sit Prou. 8. Delitiæ meæ esse cū filiis hominū. Si-
 gnāter virgines sunt Dei refectio. Can. 10. Qui pascitur in-
 ter lilia, i. virginalia corda. de quo Aug. O quæ dulces sunt fru-
 ctus charitatis & castitatis, in eis reficitur dominus maiesta-
 tis. Tertiō, pretiositas eius pbatur ex hoc, quia specialiter à
 Deo diligitur. Prou. 22. Qui diligit cordis munditiā, habe-
 bit regem amicū. vt patet de S. Io. euāgelista, de quo Beda
 in Hom. Quæ prerogatiua castitatis ampliori dilectione fe-
 cerat dignū. Et idē super Luc. Sicut Christus in summa pa-
 ce natus est, vt se pacē diligere ostēderet, ira de virgine na-
 tus est, vt se virginitatē diligere mōstraret. Chry. plus Chri-
 stus ceteris amat virgines, qā spōre tribuit quod eis nō est
 imperatū, quia virginitas ita pretiosa est, vt suaderi possit,
 imperari nō possit, nā magis est voti quàm præcepti. Qua-
 propter dicit Apost. 1. Cor. 7. De virginibus præceptū domi-
 ni non habeo, sed consilium do. Quartō, eius pretiositas
 probatur ex hoc, quia specialis aureola eis datur propter
 singulare certamen. Sap. 4. O quā pulchra est casta gene-
 ratio

ratio cum charitate, in perpetuū coronata triumphas. Ideo
 Hierony. dixit: In omni sexu & gradu virginalis pudicitia
 obtinet principatū. Notanter dicit sexu & gradu. Duo sunt
 sexus, masculinus & fœmininus. In masculino tenet princi-
 patū. Christus, in fœminino virgo Maria. Item in omni gra-
 du. In prophetis, Ioannes Baptista. In prædicatoribus noui
 testamenti, Paulus, qui est virgo. Vnde præponitur Petro in
 sigillo Papæ, & depingitur ad dexterā, & petrus ad sinistrā.
 In euangelistis, Ioannes, qui est virgo. In martyribus, Ste-
 phanus protomartyr. In cōfessoribus, beatus Nicolaus. Er-
 go virginitas est pretiosus thesaurus honorabilis coram
 Deo, hominibus, & angelis. Vnde Cypria. in lib. de virgin.
 Virginitas est soror angelorum, victoria libidinum, regina
 virtutum, possessio omnium bonorū, quæ tener in cœlo au-
 reolam, & in terra principatū. Hunc pretiosum thesaurum
 inuenit beata Catharina in agro corporis & mentis, quem
 thesaurum abscondit furibus, i. diabolo & mundo. Reuera
 hic thesaurus abscondendus est per tria. Primō, per sensuum
 cohibitionem. De quo Hugo: Si virgo es, custodi quod habes
 diligenter. Nam iste thesaurus virginalis continetur in
 vase fragili. De quo 2. Corinth. 4. Habemus thesaurum in
 vasis fictilibus, non ferreis, æreis, sed terrenis, vt homo sit
 magis sollicitus pro cōseruatione virginitatis. De quo Au-
 gustin. de vita Christ. Quò sublimior est gloria, cō maior
 debet esse cura in custodia. Et subdit: Virgo casta nihil de-
 beret habere toruum in oculis, nihil procax in verbis, nihil
 in actu verecundum, non incessus solutior, non vox petu-
 lantior: vt ipsa corporis species simulachrum sit mentis &
 figura probitatis. De quo Ambr. de viduitate dicit: Custodi
 ergo vias tuas, vt non delinquas in lingua tua. Hieron. Sic
 sermo virginis rarus & pudicus. Nam virgo quæ querit
 Christū, non debet esse vulgaris in foro, non in plateis, non
 in voce garrula, non gressu publica, non oculis vaga, quia
 dicit Aug. Impudicus oculus impudicæ mentis est nuntius.
 Secundo, iste thesaurus est abscondendus per carnis casti-
 gationem. iuxta illud, 1. Cor. 9. Castigo corpus meum, & in
 seruitutem redigo. Nam hic ager corporis, in quo latet vir-
 ginitas, non debet nimis humidè teneri, quia dicit Bern. In
 delitiis periclitatur castitas. de quo Iere. 5. Saturavi eos, &
 merchati sunt. Ergo ad cōseruationē huius thesauri requi-
 ritur potus & cibi moderamen, quia dicit Hier. Vēter vino
 æstuans

æstuans citò spumat in libidinē, quia vinū est castitatis venenū. Tertio, hic thesaurus debet abscondi per humilitationem. De quo Aug. Non solum prædicanda est virginitas, vt seruetur, sed etiā ne infletur, eò quòd dicit Bern. Virginitas Mariæ nō placuisset Deo sine humilitate. Quapropter dicit Aug. Audeo dicere superbis vile esse cadere, vt in eo in quo extolluntur, humiliantur, quia plus expedit virginem non esse, quàm de virginitate insolescere & gloriari, quia secundum Aug. Melius est humile cōiugium, quàm superba virginitas. Ergo meritò iste thesaurus est abscondendus à vêtō vanæ gloriæ, quemadmodū fecit beata Catharina, quæ vendidit omnia quæ habuit, quia regnū dereliquit, corpus pœnis exposuit ne illum thesaurum perderet. Et meritò virginitas cōparatur thesauro, quia thesaurus fit de rebus raris & pretiosis, quia omne pretiosum est rarum, & rarum est pretiosum. Ideo dicit Hieron. Omne quod rarum est, magis appetitur. Sic virginitas mētis & corporis vera est rara, & per consequens pretiosa, vt de ea possit dici illud Sap. 7. Diuitias nihil esse dixi in comparatione illius, nec cōparauit illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius est quasi arena exigua. De cuius pretiositate dicit Bern. Virginitas est lux animæ, lampas Ecclesiæ, secunda semita cœlestis patriæ. Secundus thesaurus est spiritus gratiæ. De quo Sap. 7. Infinitus est thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, facti sunt participes amicitiae Dei. Hic est thesaurus virtutū, qui facit hominem diuitem. De quo Greg. Ille veræ sunt diuitiæ, quæ nos diuites virtutibus faciunt. Iste thesaurus virtutū est pretiosus, qui à solo Deo cōferretur. Galat. 4. Qui tribuit vobis spiritū, operatur virtutes in vobis. Vbi Aug. Tale bonum est virtus, vt nullus operetur eam in nobis nisi Deus. In agro cordis inuenitur, & est abscondendus ab humana laude. Iuxta illud Matt. 6. Cū facis eleemosynā, noli tuba canere, &c. Nam vanè gloriosus est sicut stultus viator & seminator. Primò, sicut stultus viator, sicut dicit Greg. in Homil. Inuentus thesaurus absconditur vt seruetur. In præsentem enim vitam quasi in via nossumus quæ ad patriam pergimus, maligni autem spiritus iter nostrum obsederunt, quasi quidam latroneuli depreddari desiderant. Depreddari ergo desiderat, qui thesaurū publicè portat. Hoc autè dico non vt proximi opera nostra non videant, sed vt per hoc quod agimus laudem exterius nō queramus, opus sit

fit in publico, vt præbeamus proximis exēplum, sed intētio semper maneat in occulto, quia Deo soli placere possumus. Secundò, vanè gloriosus est sicut stultus seminator, qui semen in terrā proicit, sed ab humanis laudibus nō abscondit, & ideo ab auibus, i. dæmonib⁹ deuoratur, & à malignis spiritib⁹ cōculcatur. Iuxta illud, Luc. 8. Quod cecidit iuxta viam, conculcatum est, & volucres cœli comederunt illud. Ideo Matt. 6. Attendite, ne iustitiā vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Hunc thesaurū virtutum inuenit & emit B. Catharina, vendidit omnia quæ habuit. i. omnem alienum amorem. s. carnis & mundi, pulchritudinem & diuitias, vt possideret thesaurum virtutū, vt canit de ea Ecclesia: O mater nostra ter sancta, quaterque beata. i. sancta à tribus virtutibus theologicalibus, quater beata, i. à virtutibus quatuor cardinalibus. Tertius thesaurus est æternalis gloriæ. De quo Matt. 6. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, vbi nec ærugo nec tinea demolitur, nec fures furantur, nec effodiunt. Iste thesaurus debet queri per desiderium, & inueniri per dilectionem diuinam. Vnde dicit Ihd. Deus desiderio queritur, dilectione inuenitur. Iste thesaurus debet emi operibus misericordiæ, iuxta illud, Matth. 19. Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes, & da pauperib⁹, & habebis thesaurū in cœlis. De quo & Aug. Regnum cœlorum venale inuenitur, quod paupertate emittur. Hic thesaurus est pretiosus, propter quem omnia sunt vendenda & relinquenda, vt res tēporales, propinqui & parētes, vt fecit beata virgo & martyr Catharina. Vnde potuit dicere illud Jerem. 12. Reliqui domum meam, s. quò ad cōtemptum regni terreni, dimisi hæreditatem meam, quò ad contemptū coniugij, dedi dilectā animam meam in manus inimicorū, quò ad cōtemptum corporis & sensualitatis, vt haberet thesaurū cœlestis gloriæ. De quo Matt. 6. Vbi thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Ideo quò ad triplicem thesaurum, quem acquisiuit S. Catharina, ratione sui nominis tripliciter interpretatur. Primò, quò ad thesaurum virginialis munditiæ dicitur Catharina, quasi carens ruina omnis immunditiæ. Secundò, quò ad thesaurum spiritualis gratiæ dicitur Catharina, à Kathos, quod est vniuersum, quasi vniuersalis ruina omnium vitiorū, quia omnia vitia casum habebāt ab ea, & virtutes floruerunt in ea. Tertio, quò ad thesaurū cœlestis gloriæ dicitur Catharina, quasi clara regi-

na, nam multa sunt dona que sanctis suis dominus contulit. Singulariter his donis honorauit sanctam Catharinam generaliter. Nam ipsam in carcere visitauit per angelum, sicut beatorum Petrum: ipsam celesti cibo refecit in carcere, sicut Eliam: ipsam orantem pro his qui passionem eius deuote celebrauerint, exaudiuit, ut beatum Basilium & beatam Margareta, & voce de celo missa ad se eam inuitauit, ut S. Stephanum. Ipsa decollata lac pro sanguine fluxit, sicut beato Paulo. Etiam sepulchrum ipsius angeli laborauerunt, sicut B. Clementi. Ex eius ossibus oleum manauit, sic ex ossibus B. Nicolai. Et ideo B. Catharina dicitur ter sancta, quater beata. Nam hoc a domino promeruit, quando in hoc mundo vixit, sicut colligi potest ex historia ipsius passionis.

De vna Virgine.

ENARRATIO I.

Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam. Matt. 25. In summa Euangelij tria innuuntur. Primum, bonorum & malorum finalis discretio, ibi: *Simile est regnum celorum.* Secundum, singulorum vniuersalis resurrectione, ibi: *Tunc surrexerunt omnes virgines illae.* Tertium, malorum eternalis exclusio, ibi: *Amē dico vobis, nescio vos.* ¶ Dixi primum innuitur bonorum & malorum discretio. Interim enim dum sumus in hoc seculo, non possumus veraciter & certitudinaliter discerni quales sumus: in fine autem cuiuslibet apparebit. Et hoc declaratur per verba & exempla presentis Euangelij, vbi dicitur: *Simile est regnum celorum.* Greg. id est, militans Ecclesia, *decem virginibus*, id est, vniuersitati fidelium, qui propter integritatem fidei virgines vocantur. Et sic viri & mulieres virgines dicuntur. 2. Cor. 11. Respondi vos vni viro, scilicet, per fidem, virginem castam exhibere Christo. Aug. Per virginem castam intelligitur continentia a vitiis & voluptatibus, ad quam, scilicet, continentiam omnes fideles obligantur, qui omnes significantur per decem propter decem mandatorum Dei impletionem. Matth. 39. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Et dicit Chrysostomus super Matth. Ideo ponit vniuersitatem fidelium in persona virginum, ut ostendat licet virginitas magnum quid sit, tamen si operibus bonis non est sulcita, cum adulteris foras eicitur. Ideo necesse est ut habeat bona opera. Greg. Non sufficit mala non agere, nisi quis studeat bonis operibus abundare. Ideo subdit: *Accipientes lampades suas*, id est, bona opera, secundum Aug. Sicut lampades vitreae sunt translucentes, sic opera nostra etiam coram aliis

lucere

lucere debent. Matt. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est. Chrysostomus autem per lampades fidem intelligit. Sicut enim lampas illuminat domum, sic fides animam. Propter quod dicitur post Baptismum, Accipe stolam candidam lampadem ardentem, & custodi baptismum tuum, ut possis Christo occurrere. Subdit: *Exierunt obviam sponso & sponsae*, i. Christo & Ecclesiae se preparauerunt ad obediendum. Exire, est mundo & vitiis renuntiare. Sequitur: *Quinque autem ex eis erant stultae, & quinque prudentes.* Proverb. 34. Qui cogitat mala facere, stultus est: qui autem cum charitate ex spiritali sapore & prudenti ordine se in Deum ferunt, prudentes sunt. Ad hoc hortatur nos Hieronymus, dicens: Omnes sensus nostros in Deum referamus, scilicet visum, auditum, gustum, tactum. Alio modo secundum Aug. Fatuae habent lampades sine oleo, i. bona opera sine recta intentione. Greg. 24. Moral. Qui rectam intentionem in opere non tenet, opus & cultum perdet. Luc. 11. Si oculus tuus, id est, intentio tua nequam est, totum corpus tuum tenebrosum erit, id est, totum opus. Hic. Opus commensuratur intentione, quantum intendis tantum facis. Vnde Magister in 2. distinct. 40. Actus simpliciter mali sunt qui peruersam intentionem habent, secundum Greg. Lampades sine oleo, i. opera sine charitate. Vnde sicut lapis sine oleo foetet, sic opus sine charitate. 1. Cor. 13. Si charitate non habuero, nihil sum. Et tales dicuntur fatui. Per oppositum autem se habent prudentes, de quibus subdit: *Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus.* Hilarius super Matt. Vasa sunt humana corda, oleum est opus bonum in charitate factum. Sic ergo receperunt in vasis oleum cum lampadibus, i. fidem cum opere, opus cum intentione, omnia illa cum charitate. Hugo: Charitas est Deo ita familiaris, ut mansionem habere nolit vbi charitas non fuerit. Charitas facilius vincit Deum quam hominem. Per oppositum dicit Hilarius super Ioan. Frustra est omnis operatio, nisi assistat Dei dilectio. Sequitur: *Moram autem faciente sponso*, id est, Deo, qui pius est, & non immediate iudicat & punit. Isa. 30. Expectat nos Deus, ut misereatur nostrum. *Dormitauerunt omnes.* scilicet in veniali per negligentiam, & dormierunt, scilicet in mortali per malitiam. Eccl. 8. Quia non cito contra malos profertur sententia, absque villo timore filij hominum perpetrant mala. Subdit: Attamen ex eo quod peccator centies facit malum, & per

pernit

penitentiam sustentatur, ego cognoui quod bonum erit timentibus Deum, & non sit bonū impio vt prolongētur dies eius, sed quasi vmbra transeūt, qui non verentur faciē Dei quasi vmbra, i. leuiter improuise ad mortē & ad iudicium rapiuntur per pestilentias vel per alia media improuisa: quod innuit in textu, cum subdit, *Media nocte*, i. nullo sciēte, secundum Orig. Hoc est, cum homines sunt remissi & negligentes, sicut in media nocte est profunditas soporis, & magna frigiditas, & sic homines in malitia obstinati. Isa. 30. Dum nō sperat veniet ei contritio. i. Thess. 5. Cum dixerint pax & securitas, veniet eis repētinus interitus. Apoc. 3. Veniam ad te quasi fur in nocte. *Clamor factus*, s. in iudicio, i. sonus angelorum tubantiū. i. Thess. 4. Canet enim tuba, & mortui resurgent. O quantus clamor! non erit anima ita altē in cælo, nec ita profūdē in inferno, nec corpus ita absconditum in sepulchro, quin audiat hunc clamorē. Ille clamor fuit semper in auribus B. Hierony. qui dicit, Quoties diem iudicij cogito, toto corde contremisco, siue bibo, siue comedo, semper videtur sonare in auribus meis illa terribilis tuba: Surgite mortui, venite ad iudicium. Etiā clamor capitur hic pro sententia finali æternæ damnationis, quam contra reprobos faciet, de quo Matth. 25. Discedite à me maledicti in ignem æternum. O terribilis clamor. Subdit: *Ecce sponsus venit, exite obuiam ei*, hoc est exhibete vos omnes sine vlla contradictione, ei cum operibus vestris obuiando. Reuera obuiabūt ei portantes singula opera sua quasi ante faciē scripta: Et obuiabunt ei differenter, boni cum magna consolatione, mali cum inexplicabili terrore. Hoc est quod subdit: *Tunc surrauerunt omnes virgines illæ*, scilicet tã boni quàm mali diuersimodē, sicut hic excitati à somno corporali, aliqui à Deo, aliqui à diabolo, aliqui ad peccatum, aliqui ad virtutes, aliqui ad orationem, aliqui ad fornicationem, aliqui ad missam, aliqui ad tabernam, sic etiam secundū hoc resurgent in iudicio. Sequitur: *Et ornauerunt lampades suas*. Gregor. i. apud se cogitauerunt opera sua pro quibus remunerationem expectabant. Aug. parauerunt rationes, s. recurrendo ad merita operum, & cogitando de iustitia, mali ex timore, boni ex amore. 2. Cor. 5. Omnes stabimus ante tribunal Christi, vnusquisque recipiet propria corporis, prout gessit siue bonū, siue malum. Sic dicit: *Ornauerunt lampades suas: vtinam omnes bene ornarent*. Vbinota,

tria

tria requiruntur ad ornandum lampadem. Primò, claritas vitri, id est, puritas conscientiæ. Bern. In illa die melior est pura conscientia quàm marsupia plena. Secundò, plenitudo olei, id est, misericordia & eleemosynæ. Psal. Iucundus homo qui miseretur. Ambros. Sola eleemosyna est comes defunctorum. Tertio, inflammatio ignea, id est, fides cum dilectione. Leuit. 6. Ignis in altari meo semper ardebit. Ephet. 3. In charitate radicati & fundati vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, &c. Sed heu hoc minimè fatuæ providere curauerunt. Ideo subdit: *Fatuæ sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro*. August. Fatuæ cum se vacuas inuenerunt, foris testimonium quasi uerunt: quasi dicat, iustitia vestra est sufficiens vos glorificare & nos excusare. Ferte ergo testimonium de operibus nostris quæ nos facere vidistis. Augustinus. Sicut de consuetudine semper inquirunt aliqui vnde soleant gaudere, & sic apud deum. Ideo aliqui in exteriori iudicio vel testimonio gaudere solebant, & sic apud Deum querunt & postulant, vt sup. *Quia lampades nostræ extinguuntur*. Gregor. hoc fit, cum opera in apparentia hominum sunt candida, apud Deum verò tenebrosa. Lucæ 6. Quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum. Vel secundum August. extinguuntur, dum opera fatuorum alienæ laudi subiiciuntur: & sic carent merito. De quo Matth. 6. Faciunt opera sua vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Idcirco dicit Greg. Sæpe sordet in conspectu iudicis, quod fulgebat in conspectu hominis. Rectè dicitur de operibus fatuorum, sicut de visu stellarum, stellæ quæ de nocte clarè lucent, adueniente sole & die obscurantur. Sic quidem ibi est. Nullus potest alium iuuare, sed vix sufficit sibi sua iustitia. Ezech. 18. Iustitia iusti erit super eum, & impietas impij super eum erit. Ideo respondebunt vt in textu sequitur: *Responderunt prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat nobis & vobis*. Hieron. Non dicunt ex avaritia, vel inuidia, vel timore, vel cupiditate, sed significant q, quilibet habebit satis pro se respondere, nec meritum alicuius poterit ei qui indignus est prodesse. de quo 13. q. 2. In præsentī seculo scimus siue orationibus siue consiliis inuicem posse nos adiuuari: cum autem ante tribunal Christi venerimus, nec Iob, nec Daniel, nec Noë rogare posse pro quoquam, sed oportet vnumquenque portare onus suum, vt affirmat

Pars Aestiuat.

L II

Apost. Gala. 6. di. Vnusquisque onus suum portabit: ideo dicunt: *Ea potius ad vendentes et emite vobis*, quasi dicerent secundum Ambr. Videte quomodo vos adiuuare possunt qui adulationis oleum vobis vendere consueverunt. Greg. Venditores olei sunt adulatores. Ps. 40. Oleum peccatorum non impinguet caput meum. Hier. Adularor apud philosophos diffinitur blandus inimicus. Sydoneus in epistol. Magis timeo adulatorem hominem quam principem infernalem. Vel etiam quasi dicerent: *Ite ad pauperes vel ad doctores Ecclesie*: per quorum orationem aut informationem suscipiatis oleum. *Dom autem venit emere*, id est praeuenienti morte, *ecce sponsus venit*, scilicet cum sublimitate maxima qui hic venit in humanitate, *et quae paratae erant*, scilicet in fide & bonis operibus, recta intentione & charitate *intrauerunt cum eo ad nuptias*. Seneca: Venientem mortem nemo hilaris accipit qui se ad illam non preparauit. Ideo omnis nostra vita debet esse preparatio ad mortem. Ratio Aug. quia nihil aliud est nisi cursus ad mortem. *Et clausa est ianua*. Greg. O quantae exultationis sponsus venit! o quantae dulcedinis, intrauerunt cum eo ad nuptias! o quantae amaritudinis clausa est ianua! ut impleretur illud Amos 5. Cunctis qui foris sunt dicitur *vae vae vae*. Reuera primò *vae*, quòd ianua misericordiae eis claudetur ad indulgendum, quòd hinc non est indultum, ibi nunquam indulgetur, propter quòd dicitur: *Esto confentens propter aduersarium dum est in via tecum*, ne forte tradat te tortoribus, & mancipabunt te carcere, & non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. Psal. 58. Non enim misereris omnibus qui operantur iniquitatem. Secundò *vae*, quia ianua gratiae eius claudetur ad merendum, quae solum hinc habetur, ut patet 2. Corinth. 3. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, ibi non. Apocal. Post hoc tempus non erit tempus, scilicet merendi: Tertiò *vae*, quia claudetur eis ianua gloriae ad intrandum, quae modò aperitur omnibus verè poenitètibus. Mat. 3. & 4. Agite poenitentiam & appropinquabit vobis regnum caelorum. Prius egit de retributione bonorum: nunc verò agit de retributione malorum, dicens: *Nouissimè veniunt et reliquae virgines*, scilicet tardè ut diues. Lucae 16. *dicentes: Domine domine aperi nobis*. Chrysolto. Nihil prodest ex necessitate repetita confessio, quae non est facta ex voluntate. Ecclesiast. 5. Non tardes conuerti ad dominum, nec

diffic

differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictae disperdet te. Et Ecclesiast. 17. Confterberis viuus & sanus. à mortuo quasi nihil perit confessio. Sunt in finem poenitentiam procrastinantes, dicentes illud August. Iuuenis sum, faciã illud quod me delectat, & postea poenitentiam agam: ac si diceret, Percutiam me gladio, postea vadam ad medicum: Heu, nescis vnus horã puncto vulnus accipitur, quod vix longo tempore ad sanitatem re ducitur: Hac Augustin. Audi ergo quid dicat dominus tibi, *Anen dico vobis, nescio vos*, scilicet notitia approbationis fore dignos gloria. O terribile verbum! amara consolatio. Concludit: *Vigilate itaque*: hoc dicit non illis sed aliis negligentibus hodie viuentes per modum diligentis satisfactionis, ut sitis solliciti de animarum vestrarum salute, *quia nescitis diem neque horam*, scilicet vocationis vestrae per mortem ad iudicium. Ex hoc Euangelio charissimi mei finaliter elicitur quomodo praesens Ecclesia permixta est bonis & malis, qui omnes & singuli quales fuerunt in fine aut post mortem discernentur, & vnusquisque secundum merita vel demerita à Deo habebit retributionem, boni consolationem aeternae gloriae, sed mali ab hac gloria aternaliter secludentur propter inaduertentiam & negligentiam eorum. Hortamur & nos ut singuli simus circumspecti & solliciti vigilantes in bonis operibus, ut hinc possimus promereri gratiam & in futuro gloriam.

De dedicatione templi.

ENARRATIO I.

Domum tuam domine decet sanctitudo. Psal. 92. Pro quo sciendum, quod multiplex est domus Dei, quam decet sanctitudo. Prima est Ecclesia vniuersalis. Secunda est vterus virginalis. Tertia est domus spiritualis. Quarta domus materialis. Quinta domus aeternalis. Prima domus Dei est Ecclesia vniuersalis, s. congregatio fidelium. De hac dicit Apost. 1. Timo. 3. Scias quomodo oportet te in domo Dei conuersari, quae est Ecclesia. Nam habetur in can. 1. q. 1. multi. Ecclesia catholica dicitur fidelium multitudo fide & charitate vnita. Et Cyprianus dicit, 24. q. 1. loquitur, Quomodo radij multi sunt vnum lumen, & rami arboris multi vnum robur: sic multi in fide vna dicuntur Ecclesia. Nam sicut Ecclesia materialis ex quatuor parietibus componitur, sic Ecclesia vniuersalis ex quatuor Euangelis consolidatur. Sanctuariũ habet in quo est clerus, & anteriorem domum in

qua consistit populus. Ita & Ecclesia vniuersalis habet contemplatiuam vitam, in qua spirituales, habet actiuam, in qua consistunt seculares. Contemplatiua vita est cuncta terrena pro dei amore relinquere, sola cœlestia querere, assidue orare, sæpe lectitare, hymnis deum iugiter laudare. Actiua verò vita est castam vitam cum coniuge ducere, filios in dei amore nutrire, pauperes cibo & potu recreare, infirmos & viduas visitare, & omnibus necessitatē patientibus propter dilectionem proximi pro viribus opem ferre. In sanctuario est altare, in quo sunt reliquiæ sanctorum, & sic in ecclesia est Christus, in cuius contemplatione requiescunt mentes beatorū & in cuius conspectu iusti exultant & epulantur, & in iustitia delectantur. Fenestræ quibus basilica illuminatur, sunt doctores per quos cœleste lumen in Ecclesiam ingreditur, iuxta illud Matth. 5. Vos estis lux mundi, luceat lux vestra corā hominibus, vt videant opera vestra, &c. Sed pictura in Ecclesia est vita, & exempla sanctorum, quos imitari debemus, vt docet Chryl. super Matt. dicens. Quid prodest sanctos colere & sanctitatem spernere? Ideo celebramus festa sanctorum, vt imitemur vestigia eorum. Item lumen quod lucet in Ecclesia sancta, est spiritus sancti gratia, qua ecclesia iugiter irradiatur. Sed crux in Ecclesia significat, vt crucifixum sequamur, iuxta illud 1. Petr. 2. Christus passus est pro nobis. vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. Item turres Ecclesiæ sancti sunt Prælati. Nam sicut turres excedunt alia ædificia, sic prælati moribus & sanctitate debent alios præcellere, vt habetur in cano. 1. quæst. 1. Vilissimus: Vilissimus est, qui alios præcellit dignitate, & non morum sanctitate. Item campanæ huius Ecclesiæ sunt prædicatores. Nam sicut campanæ excitant homines ad surgendum, & ad deum laudandum, sic facere debent prædicatores, iuxta illud Isaïæ 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. Similiter & Apost. 2. ad Timo. 4. Prædica verbum, in sta oportuè, importuè argue, obsecra, increpa: erit quoque tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. Hæc est domus firmiter ædificata supra firmam petram scilicet Christum, qui est fundamentum eius. Iuxta illud 1. Corinth. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Iesus Christus. In hac domo debent contineri omnes qui volunt saluari.

Nam

Nam dicit Cyprian. Frange ramum ab arbore, & non poterit germinare: sic qui separatur ab vnitatem Ecclesiæ, vt habetur 24. quæst. Alienus: Alienus est, prophanus est, hostis, non potest habere Deum patrem, qui non tenet vniuersalis Ecclesiæ vnitatem. Hæc est domus, de qua Prouerb. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, excidit in ea columnas v 11. id est, v 11. sacramenta Ecclesiæ. Nam sicut columnæ Ecclesiæ materiales sustentant ne cadant, sic hæc v 11. sacramenta à ruina spiritali præseruant, & si ceciderit homo, adiuant vt resurgat, vt dicit Magister 4. Senten. dist. 1. Et prima columna in domo Ecclesiæ sanctæ est baptismus, sine quo homo caret vita spiritali, quod probat Iacobus Antiochenus dicens, quòd in regione Orientali quædam aues generantur in arboribus, & quandiu illæ pendent in arboribus, non habent vitam, sed statim cum cadunt de arbore in aquam, vitam habent & incipiunt natate & volare. Sic pueri pendentes in visceribus maternis, quasi in arbore corrupta peccato Adæ, vitam gratiæ non habent, sed sunt mortui, & si taliter decederent, dei visione priuarentur, vt dicit August. de consec. dist. 4. Firmissime, Firmissime tene, quòd non solum homines ratione vtentes, verum etiam paruulos qui siue in utero matris viuere incipiunt & ibi moriuntur, siue iam de matribus nati sunt, si sine sacramento baptismatis, quod datur in nomine patris & filij & spiritus sancti, de hoc seculo transeunt, sempiterno igne puniendos. Gl. igne, id est, pœna damni. Sed statim postquam veniunt ad aquas baptismi, vitam habebunt, & mundabuntur ab omnibus delictis. De quo Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. si sic, euolant. Marci vlt. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Secunda columna huius est confirmatio, quæ habet se vt medicina confortatiua in spiritali pugna, vt habetur in cano. de consecra. dist. 5. Spiritus sanctus. Spiritus sanctus qui in fonte tribuit innocentiam, in confirmatione præstat augmentum ad gratiam. In baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam. Ideo confirmandus tenetur ad designandum infirmitatem. Et nullus debet respicere hoc sacramentum, vt dicit Urbanus Papa. Omnes fideles per manus impositionem episcoporum, spiritum sanctum post baptismum accipere debent, vt plenè

Christiani inueniantur, vt dicit Gloss. de consecra. dist. 5. c. Omnes. Si homo adultus contemneret hoc sacramentum accipere, peccaret mortaliter, quia contemnit gratiam gratum facientem. Et dico in adultis, nam in pueris sufficit baptismus: attamen paruulus non confirmatus si decedit, minorem gloriam in cælo habebit vt dicit S. Thom. p. 1. q. 72. art. 7. q. pueri confirmati gloriam maiorem consequuntur, sicut hic maiorem obtinet gratiam. Tertia columna huius domus est corpus Christi. Hoc sacramentum habet fructificare homines infructuosos, & nutrit hominem & sustentat ad vitam gratiæ. De quo Ioan. 6. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum, quia repellit mortem, vt dicit Innocentius: Hoc sacramentum venialia delet, mortalia cauet. Et Fulgentius: Qui dignè sacramentum eucharistiæ sumpserit in cor suum, proculdubio fontes gratiarum fluunt & resurgent in æternum. Quarta columna est pœnitentiæ, quæ releuat hunc qui cecidit, vt dicit Aug. in lib. de pœnit. Pœnitentiæ languores sanat, leprosos curat, mortuos suscitatur, sanitatem auget, gratiam conseruat, vitam præstat, Deum placat. Similiter Chrysost. O pœnitentiæ rutilantior auro, splendidior sole, quid referam de te? Omnia ligata soluis, paradysum aperis, contritum sanas, tristem exhilaras, ad vitam æternam reuocas. Quinta columna est vnctio extrema, quæ tollit infirmitates corporis & animæ, vt habetur Iacobi 5. Si quis infirmatur ex vobis, introducat presbyteros Ecclesiæ, vt orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei saluabit infirmum & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Et ex hoc habetur, vt dicit Magister 4. Sententiarum, quòd sacramentum vnctionis pœnas pro peccatis diminuit, secundò morbū corporalem alleuiat, terriò remissionē peccatorum operatur. Sexta columna est ordo sacerdotalis, mediante qua spiritalis domus Dei sustentatur, & cõparatur radici arboris, quæ si sana fuerit rami pullulant & fructum ferunt. Sic secundum Chryf. super Matthæū, Si sacerdotium est sanum, tunc sustentat populum & reddit eum disciplinatum, Ideo habetur Iudith 8. Vos qui presbyteri estis in populo, ex vobis pendet anima eorum. Septima columna est ordo coniugalis, sine quo homo carnaliter viuens saluari non potest, quia datur in remedium, eò quòd dicitur Matthæi 19. Non omnes capiunt verbum hoc, scilicet continentiæ,

sed

sed qui potest capere, capiat. Et 1. Corin. 7. Melius est nubere, quàm vri. Nam de virginibus præceptum domini non habeo, sed consilium do. Ideo ordo coniugalis comparatur viti, quæ est arbor distorta, exterius indisposita, tamen confert dulces fructus & vinum præclarum: sic coniugium generat nobiles fœtus & omnes virgines. Ideo dicit Hier. Laudo coniugium, quia generat virgines, lego rosas de spinis, & margaritas de conchis. Hæ sunt columnæ v. i. speciosæ in domo Ecclesiæ. Et hanc domum decet sanctitudo obedientiæ, iuxta illud Matt. 18. Si quis Ecclesiæ non audierit, sit tibi sicut ethnicus: nam dicit Gregor. Peccatum paganitatis incurrit, qui Ecclesiæ sanctæ per inobedienciã contradicit. Ideo habetur 11. distinct. Quis nesciat, quis nesciat ab omnibus debere obseruari, quòd sancta Romana Ecclesia obseruat? ¶ Secunda domus est vterus virginialis, de qua canit Ecclesia: Domus pudici pectoris templum repente fit Dei. de hac domo scribitur Sapient. 3. Intrans domum conuiescam in illa. Nam filius Dei intrauit domum beatæ virginis, & quieuit ibi nouem mensibus. Hæc est nobilis domus, de qua Ambrosius, Quid nobilior matre Dei? quid splendidius ea, quam splendor lucis elegit æternæ? Ab hac domo processit nobis omnis salus de qua Ansel. Non est salus in mundo, nisi quam peperit virgo. Et impletum est illud Psal. 64. Replebimur ab vbertate domus tuæ. Nam hæc domus plena est odore virtutum. Vnde Hierony. Si Mariam diligenter inspicias, nihil virtutis, nihil decoris (id est, gratiæ) est quin ex ea resplendeat. Hanc domum decet sanctitudo reuerentiæ & honoris, eò quòd dicit Bern. Nihil nos habere Deus voluit, quin totum per Mariæ manus transierit, nam omnis nostra maledictio in benedictionem est mutata per illam. ¶ Tertia est domus spiritalis, & est quælibet deuota anima de qua thema: Domum tuam decet sanctitudo, siquidem in ea fieri debet habitatio Dei. vt dicit Psal. 21. Tu in sancto habitas, vt dicit Damasc. Sanctitas est puritas mentis sine conscientia criminis. Hæc domus à summo opifice est constructa, quia à Deo. De qua Augustin. Anima à Deo creatur, creando infunditur. Hæc domus debet fulciri v. i. columnis, hoc est, v. i. donis spiritus sancti. Item debet sanctificari ad modum materialis domus Dei. Primò, per aquam benedictam reconciliatur Ecclesiæ & cœmeterium, vt habetur de

consecratione Ecclesiæ cano. consulisti. Sic domus spiri-
tualis animæ, per aquam lachrymarum mundatur, de qua
Isaïe 1. Si fuerint peccata vestra quasi coccinum, &c. Secun-
dò, Domus Dei debet dotari, vt patet de consecrat. distinct.
1. cano. Placuit, vbi dicitur: Altaria euertantur quæ sine re-
liquiis eriguntur. Ita specialiter debet domus animæ dota-
ri virtutibus & exemplis sanctorum. Vnde Psal. 36. Custodi
in aocentiam & vide æquitatem, quoniam sunt reliquiæ
homini pacifico. Tertiò, domus Dei semel dicata debet ita
manere, & nunquam secularis habitatio fieri, vt patet de
rerum permutatione, vbi dicitur, Quod semel Deo dica-
tum est, nunquam ad alium vsum transferri debet: & sic
de anima quæ semel dicata Deo est, amplius alienari non
debet. Iuxta illud Lucæ 1. In sanct. & iusti. ferm. Sed heu,
multi bene incipiunt. Contra quos dicit Greg. Frustra ve-
lociter currit, qui antequam venit ad metam, deficit. Sic
in casum bonum agit, si ante terminum vitæ deseratur.
Quartò, sicut in domo Dei festum dedicationis singulis
annis peragitur, vt habetur de consecra. distinctio. 1. c. so-
lennitates: Solennitates dedicationis Ecclesiarum per sin-
gulos annos sunt celebrandæ. Ipso domino dante exem-
plum, qui ad eadem festiuitatem celebraturus aduenit. Io.
10. Sic dedicatio domus spiritualis semel in anno ad minus
debet fieri, vt habetur de poen. & remiss. can. Omnis vtriuf-
que sexus semel in anno debet confiteri proprio sacerdo-
ri & sacramentum eucharistiæ sumere. Quintò, in domo
Dei non debet sepeliri excommunicatus aliquis, sic in do-
mo spirituali, scilicet, anima nullum debet admitti pecca-
tum mortale per quod homo excommunicatus efficitur
quò ad se. Ideo Leuitici 11. Sancti estote, quoniam ego san-
ctus sum. Nam ad hoc elegit nos Deus, vt dicit Apostolus
Ephes. 1. Elegit nos Deus ante constitutionem mundi, vt
essemus sancti & immaculati. Nam hæc est voluntas Dei
sanctificatio vestra. 1. Theisal. 4. Ideo Ioelis 2. Sanctificate
Ecclesiam. Nam in maleuolam animam non introibit spi-
ritus sapientiæ. Sapien. 1. Sextò omnis domus Dei debet
fore subdita prælato: Sic omnis anima potestatis sub-
limioribus subdita sit. Roma. 13. Et signantur Deo, de quo
2. Macab. 9. Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non
paria Deo sentire. Iuxta illud Psal. 36. Subditus esto do-
mino, de quo etiam 1. Petr. 1. Animas vestras castificantes in
obedien

obedientia charitatis. Nam magis oportet obedire Deo,
quàm hominibus. Act. 5. Eò quòd dominus non vult ho-
locausta & victimas, sed quòd obediatur sibi. 1. Regum 16.
Quia melior est obedientia, quàm victima. Dicit nanque
Grego. in Moral. Scelus idololatriæ est nolle acquiescere.
Ideo habetur in cano. 8. quæst. 1. sciendum. Sine obedientia
infidelis quisq; conuincitur, qui fidelis aliàs videatur. De
quo & Moses Deutor. 8. Peribitis, si inobedientes fueritis.
Nam sicut inobedientes ab ipsis prælatis debent à mona-
stero expelli: vt habetur de maio. & obediens. cano. quo-
niam in Ecclesiis: sic ille qui inobediens Deo existit. Vnde
Deut. 17. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis impe-
rio, morte morietur. Idcirco hæc domus spiritualis est san-
ctificanda. Primò per Dei timorè. Vnde Psal. 18. Timor dom.
sanct. &c. Nam dicitur Eccl. 2. Qui timent Deum præpara-
bunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas
suas. Ergo timor Dei facit sanctum, vt dicit Apost. 1. Cor. 8.
Perficientes sanctificationem in timore Dei. Secundò,
hæc domus debet sanctificari per iustitiam. Iuxta illud
Eccl. 30. Salus animæ in sanctitate iustitiæ. Tertiò, hæc
domus spiritualis animæ debet sanctificari per Dei dile-
ctionem. Nam tunc homo verè est sanctus, cum yeraciter
Deum diligit. De quo August. Sicut Sol illustrat fidus
& stellas: sic charitas Dei sanctificat homines.

¶ Hanc domum decet sanctitudo. Et hoc multis de cau-
sis. Prima, quia Deo appropriatur. Ideo canit Ecclesia ho-
die illud Genes. 28. Verè non est hinc aliud nisi domus Dei,
Idcirco nihil aliud in ea debet fieri, nisi id quod ad Deum
pertinet. De quo August. In oratorio nihil aliud agatur,
nisi quod ad gloriam Dei pertinere noscitur. Secundò do-
mum hanc decet sanctitudo: quia dominus in ea laudatur.
de quo Psal. 28. In templo eius omnes dicent gloriam, sci-
licet pauperes & diuites: de quo canit Ecclesia: Hinc vox
lætitia personat, hinc pax & gaudia redundant: in do-
munitatis laus & gloria semper resultat. Sed heu de mul-
tis potest dici illud Matth. 21. vos fecistis eam speluncam
latronum, vt impleretur illud Psalm. 78. Polluerunt tem-
plum sanctum tuum. Tertiò, meritò decet illam domum
sanctitudo, quia Deus in ea adoratur. De quo Isaïe 56.
& Matth. 12. Domus mea domus orationis vocabitur. Di-
citur notanter domus orationis, non domus caulationis,

non inutilis locutionis nec hospitiationis, ut aliqui faciunt. Nam timendum est, quod sicut Christus eiecit illos de templo, quibus hæc verba dixit: Sic tales in honorantes domum Dei non possint fieri Dei templum. Sed diceres: Cur vult Deus specialiter habere vel specialem habere domum materialem, cum sit vbique? Responder S. Thom. par. 3. quæst. 83. articul. 2. quod locus orationis habetur non propter Deum, sed propter orantes. Et hoc triplici de causa. Primò, ad designandum quod habemus à Deo non solum animam, sed & corpus. Idcirco corporalem habemus domum in qua oramus. Secundò, propter specialem deuotionem, vbi sunt sanctitatis signa, ut crux Christi, & cum hoc sanctus sanctorum Christi Iesus sacramentaliter. Tertiò, propter celeriore exauditionem, quia multi illuc conueniunt. Et dominus dixit Matth. 18. Vbi duo vel tres in nomine meo congregati sunt, in medio eorum ego sum. Dicit Leo papa: Si duos velit exaudire, multò amplius vbi multa milia. Eò quod dixit Hieronymus. Impossibile est multorum preces non exaudiri. Quartò, meritò illam domum decet sanctitudo, quia in ea Deo offertur. Nam legitur de domo quam ædificauit Salomon 3. Regum 10. In ea Deo obtulit. Similiter 2. Paralip. 9. Omnes reges terrarum venerunt per singulos annos & obtulerunt munera in domum domini: sic & nos, quia scriptum est Exod. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus: sic fecerunt & Iudæi 1. Machabæo. 4. Constructo templo tempore Iudæ Machabæi fecerunt dedicationem octo diebus & obtulerunt domino holocausta cum læticia. Sic etiam habetur Exodi 35. Cum completum esset opus tabernaculi, tunc congregata multitudo filiorum Israel Moses dixit: Dies erit nobis sanctus, qui fecerit opus morietur: sic præcepit dominus: Separate apud vos primitias domini, omnis voluntarius & prompto animo offerat eas domino, aurum, & argentum, & æs, hyacinthum, purpuram, & byssum, & oleum ad luminaria. Spiritualiter. Sic hodie nos in domo Dei offerre debemus. Primò, oves innocentia, ut puri & mundi appareamus coram domino, quia dicit Psal. 65. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet dominus. Io. 9. Si quis cultor Dei est & voluntatem eius facit, hunc exaudit. Secundò debemus offerre boues, id est, fortitudinem spiritus, dicendo cum Psal. 58. Fortitudinem meam

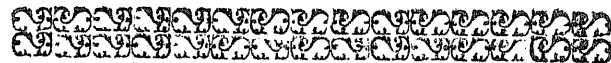
meam ad te custodiam. Dicit nanque Strabo super Genes. Quomodo dignus eris supernis præmiis, nisi fortis pro Christi nomine eris? De quo & Palchastus super Acta Apostol. Nemo est in via salutis, nisi in robore constantia virtutis. Tertiò, debemus auferre aurum, id est, dilectionem. Nam secundum Isidorum: Aurum positum in igne euaporat, nec in pondere minuitur, quia est solidum: sic dilectio fortis est ut mors, quado Deo offerre debemus. Dicit enim Hilarius: Frustra est omnis operatio, nisi Deo tota nostra actio impendatur. Quartò, offerre debemus in hac domo argentum puritatis. De quo Egesippus: Omnis qui voluerit placere diuinæ maiestati, exerceat se in mentis puritate. Nam dicit August. de virginibus, Deus non respicit pulchram carnem, sed pulchram mentem. Quintò, offerre debemus Deo oleum misericordiae: nam sicut oleum supernatat omnibus liquoribus, sic & misericordia. Ideo Lucæ 5. Estote misericordes, scilicet, viuis & defunctis. Eò quod dicit Damasc. Indignus est diuinæ clementiæ, qui non compatitur miseriam alienam. Nam qua mensura mensi fueritis, eadem & remetietur vobis. Quintò, meritò hanc domum decet sanctitudo ut oratio nostra in ea exaudiat. Nam Deus in veteri & nouo Testamento promittit, quicquid in basilicis suo nomini dedicatis postulatum fuerit, hoc sine dubio impetratum iri. Vnde 3. Regum 8. Cum Salomon compleuit domum domini, orauit ad dominum, dicens: Si homo peccauerit in proximum suum, si fugerit populum inimicum suum, si clausum fuerit cœlum, si exorta fuerit in terra fames aut pestilentia aut corruptus aer. Et infra: Si quis cognouerit plagam cordis sui, & expanderis ad dominum manus suas in hac domo, tu exaudies in cœlo, & repropitiaberis, ut des vnicuique secundum vias suas, sicut videris cor eius, quia tu solus nosti corda filiorum hominum. Et sequitur infra: Apparuit dominus Salomoni, & dixit: Audiui orationem quam deprecatus es coram me. Sanctificauit mihi domum hanc, quam ædificasti, ut ponerem nomen in sempiternum, & erunt oculi mei aperti, & aures meæ attentæ. Similiter in nouo testamento promittit nos audire, Lucæ 11. Petite, & accipietis: pulsate, & aperietur vobis: omnis qui petit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti, aperietur. Glos. Omnis qui quærit per affectionem cordis, qui petit per oris supplicationem, & qui pulsat per manuum operat

DE DEDICAT. TEMP. ENAR. I.

operationē, sine dubio exaudietur. Et sic exauditus fuit Publicanus Luc. 18. qui percussus pectus suam, orauit dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. Sed quod non exaudimur, nos ipsi in causa sumus, de quo Greg. Nō mirum, quod tardē & nunquam exaudimur, quia dominum præcipientem non audimus. Ideo August. Qua fronte postulas quod promisit, si non facis quod promisisti? Quapropter dicit Bernardus, Vbi mens igne diuino accenditur, pectus manibus tunditur, pauimentum genibus calcatur, & oculi lachrymis fluunt, gemitus & suspiria resonant, illam orationem exaudiet dominus. Quinta est domus æternalis. De qua Psal. 83. Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Hanc decet sanctitudo, quia manentes in ea sancti sunt, ibi est diuersitas præmiorum. Io. 14. In domo patris mei mansiones multæ sunt, id est, retributiones. Ibi vox lætitiæ & exultationis, ibi nullus clamor nec dolor, ibi tanta est lætitia, in comparatione cuius omnis iucunditas mœror, omnis suauitas dolor, omnis dulcedo acerbitas, omnis decor horribilitas, ad-
 eò, vt dicat Chrysostomus super Mattheum:
 Maius erit sanctorum præmium, quàm
 omne eorum desiderium. Ad quam
 domum perducatur nos qui re-
 gnat trinus & vnus.
 Amen.

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM ATQVE

SENTENTIARVM MEMORABILIVM LOCUPLETISSIMVS,

Secundum ordinem alphabeticum, diligenter &

accuratè collectus.

A

Ccufatores multi sunt hominis corā Deo. 96
 Adam in exordio suæ creationis quatuor virtutibus præditus fuit. 130
 Aduentum Christi in carnem obnixè desiderauerunt veteris testamenti patres. 129
 Adulatores sunt olei venditores. 265
 Adulatoribus non temerè est credendum. 33
 Adnocatus quatuor in se habere debet. 234
 Affectus carnalis impedit gratiæ plenitudinem. 30
 Agonizantes in exitu animæ à corpore graues patiuntur aduersitates. III
 Amor dei syncerus ac verus plures habet prærogatiuas. 126
 Amor diuinus tribus pollet, per quæ magnificantur amantes. 262
 Amoris diuini erga homines multi sunt gradus. 209
 Amori semper timor est comes. 5
 Angeli ministerio incarnationis multipliciter seruiuerūt. 251
 Angeli dupliciter mitti dicuntur. ibidem
 Angeli cur nostri dicantur. ibidem
 Angeli cur gaudeant de conuersione peccatorum. 70
 Angeli cur pennati pingantur. 251
 Angelos cur Deus in nostri custodiam deputauerit. ibid.
 Angelorum casus cur sit irrecuperabilis. 49
 Angelorum ministerio indigemus in vita, in morte, & post mortem. 252
 Angelorum immensa numerositas. 251
 Angelorū officium est deferre ad cælum sanctorū animas. 61
 Angelos cur Deus non reparauit sed homines. 49
 Anima Christum exceptura per gratiam diligenter primū purganda est. 229

Anima

I N D E X.

Anima deuota vt fiat digna Dei habitatio, sanctificari debet ad similitudinem templi materialis.	274
Animas electorum ante extremi iudicij diem ad beatitudinem non assumi, hæreticorum est dogma.	203
Apparitione spiritali Christi, qui potissimum digni habeantur.	10
Apparitionibus insolitis non est temerè fidendum.	3
Apertio & ligatio Apostolis à Christo concredita fuit tripliciter.	218
Apostolos cur diabolus post acceptum Spiritum sanctum superare non potuerit.	ibidem
Ascensio Christi in cælum multis de causis expediebat discipulis.	30
Ascensio Christi multum commoditatis ac vtilitatis discipulis attulit.	208
Assumptio Mariæ quo tempore sit celebrata.	233.234
Assumptionis beatæ Mariæ quanta fuerit maiestas & gloria.	263. & 270
Auarus cur terra vocetur.	248
Auaritia omnium est radix malorum.	219
Auaritia quàm sit detestandum peccatum.	66
B eatitudo consistit in Dei visione.	38
Beatitudo quid sit.	64
Beatitudo æterna cur cœna magna dicatur.	ibidem
Beatitudo æterna cur cœnæ comparetur parabolis Euangel.	ibidem
Beatitudinis æternæ fiduciam ac spem ex rribus debemus colligere.	167
Beatitudinis vnum idemque obiectum, non æquali modo ab omnibus beatis attingitur.	261
Beatitudinem qualiter omnes homines desiderent.	124. 125.
Beatitudinem non omnes homines in vno vero ac summo bono constituunt.	ibidem
Beneficia quinque sunt Dei, quibus à morte peccati suscitatur anima.	205
Beneficia Dei licet sint infinita, in tribus tamen possunt cognosci.	96
Beneficia ecclesiastica simoniacè impetrare aut inuadere grande est crimen.	53
Bersabæ nomen cur in genealogia Saluatoris non exprimitur.	

I N D E X.

primatur.	242
Blasphemia quàm sit grande peccatum.	183.184
Bona inuenta quatenus sint restitutioni obnoxia.	58
Bona naturæ ad seruitium Dei sunt exhibenda.	153
Bonitas diuina diffundit & communicat se secundum omnem dimensionem.	20
C alicem triplicem tradunt scripturæ, videlicet innocentia, penitentia, & passionis.	226
Cœnæ cœlestis tria sunt pretiosissima fercula.	64
Cœnam duplicem Christus parauit suis electis.	63
Cæsarea Philippi vnde sit dicta.	215
Charitas cur meritò dicatur vestis nuptialis.	172
Charitas hominis ad Deum quanta debeat esse.	161
Charitas Dei quomodo possit acquiri.	157.158.159
Charitas nunquam satis laudari potest pro meritis. ibidem.	
Charitatis ordine quinque sunt diligenda.	162
Charitatis fraternæ duodecim sunt signa.	254
Charitatis diuinæ quis sit fructus & vtilitas.	45.160.161
Charitatis præceptum qualiter sit adimplendum.	160
Charitatis diuinæ infimus gradus sufficit ad implementationem præcepti.	158
Charitatem habens damnari non potest, & qui ea caret saluari non potest.	160
Charitatem Dei nos habere, quibus coniecturis possumus colligere.	44
Christus ascendens octo fecit nobis in exemplum.	206
Christus est optimus medicus.	250
Christus cur in habitu peregrini discipulis apparuerit.	11
Christus resurrectionis suæ die quinquies apparuit.	7.
Christus in duplicem domum recipi vult à fidelibus, interiori videlicet & exteriori.	230
Christus cur homo quidam in parabolis Euangelicis vocetur.	62.63
Christus sex miseras ac calamitates prædixit ciuitati Hierusalem.	108
Christus crucifixus non esset, si homo non peccasset.	106
Christus iuit ad patrem per multiplicem viam.	28
Christus tripliciter pulsatur ad ostium domus nostræ interioris.	228
Christus pollebat triplici veritate.	188
Christ	

I N D E X.

Christus quinquies fleuisse legitur.	109
Christus natura pronus est ad misericordiam, quia Deus: & experientia, quia homo.	88
Christus in cruce fleuit multis de causis.	106
Christus quomodo cogi posset, qui sub nullius fuerat potestate.	13
Christus tripliciter videtur ab hominibus.	125
Christus resurgens cur non continuo cum discipulis suis permanerit.	9
Christus triplici ratione est verus magister.	188
Christus qualiter sit via, veritas & vita.	203
Christus multis modis surrexit.	6
Christus vt pastor bonus tripliciter oves suas pascit.	20
Christus cur fleuerit super Hierusalem.	104
Christus humano generi multipliciter appropinquauit. ib.	
Christus resurgens cur matri suæ primus apparuerit.	2
Christus à discipulis euntibus in Emaus in tribus laudatur. 11	
Christi triplex est gloria.	13
Christum pati cur oportuerit.	12
Christum potuisse nobis corpus suum præbere, multis ostenditur similitudinibus.	210
Christum obuiis vniuersis in domicilium mentis excipere debemus.	228
Citatio ex iure fit tripliciter, scripto videlicet, nuntio, & publico edicto.	107
Citatio hominis ad reddendam de acceptis à Deo rationem fit tripliciter.	ibidem
Cicatrices vulnerum cur Christus resurgens in suo corpore permanere voluerit.	16
Circumstantiæ tres contaminant omnia bona opera.	32
Clauis Ecclesiæ sunt duæ, videlicet potestas ligandi atque solucendi, & scientia discernendi.	220
Clementia erga proximos delentur peccata.	103
Clericorum bona non sunt vestigalibus aut accisis obnoxia.	256
Cogitationes hominum sunt multiplices.	167
Cogitationes peruersæ multis de causis à corde sunt secludendæ.	168
Cogitationes criminosæ multis modis contingunt.	ibid.
Cogitationes vagas atque inutiles repellere non est difficile.	167
Cogita	

I N D E X.

Cogitationum malarum quibus remediis fit aditus atque aggressus præcludendus.	169
Cognitio Dei per fidem habet tres dignitates.	54
Columba habet sex commendabiles proprietates, quæ beato Petro competunt.	216
Conciliis malorum nonnunquam & boni exaltantur.	113
Concordiæ commendatio.	239
Confiteri oportere non sacramentaliter, sed spiritualiter, hæreticorum est dogma.	91
Confidentia est quadruplex.	163
Confirmationis sacramentum contemni ab homine Christiano non debet.	167
Coniugium inire cum impiis aut infidelibus est valde periculosum.	243
Conscientiis nostris quæ reddere teneamur.	192
Consentire in peccatum alterius quàm sit damnabile.	58
Consuetudine peccandi velut mortui, difficulter ad vitam gratiæ suscitantur.	150
Consensus in peccatum est duplex.	168
Consilium malum consultori pessimum.	186.187
Consilium bonum à quatuor est quærendum.	ibid.
Contendendum cum Deo non est.	235
Contentio est triplex.	ibid.
Contentio contra proximum multis oritur ex causis.	ibi.
Contemplatiuorum ac perfectorum triplex est vnguentum.	4
Conuersio peccatorum & Deum lætificat & sanctos vniuersos.	70
Conuiuia inter amicos celebrari suapte natura peccatum non snt.	156
Coniuuium cœleste multis est modis commendabile.	238
Coniuuiorum celebrationem quæ conditiones laudabilem reddant ac commendabilem.	151
Cordis cubiculum quod Christum hospitem quærit suscipere quo cultu sit exornandum.	229
Corpus Christi in sacramento multis est modis sumendum.	210
Corpori nostro tria debemus reddere.	192
Credere quis rectè censeatur.	51
Credere Deum, credere in Deum, & credere Deo differunt.	202
Credentes in Christum quinque signis discernuntur à non credentibus.	207
Crus Christi est multipliciter in lege veteri præfigurata.	204
Crus quintuplex cur imprimatur in Euang. prænuntiatioe.	208
M m m	

CruX Christi qualiter libro comparetur.	247
CruX lignum multis est veteris testamenti figuris adumbratum.	ibidem
CruX in ligno quatuor est colligere virtutes.	ibidem
CruX Christi quatuor sunt spiritualia cornua.	205
D Amnationis perpetuæ est signum, dum nulla est huius vitæ lamentatio.	27
Damnato peccatori meritò manus ligantur & pedes.	174
Damnatorum cur non audiat oratio in inferno.	62
Damnato peccatori nullius sancti prodesse poterit oratio propter duas causas.	185
Debitum omne per sex dimittitur.	183
Decimæ iubentur dari in omni lege.	118
Dæmones suggestiones ingerere possunt, non violenter cogere ad consensum.	67
Dæmones cur gaudeant de damnatione peccatorum.	71
Detractio quantum sit peccatum.	162
Deus dilexit nos ante tēpus, in tempore, & post tempus.	49
Deus cum sit summè misericors, quī sit vt tanta cum seueritate animaduertat in peccatores.	229
Deus multis modis vocat homines ad felicitatem perpetuam.	64
Deus quā sit præstabilis super peccatorū malitia.	89.90
Deus pater in Christo parauit omnia ad vitam æternam necessaria.	67
Deus cum sit summum bonum, nulli se negat.	36
Deus dilexit humanum genus tripliciter.	48
Deus cur in sanctis suis laudari præcipiatur.	258
Deus omnes homines vult saluos fieri.	96
Deo duo debemus ostendere.	186
Deo & diabolo nemo simul seruire potest.	73
Deo seruire propter septem causas tenemur.	ibidem
Deo confidendum est de quatuor.	166
Deo quæ dei sunt tenemur reddere.	192
Deo patri qualiter se debeat homo conformare in misericordia.	73
Deo & mundo nemo simul seruire potest.	71
Deum substantialiter esse vnum probatur auctoritate scripturæ sacræ & ratione.	56
Deum ad iudicium reuertentem patienter expectare debemus propter tria.	260
	Diabo

Diabolus duplicibus vtitur instrumentis ad expugnationem animæ.	142
Diaboli sex sunt retia ad decipiendum homines.	82
Dignitate cæteros præcellentes debent & moribus & scientia alios antecire.	193
Diligere Deum multas ob causas debemus.	161
Diligi nos à Deo dilectione gratuita ac beatifica ignoramus citra specialem Dei reuelationem.	45
Diligendus est proximus etiam malus.	254
Dilectio proximi, dilectionem Dei necessario præsupponit & includit.	ibidem
Dilectio similitudinem quandam habet cum corde.	103
Dilectionis quæ vera sit ratio.	2
Dilectionis diuinæ erga genus humanum magnitudo ex multis dignoscitur.	48
Dilectionis præceptum in vita impleri perfectè non potest.	156
Dilectionis diuinæ duplex est totalitas.	160
Dilectioni nullus præfigitur modus.	126
Dilectionem proximi quatuor sunt quæ consulant ac doceant.	254
Discipulorum euntium in Emaus ipso resurrectionis dominicæ die quale fuerit colloquium.	9
Discipulis euntibus in Emaus cur Christus cognitionis suæ speciem absconderit.	10
Discipulos suos cur Christus binos ire voluerit.	9
Dispositio creaturæ ad gratiam Dei duo requirit.	49
Diuites qualiter possint saluari.	256
Diuites infernales & animales qui sint.	59.60
Diuitum qui saluentur, & qui damnentur.	ibi.
Diuitum tria sunt genera.	ibi
Diuitiæ etiam non malè acquisitæ mammona iniquitatis dicuntur.	100
Diuitias habere in se non est peccatum.	59
Dolor mulieris parturientis potest esse meritorius.	219
Dominico die plurima Deus opera perfecit.	153
Domus Dei est multiplex.	164
Domus materialis ad orationem cur sit necessaria.	ibi.
Domum Dei multis de causis decet sanctitudo.	ibi.
Dona spiritus sancti figurantur septè proprietatibus ignis.	

E cclesia duobus hominū generibus est permixta, videlicet sanctorum & reproborum.	217
Electos suos cur hic Deus affligi tribulationibus patiatur.	18
Elemosynam facere de iniuste quæsitis Deus non præcipit, sed detestatur.	102
Emptionis ac venditionis negotium multipliciter vitatur.	199
Aequalibus nobis quæ reddere teneamur.	193
Errantes sunt corrigendi maxime in his quæ sunt fidei.	12
Euagatio mentis, fructum orationis non impedit si desit intentio.	120
Euagatio mentis quando sit peccatum.	36
Eucharistiam sumentium quadruplex est differentia.	211
Exequiæ mortuorum sunt cum pietate celebrandæ.	145
Exercitia sunt multa, per quæ apud Deum magnificari possumus.	236
F acinori manifesto qui occurrere desinit, non caret serupulo societatis occultæ.	33
Facta sanctorum quamobrem celebrentur.	228
Festorum violatores tripliciter puniuntur.	155
Festiuatam transgredi contingit tripliciter.	154
Fictio qualiter Christo potuit conuenire.	13
Fides vera in tribus debet consistere.	50
Fides triplicem salutem impetrat.	194
Fides duplex est, videlicet formata & non formata.	50
Fides stellæ matutinæ comparatur.	58
Fides lucernæ comparatur.	ibid.
Fidem confiteri non est semper & in omni loco de salutis necessitate.	50
Fides Christiana multis est testimoniis comprobata.	43
Fides inchoat matrimonium inter Deum & animam.	58
Fides est radix omnium bonorū, & causa dilectionis, ibid.	ibid.
Fides ambiguum non habet.	ibid.
Fidei integritas ac veritas tria requirit.	219
Fidelitas quæ sit vera ratio.	2
Fiducia erecta & certa habenda est ad Deum propter tria.	34
Fiducia nostra in Deum ne frustretur septem requirit, 170	
Flere debent peccatores multis de causis.	107
Fructum boni operis in omnibus membris ferre debet homo	

homo Christianus.	96
Fures multipliciter intrant domum vt furentur.	53
G audium qua ratione dicatur plenum.	49
Gaudium triplex est vacuum videlicet, semiplenum, & plenum.	38
Gaudium mundi est à bonis contemnendum.	25
Gaudium huius mundi quàm breue & ineffabile, sit pulcherrimo dialogo ostenditur.	ibidem
Genealogia Saluatoris describitur literaliter & mysticè.	238
Gratiâ Dei recipere nolētis quâ sit detestanda conditio.	45
Gratiam dei nemo mortalium nisi ex speciali reuelatione se habere cognoscit.	24
Gratia dei est ad meritum beatæ vitæ necessaria.	258
Gratiam dei recusantium triplex est genus.	65
Gulositas plures perimit quàm gladius.	60
H æreticus quis sit censendus.	52
Hæretici scripturam sacram adulterantes quàm sint Christianis omnibus fugiendi.	91
Hæretici cur viperæ assimilentur.	92
Hæretici cur sint lupis comparati.	ibidem
Hæreticorum qui sint fructus aut opera quibus queant à catholicis discerni atque cognosci.	ibid.
Hæreditatis temporalis possessio quot modis acquiritur, totidem acquiritur & spiritualis.	256
Hæreses cur deus oriri permittat.	92
Homo primus in quanta sit dignitate à Deo creatus.	130
Homo qualiter dicatur conditus ad reparationem ruinæ angelicæ.	182
Homo bonus ad similitudinem arboris bonæ, multis modis cognoscitur.	95
Homo per peccatum in quinque incidit mala.	131
Hominis triplicia sunt bona, videlicet naturæ, fortunæ, & gratiæ.	97
Homines cur gaudere debeant de conuersione peccatorū.	71
Homines sub triplici differentia se habent ad spiritum sanctum.	46
Hominum sex sunt genera, qui deo seruire recusant.	139
Hominum varia sunt genera, qui plus perituris rebus fiunt quàm omnium creatori deo.	115
Hominum tria sunt genera ad quos Christus venit per gratiam.	13

Hominum quatuor sunt genera, qui gratiam à Christo impetrant.	194
Hospitalitatis ac misericordiæ quanta sit & necessitas & utilitas.	232
Hominum triplex est genus qui sine spiritualis alimonix, id est, verbi Dei refectione, diu perdurare in vita spiritali non possunt.	16
Homines qui prædicantium retribus capi non possunt. piscium similitudine.	82
Hospitio libenter excipimus triplex hominum genus.	228
Humilitas vera tribus constat.	157
Humilians se exaltabitur tripliciter.	ibidem
Humiliabitur quisquis se exaltauerit.	119. 120.
Humilitatis quis sit fructus & utilitas.	155. 156
■ Iactantia quando sit peccatum.	117
■ Iactantia pluribus de causis est vitanda.	ibidem
Ieiunium quadragesimale obligat omnes qui annum vigesimum primum attingerunt.	7
Ignis septem sunt proprietates.	46
Imitatores Christi quo itinere ad Deum patrem regred.	27
Inarnationis beneficio natura humana præfertur angelicæ.	96
Infideles omnes sunt filij iræ:	55
Infirmis seruire præcellit, alia misericordiæ & religionis opera.	177
Infirmitas si Deo permittente contingat, æquo semper est animo perferenda.	69. 70
Infirmitas corporis patienter sustinenda est multis de causis.	178
Ingratitudo grande est crimen.	54
Ingratitudinis vitium vehementer displicet Deo.	136
Inimicus noster qua ratione præcipiatur à nobis, si esurierit, cibari: si sitierit potari.	8
Inimico offensa est dimittenda propter multas rationes.	184
Innocens tenetur Deum plus diligere quam poenitens.	224
Innocentia nihil est Deo gratius.	226
Innocentiæ duo sunt signa.	ibidem
Insatiabilia sunt quatuor.	152
Insidiis & astutiis diaboli resistere absque bonorum angelorum præsidio non possumus.	251
Interpretari hominum facta in deterius grande est scelus.	68
Inter	

Interrogationem cur Christus frequenter ad discipulos fecerit, quem tamen nullum laret secretum.	10
Intelligere deum & non amare, nihil prodest, imò obest.	104
Intentio præstituit finem operi nostro.	119
Ioannes Baptista à triplicibus hominibus laudatus est & veneratus.	215
Ioannes Baptista multa habuit privilegia.	ibidem
Ioannes Baptista cur lucernæ comparatus sit.	ibidem
Ira cum octo modis contingat, non est semper prohibita.	86
Ira Dei vindicta est.	174
Iracundiam refrænare quam sit homini necessarium.	87
Iudæi qualiter sint à Christianis tractandi.	109
Iudæos Christus tripliciter visitas agnitus tamē non est. ibi.	
Iudæos cur Christus penitus extirpari noluerit, sed dispersi.	ibidem
Iudicium multis modis accipitur.	76
Iudicium multiplex est peccatum.	77
Iudicium prout est actus intellectus de operibus proximi multis modis fieri potest.	76
Iudicium temerarium vnde oriatur.	77
Iudicans hic seipsum, non habet quod illic timeat iudicium Dei.	102. 103.
Iurare non est malum sed à malo.	84
Iustitia quid sit.	85
Iustitia ad proximum in tribus violatur.	ibidem
Iustitia necessaria est homini in vita, in morte, & post mortem.	84
Iustitia docet hominem rectè se ordinare ad seipsum ad proximum, & ad Deum.	85
Iustitia commendatur à natura & scriptura.	84
Iustitiæ opus debet in nobis abundantius esse quam in scripturis quò ad tria.	85
Iustitiæ suæ nemo debet confidere quatuor de causis.	115
Iustorum & piè viuentium Deus tripliciter miseretur.	90
Iuuenes cur citò moriantur.	146
■ Lachrymarum in poenitiæ cruce effusarum magna est utilitas.	106
Lampas spiritualis per tria ornatur.	106
Lepre animæ curandæ sex sunt remedia necessaria.	136
Leprosos mundatos cur Christus ad iudicium sacerdotum remittat.	135. 136
Lætitiam triplicem prodit scriptura.	25

Lex vetus qualiter data sit à Deo Iudæis.	134
Ligandi atque soluendi potestatis eos duntaxat habere qui apostolorum vitam sequuntur, dogma est hæreticorum.	91
Lucernæ tres spirituales semper sunt circumferendæ manibus.	260
Lumbi mentis qui sint.	ibidem
Lumborum mentis quæ sint cinctoria.	ibid.
M aria dñi mater cur festina in montana perrexit.	219
Maria domini mater cur prius saluauerit Elizabeth quam Zachariam.	ibidem
Mariæ domini matris quàm fuerit gloriosa in cælum assumptio.	231
Maria domini mater fuit omnis gratiæ plena.	ibidem
Maria domini mater quomodo sit mortua.	234
Maria domini mater omni se statui conformauit.	220
Maria domini mater cur tantum dolorem habuerit Christo in cruce pendente.	250
Maria dñi mater est benedicta super omnes mulieres.	220
Marri suæ Christus resurgens cur primus apparuerit.	2
Mariæ Magdalenæ cur Christus primò apparuerit.	7
Maria Magdalena tres habuit peccandi occasiones.	221
Maria Magdalena pretiosissima fercula ad conuiuium Christo exhibuit.	224
Mariæ Magd. Christus multa dilectionis signa ostendit.	225
Mammona quid sit.	103
Mandata Dei tripliciter sunt seruanda.	45
Mandatù de dilectione multis modis est cõmendabile.	253
Manus Dei est valida quadruplici modo.	96
Manualiter operari in die festo sine peccato cõtingit quadrupliciter.	253
Matthæum apostolum Christus à triplici firmitate curauit.	157
Mensa clericorum sine scripturæ sacræ lectione finire non debet.	152
Mentis porta duplici clauditur repagulo.	124
Misericordiæ opera ordine quodam sunt exhibenda.	169
Misericordia Dei ad peccatores quoq; extenditur.	88
Misericordia Christi cur fonti sit comparata.	ibidem
Misericordiam Dei mereri non poterit, qui non fuerit hinc proximo suo misericors.	77
Misericordiæ quantus sit fructus & utilitas.	72
Misericordiam Dei quidam homines non desiderant.	88
Mortis	

Mortis corporalis quadruplex est causa.	147
Mortis meditatio maximè retrahit hominem à peccato.	15
Mortis causa referri in Deum non potest.	147
Mortuos non esse immodicè lugendos quadruplici ratione monstratur.	146
Mortuos tres suscitauit Christus ad ostendendum triplicem esse mortem.	147
Mortuos naturali cõpassiõne desere licet Christi exẽplo.	106
Mortuos in peccatis quatuor vitia deducunt ad æternam corruptionem.	150. 151
Mulierem sibi vestimenti contactu curaram & latere volentem cur Christus prodiderit.	196
Mulieres in sua libertate & propria voluntate relinquere est inutile.	222
Mulieris sterilitas culpam non habet.	212
Mundus tripliciter capitur in scripturis.	31
Mundo debemus reddere tria.	92
Mundi huius & falsa est lætitia & falsus status.	25
Mundus est triplex, videlicet, à corde, ab ore, & ab opere.	87
Munera accipere est periculosum quatuor de causis.	188
Munuscula vel dona recipere à Iudæis quatenus liceat Christianis.	109
Murmurare aduersus Dei bonitatẽ stultum est ac impium.	69
Murmurantes ac detrahentes qua sint arte atque prudentia declinandi.	ibidem
Murus spiritualiter efficitur homo multis modis.	122
N atiuitas B. Ioannis Baptistæ quadruplicem habuit pre-rogatiuam.	212
Necessaria vitæ nobis non defutura à Deo, triplici argumento licet colligere.	199
Nobiles quid debeant rependere suis subditis.	177
Nobilitas vnde ortum habuerit.	ibid.
Nobilitatis quæ sint signa.	ibidem
Nuptiæ spirituales quæ sint ad quas inuitamur.	158
Nuptiæ cœlestis gratiæ qualiter à quibusdam contemnantur.	173
O blatio spiritualis qualis ferri debeat in domum dei.	247
Obedientiam Christus in omni vita sua docuit.	ibid.
Obediendum est nemini in his quæ sunt contra Deum.	33
Obseruari in Ecclesia multa oportet, quæ Christus ipse instituit.	106

Ociositas multorum malorum causa existit.	226
Oculo spirituali quæ sint homini intruenda.	128
Offensarum remissionem duo considerata facilem reddunt.	103
Oratio est per quam ad nos descendit diuina gratia perducens ad gloriam.	196
Oratio iusti assidua multum est efficax apud Deum.	194
Oratio ut fiat exaudibilis debet habere plures conditiones.	34
Oratio facienda est in nomine Christi multiplici ratione.	37
Orationis triplex error reprehenditur.	224
Orationis unanimis & deuotæ magna est efficacia.	15
Orationis quatuor malæ circumstantiæ quàm sint exaudiri cupientibus vitandæ.	118
Orationis vocalis triplex est attentio.	37
Orationi cur certus aliquis locus definiatur.	118
Oranti Deum quatuor sunt necessaria.	117
Ouile est multiplex.	51
P arentes tria desiderant filiis, quietem videlicet, diuitias & honorem	223
Parentes num magis diligendi sint quàm vxores.	164
Paschalia festa qualiter in albis vestibus ritè & conuenienter sint celebranda.	14
Passio, quàm Deus infert, est amater amplectenda sine mururatione.	27.28
Passio, quam proximus infert ut noceat, est patienter toleranda, sine vindictæ retributione.	ibidem
Passio quam diabolus infert ut decipiat, est humiliter sustinenda sine consensu inclinatione.	ibidem
Passionis dominicæ vtilissima semper est recordatio.	16.17
Passioni innata est per rationem repugnandum.	27
Passiones omnes, vel sunt innatæ, vel illatæ, vel voluntariè assumptæ.	ibidem
Pastoris ecclesiastici quod sit officium.	20
Pastores quatuor veteris testamenti ceteris famosiores imitari decet pastores Ecclesiæ.	21
Patientia Dei multi aburuntur ad peccandum.	255
Paupertas omnis non est meritoria.	149
Pax est quadruplex.	17
Pax cordis triplicem habet effectum.	ibid.
Pax cordis qua ratione possit haberi.	ibidem
Peccare in spiritum sanctum contingit dupliciter.	50
Peccatum quatuor modis committitur.	148
Peccatum	

Peccatum septem infert incommoda.	24
Peccatum mortale multis de causis comparatur lepræ.	135
Peccatum facilius cauetur quàm poenitentia deleatur.	184
Peccatum in spiritum sanctum quatenus dicatur irremissibile.	50
Peccati in spiritum sanctum sex sunt species.	ibidem
Peccato mori quid sit.	24
Peccato mortali implicato necessaria est oratio alicuius iusti quadruplici de causa.	195
Peccata omnia sub tribus comprehenduntur.	32
Peccata aliena sunt nouem.	ibidem
Peccatorum triplex genus potissimum regnat in principum aulis.	154
Peccatis mortuus seipsum suscitare non potest.	8
Peccator cur lux sit comparatus.	254
Peccator ad Christum adductus quomodo curetur.	123
Peccator obstinatus est multum reprehendendus.	48
Peccator seu mala arbor Christo comminante multis modis exciditur.	94
Peccatorem efferunt quatuor vitia extra ciuitatem fidelium Christi.	149
Peccatores Deus non exaudit, exponitur.	35
Peccatoribus cur Deus bona temporalia etiam ad superfluitatem largiatur.	90
Penuriam quandoque patiuntur homines tam boni quàm mali, idque septem de causis.	142
Pœna debet correspondere culpæ.	62
Pœnalitates Christi verbis explicari non possunt.	204
Pœnitenti quæ sint necessaria.	119
Pœnitentium verè rarus est numerus.	221
Pœnitentium Deus tripliciter miseretur.	177
Pœnitentia debet esse pœnalis & amara.	140
Pœnitentia tollit omne debitum apud Deum.	99
Peregrinationi nostræ pro huius vitæ statu tria sunt necessaria.	11
Peregrini sumus omnes dum in hoc mortali corpore versamur in terris,	ibidem
Personarum acceptio triplici ordine solet attendi.	187
Petenda sunt quinque in nomine Iesu.	37
Petri apostoli in multis commendatur promptitudo.	217
Pharisæi quatuor infirmitatibus fuerunt subiecti.	257
Pharisæorum multiplex erat peccatum.	66
Pisca	

Piscatorum spiritualium duplex est genus, ut eorundem distincta sunt retia.	80
Potentia omnes humanæ sunt defectuosæ.	252
Præcursori Christi congruè impositum est nomen Ioannes.	213
Prædicatores cur non conuertant homines.	73
Prælatorum est verbo & exemplo adducere errantes subditos ad Christum.	123
Prælati nostris tria debemus reddere.	193
Proficientium in via salutis triplex vnguentum.	3
Prosperitas præsens facit ne timeatur futura aduersitas.	107
Proximum diligere quadruplici ratione tenemur.	163
Proximo nostro quæ reddere teneamur.	196.197
Pueri Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi.	110
R aab meretricem domini generatio reddidit mūdā, ne quis deinceps peccator desperet de venia.	272
Racha quid sit.	87
Rationem reddere de omnibus, quàm sit difficile.	181
Rationem reddere oportet omnes homines coram districto iudicio Dei à minimo vsque ad maximum.	99
Rationem coram Deo reddituris expedit tres nuntios præmittere.	100
Reconciliandi proximum offensum ac læsum quis sit modus.	87
Recessus à Deo fit per multa mediā sicut & accessus.	67
Regimen rationis aut rationale tria requirit.	179
Regni Dei quæ sit iustitia.	144
Regnum cœlorum dupliciter clauditur.	218.219
Regnum Dei quibus hominibus paratum sit à patre cœlesti.	227
Regnorū diuisiones & vastationes ex quibus causis contingant.	242
Relinquenda quæ sint homini propter Deum.	83
Resurrectio corporum erit communis omnibus tam bonis quàm malis, secundum substantiam, non secundum conditionem aut modum.	6
Resurrectio Christi quibus sit iudiciis ac argumentis astricta.	5
Resurrectio Christi qua parte dici sit celebrata.	9
Resur	

Resurrectio Christi cur in diem tertium sit prorogata.	7
Resurrectio quam ob rem fuerit necessaria.	5
Resurrectio Christi tria nobis contulit bona.	154
Resurrectionem Christi cur mulieres primùm viris annuntiant.	5
Resurgentes cum Christo rursus mortui sunt.	7
S abbati obseruatio partim est moralis, & partim ceremonialis.	153
Sabbatum cur mutatum sit in diem dominicum.	ibidem
Sacerdos in missa cur quinquies se vertat ad populum.	8
Sacerdos non sanctus etiam peccata potest dimittere.	19
Sacramenta septem, sunt ecclesiasticæ domus columnæ.	273
Saluatorum tres status, significantur per tres Marias quæ dominum vngere desiderabant.	3
Salutis iter quatuor obstaculis impeditur.	249
Sanctificatio B. Ioannis Baptistæ in quo consistebat.	214
Sancti in cœlis qualiter nostra desideria cognoscant.	258
Sceleris patrati euidencia non indiget clamore accusatoris.	87
Scurum quintuplex tentationis certamine parit victoriam.	238
Serpentem æneum Ezechias rex confregit.	244
Sedere ad dexteram vel ad sinistram in regno cœlorum quatenus conueniat Christo largiri.	227
Sensus interiores & exteriores diligenti custodia sunt cohibendi.	15
Sepelire mortuos valdè est meritorium.	144.145
Sepultura mortui multarum rerum vtilem ac necessariam memoriam suppeditat.	ibidem
Serui Christi omnes sumus triplici ratione.	180
Seruis & ancillis quæ dominus reddere teneatur.	191
Simon leprosus in tribus reprehensibilis ostenditur.	223
Simplices & ignobiles discipulos cur Christus elegerit.	78.79
Societas hominum iniquorum quàm sit periculosa.	87
Societas prauorum magna cum diligentia est vitanda.	16
Societatis cum quopiam ineundæ, non vnus omnibus est scopus aut ratio.	87
Sociorum multitudo impunitatem vitiis non tribuit.	81
Solicitudo seculi multa affert incommoda.	141
Solicit	

Solicitudo triplex est.	ibidem
Scriptura sacra autoritate & veritate fulcienda est, non expolienda fucatis verbis.	116
Scripturæ sacræ maior est autoritas, quàm omnis humani ingenij perspicuitas.	53
Scripturæ sacræ intelligētia cur non sit omnibus ex æquo aperta & manifesta.	51
Spes falsa multos detinet in peccatis finaliter.	149
Spiritus arguit homines multiplici iudicio.	33
Spiritui & carni nemo simul seruire potest.	137
Spiritus sanctus extra ecclesiæ unitatem non recipitur.	53
Spiritus sanctus dedit Christo triplex testimonium.	41
Spiritus sanctus manet apud illos qui vitant septem peccata mortalia.	46
Spiritus sancti receptio nouem prærequirit.	40
Spiritus sancti missionem cur Christus indeterminato tempore apostolis promiserit.	39
Spiritus sancti triplex est officium ac operatio.	41
Spiritus sanctum discipulis suis contulit Christus semel post resurrectionem, & iterum post ascensionem.	18
Sponsus cœlestis Christus, videlicet, quinque nos modis ad amorem sui inuitat.	170
Stadium quid.	10
Stagnum huius mundi multa mala infert hominibus.	80
Stellæ duodecim in capite virginis matris quid significant.	232
Stola prima quid significet in filio prodigo.	91
Sucessibus proximorum est congaudendum.	113
Superbia multorum malorum est causa.	65
Superbia vel sola omnes virtutes subuertit.	118
Superbia est infirmitas incurabilis duplici ratione.	158
Surdum quæ faciunt hominē spiritualiter sunt multa.	121
T aciturnitas à tribus philosophis cōmendatur.	153, 154
Taciturnitas est triplex.	154
Tempora quatuor fluxerunt ab origine mundi vsque in finem.	130
Temporalia bona sunt sub conditione petenda.	35
Tenebræ exteriores quæ sint.	76
Tentari à Deo & homine differunt.	199
Tentationis pugna ne quis superetur, quintuplici scuto armari debet.	236
Tentat	

Tentatio est multiplex.	199
Tentationum sedatio atque victoria à Deo speranda est quadruplici ratione.	168
Tentationes quatuor potissimum sæuiunt in mundo.	80
Thesaurus triplex in agro humani cordis est absconditus.	39
Timens Deum misericordiam eius inquit.	38
Timoris diuini quantus sit fructus atque utilitas.	15, 16
Traianus qualiter dicatur ad preces diui Gregorij ex inferno liberatus.	62
Tribulatio proximo est compatiendum.	105
Tribulationum, quæ Deo permittente irrogantur, multiplex est fructus.	31
Tribulationum triplex est differentia.	41
Tribulationibus eleuatur mens iusti à terrenis ad cœlestia.	227
Trinitas superbenedicta quadruplici de causa est adoranda.	57
Trinitatis diuinæ mysterium duplici de causa subtiliter ac curiosè scrutari non decet.	56
Trinitatem superbenedictam offendit, quisquis dominicam diem violauerit.	155
Tristitia triplex traditur in scriptura.	24
Turbæ sequebantur Christum, non pari intentione.	297
Turbatio est triplex.	202
V erbum Dei efficacissimè à peccatis reuocat.	40
Verbum Dei duabus de causis ab intellectu nostro non percipitur.	22
Verbum Dei attentè est audiendum.	16
Verbum Dei multis de causis est libenter ac sedulò audiendum.	76
Veritas triplex est.	41
Veritas ligari & occultari potest, vinci non potest.	30
Veritatis professio omittenda non est, etiam dum displicet.	ibidem
Vestium abusus fit multis modis.	59
Via ad vitam ducens admodum arcta probatur.	81
Viduorum causæ sunt Deo specialiter reseruatæ.	143
Vigiliæ quatuor sunt ætatis humanæ.	261
Virginitas cur mentò comparetur thesauro.	ibidem
Virginitatis thesaurus abscondendus est propter tria.	202
Vita	

I N D E X.

Vita contemplativa in quo consistat.	238
Vitæ actiæ qualis debeat esse dispositio.	ibidem
Voluptas carnis est maximum impedimentum salutis.	66
Voluntatem cœlestis patris triplici de causa promptè debemus adimplere.	96
Voluntas Dei in quo consistat.	ibidem
Voluntati propriæ nimium indulgentes duo mala sequuntur.	ibidem
Vnguentum triplex peccatricis animæ.	2
Vsurarij publici quadruplici pœna plectuntur à iure.	199
Vterum alicuius mulieris Deus aliquando claudit, vt postmodum mirabilius aperiatur.	212

F I N I S I N D E C I S.